ဆဋ္ဌသံဂါယနာတင် ပိဋကတ်တော်

ခုဒ္ဒကနိကာယ်ဝင်

အဘိဓမ္မာပိဋက

ဝိဘင်းပါဠိတော်

ခန္ဓဝိဘင်းမြန်မာပြန်

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ
သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန
သာသနာရေးဦးစီးဌာနပုံနှိပ်တိုက်၌ရိုက်နှိပ်သည်။

သာသနာ ၂၅၃၇ ကောဇာ ၁၃၅၅ - ၁၉၉၃

၂၂၂၇၅

ဆဋ္ဌသံဂါယနာတင် ပိဋကတ်တော်

ခုဒ္ဒကနိကာယ်ဝင်

အဘိဓမ္မာပိဋက

ဝိဘင်းပါဠိတော်

ခန္ဓဝိဘင်းမြန်မာပြန်

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ
သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန
သာသနာရေးဦးစီးဌာနပုံနှိပ်တိုက်၌ရိုက်နှိပ်သည်။

သာသနာ ၂၅၃၇ ကောဇာ ၁၃၅၅ - ၁၉၉၃

ခန္ဓဝိဘင်းပါဠိတော်မြန်မာပြန်

စတင်ရိုက်နှိပ်ခြင်း	အုပ်ရေ ၂၀၀၀	၁၉၆၇-ခု
ပထမအကြိမ်(ပြန်လည်) ရိုပ်နှိပ်ခြင်း	အုပ်ရေ ၅၀၀၀	၁၉၉၃-ခု

ရန်ကုန်မြို့၊ ကမ္ဘာအေး၊ သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန၊
သာသနာရေးဦးစီးဌာန ပုံနှိပ်တိုက်တွင်
လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူး ဦးထွန်း
(မှတ်ပုံတင်အမှတ်-၀၂၄၀၅ / ၀၂၅၂၇)က ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။

အဘိဓမ္မာ ခန္ဓဝိဘင်းပါဠိတော် မြန်မာပြန်

နိဒါန်း

ဝိဘင်းကျမ်း

ဝိဘင်းကျမ်းသည် အဘိဓမ္မာ ၇-ကျမ်းတို့တွင် နှစ်ခုမြောက် ကျမ်းဖြစ်သည်၊ "ဝိဘင်းကျမ်း" ဟူသောစကား၌ 'ဝိဘင်း' ဟူသောအမည်သည် 'ဝိဘင်္ဂ' ပါဠိမှ သက်ဆင်းလာသော အမည် ဖြစ်သည်၊ 'ဝိဘင်္ဂ' ၏ ရိုးရိုးအဓိပ္ပါယ်မှာ ဝေဖန်ခြင်း, ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်းဟူ၍ ဖြစ်သည်၊ ဤ နေရာ၌ကား "ဝေဖန်ရာ ဝေဖန်ကြောင်းဖြစ်သောကျမ်း", "ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ ပြရာ ပြကြောင်း ဖြစ်သောကျမ်း" ကို "ဝိဘင်္ဂ" "ဝိဘင်းကျမ်း" ဟု ခေါ်ဆိုရပေသည်။

အဘိဓမ္မာကျမ်းအားလုံးကို ဝိဘင်း ခေါ်သင့် - မသင့်

ဝိဘင်းကျမ်းမှတပါးသော အဘိဓမ္မာ ၆-ကျမ်းတို့၌လည်း ခန္ဓာစသောတရားတို့ကို ဝေဖန်၍ ပြတော်မူသည်၊ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ ပြတော်မူသည်၊ ယင်းသို့ပင် ပြငြားသော်လည်း "အဘိဓမ္မာနည်း" သက်သက်ဖြင့်သာ ပြတော်မူသည်၊ သုတ္တန်နည်း, ပဉ္စာပုစ္ဆကနည်းတို့ဖြင့် ပြတော်မမူချေ။ "ဝိဘင်းကျမ်း" ၌ကား ခန္ဓာစသောတရားတို့ကို (၁) သုတ္တန်နည်း, (၂) အဘိဓမ္မာနည်း, (၃) ပဉ္စာပုစ္ဆကနည်းတို့ဖြင့် ပြည့်စုံစွာ ဟောတော်မူသည်၊ အကြွင်းမဲ့ဝေဖန်၍ ဟောတော်မူသည်၊ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ ပြတော်မူသည်၊ ဝေဖန်၍ ပြတော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် ဤဒုတိယမြောက် အဘိဓမ္မာကျမ်းကို ဝိဘင်းကျမ်းဟု ခေါ်ဆိုခဲ့ပေသည်။

ဝိဘင်းကျမ်းဝယ် နည်းသုံးသွယ်

သုတ္တန္တဘာဇနီယနည်း။ ။သုတ္တန်ပါဠိတော်တို့၌ ဟောတော်မူသော ခန္ဓာစသော တရားတို့ကို အကျဉ်းဝေဖန်၍ ပြသောနည်းကို "သုတ္တန္တဘာဇနီယနည်း" ဟု ခေါ်ဆိုရသည်၊ တနည်း- ခန္ဓာစသောတရားတို့ကို သမုတိသစ္စာ အသုံးအနှုန်းတို့ဖြင့် အကျယ်ဝေဖန်၍ ပြသောနည်းကို "သုတ္တန္တဘာဇနီယနည်း" ဟု ခေါ်ဆိုရသည်၊ ဝိဘင်းကျမ်း၌ ဟောတော်မူသော "သုတ္တန္တဘာဇနီယနည်း" ကို လေ့လာကြည့်ပါက သုတ္တန်ပါဠိတော်တို့၌ ဟောတော်မူသော သုတ်တို့ကို ဟောသည့်နည်းကို မှီထား၍ ဟောကြားသည်၊ ၎င်းသုတ်တို့ကိုပင် အကျယ်ချဲ့၍ ဝေဖန် ပြသည်၊ ၎င်းသုတ်တို့ကိုပင် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ ဖွင့်ပြပေသည်၊ ဝိဘင်းတခု တခု၌ တသုတ် တသုတ်မျှ ကိုသာ ဖွင့်ပြပေသည်၊ ယင်းသို့ တသုတ် တသုတ်မျှ ဖွင့်ပြသောနည်းကို ယူ၍ သုတ္တန်ပါဠိတော်၌ လာသော သုတ်အားလုံးကိုလည်း ဖွင့်ပြနိုင်ပေသည်၊ ယင်းသို့ဖြစ်လျှင် သုတ္တန္တဘာဇနီယနည်း၏ ကျယ်ဝန်းပုံကို မျှော်မှန်းနိုင်သည်၊ "သမုဒ္ဒရာကဲ့သို့ အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိ ကျယ်ဝန်းလာနိုင်သည်၊ သမုဒ္ဒရာရေအားလုံးသည် ငန်သောအရသာ တခုသာ ရှိသကဲ့သို့ ပိဋကတ်သုံးပုံ တရားအားလုံး သည်လည်း 'ဝိမုတ္တိရသ' တခုသာရှိသည်ဟု" ကြည်ညိုစိတ်များ တဖွားဖွား ပေါ်လာနိုင်ပါသည်။

အဘိဓမ္မဘာဇနီယနည်း။ ။ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်း၌လာသော နည်းများကို မူထား၍ ဖြစ်သင့်သမျှ ဝေဖန်၍ ပြသောနည်းကို "အဘိဓမ္မဘာဇနီယနည်း" ဟု ခေါ်ဆိုရသည်၊ တနည်း- ခန္ဓာစသောတရားတို့ကို ပရမတ္ထသစ္စာ အသုံးအနှုန်းတို့ဖြင့် အကျယ်ဝေဖန်၍ ပြသောနည်းကို "အဘိဓမ္မဘာဇနီယနည်း" ဟု ခေါ်ဆိုရသည်၊ ဝိဘင်းကျမ်း၌ ဟောတော်မူသော "အဘိဓမ္မဘာဇနီယနည်း" ကို လေ့လာကြည့်ပါက ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်းလာ တိက်, ဒုက်တို့ကိုပင် မူထားသည်၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်းလာ စိတ်, စေတသိက်များဖြစ်ပေါ်ပုံကိုပင် မူထားသည်၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်းလာ နည်းတို့ကိုပင် မူထား၍ ဖြစ်သင့်သမျှ ဝေဖန်၍ ပြသည်၊ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ ပြသည်၊ အကျယ်ချဲ့၍ ဖွင့်ပြထားပေသည်၊ မူထားသော ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်းကိုပင် အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိ 'အနန္တ' ဟု ဆိုကြသည်၊ ဝိဘင်းကျမ်းလာ "အဘိဓမ္မဘာဇနီယနည်း၏ ကျယ်ဝန်းပုံကို မည်သို့ဆိုမည်နည်း၊" လောက၌ အဆုံးအပိုင်းခြားမရှိသော 'အနန္တ' တရားမျိုးကား များလှပေသည်၊ ကောင်းကင်လည်း အနန္တ, သမုဒ္ဒရာလည်း အနန္တ, စကြဝဠာလည်း အနန္တ, သတ္တဝါလည်း အနန္တပင် ဖြစ်ကြသည်၊ ဝိဘင်းကျမ်း၏အနန္တမျိုးကား အနန္တတကာတို့တွင် အထူးခြားဆုံး အနန္တတခုဟုသာ ဆိုရန်ရှိတော့သည်။

ပဉှာပုစ္ဆကနည်း။ ။ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်း၌လာသော တိက်, ဒုက်တို့ကို မူထားကာ အမေးအဖြေ ပြုလုပ်၍ ဖွင့်ပြသောနည်းကို "ပဉှာပုစ္ဆကနည်း" ဟု ခေါ်ဆိုရသည်၊ ဝိဘင်းကျမ်း၌ ဟောတော်မူသော "ပဉှာပုစ္ဆကနည်း" ကို လေ့လာကြည့်ပါက ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်းလာ တိက်, ဒုက်တို့ကိုသာ မူထားသည်၊ တိက်, ဒုက်တို့မှတပါး အခြား အဘိဓမ္မာနည်းများကို မယူပေ၊ ခန္ဓာစသောတရားတို့ကို တိက်,ဒုက်တို့ဖြင့် သီးခြား အမေးအဖြေပြုလုပ်၍ ဝေဖန်ထားသည်၊ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ ဖွင့်ပြထားသည်။ ဤအချက်အလက်များကပင် ပဉှာပုစ္ဆကနည်းနှင့် အဘိဓမ္မဘာဇနီယနည်းအထူးကို ဖော်ပြနေပေထည်၊ ခန္ဓာကိုယ် အလွန်ကြီးကျယ်သော ငါးတို့သည် မဟာသမုဒ္ဒရာသို့ ရောက်မှသာ လွတ်လွတ် လပ်လပ် ကျက်စားနိုင်ကြသည်။ ပျော်မွေ့နိုင်ကြသည်။ ထို့အတူ ပညာဉာဏ်ကြီးကျယ်သော အဘိဓမ္မာဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်တို့သည်လည်း ပဉှာပုစ္ဆကနည်းသို့ရောက်လျှင် ကြည်ညိုမှုသဒ္ဓါတရားများ တဖွားဖွား ပေါ်လာကြသည်၊ ကောင်းကင်ပြင်ရှိ ကြယ်တာရာအပေါင်းကို တလုံးစီ တလုံးစီ ယူဆောင်၍ ပြသကဲ့သို့ ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်, သစ္စာ စသော တရားတို့ကို အပိုင်းအပိုင်း အဆစ်အဆစ် ခွဲစိတ်၍ ပြတော်မူပေစွ တကားဟု မဖြစ်ဖူးမြဲ ထူးကဲသော ဝမ်းမြောက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်၊ ဤနည်း (၃) နည်းကို ဤသို့ ဆင်ခြင်ခဲ့သော် အဘိဓမ္မာကျမ်းအားလုံးကို "ဝိဘင်းကျမ်း" ဟု ခေါ်သင့်-မခေါ်သင့် ဟူသောပြဿနာ၏ အဖြေသည် ကောင်းကင်ဝဝယ် တိမ်စင်လသို့ ထင်ရှားပေပြီ။

ဝိဘင်း ၁၈-ကျမ်း

ဂိဘင်းကျမ်း၏ အစီအစဉ်ကို လေ့လာလျှင်—

၁။ ခန္ဓဝိဘင်း၊

၂။ အာယတနဝိဘင်း၊

၃။ ဓာတုဝိဘင်း၊

၄။ သစ္စဝိဘင်း၊

၅။ ဣန္ဒြိယဝိဘင်း၊

၆။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဝိဘင်း၊

၇။ သတိပဋ္ဌာနဝိဘင်း၊

၈။ သမ္မပ္ပဓာနဝိဘင်း၊

၉။ ဣဒ္ဓိပါဒဝိဘင်း၊

၁၀။ ဗောဇ္ဈင်္ဂဝိဘင်း၊

၁၁။ မဂ္ဂဝိဘင်း၊

၁၂။ ဈာနဝိဘင်း၊

၁၃။ အပ္ပမညာဝိဘင်း၊

၁၄။ သိက္ခာပဒဝိဘင်း၊

၁၅။ ပဋိသမ္ဘိဒါဝိဘင်း၊

၁၆။ ဉာဏဝိဘင်း၊

၁၇။ ခုဒ္ဒကဝိဘင်း၊

၁၈။ ဓမ္မဟဒယဝိဘင်း၊

ဟူ၍ (၁၈) ပိုင်း (၁၈) ကဏ္ဍတို့ဖြင့် တန်းဆာဆင်၍ ဟောကြားတော်မူခဲ့သည်၊ ယင်း (၁၈) ပိုင်းတို့တွင် တပိုင်း တပိုင်း၌ များသော အားဖြင့်—

၁။ သုတ္တန္တဘာဇနီယနည်း၊

၂။ အဘိဓမ္မဘာဇနီယနည်း၊

၃။ ပဉ္ဟာပုစ္ဆကနည်း၊

ဟူ၍ နည်း သုံးနည်းတို့ဖြင့် ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာ၍ ဟောကြားတော်မူခဲ့သည်။

ဤအစီအစဉ်ကို ကြည့်ရှုမှုဖြင့် ဝိဘင်းကျမ်းသည် အဘိဓမ္မာကျမ်းကြီး တကျမ်း မည်ကာမျှ မဟုတ်၊ ပိဋကတ်သုံးပုံ နိကာယ်ငါးရပ်၌ ရှိရှိသမျှ တရားအားလုံးကို သိမ်းကျုံးသိုမှီးထားရာ ဓမ္မရတနာ ဘဏ်တိုက်ကြီး ဖြစ်သည်ကို ကောင်းစွာ သိရှိနိုင်ပေသည်၊ လောက၌ အဖိုးအတန်ဆုံး ရတနာအားလုံးတို့သည် မဟာသမုဒ္ဒရာအတွင်း၌သာ စုပုံ၍နေသကဲ့သို့ ဤဝိဘင်းကျမ်းသည်လည်း အဖိုးအတန်ဆုံး ဓမ္မရတနာအားလုံး စုရုံး၍နေရာ မဟာသမုဒ္ဒရာကြီးနှင့် တူပုံကိုလည်း မြော်မှန်း၍ ကြည်ညိုနိုင်ပါသည်။

ရှေးဆရာ အရှင်မြတ်တို့က ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်း၌ အပိုင်းကြီး လေးပိုင်း ထား၍ ဟောကြားခဲ့သည်မှာ သစ္စာလေးပါးကို ရည်မြော်၍ ဟောတော်မူခဲ့သည်ဟု မိန့်ဆိုခဲ့ကြသည်၊ ဝိဘင်းကျမ်း

၌ကား မြတ်ဗုဒ္ဓရှင်တော်ဘုရား၏ အာဝေဏိကဂုဏ်တော် ၁၈-ပါးကို ရည်မြော်၍ အပိုင်းကြီး (၁၈) ပိုင်း ထားသည်ဟု ကြည်ညိုမှု သဒ္ဓါတရား ပွါးများရန် မိန့်ဆိုကြသည်။

သဘောတရားအရ သာသနာတော်ကို လေးလေး စားစား ကြည်ညိုသူတို့သည်၎င်း, တရားဓမ္မစက်ကို နက်နက်နဲနဲ သိသူတို့သည်၎င်း ဤ (၁၈)ပါးသော ဓမ္မရတနာများ ကိန်းဝပ်၍နေသော

၁။ မြတ်စွာဘုရားတို့သာ ရနိုင်သော အာဝေဏိကဂုဏ်တော်များ—

၁။ အတီတံသ အပ္ပဋိဟတဉာဏ=မြတ်စွာဘုရားအား အတိတ်အဘို့အစွန်း၌ အပိတ်အပင် အတားအဆီး မရှိသော ဉာဏ်တော်ရှိခြင်း၊

၂။ အနာဂတံသ အပ္ပဋိဟတဉာဏ=အနာဂတ်အဘို့အစွန်း၌ အပိတ်အပင် အတားအဆီးမရှိသော ဉာဏ်တော်ရှိခြင်း၊

၃။ ပစ္စုပ္ပန္နံသ အပ္ပဋိဟတဉာဏ=ပစ္စုပ္ပန် အဘို့အစွန်း၌ အပိတ်အပင် အတားအဆီးမရှိသော ဉာဏ်တော်ရှိခြင်း၊

၄။ သဗ္ဗကာယကမ္မ ဉာဏပုဗ္ဗင်္ဂမ ဉာဏာနုပရိဝတ္တ=မြတ်စွာဘုရား၏ အလုံးစုံသောကာယကံသည် ဉာဏ်တော်လျှင် ရှေ့သွားရှိ၍ ဉာဏ်တော်သို့ အစဉ်လိုက်ခြင်း၊

၅။ သဗ္ဗဝစီကမ္မ ဉာဏပုဗ္ဗင်္ဂမ ဉာဏာနုပရိဝတ္တ=မြတ်စွာဘုရား၏ အလုံးစုံသော ဝစီကံသည် ဉာဏ်တော်လျှင် ရှေ့သွားရှိ၍ ဉာဏ်တော်သို့ အစဉ်လိုက်ခြင်း၊

၆။ သဗ္ဗမနောကမ္မ ဉာဏပုဗ္ဗင်္ဂမ ဉာဏာနုပရိဝတ္တ=မြတ်စွာဘုရား၏ အလုံးစုံသော မနောကံသည် ဉာဏ်တော်လျှင် ရှေ့သွားရှိ၍ ဉာဏ်တော်သို့ အစဉ်လိုက်ခြင်း၊

၇။ နတ္ထိ ဆန္ဒဿ ဟာနိ=မြတ်စွာဘုရားအား သတ္တဝါတို့၏ အကျိုးစီးပွါးမြူလိုသော ဆန္ဒတော်၏ ဆုတ်ယုတ်မှု မရှိခြင်း၊

၈။ နတ္ထိ ဓမ္မဒေသနာယ ဟာနိ=မြတ်စွာဘုရားအား တရားဟောတော်မူခြင်း၏ ဆုတ်ယုတ်မှု မရှိခြင်း၊ [မပြတ် တရားဟောသော်လည်း တရားတော် ကုန်ခြင်းမရှိခြင်း၊]

၉။ နတ္ထိ ဝီရိယဿ ဟာနိ=မြတ်စွာဘုရားအား သူတပါး အကျိုးစီးပွါးကိုပြုကျင့်ရာ၌ အားထုတ်မှု လုံ့လ၏ ဆုတ်ယုတ်မှု မရှိခြင်း၊

၁၀။ နတ္ထိ သမာဓိဿ ဟာနိ=မြတ်စွာဘုရားအား သမာဓိတော်၏ ဆုတ်ယုတ်မှု မရှိခြင်း၊

၁၁။ နတ္ထိ ပညာယ ဟာနိ=မြတ်စွာဘုရားအား ပညာတော်၏ ဆုတ်ယုတ်မှု မရှိခြင်း၊

၁၂။ နတ္ထိ ဝိမုတ္တိယာ ဟာနိ=မြတ်စွာဘုရားအား ဝိမုတ္တိဉာဏ်တော်၏ ဆုတ်ယုတ်မှု မရှိခြင်း၊

၁၃။ နတ္ထိ ဒဝါ=မြတ်စွာဘုရားအား မြူးထူးလိုသဖြင့် ပြုမှု မရှိခြင်း၊

၁၄။ နတ္ထိ ရဝါ=မြတ်စွာဘုရားအား ချွတ်ယွင်း တိမ်းစောင်းစွာပြုမှု မရှိခြင်း၊

၁၅။ နတ္ထိ အဖုဋ္ဌ=မြတ်စွာဘုရားအား ဉာဏ်တော်ဖြင့် မတွေ့ထိအပ်သော အရာမည်သည် မရှိခြင်း၊

၁၆။ နတ္ထိ ဝေဂါယိတတ္တ=မြတ်စွာဘုရားအား လျင်စွာပြုမှု မရှိခြင်း၊

၁၇။ နတ္ထိ အဗျာဝဋမန=မြတ်စွာဘုရားအား အကျိုးမရှိသော စိတ်တော်ဖြစ်မှု မရှိခြင်း၊

၁၈။ နတ္ထိ အပ္ပဋိသင်္ခါနုပေက္ခာ=မြတ်စွာဘုရားအား ဉာဏ်တော်ဖြင့်မဆင်ခြင်မူ၍ လျစ်လျူထားမှု မရှိခြင်း၊

သုတ်တော်များကို ရှာဖွေစုပေါင်း၍ ဓမ္မစေတီအဖြစ်ဖြင့် ကိုးကွယ်ရိုး အစဉ်အလာ ရှိခဲ့ကြသည်၊ မှန်ပါသည်၊ ဤဝိဘင်းကျမ်းလာ (၁၈) ပါးသော တရားတော်တို့ကိုပင် သံယုတ္တနိကာယ်၌—

ခန္ဓသံယုတ်၊

အာယတနသံယုတ်၊

ဓာတုသံယုတ်၊

သစ္စသံယုတ်၊

ဣန္ဒြိယသံယုတ်၊

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒသံယုတ်——

စသောအားဖြင့် သုတ်တော်များကို စုပေါင်း၍ ရဟန္တာမထေရ်မြတ်တို့သည် သံဂါယနာ တင်ထားခဲ့ကြပါသည်။ သံယုတ္တနိကာယ်မှ တပါးသော နိကာယ်လေးရပ် သံဂါယနာတင်ပွဲတို့၌လည်း ဤ (၁၈) ပါးသော တရားတို့သည်သာ ပဓာနအခြေခံ တရားများဖြစ်ပေသည်။

ခန္ဓဝိဘင်း

ဝိဘင်း (၁၈) ကျမ်းတို့တွင် ခန္ဓဝိဘင်းကျမ်းသည် အစဦးစွာသော ကျမ်းဖြစ်သည်၊ ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်တို့တွင် အရေအတွက် အနည်းဆုံးဖြစ်၍ ခန္ဓဝိဘင်းကို ဦးစွာပဌမ ထားရကြောင်းကို ပညာရှင်အဆက်ဆက်တို့က ရှင်းပြကြသည်၊ အချို့ဆရာတို့ကမူ နာမ်စွဲပုဂ္ဂိုလ်, ရုပ်စွဲပုဂ္ဂိုလ်, ရုပ်နာမ် ၂-ပါးစွဲပုဂ္ဂိုလ် သုံးမျိုးတို့တွင် နာမ်စွဲပုဂ္ဂိုလ်တို့အတွက်ငှာ၊ ဉာဏ်ရင့်ပုဂ္ဂိုလ်, ဉာဏ်လတ်ပုဂ္ဂိုလ်, ဉာဏ်နုပုဂ္ဂိုလ် သုံးမျိုးတို့တွင် ဉာဏ်ရင့်ပုဂ္ဂိုလ်တို့အတွက်ငှာ၊ အကျဉ်းကြိုက်ပုဂ္ဂိုလ်, အလတ်ကြိုက်ပုဂ္ဂိုလ်, အကျယ်ကြိုက်ပုဂ္ဂိုလ် သုံးမျိုးတို့တွင် အကျဉ်းကြိုက်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ အတွက်ငှာ ဤခန္ဓဝိဘင်းကို ဦးစွာပဌမ ဟောကြားသည်ဟု မိန့်ဆိုကြသည်။

သဘောတရားအနေဖြင့် ဆင်ခြင်သုံးသပ်ရသော် မြတ်စွာဘုရားတို့ ပွင့်တော်မူလာခြင်းသည် သတ္တဝါအများ မဂ်ဖိုလ်ရရေးသာဖြစ်သည်၊ သတ္တဝါတို့ မဂ်ဖိုလ်မရနိုင်ခြင်းသည် ခန္ဓာကိုယ်ပေါ်၌ အထင်မှားမှု အမြင်မှားမှု အတ္တအစွဲများ ရှိနေကြခြင်းကြောင့်သာ ဖြစ်သည်။ ခန္ဓာကိုယ်ကြီးကို ဓာတ်ခွဲ၍ပြသော နည်းတို့တွင် ခန္ဓာငါးပါးကို ဓာတ်ခွဲပြသော နည်းသည်သာ သတ္တဝါတို့အလိုနှင့် အကိုက်ညီဆုံး အနည်းစပ်ဆုံး အသိလွယ်ဆုံး တရားဖြစ်သည်၊ မဂ်ဖိုလ်ရရှိပြီးသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်လည်း ခန္ဓာငါးပါးကို သုံးသပ်၍ အရိယာဖြစ်သောသူတို့သာ များသည်၊ ခန္ဓာငါးပါး တရားသည်သာ သာသနာတော်၌ ကျေးဇူးအများဆုံး တရားဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပေသည်၊ ဤသို့ စသော အကြောင်းအချက်အလက်တို့ကို ပြည့်စုံစွာ သုံးသပ်၍ (ဝိဘင်းအစ၊ ခန္ဓာမှ) ဟူသော စကား၌ မြတ်စွာဘုရား၏ အလိုတော်ကို ဉာဏ်အားလျော်စွာ မှန်းဆကြည်ညိုနိုင်ပေသည်။

မန္တလေးမြို့ မစိုးရိမ်ကျောင်းတိုက် အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ပဌာန်းဆရာတော်အရှင်မြတ် ဦးဝိသုဒ္ဓ ရေးသားတော်မူသော ခန္ဓဝိဘင်းနှင့် ကျန်ဝိဘင်းများအကြောင်း နိဒါန်းအကျယ်ကို ဝိဘင်း မြန်မာပြန်ကျမ်းကြီး တခုလုံးပြီးဆုံးမှ ထည့်သွင်း ဖော်ပြပါမည်။ ယခု ခန္ဓဝိဘင်း မြန်မာပြန်မှာမူ ဝိဘင်းကျမ်း၏အရသာကို မြီးရုံမျှအနေဖြင့်သာ ရိုက်နှိပ် ထုတ်ဝေလိုက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

အဘိဓမ္မာ ခန္ဓဝိဘင်းပါဠိတော် မြန်မာပြန်

မာတိကာ

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၁-ခန္ဓဝိဘင်	....	၁ - ၂၄၆
၁-သုတ္တန္တဘာဇနီယ	....	**၁ - ၂၄**
ခန္ဓာငါးပါး	....	၁ ၂၄
၁-ရူပက္ခန္ဓ (ရုပ်အစု)	....	၁ ၅
ရူပက္ခန္ဓာ (ရုပ် ၁၁-မျိုး)	....	၁ ၅
(၁) အတိတ်ရုပ် (၂) အနာဂတ်ရုပ် (၃) ပစ္စုပ္ပန်ရုပ်	....	၂
(၄) အဇ္ဈတ္တရုပ် (၅) ဗဟိဒ္ဓရုပ်	....	၂ - ၃
(၆) ကြမ်းတမ်းသော ဩဠာရိကရုပ် (၇) နူးညံ့သိမ်မွေ့သောသုခုမရုပ်	....	၃ - ၄
(၈) ဟီနရုပ် (၉) ပဏီတရုပ်	....	၄
(၁၀) ဒူရေရုပ် (၁၁) သန္တိကေရုပ်	....	၅
၂-ဝေဒနာက္ခန္ဓ (ခံစားမှုအစု)	....	၅ - ၉
ဝေဒနာက္ခန္ဓာ (ဝေဒနာ ၁၁-မျိုး)	....	၅ - ၆
(၁) အတိတ်ဝေဒနာ (၂) အနာဂတ်ဝေဒနာ (၃) ပစ္စုပ္ပန်ဝေဒနာ	....	၅ - ၆
(၄) အဇ္ဈတ္တဝေဒနာ (၅) ဗဟိဒ္ဓဝေဒနာ	....	၆
(၆-၇) ဩဠာရိကဝေဒနာနှင့် သုခုမဝေဒနာ....	....	၇
(၈-၉) ဟီနဝေဒနာနှင့် ပဏီတဝေဒနာ (၁၀) ဒူရေဝေဒနာ (၁၁) သန္တိကေဝေဒနာ		၈ - ၉
၃-သညာက္ခန္ဓ (မှတ်သားမှုအစု)	....	၉ - ၁၅
သညာက္ခန္ဓာ (သညာ ၁၁-မျိုး)	....	၉ - ၁၅
(၁) အတိတ်သညာ (၂) အနာဂတ်သညာ (၃) ပစ္စုပ္ပန်သညာ	....	၉ - ၁၁
(၄) အဇ္ဈတ္တသညာ (၅) ဗဟိဒ္ဓသညာ	....	၁၁ - ၁၂
(၆-၇) ဩဠာရိကသညာနှင့် သုခုမသညာ (၈-၉) ဟီနသညာနှင့် ပဏီတသညာ	....	၁၂ - ၁၄
(၁၀) ဒူရေသညာ (၁၁) သန္တိကေသညာ	....	၁၄ - ၁၅
၄-သင်္ခါရက္ခန္ဓ (ပြုပြင်စီရင်မှုအစု)	....	၁၅ - ၂၀
သင်္ခါရက္ခန္ဓာ (သင်္ခါရ ၁၁-မျိုး)	....	၁၅ - ၂၀

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
	(၁) အတိတ်သခ်ါရ (၂) အနာဂတ်သခ်ါရ (၃) ပစ္စုပ္ပန်သခ်ါရ	၁၅- ၁၇
	(၄) အဇ္ဈတ္တသခ်ါရ (၅) ဗဟိဒ္ဓသခ်ါရ	၁၇- ၁၈
	(၆-၇) ဩဠာရိကသခ်ါရနှင့် သုခုမသခ်ါရ (၈-၉) ဟီနသခ်ါရနှင့် ပဏီတသခ်ါရ	၁၈- ၁၉
	(၁၀) ဒူရေသခ်ါရ (၁၁) သန္တိကေသခ်ါရ	၁၉- ၂၀
၅-ဝိညာဏက္ခန္ဓ (သိမှုအစု)	....	၂၀- ၂၄
ဝိညာဏက္ခန္ဓာ (ဝိညာဏ် ၁၁-မျိုး)	....	၂၀- ၂၄
	(၁) အတိတ်ဝိညာဏ် (၂) အနာဂတ်ဝိညာဏ် (၃) ပစ္စုပ္ပန်ဝိညာဏ်	၂၁- ၂၂
	(၄) အဇ္ဈတ္တဝိညာဏ် (၅) ဗဟိဒ္ဓဝိညာဏ်	၂၂
	(၆-၇) ဩဠာရိကဝိညာဏ်နှင့် သုခုမဝိညာဏ် (၈-၉) ဟီနဝိညာဏ်နှင့် ပဏီတဝိညာဏ်	၂၂- ၂၃
	(၁၀) ဒူရေဝိညာဏ် (၁၁) သန္တိကေဝိညာဏ်	၂၃- ၂၄
၂-အဘိဓမ္မာဘာဇနီယ	....	၂၅-၂၄၆
ခန္ဓာငါးပါး	....	၂၅-၂၄၆
(၁) ရူပက္ခန္ဓ (ရုပ်အစု)	....	၂၅- ၇၁
ကေကနည်း ၄၃-ပါး	....	၂၅- ၂၇
ဒုကနည်း ၁၀၄-ပါး	....	၂၈- ၃၀
	ပကိဏ္ဏကဒုကနည်း ၁၄-ပါး	၂၈- ၃၀
	ဝတ္ထုဒုကနည်း ၂၅-ပါး	၃၀- ၃၁
	အာရမ္မဏဒုကနည်း ၂၅-ပါး	၃၁- ၃၂
	အာယတနဒုကနည်း ၁၀-ပါး	၃၂- ၃၃
	ဓာတုဒုကနည်း ၁၀-ပါး	၃၃- ၃၄
	ဣန္ဒြိယဒုကနည်း ၈-ပါး	၃၄- ၃၅
	သုခုမရူပဒုကနည်း ၁၂-ပါး	၃၅- ၃၆
တိကနည်း ၁၀၃-ပါး	....	၃၇- ၅၆
	ပကိဏ္ဏကတိကနည်း ၁၃-ပါး	၃၇- ၄၂
	ဝတ္ထုတိကနည်း ၂၅-ပါး	၄၂- ၄၄
	အာရမ္မဏတိကနည်း ၂၅-ပါး	၄၄- ၄၆
	အာယတနတိကနည်း ၁၀-ပါး	၄၆- ၄၈
	ဓာတုတိကနည်း ၁၀-ပါး	၄၈- ၅၀
	ဣန္ဒြိယတိကနည်း ၈-ပါး	၅၀- ၅၂
	သုခုမတိကနည်း ၁၂-ပါး	၅၂- ၅၆
စတုက္ကနည်း ၂၂-ပါး	....	၅၆- ၆၆
	ငါးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဟောကြားသော ပဉ္စကနည်း	၆၇
	ခြောက်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဟောကြားသော ဆက္ကနည်း	၆၇

ဦးစရ — အကြောင်းအရာ — စာမျက်နှာ

ခုနစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဟောကြားသော သတ္တကနည်း .... ၆၇ - ၆၈
ရှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဟောကြားသော အဋ္ဌကနည်း .... - ၆၈
ကိုးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဟောကြားသော နဝကနည်း.... .... - ၆၉
ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဟောကြားသော ဒသကနည်း .... ၆၉ - ၇၀
တဆယ့်တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဟောကြားသော ဧကာဒသကနည်း .... ၇၀ - ၇၁

၂-ဝေဒနာက္ခန္ဓ (ခံစားမှုအစု) **၇၂-၁၁၂**

ဒုကမူလကနည်း (ဒုကမူ-တိကမူလီ) .... ၇၂ - ၈၇

(ဒုက် ၅၀-ကို မူတည်၍ တိက် ၁၉-ခုကို မူလီသွင်းသောနည်း)

၁-သဟေတုက ဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း .... ၇၂ - ၈၀

(၁) သဟေတုကဒုက်ကိုမူတည်ပြီး ကုသလတိက်ကိုမူလီသွင်း၍ ဟောသောနည်း ၁၀-ပါး ၇၂ - ၇၅
ဧကကနည်း၊ ဒုကနည်း၊ တိကနည်း၊ စတုက္ကနည်း၊ ပဉ္စကနည်း၊
ဆက္ကနည်း၊ သတ္တကနည်း၊ အဋ္ဌကနည်း၊ နဝကနည်း၊ ဒသကနည်း .... ၇၂ - ၇၄
(၂) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီး ဝိပါကတိက်ကို မူလီသွင်း၍ ဟောသောနည်း ၁၀-ပါး ၇၅
ဧကကနည်း ။ ပ ။ ဒသကနည်းအထိ ၇၅
(၃) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီး ဥပါဒိန္နတိက်ကို မူလီသွင်း၍ ဟောသောနည်း ၁၀-ပါး ၇၅
(ဤသဟေတုကဒုကမူ-ဥပါဒိန္နတိကမူလီမှစ၍ သဟေတုကဒုကမူ အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူလီ
အထိ နည်း ၁၀-ပါးကို ပေယျာလ လုံးဝချန်ထားပါသည်)။
(၄) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် သံကိလိဋ္ဌတိက်ကို မူလီသွင်းသော နည်း ၁၀-ပါး ၇၆
(၅) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် ဝိတက်တိက်ကို မူလီသွင်းသော နည်း ၁၀-ပါး ၇၆
(၆) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် ဒဿနတိက်ကို မူလီသွင်းသော နည်း ၁၀-ပါး ၇၆
(၇) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် ဒဿနဟေတုတိက်ကို မူလီသွင်းသော နည်း ၁၀-ပါး ၇၇
(၈) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် အာစယဂါမိတိက်ကို မူလီသွင်းသော နည်း ၁၀-ပါး ၇၇
(၉) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် သေက္ခတိက်ကို မူလီသွင်းသော နည်း ၁၀-ပါး ၇၇
(၁၀) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် ပရိတ္တတိက်ကို မူလီသွင်းသော နည်း ၁၀-ပါး ၇၇
(၁၁) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် ပရိတ္တာရမ္မဏတိက်ကို မူလီသွင်းသောနည်း ၁၀-ပါး ၇၈
(၁၂) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် ဟီနတိက်ကို မူလီသွင်းသောနည်း ၁၀-ပါး ၇၈
(၁၃) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် မိစ္ဆတ္တတိက်ကို မူလီသွင်းသောနည်း ၁၀-ပါး ၇၈
(၁၄) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် မဂ္ဂါရမ္မဏတိက်ကို မူလီသွင်းသောနည်း ၁၀-ပါး ၇၈- ၇၉
(၁၅) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် ဥပ္ပန္နတိက်ကို မူလီသွင်းသောနည်း ၁၀-ပါး ၇၉
(၁၆) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် အတီတတိက်ကို မူလီသွင်းသောနည်း ၁၀-ပါး ၇၉
(၁၇) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် အတီတာရမ္မဏတိက်ကို မူလီသွင်းသောနည်း ၁၀-ပါး ၇၉
(၁၈) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် အဇ္ဈတ္တတိက်ကို မူလီသွင်းသောနည်း ၁၀-ပါး ၇၉
(၁၉) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက်ကို မူလီသွင်းသောနည်း ၁၀-ပါး ၈၀

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
	၂-ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	၈၀
	(ဤ၌(၁)ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် ကုသလတိက်ကို မူလီသွင်း၍ ဟောသောနည်း ၁၀-ပါး (မှ) (၁၉) ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက်ကို မူလီသွင်းသောနည်း ၁၀-ပါးအထိ ဟောရန် ဖြစ်သော်လည်း ကျယ်မည်စိုး၍ အကျဉ်းချုံးဟောထားသည်။ ကျန်သော ဒုကမူ-တိကမူလီများ၌လည်း ဤနည်းအတူ သိပါလေ)။	
	၃-နဟေတု သဟေတုကဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	၈၀
	၄-လောကိယဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	၈၀
	၅-ကေနစိဝိညေယျဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	၈၀
	၆-သာသဝဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	၈၁
	၇-အာသဝသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	၈၁
	၈-အာသဝဝိပ္ပယုတ္တ သာသဝဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	၈၁
	၉-သံယောဇနိယဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	၈၁
	၁၀-သံယောဇနသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	၈၁
	၁၁-သံယောဇနဝိပ္ပယုတ္တ သံယောဇနိယဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	၈၁
	၁၂-ဂန္ထနိယဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	၈၁
	၁၃-ဂန္ထသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	၈၁
	၁၄-ဂန္ထဝိပ္ပယုတ္တ ဂန္ထနိယဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	၈၂
	၁၅-ဩဃနိယဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	၈၂
	၁၆-ဩဃသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	၈၂
	၁၇-ဩဃဝိပ္ပယုတ္တ ဩဃနိယဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	၈၂
	၁၈-ယောဂနိယဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	၈၂
	၁၉-ယောဂသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	၈၂
	၂၀-ယောဂဝိပ္ပယုတ္တ ယောဂနိယဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	၈၂
	၂၁-နီဝရဏိယဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	၈၂
	၂၂-နီဝရဏသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	၈၃
	၂၃-နီဝရဏဝိပ္ပယုတ္တ နီဝရဏိယဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	၈၃
	၂၄-ပရာမဋ္ဌဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	၈၃
	၂၅-ပရာမာသသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	၈၃
	၂၆-ပရာမာသဝိပ္ပယုတ္တ ပရာမဋ္ဌဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	၈၃
	၂၇-ဥပါဒိန္နဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	၈၃
	၂၈-ဥပါဒါနိယဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	၈၃

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ			
၂၉-ဥပါဒိန္နသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉ နည်း	....	....		
၃၀-ဥပါဒိန္နဝိပ္ပယုတ္တ ဥပါဒါနိယဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း		....		
၃၁-သံကိလေသိကဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း		....		
၃၂-သံကိလိဋ္ဌဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း		....		
၃၃-ကိလေသသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉ နည်း		...		
၃၄-ကိလေသဝိပ္ပယုတ္တ သံကိလေသိကဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း		...		၈၄
၃၅-ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း		....		၈၄
၃၆-ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း		....	....	၈၄
၃၇-ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဟေတုကဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း		....	....	၈၅
၃၈-ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗဟေတုကဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း		....	...	၈၅
၃၉-သဝိတက္ကဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	....	....	....	၈၅
၄၀-သဝိစာရဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	....	....	....	၈၅
၄၁-သပ္ပီတိကဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	....	....	....	၈၅
၄၂-ပီတိသဟဂတဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	....	....	...	၈၅
၄၃-ကာမာဝစရဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	....	....	....	၈၅
၄၄-ရူပါဝစရဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	....	....	....	၈၅
၄၅-အရူပါဝစရဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	....	....	....	၈၆
၄၆-ပရိယာပန္နဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	....	....	....	၈၆
၄၇-နိယျာနိကဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	....	....	....	၈၆
၄၈-နိယတဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	....	....	....	၈၆
၄၉-သဥတ္တရဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း....	....	....	....	၈၆
၅၀-သရဏဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း	....	....	....	၈၆
(၁) သရဏဒုကမူ-ကုသလတိကမူလီ ၁၀-နည်း	....	....	....	၈၆
(၂) သရဏဒုကမူ ဝိပါကတိကမူလီ ၁၀-နည်း		....	....	၈၇
ကေကနည်း, ဒုကနည်း, တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း		....	....	၈၇
(၃) သရဏဒုကမူ-ဥပါဒိန္နတိကမူလီ ၁၀-နည်း		....	....	၈၇
(အမှတ်(၄) သရဏဒုကမူ-သံကိလိဋ္ဌတိကမူလီ ၁၀-နည်းမှ အမှတ်(၁၈)သရဏဒုကမူ အဇ္ဈတ္တတိကမူလီ ၁၀-နည်းအထိ ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့သည်)။				
(၁၉) သရဏဒုကမူ-အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း		....	....	၈၇
တိကမူလကနည်း (တိကမူ-ဒုကမူလီ ၁၉-နည်း)		....	....	၈၈-၉၆
(တိက် ၁၉-ခုကိုမူတည်ပြီး ဒုက် ၅၀-ကို မူလီသွင်းသောနည်း)				

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
	၁-ကုသလတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ	၈၈
	(၁) ကုသလတိက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် သဟေတုကဒုက်ကို မူလီသွင်းသော ၁၀-နည်း	၈၈
	ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း	၈၈
	(၂) ကုသလတိကမူ-ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကမူလီ ၁၀-နည်း	၈၈
	ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း	၈၈
	(၃) ကုသလတိကမူ-နဟေတုသဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း	၈၈
	ကေကနည်း,ဒုကနည်း။ပ။ဒသကနည်း	၈၈
	(၄) ကုသလတိကမူ-လောကိယဒုကမူလီ ၁၀-နည်း	၈၉
	(၅) ကုသလတိကမူ-ကေနစိဝိညေယျဒုကမူလီ ၁၀-နည်း	၈၉
	(၆) ကုသလတိကမူ-သာသဝဒုကမူလီ ၁၀-နည်း	၈၉
	(၇) ကုသလတိကမူ-အာသဝသမ္ပယုတ္တဒုကမူလီ ၁၀-နည်း	၈၉
	(၈) ကုသလတိကမူ-အာသဝဝိပ္ပယုတ္တ သာသဝဒုကမူလီ ၁၀-နည်း	၈၉
	(အမှတ်(၉)ကုသလတိကမူ-သညောဇနိယဒုကမူလီမှ အမှတ်(၄၉)ကုသလတိကမူ သဥတ္တရဒုကမူလီအထိ ပေယျာလလုံးဝချန်ခဲ့သည်)။	
	(၅၀) ကုသလတိကမူ-သရဏဒုကမူလီ ၁၀-နည်း	၈၉
	ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း	
	၂-ဝိပါကတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ	၉၀
	(ဝိပါကတိက်ကို မူတည်၍ ဒုက် ၅၀-ကို မူလီသွင်းသောနည်း)	၉၀
	(၁) ဝိပါကတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း	၉၀
	ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း	
	(အမှတ် (၂) ဝိပါကတိကမူ-ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကမူလီမှ အမှတ်(၅၀)ဝိပါကတိကမူ သရဏဒုကမူလီအထိ ပေယျာလလုံးဝချန်ခဲ့သည်)။	
	၃-ဥပါဒိန္နတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ	၉၀
	(ဥပါဒိန္နတိက်ကို မူတည်၍ ဒုက် ၅၀-ကို မူလီသွင်းသောနည်း)	
	(၁) ဥပါဒိန္နတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း	၉၀
	(အမှတ်(၂)ဥပါဒိန္နတိကမူ-ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကမူလီမှ အမှတ်(၅၀) ဥပါဒိန္နတိကမူ သရဏဒုကမူလီအထိ ပေယျာလလုံးဝချန်ခဲ့သည်)။	
	၄-သံကိလိဋ္ဌတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ	၉၁
	(၁) သံကိလိဋ္ဌတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း ။ပ။	၉၁
	၅-ဝိတက္ကတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ	၉၁
	(၁) ဝိတက္ကတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း ။ပ။	၉၁

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၆	ဒဿနတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ	၉၁
	(၁) ဒဿနတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း ။ပ။	၉၁
၇	ဒဿနဟေတုတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ	၉၁
	(၁) ဒဿနဟေတုတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း။ပ။	၉၂
၈	အာစယဂါမိတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ	၉၂
	(၁) အာစယဂါမိတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း ။ပ။	၉၂
၉	သေက္ခတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ	၉၂
	(၁) သေက္ခတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း ။ပ။	၉၂
၁၀	ပရိတ္တတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ	၉၂
	(၁) ပရိတ္တတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း ။ပ။	၉၂
၁၁	ပရိတ္တာရမ္မဏတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ	၉၂
	(၁) ပရိတ္တာရမ္မဏတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း ။ပ။	၉၂
၁၂	ဟီနတိကမူ ဒုက် ၅၀-မူလီ	၉၃
	(၁) ဟီနတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း ။ပ။	၉၃
၁၃	မိစ္ဆတ္တတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ	၉၃
	(၁) မိစ္ဆတ္တတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း ။ပ။	၉၃
၁၄	မဂ္ဂါရမ္မဏတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ	၉၃
	(၁) မိစ္ဆတ္တတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း ။ပ။	၉၃
၁၅	ဥပ္ပန္နတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ	၉၃
	(၁) ဥပ္ပန္နတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း ။ပ။	၉၃
၁၆	အတီတတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ	၉၄
	(၁) အတီတတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း ။ပ။	၉၄
၁၇	အတီတာရမ္မဏတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ	၉၄
	(၁) အတီတာရမ္မဏတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း ။ပ။	၉၄
၁၈	အဇ္ဈတ္တတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ	၉၄
	(၁) အဇ္ဈတ္တတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း ။ပ။	၉၄
၁၉	အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ	၉၄
	(၁) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း	၉၄

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
(၂)	အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကမူလီ ၁၀-နည်း .... ကေကနည်း, ဒုကနည်း ॥ပ॥ (ဒသကနည်း)	၉၄
(၃)	အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း	၉၄
(၄)	အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-လောကိယဒုကမူလီ ၁၀-နည်း	၉၅
(၅)	အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-ကေနစိဝိညေယျဒုကမူလီ ၁၀-နည်း	၉၅
(၆)	အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-သာသဝဒုကမူလ ၁၀-နည်း	၉၅
(၇)	အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-အာသဝသမ္ပယုတ္တဒုကမူလီ ၁၀-နည်း	၉၅
(၈)	အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-အာသဝဝိပ္ပယုတ္တသာသဝဒုကမူလီ ၁၀-နည်း	၉၅
(၉)	အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူလီ-သံယောဇနိယဒုကမူလီ ၁၀-နည်း	၉၅
	(အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူကို ဒုက်ဖြင့် အကျယ်ပြရာ၌လည်း အမှတ် (၁၀) သံယောဇနသမ္ပယုတ္တဒုကမူလီမှ အမှတ် (၄၉) သဥတ္တရဒုကမူလီအထိ ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့ပြန်သည်)။	
(၅၀)	အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-သရဏဒုကမူလီ ၁၀-နည်း .... ဒုကနည်း, တိကနည်း ॥ပ॥ (ဒသကနည်း)	၉၅

ဥဘတောဝဍ္ဍနကနည်း ၉၆–၁၀၄

(တိက် ၁၉-ခုနှင့် ဒုက် ၁၉-ခုတို့ကို တစုံစီထား၍ ပွါးသော ဥဘတောဝဍ္ဍနကနည်း)

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
(၁)	သဟေတုကဒုက်နှင့် ကုသလတိက်တစုံ ၁၀-နည်း .... ကေကနည်း, ဒုကနည်း, တိကနည်း ॥ပ॥ (ဒသကနည်း)	၉၆
(၂)	ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် ဝိပါကတိက်တစုံ ၁၀-နည်း .... ကေကနည်း, ဒုကနည်း, တိကနည်း ॥ပ॥ (ဒသကနည်း)	၉၆
(၃)	နဟေတု သဟေတုကဒုက်နှင့် ဥပါဒိန္နတိက်တစုံ ၁၀-နည်း .... ကေကနည်း, ဒုကနည်း, တိကနည်း ॥ပ॥ (ဒသကနည်း)	၉၇
(၄)	လောကိယဒုက်နှင့် သံကိလိဋ္ဌတိက်တစုံ ၁၀-နည်း .... ကေကနည်း, ဒုကနည်း, တိကနည်း ॥ပ॥ (ဒသကနည်း)	၉၇
(၅)	ကေနစိဝိညေယျဒုက်နှင့် သဝိတက္ကတိက်တစုံ ၁၀-နည်း .... ကေကနည်း, ဒုကနည်း, တိကနည်း ॥ပ॥ (ဒသကနည်း)	၉၈
(၆)	သာသဝဒုက်နှင့် ဒဿနတိက်တစုံ ၁၀-နည်း .... ကေကနည်း, ဒုကနည်း, တိကနည်း ॥ပ॥ (ဒသကနည်း)	၉၈
(၇)	အာသဝသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် ဒဿနဟေတုတိက်တစုံ ၁၀-နည်း.... .... ကေကနည်း, ဒုကနည်း, တိကနည်း ॥ပ॥ (ဒသကနည်း)	၉၉

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ

(၈) အာသဝဝိပ္ပယုတ္တ သာသဝဒုက်နှင့် အာစယဂါမိတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ၉၉
ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ (ဒသကနည်း)

(၉) သံယောဇနိယဒုက်နှင့် သေက္ခတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ၉၉
ကေကနည်း,ဒုကနည်း, တိကနည်း။ပ။ (ဒသကနည်း)

(၁၀) သံယောဇနသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် ပရိတ္တတိက်တစုံ ၁၀ နည်း ၁၀၀
ကေကနည်း, ဒုကနည်း, တိကနည်း။ပ။ (ဒသကနည်း)

(၁၁) သံယောဇနဝိပ္ပယုတ္တသံယောဇနိယဒုက်နှင့် ပရိတ္တာရမ္မဏတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ၁၀၀-၁၀၁
ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ (ဒသကနည်း)

(၁၂) ဂန္ထနိယဒုက်နှင့် ဟီနတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ၁၀၁
ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ (ဒသကနည်း)

(၁၃) ဂန္ထသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် မိစ္ဆတ္တတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ၁၀၁
ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ (ဒသကနည်း)

(၁၄) ဂန္ထဝိပ္ပယုတ္တ ဂန္ထနိယဒုက်နှင့် မဂ္ဂါရမ္မဏတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ၁၀၂
ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ (ဒသကနည်း)

(၁၅) ဩဃနိယဒုက်နှင့် ဥပ္ပန္နတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ၁၀၂
ကေကနည်း,ဒုကနည်း, တိကနည်း။ပ။ (ဒသကနည်း)

(၁၆) ဩဃသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် အတီတတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ၁၀၃
ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ (ဒသကနည်း)

(၁၇) ဩဃဝိပ္ပယုတ္တ ဩဃနိယဒုက်နှင့် အတီတာရမ္မဏတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ၁၀၃
ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ (ဒသကနည်း)

(၁၈) ယောဂနိယဒုက် နှင့် အဇ္ဈတ္တတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ၁၀၃
ကေကနည်း,ဒုကနည်း, တိကနည်း။ပ။ (ဒသကနည်း)

(၁၉) ယောဂသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် တစုံ ၁၀-နည်း ၁၀၄
ကေကနည်း,ဒုကနည်း, တိကနည်း။ပ။ (ဒသကနည်း)

ဗဟုဝိဓဝါရ (များသော အပြားရှိသောနည်း) .... ၁၀၄၊ ၁၀၅
(တိက် ၁၉-ခုကို ဘုံလေးပါးတို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ ၇-ပါးစီဟောသော သတ္တကနည်း ၁၉-နည်း)၁၀၄၊၁၀၅

(၁) ကုသလတိက် သတ္တကနည်း ၁၀၄

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
(၂)	ဝိပါကတိက် သတ္တကနည်း	၁၀၅
	(အမှတ် (၃) ဥပါဒိန္နတိက် သတ္တကနည်းမှ အမှတ် (၁၈) အဇ္ဈတ္တတိက် သတ္တကနည်းအထိ ပေယျာလ လုံးဝချန်ထားသည်)။	
(၁၉)	အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် သတ္တကနည်း	၁၀၅
	စတုဝီသတိဝိဓနည်း ၁၉-နည်း	**၁၀၅-၁၀၇**
	(တိက် ၁၉-ခုကို ဖဿ ၆-ပါးဖြင့် ဝေဖန်၍ ၂၄-ပါးစီဟောသော စတုဝီသတိဝိဓနည်း ၁၉-နည်း)။	၁၀၅-၁၀၇
(၁)	ကုသလတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်း	၁၀၅-၁၀၆
(၂)	ဝိပါကတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်း	၁၀၆-၁၀၇
	(အမှတ် (၃) ဥပါဒိန္နတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်းမှ အမှတ် (၁၈) အဇ္ဈတ္တတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်းအထိ ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့သည်)။	
(၁၉)	အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်း	၁၀၆-၁၀၇
	တိံသဝိဓနည်း	**၁၀၇-၁၀၉**
	(ဘုံလေးပါးဖြင့် ဖဿ ၆-ပါးကို ဝေဖန်၍ အပြား ၃၀-အားဖြင့် ဟောသော တိံသဝိဓနည်း)။	၁၀၇-၁၀၉
	ဗဟုဝိဓနည်း	**၁၀၉-၁၁၂**
	(တိက် ၁၉-ခုကို ဘုံလေးပါး၊ ဖဿ ၆-ပါးတို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ ဟောသည့် များသော အပြားရှိသော ဗဟုဝိဓနည်း ၁၉-နည်း)။....	၁၀၉-၁၁၂
(၁)	ကုသလတိက် ဗဟုဝိဓနည်း ၄၈-ပါး	၁၀၉-၁၁၀
(၂)	ဝိပါကတိက် ဗဟုဝိဓနည်း ၄၈-ပါး	၁၁၀
	(အမှတ် (၃) ဥပါဒိန္နတိက် ဗဟုဝိဓနည်းမှ အမှတ် (၁၈) အဇ္ဈတ္တတိက် ဗဟုဝိဓနည်းအထိ ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့သည်)။	
(၁၉)	အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် ဗဟုဝိဓနည်း ၄၈-ပါး	၁၁၀-၁၁၂
	၃-သညာက္ခန္ဓ (မှတ်သားမှုအစု)	**၁၁၃-၁၄၅**
	ဒုကမူလကနည်း (ဒုကမူ-တိကမူလီ)	၁၁၃-၁၂၇
	(ဒုက် ၅၂-ခုကို မူတည်၍ တိက် ၂၁-ခုကို မူလီသွင်းသောနည်း)	
	၁-သဟေတုကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၁၃-၁၁၅
(၁)	သဟေတုကဒုကမူ-ကုသလတိကမူလီ ၁၀-နည်း	၁၁၃-၁၁၅
	ဧကကနည်း, ဒုကနည်း, တိကနည်း, စတုက္ကနည်း, ပဉ္စကနည်း, ဆက္ကနည်း, သတ္တကနည်း, အဋ္ဌကနည်း, နဝကနည်း, ဒသကနည်း	

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ			စာမျက်နှာ
(၂)	သဟေတုကဒုကမူ-ဝေဒနာတိကမူလီ ၁၀-နည်း ကေကနည်း, ဒုကနည်း, တိကနည်း ॥ ပ ॥ ဒသကနည်း	....	....	၁၁၅
(၃)	သဟေတုကဒုကမူ-ဝိပါကတိကမူလီ ၁၀-နည်း ကေကနည်း, ဒုကနည်း, တိကနည်း ॥ ပ ॥ ဒသကနည်း	....	....	၁၁၅-၁၁၆
(၄)	သဟေတုကဒုကမူ-ဥပါဒိန္နတိကမူလီ ၁၀-နည်း	....	....	၁၁၆
(၅)	သဟေတုကဒုကမူ-သံကိလိဋ္ဌတိကမူလီ ၁၀-နည်း	....	....	၁၁၆
(၆)	သဟေတုကဒုကမူ-ဝိတက္ကတိကမူလီ ၁၀-နည်း	....	....	၁၁၆
(၇)	သဟေတုကဒုကမူ-ပီတိတိကမူလီ ၁၀-နည်း....	....	....	၁၁၆
(၈)	သဟေတုကဒုကမူ-ဒဿနတိကမူလီ ၁၀-နည်း	....	....	၁၁၇
(၉)	သဟေတုကဒုကမူ-ဒဿနဟေတုတိကမူလီ ၁၀-နည်း	....	....	၁၁၇
(၁၀)	သဟေတုကဒုကမူ-အာစယဂါမိတိကမူလီ ၁၀-နည်း	....	....	၁၁၇
(၁၁)	သဟေတုကဒုကမူ-သေက္ခတိကမူလီ ၁၀-နည်း	....	....	၁၁၇
(၁၂)	သဟေတုကဒုကမူ-ပရိတ္တတိကမူလီ ၁၀-နည်း	....	....	၁၁၈
(၁၃)	သဟေတုကဒုကမူ-ပရိတ္တာရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း	....	....	၁၁၈
(၁၄)	သဟေတုကဒုကမူ-ဟီနတိကမူလီ ၁၀-နည်း	....	....	၁၁၈
(၁၅)	သဟေတုကဒုကမူ-မိစ္ဆတ္တနိယတတိကမူလီ ၁၀-နည်း	....	....	၁၁၈
(၁၆)	သဟေတုကဒုကမူ-မဂ္ဂါရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း	....	....	၁၁၈
(၁၇)	သဟေတုကဒုကမူ-ဥပ္ပန္နတိကမူလီ ၁၀-နည်း	....	....	၁၁၉
(၁၈)	သဟေတုကဒုကမူ-အတီတတိကမူလီ ၁၀-နည်း	....	....	၁၁၉
(၁၉)	သဟေတုကဒုကမူ-အတီတာရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း	....	....	၁၁၉
(၂၀)	သဟေတုကဒုကမူ-အဇ္ဈတ္တတိကမူလီ ၁၀-နည်း	....	....	၁၁၉
(၂၁)	သဟေတုကဒုကမူ-အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း	....	....	၁၁၉
	၂-ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း ကေကနည်း, ဒုကနည်း, တိကနည်း ॥ ပ ॥ ဒသကနည်း	....	....	၁၁၉
	၃-နဟေတု သဟေတုကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၂၀
	၄-လောကိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၂၀
	၅-ကေနစိဝိညေယျဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၂၀
	၆-သာသဝဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၂၀
	၇-အာသဝသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၂၀
	၈-အာသဝဝိပ္ပယုတ္တ သာသဝဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....		၁၂၀
	၉-သံယောဇနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၂၀
	၁၀-သံယောဇနသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၂၀
	၁၁-သံယောဇနဝိပ္ပယုတ္တ သံယောဇနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း		....	၁၂၁

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၁၂	ဂန္ထနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၁
၁၃	ဂန္ထသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၁
၁၄	ဂန္ထဝိပ္ပယုတ္တ ဂန္ထနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၁
၁၅	ဩဃနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၁
၁၆	ဩဃသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၁
၁၇	ဩဃဝိပ္ပယုတ္တ ဩဃနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၁
၁၈	ယောဂနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၁
၁၉	ယောဂသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၂
၂၀	ယောဂဝိပ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၂
၂၁	နီဝရဏိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၂
၂၂	နီဝရဏသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် မူလီ ၂၃-ခု ၂၁-နည်း	၁၂၂
၂၃	နီဝရဏဝိပ္ပယုတ္တ နီဝရဏိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၂
၂၄	ပရာမဋ္ဌဒုကမူ တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၂
၂၅	ပရာမာသသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၂
၂၆	ပရာမာသဝိပ္ပယုတ္တ ပရာမဋ္ဌဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၂
၂၇	ဥပါဒိဏ္ဏဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၃
၂၈	ဥပါဒါနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု ၂၁-နည်း	၁၂၃
၂၉	ဥပါဒါနသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၃
၃၀	ဥပါဒါနဝိပ္ပယုတ္တ ဥပါဒါနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၃
၃၁	သံကိလေသိကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၃
၃၂	သံကိလိဋ္ဌဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၃
၃၃	ကိလေသသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၃
၃၄	ကိလေသဝိပ္ပယုတ္တ သံကိလေသိကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၄
၃၅	ဒဿနေနပဟာတဗ္ဗဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၄
၃၆	ဘာဝနာယပဟာတဗ္ဗဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၄
၃၇	ဒဿနေနပဟာတဗ္ဗဟေတုကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၄
၃၈	ဘာဝနာယပဟာတဗ္ဗဟေတုကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း....	၁၂၄
၃၉	သဝိတက္ကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၃
၄၀	သဝိစာရဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၄
၄၁	သပ္ပီတိကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၄
၄၂	ပီတိသဟဂတဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၅

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
	၄၃-သုခသဟဂတဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၅
	၄၄-ဥပေက္ခာသဟဂတဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၅
	၄၅-ကာမာဝစရဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၅
	၄၆-ရူပါဝစရဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၅
	၄၇-အရူပါဝစရဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၅
	၄၈-ပရိယာပန္နဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၅
	၄၉-နိယျာနိကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၅
	၅၀-နိယတဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၆
	၅၁-သဉ္တရဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၆
	၅၂-သရဏဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၂၆
	(၁) သရဏဒုကမူ-ကုသလတိကမူလီ ၁၀-နည်း .... ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ ဒသကနည်း	၁၂၆
	(၂) သရဏဒုကမူ-ဝေဒနာတိကမူလီ ၁၀-နည်း .... ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ ဒသကနည်း	၁၂၆
	(၃) သရဏဒုကမူ-ဝိပါကတိကမူလီ ၁၀-နည်း	၁၂၆
	(အမှတ် ၄-သရဏဒုကမူ-ဥပါဒိန္နတိကမူလီမှ အမှတ်(၂၀) သရဏဒုကမူ-အဇ္ဈတ္တ-တိကမူလီအထိ ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့သည်)။	
	(၂၁) သရဏဒုကမူ-အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း	၁၂၇
	တိကမူလကနည်း(တိကမူ-ဒုကမူလီ)	၁၂၇-၁၄၉
	(တိက် ၂၁-ခုကို မူတည်၍ ဒုက် ၅၂-ခုကို မူလီသွင်းသောနည်း)	
	၁-ကုသလတိက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် ဒုက် ၅၂-ခုကို မူလီသွင်းသော ၅၂-နည်း	၁၂၇-၁၄၉
	(၁) ကုသလတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း .... ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ ဒသကနည်း	၁၂၇
	(၂) ကုသလတိကမူ-ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကမူလီ ၁၀-နည်း .... ကေကနည်း,ဒုကနည်း။ပ။ ဒသကနည်း	၁၂၈
	(အမှတ် (၃) ကုသလတိကမူ-နဟေတုသဟေတုကဒုကမူလီမှ အမှတ်(၅၁) ကုသလ-တိကမူ-သဉ္တရဒုကမူလီအထိ ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့သည်)။	
	၅၂-ကုသလတိကမူ-သရဏဒုကမူလီ ၁၀-နည်း .... ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ ဒသကနည်း	၁၂၈
	၂-ဝေဒနာတိက်ကို မူတည်၍ ဒုက် ၅၂-ခုကို မူလီသွင်းသော ၅၂-နည်း	၁၂၈
	(၁) ဝေဒနာတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း .... ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ ဒသကနည်း	၁၂၈

ဦးရေ | အကြောင်းအရာ | စာမျက်နှာ

၃-ဝိပါကတိက်ကို မူတည်၍ ဒုက် ၅၂-ခုကို မူလီသွင်းသော ၅၂-နည်း ၁၂၈

(၁) ဝိပါကတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၂၈

(အမှတ် ၄-ဥပါဒိဏ္ဏတိကမူ ဒုက် ၅၂-ခုမူလီမှ အမှတ် ၂၀-အဇ္ဈတ္တတိကမူ ဒုက် ၅၂-ခု မူလီအထိ(တိကမူ ၁၇-ခုကို)ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့သည်)။

၂၁-အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက်ကို မူတည်၍ ဒုက် ၅၂-ခုကို မူလီသွင်းသော ၅၂-နည်း ၁၂၉

(၁) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၂၉
တိကနည်း။ပ။ ဒသကနည်း

(၂) **အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကမူလီ ၁၀-နည်း** ၁၂၉
ကေကနည်း,ဒုကနည်း။ပ။ ဒသကနည်း

(အမှတ် (၃) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-နဟေတု သဟေတုက မူလီမှ အမှတ် (၅၁) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-သဥတ္တရဒုကမူလီအထိ ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့သည်)။

(၅၂) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-သရဏဒုကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၂၉
ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ ဒသကနည်း

ဥဘတောဝဍ္ဎကနည်း ၁၃၀-၁၃၂

(တိက် ၂၁-ခုနှင့် ဒုက် ၂၁-ခုတို့ကို တစုံစီထား၍ပွါးသော ဥဘတောဝဍ္ဎကနည်း ၂၁-နည်း)

(၁) သဟေတုကဒုက်နှင့် ကုသလတိတ်တစုံ ၁၀-နည်း ၁၃၀
ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ ဒသကနည်း

(၂) ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် ဝေဒနာတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ၁၃၀
ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ ဒသကနည်း

(၃) နဟေတု သဟေတုကဒုက်နှင့် ဝိပါကတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ၁၃၀-၁၃၁
ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း

(၄) လောကိယဒုက်နှင့် ဥပါဒိဏ္ဏတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ၁၃၁
ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း

(၅) ကေနစိဝိညေယျဒုက်နှင့် သံကိလိဋ္ဌတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ၁၃၁-၁၃၂
ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း

(၆) သာသဝဒုက်နှင့် ဝိတက်တိက်တစုံ ၁၀-နည်း ၁၃၂
ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ဒသကနည်း

(၇) အာသဝသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် ပီတိတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ၁၃၂
ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း ။ ပ ။ ဒသကနည်း

မာတိကာ

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
(၈)	အာသဝဝိပ္ပယုတ္တ သာသဝဒုက်နှင့် ဒဿနတိက်တစုံ ၁၀-နည်း	၁၃၃
	ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း ॥ ပ ॥ ဒသကနည်း	
(၉)	သံယောဇနိယဒုက်နှင့် ဒဿနဟေတုတိက်တစုံ ၁၀-နည်း....	၁၃၃
	ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း ॥ ပ ॥ ဒသကနည်း	
(၁၀)	သံယောဇနသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် အာစယဂါမိတိက်တစုံ ၁၀-နည်း	၁၃၃-၁၃၄
	ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း ॥ ပ ॥ ဒသကနည်း	
(၁၁)	သံယောဇနဝိပ္ပယုတ္တ သံယောဇနိယဒုက်နှင့် သေက္ခတိက်တစုံ ၁၀-နည်း	၁၃၄
	ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း ॥ ပ ॥ ဒသကနည်း	
(၁၂)	ဂန္ထနိယဒုက်နှင့် ပရိတ္တတိက်တစုံ ၁၀-နည်း	၁၃၄
	ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း ॥ ပ ॥ ဒသကနည်း	
(၁၃)	ဂန္ထသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် ပရိတ္တာရမ္မဏတိက်ဘစုံ ၁၀-နည်း	၁၃၅
	ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း ॥ ပ ॥ ဒသကနည်း	
(၁၄)	ဂန္ထဝိပ္ပယုတ္တ ဂန္ထနိယဒုက်နှင့် ဟီနတိက်တစုံ ၁၀-နည်း	၁၃၅
	ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း ॥ ပ ॥ ဒသကနည်း	
(၁၅)	ဩဃနိယဒုက်နှင့် မိစ္ဆတ္တတိက်တစုံ ၁၀-နည်း	၁၃၅-၁၃၆
	ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း ॥ ပ ॥ ဒသကနည်း	
(၁၆)	ဩဃသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် မဂ္ဂါရမ္မဏတိက်တစုံ ၁၀-နည်း	၁၃၆
	ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း ॥ ပ ॥ ဒသကနည်း	
(၁၇)	ဩဃဝိပ္ပယုတ္တ ဩဃနိယဒုက်နှင့် ဥပ္ပန္နတိက်ဘစုံ ၁၀-နည်း	၁၃၆-၁၃၇
	ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း ॥ ပ ॥ ဒသကနည်း	
(၁၈)	ယောဂနိယဒုက်နှင့် အတီတတိက်တစုံ ၁၀-နည်း	၁၃၇
	ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း ॥ ပ ॥ ဒသကနည်း	
(၁၉)	ယောဂသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် အတီတာရမ္မဏတိက်တစုံ ၁၀-နည်း	၁၃၇-၁၃၈
	ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း ॥ ပ ॥ ဒသကနည်း	
(၂၀)	ယောဂဝိပ္ပယုတ္တ ယောဂနိယဒုက်နှင့် အဇ္ဈတ္တတိက်တစုံ ၁၀-နည်း	၁၃၈
	ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း ॥ ပ ॥ ဒသကနည်း	
(၂၁)	နီဝရဏိယဒုက်နှင့် အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက်တစုံ ၁၀-နည်း	၁၃၈
	ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း ॥ ပ ॥ ဒသကနည်း	

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ဗဟုဝိဓဝါရ	....	**၁၃၉**
	(များသောအပြားအားဖြင့် ဟောသော 'ဗဟုဝိဓဝါရ'နည်း ၂၁-နည်း)	
	တိက် ၂၁-ခုကို ဘုံလေးပါးတို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ ၇-ပါးစီဟောသော သတ္တကနည်း	၁၃၉
(၁)	**ကုသလတိက် သတ္တကနည်း**	၁၃၉
(၂)	**ဝေဒနာတိက် သတ္တကနည်း**	၁၃၉
	(အမှတ် (၃) ဝိပါကတိက် သတ္တကနည်းမှ အမှတ် (၂၀) အဇ္ဈတ္တတိက် သတ္တကနည်းအထိ ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့သည်)။	
(၂၁)	**အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် သတ္တကနည်း**	၁၃၉
စတုဝီသတိဝိဓနည်း	....	**၁၄၀-၁၄၂**
	(တိက် ၂၁-ကို ဖဿ ၆-ပါးဖြင့် ဝေဖန်၍ ၂၄-ပါးစီ ဟောသော စတုဝီသတိဝိဓနည်း ၂၁-နည်း)	
(၁)	**ကုသလတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်း**	၁၄၀
(၂)	**ဝေဒနာတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်း**	၁၄၁
	(အမှတ် (၃) ဝိပါကတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်းမှ (၂၀) အဇ္ဈတ္တတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်းအထိ ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့သည်)။	
(၂၁)	**အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်း**	၁၄၁-၁၄၂
တိံသဝိဓနည်း	....	**၁၄၂-၁၄၃**
	(ဘုံလေးပါးဖြင့် ဖဿ ၆-ပါးကို ဝေဖန်၍ အပြား ၃၀-အားဖြင့် ဟောသော တိံသဝိဓနည်း)	
ဗဟုဝိဓနည်း	....	**၁၄၃-၁၄၅**
	(တိက် ၂၁-ခုကို ဘုံလေးပါး ဖဿ ၆-ပါးတို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ ဟောသည့် များသော အပြားရှိသော ဗဟုဝိဓနည်း ၂၁-နည်း)	၁၄၃-၁၄၅
(၁)	ကုသလတိက် ဗဟုဝိဓနည်း ၄၈-ပါး	၁၄၃-၁၄၄
(၂)	ဝေဒနာတိက် ဗဟုဝိဓနည်း ၄၈-ပါး	၁၄၄
	(အမှတ် (၃) ဝိပါကတိက် ဗဟုဝိဓနည်းမှ အမှတ် (၂၀) အဇ္ဈတ္တတိက် ဗဟုဝိဓနည်းအထိ ပေယျာလ လုံးဝ ချန်ခဲ့သည်)။	
(၂၁)	အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် ဗဟုဝိဓနည်း ၄၈-ပါး	၁၄၄-၁၄၅
၄-သဉ်္ဂါရကန္ဒ (ပြုပြင်စီရင်မှုအစု)	....	**၁၄၆-၁၈၂**
	ဒုကမူလကနည်း (ဒုကမူ-ကိကမူလီ)	၁၄၆-၁၆၃
	(ဒုက် ၈၂-ခုကို မူတည်၍ တိက် ၂၁-ခုကို မူလီသွင်းသောနည်း)	၁၄၆-၁၆၃

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ

၁-ဟေတုဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း ၁၄၆-၁၆၃

(၁) ဟေတုဒုကမူ-ကုသလတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၄၆-၁၄၈
ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း,စတုက္ကနည်း,ပဉ္စကနည်း,ဆက္ကနည်း,
သတ္တကနည်း,အဋ္ဌကနည်း,နဝကနည်း,ဒသကနည်း

(၂) ဟေတုဒုကမူ-ဝေဒနာတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၄၈
ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း ။ပ။ ဒသကနည်း

(၃) ဟေတုဒုကမူ-ဝိပါကတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၄၈

(၄) ဟေတုဒုကမူ-ဥပါဒိန္နတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၄၉

(၅) ဟေတုဒုကမူ-သံကိလိဋ္ဌတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၄၉

(၆) ဟေတုဒုကမူ-ဝိတက္ကတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၄၉

(၇) ဟေတုဒုကမူ-ပီတိတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၄၉

(၈) ဟေတုဒုကမူ-ဒဿနတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၄၉

(၉) ဟေတုဒုကမူ-ဒဿနဟေတုတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၅၀

(၁၀) ဟေတုဒုကမူ-အာစယဂါမိတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၅၀

(၁၁) ဟေတုဒုကမူ-သေက္ခတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၅၀

(၁၂) ဟေတုဒုကမူ-ပရိတ္တတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၅၀

(၁၃) ဟေတုဒုကမူ-ပရိတ္တာရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၅၀

(၁၄) ဟေတုဒုကမူ-ဟီနတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၅၁

(၁၅) ဟေတုဒုကမူ-မိစ္ဆတ္တတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၅၁

(၁၆) ဟေတုဒုကမူ-မဂ္ဂါရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၅၁

(၁၇) ဟေတုဒုကမူ-ဥပ္ပန္နတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၅၁

(၁၈) ဟေတုဒုကမူ-အတီတတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၅၁

(၁၉) ဟေတုဒုကမူ-အတီတာရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၅၂

(၂၀) ဟေတုဒုကမူ-အဇ္ဈတ္တတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၅၂

(၂၁) ဟေတုဒုကမူ-အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၅၂

၂-သဟေတုကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း ၁၅၂
ကေကနည်း,ဒုကနည်း။ပ။ ဒသကနည်း

၃-ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း ၁၅၂

၄-ဟေတု သဟေတုကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း ၁၅၂

၅-ဟေတု ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း ၁၅၃

၆-န ဟေတု သဟေတုကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း ၁၅၃

၇-လောကိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း ၁၅၃

၈-ကေနစိဝိညေယျဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း ၁၅၃

၉-အာသဝဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း ၁၅၃

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၁၀	သာသဝဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၅၃
၁၁	အာသဝသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၅၃
၁၂	အာသဝ သာသဝဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၅၃
၁၃	အာသဝ အာသဝသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၅၄
၁၄	အာသဝဝိပ္ပယုတ္တ သာသဝဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၅၄
၁၅	သံယောဇနဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၅၄
၁၆	သံယောဇနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၅၄
၁၇	သံယောဇနသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၅၄
၁၈	သံယောဇန သံယောဇနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၅၄
၁၉	သံယောဇန သံယောဇနသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၅၄
၂၀	သံယောဇနဝိပ္ပယုတ္တ သံယောဇနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၅၄
၂၁	ဂန္ထဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၅၅
၂၂	ဂန္ထနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၅၅
၂၃	ဂန္ထသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၅၅
၂၄	ဂန္ထ ဂန္ထနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၅၅
၂၅	ဂန္ထ ဂန္ထသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၅၅
၂၆	ဂန္ထဝိပ္ပယုတ္တ ဂန္ထနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၅၅
၂၇	ဩဃဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၅၅
၂၈	ဩဃနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၅၆
၂၉	ဩဃသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၅၆
၃၀	ဩဃ ဩဃနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၅၆
၃၁	ဩဃ ဩဃသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၅၆
၃၂	ဩဃဝိပ္ပယုတ္တ ဩဃနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၅၆
၃၃	ယောဂဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၅၆
၃၄	ယောဂနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၅၆
၃၅	ယောဂသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၅၆
၃၆	ယောဂ ယောဂနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၅၇
၃၇	ယောဂ ယောဂသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၅၇
၃၈	ယောဂဝိပ္ပယုတ္တ ယောဂနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၅၇
၃၉	နီဝရဏဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၅၇
၄၀	နီဝရဏိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၅၇

ဦးရေ အကြောင်းအရာ			စာမျက်နှာ
၄၁-နီဝရဏသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၅၇
၄၂-နီဝရဏ နီဝရဏိယဒုကမူ တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၅၇
၄၃-နီဝရဏ နီဝရဏသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၅၇
၄၄-နီဝရဏဝိပ္ပယုတ္တ နီဝရဏိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၅၇
၄၅-ပရာမာသဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၅၈
၄၆-ပရာမဋ္ဌဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၅၈
၄၇-ပရာမာသသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၅၈
၄၈-ပရာမာသ ပရာမဋ္ဌဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၅၈
၄၉-ပရာမာသဝိပ္ပယုတ္တ ပရာမဋ္ဌဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၅၈
၅၀-ဥပါဒိဏ္ဏဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၅၈
၅၁-ဥပါဒါနဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၅၈
၅၂-ဥပါဒါနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၅၉
၅၃-ဥပါဒါနသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၅၉
၅၄-ဥပါဒါန ဥပါဒါနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၅၉
၅၅-ဥပါဒါန ဥပါဒါနသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၅၉
၅၆-ဥပါဒါနဝိပ္ပယုတ္တ ဥပါဒါနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၅၉
၅၇-ကိလေသဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၅၉
၅၈-သံကိလေသဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၅၉
၅၉-သံကိလိဋ္ဌဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၅၉
၆၀-ကိလေသသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၆၀
၆၁-ကိလေသ သံကိလေသိကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	...	....	၁၆၀
၆၂-ကိလေသ သံကိလိဋ္ဌဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၆၀
၆၃-ကိလေသ ကိလေသသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း		....	၁၆၀
၆၄-ကိလေသဝိပ္ပယုတ္တ သံကိလေသိကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း		....	၁၆၀
၆၅-ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၆၀
၆၆-ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၆၀
၆၇-ဒဿနေနပဟာတဗ္ဗဟေတုကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း....		....	၁၆၁
၆၈-ဘာဝနာယပဟာတဗ္ဗဟေတုကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း		....	၁၆၁
၆၉-သဝိတက္ကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၆၁
၇၀-သဝိစာရဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၆၁
၇၁-သပ္ပီတိကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	....	....	၁၆၁

ဦးရေ အကြောင်းအရာ စာမျက်နှာ

၇၂-ပီတိသဟဂတဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း ၁၆၁
၇၃-သုခသဟဂတဒုကမူ တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း ၁၆၁
၇၄-ဥပေက္ခာသဟဂတဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခုမူလီ ၂၁-နည်း ၁၆၂
၇၅-ကာမာဝစရဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း ၁၆၂
၇၆-ရူပါဝစရဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း ၁၆၂
၇၇-အရူပါဝစရဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း ၁၆၂
၇၈-ပရိယာပန္နဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း ၁၆၂
၇၉-နိယျာနိကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း ၁၆၂
၈၀-နိယတဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၂-နည်း ၁၆၂
၈၁-သဥတ္တရဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း ၁၆၂
၈၂-သရဏဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း ၁၆၃

(၁) သရဏဒုကမူ-ကုသလတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၆၃
ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း

(၂) သရဏဒုကမူ-ဝေဒနာတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၆၃
ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း
(အမှတ် (၃) သရဏဒုကမူ-ဝိပါကတိကမူလီမှ အမှတ် (၂၀) သရဏဒုကမူ-
အဇ္ဈတ္တတိကမူလီအထိ ပေယျာလလုံးဝချန်ခဲ့သည်)။

(၂၁) သရဏဒုကမူ-အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၆၃

တိကမူလကနည်း (တိကမူ-ဒုကမူလီ) **၁၆၄-၁၆၅**
(တိက် ၂၁-ခုကို မူတည်ပြီးလျှင် ဒုက် ၈၂-ခုကို မူလီသွင်း၍ ဟောသော တိကမူလကနည်း)

၁-ကုသလတိကမူ-ဒုက် ၈၂-ခု မူလီ ၈၂-နည်း ၁၆၄
ကုသလတိက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် ဒုက် ၈၂-ခုကို မူလီသွင်း၍ ဟောသော ၈၂-နည်း.... ၁၆၄-၁၆၅

(၁) ကုသလတိကမူ-ဟေတုဒုကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၆၄
ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း
(အမှတ် (၂)ကုသလတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်းမှ အမှတ်(၈၁)ကုသလတိကမူ-
သဥတ္တရဒုကမူလီ ၁၀-နည်းအထိ (ကုသလတိကမူ ၈၀-နည်းကို) ပေယျာလလုံးဝချန်ခဲ့သည်)။

(၈၂) ကုသလတိကမူ-သရဏဒုကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၆၄
ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း

၂၁-အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-ဒုက် ၈၂ခု မူလီ ၈၂-နည်း ၁၆၅
(၁) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-ဟေတုဒုကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၆၅

ဦးရေ အကြောင်းအရာ စာမျက်နှာ

ကေကနည်း, ဒုကနည်း, တိကနည်း။ ပ။ ဒသကနည်း
(အမှတ်) (၂) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-သဟေတုကဒု...မူလီ ၁၀-နည်းမှ အမှတ် (၁၁) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-သဥတ္တရဒုကမူလီ ၁၀-နည်းအထိ (အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ ၁၀-နည်းကို) ပေယျာလလုံးဝချန်ခဲ့သည်)။

(၁၂) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-သရဏဒုကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၆၅
ကေကနည်း, ဒုကနည်း, တိကနည်း။ ပ။ ဒသကနည်း

ဥဘတောဝဍ္ဎနကနည်း ၁၆၆-၁၇၅

(တိက် ၂၁-ခုနှင့် ဒုက် ၂၁-ခုတို့ကို တစုံစီထား၍ ပွါးသော ဥဘတောဝဍ္ဎနကနည်း) ၁၆၆-၁၇၅

(၁) ဟေတုဒုက်နှင့် ကုသလတိက် တစုံ ၁၀-နည်း ၁၆၆
ကေကနည်း, ဒုကနည်း, တိကနည်း။ ပ။ ဒသကနည်း

(၂) သဟေတုကဒုက်နှင့် ဝေဒနာတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ၁၆၆
ကေကနည်း, ဒုကနည်း, တိကနည်း။ ပ။ ဒသကနည်း

(၃) ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် ဝိပါကတိက် တစုံ ၁၀-နည်း ၁၆၆
ကေကနည်း, ဒုကနည်း, တိကနည်း။ ပ။ ဒသကနည်း

(၄) ဟေတု သဟေတုကဒုက်နှင့် ဥပါဒိန္နတိက် တစုံ ၁၀-နည်း ၁၆၇
ကေကနည်း, ဒုကနည်း, တိကနည်း။ ပ။ ဒသကနည်း

(၅) ဟေတု ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် သံကိလိဋ္ဌတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ၁၆၇
ကေကနည်း, ဒုကနည်း, တိကနည်း။ ပ။ ဒသကနည်း

(၆) န ဟေတု သဟေတုကဒုက်နှင့် သဝိတက္ကတိက် တစုံ ၁၀-နည်း ၁၆၈
ကေကနည်း, ဒုကနည်း, တိကနည်း။ ပ။ ဒသကနည်း

(၇) လောကိယဒုက်နှင့် ပီတိတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ၁၆၈
ကေကနည်း, ဒုကနည်း, တိကနည်း။ ပ။ ဒသကနည်း

(၈) ကေနစိဝိညေယျဒုက်နှင့် ဒဿနတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ၁၆၉
ကေကနည်း, ဒုကနည်း, တိကနည်း။ ပ။ ဒသကနည်း

(၉) အာသဝဒုက်နှင့် ဒဿနဟေတုတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ၁၆၉
ကေကနည်း, ဒုကနည်း, တိကနည်း။ ပ။ ဒသကနည်း

(၁၀) သာသဝဒုက်နှင့် အာစယဂါမိတိက် တစုံ ၁၀-နည်း ၁၇၀
ကေကနည်း, ဒုကနည်း, ကိကနည်း။ ပ။ ဒသကနည်း

(၁၁) အာသဝသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် သေက္ခတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ၁၇၀
ကေကနည်း, ဒုကနည်း, တိကနည်း။ ပ။ ဒသကနည်း

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
(၁၂)	အာသဝ သာသဝဒုက်နှင့် ပရိတ္တတိက် တစုံ ၁၀-နည်း	၁၇၀-၁၇၁
	ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း	
(၁၃)	အာသဝ အာသဝသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် ပရိတ္တာရမ္မဏတိက်တစုံ ၁၀-နည်း	၁၇၁
	ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း	
(၁၄)	အာသဝဝိပ္ပယုတ္တ သာသဝဒုက်နှင့် ဟီနတိက်တစုံ ၁၀-နည်း	၁၇၁-၁၇၂
	ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း	
(၁၅)	သံယောဇနဒုက်နှင့် မိစ္ဆတ္တနိယတတိက်တစုံ ၁၀-နည်း	၁၇၂
	ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း	
(၁၆)	သံယောဇနိယဒုက်နှင့် မဂ္ဂါရမ္မဏတိက်တစုံ ၁၀-နည်း	၁၇၂-၁၇၃
	ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း	
(၁၇)	သံယောဇနသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် ဥပ္ပန္နတိက်တစုံ ၁၀-နည်း	၁၇၃
	ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း	
(၁၈)	သံယောဇန သံယောဇနိယဒုက်နှင့် အတီတာရမ္မဏတိက်တစုံ ၁၀-နည်း....	၁၇၃
	ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း	
(၁၉)	သံယောဇန သံယောဇနသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် အတီတာရမ္မဏတိက်တစုံ ၁၀-နည်း	၁၇၄
	ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း	
(၂၀)	သံယောဇနဝိပ္ပယုတ္တ သံယောဇနိယဒုက်နှင့် အဇ္ဈတ္တတိက်တစုံ ၁၀-နည်း....	၁၇၄
	ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း	
(၂၁)	ဂန္ထဒုက်နှင့် အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက်တစုံ ၁၀-နည်း	၁၇၄-၁၇၅
	ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း	
ဗဟုဝိဓဝါရ	....	၁၇၅-၁၇၆
	(များသော အပြားအားဖြင့် ဟောသော ဗဟုဝိဓဝါရနည်း)	၁၇၅-၁၇၆
	တိက် ၂၁-ခုကို ဘုံလေးပါးတို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ ၇-ပါးစီဟောသော သတ္တကနည်း ၂၁-နည်း	၁၇၅-၁၇၆
(၁)	ကုသလတိက် သတ္တကနည်း	၁၇၅
(၂)	ဝေဒနာတိက် သတ္တကနည်း	၁၇၅
	(အမှတ်(၃) ဝိပါကတိက် သတ္တကနည်းမှ အမှတ်(၂၀) အဇ္ဈတ္တတိက် သတ္တကနည်းအထိ ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့သည်)။	
(၂၁)	အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် သတ္တကနည်း	၁၇၅-၁၇၆

ဦးရေ အကြောင်းအရာ စာမျက်နှာ

စတုဝီသတိဝိဓနည်း ၁၇၆-၁၇၈

(တိက် ၂၁-ခုကို ဖဿ ၆-ပါးဖြင့် ဝေဖန်၍ ၂၄-ပါးစီဟောသော စတုဝီသတိဝိဓနည်း ၂၁-နည်း) ၁၇၆-၈

(၁) ကုသလတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်း ၁၇၆-၁၇၇

(၂) ဝေဒနာတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်း ၁၇၇

(အမှတ်(၃)ဝိပါကတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်းမှ အမှတ်(၂၀)အဇ္ဈတ္တတိက် စတုဝီသ တိဝိဓနည်းအထိ(စတုဝီသတိဝိဓနည်း ၁၈-နည်းတို့ကို) ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့သည်)။

(၂၁) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်း.... .... ၁၇၇-၁၇၈

တိံသဝိဓနည်း ၁၇၈-၁၇၉

ဘုံလေးပါးဖြင့် ဖဿ ၆-ပါးကို ဝေဖန်၍ အပြား ၃၀-အားဖြင့် ဟောသော တိံသဝိဓနည်း ၁၇၈-၁၇၉

ဗဟုဝိဓနည်း ၁၇၉-၁၈၂

(တိက် ၂၁-ခုကို ဘုံလေးပါး ဖဿ ၆-ပါးတို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ ဟောသည့် များသော အပြားရှိသော ဗဟုဝိဓနည်း ၂၁-နည်း)။ ၁၇၉-၁၈၂

(၁) ကုသလတိက် ဗဟုဝိဓနည်း ၄၈-ပါး ၁၇၉-၁၈၀

(၂) ဝေဒနာတိက် ဗဟုဝိဓနည်း ၄၈-ပါး ၁၈၀-၁၈၁

(အမှတ် (၃) ဝိပါကတိက် ဗဟုဝိဓနည်းမှ အမှတ် (၂၀) အဇ္ဈတ္တတိက် ဗဟုဝိဓနည်း အထိ(ဗဟုဝိဓနည်း ၁၈-နည်းတို့ကို) ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့သည်)။

(၂၁) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် ဗဟုဝိဓနည်း ၄၈-ပါး ၁၈၁-၁၈၂

၅-ဝိညာဏက္ခန္ဓ (သိမှုအစု) **၁၈၃-၂၁၅**

ဒုကမူလကနည်း (ဒုကမူ-တိကမူလီ) ၁၈၃-၁၉၆

(ဒုက် ၅၂-ခုတို့ကို မူတည်၍ တိက် ၂၁-ခုတို့ကို မူလီသွင်း၍ ဟောသော ဒုကမူလကနည်း) ၁၈၃

၁-သဟေတုကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း ၁၈၃-၁၈၄

(၁) သဟေတုကဒုကမူ-ကုသလတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၈၃-၁၈၄
ဧကကနည်း, ဒုကနည်း, တိကနည်း, စတုက္ကနည်း, ပဥ္စကနည်း, ဆက္ကနည်း, သတ္တကနည်း, အဋ္ဌကနည်း, နဝကနည်း, ဒသကနည်း

(၂) သဟေတုကဒုကမူ-ဝေဒနာတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၈၄-၁၈၅
ဧကကနည်း, ဒုကနည်း, တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း

(၃) သဟေတုကဒုကမူ-ဝိပါကတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၈၅

(၄) သဟေတုကဒုကမူ-ဥပါဒိန္နတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၈၅

(၅) သဟေတုကဒုကမူ-သံကိလိဋ္ဌတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၈၅

(၆) သဟေတုကဒုကမူ-ဝိတက္ကတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၈၅

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
(၇)	သဟေတုကဒုကမူ-ပီတိတိကမူလီ ၁၀-နည်း	၁၈၆
(၈)	သဟေတုကဒုကမူ-ဒဿနတိကမူလီ ၁၀-နည်း	၁၈၆
(၉)	သဟေတုကဒုကမူ-ဒဿနဟေတုတိကမူလီ ၁၀-နည်း	၁၈၆
(၁၀)	သဟေတုကဒုကမူ-အာစယဂါမိတိကမူလီ ၁၀-နည်း	၁၈၆
(၁၁)	သဟေတုကဒုကမူ-သေက္ခတိကမူလီ ၁၀-နည်း	၁၈၆
(၁၂)	သဟေတုကဒုကမူ-ပရိတ္တတိကမူလီ ၁၀-နည်း	၁၈၆-၁၈၇
(၁၃)	သဟေတုကဒုကမူ-ပရိတ္တာရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း	၁၈၇
(၁၄)	သဟေတုကဒုကမူ-ဟီနတိကမူလီ ၁၀-နည်း	၁၈၇
(၁၅)	သဟေတုကဒုကမူ-မိစ္ဆတ္တတိကမူလီ ၁၀-နည်း	၁၈၇
(၁၆)	သဟေတုကဒုကမူ-မဂ္ဂါရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း	၁၈၇
(၁၇)	သဟေတုကဒုကမူ-ဥပ္ပန္နတိကမူလီ ၁၀-နည်း	၁၈၇
(၁၈)	သဟေတုကဒုကမူ-အတီတတိကမူလီ ၁၀-နည်း	၁၈၈
(၁၉)	သဟေတုကဒုကမူ-အတီတာရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း	၁၈၈
(၂၀)	သဟေတုကဒုကမူ-အဇ္ဈတ္တတိကမူလီ ၁၀-နည်း	၁၈၈
(၂၁)	သဟေတုကဒုကမူ-အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း	၁၈၈
	၂-ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၈၈
	ကေကနည်း, ဒုကနည်း။ပ။ဒသကနည်း	
	၃-နဟေတု သဟေတုကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၈၈
	၄-လောကိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၈၉
	၅-ကေနစိဝိညေယျဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၈၉
	၆-သာသဝဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၈၉
	၇-အာသဝသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၈၉
	၈-အာသဝဝိပ္ပယုတ္တ သာသဝဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၈၉
	၉-သံယောဇနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၈၉
	၁၀-သံယောဇနသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၈၉
	၁၁-သံယောဇနဝိပ္ပယုတ္တ သံယောဇနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၉၀
	၁၂-ဂန္ထနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၉၀
	၁၃-ဂန္ထသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၉၀
	၁၄-ဂန္ထဝိပ္ပယုတ္တ ဂန္ထနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၉၀
	၁၅-ဩဃနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၉၀
	၁၆-ဩဃသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၉၀
	၁၇-ဩဃဝိပ္ပယုတ္တ ဩဃနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း....	၁၉၀
	၁၈-ယောဂနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း	၁၉၁

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၁၉	ယောဂသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း	၁၉၁
၂၀	ယောဂဝိပ္ပယုတ္တ ယောဂနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း	၁၉၁
၂၁	နီဝရဏိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း	၁၉၁
၂၂	နီဝရဏသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း	၁၉၁
၂၃	နီဝရဏဝိပ္ပယုတ္တ နီဝရဏိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း	၁၉၁
၂၄	ပရာမဋ္ဌဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း	၁၉၁
၂၅	ပရာမာသသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း	၁၉၂
၂၆	ပရာမာသဝိပ္ပယုတ္တ ပရာမဋ္ဌဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း	၁၉၂
၂၇	ဥပါဒိန္နတိကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း	၁၉၂
၂၈	ဥပါဒါနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း	၁၉၂
၂၉	ဥပါဒါနသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု ၂၁-နည်း	၁၉၂
၃၀	ဥပါဒါနဝိပ္ပယုတ္တ ဥပါဒါနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း	၁၉၂
၃၁	သံကိလေသိကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း	၁၉၂
၃၂	သံကိလိဋ္ဌဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း	၁၉၃
၃၃	ကိလေသသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း	၁၉၃
၃၄	ကိလေသဝိပ္ပယုတ္တ သံကိလေသိကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း	၁၉၃
၃၅	ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း	၁၉၃
၃၆	ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း	၁၉၃
၃၇	ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဟေတုကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း	၁၉၃
၃၈	ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗဟေတုကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း	၁၉၄
၃၉	သဝိတက္ကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း	၁၉၄
၄၀	သဝိစာရဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း	၁၉၄
၄၁	သပ္ပီတိကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း	၁၉၄
၄၂	ပီတိသဟဂတဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း	၁၉၄
၄၃	သုခသဟဂတဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း	၁၉၄
၄၄	ဥပေက္ခာသဟဂတဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း	၁၉၄
၄၅	ကာမာဝစရဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း	၁၉၄
၄၆	ရူပါဝစရဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း	၁၉၅
၄၇	အရူပါဝစရဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း	၁၉၅
၄၈	ပရိယာပန္နဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း	၁၉၅
၄၉	နိယျာနိကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း	၁၉၅

ဦးရေ အကြောင်းအရာ စာမျက်နှာ

၅၀-နိယတဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း ၁၉၅
၅၁-သဥတ္တရဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း ၁၉၅
၅၂-သရဏဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း ၁၉၅
(၁) သရဏဒုကမူ-ကုသလတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၉၅-၁၉၆
ဒုကနည်း, တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း
(၂) သရဏဒုကမူ-ဝေဒနာတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၉၆
ကေကနည်း, ဒုကနည်း, တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း
(၃) သရဏဒုကမူ-ဝိပါကတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၉၆
(အမှတ် ၄၊ သရဏဒုကမူ-ဥပါဒိဏ္ဏကိကမူလီ ၁၀-နည်းမှ အမှတ် ၂၀ သရဏ ဒုကမူ အဇ္ဈတ္တတိကမူလီ ၁၀-နည်းအထိ (သရဏဒုကမူ ၁၇-နည်းတို့ကို)ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့သည်)။
(၂၁) သရဏဒုကမူ-အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၉၆
တိကမူလကနည်း (တိကမူ-ဒုကမူလီ) ၁၉၇-၁၉၉
(တိက် ၂၁-ခုကို မူတည်ပြီးလျှင် ဒုက် ၅၂-ခုကို မူလီသွင်း၍ ဟောသော တိက- မူလကနည်း)။ ၁၉၇-၁၉၉
(၁) ကုသလတိကမူ-ဒုက် ၅၂-ခု မူလီ ၁၉၇-၁၉၉
(ကုသလတိက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် ဒုက် ၅၂-ခုကို မူလီသွင်း၍ ဟောသောနည်း ၅၂-နည်း)။ ၁၉၇-၁၉၉
(၁) ကုသလတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၉၇
ကေကနည်း, ဒုကနည်း, တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း
(၂) ကုသလတိကမူ-ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၉၇
ကေကနည်း, ဒုကနည်း။ပ။ဒသကနည်း
(အမှတ်(၃)ကုသလတိကမူ-နဟေတု သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်းမှ အမှတ် (၅၁)ကုသလတိကမူ သဥတ္တရဒုကမူလီ ၁၀-နည်းအထိ(ကုသလတိကမူ ၄၉-နည်းကို) ပေယျာလလုံးဝချန်ခဲ့သည်)။
(၅၂) ကုသလတိကမူ-သရဏဒုကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၉၈
ဒုကကနည်း,တိကနည်း။ပ။(ဒသကနည်း)
၂-ဝေဒနာတိကမူ-ဒုက် ၅၂-ခု မူလီ ၁၉၈
(ဝေဒနာတိက်ကို မူတည်၍ ဒုက် ၅၂-ကို မူလီသွင်း၍ ဟောသောနည်း) ၁၉၈
(၁) ဝေဒနာတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၉၈
ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။(ဒသကနည်း)

ဦးရေ | အကြောင်းအရာ | စာမျက်နှာ

၃-ဝိပါကတိကမူ-ဒုက် ၅၂-ခုမူလီ ၁၉၈
(ဝိပါကတိက်ကို မူတည်၍ ဒုက် ၅၂-ခုကို မူလီသွင်း၍ ဟောသောနည်း ၅၂-နည်း) ၁၉၈
(၁) ဝိပါကတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၉၈
အမှတ် ၄-ဥပါဒိဏ္ဏတိကမူ-ဒုက် ၅၂-ခု မူလီမှ အမှတ် ၂၀-အဇ္ဈတ္တတိကမူ-ဒုက် ၅၂-ခု မူလီအထိ(တိကမူ ၁၇-ခုကို) ပေယျာလလုံးဝချန်ခဲ့သည်။

၂၁-အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-ဒုက် ၅၂-ခု မူလီ ၅၂-နည်း ၁၉၉
(၁) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-သဟေဒုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၉၉
(၂) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကမူလီ ၁၀-နည်း)။ ၁၉၉
ကေကနည်း,ဒုကနည်း။ပ။(ဒသကနည်း)
(အမှတ်(၃)အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-နဟေတုသဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်းမှ အမှတ် (၅၁)အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-သဥတ္တရဒုကမူလီ ၁၀-နည်းအထိ (အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ ၄၉-နည်းကို)ပေယျာလလုံးဝချန်ခဲ့သည်)။
(၅၂)အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-သရဏဒုကမူလီ ၁၀-နည်း ၁၉၉
တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း

ဥဘတောဝဍ္ဎကနည်း ၂၀၀-၂၀၈
(တိက် ၂၁-ခုနှင့် ဒုက် ၂၁-ခုတို့ကို တစုံစီထား၍ ပွါးသော ဥဘတောဝဍ္ဎကနည်း ၂၁-နည်း)။ ၂၀၀-၂၀၈
(၁) သဟေတုကဒုက်နှင့် ကုသလတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ၂၀၀
ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း
(၂) ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် ဝေဒနာတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ၂၀၀
ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း
(၃) နဟေတု သဟေတုကဒုက်နှင့် ဝိပါကတိက်တစုံ ၁၀-ည်း ၂၀၀-၂၀၁
ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း
(၄) လောကိယဒုက်နှင့် ဥပါဒိဏ္ဏတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ၂၀၁
ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း
(၅) ကေနစိဝိညေယျဒုက်နှင့် သံကိလိဋ္ဌတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ၂၀၁-၂၀၂
ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း
(၆) သာသဝဒုက်နှင့် သဝိတက္ကတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ၂၀၂
ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း
(၇) အာသဝသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် ပီတိတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ၂၀၂
ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း

အဘိဓမ္မာ ခန္ဓဝိဘင်းပါဠိတော် မြန်မာပြန်

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ		စာမျက်နှာ
(၈)	အာသဝဝိပ္ပယုတ္တ သာသဝဒုက်နှင့် ဒဿနတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း	....	၂၀၃
(၉)	သံယောဇနိယဒုက်နှင့် ဒဿနဟေတုတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း	....	၂၀၃
(၁၀)	သံယောဇနသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် အာစယဂါမိတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း	....	၂၀၄
(၁၁)	သံယောဇနဝိပ္ပယုတ္တ သံယောဇနိယဒုက်နှင့် သေက္ခတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း		၂၀၄
(၁၂)	ဂန္ထနိယဒုက်နှင့် ပရိတ္တတိက်တစုံ ၁၀-နည်း .... ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း	....	၂၀၄-၂၀၅
(၁၃)	ဂန္ထသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် ပရိတ္တာရမ္မဏတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း	....	၂၀၅
(၁၄)	ဂန္ထဝိပ္ပယုတ္တ ဂန္ထနိယဒုက်နှင့် ဟီနတိက်တစုံ ၁၀-နည်း .... ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း	....	၂၀၅-၂၀၆
(၁၅)	ဩဃနိယဒုက်နှင့် မိစ္ဆတ္တတိက် တစုံ ၁၀-နည်း .... ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း	....	၂၀၆
(၁၆)	ဩဃသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် မဂ္ဂါရမ္မဏတိက်တစုံ ၁၀-နည်း .... ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း	....	၂၀၆
(၁၇)	ဩဃဝိပ္ပယုတ္တ ဩဃနိယဒုက်နှင့် ဥပ္ပန္နတိက် တစုံ ၁၀-နည်း ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း	....	၂၀၇
(၁၈)	ယောဂနိယဒုက်နှင့် အတီတတိက် တစုံ ၁၀-နည်း .... ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း	....	၂၀၇
(၁၉)	ယောဂသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် အတီတာရမ္မဏတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း	....	၂၀၇-၂၀၈
(၂၀)	ယောဂဝိပ္ပယုတ္တ ယောဂနိယဒုက်နှင့် အဇ္ဈတ္တတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း	....	၂၀၈
(၂၁)	နီဝရဏိယဒုက်နှင့် အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက်တစုံ ၁၀-နည်း ကေကနည်း,ဒုကနည်း,တိကနည်း။ပ။ဒသကနည်း	....	၂၀၈

ဦးရေ အကြောင်းအရာ စာမျက်နှာ

ဗဟုဝိဓဝါရ ၂၀၉-၂၁၀

(များသော အပြားအားဖြင့် ဟောသော ဗဟုဝိဓဝါရနည်း ၂၁-နည်း) ၂၀၉-၂၁၀

တိက် ၂၁-ခုကို ဘုံလေးပါးတို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ ၇-ပါးစီဟောသော သတ္တကနည်း ၂၀၉-၂၁၀

(၁) ကုသလတိက် သတ္တကနည်း ၂၀၉

(၂) ဝေဒနာတိက် သတ္တကနည်း ၂၀၉

အမှတ်(၃) ဝိပါကတိက် သတ္တကနည်းမှ အမှတ်(၂၀)အဇ္ဈတ္တတိက် သတ္တကနည်း အထိ သတ္တကနည်း ၁၈-နည်းတို့ကို) ပေယျာလ လုံးဝချန်ထားခဲ့သည်။

စတုဝိသတိဝိဓနည်း ၂၁၀-၂၁၂

(တိက် ၂၁-ခုကို ဖဿ ၆-ပါး ဖြင့် ဝေဖန်၍ ၂၄-ပါးစီဟောသော စတုဝီသတိဝိဓနည်း ၂၁-နည်း)။ ၂၁၀-၂၁၂

(၁) ကုသလတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်း ၂၁၀

(၂) ဝေဒနာတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်း ၂၁၀

(အမှတ် (၃) ဝိပါကတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်းမှ အမှတ်(၂၀)အဇ္ဈတ္တတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်းအထိ(စတုဝီသတိဝိဓနည်း ၁၈-နည်းတို့ကို)ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့သည်)။

(၂၁) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်း ၂၁၁

တိံသဝိဓနည်း ၂၁၂

(ဘုံလေးပါးဖြင့် ဖဿ ၆-ပါးကိုဝေဖန်၍ အပြား ၃၀-အားဖြင့် ဟောသော တိံသဝိဓနည်း)

ဗဟုဝိဓနည်း ၂၁၃-၂၁၅

(တိက် ၂၁-ခုကို ဘုံလေးပါး ဖဿ ၆-ပါးတို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ဟောသည့် များသောအပြားရှိသော ဗဟုဝိဓနည်း ၂၁-နည်း)။ ၂၁၃-၂၁၅

(၁) ကုသလတိက် ဗဟုဝိဓနည်း ၄၈-ပါး ၂၁၃

(၂) ဝေဒနာတိက် ဗဟုဝိဓနည်း ၄၈-ပါး ၂၁၄

(အမှတ်(၃)ဝိပါကတိက် ဗဟုဝိဓနည်းမှ အမှတ် (၂၀) အဇ္ဈတ္တတိက် ဗဟုဝိဓနည်းအထိ (ဗဟုဝိဓနည်း ၁၈-နည်းတို့ကို) ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့သည်)။

(၂၁) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် ဗဟုဝိဓနည်း ၄၈-ပါး ၂၁၄

၃-ပဥှာပုစ္ဆက ၂၁၆-၂၄၆

(အမေးအဖြေပြု၍ ဟောကြားသော 'ပဥှာပုစ္ဆက'နည်း ၂၁၆-၂၄၆

ခန္ဓာငါးပါး ....

ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို တိက်ဒုက်တို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ အမေးပုစ္ဆာနည်းသက်သက်ကိုပြခြင်း

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
	၁-တိက်တို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ အမေးပုစ္ဆာကိုပြခြင်း	**၂၁၆**
(၁)	ကုသလတိက် အမေးပုစ္ဆာ	၂၁၆
	(တိက်အမှတ် ၂-မှ ၂၂-အထိ ပေယျာလချန်ထားခဲ့သည်)	
	၂-ဒုက်တို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ အမေးပုစ္ဆာကိုပြခြင်း	**၂၁၆**
	(ဒုက်အမှတ် ၁-မှ ၉၉-အထိ ပေယျာလချန်ထားခဲ့သည်)	
(၁၀၀)	သရဏဒုက် အမေးပုစ္ဆာ	၂၁၆
	ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို တိက်ဒုက်တို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ အဖြေဝိသဇ္ဇနာကိုပြခြင်း	**၂၁၆**
	၁-တိက်တို့ဖြင့်ဝေဖန်၍ အဖြေဝိသဇ္ဇနာကိုပြခြင်း	၂၁၆
(၁)	ကုသလတိက် အဖြေဝိသဇ္ဇနာ	၂၁၆-၂၁၇
(၂)	ဝေဒနာတိက် အဖြေဝိသဇ္ဇနာ	၂၁၇
(၃)	ဝိပါကတိက် အဖြေဝိသဇ္ဇနာ	၂၁၇
(၄)	ဥပါဒိန္နတိက် အဖြေဝိသဇ္ဇနာ	၂၁၇-၂၁၈
(၅)	သံကိလိဋ္ဌတိက် အဖြေဝိသဇ္ဇနာ	၂၁၈
(၆)	ဝိတက္ကတိက် အဖြေဝိသဇ္ဇနာ	၂၁၈
(၇)	ပီတိတိက် အဖြေဝိသဇ္ဇနာ....	၂၁၉
(၈)	ဒဿနတိက် အဖြေဝိသဇ္ဇနာ	၂၂၀
(၉)	ဒဿနဟေတုတိက် အဖြေဝိသဇ္ဇနာ	၂၂၀
(၁၀)	အာစယဂါမိတိက် အဖြေဝိသဇ္ဇနာ	၂၂၀
(၁၁)	သေက္ခတိက် အဖြေဝိသဇ္ဇနာ	၂၂၀
(၁၂)	ပရိတ္တတိက် အဖြေဝိသဇ္ဇနာ	၂၂၁
(၁၃)	ပရိတ္တာရမ္မဏတိက် အဖြေဝိသဇ္ဇနာ	၂၂၁
(၁၄)	ဟီနတိက် အဖြေဝိသဇ္ဇနာ	၂၂၁
(၁၅)	မိစ္ဆတ္တတိက် အဖြေဝိသဇ္ဇနာ	၂၂၁
(၁၆)	မဂ္ဂါရမ္မဏတိက် အဖြေဝိသဇ္ဇနာ	၂၂၂
(၁၇)	ဥပ္ပန္နတိက် အဖြေဝိသဇ္ဇနာ	၂၂၂
(၁၈)	အတီတတိက် အဖြေဝိသဇ္ဇနာ	၂၂၂
(၁၉)	အတီတာရမ္မဏတိက် အဖြေဝိသဇ္ဇနာ	၂၂၂
(၂၀)	အဇ္ဈတ္တတိက် အဖြေဝိသဇ္ဇနာ	၂၂၃
(၂၁)	အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် အဖြေဝိသဇ္ဇနာ	၂၂၃
(၂၂)	သနိဒဿနတိက် အဖြေဝိသဇ္ဇနာ	၂၂၃

ဦးရေ | အကြောင်းအရာ | စာမျက်နှာ

၂-ဒုကဝိသဇ္ဇနာ ၂၂၃
(ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို ဒုက် ၁၀၀-တို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ အဖြေဝိသဇ္ဇနာကို ပြခြင်း) ၂၂၃
(၁-ဟေတုဂေါစ္ဆကဒုက် ၆-ခု အဖြေဝိသဇ္ဇနာ)
(၁) ဟေတုဒုက် ၂၂၃
(၂) သဟေတုကဒုက် ၂၂၄
(၃) ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက် ၂၂၄
(၄) ဟေတု သဟေတုကဒုက် ၂၂၄
(၅) ဟေတု ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက် ၂၂၄
(၆) နဟေတု သဟေတုကဒုက် ၂၂၅
(၂-စူဠန္တရဒုက် ၇-ခု အဖြေဝိသဇ္ဇနာ)
(၇) သပ္ပစ္စယဒုက်.... .... ၂၂၅
(၈) သင်္ခတဒုက် ၂၂၅
(၉) သနိဒဿနဒုက် ၂၂၅
(၁၀) သပ္ပဋိဃဒုက် ၂၂၅
(၁၁) ရူပီဒုက် ၂၂၆
(၁၂) လောကိယဒုက် ၂၂၆
(၁၃) ကေနစိဝိညေယျဒုက် ၂၂၆
(၃-အာသဝဂေါစ္ဆကဒုက် ၆-ခု အဖြေဝိသဇ္ဇနာ)
(၁၄) အာသဝဒုက် ၂၂၆
(၁၅) သာသဝဒုက် ၂၂၆
(၁၆) အာသဝသမ္ပယုတ္တဒုက် ၂၂၆
(၁၇) အာသဝ သာသဝဒုက် ၂၂၇
(၁၈) အာသဝ သာသဝသမ္ပယုတ္တဒုက် ၂၂၇
(၁၉) အာသဝဝိပ္ပယုတ္တ သာသဝဒုက် ၂၂၈
(၄-သညောဇနဂေါစ္ဆကဒုက် ၆-ခု အဖြေဝိသဇ္ဇနာ)
(၂၀) သံယောဇနဒုက် ၂၂၈
(၂၁) သံယောဇနိယဒုက် ၂၂၈
(၂၂) သံယောဇနသမ္ပယုတ္တဒုက် ၂၂၈
(၂၃) သံယောဇန သံယောဇနိယဒုက် ၂၂၈-၂၂၉
(၂၄) သံယောဇန သံယောဇနသမ္ပယုတ္တဒုက် ၂၂၉-၂၃၀
(၂၅) သံယောဇနဝိပ္ပယုတ္တ သံယောဇနိယဒုက် ၂၃၀

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
	(၅-ဂန္ထဂေါစ္ဆကဒုက် ၆-ခု အဖြေ ဝိသဇ္ဇနာ)	
(၂၆)	ဂန္ထဒုက်	၂၃၀
(၂၇)	ဂန္ထနိယဒုက်	၂၃၀
(၂၈)	ဂန္ထသမ္ပယုတ္တဒုက်	၂၃၀
(၂၉)	ဂန္ထ ဂန္ထနိယဒုက်	၂၃၀
(၃၀)	ဂန္ထ ဂန္ထသမ္ပယုတ္တဒုက်	၂၃၁
(၃၁)	ဂန္ထဝိပ္ပယုတ္တ ဂန္ထနိယဒုက်	၂၃၂
(၃၂-၄၃)	ဩဃဂေါစ္ဆကနှင့် ယောဂဂေါစ္ဆကဒုက်တို့သည် အာသဝဂေါစ္ဆကဒုက်နှင့် အလုံးစုံ တူသည်၊ ထို့ကြောင့် ထိုဂေါစ္ဆကတို့၏ အဖွင့်အကျယ်ကို ပေယျာလချန်ထားခြင်း ဖြစ်သည်၊ အာသဝဂေါစ္ဆကကဲ့သို့ အကျယ်ချဲ့၍ သိပါလေ။	
	(၈-နီဝရဏဂေါစ္ဆကဒုက် ၆-ခု အဖြေ ဝိသဇ္ဇနာ)	
(၄၄)	နီဝရဏဒုက်	၂၃၂
(၄၅)	နီဝရဏိယဒုက်	၂၃၂
(၄၆)	နီဝရဏသမ္ပယုတ္တဒုက်	၂၃၃
(၄၇)	နီဝရဏ နီဝရဏိယဒုက်	၂၃၃
(၄၈)	နီဝရဏ နီဝရဏသမ္ပယုတ္တဒုက်	၂၃၃
(၄၉)	နီဝရဏဝိပ္ပယုတ္တ နီဝရဏိယဒုက်....	၂၃၄
	(၉-ပရာမာသဂေါစ္ဆကဒုက် ၆-ခု အဖြေ ဝိသဇ္ဇနာ)	
(၅၀)	ပရာမာသဒုက်	၂၃၄
(၅၁)	ပရာမဋ္ဌဒုက်	၂၃၄
(၅၂)	ပရာမာသသမ္ပယုတ္တဒုက်	၂၃၄-၂၃၅
(၅၃)	ပရာမာသ ပရာမဋ္ဌဒုက်	၂၃၅
(၅၄)	ပရာမာသဝိပ္ပယုတ္တ ပရာမဋ္ဌဒုက်	၂၃၅
	(၁၀-မဟန္တရဒုက် ၁၄-ခု အဖြေ ဝိသဇ္ဇနာ)	
(၅၅)	သာရမ္မဏဒုက်	၂၃၆
(၅၆)	စိတ္တဒုက်	၂၃၆
(၅၇)	စေတသိကဒုက်	၂၃၆
(၅၈)	စိတ္တသမ္ပယုတ္တဒုက်	၂၃၆
(၅၉)	စိတ္တသံသဋ္ဌဒုက်	၂၃၆
(၆၀)	စိတ္တသမုဋ္ဌာနဒုက်	၂၃၆
(၆၁)	စိတ္တသဟဘုဒုက်	၂၃၆

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
(၆၂)	စိတ္တာနုပရိဝတ္တိဒုက်	၂၃၆
(၆၃)	စိတ္တသံသဋ္ဌသမုဋ္ဌာနဒုက်	၂၃၇
(၆၄)	စိတ္တသံသဋ္ဌသမုဋ္ဌာနသဟဘူဒုက်	၂၃၇
(၆၅)	စိတ္တသံသဋ္ဌသမုဋ္ဌာနာနုပရိဝတ္တိဒုက်	၂၃၇
(၆၆)	အဇ္ဈတ္တိကဒုက်	၂၃၇
(၆၇)	ဥပါဒါဒုက်	၂၃၇
(၆၈)	ဥပါဒိန္နဒုက်	၂၃၇
	(၁၁-ဥပါဒါနဂေါစ္ဆကဒုက် ၆-ခု အဖြေဝိသဇ္ဇနာ)	
(၆၉)	ဥပါဒါနဒုက်	၂၃၈
(၇၀)	ဥပါဒါနိယဒုက်	၂၃၈
(၇၁)	ဥပါဒါနသမ္ပယုတ္တဒုက်	၂၃၈
(၇၂)	ဥပါဒါန ဥပါဒါနိယဒုက်	၂၃၈
(၇၃)	ဥပါဒါန ဥပါဒါနသမ္ပယုတ္တဒုက်	၂၃၉
(၇၄)	ဥပါဒါနဝိပ္ပယုတ္တ ဥပါဒါနိယဒုက်....	၂၃၉
	(၁၂-ကိလေသဂေါစ္ဆကဒုက် ၈-ခု အဖြေဝိသဇ္ဇနာ)	
(၇၅)	ကိလေသဒုက်	၂၄၀
(၇၆)	သံကိလေသိကဒုက်	၂၄၀
(၇၇)	သံကိလိဋ္ဌဒုက်	၂၄၀
(၇၈)	ကိလေသသမ္ပယုတ္တဒုက်	၂၄၀
(၇၉)	ကိလေသ သံကိလေသိကဒုက်	၂၄၀
(၈၀)	ကိလေသ သံကိလိဋ္ဌဒုက်	၂၄၁
(၈၁)	ကိလေသ ကိလေသသမ္ပယုတ္တဒုက်	၂၄၁
(၈၂)	ကိလေသဝိပ္ပယုတ္တ သံကိလေသိကဒုက်	၂၄၂
	(၁၃-ပိဋ္ဌိဒုက် ၁၈-ခု အဖြေဝိသဇ္ဇနာ)	
(၈၃)	ဒဿနေနပဟာတဗ္ဗဒုက်	၂၄၂
(၈၄)	ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗဒုက်	၂၄၂
(၈၅)	ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဟေတုကဒုက်	၂၄၃
(၈၆)	ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗဟေတုကဒုက်	၂၄၃
(၈၇)	သဝိတက္ကဒုက်	၂၄၃

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
(၈၈)	သဝိစာရဒုက်	၂၄၃
(၈၉)	သပ္ပီတိကဒုက်	၂၄၃
(၉၀)	ပီတိသဟဂတဒုက်	၂၄၄
(၉၁)	သုခသဟဂတဒုက်	၂၄၄
(၉၂)	ဥပေက္ခာသဟဂတဒုက်	၂၄၄
(၉၃)	ကာမာဝစရဒုက်	၂၄၄
(၉၄)	ရူပါဝစရဒုက်	၂၄၄
(၉၅)	အရူပါဝစရဒုက်	၂၄၄
(၉၆)	ပရိယာပန္နဒုက်	၂၄၅
(၉၇)	နိယျာနိကဒုက်	၂၄၅
(၉၈)	နိယတဒုက်	၂၄၅
(၉၉)	သဥတ္တရဒုက်....	၂၄၅
(၁၀၀)	သရဏဒုက်	၂၄၅-၂၄၆

ခန္ဓဝိဘင်းပါဠိတော် မြန်မာပြန် မာတိကာ ပြီး၏။

ဝိဘင်းပါဠိတော် မြန်မာပြန်

ပဋိဝိသောဓကနှင့် ဩသာနသောဓေယျပတ္တပါဌကအဖွဲ့ ဆရာတော်များ

၁။ ဦးဝိသုဒ္ဓါဘိဝံသ (အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ)၊ ပဌာန်းဆရာတော်၊ ပါဠိနယ့ူပဒေသကျောင်း၊ မစိုးရိမ်ကျောင်းတိုက်၊ မန္တလေးမြို့။

၂။ ဦးဉာဏာဘိဝံသ၊ ပရိယတ္တိသာသနဟိတ မူလဓမ္မာစရိယဆရာတော်၊ ဝိနယနယ့ူပဒေသကျောင်း၊ မစိုးရိမ်တိုက်၊ မန္တလေးမြို့။

၃။ ဦးသီရိန္ဒာဘိဝံသ၊ ပရိယတ္တိသာသနဟိတ (သကျသီဟ) ဓမ္မာစရိယ၊ ဇောတိယင်္ဂဏ ဓမ္မာစရိယနှင့် အစိုးရ သာသနဓဇသိရီပဝရဓမ္မာစရိယ၊ မစိုးရိမ်တိုက်သစ်၊ မန္တလေးမြို့။

၄။ ဦးနာယကာဘိဝံသ၊ပရိယတ္တိသာသနဟိတ(သကျသီဟ)ဓမ္မာစရိယနှင့်အစိုးရသာသနဓဇ သိရီပဝရဓမ္မာစရိယ၊ မစိုးရိမ်တိုက်သစ်၊ မန္တလေးမြို့။

အဘိဓမ္မာပိဋက

ဝိဘင်္ဂပါဠိတော်

မြန်မာပြန်

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

၁-ခန္ဓဝိဘင်္ဂ

(ခန္ဓာတို့ကို ဝေဖန်ဟောကြားသည့် ခန္ဓဝိဘင်းအခန်း)

၁-သုတ္တန္တဘာဇနီယ

(သုတ္တန်နည်းဖြင့် ဝေဖန်ဟောကြားအပ်သော သုတ္တန္တဘာဇနီယနည်း)

ခန္ဓာငါးပါး ၁။ ခန္ဓာငါးပါးတို့ကား—-

ရုပ်အစု 'ရူပက္ခန္ဓာ'၊ ခံစားမှုအစု 'ဝေဒနာက္ခန္ဓာ'၊ မှတ်သားမှုအစု 'သညာက္ခန္ဓာ'၊ ပြုပြင်စီရင်မှုအစု 'သင်္ခါရက္ခန္ဓာ'၊ သိမှု(စိတ်)အစု 'ဝိညာဏက္ခန္ဓာ'တို့တည်း။

၁-ရူပက္ခန္ဓ (ရုပ်အစု)

ရူပက္ခန္ဓာ(ရုပ် ၁၁-မျိုး) ၂။ ထို(ခန္ဓာငါးပါးတို့)တွင် အဘယ်သည် ရုပ်အစု 'ရူပက္ခန္ဓာ'မည်သနည်း။

ဖြစ်ပြီး 'အတီတ'ရုပ်၊ ဖြစ်လတ္တံ့ 'အနာဂတ'ရုပ်၊ ဖြစ်ဆဲ 'ပစ္စုပ္ပန္န'ရုပ်၊ အတွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တ'ရုပ်၊ အပသန္တာန်၌ဖြစ်သော 'ဗဟိဒ္ဓ'ရုပ်၊ ကြမ်းတမ်းသော 'ဩဠာရိက'ရုပ်၊ နူးညံ့သိမ်မွေ့သော 'သုခုမ'ရုပ်၊ ယုတ်ညံ့သော 'ဟီန'ရုပ်၊ မြင့်မြတ်သော 'ပဏီတ'ရုပ်၊ ဝေးသော (အသိခက်သော)'ဒူရေ'ရုပ်၊ နီးသော(သိလွယ်သော)'သန္တိကေ'ရုပ်တည်းဟူသော အလုံးစုံသော အကြင်ရုပ်သည် ရှိ၏။ထို(အားလုံးသော ရုပ် ၁၁-မျိုးတို့)ကို တပေါင်းတည်းပြု၍ ရုံးစု၍ အကျဉ်းချုံး၍ ပြသော ဤသဘောကို ရုပ်အစု 'ရူပက္ခန္ဓာ'ဟု ဆိုအပ်၏။

(၁) **အတိတ်ရုပ်** ၃။ **ထို (၁၁-မျိုးသောရုပ်တို့) တွင် အဘယ်ရုပ်သည် ဖြစ်ပြီးရုပ် 'အတိတ်ရုပ်'မည်သနည်း။**

မဟာဘုတ်လေးပါးနှင့် မဟာဘုတ်လေးပါးတို့ကို စွဲမှီ၍ဖြစ်သော 'ဥပါဒါ'ရုပ်ဟု ဆိုအပ်သော အကြင်ရုပ်သည် လွန်ပြီး ဖြစ်၏ (အတီတံ)၊ ချုပ်ပြီးဖြစ်၏ (နိရုဒ္ဓံ)၊ ကင်းပြီးဖြစ်၏ (ဝိဂတံ)၊ ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်ပြီးဖြစ်၏ (ဝိပရိဏတံ)၊ ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်ပြီး ဖြစ်၏ (အတ္ထင်္ဂတံ)၊ အလွန် ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်ပြီးဖြစ်၏(အဗ္ဘတ္ထင်္ဂတံ)၊ ဖြစ်ပြီး၍ ကင်းပျောက်ပြီးဖြစ်၏ (ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဝိဂတံ)၊ လွန်ပြီးဖြစ်၏ (အတီတံ)၊ လွန်ပြီးသော အတိတ်တရား အစုအဘို့ဖြင့် ရေတွက်အပ်၏ (အတီတံသေန သင်္ဂဟိတံ)။ ဤ(ဆိုခဲ့ပြီးသော ရုပ်အပေါင်း) ကို ဖြစ်ပြီးရုပ် 'အတိတ်ရုပ်'ဟု ဆိုအပ်၏။

(၂) **အနာဂတ်ရုပ်။** ။ထို(၁၁-မျိုးသောရုပ်တို့) တွင် အဘယ်ရုပ်သည် ဖြစ်လတ္တံ့ရုပ် 'အနာဂတ်ရုပ်'မည်သနည်း။

မဟာဘုတ်လေးပါးနှင့် မဟာဘုတ်လေးပါးတို့ကို စွဲမှီ၍ဖြစ်သော 'ဥပါဒါ'ရုပ်ဟု ဆိုအပ်သော အကြင်ရုပ်သည် မဖြစ်ပေါ်သေး (အဇာတံ)၊ မထင်ရှားသေး (ထင်ရှားမရှိသေး) (အဘူတံ)၊ ကောင်းစွာ မဖြစ်မရှိသေး (လုံး၀ မဖြစ်မရှိသေး) (အသဉ္ဇာတံ)၊ မဖြစ်သေး (အနိဗ္ဗတ္တံ)၊ အသစ်မဖြစ်သေး(အနဘိနိဗ္ဗတ္တံ)၊ ထင်ရှားမဖြစ်သေး(အပါတုဘူတံ)၊ မဖြစ်ပေါ်သေး(အနုပ္ပန္နံ)၊ ကောင်းစွာ မဖြစ်ပေါ်သေး(လုံး၀မဖြစ်ပေါ်သေး) (အသမုပ္ပန္နံ)၊ မပေါ်ပေါက်သေး(အနုဋ္ဌိတံ)၊ ကောင်းစွာ မပေါ်ပေါက်သေး (လုံး၀ မပေါ်ပေါက်သေး) (အသမုဋ္ဌိတံ)၊ မရောက်လာသေး (အနာဂတံ)၊ မရောက်လာသေးသော အနာဂတ်တရား အစုအဘို့ဖြင့် ရေတွက်အပ်၏ (အနာဂတံသေန သင်္ဂဟိတံ)။ ဤ (ဆိုခဲ့ပြီးသော ရုပ်အပေါင်း)ကို ဖြစ်လတ္တံ့ရုပ် 'အနာဂတ်ရုပ်' ဟု ဆိုအပ်၏။

(၃) **ပစ္စုပ္ပန်ရုပ်။** ။ထို (၁၁-မျိုးသောရုပ်ဘို့) တွင် အဘယ်ရုပ်သည် ဖြစ်ဆဲရုပ် 'ပစ္စုပ္ပန်ရုပ်' မည်သနည်း။

မဟာဘုတ်လေးပါးနှင့် မဟာဘုတ်လေးပါးတို့ကို စွဲမှီ၍ဖြစ်သော 'ဥပါဒါ'ရုပ် ဟု ဆိုအပ်သော အကြင်ရုပ်သည် ဖြစ်ဆဲဖြစ်၏(ဇာတံ)၊ ထင်ရှားဖြစ်ဆဲဖြစ်၏(ဘူတံ)၊ ကောင်းစွာ ဖြစ်ရှိဆဲဖြစ်၏ (သဉ္ဇာတံ)၊ ဖြစ်ဆဲဖြစ်၏ (နိဗ္ဗတ္တံ)၊ အသစ်ဖြစ်ဆဲဖြစ်၏ (အဘိနိဗ္ဗတ္တံ)၊ ထင်ရှားဖြစ်ဆဲဖြစ်၏ (ပါတုဘူတံ)၊ ဖြစ်ပေါ်ဆဲဖြစ်၏(ဥပ္ပန္နံ)၊ ကောင်းစွာဖြစ်ပေါ်ဆဲဖြစ်၏(သမုပ္ပန္နံ)၊ ပေါ်ပေါက်ဆဲဖြစ်၏ (ဥဋ္ဌိတံ)၊ ကောင်းစွာပေါ်ပေါက်ဆဲဖြစ်၏ (သမုဋ္ဌိတံ)၊ ယခုဖြစ်ပေါ်ဆဲဖြစ်၏ (ပစ္စုပ္ပန္နံ)၊ ယခုဖြစ်ပေါ်ဆဲဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်တရား အစုအဘို့ဖြင့် ရေတွက်အပ်၏ (ပစ္စုပ္ပန္နံသေန သင်္ဂဟိတံ)။ ဤ (ဆိုခဲ့ပြီးသော ရုပ်အပေါင်း)ကို ဖြစ်ဆဲရုပ် 'ပစ္စုပ္ပန်ရုပ်' ဟု ဆိုအပ်၏။

(၄) **အဇ္ဈတ္တရုပ်** ၄။ ထို (ရုပ် ၁၁-မျိုးတို့) တွင် အဘယ်ရုပ်သည် အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော ရုပ် 'အဇ္ဈတ္တရုပ်' မည်သနည်း။

မဟာဘုတ်လေးပါးနှင့် မဟာဘုတ်လေးပါးတို့ကို စွဲမှီ၍ဖြစ်သော 'ဥပါဒါ'ရုပ် ဟု ဆိုအပ်သော အကြင်ရုပ်သည် ထိုထိုသတ္တဝါတို့၏ အတွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တံ)၊ ကိုယ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်၏

(ပစ္စတ္တံ)၊ မိမိကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာဖြစ်၏ (နိယကံ)၊ အသီးအခြားပုဂ္ဂိုလ်ပိုင်ဥစ္စာဖြစ်၏ (ပါဋိပုဂ္ဂလိကံ)၊ ခန္ဓာကိုယ်ကို စွဲကပ်၍ ဖြစ်၏ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်၏) (ဥပါဒိန္နံ)[၁]။ ဤ (ဆိုခဲ့ပြီးသော ရုပ်အပေါင်း)ကို အတွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်သောရုပ် 'အဇ္ဈတ္တရုပ်'ဟု ဆိုအပ်၏။

(၅) ဗဟိဒ္ဓရုပ်။ ။ထို (ရုပ် ၁၁-မျိုးတို့) တွင် အဘယ်ရုပ်သည် အပသန္တာန်၌ဖြစ်သောရုပ် 'ဗဟိဒ္ဓရုပ်'မည်သနည်း။

မဟာဘုတ်လေးပါးနှင့် မဟာဘုတ်လေးပါးတို့ကို စွဲမှီ၍ဖြစ်သော 'ဥပါဒါ'ရုပ် ဟုဆိုအပ်သော အကြင်ရုပ်သည် ထိုထိုတပါးသော သတ္တဝါ၊ တပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အတွင်းအဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်၏ (ပရပုဂ္ဂလ အဇ္ဈတ္တံ)၊ (တပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏) ကိုယ်ကိုစွဲ၍ ဖြစ်၏ (ပစ္စတ္တံ)၊ (တပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏) ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာဖြစ်၏ (နိယကံ)၊ (တပါးသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏) အသီးအခြားပုဂ္ဂိုလ်ပိုင်ဥစ္စာဖြစ်၏(ပါဋိပုဂ္ဂလိကံ)၊ ခန္ဓာကိုယ်ကို စွဲကပ်၍ဖြစ်၏(တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်၏) (ဥပါဒိန္နံ)။ ဤ (ဆိုခဲ့ပြီးသော ရုပ်အပေါင်း) ကို အပသန္တာန်၌ဖြစ်သော ရုပ် 'ဗဟိဒ္ဓရုပ်'ဟု ဆိုအပ်၏။

(၆) ကြမ်းတမ်းသော သြဠာရိက ရုပ် ၅။ ထို(ရုပ် ၁၁-မျိုးတို့)တွင် အဘယ်ရုပ်သည် ကြမ်းတမ်းသော ရုပ် 'သြဠာရိကရုပ်' မည်သနည်း။

မြင်သိစိတ် စက္ခုဝိညာဏ်ဖြစ်ရာ မျက်စိအကြည် 'စက္ခာယတနရုပ်'၊ ကြားသိစိတ် သောတဝိညာဏ်ဖြစ်ရာ နားအကြည် 'သောတာယတနရုပ်'၊ နံသိစိတ် ဃာနဝိညာဏ်ဖြစ်ရာ နှာခေါင်းအကြည် 'ဃာနာယတနရုပ်'၊ လျက်သိစိတ် ဇိဝှါဝိညာဏ်ဖြစ်ရာ လျှာအကြည် 'ဇိဝှါယတနရုပ်'၊ ထိသိစိတ် ကာယဝိညာဏ်ဖြစ်ရာ ကိုယ်အကြည် 'ကာယာယတနရုပ်'။

မြင်သိစိတ် စက္ခုဝိညာဏ်ဖြစ်ကြောင်း အဆင်း'ရူပါယတနရုပ်'၊ ကြားသိစိတ် သောတဝိညာဏ်ဖြစ်ကြောင်း အသံ'သဒ္ဒါယတနရုပ်'၊ နံသိစိတ် ဃာနဝိညာဏ်ဖြစ်ကြောင်း အနံ့ 'ဂန္ဓာယတနရုပ်'၊ လျက်သိစိတ် ဇိဝှါဝိညာဏ်ဖြစ်ကြောင်း အရသာ 'ရသာယတနရုပ်'၊ ထိသိစိတ် ကာယဝိညာဏ်ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ထိမှု 'ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနရုပ်'သည် ရှိ၏။ ဤ(ဆိုခဲ့ပြီးသော ရုပ် ၁၂-ပါးတို့) ကြမ်းတမ်းသောရုပ် 'သြဠာရိကရုပ်'ဟု ဆိုအပ်၏။

(၇) နူးညံ့သိမ်မွေ့သော သုခုမရုပ်။ ။ထို(ရုပ် ၁၁-မျိုးတို့)တွင် အဘယ်ရုပ်သည် နူးညံ့သိမ်မွေ့သော ရုပ် 'သုခုမရုပ်' မည်သနည်း။

မိန်းမ (အမ) ဖြစ်ကြောင်း၌ အစိုးရမှု 'ဣတ္ထိန္ဒြေရုပ်'၊ ယောကျ်ား(အထီးအဖို) ဖြစ်ကြောင်း၌ အစိုးရမှု 'ပုရိသိန္ဒြေရုပ်'၊ အသက်ရှင်ကြောင်း၌ အစိုးတရ စောင့်ရှောက်မှု 'ဇီဝိတိန္ဒြေရုပ်'၊ (မိမိ၏ အလိုဆန္ဒကို) သိစေတတ်သော ကိုယ်အမူအရာ 'ကာယဝိညတ်ရုပ်'၊ (မိမိ၏အလိုဆန္ဒကို) သိစေတတ်သော နှုတ်မြွက်မှု အမူအရာ 'ဝစီဝိညတ်ရုပ်'၊ မရေးခြစ်အပ်သော (ရုပ်တခုနှင့် တခုကို ပိုင်းခြားသော ဟင်းလင်း)သဘော 'အာကာသဓာတုရုပ်'၊ (နိပ္ဖန္န)ရုပ်၏ ပေါ့ပါးမှု 'လဟုတာ

၁။ ဤနေရာ၌ ရုပ်အားလုံးသည်ပင် 'ဥပါဒိန္န'ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထို့ကြောင့် 'ဥပါဒိန္န'ပုဒ်၏အနက်ကို 'ခန္ဓာကိုယ်ကို စွဲကပ်၍ ဖြစ်၏'ဟု မြန်မာပြန်ဆိုရမည်ဖြစ်သည်၊ ဥပါဒိန္နတ္တိက် အဖွင့်၌ 'ဥပါဒိန္န'ပုဒ်၏ အဓိပ္ပါယ်ကို 'ကမ္မဇ'ဟု ဖွင့်သည်၊ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် တရားအားလုံးကိုလည်း 'ဥပါဒိန္န'ဟု ခေါ်သည်ဟု ဖွင့်ပြသေးသည်။ (စာပိုဒ် ၁၀၅၀၊ အဋ္ဌသာလိနီ၊ မူလဋီကာ)။

ရုပ်'၊ (နိပ္ဖန္န)ရုပ်၏ နူးညံ့မှု 'မုဒုတာရုပ်'၊ (နိပ္ဖန္န)ရုပ်၏ အလုပ်၌ ခံ့မှု (အမှုကိစ္စတို့၌ ပြီးမြောက်အောင် လိုက်လျောဆောင်ရွက်နိုင်မှု) 'ကမ္မညတာရုပ်'၊ (နိပ္ဖန္န)ရုပ်၏ ဖြစ်ပေါ်လာစ 'ဥပစယရုပ်'၊ (နိပ္ဖန္န)ရုပ်၏ ကြီးပွါးဆဲအစဉ် 'သန္တတိရုပ်'၊(နိပ္ဖန္န)ရုပ်၏ ယိုယွင်းရင့်ရော်လျော့ပါးမှု 'ဇရတာရုပ်'၊ (နိပ္ဖန္န)ရုပ်၏ ချုပ်ပျက်၍ မမြဲမှု (ပျောက်ပျက်ချုပ်ဆုံးမှု) 'အနိစ္စတာရုပ်'၊ ဖွဲ့စည်းမှုသဘော 'အာပေါရုပ်'၊ (မနောဓာတ် မနောဝိညာဏဓာတ်တို့၏ တည်ရာ ဆောင်ထားတတ်သော သဘော 'ဟဒယဝတ္ထုရုပ်')၊အလုတ်အလွေးပြုအပ်သော အစားအစာ 'ကဗဠီကာရအာဟာရရုပ်' သည် ရှိ၏။ ဤ (ဆိုခဲ့ပြီးသောရုပ်အပေါင်း)ကို နူးညံ့သိမ်မွေ့သောရုပ် 'သုခုမရုပ်' ဟု ဆိုအပ်၏။

(ဂ) ဟီနရုပ် ၆။ ထို (ရုပ် ၁၁-မျိုးတို့)တွင် အဘယ်ရုပ်သည် ယုတ်ညံ့သောရုပ် 'ဟီနရုပ်' မည်သနည်း။

အဆင်း 'ရူပ'၊ အသံ 'သဒ္ဒ'၊ အနံ့ 'ဂန္ဓ'၊ အရသာ 'ရသ'၊ တွေ့ထိမှု (အတွေ့) 'ဖောဋ္ဌဗ္ဗ' ဟု ဆိုအပ်သော အကြင် ရုပ်ကို ထိုထိုသတ္တဝါတို့သည် မထီမဲ့မြင်အားဖြင့် သိအပ်၏ (ဉညာတံ)၊ ရှုတ်ချသောအားဖြင့် သိအပ်၏ (အဝညာတံ)၊ ပစ်ပယ်အပ်၏, စက်ဆုပ်အပ်၏ (ဟီဠိတံ)၊ နှိပ်စက်အပ်၏ (နှိပ်ချကဲ့ရဲ့အပ်၏) (ပရိဘူတံ)၊အလေးမပြုအပ် (အရိုအသေမပြုအပ်) (အစိတ္တီကတံ)၊ ယုတ်ညံ့၏ (ဟီနံ)၊ ယုတ်ညံ့၏ဟု သိအပ်၏ (ဟီနမတံ)၊ ယုတ်ညံ့၏ဟု သမုတ်အပ်၏ (ဟီနသမ္မတံ)၊ မလိုချင်အပ်(အနိဋ္ဌံ)၊ မနှစ်သက်အပ် (အကန္တံ)၊ စိတ်နှလုံး၌ မသက်ဝင်အပ် (မနှစ်လိုအပ်) (အမနာပံ)။ ဤ (ဆိုခဲ့ပြီးသော ရုပ်အပေါင်း) ကို ယုတ်ညံ့သော ရုပ် 'ဟီနရုပ်' ဟု ဆိုအပ်၏ (အကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ်)[၁]။

(ဃ) ပဏီတရုပ်။ ။ထို(ရုပ် ၁၁-မျိုးတို့) တွင် အဘယ်ရုပ်သည် မြင့်မြတ်သောရုပ် 'ပဏီတရုပ်' မည်သနည်း။

ရူပ၊ သဒ္ဒ၊ ဂန္ဓ၊ ရသ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗ ဟု ဆိုအပ်သော အကြင်ရုပ်ကို ထိုထိုသတ္တဝါတို့သည် မထီမဲ့မြင်အားဖြင့် မသိအပ် (မထီမဲ့မြင်ပြုအပ်သော ရုပ်မဟုတ်ဟု စိတ်၌ သိအပ်၏) (အနုညာတံ)၊ ရှုတ်ချသောအားဖြင့် မသိအပ် (ရှုတ်ချအပ်သော ရုပ်မဟုတ်ဟု စိတ်၌ သိအပ်၏) (အနဝညာတံ)၊ မပစ်ပယ်အပ်, မစက်ဆုပ်အပ် (အဟီဠိတံ)၊ မနှိပ်စက်အပ် (မနှိပ်ချ မကဲ့ရဲ့အပ်) (အပရိဘူတံ)၊ အလေးပြုအပ်၏ (ရိုသေအပ်၏) (စိတ္တီကတံ)၊ မြင့်မြတ်၏ (ပဏီတံ)၊ မြင့်မြတ်၏ဟု သိအပ်၏ (ပဏီတမတံ)၊ မြင့်မြတ်၏ဟု သမုတ်အပ်၏(ပဏီတသမ္မတံ)၊ လိုချင်အပ်၏ (ဣဋ္ဌံ)၊ နှစ်သက်အပ်၏ (ကန္တံ)၊ စိတ်နှလုံး၌ သက်ဝင်၏ (နှစ်လိုဖွယ်ဖြစ်၏) (မနာပံ)။ ဤ (ဆိုခဲ့ပြီးသော ရုပ်အပေါင်း) ကို မြင့်မြတ်သောရုပ် 'ပဏီတရုပ်' ဟု ဆိုအပ်၏ (ကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ်)[၂]။

တနည်းကား၊ ထိုထိုရုပ်ကို စွဲ၍ စွဲ၍ ထောက်ဆ၍ ထောက်ဆ၍ (ရုပ်တခုနှင့်တခုကို နှိုင်းရှည့်၍ နှိုင်းရှည့်၍) ယုတ်ညံ့သောရုပ် 'ဟီနရုပ်' နှင့် မြင့်မြတ်သောရုပ် 'ပဏီတရုပ်' ကို မှတ်အပ်၏[၃]။

၁၊ ၂၊ ၃။ ဤနေရာ၌ အကုသိုလ်ကံကြောင့် ဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ်ကို 'ဟီနရုပ်' ဟူ၍၎င်း၊ ကုသိုလ်ကံကြောင့် ဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ်ကို 'ပဏီတရုပ်' ဟူ၍၎င်း အရကောက်အားဖြင့် ဦးစားပေး၍ ပြထားခြင်းမှာ ပဓာနနည်းအားဖြင့်သာ ပြခြင်းဖြစ်သည်၊ စင်စစ်မှာ အားလုံးသော စတုဇရုပ် များကိုပင် ယူနိုင်သည်ဟု ဆိုထားသည် (သံမောဟဝိနောဒနီ စာမျက်နှာ ၉)။

(၁၀) ဒူရေရုပ် ၇။ ထို(ရုပ် ၁၁-မျိုးတို့)တွင် အဘယ်ရုပ်သည် ဝေးသောရုပ် (အသိခက်သော ရုပ်) 'ဒူရေရုပ်' မည်သနည်း။

ဣတ္ထိန္ဒြေရုပ်။ပ။ ကဗဠီကာရအာဟာရရုပ်တို့တည်း (သုခုမရုပ် ၁၆-ပါး)။

ထို့ပြင်လည်း အကြင်ရုပ်သည် မနီးရာ၌ ရှိ၏(အနာသန္နေ)၊ မကပ်ရာ၌ ရှိ၏(အနုပကဋ္ဌေ)၊ ဝေးရာ၌ ရှိ၏(ဒူရေ)၊ အနီးမဟုတ်ရာ၌ရှိ၏ (အသန္တိကေ)။ ဤ (ဆိုခဲ့ပြီးသော ရုပ်အပေါင်း)ကို ဝေးသောရုပ် 'ဒူရေရုပ်'ဟု ဆိုအပ်၏။

(၁၁) သန္တိကေရုပ်။ ။ထို (ရုပ် ၁၁-မျိုးတို့) တွင် အဘယ်ရုပ်သည် နီးသောရုပ် (သိလွယ်သော ရုပ်) 'သန္တိကေရုပ်' မည်သနည်း။

စက္ခာယတနရုပ်။ပ။ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနရုပ်တို့တည်း (ဩဠာရိကရုပ် ၁၂-ပါး)။

ထို့ပြင်လည်း အကြင်ရုပ်သည် နီးရာ၌ ရှိ၏(အာသန္နေ)၊ ကပ်ရာ၌ ရှိ၏(ဥပကဋ္ဌေ)၊ မဝေးရာ၌ ရှိ၏ (အဝိဒူရေ)၊ အနီး၌ရှိ၏ (သန္တိကေ)။ ဤ (ဆိုခဲ့ပြီးသော ရုပ်အပေါင်း)ကို နီးသောရုပ် 'သန္တိကေရုပ်'ဟု ဆိုအပ်၏။

တနည်းကား၊ ထိုထိုရုပ်ကို စွဲ၍စွဲ၍ ထောက်ဆ၍ ထောက်ဆ၍ (ရုပ်တခုနှင့်တခုကို နှိုင်းရှည့်၍ နှိုင်းရှည့်၍) ဝေးသောရုပ် 'ဒူရေရုပ်'နှင့် နီးသောရုပ် 'သန္တိကေရုပ်'ကို မှတ်အပ်၏။

၂-ဝေဒနာက္ခန္ဓ(ခံစားမှုအစု)

ဝေဒနာက္ခန္ဓာ(ဝေဒနာ ၁၁-မျိုး) ၈။ ထို(ခန္ဓာငါးပါးတို့) တွင် အဘယ်သည် ခံစားမှုအစု 'ဝေဒနာက္ခန္ဓာ'မည်သနည်း။

ဖြစ်ပြီး ခံစားမှု 'အတိတ်ဝေဒနာ'၊ ဖြစ်လတ္တံ့ ခံစားမှု 'အနာဂတ်ဝေဒနာ'၊ ဖြစ်ဆဲခံစားမှု 'ပစ္စုပ္ပန်ဝေဒနာ'၊ အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော ခံစားမှု 'အဇ္ဈတ္တဝေဒနာ'၊ အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော ခံစားမှု 'ဗဟိဒ္ဓဝေဒနာ'၊ ကြမ်းတမ်းသော ခံစားမှု 'ဩဠာရိကဝေဒနာ'၊ နူးညံ့သိမ်မွေ့သော ခံစားမှု 'သုခုမဝေဒနာ'၊ ယုတ်ညံ့သော ခံစားမှု 'ဟီနဝေဒနာ'၊ မြင့်မြတ်သော ခံစားမှု 'ပဏီတ-ဝေဒနာ'၊ ဝေးသော ခံစားမှု 'ဒူရေဝေဒနာ'၊ နီးသော ခံစားမှု 'သန္တိကေဝေဒနာ'တည်းဟူသော အလုံးစုံသော အကြင် ခံစားမှု ဝေဒနာသည် ရှိ၏။ ထို (အားလုံးသောခံစားမှု 'ဝေဒနာ' ၁၁-မျိုးတို့) ကို တပေါင်းတည်းပြု၍ ရုံးစု၍ အကျဉ်းချုံး၍ ပြသော ဤသဘောကို ခံစားမှုအစု 'ဝေဒနာက္ခန္ဓာ'ဟု ဆိုအပ်၏။

(၁) အတိတ်ဝေဒနာ ၉။ ထို(ဝေဒနာ ၁၁-မျိုးတို့)တွင် အဘယ်ခံစားမှု'ဝေဒနာ'သည် ဖြစ်ပြီး ခံစားမှု 'အတိတ်ဝေဒနာ'မည်သနည်း။

ချမ်းသာခံစားမှု 'သုခဝေဒနာ'၊ ဆင်းရဲခံစားမှု 'ဒုက္ခဝေဒနာ'၊ ဆင်းရဲချမ်းသာမဟုတ်သော ခံစားမှု (အလယ် အလတ် ခံစားမှု) 'အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ'ဟု ဆိုအပ်သော အကြင်ခံစားမှု ဝေဒနာသည် လွန်ပြီးဖြစ်၏(အတီတာ)၊ချုပ်ပြီးဖြစ်၏(နိရုဒ္ဓါ)၊ ကင်းပြီးဖြစ်၏(ဝိဂတာ)၊ ဖောက် ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်ပြီးဖြစ်၏ (ဝိပရိဏတာ)၊ ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်ပြီးဖြစ်၏ (အတ္ထင်္ဂတာ)၊ အလွန်

ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်ပြီးဖြစ်၏(အတ္ထင်္ဂတာ)၊ဖြစ်ပြီး၍ ကင်းပျောက်ပြီးဖြစ်၏(ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဝိဂတာ)၊ လွန်ပြီးဖြစ်၏(အတီတာ)၊ လွန်ပြီးသော အတိတ်တရား အစုအဘို့ဖြင့် ရေတွက်အပ်၏ (အတီတံသေန သင်္ဂဟိတာ)။ ဤ (ဆိုခဲ့ပြီးသော ခံစားမှု 'ဝေဒနာ'အပေါင်း)ကို ဖြစ်ပြီးခံစားမှု 'အတိတ်ဝေဒနာ'ဟု ဆိုအပ်၏။ (ပဒ အမှတ် ၃-ရှု။)

(၂) **အနာဂတ်ဝေဒနာ။** ။ထို (ဝေဒနာ ၁၁-မျိုးတို့)တွင် အဘယ်ခံစားမှု 'ဝေဒနာ'သည် ဖြစ်လတ္တံ့ ခံစားမှု 'အနာဂတ်ဝေဒနာ'မည်သနည်း။

သုခဝေဒနာ၊ ဒုက္ခဝေဒနာ၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ ဟု ဆိုအပ်သော အကြင် ဝေဒနာသည် မဖြစ်သေး(အဇာတာ)၊ မထင်ရှားသေး(အဘူတာ)၊ ကောင်းစွာ မဖြစ်မရှိသေး (အသဉ္ဇာတာ)၊ မဖြစ်သေး (အနိဗ္ဗတ္တာ)၊ အသစ်မဖြစ်သေး (အနဘိနိဗ္ဗတ္တာ)၊ ထင်ရှားမဖြစ်သေး (အပါတုဘူတာ)၊ မဖြစ်ပေါ်သေး(အနုပ္ပန္နာ)၊ ကောင်းစွာ မဖြစ်ပေါ်သေး(အသမုပ္ပန္နာ)၊ မပေါ်ပေါက်သေး (အနုဋ္ဌိတာ)၊ ကောင်းစွာ မပေါ်ပေါက်သေး (အသမုဋ္ဌိတာ)၊ မရောက်လာသေး(အနာဂတာ)၊ မရောက်လာသေးသော အနာဂတ်တရားအစုအဘို့ဖြင့် ရေတွက်အပ်၏ (အနာဂတံသေန သင်္ဂဟိတာ)။ ဤ (ဆိုခဲ့ပြီးသော ခံစားမှု'ဝေဒနာ'အပေါင်း)ကို ဖြစ်လတ္တံ့ ခံစားမှု 'အနာဂတ်ဝေဒနာ'ဟု ဆိုအပ်၏။

(၃) **ပစ္စုပ္ပန်ဝေဒနာ။** ။ထို (ဝေဒနာ ၁၁-မျိုးတို့) တွင် အဘယ်ခံစားမှု 'ဝေဒနာ'သည် ဖြစ်ဆဲ ခံစားမှု'ပစ္စုပ္ပန်ဝေဒနာ'မည်သနည်း။

သုခဝေဒနာ၊ ဒုက္ခဝေဒနာ၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ ဟု ဆိုအပ်သော အကြင်ခံစားမှု 'ဝေဒနာ' သည် ဖြစ်ဆဲ ဖြစ်၏(ဇာတာ)၊ ထင်ရှားဖြစ်ဆဲ ဖြစ်၏(ဘူတာ)၊ ကောင်းစွာ ဖြစ်ရှိဆဲ ဖြစ်၏ (သဉ္ဇာတာ)၊ ဖြစ်ဆဲ ဖြစ်၏(နိဗ္ဗတ္တာ)၊ အသစ်ဖြစ်ဆဲ ဖြစ်၏(အဘိနိဗ္ဗတ္တာ)၊ ထင်ရှားဖြစ်ဆဲ ဖြစ်၏(ပါတုဘူတာ)၊ ဖြစ်ပေါ်ဆဲ ဖြစ်၏(ဥပ္ပန္နာ)၊ ကောင်းစွာ ဖြစ်ပေါ်ဆဲ ဖြစ်၏(သမုပ္ပန္နာ)၊ ပေါ်ပေါက်ဆဲဖြစ်၏(ဥဋ္ဌိတာ)၊ ကောင်းစွာ ပေါ်ပေါက်ဆဲဖြစ်၏(သမုဋ္ဌိတာ)၊ ယခုဖြစ်ပေါ်ဆဲ ဖြစ်၏(ပစ္စုပ္ပန္နာ)၊ ယခုဖြစ်ပေါ်ဆဲဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်တရားအစုအဘို့ဖြင့် ရေတွက်အပ်၏ (ပစ္စုပ္ပန္နံသေန သင်္ဂဟိတာ)။ ဤ (ဆိုခဲ့ပြီးသော ခံစားမှု'ဝေဒနာ'အပေါင်း)ကို ဖြစ်ဆဲ ခံစားမှု 'ပစ္စုပ္ပန်ဝေဒနာ'ဟု ဆိုအပ်၏။ (ရုပ်ပစ္စုပ္ပန်-ပဒ ၃-ကြည့်။)

(၄) **အဇ္ဈတ္တဝေဒနာ** ၁၀။ ထို(ဝေဒနာ ၁၁-မျိုးတို့)တွင် အဘယ် ဝေဒနာသည် အတွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်သော ခံစားမှု 'အဇ္ဈတ္တဝေဒနာ'မည်သနည်း။

သုခဝေဒနာ၊ ဒုက္ခဝေဒနာ၊ အဒုက္ခ မသုခဝေဒနာ ဟု ဆိုအပ်သော အကြင်ဝေဒနာသည် ထိုထိုသတ္တဝါတို့၏ အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်၏(အဇ္ဈတ္တံ)၊ ကိုယ်ကိုစွဲ၍ ဖြစ်၏(ပစ္စတ္တံ)၊ မိမိကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာဖြစ်၏(နိယကာ)၊ အသီးအခြားပုဂ္ဂိုလ်ပိုင် ဥစ္စာဖြစ်၏(ပါဋိပုဂ္ဂလိကာ)၊ ခန္ဓာကိုယ်ကိုစွဲကပ်၍ ဖြစ်၏ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏အာရုံ ဖြစ်၏) (ဥပါဒိန္နာ)။ ဤ (ဆိုခဲ့ပြီးသောခံစားမှု'ဝေဒနာ'အပေါင်း) ကို အတွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်သော ခံစားမှု 'အဇ္ဈတ္တဝေဒနာ'ဟု ဆိုအပ်၏။ (ပဒအမှတ် ၄-ကြည့်။)

(၅) **ဗဟိဒ္ဓဝေဒနာ။** ။ထို (ဝေဒနာ ၁၁-မျိုးတို့)တွင် အဘယ် ဝေဒနာသည် အပသန္တာန်၌ဖြစ်သော ခံစားမှု 'ဗဟိဒ္ဓဝေဒနာ'မည်သနည်း။

သုခဝေဒနာ၊ ဒုက္ခဝေဒနာ၊ အဒုက္ခ မသုခဝေဒနာ ဟု ဆိုအပ်သော အကြင်ဝေဒနာသည် ထိုထိုတပါးသော သတ္တဝါ, တပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်၏ (ပရပုဂ္ဂလအဇ္ဈတ္တ)၊ (တပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏) ကိုယ်ကိုစွဲ၍ ဖြစ်၏(ပစ္စတ္တ)၊ (တပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏)ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ ဖြစ်၏(နိယကာ)၊ (တပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏)အသီးအခြား ပုဂ္ဂိုလ်ပိုင်ဥစ္စာဖြစ်၏(ပါဋိပုဂ္ဂလိကာ)၊ ခန္ဓာကိုယ်ကို စွဲကပ်၍ ဖြစ်၏ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံ ဖြစ်၏) (ဥပါဒိန္နာ)။ ဤ(ဆိုခဲ့ပြီးသော ခံစားမှု 'ဝေဒနာ'အပေါင်း)ကို အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော ခံစားမှု 'ဗဟိဒ္ဓဝေဒနာ'ဟု ဆိုအပ်၏။

(၆) (၇) ဩဠာရိကဝေဒနာနှင့် သုခုမဝေဒနာ ၁၁။ ထို (ဝေဒနာ ၁၁-မျိုးတို့) တွင် အဘယ် ဝေဒနာသည်ကြမ်းတမ်းသော ခံစားမှု'ဩဠာရိကဝေဒနာ'နှင့် နူးညံ့သိမ်မွေ့သောခံစားမှု'သုခုမဝေဒနာ'မည်သနည်း။

အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်၍ မကောင်းကျိုးဆင်းရဲကိုပေးတတ်သော ခံစားမှု'အကုသိုလ်ဝေဒနာ'သည် ကြမ်းတမ်း၏၊ အပြစ်မရှိမူ၍ ကောင်းကျိုးချမ်းသာကိုပေးတတ်သောခံစားမှု 'ကုသိုလ်ဝေဒနာ' နှင့် ကုသိုလ် အကုသိုလ်အဖြစ်ဖြင့် မဟောအပ်သော ခံစားမှု'အဗျာကတဝေဒနာ'သည် နူးညံ့ သိမ်မွေ့၏၊ (တနည်းကား) ကုသိုလ်ဝေဒနာနှင့် အကုသိုလ်ဝေဒနာသည် ကြမ်းတမ်း၏၊ အဗျာကတဝေဒနာသည် နူးညံ့သိမ်မွေ့၏။

ဒုက္ခဝေဒနာသည် ကြမ်းတမ်း၏၊ သုခဝေဒနာနှင့် အဒုက္ခမသုခဝေဒနာသည် နူးညံ့သိမ်မွေ့၏၊ (တနည်းကား)သုခဝေဒနာ, ဒုက္ခဝေဒနာသည် ကြမ်းတမ်း၏၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာသည် နူးညံ့ သိမ်မွေ့၏။

သမာပတ်မဝင်စားသူ၏ ဝေဒနာသည် ကြမ်းတမ်း၏၊ သမာပတ်ဝင်စားသူ၏ ဝေဒနာသည် နူးညံ့သိမ်မွေ့၏။

(သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌) ယိုစီး ဖြစ်ပွါးနေတတ်၍ မူးယစ် မိုက်မဲစေတတ်သည့် 'အာသဝ'၏ (တဏှာ,ဒိဋ္ဌိ,မောဟတို့၏) အာရုံဖြစ်သော ဝေဒနာသည် ကြမ်းတမ်း၏၊ အာသဝ၏ အာရုံမဟုတ် သော ဝေဒနာသည် နူးညံ့ သိမ်မွေ့၏။

တနည်းကား၊ ထိုထိုဝေဒနာကိုထောက်ဆ၍ ထောက်ဆ၍(ဝေဒနာတခုနှင့်တခုကို နှိုင်းရှည့်၍ နှိုင်းရှည့်၍) ကြမ်းတမ်းသောခံစားမှု 'ဩဠာရိကဝေဒနာ'နှင့် နူးညံ့ သိမ်မွေ့သော ခံစားမှု'သုခုမ-ဝေဒနာ'ကို မှတ်အပ်၏။

(၈) (၉) ဟီနဝေဒနာနှင့် ပဏီတဝေဒနာ ၁၂။ ထို (ဝေဒနာ ၁၁-မျိုးတို့) တွင် အဘယ် ဝေဒနာသည် ယုတ်ညံ့သော ခံစားမှု 'ဟီနဝေဒနာ'နှင့် မြင့်မြတ်သော ခံစားမှု 'ပဏီတဝေဒနာ' မည်သနည်း။

အပြစ်နှင့် တကွ ဖြစ်၍ မကောင်းကျိုး ဆင်းရဲကို ပေးတတ်သော ခံစားမှု 'အကုသိုလ်ဝေဒနာ' သည် ယုတ်ညံ့၏၊ အပြစ်မရှိမူ၍ ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို ပေးတတ်သော ခံစားမှု 'ကုသိုလ် ဝေဒနာ' နှင့် ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဖြစ်ဖြင့် မဟောအပ်သော ခံစားမှု 'အဗျာကတဝေဒနာ'သည် မြင့်မြတ်၏၊ (တနည်းကား) ကုသိုလ်ဝေဒနာ, အကုသိုလ်ဝေဒနာသည် ယုတ်ညံ့၏၊ အဗျာကတ-ဝေဒနာသည် မြင့်မြတ်၏။

ဒုက္ခဝေဒနာသည် ယုတ်ညံ့၏၊ သုခဝေဒနာ, အဒုက္ခမသုခဝေဒနာသည် မြင့်မြတ်၏၊ (တနည်းကား) သုခဝေဒနာ, ဒုက္ခဝေဒနာသည် ယုတ်ညံ့၏၊အဒုက္ခမသုခဝေဒနာသည် မြင့်မြတ်၏။

သမာပတ်မဝင်စားသူ၏ ဝေဒနာသည် ယုတ်ညံ့၏၊ သမာပတ် ဝင်စားသူ၏ ဝေဒနာသည် မြင့်မြတ်၏။

(သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌) ယိုစီးဖြစ်ပွါးနေတတ်၍ မူးယစ် မိုက်မဲစေတတ်သည့် 'အာသဝ'၏ (တဏှာ,ဒိဋ္ဌိ,မောဟတို့၏) အာရုံဖြစ်သော ဝေဒနာသည် ယုတ်ညံ့၏၊ အာသဝ၏အာရုံမဟုတ်သော ဝေဒနာသည် မြင့်မြတ်၏။

တနည်းကား၊ ထိုထိုဝေဒနာကို ထောက်ဆ၍ ထောက်ဆ၍ (ဝေဒနာတခုနှင့်တခုကို နှိုင်းရှည့်၍ နှိုင်းရှည့်၍) ယုတ်ညံ့သောခံစားမှု'ဟီနဝေဒနာ'နှင့် မြင့်မြတ်သောခံစားမှု'ပဏီတဝေဒနာ'ကို မှတ်အပ်၏။

(၁၀) ဒူရေဝေဒနာ ၁၃။ ထို(ဝေဒနာ ၁၁-မျိုးတို့)တွင် အဘယ် ဝေဒနာသည် ဝေးသော ခံစားမှု'ဒူရေဝေဒနာ' မည်သနည်း။

အကုသိုလ်ဝေဒနာသည် ကုသိုလ်ဝေဒနာနှင့် အဗျာကတဝေဒနာတို့မှ ဝေး၏၊ ကုသိုလ်ဝေဒနာနှင့် အဗျာကတဝေဒနာတို့သည် အကုသိုလ်ဝေဒနာမှ ဝေးကုန်၏။

ကုသိုလ်ဝေဒနာသည် အကုသိုလ်ဝေဒနာနှင့် အဗျာကတဝေဒနာတို့မှ ဝေး၏၊ အကုသိုလ်ဝေဒနာနှင့် အဗျာကတဝေဒနာတို့သည် ကုသိုလ်ဝေဒနာမှ ဝေးကုန်၏။

အဗျာကတဝေဒနာသည် ကုသိုလ်ဝေဒနာနှင့် အကုသိုလ်ဝေဒနာတို့မှ ဝေး၏၊ ကုသိုလ်ဝေဒနာနှင့် အကုသိုလ်ဝေဒနာတို့သည် အဗျာကတဝေဒနာမှ ဝေးကုန်၏။

ဒုက္ခဝေဒနာသည် သုခဝေဒနာနှင့် အဒုက္ခမသုခဝေဒနာတို့မှ ဝေး၏၊ သုခဝေဒနာနှင့် အဒုက္ခမသုခဝေဒနာတို့သည် ဒုက္ခဝေဒနာမှ ဝေးကုန်၏။

သုခဝေဒနာသည် ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် အဒုက္ခမသုခဝေဒနာတို့မှ ဝေး၏၊ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် အဒုက္ခမသုခဝေဒနာတို့သည် သုခဝေဒနာမှ ဝေးကုန်၏။

အဒုက္ခမသုခဝေဒနာသည် သုခဝေဒနာနှင့် ဒုက္ခဝေဒနာတို့မှ ဝေး၏၊ သုခဝေဒနာနှင့် ဒုက္ခဝေဒနာတို့သည် အဒုက္ခမသုခဝေဒနာမှ ဝေးကုန်၏။

သမာပတ် မဝင်စားသူ၏ ဝေဒနာသည် သမာပတ် ဝင်စားသူ၏ ဝေဒနာမှ ဝေး၏၊ သမာပတ် ဝင်စားသူ၏ ဝေဒနာသည် သမာပတ် မဝင်စားသူ၏ ဝေဒနာမှ ဝေး၏။

(သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌) ယိုစီး ဖြစ်ပွါးနေတတ်၍ မူးယစ် မိုက်မဲစေတတ်သည့် 'အာသဝ'၏ (တဏှာ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့၏) အာရုံဖြစ်သော ဝေဒနာသည် အာသဝ၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝေဒနာမှ ဝေး၏၊ အာသဝ၏အာရုံမဟုတ်သော ဝေဒနာသည် အာသဝ၏အာရုံဖြစ်သော ဝေဒနာမှ ဝေး၏။ ဤ(ဆိုခဲ့ပြီးသော ဝေဒနာအပေါင်း)ကို ဝေးသောခံစားမှု'ဒူရေဝေဒနာ'ဟု ဆိုအပ်၏။

(၁၁) သန္တိကေဝေဒနာ။ ။ထို(ဝေဒနာ ၁၁-မျိုးတို့)တွင် အဘယ်ဝေဒနာသည် နီးသောခံစားမှု 'သန္တိကေဝေဒနာ' မည်သနည်း။

အကုသိုလ်ဝေဒနာသည် အကုသိုလ်ဝေဒနာနှင့် နီး၏၊ ကုသိုလ်ဝေဒနာသည် ကုသိုလ်ဝေဒနာနှင့် နီး၏၊ အဗျာကတဝေဒနာသည် အဗျာကတဝေဒနာနှင့် နီး၏။

ဒုက္ခဝေဒနာသည် ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် နီး၏၊ သုခဝေဒနာသည် သုခဝေဒနာနှင့် နီး၏၊ အဒုက္ခ-မသုခဝေဒနာသည် အဒုက္ခ မသုခဝေဒနာနှင့် နီး၏။

သမာပတ်မဝင်စားသူ၏ဝေဒနာသည် သမာပတ်မဝင်စားသူ၏ဝေဒနာနှင့် နီး၏၊ သမာပတ်ဝင်စားသူ၏ဝေဒနာသည် သမာပတ်ဝင်စားသူ၏ဝေဒနာနှင့် နီး၏။

အာသဝ၏အာရုံဖြစ်သော ဝေဒနာသည် အာသဝ၏အာရုံဖြစ်သော ဝေဒနာနှင့် နီး၏၊ အာသဝ၏အာရုံမဟုတ်သော ဝေဒနာသည် အာသဝ၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝေဒနာနှင့် နီး၏။ ဤ(ဆိုခဲ့ပြီးသော ဝေဒနာအပေါင်း)ကို နီးသောခံစားမှု 'သန္တိကေဝေဒနာ'ဟု ဆိုအပ်၏။

တနည်းကား၊ ထိုထိုဝေဒနာကို ထောက်ဆ၍ ထောက်ဆ၍ (ဝေဒနာတခုနှင့်တခုကို နှိုင်းရှည့်၍ နှိုင်းရှည့်၍) ဝေးသောခံစားမှု 'ဒူရေဝေဒနာ'နှင့် နီးသောခံစားမှု 'သန္တိကေဝေဒနာ'ကို မှတ်အပ်၏။

၃-သညာက္ခန္ဓ (မှတ်သားမှုအစု)

သညာက္ခန္ဓာ(သညာ ၁၁-မျိုး)　၁၄။ ထို(ခန္ဓာငါးပါးတို့)တွင် အဘယ်သည် မှတ်သားမှုအစု 'သညာက္ခန္ဓာ' မည်သနည်း။

ဖြစ်ပြီး မှတ်သားမှု 'အတိတ်သညာ'၊ ဖြစ်လတ္တံ့ မှတ်သားမှု 'အနာဂတ်သညာ'၊ ဖြစ်ဆဲ မှတ်သားမှု 'ပစ္စုပ္ပန်သညာ'၊ အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'အဇ္ဈတ္တသညာ'၊ အပသန္တာန်၌ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'ဗဟိဒ္ဓသညာ'၊ ကြမ်းတမ်းသော မှတ်သားမှု 'ဩဠာရိကသညာ'၊ နူးညံ့သိမ်မွေ့သော မှတ်သားမှု 'သုခုမသညာ'၊ ယုတ်ညံ့သော မှတ်သားမှု 'ဟီနသညာ'၊ မြင့်မြတ်သော မှတ်သားမှု 'ပဏီတသညာ'၊ ဝေးသော မှတ်သားမှု 'ဒူရေသညာ'၊ နီးသော မှတ်သားမှု 'သန္တိကေသညာ'တည်းဟူသော အလုံးစုံသော အကြင်မှတ်သားမှု သညာသည် ရှိ၏။ ထို(အားလုံးသော သညာ ၁၁-မျိုးတို့)ကို တပေါင်းတည်းပြု၍ ရုံးစု၍ အကျဉ်းချုံး၍ ပြသော ဤသဘောကို မှတ်သားမှုအစု 'သညာက္ခန္ဓာ'ဟု ဆိုအပ်၏။

(၁) အတိတ်သညာ　၁၅။ ထို (သညာ ၁၁-မျိုးတို့) တွင် အဘယ်သညာသည် ဖြစ်ပြီး မှတ်သားမှု 'အတိတ်သညာ' မည်သနည်း။

မျက်စိအကြည် စက္ခုပသာဒနှင့် အဆင်း ရူပါရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့် ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'သညာ' (မြင်သိစိတ် 'စက္ခုဝိညာဉ်'၌ရှိသော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ'ကြောင့် ဖြစ်သော မှတ်သားမှု

'သညာ') (မျက်စိအတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သော သညာ) (စက္ခုသမ္ဖဿဇာသညာ)[၁]၊ နား အကြည် သောတပသာဒနှင့် အသံသဒ္ဒါရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့် ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'သညာ' (ကြားသိစိတ် 'သောတဝိညာဉ်'၌ ရှိသော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ'ကြောင့် ဖြစ်သော မှတ်သားမှု'သညာ' (နားအတွေ့ ကြောင့်ဖြစ်သောသညာ) (သောတသမ္ဖဿဇာ သညာ)၊ နှာခေါင်းအကြည် ဃာနပသာဒနှင့် အနံ့ဂန္ဓာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု'သညာ' (နံသိစိတ် 'ဃာနဝိညာဉ်'၌ရှိသော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှုသညာ) (နှာခေါင်း အတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သော သညာ) (ဃာနသမ္ဖဿဇာ သညာ)၊ လျှာအကြည် ဇိဝှါပသာဒနှင့် အရသာ ရသာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု'သညာ' (လျက်သိစိတ် 'ဇိဝှါဝိညာဉ်'၌ရှိသော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'သညာ')(လျှာ အတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သော သညာ) (ဇိဝှါသမ္ဖဿဇာ သညာ)၊ ကိုယ် အကြည် ကာယပသာဒနှင့် အတွေ့ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့် ဖြစ်သော မှတ်သားမှု'သညာ'(ထိသိစိတ်'ကာယဝိညာဉ်'၌ရှိသော တွေ့ထိမှု'ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'သညာ') (ကိုယ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော သညာ) (ကာယသမ္ဖဿဇာ သညာ)၊ စိတ်နှင့်ဓမ္မာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'သညာ'(ကြံသိစိတ် 'မနောဝိညာဉ်'၌ရှိသော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'သညာ')(မနောသမ္ဖဿဇာ သညာ)ဟု ဆိုအပ်သော အကြင် သညာသည် လွန်ပြီးဖြစ်၏ (အတီတာ)၊ ချုပ်ပြီးဖြစ်၏ (နိရုဒ္ဓါ)၊ ကင်းပြီးဖြစ်၏ (ဝိဂတာ)၊ ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်ပြီးဖြစ်၏ (ဝိပရိဏတာ)၊ ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်ပြီးဖြစ်၏ (အတ္ထင်္ဂတာ)၊ အလွန်ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်ပြီးဖြစ်၏ (အဗ္ဘတ္ထင်္ဂတာ)၊ ဖြစ်ပြီး၍ကင်းပျောက်ပြီးဖြစ်၏ (ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဝိဂတာ)၊ လွန်ပြီးဖြစ်၏ (အတီတာ)၊ လွန်ပြီးသော အတိတ်တရားအစုအဘို့ဖြင့် ရေတွက်အပ်၏ (အတီတံသေန သင်္ဂဟိတာ)။ ဤ(ဆိုခဲ့ပြီးသော မှတ်သားမှု'သညာ'အပေါင်း)ကို ဖြစ်ပြီးမှတ်သားမှု 'အတိတ်သညာ' ဟု ဆိုအပ်၏။

(၂) အနာဂတ်သညာ။ ။ထို (သညာ ၁၁-မျိုးတို့) တွင် အဘယ် သညာသည် ဖြစ်လတ္တံ့ မှတ်သားမှု 'အနာဂတ်သညာ' မည်သနည်း။

မျက်စိ အကြည် စက္ခုပသာဒနှင့် အဆင်း ရူပါရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော သညာ (မျက်စိ အတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သော သညာ) (စက္ခုသမ္ဖဿဇာသညာ)၊ နား အကြည် သောတပသာဒနှင့် အသံ သဒ္ဒါရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော သညာ (နားအတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သော သညာ)

၁၊ 'စက္ခုသမ္ဖဿ'ကို သုတ္တန်နည်း, အဘိဓမ္မာနည်း, တိုက်ရိုက်နည်းတို့ဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း မြန်မာဘာသာ ပြန်ဆိုထားပါသည်။ ထိုမြန်မာပြန်တို့ကို အချို့နေရာ၌ အားလုံးကို ဖော်ပြထားပါသည်၊ အချို့နေရာ၌မူ အချို့ ကိုသာ ဖော်ပြထားပါသည်။

(က) မျက်စိအကြည်'စက္ခုပသာဒ'နှင့်အဆင်း'ရူပါရုံ'တို့တွေ့ထိမှု

(ခ) မြင်သိစိတ် 'စက္ခုဝိညာဉ်'၌ ရှိသော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ'၊ မြင်သိစိတ် 'စက္ခုဝိညာဉ်'နှင့် ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ'

(ဂ) မျက်စိအတွေ့'စက္ခုသမ္ဖဿ'

(ဃ) စက္ခုပသာဒ၌မှီသော'ဖဿ'(အချို့ ရှေးပညာရှိကြီးများ ပြန်ဆိုနည်း)

(င) 'စက္ခုသမ္ဖဿဇာသညာ'ကို မျက်စိအကြည် 'စက္ခုပသာဒ'နှင့် အဆင်း'ရူပါရုံ'တို့တွေ့ထိမှုကြောင့် ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'သညာ' ဟု စသည်ဖြင့် ပြန်ဆိုထားသည်။

သောတသမ္ဖဿ, ဃာနသမ္ဖဿ, စသည်တို့၏မြန်မာပြန်များကိုလည်း ဤနည်းအတိုင်းပင်ပြန်ဆိုထားပါသည်။

(သောတသမ္ဖဿဇာသညာ)၊ နှာခေါင်း အကြည် ဃာနပသာဒနှင့် အနံ့ ဂန္ဓာရုံတို့တွေ့ထိမှုကြောင့် ဖြစ်သောသညာ (နှာခေါင်းအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော သညာ) (ဃာနသမ္ဖဿဇာသညာ)၊ လျှာ အကြည် ဇိဝှါပသာဒနှင့် အရသာ ရသာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော သညာ (လျှာအတွေ့ ကြောင့် ဖြစ်သောသညာ) (ဇိဝှါသမ္ဖဿဇာသညာ)၊ ကိုယ် အကြည် ကာယပသာဒနှင့် အတွေ့ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သောသညာ (ကိုယ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သောသညာ) (ကာယ-သမ္ဖဿဇာသညာ)၊ စိတ်နှင့် ဓမ္မာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော သညာ (မနောသမ္ဖဿဇာ သညာ)ဟု ဆိုအပ်သော အကြင်သညာသည် မဖြစ်သေး (အဇာတာ)၊ မထင်ရှားသေး (အဘူ-တာ)၊ ကောင်းစွာ မဖြစ်ရှိသေး (အသဉ္ဇာတာ)၊ မဖြစ်သေး (အနိဗ္ဗတ္တာ)၊ အသစ်မဖြစ်သေး (အနဘိနိဗ္ဗတ္တာ)၊ ထင်ရှားမဖြစ်သေး (အပါတုဘူတာ)၊ မဖြစ်ပေါ်သေး (အနုပ္ပန္နာ)၊ ကောင်းစွာ မဖြစ်ပေါ်သေး (အသမုပ္ပန္နာ)၊ မပေါ်ပေါက်သေး(အနုဋ္ဌိတာ)၊ ကောင်းစွာ မပေါ်ပေါက်သေး (အသမုဋ္ဌိတာ)၊ မရောက်လာသေး (အနာဂတာ)၊ မရောက်လာသေးသော အနာဂတ်တရားအစု အဘို့ဖြင့် ရေတွက်အပ်၏ (အနာဂတံသေန သင်္ဂဟိတာ)။ ဤ (ဆိုခဲ့ပြီးသော မှတ်သားမှု 'သညာ' အပေါင်း)ကိုဖြစ်လတ္တံ့ မှတ်သားမှု 'အနာဂတ်သညာ'ဟု ဆိုအပ်၏။

(၃) **ပစ္စုပ္ပန်သညာ။** ။ထို(သညာ ၁၁-မျိုးတို့)တွင် အဘယ် သညာသည် ဖြစ်ဆဲမှတ်သားမှု 'ပစ္စုပ္ပန်သညာ'မည်သနည်း။

မျက်စိ အကြည် စက္ခုပသာဒနှင့် အဆင်း ရူပါရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော သညာ (မျက်စိ အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော သညာ) (စက္ခုသမ္ဖဿဇာသညာ)၊ နား အကြည် သောတပသာဒနှင့် အသံ သဒ္ဒါရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့် ဖြစ်သောသညာ (နားအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော သညာ) (သောတသမ္ဖဿဇာသညာ)၊ နှာခေါင်း အကြည် ဃာနပသာဒနှင့် အနံ့ ဂန္ဓာရုံတို့ တွေ့ထိမှု ကြောင့်ဖြစ်သော သညာ (နှာခေါင်းအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော သညာ) (ဃာနသမ္ဖဿဇာသညာ)၊ လျှာ အကြည် ဇိဝှါပသာဒနှင့် အရသာ ရသာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော သညာ (လျှာအတွေ့ ကြောင့်ဖြစ်သော သညာ) (ဇိဝှါသမ္ဖဿဇာသညာ)၊ ကိုယ် အကြည် ကာယပသာဒနှင့် အတွေ့ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော သညာ(ကိုယ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော သညာ) (ကာယ-သမ္ဖဿဇာသညာ)၊ စိတ်နှင့် ဓမ္မာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့် ဖြစ်သော သညာ (မနောသမ္ဖဿဇာ သညာ)ဟု ဆိုအပ်သော အကြင်သညာသည် ဖြစ်ဆဲဖြစ်၏ (ဇာတာ)၊ ထင်ရှားဖြစ်ဆဲဖြစ်၏ (ဘူတာ)၊ ကောင်းစွာ ဖြစ်ရှိဆဲဖြစ်၏ (သဉ္ဇာတာ)၊ ဖြစ်ဆဲဖြစ်၏ (နိဗ္ဗတ္တာ)၊ အသစ်ဖြစ်ဆဲ ဖြစ်၏ (အဘိနိဗ္ဗတ္တာ)၊ ထင်ရှားဖြစ်ဆဲဖြစ်၏ (ပါတုဘူတာ)၊ ဖြစ်ပေါ်ဆဲဖြစ်၏(ဥပ္ပန္နာ)၊ ကောင်း စွာ ဖြစ်ပေါ်ဆဲဖြစ်၏(သမုပ္ပန္နာ)၊ ပေါ်ပေါက်ဆဲဖြစ်၏ (ဥဋ္ဌိတာ)၊ ကောင်းစွာ ပေါ်ပေါက်ဆဲ ဖြစ်၏ (သမုဋ္ဌိတာ)၊ ယခုဖြစ်ပေါ်ဆဲဖြစ်၏ (ပစ္စုပ္ပန္နာ)၊ ယခုဖြစ်ပေါ်ဆဲဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန် တရားအစုအဘို့ဖြင့် ရေတွက်အပ်၏ (ပစ္စုပ္ပန္နံသေန သင်္ဂဟိတာ)။ ဤ(ဆိုခဲ့ပြီးသော သညာ အပေါင်း)ကို ဖြစ်ဆဲမှတ်သားမှု 'ပစ္စုပ္ပန်သညာ'ဟု ဆိုအပ်၏။

(၄) **အဇ္ဈတ္တသညာ** ၁၆။ ထို(သညာ ၁၁-မျိုးတို့)တွင် အဘယ် သညာသည် အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'အဇ္ဈတ္တသညာ'မည်သနည်း။

မျက်စိ အကြည် စက္ခုပသာဒနှင့် အဆင်း ရူပါရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော သညာ (မြင်သိစိတ် 'စက္ခုဝိညာဉ်'၌ ရှိသော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'သညာ')

(စက္ခုသမ္ဖဿဇာ သညာ)၊ နား အကြည် သောတပသာဒနှင့် အသံ သဒ္ဒါရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့် ဖြစ်သော သညာ (ကြားသိစိတ် 'သောတဝိညာဉ်'၌ ရှိသော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'သညာ') (သောတသမ္ဖဿဇာ သညာ)၊ နှာခေါင်း အကြည် ဃာနပသာဒနှင့် အနံ့ ဂန္ဓာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော သညာ (နံသိစိတ် 'ဃာနဝိညာဉ်'၌ ရှိသော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု သညာ) (ဃာနသမ္ဖဿဇာ သညာ)၊ လျှာ အကြည် ဇိဝှါပသာဒနှင့် အရသာ ရသာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော သညာ (လျက်သိစိတ် 'ဇိဝှါဝိညာဉ်'၌ရှိသော တွေ့ထိမှု'ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု'သညာ') (ဇိဝှါသမ္ဖဿဇာသညာ)၊ ကိုယ်အကြည်ကာယပသာဒနှင့် အတွေ့ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော သညာ (ထိသိစိတ် 'ကာယဝိညာဉ်'၌ ရှိသောတွေ့ထိမှု 'ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'သညာ') (ကာယသမ္ဖဿဇာ သညာ)၊ စိတ်နှင့်ဓမ္မာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော သညာ (ကြံသိစိတ်'မနောဝိညာဉ်'၌ရှိသော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု'သညာ')(မနောသမ္ဖဿဇာသညာ)ဟု ဆိုအပ်သော အကြင်သညာသည် ထိုထိုသတ္တဝါတို့၏ အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တံ)၊ကိုယ်ကို စွဲ၍ဖြစ်၏ (ပစ္စတ္တံ)၊ မိမိကိုယ်ပိုင် ဥစ္စာဖြစ်၏ (နိယကာ)၊ အသီးအခြား ပုဂ္ဂိုလ်ပိုင် ဥစ္စာဖြစ်၏ (ပါဋိပုဂ္ဂလိကာ)၊ ခန္ဓာကိုယ်ကို စွဲကပ်၍ဖြစ်၏ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်၏) (ဥပါဒိန္နာ)။ ဤ (ဆိုခဲ့ပြီးသော သညာအပေါင်း)ကို အတွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'အဇ္ဈတ္တသညာ'ဟု ဆိုအပ်၏။

(၅) ဗဟိဒ္ဓသညာ။ ။ထို(သညာ ၁၁-မျိုးတို့)တွင် အဘယ် သညာသည် အပသန္တာန်၌ဖြစ်သော မှတ်သားမှု'ဗဟိဒ္ဓသညာ'မည်သနည်း။

မျက်စိ အကြည် စက္ခုပသာဒနှင့် အဆင်း ရူပါရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော သညာ (မျက်စိ အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော သညာ) (စက္ခုသမ္ဖဿဇာ သညာ)၊ နား အကြည် သောတပသာဒနှင့် အသံသဒ္ဒါရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော သညာ (နားအတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သော သညာ) (သောတသမ္ဖဿဇာ သညာ)၊ နှာခေါင်း အကြည် ဃာနပသာဒနှင့် အနံ့ဂန္ဓာရုံတို့ တွေ့ထိမှု ကြောင့်ဖြစ်သော သညာ (နှာခေါင်းအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော သညာ) (ဃာနသမ္ဖဿဇာ သညာ)၊ လျှာ အကြည် ဇိဝှါပသာဒနှင့် အရသာ ရသာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော သညာ (လျှာ အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော သညာ) (ဇိဝှါသမ္ဖဿဇာ သညာ)၊ ကိုယ် အကြည် ကာယပသာဒနှင့် အတွေ့ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့် ဖြစ်သော သညာ (ကိုယ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော သညာ) (ကာယသမ္ဖဿဇာ သညာ)၊ စိတ် နှင့် ဓမ္မာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့် ဖြစ်သော သညာ (မနော-သမ္ဖဿဇာ သညာ)ဟု ဆိုအပ်သော အကြင်သညာသည် တပါးသော သတ္တဝါ တပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်၏ (ပရပုဂ္ဂလအဇ္ဈတ္တံ)၊ (တပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏) ကိုယ်ကို စွဲ၍ဖြစ်၏ (ပစ္စတ္တံ)၊ (တပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏) ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာဖြစ်၏ (နိယကာ)၊ (တပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏) အသီးအခြားပုဂ္ဂိုလ်ပိုင် ဥစ္စာဖြစ်၏ (ပါဋိပုဂ္ဂလိကာ)၊ ခန္ဓာကိုယ်ကိုစွဲကပ်၍ဖြစ်၏ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်၏) (ဥပါဒိန္နာ)။ ဤ (ဆိုခဲ့ပြီးသော သညာအပေါင်း)ကို အပသန္တာန်၌ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'ဗဟိဒ္ဓသညာ'ဟု ဆိုအပ်၏။

(၆) (၇) ဩဠာရိကသညာနှင့် သုခုမသညာ ၁၇။ ထို(သညာ ၁၁-မျိုးတို့)တွင် အဘယ် သညာသည် ကြမ်းတမ်းသော မှတ်သားမှု'ဩဠာရိကသညာ'နှင့် နူးညံ့သိမ်မွေ့သော မှတ်သားမှု'သုခုမသညာ' မည်သနည်း။

(ပဋိဃ္ဃဒွါရ၌) ထိခိုက်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော သညာ[၁] သည် ကြမ်းတမ်းသော မှတ်သားမှု 'ပြဋိဃ္ဃရိကသညာ'မည်၏၊ (မနောဒွါရ၌) ထိခိုက်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော သညာ[၂] သည် နူးညံ့သိမ်မွေ့သော မှတ်သားမှု'သုခုမသညာ'မည်၏။

အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်၍ မကောင်းကျိုး ဆင်းရဲကို ပေးတတ်သော မှတ်သားမှု'အကုသိုလ်သညာ' သည် ကြမ်းတမ်း၏၊ အပြစ်မရှိမှု၍ ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို ပေးတတ်သော မှတ်သားမှု'ကုသိုလ်သညာ'နှင့် ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဟု မဟောအပ်သော မှတ်သားမှု 'အဗျာကတသညာ'သည် နူးညံ့သိမ်မွေ့၏၊ (တနည်းကား) ကုသိုလ်သညာနှင့် အကုသိုလ်သညာသည် ကြမ်းတမ်း၏၊ အဗျာကတ သညာသည် နူးညံ့သိမ်မွေ့၏။

ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သညာသည် ကြမ်းတမ်း၏၊ သုခဝေဒနာ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာတို့ နှင့်ယှဉ်သော သညာသည် နူးညံ့သိမ်မွေ့၏၊ (တနည်းကား) သုခဝေဒနာ ဒုက္ခဝေဒနာတို့နှင့် ယှဉ်သော သညာသည် ကြမ်းတမ်း၏၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော သညာသည် နူးညံ့ သိမ်မွေ့၏။

သမာပတ် မဝင်စားသူ၏ သညာသည် ကြမ်းတမ်း၏၊ သမာပတ် ဝင်စားသူ၏ သညာသည် နူးညံ့သိမ်မွေ့၏။

(သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌) ယိုစီးဖြစ်ပွါးနေတတ်၍ မူးယစ် မိုက်မဲစေတတ်သည့် 'အာသဝ'၏ (တဏှာ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့၏) အာရုံဖြစ်သော သညာသည် ကြမ်းတမ်း၏၊ အာသဝ၏ အာရုံမဟုတ် သော သညာသည် နူးညံ့သိမ်မွေ့၏။

တနည်းကား၊ ထိုထိုသညာကို ထောက်ဆ၍ ထောက်ဆ၍ (သညာတခုနှင့်တခုကို နှိုင်းရှည့်၍ နှိုင်းရှည့်၍) ကြမ်းတမ်းသော မှတ်သားမှု 'ပြဋိဃ္ဃရိကသညာ'နှင့် နူးညံ့သိမ်မွေ့သော မှတ်သားမှု 'သုခုမသညာ'ကို မှတ်အပ်၏။

(ဂ) (ဥ) ဟီနသညာနှင့် ပဏီတသညာ ၁၀။ ထို(သညာ ၁၁-မျိုးတို့)တွင် အဘယ် သညာ သည် ယုတ်ညံ့သော မှတ်သားမှု 'ဟီန-သညာ'နှင့် မြင့်မြတ်သော မှတ်သားမှု 'ပဏီတသညာ'မည်သနည်း။

အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်၍ မကောင်းကျိုးဆင်းရဲကို ပေးတတ်သော 'အကုသိုလ်သညာ'သည် ယုတ် ညံ့၏၊ အပြစ်မရှိမှု၍ ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို ပေးတတ်သော 'ကုသိုလ်သညာ'နှင့် ကုသိုလ် အကုသိုလ်အဖြစ်ဖြင့် မဟောအပ်သော 'အဗျာကတသညာ'သည် မြင့်မြတ်၏၊ (တနည်းကား) ကုသိုလ်သညာနှင့် အကုသိုလ်သညာသည် ယုတ်ညံ့၏၊ အဗျာကတသညာသည် မြင့်မြတ်၏။

ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သညာသည် ယုတ်ညံ့၏၊ သုခဝေဒနာ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာတို့နှင့် ယှဉ်သော သညာသည် မြင့်မြတ်၏၊ (တနည်းကား) သုခဝေဒနာ ဒုက္ခဝေဒနာတို့နှင့် ယှဉ်သော သညာသည် ယုတ်ညံ့၏၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော သညာသည် မြင့်မြတ်၏။

၁။ ပဋိဃသမ္ဖဿဇာသညာ=ပဋိဃဒွါရိကသညာ=ပြဋိဃ္ဃရိကသညာ။

၂။ အဓိဝစနသမ္ဖဿဇာသညာ=မနောဒွါရိကသညာ=သုခုမသညာ (သမ္မော-ဋ္ဌ၊ နှာ-၁၈)

သမာပတ် မဝင်စားသူ၏ သညာသည် ယုတ်ညံ့၏၊ သမာပတ်ဝင်စားသူ၏ သညာသည် မြင့်မြတ်၏။

အာသဝ၏ အာရုံဖြစ်သော သညာသည် ယုတ်ညံ့၏၊ အာသဝ၏ အာရုံမဟုတ်သော သညာသည် မြင့်မြတ်၏။

တနည်းကား၊ ထိုထိုသညာကို ထောက်ဆ၍ ထောက်ဆ၍ (သညာတခုနှင့်တခုကို နှိုင်းရှည့်၍ နှိုင်းရှည့်၍) ယုတ်ညံ့သော မှတ်သားမှု 'ဟီနသညာ'နှင့် မြင့်မြတ်သော မှတ်သားမှု 'ပဏီတ သညာ'ကို မှတ်အပ်၏။

(၁၀) ဒူရေသညာ ၁၉။ ထို(သညာ ၁၁-မျိုးတို့)တွင် အဘယ်သညာသည် **ဝေးသော မှတ်သားမှု 'ဒူရေသညာ'မည်သနည်း။**

အကုသိုလ်သညာသည် ကုသိုလ်သညာနှင့် အဗျာကတသညာတို့မှ ဝေး၏၊ ကုသိုလ်သညာနှင့် အဗျာကတသညာတို့သည် အကုသိုလ်သညာမှ ဝေးကုန်၏။

ကုသိုလ်သညာသည် အကုသိုလ်သညာနှင့် အဗျာကတသညာတို့မှ ဝေး၏၊ အကုသိုလ်သညာနှင့် အဗျာကတသညာတို့သည် ကုသိုလ်သညာမှ ဝေးကုန်၏။

အဗျာကတသညာသည် ကုသိုလ်သညာနှင့် အကုသိုလ်သညာတို့မှ ဝေး၏၊ ကုသိုလ်သညာနှင့် အကုသိုလ်သညာတို့သည် အဗျာကတသညာမှ ဝေးကုန်၏။

ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သညာသည် သုခဝေဒနာ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာတို့နှင့် ယှဉ်သော သညာတို့မှ ဝေး၏၊ သုခဝေဒနာ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာတို့နှင့် ယှဉ်သော သညာတို့သည် ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သညာမှ ဝေးကုန်၏။

သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သညာသည် ဒုက္ခဝေဒနာ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာတို့နှင့် ယှဉ်သော သညာတို့မှ ဝေး၏၊ ဒုက္ခဝေဒနာ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာတို့နှင့် ယှဉ်သော သညာတို့သည် သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သညာမှ ဝေးကုန်၏။

အဒုက္ခမသုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သညာသည် သုခဝေဒနာ ဒုက္ခဝေဒနာတို့နှင့် ယှဉ်သော သညာတို့မှ ဝေး၏၊ သုခဝေဒနာ ဒုက္ခဝေဒနာတို့နှင့် ယှဉ်သော သညာတို့သည် အဒုက္ခမသုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သညာမှ ဝေးကုန်၏။

သမာပတ် မဝင်စားသူ၏ သညာသည် သမာပတ် ဝင်စားသူ၏ သညာမှ ဝေး၏၊ သမာပတ် ဝင်စားသူ၏ သညာသည် သမာပတ် မဝင်စားသူ၏ သညာမှ ဝေး၏။

အာသဝ၏(တဏှာ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့၏) အာရုံဖြစ်သော သညာသည် အာသဝ၏ အာရုံမဟုတ်သောသညာမှ ဝေး၏၊ အာသဝ၏ အာရုံမဟုတ်သော သညာသည် အာသဝ၏ အာရုံဖြစ်သော သညာမှ ဝေး၏။ ဤ (ဆိုခဲ့ပြီးသော သညာအပေါင်း)ကို ဝေးသော မှတ်သားမှု 'ဒူရေသညာ'ဟု ဆိုအပ်၏။

(၁၁) **သန္တိကေသညာ။** ။ထို (သညာ ၁၁-မျိုးတို့) တွင် အဘယ် သညာသည် နီးသော မှတ်သားမှု 'သန္တိကေသညာ' မည်သနည်း။

အကုသိုလ်သညာသည် အကုသိုလ်သညာနှင့် နီး၏၊ ကုသိုလ်သညာသည် ကုသိုလ်သညာနှင့် နီး၏၊ အဗျာကတသညာသည် အဗျာကတသညာနှင့် နီး၏။

ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သညာသည် ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သညာနှင့် နီး၏၊ သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သညာသည် သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သညာနှင့် နီး၏၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သညာသည် အဒုက္ခမသုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သညာနှင့် နီး၏။

သမာပတ်မဝင်စားသူ၏ သညာသည် သမာပတ်မဝင်စားသူ၏ သညာနှင့် နီး၏၊ သမာပတ်ဝင်စားသူ၏ သညာသည် သမာပတ်ဝင်စားသူ၏ သညာနှင့် နီး၏။

အာသဝ၏ အာရုံဖြစ်သောသညာသည် အာသဝ၏ အာရုံဖြစ်သောသညာနှင့် နီး၏၊ အာသဝ၏ အာရုံမဟုတ်သောသညာသည် အာသဝ၏ အာရုံမဟုတ်သောသညာနှင့် နီး၏။ ဤ (ဆိုခဲ့ပြီးသော သညာအပေါင်း)ကို နီးသော မှတ်သားမှု 'သန္တိကေသညာ'ဟု ဆိုအပ်၏။

တနည်းကား၊ ထိုထိုသညာကို ထောက်ဆ၍ ထောက်ဆ၍ (သညာ တခုနှင့်တခုကို နှိုင်းရှည့်၍ နှိုင်းရှည့်၍) ဝေးသောသညာ 'ဒူရေသညာ' နှင့် နီးသောသညာ 'သန္တိကေသညာ'ကို မှတ်အပ်၏။

၄-သင်္ခါရက္ခန္ဓ (ပြုပြင်စီရင်မှုအစု)

သင်္ခါရက္ခန္ဓာ (သင်္ခါရ ၁၁-မျိုး) ၂၀။ ထို (ခန္ဓာငါးပါးတို့) တွင် အဘယ်သည် ပြုပြင်စီရင်မှုအစု 'သင်္ခါရက္ခန္ဓာ' မည်သနည်း။

ဖြစ်ပြီးပြုပြင်စီရင်မှု 'အတီတ်သင်္ခါရ'၊ ဖြစ်လတ္တံ့ ပြုပြင်စီရင်မှု 'အနာဂတ်သင်္ခါရ'၊ ဖြစ်ဆဲ ပြုပြင်စီရင်မှု 'ပစ္စုပ္ပန်သင်္ခါရ'၊ အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော ပြုပြင်စီရင်မှု 'အဇ္ဈတ္တသင်္ခါရ'၊ အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော ပြုပြင်စီရင်မှု 'ဗဟိဒ္ဓသင်္ခါရ'၊ ကြမ်းတမ်းသော ပြုပြင်စီရင်မှု 'ဩဠာရိကသင်္ခါရ'၊ နူးညံ့ သိမ်မွေ့သော ပြုပြင်စီရင်မှု 'သုခုမသင်္ခါရ'၊ ယုတ်ညံ့သော ပြုပြင်စီရင်မှု 'ဟီနသင်္ခါရ'၊ မြင့်မြတ်သော ပြုပြင်စီရင်မှု 'ပဏီတသင်္ခါရ'၊ ဝေးသော ပြုပြင်စီရင်မှု 'ဒူရေသင်္ခါရ'၊ နီးသောပြုပြင်စီရင်မှု 'သန္တိကေသင်္ခါရ' တည်းဟူသော အလုံးစုံသော ပြုပြင်စီရင်မှု 'သင်္ခါရ'တို့သည် ရှိကုန်၏။ ထို (အားလုံးသော ပြုပြင်စီရင်မှု 'သင်္ခါရ' ၁၁-မျိုးတို့)ကို တပေါင်းတည်းပြု၍ ရုံးစု၍ အကျဉ်းချုံး၍ပြသော ဤသဘောကို ပြုပြင်စီရင်မှုအစု 'သင်္ခါရက္ခန္ဓာ'ဟု ဆိုအပ်၏။

(၁). **အတီတ်သင်္ခါရ** ၂၁။ ထို (ပြုပြင်စီရင်မှု 'သင်္ခါရ' ၁၁-မျိုးတို့) တွင် အဘယ် သင်္ခါရတို့သည် ဖြစ်ပြီးသော ပြုပြင်စီရင်မှု 'အတီတ်သင်္ခါရ'တို့ မည်ကုန်သနည်း။

မျက်စိ အကြည် စက္ခုပသာဒနှင့် အဆင်း ရူပါရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ (မျက်စိအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ) (စက္ခုသမ္ဖဿဇာ စေတနာ)[၁]၊ နား အကြည် သောတပသာဒနှင့် အသံ သဒ္ဒါရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ (နားအတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သော စေတနာ) (သောတသမ္ဖဿဇာ စေတနာ)၊ နှာခေါင်း အကြည် ဃာနပသာဒနှင့်

၁။ အထူးသတိပြုရန်— 'သင်္ခါရ'ပုဒ်အရ ပဓာနနည်းအားဖြင့် 'စေတနာ'ကို ပြဆိုထားသည်။ (သမ္မော-နှာ-၁၉)

အနံ့ ဂန္ဓာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ (နှာအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ) (ဃာနသမ္ဖဿဇာ စေတနာ)၊ လျှာ အကြည် ဇိဝှါပသာဒနှင့် အရသာ ရသာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ(လျှာအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ) (ဇိဝှါသမ္ဖဿဇာ စေတနာ)၊ ကိုယ် အကြည် ကာယပသာဒနှင့် အတွေ့ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ (ကိုယ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ) (ကာယသမ္ဖဿဇာ စေတနာ)၊ စိတ်နှင့် ဓမ္မာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ (မနောသမ္ဖဿဇာ စေတနာ) ဟု ဆိုအပ်သော အကြောင်းပြုပြင်စီရင်မှု 'သင်္ခါရ' တို့သည် လွန်ပြီး ဖြစ်ကုန်၏ (အတီတာ)၊ ချုပ်ပြီးဖြစ်ကုန်၏ (နိရုဒ္ဓါ)၊ ကင်းပြီးဖြစ်ကုန်၏ (ဝိဂတာ)၊ ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်ပြီးဖြစ်ကုန်၏ (ဝိပရိဏတာ)၊ ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်ပြီးဖြစ်ကုန်၏ (အတ္ထင်္ဂတာ)၊ အလွန်ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်ပြီးဖြစ်ကုန်၏ (အဗ္ဘတ္ထင်္ဂတာ)၊ ဖြစ်ပြီး၍ ကင်းပျောက်ပြီးဖြစ်ကုန်၏ (ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဝိဂတာ)၊ လွန်ပြီးဖြစ်ကုန်၏ (အတီတာ)၊ လွန်ပြီးသော အတိတ်တရား အစုအဘို့ဖြင့် ရေတွက်အပ်ကုန်၏ (အတီတံသေန သင်္ဂဟိတာ)။ ဤ (ဆိုခဲ့ပြီးသော သင်္ခါရ)တို့ကို ဖြစ်ပြီးသောပြုပြင်စီရင်မှု 'အတိတ်သင်္ခါရ' တို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၂) အနာဂတ်သင်္ခါရ။ ။ထို(သင်္ခါရ ၁၁ မျိုးတို့)တွင် အဘယ် သင်္ခါရတို့သည် ဖြစ်လတ္တံ့သော ပြုပြင်စီရင်မှု'အနာဂတ်သင်္ခါရ' တို့ မည်ကုန်သနည်း။

မျက်စိ အကြည် စက္ခုပသာဒနှင့် အဆင်း ရူပါရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ (မျက်စိအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ) (စက္ခုသမ္ဖဿဇာစေတနာ)၊ နားအကြည် သောတပသာဒနှင့် အသံ သဒ္ဒါရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ (နားအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ) (သောတသမ္ဖဿဇာစေတနာ)၊ နှာခေါင်း အကြည် ဃာနပသာဒနှင့် အနံ့ ဂန္ဓာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ (နှာခေါင်းအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သောစေတနာ) (ဃာန-သမ္ဖဿဇာစေတနာ)၊ လျှာ အကြည် ဇိဝှါပသာဒနှင့် အရသာ ရသာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ (လျှာအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သောစေတနာ) (ဇိဝှါသမ္ဖဿဇာစေတနာ)၊ ကိုယ်အကြည် ကာယပသာဒနှင့် အတွေ့ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ (ကိုယ်အတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သော စေတနာ) (ကာယသမ္ဖဿဇာစေတနာ)၊ စိတ် နှင့် ဓမ္မာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ(မနောသမ္ဖဿဇာစေတနာ) ဟု ဆိုအပ်သော အကြောင်းပြုပြင်စီရင်မှု 'သင်္ခါရ'တို့သည် မဖြစ်ကုန်သေး (အဇာတာ)၊ မထင်ရှားကုန်သေး (အဘူတာ)၊ ကောင်းစွာ မဖြစ်ရှိသေး (အသဉ္ဇာတာ)၊ မဖြစ်ကုန်သေး(အနိဗ္ဗတ္တာ)၊ အသစ်မဖြစ်ကုန်သေး (အနဘိနိဗ္ဗတ္တာ)၊ ထင်ရှားမဖြစ်ကုန်သေး (အပါတုဘူတာ)၊ မဖြစ်ပေါ်ကုန်သေး (အနုပ္ပန္နာ)၊ ကောင်းစွာ မဖြစ်ပေါ် ကုန်သေး(အသမုပ္ပန္နာ)၊ မပေါ်ပေါက်ကုန်သေး (အနုဋ္ဌိတာ)၊ ကောင်းစွာမပေါ်ပေါက်ကုန်သေး (အသမုဋ္ဌိတာ)၊ မရောက်လာကုန်သေး (အနာဂတာ)၊ မရောက်လာကုန်သေးသော အနာဂတ်တရားအစုအဘို့ဖြင့် ရေတွက်အပ်ကုန်၏(အနာဂတံသေန သင်္ဂဟိတာ)။ ဤ(ဆိုခဲ့ပြီးသော ပြုပြင်စီရင်မှု 'သင်္ခါရ')တို့ကို ဖြစ်လတ္တံ့သော ပြုပြင်စီရင်မှု'အနာဂတ်သင်္ခါရ' တို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၃) ပစ္စုပ္ပန်သင်္ခါရ။ ။ထို (သင်္ခါရ ၁၁-မျိုးတို့)တွင် အဘယ် သင်္ခါရတို့သည် ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော ပြုပြင်စီရင်မှု 'ပစ္စုပ္ပန်သင်္ခါရ' တို့ မည်ကုန်သနည်း။

မျက်စိ အကြည် စက္ခုပသာဒနှင့် အဆင်း ရူပါရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ (မျက်စိအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သောစေတနာ) (စက္ခုသမ္ဖဿဇာစေတနာ)၊ နား အကြည် သောတ

ပသာဒနှင့် အသံ သဒ္ဒါရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့် ဖြစ်သော စေတနာ (နားအတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သော စေတနာ) (သောတသမ္ဖဿဇာစေတနာ)၊ နှာခေါင်း အကြည် ဃာနပသာဒနှင့် အနံ့ ဂန္ဓာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့် ဖြစ်သော စေတနာ (နှာခေါင်းအတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သောစေတနာ) (ဃာနသမ္ဖဿဇာစေတနာ)၊ လျှာ အကြည် ဇိဝှါပသာဒနှင့် အရသာ ရသာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့် ဖြစ်သောစေတနာ (လျှာအတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သောစေတနာ) (ဇိဝှါသမ္ဖဿဇာစေတနာ)၊ ကိုယ်အကြည် ကာယပသာဒနှင့် အတွေ့ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့် ဖြစ်သော စေတနာ (ကိုယ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ) (ကာယသမ္ဖဿဇာစေတနာ)၊ စိတ် နှင့် ဓမ္မာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့် ဖြစ်သောစေတနာ (မနောသမ္ဖဿဇာစေတနာ) ဟု ဆိုအပ်သော အကြင် ပြုပြင်စီရင်မှု 'သခၤါရ'တို့သည် ဖြစ်ဆဲဖြစ်ကုန်၏ (ဇာတာ)၊ ထင်ရှားဖြစ်ဆဲဖြစ်ကုန်၏ (ဘူတာ)၊ ကောင်းစွာဖြစ်ရှိဆဲ ဖြစ်ကုန်၏ (သဉ္ဇာတာ)၊ ဖြစ်ဆဲဖြစ်ကုန်၏(နိဗ္ဗတ္တာ)၊ အသစ်ဖြစ်ဆဲဖြစ်ကုန်၏ (အဘိနိဗ္ဗတ္တာ)၊ ထင်ရှားဖြစ်ဆဲ ဖြစ်ကုန်၏ (ပါတုဘူတာ)၊ ဖြစ်ပေါ်ဆဲဖြစ်ကုန်၏ (ဥပ္ပန္နာ)၊ ကောင်းစွာဖြစ်ပေါ်ဆဲဖြစ်ကုန်၏ (သမုပ္ပန္နာ)၊ ပေါ်ပေါက်ဆဲဖြစ်ကုန်၏ (ဥဋ္ဌိတာ)၊ ကောင်းစွာ ပေါ်ပေါက်ဆဲဖြစ်ကုန်၏ (သမုဋ္ဌိတာ)၊ ယခုဖြစ်ပေါ်ဆဲဖြစ်ကုန်၏ (ပစ္စုပ္ပန္နာ)၊ ယခုဖြစ်ပေါ်ဆဲ ဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်တရားအစုအဘို့ဖြင့် ရေတွက်အပ်ကုန်၏ (ပစ္စုပ္ပန္နံသေန သင်္ဂဟိတာ)။ ဤ (ဆိုခဲ့ပြီးသော ပြုပြင်စီရင်မှု 'သခၤါရ') တို့ကို ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော ပြုပြင်စီရင်မှု 'ပစ္စုပ္ပန်သခၤါရ' တို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၄) အဇ္ဈတ္တသခၤါရ ၂၂။ ထို(သခၤါရ ၁၁-မျိုးတို့)တွင် အဘယ် သခၤါရတို့သည် အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော ပြုပြင်စီရင်မှု 'အဇ္ဈတ္တသခၤါရ'တို့ မည်ကုန်သနည်း။

မျက်စိ အကြည် စက္ခုပသာဒနှင့် အဆင်း ရူပါရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ(မျက်စိအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ) (စက္ခုသမ္ဖဿဇာစေတနာ)၊ နား အကြည် သောတပသာဒနှင့် အသံ သဒ္ဒါရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့် ဖြစ်သောစေတနာ (နားအတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သောစေတနာ) (သောတသမ္ဖဿဇာစေတနာ)၊ နှာခေါင်း အကြည်ဃာနပသာဒနှင့် အနံ့ ဂန္ဓာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သောစေတနာ (နှာခေါင်း အတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သော စေတနာ) (ဃာန သမ္ဖဿဇာ-စေတနာ)၊ လျှာ အကြည် ဇိဝှါပသာဒ နှင့် အရသာ ရသာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ (လျှာအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သောစေတနာ) (ဇိဝှါသမ္ဖဿဇာစေတနာ)၊ ကိုယ် အကြည် ကာယပသာဒနှင့် အတွေ့ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့် ဖြစ်သော စေတနာ(ကိုယ်အတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သောစေတနာ) (ကာယသမ္ဖဿဇာစေတနာ)၊ စိတ်နှင့် ဓမ္မာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့် ဖြစ်သော စေတနာ (မနောသမ္ဖဿဇာစေတနာ)ဟု ဆိုအပ်သော အကြင် ပြုပြင်စီရင်မှု 'သခၤါရ'တို့သည် ထိုထိုသတ္တဝါတို့၏ အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်ကုန်၏ (အဇ္ဈတ္တံ)၊ ကိုယ်ကို စွဲ၍ဖြစ်ကုန်၏ (ပစ္စတ္တံ)၊ မိမိကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာဖြစ်ကုန်၏(နိယကာ)၊ အသီးအခြား ပုဂ္ဂိုလ်ပိုင်ဥစ္စာဖြစ်ကုန်၏ (ပါဋိပုဂ္ဂလိကာ)၊ ခန္ဓာကိုယ်ကို စွဲကပ်၍ ဖြစ်ကုန်၏ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်ကုန်၏) (ဥပါဒိန္နာ)။ ဤ (ဆိုခဲ့ပြီးသော ပြုပြင်စီရင်မှု 'သခၤါရ')တို့ကို အတွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်သော ပြုပြင်စီရင်မှု 'အဇ္ဈတ္တသခၤါရ' တို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၅) ဗဟိဒ္ဓသခၤါရ။ ။ထို(သခၤါရ ၁၁-မျိုးတို့) တွင် အဘယ် သခၤါရတို့သည် အပသန္တာန်၌ဖြစ်သော ပြုပြင်စီရင်မှု 'ဗဟိဒ္ဓသခၤါရ'တို့ မည်ကုန်သနည်း။

မျက်စိ အကြည် စက္ခုပသာဒနှင့် အဆင်း ရူပါရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ (မျက်စိအတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သောစေတနာ) (စက္ခုသမ္ဖဿဇာစေတနာ)၊ နား အကြည် သောတပသာဒနှင့် အသံ သဒ္ဒါရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့် ဖြစ်သောစေတနာ (နားအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သောစေတနာ) (သောတသမ္ဖဿဇာစေတနာ)၊ နှာခေါင်း အကြည် ဃာနပသာဒနှင့် အနံ့ ဂန္ဓာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သောစေတနာ (နှာခေါင်းအတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သောစေတနာ)(ဃာနသမ္ဖဿဇာစေတနာ)၊ လျှာ အကြည် ဇိဝှါပသာဒနှင့် အရသာ ရသာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ (လျှာအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သောစေတနာ) (ဇိဝှါသမ္ဖဿဇာစေတနာ)၊ ကိုယ် အကြည် ကာယပသာဒနှင့် အတွေ့ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သောစေတနာ (ကိုယ်အတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သောစေတနာ) (ကာယသမ္ဖဿဇာစေတနာ)၊ စိတ် နှင့်ဓမ္မာရုံတို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ (မနောသမ္ဖဿဇာစေတနာ)ဟု ဆိုအပ်သော အကြင်ပြုပြင်စီရင်မှု 'သင်္ခါရ' တို့သည် တပါးသော သတ္တဝါ, တပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်ကုန်၏ (ပရပုဂ္ဂလအဇ္ဈတ္တံ)၊ (တပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏) ကိုယ်ကို စွဲ၍ ဖြစ်ကုန်၏ (ပစ္စတ္တံ)၊ (တပါးသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏) ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ ဖြစ်ကုန်၏ (နိယကာ)၊ (တပါးသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏) အသီးအခြား ပုဂ္ဂိုလ်ပိုင်ဥစ္စာဖြစ်ကုန်၏ (ပါဋိပုဂ္ဂလိကာ)၊ ခန္ဓာကိုယ်ကို စွဲကပ်၍ဖြစ်ကုန်၏ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်ကုန်၏) (ဥပါဒိန္နာ)။ ဤ (ဆိုခဲ့ပြီးသော ပြုပြင်စီရင်မှု 'သင်္ခါရ') တို့ကို အပသန္တာန်၌ဖြစ်သော ပြုပြင်စီရင်မှု 'ဗဟိဒ္ဓ-သင်္ခါရ'တို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၆) (၇) ဩဠာရိကသင်္ခါရနှင့် သုခုမသင်္ခါရ ၂၃။ ထို(သင်္ခါရ ၁၁-မျိုးတို့)တွင် အဘယ် သင်္ခါရ[၁] တို့သည် ကြမ်းတမ်းသော ပြုပြင်စီရင်မှု 'ဩဠာရိကသင်္ခါရ' နှင့် နူးညံ့သိမ်မွေ့သော ပြုပြင်စီရင်မှု 'သုခုမသင်္ခါရ'တို့မည်ကုန်သနည်း။

အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်၍ မကောင်းကျိုးဆင်းရဲကို ပေးတတ်သော ပြုပြင်စီရင်မှု 'အကုသိုလ်သင်္ခါရ'တို့သည် ကြမ်းတမ်းကုန်၏၊ အပြစ်မရှိမူ၍ ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို ပေးတတ်သော ပြုပြင်စီရင်မှု 'ကုသိုလ်သင်္ခါရ' နှင့် ကုသိုလ်အကုသိုလ်အဖြစ်ဖြင့် မဖော်ပြအပ်သော 'အဗျာကတသင်္ခါရ' တို့သည် နူးညံ့သိမ်မွေ့ကုန်၏၊ (တနည်းကား) ကုသိုလ်သင်္ခါရနှင့် အကုသိုလ်သင်္ခါရတို့သည် ကြမ်းတမ်းကုန်၏၊ အဗျာကတသင်္ခါရတို့သည် နူးညံ့သိမ်မွေ့ကုန်၏။

ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရတို့သည် ကြမ်းတမ်းကုန်၏၊ သုခဝေဒနာ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ တို့နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရတို့သည် နူးညံ့သိမ်မွေ့ကုန်၏၊ (တနည်းကား) သုခဝေဒနာ ဒုက္ခဝေဒနာ တို့နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရတို့သည် ကြမ်းတမ်းကုန်၏၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရတို့သည် နူးညံ့သိမ်မွေ့ကုန်၏။

သမာပတ် မဝင်စားသူ၏ သင်္ခါရတို့သည် ကြမ်းတမ်းကုန်၏၊ သမာပတ်ဝင်စားသူ၏ သင်္ခါရတို့သည် နူးညံ့သိမ်မွေ့ကုန်၏။

(သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌) ယိုစီးဖြစ်ပွါးနေတတ်၍ မှုးယစ်မိုက်မဲစေတတ်သည့် 'အာသဝ'၏ (တဏှာ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့၏) အာရုံဖြစ်သော သင်္ခါရတို့သည် ကြမ်းတမ်းကုန်၏၊ အာသဝ၏ အာရုံ မဟုတ်သော သင်္ခါရတို့သည် နူးညံ့သိမ်မွေ့ကုန်၏။

၁။ အထူးသတိပြုရန်— 'သင်္ခါရ'ပုဒ်အရ ပဓာနနည်းအားဖြင့် 'စေတနာ'ကို ပြဆိုထားသည်။ (ဝိဘင်း အပိုဒ် ၂၁,၂၂)

တနည်းကား၊ ထိုထိုသင်္ခါရတို့ကို ထောက်ဆ၍ ထောက်ဆ၍ (သင်္ခါရတခုနှင့် တခုကို နှိုင်းရှည့် ထောက်ဆခြင်းအားဖြင့်) ကြမ်းတမ်းသော ပြုပြင်စီရင်မှု 'ဩဠာရိကသင်္ခါရ'နှင့် နူးညံ့သိမ်မွေ့သော ပြုပြင်စီရင်မှု 'သုခုမသင်္ခါရ'တို့ကို မှတ်အပ်ကုန်၏။

(၈) (၉) ဟီနသင်္ခါရနှင့် ပဏီတသင်္ခါရ ၂၄။ ထို (သင်္ခါရ ၁၁-မျိုးတို့)တွင် အဘယ် သင်္ခါရတို့သည် ယုတ်ညံ့သော ပြုပြင်စီရင်မှု 'ဟီနသင်္ခါရ'နှင့် မြင့်မြတ်သော ပြုပြင်စီရင်မှု 'ပဏီတသင်္ခါရ'တို့ မည်ကုန်သနည်း။

အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်၍ မကောင်းကျိုးဆင်းရဲကို ပေးတတ်သော ပြုပြင်စီရင်မှု 'အကုသိုလ်သင်္ခါရ' တို့သည် ယုတ်ညံ့ကုန်၏၊ အပြစ်မရှိမူ၍ ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို ပေးတတ်သော ပြုပြင်စီရင်မှု 'ကုသိုလ်သင်္ခါရ'နှင့် ကုသိုလ်အကုသိုလ်အဖြစ်ဖြင့် မဟောအပ်သည့် ပြုပြင်စီရင်မှု'အဗျာကတသင်္ခါရ' တို့သည် မြင့်မြတ်ကုန်၏၊ ကုသိုလ်သင်္ခါရနှင့် အကုသိုလ်သင်္ခါရတို့သည် ယုတ်ညံ့ကုန်၏၊ အဗျာကတသင်္ခါရတို့သည် မြင့်မြတ်ကုန်၏။

ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရတို့သည် ယုတ်ညံ့ကုန်၏၊ သုခဝေဒနာ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ တို့နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရတို့သည် မြင့်မြတ်ကုန်၏၊ (တနည်းကား) သုခဝေဒနာ ဒုက္ခဝေဒနာတို့နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရတို့သည် ယုတ်ညံ့ကုန်၏၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရတို့သည် မြင့်မြတ်ကုန်၏။

သမာပတ်မဝင်စားသူ၏ သင်္ခါရတို့သည် ယုတ်ညံ့ကုန်၏၊ သမာပတ်ဝင်စားသူ၏ သင်္ခါရတို့သည် မြင့်မြတ်ကုန်၏။

အာသဝ၏ (တဏှာ,ဒိဋ္ဌိ,မောဟတို့၏) အာရုံဖြစ်သော သင်္ခါရတို့သည် ယုတ်ညံ့ကုန်၏၊ အာသဝ၏ အာရုံမဟုတ်သော သင်္ခါရတို့သည် မြင့်မြတ်ကုန်၏။

တနည်းကား၊ ထိုထိုသင်္ခါရတို့ကို ထောက်ဆ၍ ထောက်ဆ၍ (သင်္ခါရတခုနှင့်တခုကို နှိုင်းရှည့် ထောက်ဆခြင်းအားဖြင့်) ယုတ်ညံ့သော 'ဟီနသင်္ခါရ'နှင့် မြင့်မြတ်သော 'ပဏီတသင်္ခါရ'တို့ကို မှတ်အပ်ကုန်၏။

(၁၀) ဒူရေသင်္ခါရ ၂၅။ ထို(သင်္ခါရ ၁၁-မျိုးတို့)တွင် အဘယ်သင်္ခါရတို့သည် ဝေးသော (အသိခက်သော) ပြုပြင်စီရင်မှု 'ဒူရေသင်္ခါရ'တို့ မည်ကုန်သနည်း။

အကုသိုလ်သင်္ခါရတို့သည် ကုသိုလ်သင်္ခါရနှင့် အဗျာကတသင်္ခါရတို့မှ ဝေးကုန်၏၊ ကုသိုလ် သင်္ခါရနှင့် အဗျာကတသင်္ခါရတို့သည် အကုသိုလ်သင်္ခါရတို့မှ ဝေးကုန်၏။

ကုသိုလ်သင်္ခါရတို့သည် အကုသိုလ်သင်္ခါရနှင့် အဗျာကတသင်္ခါရတို့မှ ဝေးကုန်၏၊ အကုသိုလ် သင်္ခါရနှင့် အဗျာကတသင်္ခါရတို့သည် ကုသိုလ်သင်္ခါရတို့မှ ဝေးကုန်၏။

အဗျာကတသင်္ခါရတို့သည် ကုသိုလ်သင်္ခါရနှင့် အကုသိုလ်သင်္ခါရတို့မှ ဝေးကုန်၏၊ ကုသိုလ်သင်္ခါရ နှင့် အကုသိုလ်သင်္ခါရတို့သည် အဗျာကတသင်္ခါရတို့မှ ဝေးကုန်၏။

ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရတို့သည် သုခဝေဒနာ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာတို့နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရတို့မှ ဝေးကုန်၏၊ သုခဝေဒနာ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာတို့နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရတို့သည် ဒုက္ခ ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရတို့မှ ဝေးကုန်၏။

သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရတို့သည် ဒုက္ခဝေဒနာ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာတို့နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရတို့မှ ဝေးကုန်၏၊ ဒုက္ခဝေဒနာ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာတို့နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရတို့သည် သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရတို့မှ ဝေးကုန်၏။

အဒုက္ခမသုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရတို့သည် သုခဝေဒနာ ဒုက္ခဝေဒနာတို့နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရတို့မှ ဝေးကုန်၏၊ သုခဝေဒနာ ဒုက္ခဝေဒနာတို့နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရတို့သည် အဒုက္ခမသုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရတို့မှ ဝေးကုန်၏။

သမာပတ် မဝင်စားသူ၏ သင်္ခါရတို့သည် သမာပတ်ဝင်စားသူ၏ သင်္ခါရတို့မှ ဝေးကုန်၏၊ သမာပတ်ဝင်စားသူ၏ သင်္ခါရတို့သည် သမာပတ် မဝင်စားသူ၏ သင်္ခါရတို့မှ ဝေးကုန်၏။

အာသဝ၏ (တဏှာ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့၏) အာရုံဖြစ်သော သင်္ခါရတို့သည် အာသဝ၏ အာရုံမဟုတ်သော သင်္ခါရတို့မှ ဝေးကုန်၏၊ အာသဝ၏ အာရုံမဟုတ်သော သင်္ခါရတို့သည် အာသဝ၏ အာရုံဖြစ်သော သင်္ခါရတို့မှ ဝေးကုန်၏။ ဤ (ဆိုခဲ့ပြီးသော သင်္ခါရ) တို့ကို ဝေးသော ပြုပြင်စီရင်မှု 'ဒူရေသင်္ခါရ'တို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

(၁၁) သန္တိကေသင်္ခါရ။ ။ထို (သင်္ခါရ ၁၁-မျိုးတို့) တွင် အဘယ်သင်္ခါရတို့သည် နီးသော ပြုပြင်စီရင်မှု 'သန္တိကေသင်္ခါရ' တို့ မည်ကုန်သနည်း။

အကုသိုလ်သင်္ခါရတို့သည် အကုသိုလ်သင်္ခါရတို့နှင့် နီးကုန်၏၊ ကုသိုလ်သင်္ခါရတို့သည် ကုသိုလ်သင်္ခါရတို့နှင့် နီးကုန်၏၊ အဗျာကတသင်္ခါရတို့သည် အဗျာကတသင်္ခါရတို့နှင့် နီးကုန်၏။

ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သောသင်္ခါရတို့သည် ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သောသင်္ခါရတို့နှင့် နီးကုန်၏၊ သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရတို့သည် သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရတို့နှင့် နီးကုန်၏၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သောသင်္ခါရတို့သည် အဒုက္ခမသုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရတို့နှင့် နီးကုန်၏။

သမာပတ်မဝင်စားသူ၏ သင်္ခါရတို့သည် သမာပတ်မဝင်စားသူ၏ သင်္ခါရတို့နှင့် နီးကုန်၏၊ သမာပတ်ဝင်စားသူ၏ သင်္ခါရတို့သည် သမာပတ်ဝင်စားသူ၏ သင်္ခါရတို့နှင့် နီးကုန်၏။

အာသဝ၏ (တဏှာ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့၏) အာရုံဖြစ်သော သင်္ခါရတို့သည် အာသဝ၏အာရုံဖြစ်သော သင်္ခါရတို့နှင့် နီးကုန်၏၊ အာသဝ၏အာရုံမဟုတ်သောသင်္ခါရတို့သည် အာသဝ၏အာရုံမဟုတ်သောသင်္ခါရတို့နှင့် နီးကုန်၏။ ဤ (ဆိုခဲ့ပြီးသော သင်္ခါရ) တို့ကို နီးသော ပြုပြင်စီရင်မှု 'သန္တိကေသင်္ခါရ'တို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

တနည်းကား၊ ထိုထိုသင်္ခါရတို့ကို ထောက်ဆ၍ ထောက်ဆ၍ (သင်္ခါရတခုနှင့်တခုကို နှိုင်းရှည့် ထောက်ဆခြင်းအားဖြင့်) ဝေးသောပြုပြင်စီရင်မှု 'ဒူရေသင်္ခါရ'နှင့် နီးသောပြုပြင်စီရင်မှု 'သန္တိကေ-သင်္ခါရ'တို့ကို မှတ်အပ်ကုန်၏။

၅-ဝိညာဏက္ခန္ဓ (သိမှုအစု)

ဝိညာဏက္ခန္ဓာ (ဝိညာဏ် ၁၁-မျိုး) ၂၆။ ထို (ခန္ဓာငါးပါးတို့) တွင် အဘယ်သည် သိမှုအစု 'ဝိညာဏက္ခန္ဓာ' မည်သနည်း။

ဖြစ်ပြီးသောသိမှု 'အတိတ်ဝိညာဏ်'၊ ဖြစ်လတ္တံ့သောသိမှု 'အနာဂတ်ဝိညာဏ်'၊ ဖြစ်ဆဲဖြစ်သောသိမှု'ပစ္စုပ္ပန်ဝိညာဏ်'၊ အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သောသိမှု'အဇ္ဈတ္တဝိညာဏ်'၊ အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သောသိမှု'ဗဟိဒ္ဓဝိညာဏ်'၊ ကြမ်းတမ်းသောသိမှု'ဩဠာရိကဝိညာဏ်'၊ နူးညံ့သိမ်မွေ့သောသိမှု 'သုခုမဝိညာဏ်'၊ယုတ်ညံ့သောသိမှု'ဟီနဝိညာဏ်'၊ မြင့်မြတ်သောသိမှု'ပဏီတဝိညာဏ်'၊ ဝေးသောသိမှု'ဒူရေဝိညာဏ်'၊ နီးသောသိမှု'သန္တိကေဝိညာဏ်'တည်းဟူသော အလုံးစုံသော ဝိညာဏ်သည် ရှိ၏။ ထို(အားလုံးသော သိမှု'ဝိညာဏ်' ၁၁-မျိုးတို့)ကို တပေါင်းတည်းပြု၍ ရုံးစု၍ အကျဉ်းချုံး၍ပြသော ဤသဘောကို သိမှုအစု'ဝိညာဏက္ခန္ဓာ'ဟု ဆိုအပ်၏။

(၁) **အတိတ်ဝိညာဏ်** ၂၇။ ထို(ဝိညာဏ် ၁၁-မျိုးတို့)တွင် အဘယ် ဝိညာဏ်သည် ဖြစ်ပြီးသိမှု 'အတိတ်ဝိညာဏ်'မည်သနည်း။

မြင်သိစိတ်'စက္ခုဝိညာဏ်'၊ ကြားသိစိတ်'သောတဝိညာဏ်'၊ နံသိစိတ်'ဃာနဝိညာဏ်'၊ လျက်သိစိတ်'ဇိဝှါဝိညာဏ်'၊ ထိသိစိတ်'ကာယဝိညာဏ်'၊ ကြံသိစိတ်'မနောဝိညာဏ်'ဟုဆိုအပ်သော အကြင်ဝိညာဏ်သည် လွန်ပြီးဖြစ်၏(အတီတံ)၊ ချုပ်ပြီးဖြစ်၏(နိရုဒ္ဓံ)၊ ကင်းပြီးဖြစ်၏(ဝိဂတံ)၊ ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်ပြီးဖြစ်၏ (ဝိပရိဏတံ)၊ ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်ပြီးဖြစ်၏ (အတ္ထင်္ဂတံ)၊ အလွန်ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်ပြီးဖြစ်၏(အဗ္ဘတ္ထင်္ဂတံ)၊ ဖြစ်ပြီး၍ ကင်းပျောက်ပြီးဖြစ်၏(ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဝိဂတံ)၊ လွန်ပြီးဖြစ်၏(အတီတံ)၊ လွန်ပြီးသော အတိတ် တရား အစုအဘို့ဖြင့် ရေတွက်အပ်၏ (အတီတံသေန သင်္ဂဟိတံ)။ ဤ(ဆိုခဲ့ပြီးသောဝိညာဏ်အပေါင်း)ကို ဖြစ်ပြီးသောသိမှု'အတိတ်ဝိညာဏ်'ဟု ဆိုအပ်၏။

(၂) **အနာဂတ်ဝိညာဏ်။** ။ထို(ဝိညာဏ် ၁၁-မျိုးတို့)တွင် အဘယ်ဝိညာဏ်သည် ဖြစ်လတ္တံ့သော သိမှု 'အနာဂတ်ဝိညာဏ်'မည်သနည်း။

စက္ခုဝိညာဏ်၊ သောတဝိညာဏ်၊ ဃာနဝိညာဏ်၊ ဇိဝှါဝိညာဏ်၊ ကာယဝိညာဏ်၊ မနောဝိညာဏ်ဟု ဆိုအပ်သော အကြင် ဝိညာဏ်သည် မဖြစ်ပေါ်သေး (အဇာတံ)၊ မထင်ရှားသေး (အဘူတံ)၊ ကောင်းစွာ မဖြစ်ရှိသေး(အသဉ္ဇာတံ)၊ မဖြစ်သေး(အနိဗ္ဗတ္တံ)၊ အသစ်မဖြစ်သေး (အနဘိနိဗ္ဗတ္တံ)၊ ထင်ရှားမဖြစ်သေး(အပါတုဘူတံ)၊ မဖြစ်ပေါ်သေး(အနုပ္ပန္နံ)၊ ကောင်းစွာမဖြစ်ပေါ်သေး(အသမုပ္ပန္နံ)၊ မပေါ်ပေါက်သေး(အနုဋ္ဌိတံ)၊ ကောင်းစွာ မပေါ်ပေါက်သေး(အသမုဋ္ဌိတံ)၊ မရောက်လာသေး(အနာဂတံ)၊ မရောက်လာသေးသော အနာဂတ် တရားအစုအဘို့ဖြင့် ရေတွက်အပ်၏ (အနာဂတံသေန သင်္ဂဟိတံ)။ ဤ(ဆိုခဲ့ပြီးသော ဝိညာဏ်အပေါင်း)ကို ဖြစ်လတ္တံ့သောသိမှု'အနာဂတ်ဝိညာဏ်'ဟု ဆိုအပ်၏။

(၃) **ပစ္စုပ္ပန်ဝိညာဏ်။** ။ထို (ဝိညာဏ် ၁၁-မျိုးတို့) တွင် အဘယ်ဝိညာဏ်သည် ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော သိမှု 'ပစ္စုပ္ပန်ဝိညာဏ်'မည်သနည်း။

စက္ခုဝိညာဏ်၊ သောတဝိညာဏ်၊ ဃာနဝိညာဏ်၊ ဇိဝှါဝိညာဏ်၊ ကာယဝိညာဏ်၊ မနောဝိညာဏ်ဟု ဆိုအပ်သော အကြင် ဝိညာဏ်သည် ဖြစ်ဆဲဖြစ်၏ (ဇာတံ)၊ ထင်ရှားဖြစ်ဆဲဖြစ်၏ (ဘူတံ)၊ ကောင်းစွာ ဖြစ်ရှိဆဲ ဖြစ်၏(သဉ္ဇာတံ)၊ ဖြစ်ဆဲဖြစ်၏(နိဗ္ဗတ္တံ)၊ အသစ်ဖြစ်ဆဲ ဖြစ်၏ (အဘိနိဗ္ဗတ္တံ)၊ထင်ရှားဖြစ်ဆဲဖြစ်၏(ပါတုဘူတံ)၊ဖြစ်ပေါ်ဆဲဖြစ်၏(ဥပ္ပန္နံ)၊ကောင်းစွာဖြစ်ပေါ်ဆဲဖြစ်၏(သမုပ္ပန္နံ)၊ ပေါ်ပေါက်ဆဲဖြစ်၏(ဥဋ္ဌိတံ)၊ ကောင်းစွာပေါ်ပေါက်ဆဲဖြစ်၏ (သမုဋ္ဌိတံ)၊ ယစု

ဖြစ်ပေါ်ဆဲဖြစ်၏ (ပစ္စုပ္ပန္န)၊ ယခုဖြစ်ပေါ်ဆဲဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်တရား အစုအဘို့ဖြင့် ရေတွက်အပ်၏ (ပစ္စုပ္ပန္နံသေန သင်္ဂဟိတံ)။ ဤ(ဆိုခဲ့ပြီးသော ဝိညာဏ်အပေါင်း)ကို ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော သိမှု 'ပစ္စုပ္ပန်ဝိညာဏ်'ဟု ဆိုအပ်၏။

(၄) အဇ္ဈတ္တဝိညာဏ် ၂၀။ ထို(ဝိညာဏ် ၁၁-မျိုးတို့)တွင် အဘယ်ဝိညာဏ်သည် အတွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်သော သိမှု'အဇ္ဈတ္တဝိညာဏ်'မည်သနည်း။

စက္ခုဝိညာဏ်၊ သောတဝိညာဏ်၊ ဃာနဝိညာဏ်၊ ဇိဝှါဝိညာဏ်၊ ကာယဝိညာဏ်၊ မနောဝိညာဏ်ဟု ဆိုအပ်သော အကြင်ဝိညာဏ်သည် ထိုထိုသတ္တဝါတို့၏ အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တံ)၊ ကိုယ်ကို စွဲ၍ဖြစ်၏ (ပစ္စတ္တံ)၊ မိမိကိုယ်ပိုင် ဥစ္စာဖြစ်၏ (နိယကံ)၊ အသီးအခြား ပုဂ္ဂိုလ်ပိုင်ဥစ္စာဖြစ်၏ (ပါဋိပုဂ္ဂလိကံ)၊ ခန္ဓာကိုယ်ကို စွဲကပ်၍ ဖြစ်၏ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်၏) (ဥပါဒိန္န)။ ဤ (ဆိုခဲ့ပြီးသော ဝိညာဏ်အပေါင်း) ကို အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော သိမှု 'အဇ္ဈတ္တဝိညာဏ်'ဟု ဆိုအပ်၏။

(၅) ဗဟိဒ္ဓဝိညာဏ်။ ။ထို (ဝိညာဏ် ၁၁-မျိုးတို့)တွင် အဘယ်ဝိညာဏ်သည် အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သောသိမှု 'ဗဟိဒ္ဓဝိညာဏ်'မည်သနည်း။

စက္ခုဝိညာဏ်၊ သောတဝိညာဏ်၊ ဃာနဝိညာဏ်၊ဇိဝှါဝိညာဏ်၊ ကာယဝိညာဏ်၊ မနောဝိညာဏ်ဟု ဆိုအပ်သော အကြင်ဝိညာဏ်သည် တပါးသောသတ္တဝါ၊ တပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အတွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်၏ (ပရပုဂ္ဂလအဇ္ဈတ္တံ)၊ (တပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏)ကိုယ်ကို စွဲ၍ဖြစ်၏ (ပစ္စတ္တံ)၊ (တပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏) ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာဖြစ်၏ (နိယကံ)၊ (တပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏) အသီးအခြား ပုဂ္ဂိုလ်ပိုင် ဥစ္စာဖြစ်၏ (ပါဋိပုဂ္ဂလိကံ)၊ ခန္ဓာကိုယ်ကို စွဲကပ်၍ ဖြစ်၏ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်၏) (ဥပါဒိန္န)။ ဤ (ဆိုခဲ့ပြီးသော ဝိညာဏ်အပေါင်း) ကို အပသန္တာန်၌ဖြစ်သော သိမှု 'ဗဟိဒ္ဓဝိညာဏ်' ဟု ဆိုအပ်၏။

(၆) (၇) ဩဠာရိကဝိညာဏ်နှင့် သုခုမဝိညာဏ် ၂၉။ ထို(ဝိညာဏ် ၁၁-မျိုးတို့)တွင် အဘယ်ဝိညာဏ်သည် ကြမ်းတမ်းသော သိမှု 'ဩဠာရိကဝိညာဏ်'နှင့် နူးညံ့သိမ်မွေ့သော သိမှု'သုခုမဝိညာဏ်'မည်သနည်း။

အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်၍ မကောင်းကျိုးဆင်းရဲကို ပေးတတ်သော သိမှု 'အကုသိုလ်ဝိညာဏ်'သည် ကြမ်းတမ်း၏၊ အပြစ်မရှိမူ၍ ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို ပေးတတ်သော သိမှု 'ကုသိုလ်ဝိညာဏ် နှင့် ကုသိုလ် အကုသိုလ်အဖြစ်ဖြင့် မဟောအပ်သော သိမှု 'အဗျာကတဝိညာဏ်'တို့သည် နူးညံ့သိမ်မွေ့ကုန်၏၊ (တနည်းကား) ကုသိုလ်ဝိညာဏ် အကုသိုလ်ဝိညာဏ်တို့သည် ကြမ်းတမ်းကုန်၏၊ အဗျာကတဝိညာဏ်သည် နူးညံ့သိမ်မွေ့၏။

ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏ်သည် ကြမ်းတမ်း၏၊ သုခဝေဒနာ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာတို့နှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏ်တို့သည် နူးညံ့သိမ်မွေ့ကုန်၏၊ (တနည်းကား) သုခဝေဒနာ ဒုက္ခဝေဒနာတို့နှင့်ယှဉ်သော ဝိညာဏ်တို့သည် ကြမ်းတမ်းကုန်၏၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏ်သည် နူးညံ့သိမ်မွေ့၏။

သမာပတ်မဝင်စားသူ၏ ဝိညာဏ်သည် ကြမ်းတမ်း၏၊ သမာပတ်ဝင်စားသူ၏ ဝိညာဏ်သည် နူးညံ့သိမ်မွေ့၏၊

အာသဝ၏ (တဏှာ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့၏) အာရုံဖြစ်သော ဝိညာဏ်သည် ကြမ်းတမ်း၏၊ အာသဝ၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝိညာဏ်သည် နူးညံ့သိမ်မွေ့၏။

တနည်းကား၊ ထိုထိုဝိညာဏ်ကို ထောက်ဆ၍ ထောက်ဆ၍ (ဝိညာဏ် တခုနှင့် တခုကို နှိုင်းရှည့် ထောက်ဆခြင်းအားဖြင့်) ကြမ်းတမ်းသော သိမှု 'ဩဠာရိကဝိညာဏ်'နှင့် နူးညံ့သိမ်မွေ့သော သိမှု 'သုခုမဝိညာဏ်'ကို မှတ်အပ်၏။

(၈) (၉) ဟီနဝိညာဏ်နှင့် ပဏီတဝိညာဏ် ၃၀။ ထို (ဝိညာဏ် ၁၁-မျိုးတို့)တွင် အဘယ် ဝိညာဏ်သည် ယုတ်ညံ့သော သိမှု 'ဟီန ဝိညာဏ်'နှင့် မြင့်မြတ်သော သိမှု 'ပဏီတဝိညာဏ်'မည်သနည်း။

အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်၍ မကောင်းကျိုးဆင်းရဲကို ပေးတတ်သော သိမှု 'အကုသိုလ်ဝိညာဏ်'သည် ယုတ်ညံ့၏၊ အပြစ်မရှိမူ၍ ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို ပေးတတ်သော သိမှု 'ကုသိုလ်ဝိညာဏ်'နှင့် ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဖြစ်ဖြင့် မဟောအပ်သော သိမှု 'အဗျာကတဝိညာဏ်'တို့သည် မြင့်မြတ်ကုန်၏၊ (တနည်းကား) ကုသိုလ်ဝိညာဏ်နှင့် အကုသိုလ်ဝိညာဏ်တို့သည် ယုတ်ညံ့ကုန်၏၊ အဗျာကတဝိညာဏ်သည် မြင့်မြတ်၏။

ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏ်သည် ယုတ်ညံ့၏၊ သုခဝေဒနာ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာတို့နှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏ်တို့သည် မြင့်မြတ်ကုန်၏၊ (တနည်းကား) သုခဝေဒနာ ဒုက္ခဝေဒနာတို့နှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏ်တို့သည် ယုတ်ညံ့ကုန်၏၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော ဝိညာဏ်သည် မြင့်မြတ်၏။

သမာပတ်မဝင်စားသူ၏ ဝိညာဏ်သည် ယုတ်ညံ့၏၊ သမာပတ်ဝင်စားသူ၏ ဝိညာဏ်သည် မြင့်မြတ်၏။

အာသဝ၏ (တဏှာ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့၏) အာရုံဖြစ်သော ဝိညာဏ်သည် ယုတ်ညံ့၏၊ အာသဝ၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝိညာဏ်သည် မြင့်မြတ်၏။

တနည်းကား၊ ထိုထိုဝိညာဏ်ကို ထောက်ဆ၍ ထောက်ဆ၍ (ဝိညာဏ်တခုနှင့် တခုကို နှိုင်းရှည့် ထောက်ဆခြင်းအားဖြင့်) ယုတ်ညံ့သော သိမှု 'ဟီနဝိညာဏ်' နှင့် မြင့်မြတ်သော သိမှု 'ပဏီတ ဝိညာဏ်' ကို မှတ်အပ်၏။

(၁၀) ဒူရေဝိညာဏ် ၃၁။ ထို (ဝိညာဏ် ၁၁-မျိုးတို့) တွင် အဘယ်ဝိညာဏ်သည် ဝေးသော သိမှု 'ဒူရေဝိညာဏ်' မည်သနည်း။

အကုသိုလ် ဝိညာဏ်သည် ကုသိုလ်ဝိညာဏ်နှင့် အဗျာကတ ဝိညာဏ်တို့မှ ဝေး၏၊ ကုသိုလ် ဝိညာဏ်နှင့် အဗျာကတဝိညာဏ်တို့သည် အကုသိုလ်ဝိညာဏ်မှ ဝေးကုန်၏။

ကုသိုလ်ဝိညာဏ်သည် အကုသိုလ်ဝိညာဏ်နှင့် အဗျာကတ ဝိညာဏ်တို့မှ ဝေး၏၊ အကုသိုလ် ဝိညာဏ်နှင့် အဗျာကတဝိညာဏ်တို့သည် ကုသိုလ်ဝိညာဏ်မှ ဝေးကုန်၏။

အဗျာကတဝိညာဏ်သည် ကုသိုလ်ဝိညာဏ်နှင့် အကုသိုလ်ဝိညာဏ်တို့မှ ဝေး၏၊ ကုသိုလ် ဝိညာဏ်နှင့် အကုသိုလ်ဝိညာဏ်တို့သည် အဗျာကတဝိညာဏ်မှ ဝေးကုန်၏။

ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏ်သည် သုခဝေဒနာ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာတို့နှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏ်တို့မှ ဝေး၏၊ သုခဝေဒနာ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာတို့နှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏ်တို့သည် ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏ်မှ ဝေးကုန်၏။

သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏ်သည် ဒုက္ခဝေဒနာ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာတို့နှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏ်တို့မှ ဝေး၏၊ ဒုက္ခဝေဒနာ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာတို့နှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏ်တို့သည် သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏ်မှ ဝေးကုန်၏။

အဒုက္ခမသုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏ်သည် သုခဝေဒနာ ဒုက္ခဝေဒနာတို့နှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏ်တို့မှ ဝေး၏၊ သုခဝေဒနာ ဒုက္ခဝေဒနာတို့နှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏ်တို့သည် အဒုက္ခမသုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏ်မှ ဝေးကုန်၏။

သမာပတ် မဝင်စားသူ၏ ဝိညာဏ်သည် သမာပတ် ဝင်စားသူ၏ ဝိညာဏ်မှ ဝေး၏၊ သမာပတ် ဝင်စားသူ၏ ဝိညာဏ်သည် သမာပတ် မဝင်စားသူ၏ ဝိညာဏ်မှ ဝေး၏။

အာသဝ၏ (တဏှာ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့၏) အာရုံဖြစ်သော ဝိညာဏ်သည် အာသဝ၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝိညာဏ်မှ ဝေး၏၊ အာသဝ၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝိညာဏ်သည် အာသဝ၏ အာရုံဖြစ်သော ဝိညာဏ်မှ ဝေး၏။ ဤ (ဆိုခဲ့ပြီးသော ဝိညာဏ်အပေါင်း)ကို ဝေးသော သိမှု 'ဒူရေဝိညာဏ်'ဟု ဆိုအပ်၏။

(၁၁) သန္တိကေဝိညာဏ်။ ။ထို(ဝိညာဏ် ၁၁-မျိုးတို့)တွင် အဘယ် ဝိညာဏ်သည် နီးသော သိမှု 'သန္တိကေဝိညာဏ်' မည်သနည်း။

အကုသိုလ် ဝိညာဏ်သည် အကုသိုလ်ဝိညာဏ်နှင့် နီး၏၊ ကုသိုလ် ဝိညာဏ်သည် ကုသိုလ် ဝိညာဏ်နှင့် နီး၏၊ အဗျာကတဝိညာဏ်သည် အဗျာကတဝိညာဏ်နှင့် နီး၏။

သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏ်သည် သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏ်နှင့် နီး၏၊ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏ်သည် ဒုက္ခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော ဝိညာဏ်နှင့် နီး၏၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏ်သည် အဒုက္ခမသုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏ်နှင့် နီး၏။

သမာပတ်မဝင်စားသူ၏ ဝိညာဏ်သည် သမာပတ် မဝင်စားသူ၏ ဝိညာဏ်နှင့် နီး၏၊ သမာပတ် ဝင်စားသူ၏ ဝိညာဏ်သည် သမာပတ်ဝင်စားသူ၏ ဝိညာဏ်နှင့်နီး၏။

အာသဝ၏ (တဏှာ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့၏) အာရုံဖြစ်သော ဝိညာဏ်သည် အာသဝ၏ အာရုံဖြစ်သော ဝိညာဏ်နှင့် နီး၏၊ အာသဝ၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝိညာဏ်သည် အာသဝ၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝိညာဏ်နှင့် နီး၏။ ဤ (ဆိုခဲ့ပြီးသော ဝိညာဏ်အပေါင်း)ကို နီးသောသိမှု 'သန္တိကေဝိညာဏ်' ဟု ဆိုအပ်၏။

တနည်းကား၊ ထိုထို ဝိညာဏ်ကို ထောက်ဆ၍ ထောက်ဆ၍ (ဝိညာဏ် တခုနှင့်တခုကို နှိုင်းရှည့် ထောက်ဆခြင်းအားဖြင့်) ဝေးသော သိမှု 'ဒူရေဝိညာဏ်'နှင့် နီးသောသိမှု 'သန္တိကေဝိညာဏ်'ကို မှတ်အပ်၏။

ခန္ဓာတို့ကို သုတ္တန်နည်းဖြင့် ဝေဖန်ဟောကြားအပ်သော
သုတ္တန္တဘာဇနီယနည်း ပြီး၏။

၂-အဘိဓမ္မာဘာဇနီယ

(အဘိဓမ္မာနည်းဖြင့် ဝေဖန်ဟောကြားအပ်သော အဘိဓမ္မာဘာဇနီယနည်း)

ခန္ဓာငါးပါး ၃၂။ ခန္ဓာငါးပါးတို့ကား—

ရုပ်အစု 'ရူပက္ခန္ဓာ'၊ ခံစားမှုအစု 'ဝေဒနာက္ခန္ဓာ'၊ မှတ်သားမှုအစု 'သညာက္ခန္ဓာ'၊ ပြုပြင်စီရင်မှုအစု 'သင်္ခါရက္ခန္ဓာ'၊ သိမှုအစု 'ဝိညာဏက္ခန္ဓာ'တို့တည်း။

၁-ရူပက္ခန္ဓ

ကေကနည်း ၄၃-ပါး

(တပါးစီပြားသော နည်းအားဖြင့် ဟောကြားအပ်သော ကေကနည်း ၄၃-ပါး)

ကေကနည်း ၄၃-ပါး ၃၃။ ထို(ခန္ဓာငါးပါးတို့)တွင် အဘယ်သည် ရုပ်အစု 'ရူပက္ခန္ဓာ'မည်သနည်း။

တပါးစီပြားသော နည်းအားဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာသည် ၄၃-ပါး ဖြစ်၏။

ရုပ်အားလုံးသည်[၁]—

(၁) အကြောင်းရင်းဟိတ်မမည်(န ဟေတု)။

(၂) အကြောင်းရင်းဟိတ်မရှိ (ဟိတ်နှင့် မယှဉ်) (အဟေတုက)။

(၃) အကြောင်းရင်းဟိတ်နှင့် မယှဉ် မရောနှော (ဟေတုဝိပ္ပယုတ္တ)။

(၄) (ကံ, စိတ်, ဥတု, အာဟာရတည်းဟူသော) အကြောင်းတရားတို့နှင့်တကွ(အကြောင်းတရားတို့ကြောင့်)ဖြစ်၏(သပ္ပစ္စယ)။

(၅) (ကံ, စိတ်, ဥတု, အာဟာရ တည်းဟူသော အကြောင်းတရားတို့သည်) ပြုပြင်စီရင်အပ်၏(သင်္ခတ)။

(၆) ဆန့်ကျင်ဘက်အကြောင်းတို့ကြောင့် ဖောက်ပြန်တတ်၏ (ရူပ)။

(၇) ဖြစ်တတ် ပျက်တတ်သော လောက၌ အကျုံးဝင်၏ (လောကိယ)။

(၈) (သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌) ယိုစီးဖြစ်ပွါးနေတတ် မူးယစ်မိုက်မဲစေတတ်သော အာသဝေါတရားတို့၏(လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟ တို့၏) အာရုံဖြစ်၏ (သာသဝ)။

(၉) သံယောဇဉ်တို့၏ အစီးအပွါး (သံယောဇဉ်တို့၏ အာရုံ)ဖြစ်၏ (သံယောဇနိယ)။

(၁၀) (ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) ဆက်စပ်ထုံးဖွဲ့မှု 'ဂန္ထ'၏ (လောဘ, ဒေါသ, ဒိဋ္ဌိတို့၏) အာရုံဖြစ်၏ (ဂန္ထနိယ)။

(၁၁) (ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) နစ်မြုပ်စေမှု 'ဩဃ'၏ (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့၏) အာရုံဖြစ်၏ (ဩဃနိယ)။

၁။ မေွသင်္ဂဏီ မြန်မာပြန် ပဒ-၅၀၄၊ နှာ ၂၂၅-၂၂၇။

(၁၂) (ဝင်္ဂဆင်းရဲ၌) ယှဉ်စေမှု **'ယောဂ'၏** (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့၏) အာရုံဖြစ်၏ (ယောဂနိယ)။

(၁၃) ဈာန် မဂ် ဖိုလ်တို့ကို ပိတ်ပင်မှု 'နီဝရဏ'တို့၏ အာရုံဖြစ်၏(နီဝရဏိယ)။

(၁၄) (မမြဲသည်ကို မြဲ၏ဟု စသည်ဖြင့်) မှားသောအားဖြင့် သုံးသပ်မှု 'ပရာမာသ'၏ (ဒိဋ္ဌိတို့၏) အာရုံဖြစ်၏ (ပရာမဋ္ဌ)။

(၁၅) ပြင်းစွာ စွဲလမ်းမှု 'ဥပါဒါန်'၏ (လောဘ, ဒိဋ္ဌိတို့၏) အာရုံဖြစ်၏ (လောကီတရား) (ဥပါဒါနိယ)။

(၁၆) ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ် ညစ်နွမ်းစေတတ်သည့် 'ကိလေသာ'တို့၏ အာရုံဖြစ်၏ (သံကိလေသိက)။

(၁၇) ကုသိုလ် အကုသိုလ်အဖြစ်ဖြင့် မဟောကြားအပ်(အဗျာကတ)။

(၁၈) အာရုံပြုခြင်းမရှိ (အာရုံကို ယူနိုင်သော သဘောမရှိ) (အနာရမ္မဏ)။

(၁၉) စိတ်၌ မယှဉ် (အစေတသိက)။

(၂၀) စိတ်နှင့် မယှဉ် (မပေါင်း မစပ် မရောနှော) (စိတ္တဝိပ္ပယုတ္တ)။

(၂၁) အကျိုးဝိပါက်လည်း မဟုတ်မူ၍ အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေခြင်း သဘော(အကျိုးဝိပါက်ကိုဖြစ်စေတတ်သောသဘော)ရှိသည်လည်းမဟုတ် (နေဝ ဝိပါက န ဝိပါကဓမ္မဓမ္မ)။

(၂၂) ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ်သော 'ကိလေသာ'တရားတို့သည် မပူပန်စေအပ် မနှိပ်စက်အပ်ကုန်သည်ဖြစ်၍ (ကိလေသာနှင့်မယှဉ်မူ၍) ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ်သော ကိလေသာတရားတို့ကို ရခြင်းငှါသာ ထိုက်တန်၏(ကိလေသာနှင့် မယှဉ်မူ၍ ကိလေသာ၏ အာရုံသာဖြစ်၏) (အသံကိလိဋ္ဌ သံကိလေသိက)။

(၂၃) ကြံစည်မှု 'ဝိတက်'နှင့်လည်းတကွ သုံးသပ်မှု 'ဝိစာရ'နှင့်လည်း တကွဖြစ်သည် မဟုတ် (ဝိတက်, ဝိစာရတို့နှင့် မယှဉ်) (န သဝိတက္က သဝိစာရ)။

(၂၄) ကြံစည်မှု'ဝိတက်' မရှိမူ၍ သုံးသပ်မှု'ဝိစာရ'မျှသာ ရှိသော တရားမဟုတ် (န အဝိတက္က ဝိစာရမတ္တ)။

(၂၅) ကြံစည်မှု 'ဝိတက်'လည်း မရှိမူ၍ သုံးသပ်မှု 'ဝိစာရ'လည်း မရှိ (အဝိတက္က အဝိစာရ)။

(၂၆) နှစ်သက်မှု 'ပီတိ'နှင့်တကွ ဖြစ်သည်မဟုတ် (ပီတိနှင့် မယှဉ်) (န ပီတိသဟဂတ)။

(၂၇) ချမ်းသာမှု'သုခ'နှင့်တကွ ဖြစ်သည်မဟုတ်(သုခဝေဒနာနှင့် မယှဉ်)(န သုခသဟဂတ)။

(၂၈) လျစ်လျူရှုမှု 'ဥပေက္ခာ'နှင့်တကွ ဖြစ်သည်မဟုတ်(ဥပေက္ခာနှင့် မယှဉ်) (န ဥပေက္ခာ-သဟဂတ)။

(၂၉) (နိဗ္ဗာန်ကို ရှေးဦးစွာမြင်သဖြင့် 'ဒဿန'မည်သော)သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သည်လည်း မဟုတ်မူ၍ (သောတာပတ္တိမဂ် မြင်ပြီးဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို တဖန် ထပ်၍

မြင်သဖြင့် 'ဘာဝနာ'မည်သော) အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သည်လည်း မဟုတ်(နေဝ ဒဿနေန န ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗံ)။

(၃၀) သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသည်လည်း မဟုတ်မူ၍ **အထက်မဂ်သုံးပါး**တို့သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသည်လည်း မဟုတ်(သောတာပတ္တိမဂ် ပယ်အပ်သော ဟိတ်တို့နှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ အထက်မဂ် သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်တို့နှင့်လည်း မယှဉ်ချေ) (နေဝ ဒဿနေန န ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗဟေတုက)။

(၃၁) ပဋိသန္ဓေစုတိသို့ ရောက်ကြောင်းလည်း မဟုတ်မူ၍ (ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေနိုင်သော တရားလည်း မဟုတ်, စုတိကို ဖြစ်စေနိုင်သော တရားလည်း မဟုတ်မူ၍) နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းလည်း မဟုတ် (နေဝ အာစယဂါမိ န အပစယဂါမိ)။

(၃၂) (အရဟတ္တဖိုလ်သို့ရောက်ရန်) ကျင့်ဆဲ 'သေက္ခ' ပုဂ္ဂိုလ် ခုနစ်ယောက် (မဂ်ပုဂ္ဂိုလ်၄-ယောက်, အောက်ဖိုလ် ၃-ယောက်) တို့၏ ဥစ္စာလည်း မဟုတ်မူ၍ (အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီးဖြစ်သော) ကျင့်ပြီး 'အသေက္ခ' (ရဟန္တာ)ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဥစ္စာလည်း မဟုတ် (နေဝ သေက္ခ နာသေက္ခ)။

(၃၃) နည်းပါးသော အာနုဘော် ရှိ၏(ကာမတရားဖြစ်၏) (ပရိတ္တ)။

(၃၄) ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်၏(ကာမတဏှာ၏ ကျင်လည်ကျက်စားရာဖြစ်၏) (ကာမာဝစရ)။

(၃၅) ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ မဖြစ် (ရူပတဏှာ၏ ကျင်လည် ကျက်စားရာ မဟုတ်) (န ရူပါဝစရ)။

(၃၆) အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ မဖြစ် (အရူပတဏှာ၏ ကျင်လည် ကျက်စားရာ မဟုတ်) (န အရူပါဝစရ)။

(၃၇) ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ အကျုံးဝင်၏(ပရိယာပန္န)။

(၃၈) ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ အကျုံးမဝင်သည့် 'အပရိယာပန္န' တရားမဟုတ် (လောကုတ္တရာတရား မဟုတ်) (နော အပရိယာပန္န)။

(၃၉) **စုတိ၏** အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေး မြဲသော တရားလည်း မဟုတ်မူ၍ မိမိ၏ အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေးမြဲသော တရားလည်း မဟုတ်(အနိယတ)။

(၄၀) ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း မဟုတ်(အနိယျာနိက)။

(၄၁) ဝိညာဉ်ခြောက်ပါးတို့ဖြင့် သိအပ်သည့် ဖြစ်ဆဲ ဖြစ်သော တရားဖြစ်၏ (ဥပ္ပန္နံ ဆဟိ ဝိညာဏေဟိ ဝိညေယျံ)။

(၄၂) (ဖြစ်ပြီးသည့်နောက် တည်တံ့ မနေခြင်းကြောင့်)မမြဲ(အနိစ္စ)။

(၄၃) အိုမှု, ရင့်ရော်ဆွေးမြေ့မှု 'ဇရာ'သည် လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်၏ (ဇရာဘိဘူတ)။

ဤသို့ တပါးစီပြားသော နည်းအားဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာသည် ၄၃-ပါး ဖြစ်၏။

တပါးစီပြားသောနည်းအားဖြင့် ဟောကြားအပ်သော ဧကကနည်း ၄၃-ပါး ပြီး၏။

ဒုကနည်း ၁၀၄-ပါး

(နှစ်ပါးစီပြားသောနည်းအားဖြင့် ဟောကြားအပ်သော ဒုကနည်း ၁၀၄-ပါး)

ဒုကနည်း ၁၀၄-ပါး [၁]။ ။နှစ်ပါးစီပြားသောနည်းအားဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာသည် ၁၀၄-ပါး ဖြစ်၏။

ပကိဏ္ဏကဒုကနည်း ၁၄-ပါး

၁(က)။ ။(မဟာဘုတ်ကို) မှီ၍ဖြစ်သောရုပ်သည် ရှိ၏ (ဥပါဒါရုပ် ၂၄-ပါး)။

(ခ)။ ။(ဥပါဒါရုပ် မှီသကဲ့သို့ မဟာဘုတ်ကို) မမှီမူ၍ ဖြစ်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (နောဥပါဒါရုပ်) (မဟာဘုတ်လေးပါး)။

၂(က)။ ။အာရုံပြုသောအားဖြင့် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့်ကံသည်) အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် စွဲယူအပ်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့် ဖြစ်သောရုပ်) (ဥပါဒိန္နရုပ်) (ကမ္မဇရုပ်)။

(ခ)။ ။အာရုံပြုသောအားဖြင့် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် မစွဲယူအပ်သောရုပ်သည် ရှိ၏ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့် မဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်, အာဟာရဇရုပ်) (အနုပါဒိန္နရုပ်)။

၃(က)။ ။အာရုံပြုသောအားဖြင့် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်း စွဲယူအပ်သည်ဖြစ်၍ ဥပါဒါန် [၂] တို့၏ အစီးအပွါး(အာရုံ)လည်း ဖြစ်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့်လည်းဖြစ်၍ ဥပါဒါန်၏ အာရုံလည်းဖြစ်သောရုပ်) (ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယရုပ်) (ကမ္မဇရုပ်)။

(ခ)။ ။အာရုံပြုသောအားဖြင့် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် မစွဲယူအပ်ကုန်မူ၍ လွန်စွာ စွဲလမ်းတတ်သော ဥပါဒါန်တရားတို့၏ အာရုံသာ ဖြစ်သောရုပ်သည် ရှိ၏ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့် မဖြစ်မူ၍ ဥပါဒါန်၏ အာရုံသာဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်နှင့် အာဟာရဇရုပ်များ) (အနုပါဒိန္နုပါဒါနိယရုပ်)။

၄(က)။ ။မြင်ခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သော (မြင်အပ်သောသဘောရှိသော) ရုပ်သည် ရှိ၏ (သနိဒဿနရုပ်) (မြင်အပ်သော ရူပါရုံ)။

(ခ)။ ။မြင်ခြင်းနှင့်တကွမဖြစ်သော (မြင်အပ်သောသဘောမရှိသော) ရုပ်သည် ရှိ၏ (အနိဒဿနရုပ်) (ရူပါရုံမှတပါး အခြားသောရုပ်များ)။

၅(က)။ ။ထိပါး (တိုက်ခိုက်) ခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သော (ထိပါးတတ်သောသဘောရှိသော) ရုပ်သည် ရှိ၏ (သပ္ပဋိဃရုပ်) (ဩဠာရိကရုပ်)။

၁။ ဓမ္မသင်္ဂဏီ ၁ဒ ၅၀၄၊ နှာ ၂၂၇-၂၃၃။

၂။ ဥပါဒါန်၏တရားကိုယ်မှာ တဏှာ ဒိဋ္ဌိ ၂-ပါး ဖြစ်သည်။

(ခ)။ ။ထိပါး (တိုက်ခိုက်) ခြင်းနှင့်တကွမဖြစ်သော (ထိပါးတတ်သောသဘောမရှိသော) ရုပ်သည် ရှိ၏ (အပ္ပဋိဃရုပ်) (သုခုမရုပ်)။

၆ (က)။ ။(ဆိုင်ရာကိစ္စ၌) အစိုးရသောရုပ်သည် ရှိ၏ (ဣန္ဒြိယရုပ်)။

(ခ)။ ။(ဆိုင်ရာကိစ္စ၌) အစိုးရသည် မဟုတ်သော (အစိုးမရသော) ရုပ်သည် ရှိ၏ (န ဣန္ဒြိယရုပ်)။

၇ (က)။ ။ကြီးကျယ်ထင်ရှားသော ရုပ်သည် ရှိ၏ (မဟာဘူတရုပ်)။

(ခ)။ ။ကြီးကျယ်ထင်ရှားသည် မဟုတ်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (န မဟာဘူတရုပ်) (ဥပါဒါရုပ်)။

၈ (က)။ ။(မိမိ၏အလိုဆန္ဒကို) သိစေတတ်သည့် အမူအရာဖြစ်သောရုပ်သည် ရှိ၏ (ဝိညတ္တိရုပ်)။

(ခ)။ ။(မိမိ၏အလိုဆန္ဒကို) သိစေတတ်သည့် အမူအရာမဟုတ်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (န ဝိညတ္တိရုပ်) (ဝိညတ်ရုပ်မှ တပါးသောရုပ်များ)။

၉ (က)။ ။စိတ်လျှင်ဖြစ်ကြောင်းရှိသော (စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော) ရုပ်သည် ရှိ၏ (စိတ္တသမုဋ္ဌာနရုပ်) (စိတ္တဇရုပ်)။

(ခ)။ ။စိတ်လျှင်ဖြစ်ကြောင်းမရှိသော (စိတ်ကြောင့်မဖြစ်သော) ရုပ်သည် ရှိ၏ (န စိတ္တသမုဋ္ဌာနရုပ်) (ကမ္မဇ, ဥတုဇ, အာဟာရဇရုပ်များ)။

၁၀ (က)။ ။စိတ်နှင့်တကွ ဖြစ်သော (စိတ်နှင့်အတူဖြစ်, အတူပျက်သော) ရုပ်သည် ရှိ၏ (စိတ္တသဟဘုရုပ်) (စိတ်နှင့်အတူဖြစ်, အတူပျက်သော ဝိညတ်ရုပ်နှစ်ခု)။

(ခ)။ ။စိတ်နှင့်တကွ ဖြစ်သည်မဟုတ်သော (စိတ်နှင့်တကွမဖြစ်သော) ရုပ်သည် ရှိ၏ (န စိတ္တသဟဘုရုပ်) (ဝိညတ်ရုပ်မှ တပါးသောရုပ်များ)။

၁၁ (က)။ ။စိတ်သို့ အစဉ်လိုက်သော (စိတ်နှင့်အတူဖြစ်, အတူပျက်သော) ရုပ်သည် ရှိ၏ (စိတ္တာနုပရိဝတ္တိရုပ်) (စိတ်နှင့်အတူဖြစ်, အတူပျက်သော ဝိညတ်ရုပ်နှစ်ခု)။

(ခ)။ ။စိတ်သို့ အစဉ်လိုက်သည် မဟုတ် (စိတ်သို့ အစဉ်မလိုက်)သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (န စိတ္တာနုပရိဝတ္တိရုပ်) (ဝိညတ်ရုပ်မှ တပါးသောရုပ်များ)။

၁၂ (က)။ ။အတွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်သောရုပ်သည် ရှိ၏(အဇ္ဈတ္တိကရုပ်) (ပသာဒရုပ်ငါးခု)[၁]။

၁။ အဇ္ဈတ္တိကဟူ၍ အမည်ပေးထားခြင်းသည် ကိုယ်ခန္ဓာ၏ အတွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်သော အကြောင်းတခုတည်းကြောင့်သာ ပေးထားခြင်းမဟုတ်၊ စင်စစ်မူကား (ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကိုဖြစ်စေနိုင်သည့်) ထူးခြားသောကိစ္စသတ္တိများရှိ၍ ကိုယ်ခန္ဓာအား အလွန်အကျိုးအထူးပင် ကျေးဇူးများသောကြောင့် အဇ္ဈတ္တိကဟူ၍ အမည်ပေးထားခြင်းဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ပသာဒရုပ်ငါးခုသည်သာ အဇ္ဈတ္တိကဟူသောအမည်ကို ရ၍ ကျန်သောဘာဝရုပ် ဇီဝိတရုပ်စသော ရုပ်များသည် အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်ကြသော်လည်း အဇ္ဈတ္တိကဟူသောအမည်ကို မရကြချေ၊ ပသာဒရုပ်ငါးခုမှာ အတွင်းအကျဆုံးရုပ်များဟုဆိုလိုသည်။

(ခ)။ ။အပသန္တသနိဗ္ဗဖြစ်သောရုပ်သည် ရှိ၏ (ဗာဟိရရုပ်) (ပသာဒရုပ်မှ တပါးသော ရုပ်များ)။

၁၃ (က)။ ။ကြမ်းတမ်းသောရုပ်သည် ရှိ၏(ဩဠာရိကရုပ်) (ဩဠာရိကရုပ်တဆယ့်နှစ်ခု)။

(ခ)။ ။သိမ်မွေ့သောရုပ်သည် ရှိ၏ (သုခုမရုပ်) (သုခုမရုပ် ၁၆-ပါး)။

၁၄ (က)။ ။ဝေးသော (အသိခက်သော) ရုပ်သည် ရှိ၏(ဒူရေရုပ်) (သုခုမရုပ်များ)။

(ခ)။ ။နီးကပ်သော (သိလွယ်သော) ရုပ်သည် ရှိ၏ (သန္တိကေရုပ်) (ဩဠာရိက ရုပ်များ)။

ပကိဏ္ဏကဒုကနည်း ၁၄-ပါး ပြီး၏။

ဝတ္ထု[၁]ဒုကနည်း ၂၅-ပါး[၂]

၁ (က)။ ။မြင်သိစိတ်နှင့်ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ' ၏ မှီရာတည်ရာရုပ်သည် ရှိ၏ (စက္ခုသမ္ဖဿဿ ဝတ္ထု) (စက္ခုပသာဒ)။

(ခ)။ ။မြင်သိစိတ်နှင့် ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု'ဖဿ'၏ မှီရာတည်ရာ မဟုတ်သောရုပ်သည် ရှိ၏ (စက္ခုသမ္ဖဿဿ န ဝတ္ထု) (စက္ခုပသာဒမှ တပါးသောရုပ်များ)။

၂-၄(က)။ ။မြင်သိစိတ်နှင့် ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော ခံစားမှု 'ဝေဒနာ'၏။ပ။ မှတ်သားမှု 'သညာ'၏။ပ။ စေ့ဆော်မှု (နှိုးဆော်မှု) 'စေတနာ'၏။ပ။

၅ (က)။ ။မြင်သိစိတ်၏ မှီရာ တည်ရာရုပ်လည် ရှိ၏ (စက္ခုဝိညာဏဿ ဝတ္ထု) (စက္ခုပသာဒ)။

(ခ)။ ။မြင်သိစိတ်၏ မှီရာတည်ရာ မဟုတ်သောရုပ်သည် ရှိ၏ (စက္ခုဝိညာဏဿ န ဝတ္ထု) (စက္ခုပသာဒမှ တပါးသော ရုပ်များ)။

၆-၂၀(က)။ ။ကြားသိစိတ်နှင့်ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု'ဖဿ'၏။ပ။ နံသိစိတ်နှင့်ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု'ဖဿ'၏။ပ။ လျက်သိစိတ်နှင့်ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု'ဖဿ'၏။ပ။

(သောတဝတ္ထုနည်း ၅-ပါး၊ ဃာနဝတ္ထုနည်း ၅-ပါး၊ ဇိဝှါဝတ္ထုနည်း ၅-ပါး တို့ကို ပေယျာလချန်ထားသည်)။

၆-၂၀(ခ)။ ။ပေယျာလ

၁။ တည်ရာ မှီရာ၊ မြေပမာ၊ လွန်စွာကျေးဇူးထုတ် [လယ်တီပရမတ္ထသံခိပ်]

၂။ ဝတ္ထုဒုကနည်းမှစ၍ သုခုမရူပဒုကနည်း ၁၁-ပါးအထိ (ဒုကနည်း ၆-မျိုးတို့ကို) ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ ပေယျာလချန်ထားသည်၊ ဘိုးရာတွင် ဝိဘင်းမြန်မာပြန်ကျမ်းကိုလေ့လာသူများအတွက် ပြည့်စုံစေရန် ဒုကနည်း အားလုံးတို့ကို ထည့်သွင်းဖော်ပြလိုက်ပါသည်။ (ဓမ္မသင်္ဂဏီ မြန်မာပြန် စာပိုဒ်-၅၇၄၊ နှာ ၂၂၉-၂၃၃-ရှု)

၂၁(က)။ ။ထိုသိစိတ်နှင့် ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု'ဖဿ'၏ မှီရာတည်ရာရုပ်သည် ရှိ၏ (ကာယ-သမ္ဖဿဿ ဝတ္ထု) (ကာယပသာဒရုပ်)။

(ခ)။ ။ထိုသိစိတ်နှင့်ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု'ဖဿ'၏ မှီရာတည်ရာ မဟုတ်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (ကာယသမ္ဖဿဿ န ဝတ္ထု) (ကာယပသာဒရုပ်မှ တပါးသော ရုပ်များ)။

၂၂-၂၄(က)။ ။ထိုသိစိတ်နှင့်ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု'ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု 'ဝေဒနာ' ၏။ပ။ မှတ်သားမှု'သညာ'၏။ပ။ စေ့ဆော်မှု (နှိုးဆော်မှု)'စေတနာ'၏။ပ။ (ကျန်ကာယဝတ္ထုနည်း ၃-ပါးကို ပေယျာလ ချန်ထားသည်)။

၂၅(က)။ ။ထိုသိစိတ်၏ မှီရာတည်ရာ ရုပ်သည် ရှိ၏ (ကာယဝိညာဏဿ ဝတ္ထု) (ကာယပသာဒရုပ်)။

(ခ)။ ။ထိုသိစိတ်၏ မှီရာတည်ရာ မဟုတ်သောရုပ်သည် ရှိ၏ (ကာယဝိညာဏဿ န ဝတ္ထု) (ကာယပသာဒရုပ်မှ တပါးသောရုပ်များ)။

ဝတ္ထုဒုကနည်း ၂၅-ပါး ပြီး၏။

အာရမ္မဏ[၁]ဒုကနည်း ၂၅-ပါး

၁(က)။ ။မြင်သိစိတ်နှင့် ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု'ဖဿ'၏ အာရုံဖြစ်သောရုပ်သည် ရှိ၏ (စက္ခု-သမ္ဖဿဿ အာရမ္မဏ) (ရူပါရုံ)။

(ခ)။ ။မြင်သိစိတ်နှင့် ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု'ဖဿ'၏ အာရုံမဟုတ်သောရုပ်သည် ရှိ၏ (စက္ခုသမ္ဖဿဿ နာရမ္မဏ) (ရူပါရုံမှတပါးသော ရုပ်များ)။

၂-၄(က)။ ။မြင်သိစိတ်နှင့်ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု'ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု'ဝေဒနာ' ၏။ပ။ မှတ်သားမှု'သညာ'၏။ပ။ စေ့ဆော်မှု(နှိုးဆော်မှု) 'စေတနာ'၏။ပ။

၅(က)။ ။မြင်သိစိတ်၏ အာရုံဖြစ်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (စက္ခုဝိညာဏဿ အာရမ္မဏ) (ရူပါရုံ)။

(ခ)။ ။မြင်သိစိတ်၏ အာရုံမဟုတ်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (စက္ခုဝိညာဏဿ နာရမ္မဏ) (ရူပါရုံမှ တပါးသောရုပ်များ)။

၆-၂၀(က)။ ။ကြားသိစိတ်နှင့် ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ'၏။ပ။ နံသိစိတ်နှင့် ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု'ဖဿ'၏။ပ။ လျက်သိစိတ်နှင့် ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ'၏။ပ။ (သဒ္ဒါရုံနည်း ၅-ပါး၊ ရသာရုံနည်း ၅-ပါး၊ ဂန္ဓာရုံနည်း ၅-ပါးတို့ကို ပေယျာလ ချန်ထားခဲ့သည်)။

၆-၂၀(ခ)။ ။ပေယျာလ

၁။ 'ဆွဲကိုင်၊ မှီတွယ်၊ ကျေးဇူးကြွယ်၊ ခြောက်သွယ် ခေါ်အာရုံ' [လယ်တီပရမတ္ထသံခိပ်]။

၂၁(က)။ ။ထိသိစိတ်နှင့် ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ'၏ အာရုံဖြစ်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (ကာယသမ္ဖဿဿ အာရမ္မဏ) (ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ)။

၂၁(ခ)။ ။ထိသိစိတ်နှင့် ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ'၏ အာရုံမဟုတ်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (ကာယသမ္ဖဿဿ နာရမ္မဏ) (ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံမှ တပါးသောရုပ်များ)။

၂၂-၂၄(က)။ ။ထိသိစိတ်နှင့်ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သောခံစားမှု 'ဝေဒနာ၏' ၏။ပ။ မှတ်သားမှု 'သညာ'၏။ပ။ စေ့ဆော်မှု (နှိုးဆော်မှု) 'စေတနာ'၏။ပ။ (ကျန်ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ ၃-နည်း-ပေယျာလ)

၂၅ (က)။ ။ထိသိစိတ်၏ အာရုံဖြစ်သောရုပ်သည် ရှိ၏ (ကာယဝိညာဏဿ အာရမ္မဏ) (ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ)။

(ခ)။ ။ထိသိစိတ်၏ အာရုံမဟုတ်သောရုပ်သည် ရှိ၏ (ကာယဝိညာဏဿ နာရမ္မဏ) (ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံမှတပါးသောရုပ်များ)။

အာရမ္မဏဒုကနည်း ၂၅-ပါး ပြီး၏။

အာယတန ဒုကနည်း ၁၀-ပါး

၁ (က)။ ။မြင်သိစိတ်ဖြစ်ရာ မျက်စိအကြည်ရုပ် 'စက္ခာယတန'သည် ရှိ၏ (စက္ခုပသာဒ)။

(ခ)။ ။မြင်သိစိတ်ဖြစ်ရာ မျက်စိ အကြည် မဟုတ်သောရုပ် 'န စက္ခာယတန'သည် ရှိ၏ (စက္ခုပသာဒမှ တပါးသောရုပ်များ)။

၂ (က-ခ)။ ။ကြားသိစိတ်ဖြစ်ရာ နား အကြည်ရုပ် 'သောတာယတန'သည် ရှိ၏ (သောတပသာဒ)။ပ။ (န သောတာယတန)။

၃ (က-ခ)။ ။နံသိစိတ်ဖြစ်ရာ နှာခေါင်း အကြည်ရုပ် 'ဃာနာယတန'သည် ရှိ၏ (ဃာနပသာဒ)။ပ။ (န ဃာနာယတန)။

၄ (က-ခ)။ ။လျက်သိစိတ်ဖြစ်ရာ လျှာအကြည်ရုပ် 'ဇိဝှါယတန'သည် ရှိ၏ (ဇိဝှါပသာဒ) ။ပ။(န ဇိဝှါယတန)။

၅ (က)။ ။ထိသိစိတ်ဖြစ်ရာ ကိုယ်အကြည်ရုပ် 'ကာယာယတန' သည် ရှိ၏ (ကာယပသာဒ)။

(ခ) ။ ။ထိသိစိတ်ဖြစ်ရာ ကိုယ်အကြည်မဟုတ်သောရုပ် 'န ကာယာယတန' သည် ရှိ၏ (ကာယပသာဒမှ တပါးသောရုပ်များ)။

၆ (က)။ ။မြင်သိစိတ်ဖြစ်ကြောင်း အဆင်းရုပ် 'ရူပါယတန'သည် ရှိ၏ (ရူပါရုံ)။

(ခ)။ ။မြင်သိစိတ်ဖြစ်ကြောင်း အဆင်း မဟုတ်သောရုပ် 'န ရူပါယတန'သည် ရှိ၏ (ရူပါရုံမှ တပါးသော ရုပ်များ)။

၇ (က-ခ)။ ။ကြားသိစိတ်ဖြစ်ကြောင်း အသံရုပ် 'သဒ္ဒါယတန'သည် ရှိ၏ (သဒ္ဒါရုံ)။ပ။

၈ (က-ခ)။ ။နံသိစိတ်ဖြစ်ကြောင်း အနံ့ရုပ် 'ဂန္ဓာယတန'သည် ရှိ၏ (ဂန္ဓာရုံ)။ပ။

၉ (က-ခ)။ ။လျှက်သိစိတ်ဖြစ်ကြောင်း အရသာရုပ် 'ရသာယတန'သည် ရှိ၏ (ရသာရုံ)။ပ။

၁၀ (က)။ ။ထိသိစိတ်ဖြစ်ကြောင်း အတွေ့ရုပ် 'ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန'သည် ရှိ၏ (ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ)။

(ခ)။ ။ထိသိစိတ်ဖြစ်ကြောင်း အတွေ့ရုပ် မဟုတ်သောရုပ် 'န ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန'သည် ရှိ၏ (ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံမှ တပါးသောရုပ်များ)။

အာယတန ဒုကနည်း ၁၀-ပါး ပြီး၏။

ဓာတု ဒုကနည်း ၁၀-ပါး

၁ (က)။ ။မြင်မှုသဘာဝရုပ်သည် ရှိ၏ (စက္ခုဓာတု) (မြင်တတ်သော သဘောရှိသော မျက်စိအကြည် 'စက္ခုပသာဒ'ရုပ်)။

(ခ)။ ။မြင်မှုသဘာဝ မဟုတ်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (န စက္ခုဓာတု) (စက္ခုပသာဒမှ တပါး အခြားသော ရုပ်များ)။

၂ (က-ခ)။ ။ကြားမှုသဘာဝရုပ်သည် ရှိ၏ (သောတဓာတု) (ကြားတတ်သောသဘော ရှိသော နားအကြည် 'သောတပသာဒ' ရုပ်)။ပ။

၃ (က-ခ)။ ။နံမှုသဘာဝရုပ်သည် ရှိ၏ (ဃာနဓာတု) (နံတတ်သော သဘောရှိသော နှာခေါင်းအကြည် 'ဃာနပသာဒ' ရုပ်)။ပ။

၄ (က-ခ)။ ။လျှက်မှုသဘာဝ ရုပ်သည် ရှိ၏ (ဇိဝှါဓာတု) (လျှက်တတ်သောသဘောရှိသော လျှာအကြည် 'ဇိဝှါပသာဒ' ရုပ်) ။ပ။

၅ (က)။ ။ထိမှုသဘာဝရုပ်သည် ရှိ၏ (ကာယဓာတု) (ထိခိုက်တတ်သော သဘောရှိသော ကိုယ်အကြည် 'ကာယပသာဒ' ရုပ်)။

(ခ)။ ။ထိမှုသဘာဝ မဟုတ်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (န ကာယဓာတု) (ကာယပသာဒမှ တပါး အခြားသော ရုပ်များ)။

၆ (က)။ ။အဆင်းသဘာဝရုပ်သည် ရှိ၏ (ရူပဓာတု) (ရူပါရုံ)။

(ခ)။ ။အဆင်းသဘာဝ မဟုတ်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (န ရူပဓာတု) (ရူပါရုံမှ တပါးသောရုပ်များ)။

၇ (က-ခ)။ ။အသံသဘာဝရုပ်သည် ရှိ၏ (သဒ္ဒဓာတု) (သဒ္ဒါရုံ)။ပ။

၈ (က-ခ)။ ။အနံ့သဘာဝရုပ်သည် ရှိ၏ (ဂန္ဓဓာတု) (ဂန္ဓာရုံ)။ပ။

၉ (က-ခ)။ ။အရသာသဘာဝရုပ်သည် ရှိ၏ (ရသဓာတု) (ရသာရုံ)။ပ။

၁။ 'သတ္တ, ဇီဝ၊ ကင်းစင်ပ၊ ဘာဝ တတ်တိုင်းဖြစ်' [လယ်တီ ပရမတ္ထသံခိပ်]။

အဘိ မြန် ၂-၃—ပ-မ-ဗ-သ-စ

၁၀ (က)။ ။အတ္တေသဘာဝရုပ်သည် ရှိ၏ (ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတု) (ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ)။

(ခ)။ ။အတွေ့သဘောမဟုတ်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (န ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတု) (ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံမှ တပါးသောရုပ်များ)။

ဓာတုဒုကနည်း ၁၀-ပါး ပြီး၏။

ဣန္ဒြိယ[၂]ဒုကနည်း ၈-ပါး

၁ (က)။ ။မြင်ခြင်း၌ အစိုးရမှု (ရှိသော) မျက်စိအကြည် ရုပ်သည် ရှိ၏ (စက္ခုန္ဒြိယ) (စက္ခုပသာဒ)။

(ခ)။ ။မြင်ခြင်း၌ အစိုးရမှု (ရှိသော) မျက်စိအကြည်မဟုတ်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (န စက္ခုန္ဒြိယ) (စက္ခုပသာဒမှ တပါးသော ရုပ်များ)။

၂ (က-ခ)။ ။ကြားခြင်း၌ အစိုးရမှု (ရှိသော) နားအကြည်ရုပ်သည် ရှိ၏ (သောတိန္ဒြိယ) (သောတပသာဒ)။ပ။

၃ (က-ခ)။ ။နံခြင်း၌ အစိုးရမှု (ရှိသော) နှာခေါင်းအကြည်ရုပ်သည် ရှိ၏ (ဃာနိန္ဒြိယ) (ဃာနပသာဒ)။ပ။

၄ (က-ခ)။ ။လျက်ခြင်း၌ အစိုးရမှု (ရှိသော) လျှာအကြည်ရုပ်သည် ရှိ၏ (ဇိဝှိန္ဒြိယ) (ဇိဝှါပသာဒ)။ပ။

၅ (က)။ ။ထိခြင်း၌ အစိုးရမှု (ရှိသော) ကိုယ်အကြည်ရုပ်သည် ရှိ၏ (ကာယိန္ဒြိယ) (ကာယပသာဒ)။

(ခ)။ ။ထိခြင်း၌ အစိုးရမှု (ရှိသော) ကိုယ်အကြည်မဟုတ်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (န ကာယိန္ဒြိယ) (ကာယပသာဒမှ တပါးသော ရုပ်များ)။

၆ (က)။ ။မိန်းမ(အမ)ဖြစ်ကြောင်း၌ အစိုးရမှု (ရှိသော) ရုပ်သည် ရှိ၏ (ဣတ္ထိန္ဒြိယ) (ဣတ္ထိဘာဝရုပ်)။

(ခ)။ ။မိန်းမ(အမ)ဖြစ်ကြောင်း၌ အစိုးရမှုမဟုတ်သော ရုပ်သည် ရှိ၏(န ဣတ္ထိန္ဒြိယ) (ဣတ္ထိဘာဝရုပ်မှ တပါးသော ရုပ်များ)။

၇ (က)။ ။ယောကျ်ား(အထီး အဖို)ဖြစ်ကြောင်း၌ အစိုးရမှု (ရှိသော) ရုပ်သည် ရှိ၏ (ပုရိသိန္ဒြိယ) (ပုရိသဘာဝရုပ်)။

(ခ)။ ။ယောကျ်ား(အထီး အဖို)ဖြစ်ကြောင်း၌ အစိုးရမှု မဟုတ်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (န ပုရိသိန္ဒြိယ) (ပုမ္ဘာဝရုပ်မှ တပါးသော ရုပ်များ)။

၂။ 'ဆိုင်ရာဌာန၊ စိုးပိုင်ကြ၊ ကိစ္စကိုယ်စီစီ' [လယ်တီ ပရမတ္ထသံခိပ်]။

၈ (က)။ ။အစိုးတရစောင့်ရှောက်မှု(ရှိသော)ရုပ်သည် ရှိ၏(ဇီဝိတိန္ဒြိယ) (ဇီဝိတရုပ်)။
(ခ)။ ။အစိုးတရစောင့်ရှောက်မှု မဟုတ်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (န ဇီဝိတိန္ဒြိယ)(ဇီဝိတရုပ်မှ တပါးသော ရုပ်များ)။

ဣန္ဒြိယဒုကနည်း ၈-ပါး ပြီး၏။

သုခုမရူပဒုကနည်း ၁၂-ပါး

၁ (က)။ ။(မိမိ၏ အလိုဆန္ဒကို) သိစေတတ်သည့် ကိုယ်အမူအရာဖြစ်သောရုပ်သည် ရှိ၏ (ကာယဝိညတ္တိ) (ကာယဝိညတ်ရုပ်)။

(ခ)။ ။(မိမိ၏ အလိုဆန္ဒကို)သိစေတတ်သည့် ကိုယ်အမူအရာ မဟုတ်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (န ကာယဝိညတ္တိ) (ကာယဝိညတ်မှ တပါးသော ရုပ်များ)။

၂ (က)။ ။(မိမိ၏ အလိုဆန္ဒကို) သိစေတတ်သည့် နှုတ်မြွက်မှု အမူအရာဖြစ်သောရုပ်သည် ရှိ၏ (ဝစီဝိညတ္တိ) (ဝစီဝိညတ်ရုပ်)။

(ခ)။ ။(မိမိ၏ အလိုဆန္ဒကို) သိစေတတ်သည့် နှုတ်မြွက်မှု အမူအရာ မဟုတ်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (န ဝစီဝိညတ္တိ) (ဝစီဝိညတ်မှ တပါးသော ရုပ်များ)။

၃ (က)။ ။မရေးခြစ်အပ်သော(ရုပ်တခုနှင့် တခုကို ပိုင်းခြားသော ဟင်းလင်း) သဘာဝ ရုပ်သည် ရှိ၏ (အာကာသဓာတု) (ပရိစ္ဆေဒရုပ်)။

(ခ)။ ။မရေးခြစ်အပ်သော (ရုပ်တခုနှင့် တခုကို ပိုင်းခြားသော ဟင်းလင်း) သဘာဝ မဟုတ်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (န အာကာသဓာတု) (ပရိစ္ဆေဒရုပ်မှ တပါးသော ရုပ်များ)။

၄ (က)။ ။ဖွဲ့စည်းမှု သဘာဝရုပ်သည် ရှိ၏ (အာပေါဓာတု)။

(ခ)။ ။ဖွဲ့စည်းမှု သဘာဝ မဟုတ်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (န အာပေါဓာတု) (အာပေါဓာတ်မှ တပါးသော ရုပ်များ)။

၅ (က)။ ။(နိပ္ဖန္န)ရုပ်၏ ပေါ့ပါးမှု သဘော ရုပ်သည် ရှိ၏ (ရူပဿ လဟုတာ)။

(ခ)။ ။(နိပ္ဖန္န)ရုပ်၏ ပေါ့ပါးမှု သဘော မဟုတ်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (ရူပဿ န လဟုတာ) (ရူပဿ လဟုတာရုပ်မှ တပါးသော ရုပ်များ)။

၆ (က)။ ။(နိပ္ဖန္န) ရုပ်၏ နူးညံ့မှုသဘော ရုပ်သည် ရှိ၏ (ရူပဿ မုဒုတာ)။

(ခ)။ ။(နိပ္ဖန္န) ရုပ်၏ နူးညံ့မှုသဘောမဟုတ်သောရုပ်သည် ရှိ၏ (ရူပဿ န မုဒုတာ) (ရူပဿ မုဒုတာရုပ်မှ တပါးသောရုပ်များ)။

၇ (က)။ ။(နိပ္ဖန္န) ရုပ်၏ အလုပ်၌ခံ့မှုသဘော (အမှုကိစ္စတို့၌ ပြီးမြောက်အောင် လိုက်လျောဆောင်ရွက်နိုင်မှုသဘော) ရုပ်သည် ရှိ၏ (ရူပဿ ကမ္မညတာ)။

(ခ)။ ။(နိပ္ပန္န) ရုပ်၏ အလုပ်ဉ္စခံမှုသဘော (အမှုကိစ္စတို့၌ ပြီးမြောက်အောင် လိုက်လျော ဆောင်ရွက်နိုင်မှုသဘော)မဟုတ်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (ရူပဿ န ကမ္မညတာ) (ရူပဿ ကမ္မညတာရုပ်မှ တပါးသောရုပ်များ)။

၈ (က)။ ။(နိပ္ဖန္န)ရုပ်၏ ဖြစ်ပေါ်လာစ ရုပ်သည် ရှိ၏ (ရူပဿ ဥပစယ)။

(ခ)။ ။(နိပ္ဖန္န) ရုပ်၏ ဖြစ်ပေါ်လာစ မဟုတ်သောရုပ်သည် ရှိ၏ (ရူပဿ န ဥပစယ) (ဥပစယရုပ်မှ တပါးသောရုပ်များ)။

၉ (က)။ ။(နိပ္ဖန္န) ရုပ်၏ ကြီးပွါးဆဲအစဉ်ရုပ်သည် ရှိ၏ (ရူပဿ သန္တတိ)။

(ခ)။ ။(နိပ္ဖန္န) ရုပ်၏ ကြီးပွါးဆဲအစဉ်မဟုတ်သောရုပ်သည် ရှိ၏ (ရူပဿ န သန္တတိ) (သန္တတိရုပ်မှ တပါးသောရုပ်များ)။

၁၀ (က)။ ။(နိပ္ဖန္န) ရုပ်၏ ယိုယွင်းရင့်ရော်လျော့ပါးမှုသဘော ရုပ်သည် ရှိ၏ (ရူပဿ ဇရတာ)။

(ခ)။ ။(နိပ္ဖန္န)ရုပ်၏ ယိုယွင်းရင့်ရော်လျော့ပါးမှုသဘော မဟုတ်သောရုပ်သည် ရှိ၏ (ရူပဿ န ဇရတာ) (ဇရတာရုပ်မှ တပါးသောရုပ်များ)။

၁၁ (က)။ ။(နိပ္ဖန္န)ရုပ်၏ (ချုပ်ပျက်၍) မမြဲမှု (ပျောက်ပျက်ချုပ်ဆုံးမှု)သဘောရုပ်သည် ရှိ၏ (ရူပဿ အနိစ္စတာ)။

(ခ)။ ။(နိပ္ဖန္န) ရုပ်၏ (ချုပ်ပျက်၍) မမြဲမှု (ပျောက်ပျက်ချုပ်ဆုံးမှု)သဘော မဟုတ်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (ရူပဿ န အနိစ္စတာ) (အနိစ္စတာ ရုပ်မှ တပါးသော သောရုပ်များ)[၁]။

၁၂ (က)။ ။အလုတ်အလွေးပြုအပ်သော အစာအာဟာရ ရုပ်သည် ရှိ၏ (ကဗဠီကာရ အာဟာရ)။

(ခ)။ ။အလုတ်အလွေးပြုအပ်သော အစာအာဟာရ မဟုတ်သောရုပ်သည် ရှိ၏ (န ကဗဠီကာရအာဟာရ) (အာဟာရရုပ်မှ တပါးသောရုပ်များ)။

ဤသို့ နှစ်ဘို့ (နှစ်စု) အားဖြင့် ရုပ်ကို ရေတွက်အပ်၏။

သုခုမရူပဒုကနည်း ၁၂-ပါး ပြီး၏။

နှစ်ပါးစီပြားသောနည်းအားဖြင့် ဟောကြားအပ်သော ဒုကနည်း ၁၀၄-ပါး ပြီး၏။

၁။ ဝတ္ထုဒုကနည်းမှစ၍ သုခုမဒုကနည်း နံပါတ် ၁၁-အထိ ဒုကနည်း ၆-မျိုးကို ဝိဘင်းပါဠိတော်တွင် ပေယျာလချန်ထားခဲ့သည်၊ ယခုမြန်မာပြန်တွင် လေ့လာသူ သုတေသီတို့အတွက် ဖော်ထုတ်ရေးသားထားသည်။

သုခုမရုပ် ၁၆-ပါး (သောဠသ) ဆိုရိုးဆိုစဉ်မှာ—“အာပေါ၊ ဣတ္ထိန္ဒြေ၊ ပုရိသိန္ဒြေ၊ ဟဒယရုပ်၊ ဇီဝိတရုပ်၊ အာဟာရရုပ်၊ ပရိစ္ဆေဒရုပ်၊ ကာယဝိညတ်၊ ဝစီဝိညတ်၊ (ရူပဿ) လဟုတာ, မုဒုတာ, ကမ္မညတာ, ဥပစယ သန္တတိ, ဇရတာ, အနိစ္စတာ”ဟုဖြစ်သည်။

တိကနည်း ၁၀၃-ပါး

(သုံးပါးစီပြားသောနည်းအားဖြင့် ဟောကြားသော တိကနည်း၁၀၃-ပါး)

တိကနည်း ၁၀၃-ပါး။ ။သုံးပါးစီပြားသောနည်းအားဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာသည် (၁၀၃-ပါး)ဖြစ်၏။

ပကိဏ္ဏကတိကနည်း ၁၃-ပါး

(အဇ္ဈတ္တိက ဥပါဒါတိက်)

၁ (က)။ ။အကြင် အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် မှီတတ်သော 'ဥပါဒါ' ရုပ်သာဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တိကဥပါဒါရုပ်ဖြစ်သော ပသာဒရုပ် ငါးခု)။

(ခ)။ ။အကြင်အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် မှီတတ်သော 'ဥပါဒါ' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ပသာဒရုပ်မှ တပါးသော ဗာဟိရဥပါဒါရုပ် ဖြစ်သော ဥပါဒါရုပ်များ)။

(ဂ)။ ။မမှီတတ်သော 'နော ဥပါဒါ' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (မဟာဘုတ်လေးပါး)။

(အဇ္ဈတ္တိက ဥပါဒိန္နတိက်)

၂ (က)။ ။အကြင် အတွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်သော (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့်ဖြစ်သော) 'ဥပါဒိန္န'ရုပ်(ကမ္မဇရုပ်)သာဖြစ်၏ (အတွင်းသန္တာန်၌လည်း ဖြစ်၍ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့်လည်း ဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တိကဥပါဒိန္နရုပ်-ကမ္မဇပသာဒရုပ် ငါးခု)။

(ခ)။ ။အကြင် အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်သော (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏အာရုံဖြစ်သည့် ကံ၏ အကျိုးဖြစ်သော) 'ဥပါဒိန္န' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အပသန္တာန်၌လည်း ဖြစ်၍ ကံကြောင့်လည်းဖြစ်သော ပသာဒရုပ်မှတပါး အခြားသော ဗာဟိရဥပါဒိန္နရုပ်-ဗာဟိရကမ္မဇရုပ်များ)။

(ဂ)။ ။တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့်မယူအပ်သော(တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့် မဖြစ်သော) 'အနုပါဒိန္န'ရုပ် (ကမ္မဇမဟုတ်သော ရုပ်)လည်း ရှိ၏ (ကမ္မဇရုပ် မဟုတ်သော စိတ္တဇ, ဥတုဇ, အာဟာရဇရုပ်များ)။

(အဇ္ဈတ္တိက ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယတိက်)

၃ (က)။ ။အကြင်အတွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ (ထိုရုပ်သည် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်၍ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့်လည်း ဖြစ်၍) (ကမ္မဇရုပ်လည်း ဖြစ်၍) လွန်စွာစွဲလမ်း

တတ်သော 'ဥပါဒါန်' တရား[၁]တို့၏ အာရုံဖြစ်သောရုပ်သာ ဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တိက ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယရုပ်-ကမ္မဇပသာဒရုပ်)။

(ခ)။ ။အကြင်အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော'ဗာဟိရ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့်လည်းဖြစ်၍) (ကမ္မဇရုပ်လည်းဖြစ်၍) လွန်စွာစွဲလမ်းတတ်သော 'ဥပါဒါန်' တရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သောရုပ်လည်း ရှိ၏ (ပသာဒရုပ်မှ တပါးသော ဗာဟိရဥပါဒိန္နုပါဒါနိယ ကမ္မဇရုပ်များ)။

(ဂ)။ ။တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်မူ၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့်ကံကြောင့် မဖြစ်မူ၍) (ကမ္မဇရုပ် မဟုတ်မူ၍) လွန်စွာစွဲလမ်းတတ်သော 'ဥပါဒါန်' တရားတို့၏ အာရုံသာဖြစ်သောရုပ်လည်း ရှိ၏ (ကမ္မဇရုပ် မဟုတ်သော ဗာဟိရ အနုပါဒိန္နုပါဒါနိယ-စိတ္တဇ,ဥတုဇ,အာဟာရဇရုပ်များ)[၂]။

(အဇ္ဈတ္တိက အနိဒဿနတိက်)

၄ (က)။ ။အကြင်အတွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုအတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက'ရုပ်သည် မမြင်အပ်သော (မြင်အပ်သော သဘောမရှိသော)'အနိဒဿန'ရုပ်သာ ဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တိက အနိဒဿနရုပ်) (အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်၍ မမြင်အပ်သော ပသာဒရုပ်များ)။

(ခ)။ ။အကြင်အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် မြင်အပ်သော သဘောရှိသော 'သနိဒဿန' ရုပ်လည်း ရှိ၏၊ (ဗာဟိရ သနိဒဿနရုပ်) (အပသန္တာန်၌ ဖြစ်၍ မြင်အပ်သော ရူပါရုံ)။

(ဂ)။ ။မမြင်အပ်သော (မြင်အပ်သော သဘောမရှိသော) 'အနိဒဿန' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ အနိဒဿနရုပ်) (ရူပါရုံမှ တပါးသော အပသန္တာန်၌ ဖြစ်၍ မမြင်အပ်သော'ဗာဟိရ'ရုပ်များ)။

(အဇ္ဈတ္တိက သပ္ပဋိဃတိက်)

၅ (က)။ ။အကြင်အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ထိပါး(တိုက်ခိုက်)ခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သော (ထိပါးတတ်သော သဘောရှိသော) 'သပ္ပဋိဃ' ရုပ်သာ ဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တိက သပ္ပဋိဃရုပ်) (အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်၍ ထိပါးတတ်သော သပ္ပဋိဃရုပ်-ပသာဒရုပ် ၅-ပါး)။

၁။ ဥပါဒါန်၏ တရားကိုယ်မှာတဏှာဒိဋ္ဌိတို့ ဖြစ်သည်။

၂။ ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ ပကိဏ္ဏကတိကနည်း ၃-နည်းနှင့် သုခုမတိကနည်း နောက်ဆုံးနည်း ၁-နည်းသာ ဖော်ပြထားသည်၊ ပကိဏ္ဏကတိကနည်း အမှတ် ၄-မှစ၍ သုခုမတိကနည်း အမှတ် ၁၁-အထိ ပေယျာလ ချန်ထားခဲ့သည်၊ လေ့လာသူ သူတော်သီတို့ အကျိုးငှါ ဤ မြန်မာပြန်၌ ထည့်သွင်း ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

ပေယျာလချန်ထားခဲ့သော နည်းများမှာ ပကိဏ္ဏကတိက ၁၀-နည်း၊ ဝတ္ထုတိက ၂၅-နည်း ၊အာရမ္မဏတိက ၂၅-နည်း၊ အာယတနတိက ၁၀-နည်း၊ ဓာတုတိက ၁၀-နည်း၊ ဣန္ဒြိယတိက ဂ-နည်း၊ သုခုမတိက ၁၁-နည်းတို့ ဖြစ်သည်။

(ခ)။ ။အကြင်အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ထိပါးခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သော (ထိပါးတတ်သော သဘောရှိသော) 'သပ္ပဋိဃ' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရသပ္ပဋိဃရုပ်) (ပသာဒရုပ်မှ တပါးသော အပသန္တာန်၌ ဖြစ်၍ ထိပါးတတ်သော ဩဠာရိကရုပ် ၇-ပါး=အာရုံငါးပါး)။

(ဂ)။ ။ထိပါးတတ်သည်၏အဖြစ် (ထိပါးခြင်း)နှင့် တကွမဖြစ်သော (ထိပါးတတ်သော သဘောမရှိသော) 'အပ္ပဋိဃ' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ အပ္ပဋိဃရုပ်) (ထိခိုက်၍ မရသော နူးညံ့သိမ်မွေ့သည့် သုခုမရုပ်)။

(အဇ္ဈတ္တိက ဣန္ဒြိယတိက်)

၆ (က)။ ။အကြင်အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် (မိမိဆိုင်ရာကိစ္စ၌)အစိုးရသော 'ဣန္ဒြိယ' ရုပ်သာ ဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တိက ဣန္ဒြိယရုပ်) (အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်၍ မိမိဆိုင်ရာကိစ္စ၌ အစိုးရသော ဣန္ဒြေထိုက်သော ပသာဒရုပ် ၅-ပါး)။

(ခ)။ ။အကြင်အပသန္တာန်၌ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် (မိမိဆိုင်ရာကိစ္စ၌) အစိုးရသော 'ဣန္ဒြိယ' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ ဣန္ဒြိယရုပ်) (အပသန္တာန်၌ဖြစ်၍ မိမိဆိုင်ရာကိစ္စ၌ အစိုးရသော ဘာဝရုပ်,ဇီဝိတရုပ်)။

(ဂ)။ ။(မိမိဆိုင်ရာကိစ္စ၌) အစိုးရသည်မဟုတ်သော (အစိုးမရသော) 'န ဣန္ဒြိယရုပ်' လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ န ဣန္ဒြိယရုပ်) (ပသာဒရုပ်ငါးခု၊ ဘာဝရုပ်နှစ်ခု၊ ဇီဝိတရုပ်ဟူသော ဣန္ဒြိယရုပ် ရှစ်ခုမှ တပါးအခြားသော န ဣန္ဒြိယရုပ်များ)။

(အဇ္ဈတ္တိက န မဟာဘူတတိက်)

၇ (က)။ ။အကြင် အတွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် မဟာဘုတ် မဟုတ်သော ရုပ်သာ ဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တိက န မဟာဘူတရုပ်) (အတွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်၍ မဟာဘုတ် မဟုတ်သော ပသာဒရုပ်ငါးပါး)။

(ခ)။ ။အကြင် အပသန္တာန်၌ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် မဟာဘုတ်ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ မဟာဘူတရုပ်) (အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော မဟာဘုတ် ၄-ပါး)။

(ဂ)။ ။မဟာဘုတ် မဟုတ်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ န မဟာဘူတရုပ်) (အပသန္တာန်၌ ဖြစ်၍ မဟာဘုတ် မဟုတ်သော ဥပါဒါရုပ်များ)။

(အဇ္ဈတ္တိက န ဝိညတ္တိတိက်)

၈ (က)။ ။အကြင် အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် (မိမိ၏ အလိုဆန္ဒကို) သိစေတတ်သည့် အမူအရာ မဟုတ်သော 'န ဝိညတ္တိ' ရုပ်သာဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တိက န ဝိညတ္တိရုပ်) (အတွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်၍ မိမိ၏ အလိုဆန္ဒကို သိကြောင်းမဟုတ်သော ပသာဒရုပ် ၅-ခု)။

(ခ)။ ။အကြင် အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် (မိမိ၏ အလိုဆန္ဒကို) သိစေတတ်သည့် အမူအရာဖြစ်သော 'ဝိညတ္တိ' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ ဝိညတ္တိရုပ်) (အပသန္တာန်၌ ဖြစ်၍ မိမိ၏ အလိုဆန္ဒကို သိကြောင်း ဖြစ်သော ဝိညတ္တိရုပ် ၂-ခု)။

(ဂ)။ ။(မိမိ၏ အလိုဆန္ဒကို) သိစေတတ်သည့်အမူအရာ မဟုတ်သော 'န ဝိညတ္တိ' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ န ဝိညတ္တိရုပ်) (ဝိညတ်ရုပ်မှ တပါးသော အပသန္တာန်၌ ဖြစ်၍ မိမိ၏ အလိုဆန္ဒကို သိစေတတ်သည့် အမူအရာမဟုတ်သော ဗာဟိရ ရုပ်များ)။

(အဇ္ဈတ္တိက န စိတ္တသမုဋ္ဌာနတိက်)

၉ (က)။ ။အကြင် အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် စိတ်ကြောင့် မဖြစ်သောရုပ်သာ ဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တိက န စိတ္တသမုဋ္ဌာနရုပ်) (အတွင်းသန္တာန်၌သာ ဖြစ်၍ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သည့် စိတ္တဇရုပ် မဟုတ်သော ပသာဒရုပ် ၅-ခု)။

(ခ)။ ။အကြင်အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ စိတ္တသမုဋ္ဌာနရုပ်) (အပသန္တာန်၌လည်း ဖြစ်၍ စိတ်ကြောင့်လည်းဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်)။

(ဂ)။ ။စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သည် မဟုတ်သော (စိတ်ကြောင့် မဖြစ်သော) ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ န စိတ္တသမုဋ္ဌာနရုပ်) (ပသာဒရုပ်မှ တပါးသော အပသန္တာန်၌ ဖြစ်၍ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သည့် စိတ္တဇရုပ်မဟုတ်သော ကမ္မဇ, ဥတုဇ, အာဟာရဇ ရုပ်များ)။

(အဇ္ဈတ္တိက န စိတ္တသဟဘုတိက်)

၁၀ (က)။ ။အကြင်အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် စိတ်နှင့်တကွဖြစ်သည် မဟုတ်သော (စိတ်နှင့် အတူဖြစ်, အတူပျက် မဟုတ်သော) 'န စိတ္တသဟဘု' ရုပ်သာဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တိက န စိတ္တသဟဘုရုပ်) (အတွင်းသန္တာန်၌သာ ဖြစ်၍ စိတ်နှင့် အတူဖြစ်, အတူပျက် မဟုတ်သော ပသာဒရုပ် ၅-ခု)။

(ခ)။ ။အကြင်အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် စိတ်နှင့် တကွ ဖြစ်သော (စိတ်နှင့် အတူဖြစ်, အတူပျက်သော) 'စိတ္တသဟဘု' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ စိတ္တသဟဘုရုပ်) (အပသန္တာန်၌ ဖြစ်၍ စိတ်နှင့် အတူဖြစ်, အတူပျက် ဖြစ်သော ဝိညတ္တိရုပ် ၂-ခု)။

(ဂ)။ ။စိတ်နှင့်တကွဖြစ်သည်မဟုတ်သော (စိတ်နှင့်အတူဖြစ်, အတူပျက် မဟုတ်သော) 'န စိတ္တသဟဘု' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ န စိတ္တသဟဘုရုပ်) (ဝိညတ်ရုပ်မှ တပါးသော စိတ်နှင့် အတူဖြစ်, အတူပျက်မဟုတ်သော ဗာဟိရ ရုပ်များ)။

(အဇ္ဈတ္တိက န စိတ္တာနုပရိဝတ္တိတိက်)

၁၁ (က)။ ။အကြင်အတွင်း သန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် စိတ်သို့ အစဉ်လိုက်သည် မဟုတ်သော (စိတ်နှင့် အတူဖြစ်, အတူပျက်မဟုတ်သော) 'န စိတ္တာနုပရိဝတ္တိ' ရုပ်သာဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တိက န စိတ္တာနုပရိဝတ္တိရုပ်) (အတွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်၍ စိတ်နှင့် အတူဖြစ် အတူပျက် မဟုတ်သော ပသာ ရုပ် ၅-ခု)။

(ခ)။ ။အကြင်အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် စိတ်သို့ အစဉ်လိုက်သော (စိတ်နှင့်အတူဖြစ်, အတူပျက်ဖြစ်သော) 'စိတ္တာနုပရိဝတ္တိ' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရစိတ္တာနုပရိဝတ္တိရုပ်) (အပသန္တာန်၌ ဖြစ်၍ စိတ်နှင့် အတူဖြစ်, အတူပျက် ဖြစ်သော ဝိညတ္တိရုပ် ၂-ခု)။

(ဂ)။ ။စိတ်သို့ အစဉ်လိုက်သည်မဟုတ်သော (စိတ်နှင့် အတူဖြစ်, အတူပျက်မဟုတ်သော) ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ န စိတ္တာနုပရိဝတ္တိရုပ်) (စိတ်နှင့် အတူဖြစ်, အတူပျက် ဖြစ်သော ဝိညတ်ရုပ်မှ တပါး အခြားသော ဗာဟိရရုပ်များ)။

(အဇ္ဈတ္တိက ဩဠာရိကတိက်)

၁၂ (က)။ ။အကြင်အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ကြမ်းတမ်းသော 'ဩဠာရိက' ရုပ်သာဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တိက ဩဠာရိကရုပ်) (အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော ကြမ်းတမ်းသော ပသာဒရုပ် ၅-ခု)။

(ခ)။ ။အကြင်အပသန္တာန်၌ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ကြမ်းတမ်းသော 'ဩဠာရိက' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရဩဠာရိကရုပ်) (အပသန္တာန်၌ ဖြစ်၍ ကြမ်းတမ်းသော ပသာဒရုပ်မှ တပါးသောဩဠာရိကရုပ် ခုနစ်ခု=အာရုံ ငါးပါး)။

(ဂ)။ ။သိမ်မွေ့သော 'သုခုမ' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ သုခုမရုပ်) (သိမ်မွေ့သော အာပေါ စသော သုခုမ ရုပ် ၁၆-ပါး)။

(အဇ္ဈတ္တိက သန္တိကေတိက်)

၁၃ (က)။ ။အကြင်အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် နီးကပ် (သိလွယ်)သော 'သန္တိကေ' ရုပ်သာဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တိက သန္တိကေရုပ်) (အတွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်၍ နီးကပ်သော(သိလွယ်သော)ပသာဒရုပ် ၅-ခု)။

(ခ)။ ။အကြင်အပသန္တာန်၌ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ဝေးကွာသော(အသိခက်သော)'ဒူရေ'ရုပ်လည်း ရှိ၏(ဗာဟိရ ဒူရေရုပ်)(အပသန္တာန်၌ ဖြစ်၍ ဝေးကွာသော (အသိခက်သော) အာပေါ စသော ဒူရေရုပ်= သုခုမ ရုပ်များ)။

(ဂ)။ ။နီးကပ်သော (သိလွယ်သော) 'သန္တိကေ'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ သန္တိကေရုပ်) (နီးကပ်သော သိလွယ်သော ပသာဒရုပ်မှ တပါးသော 'သန္တိကေ'ရုပ်=ဩဠာရိကရုပ် ခုနစ်ခု)။

ပကိဏ္ဏကတိကနည်း ၁၃-ပါး ပြီး၏။

ဝတ္ထုတိကနည်း ၂၅-ပါး[၁]

(ဗာဟိရ စက္ခုသမ္ဖဿ န ဝတ္ထုတိက်)

၁ (က)။ ။အကြင်အပသန္တာနဲ၌ ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် မြင်သိစိတ် (စက္ခုဝိညာဏ်)နှင့် ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ'၏ မှီရာ တည်ရာ မဟုတ်သော'န ဝတ္ထု'ရုပ် ဖြစ်၏ (ဗာဟိရ စက္ခုသမ္ဖဿ န ဝတ္ထုရုပ်) (ဝိသယရုပ်, သုခုမရုပ် ဟူသော ဗာဟိရရုပ်များ)။

(ခ)။ ။အကြင်အတွင်းသန္တာနဲ၌ ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် မြင်သိစိတ် (စက္ခုဝိညာဏ်)နှင့်ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ'၏ မှီရာ တည်ရာ ဖြစ်သော 'ဝတ္ထု'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အဇ္ဈတ္တိက စက္ခုသမ္ဖဿ ဝတ္ထုရုပ်) (စက္ခုပသာဒ)။

(ဂ)။ ။မြင်သိစိတ်(စက္ခုဝိညာဏ်)နှင့်ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ'၏ မှီရာ တည်ရာမဟုတ်သော 'န ဝတ္ထု'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အဇ္ဈတ္တိက စက္ခုသမ္ဖဿ န ဝတ္ထုရုပ်) (သောတ, ဃာန, ဇိဝှါ, ကာယ ပသာဒရုပ် ၄-ခု)။

(ဗာဟိရ စက္ခုသမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာယ န ဝတ္ထုတိက် စသည်)

၂ (က-ခ-ဂ)-၄(က-ခ-ဂ)။ ။အကြင်အပသန္တာနဲ၌ ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် မြင်သိစိတ်(စက္ခုဝိညာဏ်)နှင့်ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု'ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု 'ဝေဒနာ'၏။ပ။ မှတ်သားမှု 'သညာ'၏။ပ။ စေ့ဆော်မှု (နှိုးဆော်မှု) 'စေတနာ'၏။ပ။

(ဗာဟိရ စက္ခုဝိညာဏဿ န ဝတ္ထုတိက်)

၅ (က)။ ။(အကြင်အပသန္တာနဲ၌ ဖြစ်သော ဗာဟိရရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည်) မြင်သိစိတ် 'စက္ခုဝိညာဏ်'၏ မှီရာ တည်ရာ 'ဝတ္ထု'မဟုတ်သောရုပ် ဖြစ်၏ (ဗာဟိရ စက္ခုဝိညာဏဿ န ဝတ္ထုရုပ်) (ပသာဒရုပ်မှ တပါးသော ရုပ်များ)။

(ခ)။ ။အကြင်အတွင်းသန္တာနဲ၌ ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် မြင်သိစိတ် 'စက္ခုဝိညာဏ်'၏ မှီရာ တည်ရာ 'ဝတ္ထု'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အဇ္ဈတ္တိက စက္ခုဝိညာဏဿ ဝတ္ထုရုပ်) (စက္ခုပသာဒ)။

၁။ ဤနည်း၌ ဖဿ, ဝေဒနာ, သညာ, စေတနာ, ဝိညာဉ် တည်းဟူသော ဖဿပဉ္စမကကို မူလီသွင်း၍ ဟောထားသည်။

(ဂ)။ ။မြင်သိစိတ် 'စက္ခုဝိညာဏ်'၏ မှီရာ တည်ရာ 'ဝတ္ထု'မဟုတ်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အဇ္ဈတ္တိက စက္ခုဝိညာဏဿ န ဝတ္ထုရုပ်) (သောတ, ဃာန, ဇိဝှါ, ကာယ ပသာဒ ရုပ် ၄-ခု)။

(ဗာဟိရ သောတသမ္ဖဿဿ န ဝတ္ထုတိက် စသည်)

၆ (က-ခ-ဂ)-၂၀(က-ခ-ဂ)။ ။အကြင်အပသန္တာနိ၌ ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထို ရုပ်သည် ကြားသိစိတ်(သောတဝိညာဏ်)နှင့် ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ'၏။ပ။ နံသိစိတ် (ဃာနဝိညာဏ်)နှင့်ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ'၏။ပ။ လျက်သိစိတ် (ဇိဝှါဝိညာဏ်)နှင့် ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ'၏။ပ။

(ဗာဟိရ ကာယသမ္ဖဿဿ န ဝတ္ထုတိက်)

၂၁ (က)။ ။(အကြင်အပသန္တာနိ၌ ဖြစ်သော ဗာဟိရရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည်)ထိသိစိတ် (ကာယဝိညာဏ်)နှင့်ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ'၏ မှီရာ တည်ရာ 'ဝတ္ထု'မဟုတ် သောရုပ် ဖြစ်၏ (ဗာဟိရ ကာယသမ္ဖဿဿ န ဝတ္ထုရုပ်) (ပသာဒရုပ် ငါးခုမှ တပါးသောရုပ်များ)။

(ခ)။ ။အကြင်အတွင်းသန္တာနိ၌ ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ထိသိစိတ် (ကာယဝိညာဏ်)နှင့် ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ'၏ မှီရာ တည်ရာ 'ဝတ္ထု'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အဇ္ဈတ္တိက ကာယသမ္ဖဿဿ ဝတ္ထုရုပ်) (ကာယ ပသာဒ)။

(ဂ)။ ။ထိသိစိတ် (ကာယဝိညာဏ်)နှင့်ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ'၏ မှီရာ တည်ရာ 'ဝတ္ထု'မဟုတ်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အဇ္ဈတ္တိက ကာယသမ္ဖဿဿ န ဝတ္ထုရုပ်) (စက္ခု, သောတ, ဃာန, ဇိဝှါ ပသာဒရုပ် ၄-ခု)။

(ဗာဟိရ ကာယသမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာယ န ဝတ္ထုတိက် စသည်)

၂၂ (က-ခ-ဂ)-၂၄(က-ခ-ဂ)။ ။အကြင်အပသန္တာနိ၌ ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထို ရုပ်သည် ထိသိစိတ် (ကာယဝိညာဏ်)နှင့် ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ'ကြောင့် ဖြစ်သော ခံစားမှု 'ဝေဒနာ'၏။ပ။ မှတ်သားမှု 'သညာ'၏။ပ။ စေ့ဆော်မှု (နှိုးဆော်မှု) 'စေတနာ'၏။ပ။

(ဗာဟိရ ကာယဝိညာဏဿ န ဝတ္ထုတိက်)

၂၅ (က)။ ။(အကြင်အပသန္တာနိ၌ဖြစ်သော ဗာဟိရရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည်) ထိသိစိတ် 'ကာယဝိညာဏ်'၏ မှီရာ တည်ရာ 'ဝတ္ထု'မဟုတ်သော ရုပ်ဖြစ်၏ (ဗာဟိရ ကာယဝိညာဏဿ န ဝတ္ထုရုပ်) (ပသာဒရုပ်မှ တပါးသောရုပ်များ)။

(ခ)။ ။အကြင်အတွင်းသန္တာနိ၌ဖြစ်သော'အဇ္ဈတ္တိက'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ထိသိ စိတ်'ကာယဝိညာဏ်'၏ မှီရာ တည်ရာ 'ဝတ္ထု' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အဇ္ဈတ္တိက ကာယဝိညာဏဿ ဝတ္ထုရုပ်) (ကာယပသာဒ)။

(ဂ)။ ။ထိုသိစိတ် 'ကာယဝိညာဏ်'၏ မှီရာ တည်ရာ 'ဝတ္ထု' မဟုတ်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အဇ္ဈတ္တိက ကာယဝိညာဏဿ န ဝတ္ထုရုပ်) (စက္ခု, သောတ, ဃာန, ဇိဝှါပသာဒရုပ် ၄-ခု)။

ဝတ္ထုတိကနည်း ၂၅-ပါး ပြီး၏။

အာရမ္မဏတိကနည်း ၂၅-ပါး[၁]

(အဇ္ဈတ္တိကစက္ခုသမ္ဖဿဿ နာရမ္မဏတိက်)

၁(က)။ ။အကြင်အတွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် မြင်သိစိတ်(စက္ခုဝိညာဏ်)နှင့်ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု'ဖဿ'၏ အာရုံမဟုတ်သော 'နာရမ္မဏ' ရုပ်ဖြစ်၏(အဇ္ဈတ္တိက စက္ခုသမ္ဖဿဿ နာရမ္မဏရုပ်) (ပသာဒရုပ် ၅-ခု)။

(ခ)။ ။အကြင်အပသန္တာန်၌ဖြစ်သော'ဗာဟိရ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် မြင်သိစိတ်(စက္ခုဝိညာဏ်)နှင့်ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု'ဖဿ'၏အာရုံဖြစ်သော'အာရမ္မဏ'ရုပ်လည်း ရှိ၏၊ (ဗာဟိရ စက္ခုသမ္ဖဿဿ အာရမ္မဏရုပ်) (ရူပါရုံ)။

(ဂ)။ ။မြင်သိစိတ် (စက္ခုဝိညာဏ်) နှင့်ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ'၏ အာရုံမဟုတ်သော 'နာရမ္မဏ'ရုပ်လည်း ရှိ၏(ဗာဟိရ စက္ခုသမ္ဖဿဿ နာရမ္မဏရုပ်) (ရူပါရုံမှ တပါးသော ဗာဟိရရုပ်များ)။

(စက္ခုသမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာယ နာရမ္မဏတိက်စသည်)

၂(က-ခ-ဂ)-၄(က-ခ-ဂ)။ ။အကြင် အတွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် မြင်သိစိတ်(စက္ခုဝိညာဏ်)နှင့်ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု'ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု 'ဝေဒနာ'၏။ပ။ မှတ်သားမှု 'သညာ'၏။ပ။ စေ့ဆော်မှု (နှိုးဆော်မှု) 'စေတနာ'၏။ပ။

(အဇ္ဈတ္တိက စက္ခုဝိညာဏဿ နာရမ္မဏတိက်)

၅(က)။ ။(အကြင်အတွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တိကရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည်) မြင်သိစိတ်'စက္ခုဝိညာဏ်'၏ အာရုံမဟုတ်သော 'နာရမ္မဏ' ရုပ်ဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တိက စက္ခုဝိညာဏဿ နာရမ္မဏရုပ်) (ပသာဒရုပ် ၅-ခု)။

(ခ)။ ။အကြင်အပသန္တာန်၌ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထို ရုပ်သည် မြင်သိစိတ် 'စက္ခုဝိညာဏ်'၏ အာရုံဖြစ်သော'အာရမ္မဏ'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ စက္ခုဝိညာဏဿ အာရမ္မဏရုပ်) (ရူပါရုံ)။

၁။ ဤနည်း၌ အဇ္ဈတ္တိကနှင့် ဗာဟိရ ၂-ပါးတို့ကို မူထား၍ ဖဿ, ဝေဒနာ, သညာ, စေတနာ, ဝိညာဏ် တည်းဟူသော ဖဿပဉ္စမကကို မူလီသွင်းပြီးလျှင် ဟောထားသည်။

(ဂ)။ ။မြင်သိစိတ်'စက္ခုဝိညာဏ်'၏အာရုံမဟုတ်သော'နာရမ္မဏ'ရုပ်လည်းရှိ၏၊ (ဗာဟိရ စက္ခုဝိညာဏသ နာရမ္မဏရုပ်) (ရူပါရုံမှတပါးသော ဗာဟိရရုပ်များ)။

(အဇ္ဈတ္တိက သောတသမ္ဖဿဿ နာရမ္မဏတိက်စသည်)

၆(က-ခ-ဂ)-၂၀(က-ခ-ဂ)။ ။အကြင်အတွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ကြားသိစိတ် (သောတဝိညာဏ်) နှင့် ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု 'သောတသမ္ဖဿ'၏။ပ။ နံသိစိတ် (ဃာနဝိညာဏ်) နှင့် ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု 'ဃာနသမ္ဖဿ'၏ ။ပ။ လျက်သိစိတ် (ဇိဝှါဝိညာဏ်) နှင့် ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ'၏ ။ပ။

(အဇ္ဈတ္တိက ကာယသမ္ဖဿဿ နာရမ္မဏတိက်)

၂၁(က)။ ။(အကြင် အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည်) ထိသိစိတ် (ကာယဝိညာဏ်) နှင့် ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု 'ကာယသမ္ဖဿ'၏ အာရုံ မဟုတ်သော 'နာရမ္မဏ'ရုပ်ဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တိက ကာယသမ္ဖဿဿ နာရမ္မဏရုပ်) (ပသာဒရုပ် ၅-ခု)။

(ခ)။ ။အကြင် အပသန္တာန်၌ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ထိသိစိတ် (ကာယဝိညာဏ်) နှင့် ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု'ကာယသမ္ဖဿ' ၏ အာရုံ ဖြစ်သော 'အာရမ္မဏ'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရကာယသမ္ဖဿဿ အာရမ္မဏရုပ်) (ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ)။

(ဂ)။ ။ထိသိစိတ် (ကာယဝိညာဏ်) နှင့်ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု'ဖဿ'၏ အာရုံ မဟုတ်သော 'နာရမ္မဏ'ရုပ်လည်း ရှိ၏(ဗာဟိရ ကာယသမ္ဖဿဿ နာရမ္မဏရုပ်)(ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံမှ တပါးသော ဗာဟိရရုပ်များ)။

(အဇ္ဈတ္တိက ကာယသမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာယ နာရမ္မဏတိက် စသည်)

၂၂(က-ခ-ဂ)-၂၄(က-ခ-ဂ)။ ။အကြင်အတွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်သော'အဇ္ဈတ္တိက'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ထိသိစိတ်(ကာယဝိညာဏ်)နှင့် ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု'ဖဿ'ကြောင့် ဖြစ်သော ခံစားမှု'ဝေဒနာ'၏။ပ။ မှတ်သားမှု'သညာ'၏။ပ။စေ့ဆော်မှု (နှိုးဆော်မှု) 'စေတနာ'၏။ပ။

(အဇ္ဈတ္တိက ကာယဝိညာဏဿ နာရမ္မဏတိက်)

၂၅ (က)။ ။(အကြင်အတွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည်) ထိသိစိတ် 'ကာယဝိညာဏ်'၏ အာရုံမဟုတ်သော'နာရမ္မဏ'ရုပ်ဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တိက ကာယဝိညာဏဿ နာရမ္မဏရုပ်) (ပသာဒရုပ် ၅-ခု)။

(ခ)။ ။အကြင်အပသန္တာန်၌ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ထိသိစိတ် 'ကာယဝိညာဏ်'၏ အာရုံဖြစ်သော 'အာရမ္မဏ'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရကာယဝိညာဏဿ အာရမ္မဏရုပ်) (ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ)။

(ဂ)။ ။ထိသိစိတ်'ကာယဝိညာဏ်'၏ အာရုံမဟုတ်သော 'နာရမ္မဏ'ရုပ်လည်း ရှိ၏(ဗာဟိရ ကာယဝိညာဏဿ နာရမ္မဏရုပ်) (ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံမှတပါးသော ဗာဟိရရုပ်များ)။

အာရမ္မဏတိကနည်း ၂၅-ပါး ပြီး၏။

အာယတနတိကနည်း ၁၀-ပါး

(ဗာဟိရ န စက္ခာယတနတိက်)

၁(က)။ ။အကြင်အပသန္တာနိဋ္ဌဖြစ်သော 'ဗာဟိရ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် မြင်သိစိတ် (စက္ခုဝိညာဏ်)ဖြစ်ရာ မျက်စိအကြည် 'စက္ခာယတန' မမည်သော ရုပ်ဖြစ်၏ (ဗာဟိရ န စက္ခာယတနရုပ်) (အပသန္တာနိဋ္ဌဖြစ်၍ စက္ခာယတနမမည်သော ဗာဟိရရုပ်များ) (စက္ခုပသာဒမှတပါး အခြားသော ဗာဟိရရုပ်များ)။

(ခ)။ ။အကြင်အတွင်းသန္တာနိဋ္ဌဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် မြင်သိစိတ်(စက္ခုဝိညာဏ်)ဖြစ်ရာ မျက်စိအကြည် 'စက္ခာယတန'မမည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အဇ္ဈတ္တိက စက္ခာယတနရုပ်) (စက္ခုပသာဒ)။

(ဂ)။ ။မြင်သိစိတ် (စက္ခုဝိညာဏ်)ဖြစ်ရာ မျက်စိအကြည် 'စက္ခာယတန' မမည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အဇ္ဈတ္တိက န စက္ခာယတနရုပ်) (သောတ,ဃာန,ဇိဝှါ,ကာယ ပသာဒရုပ် ၄-ပါး)။

(ဗာဟိရ န သောတာယတနတိက်)

၂(က-ခ-ဂ)။ ။အကြင်အပသန္တာနိဋ္ဌဖြစ်သော 'ဗာဟိရ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ကြားသိစိတ် (သောတဝိညာဏ်)ဖြစ်ရာ နားအကြည် 'သောတာယတန' မမည်သော ရုပ်ဖြစ်၏။ပ။

(ဗာဟိရ န ဃာနာယတနတိက်)

၃(က-ခ-ဂ)။ ။နံသိစိတ် (ဃာနဝိညာဏ်)ဖြစ်ရာ နှာခေါင်းအကြည် 'ဃာနာယတန'မမည်သော ရုပ်ဖြစ်၏။ပ။

(ဗာဟိရ န ဇိဝှါယတနတိက်)

၄(က-ခ-ဂ)။ ။လျက်သိစိတ် (ဇိဝှါဝိညာဏ်)ဖြစ်ရာ လျှာအကြည်'ဇိဝှါယတန' မမည်သော ရုပ်ဖြစ်၏။ပ။

(ဗာဟိရ န ကာယာယတနတိက်)

၅(က)။ ။(အကြင်အပသန္တာနိဋ္ဌဖြစ်သော ဗာဟိရရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည်) ထိသိစိတ် (ကာယဝိညာဏ်) ဖြစ်ရာ ကိုယ်အကြည် 'ကာယာယတန'မမည်သော ရုပ်ဖြစ်၏ (ဗာဟိရ န ကာယာယတနရုပ်) (ကာယပသာဒမှ တပါး အခြားသော ဗာဟိရ ရုပ်များ)။

(ခ)။　။အကြောင်းအတွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ထိသိစိတ် (ကာယဝိညာဏ်) ဖြစ်ရာ ကိုယ်အကြည် 'ကာယာယတန'မည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အဇ္ဈတ္တိကကာယာယတနရုပ်) (ကာယပသာဒ)။

(ဂ)။　။ထိသိစိတ် (ကာယဝိညာဏ်)ဖြစ်ရာ ကိုယ်အကြည် 'ကာယာယတန' မမည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အဇ္ဈတ္တိက န ကာယာယတနရုပ်) (စက္ခု,သောတ, ဃာန,ဇိဝှါ ပသာဒရုပ် ၄-ပါး)။

(အဇ္ဈတ္တိက န ရူပါယတနတိက်)

၆ (က)။　။အကြောင်းအတွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် မြင်သိစိတ် (စက္ခုဝိညာဏ်) ဖြစ်ကြောင်း အဆင်း 'ရူပါယတန' မမည်သော ရုပ်ဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တိက န ရူပါယတနရုပ်) (ပသာဒရုပ် ၅-ခု)။

(ခ)။　။အကြောင်းအပသန္တာန်၌ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုအပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ' ရုပ်သည် မြင်သိစိတ် (စက္ခုဝိညာဏ်) ဖြစ်ကြောင်း အဆင်း 'ရူပါယတန'မည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ ရူပါယတနရုပ်) (ရူပါရုံ)။

(ဂ)။　။မြင်သိစိတ် (စက္ခုဝိညာဏ်) ဖြစ်ကြောင်း အဆင်း 'ရူပါယတန' မမည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ န ရူပါယတနရုပ်) (ရူပါရုံမှတပါးသော ဗာဟိရ ရုပ်များ)။

(အဇ္ဈတ္တိက န သဒ္ဒါယတနတိက်)

၇ (က-ခ-ဂ)။　။အကြောင်းအတွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ကြားသိစိတ် (သောတဝိညာဏ်)ဖြစ်ကြောင်း အသံ'သဒ္ဒါယတန'မမည်သော ရုပ်ဖြစ်၏။ပ။

(အဇ္ဈတ္တိက န ဂန္ဓာယတနတိက်)

၈ (က-ခ-ဂ)။　။နံသိစိတ် (ဃာနဝိညာဏ်)ဖြစ်ကြောင်း အနံ့ 'ဂန္ဓာယတန'မမည်သော ရုပ် ဖြစ်၏။ပ။

(အဇ္ဈတ္တိက န ရသာယတနတိက်)

၉ (က-ခ-ဂ)။　။လျက်သိစိတ် (ဇိဝှါဝိညာဏ်)ဖြစ်ကြောင်း အရသာ'ရသာယတန'မမည်သော ရုပ်ဖြစ်၏။ပ။

(အဇ္ဈတ္တိက န ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနတိက်)

၁၀ (က)။　။(အကြောင်းအတွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တိက ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည်) ထိသိစိတ် (ကာယဝိညာဏ်) ဖြစ်ကြောင်း အတွေ့ 'ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန' မမည် သော ရုပ်ဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တိက န ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနရုပ်) (ပသာဒရုပ် ၅-ခု)။

(ခ)။ ။အကြင်အပသန္တာနိဋ္ဌဖြစ်သော 'ဗာဟိရ' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ထိသိစိတ် (ကာယဝိညာဏ်) ဖြစ်ကြောင်း အတွေ့ 'ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန' မည်သော ရုပ်လည်းရှိ၏ (ဗာဟိရ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနရုပ်) (ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ)။

(ဂ)။ ။ထိသိစိတ် (ကာယဝိညာဏ်) ဖြစ်ကြောင်း အတွေ့ 'ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန' မမည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ န ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနရုပ်) (ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံမှ တပါးသော ဗာဟိရ ရုပ်များ)။

အာယတနတိကနည်း ၁၀-ပါး ပြီး၏။

ဓာတုတိကနည်း ၁၀-ပါး

(ဗာဟိရ န စက္ခု ဓာတုတိက်)

၁ (က)။ ။အကြင်အပသန္တာနိဋ္ဌဖြစ်သော 'ဗာဟိရ' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် မြင်မှုသဘော (မြင်တတ်သော မျက်စိအကြည်ဓာတ်) 'စက္ခုဓာတု' မမည်သော ရုပ်ဖြစ်၏ (ဗာဟိရ န စက္ခုဓာတုရုပ်) (စက္ခုပသာဒရုပ်မှ တပါးသောရုပ်များ)။

(ခ)။ ။အကြင်အတွင်းသန္တာနိဋ္ဌဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် မြင်မှုသဘော (မြင်တတ်သော မျက်စိအကြည်ဓာတ်) 'စက္ခုဓာတု' မည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အဇ္ဈတ္တိက စက္ခုဓာတုရုပ်) (စက္ခုပသာဒ)။

(ဂ)။ ။မြင်မှုသဘော (မြင်တတ်သော မျက်စိအကြည်ဓာတ်) 'စက္ခုဓာတု' မမည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အဇ္ဈတ္တိက န စက္ခုဓာတုရုပ်) (သောတ, ဃာန, ဇိဝှါ, ကာယပသာဒရုပ် ၄-ပါး)။

(ဗာဟိရ န သောတဓာတုတိက်)

၂ (က-ခ-ဂ)။ ။အကြင်အပသန္တာနိဋ္ဌဖြစ်သော 'ဗာဟိရ' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ကြားမှုသဘော (ကြားတတ်သော နားအကြည်ဓာတ်) 'သောတဓာတု' မမည်သော ရုပ်ဖြစ်၏။ပ။

(ဗာဟိရ န ဃာနဓာတုတိက်)

၃ (က-ခ-ဂ)။ ။နံမှုသဘော (နံတတ်သော နှာခေါင်းအကြည်ဓာတ်) 'ဃာနဓာတု' မမည်သော ရုပ်ဖြစ်၏။ပ။

(ဗာဟိရ န ဇိဝှါဓာတုတိက်)

၄ (က-ခ-ဂ)။ ။လျက်မှုသဘော (လျက်တတ်သော လျှာအကြည်ဓာတ်) 'ဇိဝှါဓာတု' မမည်သော ရုပ်ဖြစ်၏။ပ။

(ဗာဟိရ န ကာယဓာတုတိက်)

၅ (က)။ ။(အကြင်အပသန္တာန်၌ဖြစ်သော ဗာဟိရရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည်) ထိမှုသဘော (ထိတွေ့တတ်သော ကိုယ်အကြည်ဓာတ်) 'ကာယဓာတု' မမည်သော ရုပ်ဖြစ်၏ (ဗာဟိရ န ကာယဓာတုရုပ်) (ပသာဒရုပ်မှ တပါးသောရုပ်များ)။

(ခ)။ ။အကြင်အတွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ထိမှုသဘော (ထိတွေ့တတ်သော ကိုယ်အကြည်ဓာတ်) 'ကာယဓာတု' မည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အဇ္ဈတ္တိက ကာယဓာတုရုပ်) (ကာယပသာဒ)။

(ဂ)။ ။ထိမှုသဘော (ထိတွေ့တတ်သော ကိုယ်အကြည်ဓာတ်) 'ကာယဓာတု' မမည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အဇ္ဈတ္တိက န ကာယဓာတုရုပ်) (စက္ခု, သောတ, ဃာန, ဇိဝှါပသာဒရုပ် ၄-ပါး)။

(အဇ္ဈတ္တိက န ရူပဓာတုတိက်)

၆ (က)။ ။အကြင်အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် အဆင်းသဘော 'ရူပဓာတု' မမည်သော ရုပ်ဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တိက န ရူပဓာတု) (ပသာဒရုပ် ၅-ခု)။

(ခ)။ ။အကြင်အပသန္တာန်၌ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် အဆင်းသဘော 'ရူပဓာတု' မည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ ရူပဓာတုရုပ်) (ရူပါရုံ)။

(ဂ)။ ။အဆင်းသဘော 'ရူပဓာတု' မမည်သောရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ န ရူပဓာတုရုပ်) (ရူပါရုံမှ တပါးသော ဗာဟိရ ရုပ်များ)။

(အဇ္ဈတ္တိက န သဒ္ဒဓာတုတိက်)

၇ (က-ခ-ဂ)။ ။အကြင်အတွင်း သန္တာန်၌ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် အသံသဘော 'သဒ္ဒဓာတု' မမည်သော ရုပ်ဖြစ်၏။ပ။

(အဇ္ဈတ္တိက န ဂန္ဓဓာတုတိက်)

၈ (က-ခ-ဂ)။ ။အနံ့သဘော 'ဂန္ဓဓာတု' မမည်သော ရုပ်ဖြစ်၏။ပ။

(အဇ္ဈတ္တိက န ရသဓာတုတိက်)

၉ (က-ခ-ဂ)။ ။အရသာသဘော 'ရသဓာတု' မမည်သောရုပ်ဖြစ်၏။ပ။

(အဇ္ဈတ္တိက န ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတုတိက်)

၁၀ (က)။ ။(အကြောင်အတွင်း သန္တာန်၌ ဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တိက ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည်) အတွေ့သဘော (ထိတွေ့ အပ်သော သဘော) 'ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတု' မမည်သော ရုပ်ဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တိက န ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတုရုပ်) (ပသာဒရုပ် ၅-ခု)။

(ခ)။ ။အကြောင်အပသန္တာန်၌ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် အတွေ့ သဘော (ထိတွေ့အပ်ခြင်းသဘော) 'ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတု' မည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတုရုပ်) (ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ)။

(ဂ)။ ။အတွေ့သဘော (ထိတွေ့အပ်သော သဘော) 'ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတု' မမည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ န ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတုရုပ်) (ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံမှ တပါးသော ဗာဟိရ ရုပ်များ)။

ဓာတုတိကနည်း ၁၀-ပါး ပြီး၏။

ဣန္ဒြိယတိကနည်း ၈-ပါး[၁]

(ဗာဟိရ န စက္ခုန္ဒြိယတိက်)

၁ (က)။ ။အကြောင်အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် မြင်မှု၌ အစိုးရသော မျက်စိ အကြည် 'စက္ခုန္ဒြေ' မမည်သောရုပ်ဖြစ်၏ (ဗာဟိရ န စက္ခုန္ဒြိယရုပ်) (ပသာဒရုပ်မှ တပါးသော ဗာဟိရရုပ်များ)။

(ခ)။ ။အကြောင် အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် မြင်မှု၌ အစိုးရသော မျက်စိအကြည် 'စက္ခုန္ဒြေ' မည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အဇ္ဈတ္တိက စက္ခုန္ဒြိယရုပ်) (စက္ခုပသာဒ)။

(ဂ)။ ။မြင်မှု၌ အစိုးရသောမျက်စိအကြည် 'စက္ခုန္ဒြေ'မမည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အဇ္ဈတ္တိက န စက္ခုန္ဒြိယရုပ်)(သောတ,ဃာန,ဇိဝှါ,ကာယပသာဒရုပ် ၄-ပါး)။

(ဗာဟိရ န သောတိန္ဒြိယတိက်စသည်)

၂ (က-ခ-ဂ)-၄ (က-ခ-ဂ)။ ။အကြောင် အပသန္တာန်၌ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ကြားမှု၌ အစိုးရသော နားအကြည် 'သောတိန္ဒြေ' မမည်သော ရုပ်ဖြစ်၏။ပ။ နံမှု၌ အစိုးရသော နှာခေါင်းအကြည် 'ဃာနိန္ဒြေ' မမည်သော ရုပ်ဖြစ်၏။ပ။ လျက်မှု၌ အစိုးရသော လျှာအကြည် 'ဇိဝှိန္ဒြေ' မမည်သော ရုပ်ဖြစ်၏။ပ။

၁။ ဤနည်း၌ အဇ္ဈတ္တိကနှင့် ဗာဟိရ ၂-ပါးတို့ကိုယူထား၍ ရုပ်ဣန္ဒြေ ၈-ပါးတို့ကို မူလီသွင်းပြီးလျှင် ဟောထားသည်။

(ဗာဟိရ န ကာယိန္ဒြိယတိက်)

၅ (က)။ ။(အကြင်အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော ဗာဟိရရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည်) ထိမှု၌ အစိုးရသော ကိုယ်အကြည် 'ကာယိန္ဒြေ'မမည်သောရုပ်လည်း ဖြစ်၏(ဗာဟိရ န ကာယိန္ဒြိယရုပ်) (ပသာဒရုပ်မှတပါးသော ဗာဟိရရုပ်များ)။

(ခ)။ ။အကြင် အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ထိမှု၌ အစိုးရသော ကိုယ်အကြည် 'ကာယိန္ဒြေ' မည်သောရုပ်လည်း ရှိ၏။ (အဇ္ဈတ္တိက ကာယိန္ဒြိယရုပ်) (ကာယပသာဒ)။

(ဂ)။ ။ထိမှု၌ အစိုးရသောကိုယ်အကြည် 'ကာယိန္ဒြေ' မမည်သောရုပ်လည်း ရှိ၏ (အဇ္ဈတ္တိက န ကာယိန္ဒြိယရုပ်)(စက္ခု,သောတ,ဃာန,ဇိဝှါ ပသာဒရုပ်၄-ပါး)။

(အဇ္ဈတ္တိက န ဣတ္ထိန္ဒြိယတိက်)

၆ (က)။ ။အကြင် အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် မိန်းမ (အမ) ဖြစ်ကြောင်း၌ အစိုးရမှု 'ဣတ္ထိန္ဒြေ' မမည်သောရုပ်ဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တိက န ဣတ္ထိန္ဒြိယရုပ်) (ပသာဒရုပ် ၅-ခု)။

(ခ)။ ။အကြင် အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် မိန်းမ (အမ)ဖြစ်ကြောင်း၌ အစိုးရမှု 'ဣတ္ထိန္ဒြေ'မည်သောရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ ဣတ္ထိန္ဒြိယရုပ်) (ဣတ္ထိဘာဝရုပ်)။

(ဂ)။ ။မိန်းမ(အမ)ဖြစ်ကြောင်း၌ အစိုးရမှု 'ဣတ္ထိန္ဒြေ' မမည်သောရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ န ဣတ္ထိန္ဒြိယရုပ်) (ဣတ္ထိဘာဝရုပ်မှတပါးသော ဗာဟိရရုပ်များ)။

(အဇ္ဈတ္တိက န ပုရိသိန္ဒြိယတိက်)

၇ (က)။ ။အကြင် အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ယောကျ်ား (အထီး,အဖို)ဖြစ်ကြောင်း၌ အစိုးရမှု 'ပုရိသိန္ဒြေ'မမည်သောရုပ် ဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တိက န ပုရိသိန္ဒြိယရုပ်) (ပသာဒရုပ်ငါးခု)။

(ခ)။ ။အကြင်အပသန္တာန်၌ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ယောကျ်ား (အထီး,အဖို)ဖြစ်ကြောင်း၌ အစိုးရမှု 'ပုရိသိန္ဒြေ' မည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ ပုရိသိန္ဒြိယရုပ်) (ပုမ္ဘာဝရုပ်)။

(ဂ)။ ။ယောကျ်ား(အထီး,အဖို)ဖြစ်ကြောင်း၌ အစိုးရမှု 'ပုရိသိန္ဒြေ' မမည်သောရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ န ပုရိသိန္ဒြိယရုပ်)(ပုရိသဘာဝရုပ်မှတပါးသော ဗာဟိရ ရုပ်များ)။

(အဇ္ဈတ္တိက န ဇီဝိတိန္ဒြိယတိက်)

၈ (က)။ ။အကြင် အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် အသက်ရှင်ကြောင်း၌ အစိုးရမှု 'ဇီဝိတိန္ဒြေ'မမည်သောရုပ် ဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တိက န ဇီဝိတိန္ဒြိယရုပ်) (ပသာဒရုပ် ငါးခု)။

(ခ)။ ။အကြောင်အပသန္တာန်၌ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် အသက်ရှင်ကြောင်း၌ အစိုးရမှု 'ဇီဝိတိန္ဒြေ' မည်သောရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ ဇီဝိတိန္ဒြိယရုပ်) (ဇီဝိတရုပ်)။

(ဂ)။ ။အသက်ရှင်ကြောင်း၌ အစိုးရမှု 'ဇီဝိတိန္ဒြေ' မမည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ န ဇီဝိတိန္ဒြိယရုပ်) (ဇီဝိတရုပ်မှ တပါးသော ဗာဟိရရုပ်များ)။

ဣန္ဒြိယတိကနည်း ၇-ပါး ပြီး၏။

သုခုမတိကနည်း ၁၂-ပါး[၁]

(အဇ္ဈတ္တိက န ကာယဝိညတ္တိတိက်)

၁ (က)။ ။အကြောင် အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် (မိမိ၏အလိုဆန္ဒကို) သိစေတတ်သည့် ကိုယ်အမူအရာ 'ကာယဝိညတ်' မမည်သောရုပ် ဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တိက န ကာယဝိညတ္တိရုပ်) (ပသာဒရုပ် ငါးခု)။

(ခ)။ ။အကြောင် အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် (မိမိ၏ အလိုဆန္ဒကို) သိစေတတ်သည့် ကိုယ်အမူအရာ 'ကာယဝိညတ်'မည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ ကာယဝိညတ္တိရုပ်) (ကာယဝိညတ်)။

(ဂ)။ ။(မိမိ၏အလိုဆန္ဒကို) သိစေတတ်သည့် ကိုယ်အမူအရာ 'ကာယဝိညတ်' မမည်သောရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ န ကာယဝိညတ္တိရုပ်) (ကာယဝိညတ်မှ တပါးသော ဗာဟိရရုပ်များ)။

(အဇ္ဈတ္တိက န ဝစီဝိညတ္တိတိက်)

၂ (က)။ ။အကြောင်အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် (မိမိ၏ အလိုဆန္ဒကို) သိစေတတ်သည့် နှုတ်မြွက်မှုအမူအရာ 'ဝစီဝိညတ်'မမည်သော ရုပ်ဖြစ်၏(အဇ္ဈတ္တိက န ဝစီဝိညတ္တိရုပ်) (ပသာဒရုပ် ငါးခု)။

(ခ)။ ။အကြောင်အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် (မိမိ၏ အလိုဆန္ဒကို) သိစေတတ်သည့် နှုတ်မြွက်မှု အမူအရာ 'ဝစီဝိညတ်'မည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏(ဗာဟိရ ဝစီဝိညတ္တိရုပ်) (ဝစီဝိညတ်)။

(ဂ)။ ။(မိမိ၏ အလိုဆန္ဒကို)သိစေတတ်သည့် နှုတ်မြွက်မှု အမူအရာ 'ဝစီဝိညတ်'မမည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏(ဗာဟိရ န ဝစီဝိညတ္တိရုပ်) (ဝစီဝိညတ်မှ တပါးသော ဗာဟိရရုပ်များ)။

၁။ ဤနည်း၌ အဇ္ဈတ္တိကနှင့်ဗာဟိရ ၂-ပါးတို့ကို မူတည်၍ ဣန္ဒြေမထိုက်သော အာပေါ, ဝိကာရရုပ် ၅-ပါး, အာကာသရုပ်, အာဟာရရုပ်, လက္ခဏာရုပ် ၄-ပါး တည်းဟူသော သုခုမရုပ် ၁၂-ပါးတို့ကို မူလိသွင်းပြီးလျှင် ဟောကြားသည်။

ပကိဏ္ဏကတိကနည်း အမှတ် ၄-မှ သုခုမတိကနည်း အမှတ် ၁၁-အထိ ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ ပေယျာလ ချန်ထားခဲ့သည်။ (နှာ ၃၇-အောက်ခြေမှတ်ချက် ပြန်ကြည့်ပါ။)

(အဇ္ဈတ္တိက နှ အာကာသဓာတုတိက်)

၃ (က)။ ။အကြင် အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် မရေးခြစ်အပ်သော သဘော(ရုပ်တခုနှင့် တခုကို ပိုင်းခြားမှု ဟင်းလင်းသဘော) 'အာကာသဓာတ်'မမည်သော ရုပ်ဖြစ်၏(အဇ္ဈတ္တိက နှ အာကာသဓာတုရုပ်)(ပသာဒရုပ် ငါးခု)။

(ခ)။ ။အကြင် အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် မရေးခြစ်အပ်သော သဘော(ရုပ်တခုနှင့် တခုကို ပိုင်းခြားမှု ဟင်းလင်းသဘော) 'အာကာသဓာတ်'မည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏(ဗာဟိရ အာကာသဓာတုရုပ်) (ပရိစ္ဆေဒရုပ်)။

(ဂ)။ ။မရေးခြစ်အပ်သော သဘော(ရုပ်တခုနှင့် တခုကို ပိုင်းခြားမှု ဟင်းလင်းသဘော) 'အာကာသဓာတ်'မမည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏(ဗာဟိရ နှ အာကာသဓာတုရုပ်) (ပရိစ္ဆေဒရုပ်မှ တပါးသော ဗာဟိရရုပ်များ)။

(အဇ္ဈတ္တိက နှ အာပေါဓာတုတိက်)

၄ (က)။ ။အကြင် အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ဖွဲ့စည်းမှု (ရေဟူသော) သဘော 'အာပေါဓာတ်'မမည်သော ရုပ်ဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တိက နှ အာပေါဓာတုရုပ်)(ပသာဒရုပ် ငါးခု)။

(ခ)။ ။အကြင် အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ဖွဲ့စည်းမှု (ရေဟူသော) သဘော 'အာပေါဓာတ်'မည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ အာပေါဓာတုရုပ်) (အာပေါဓာတ်)။

(ဂ)။ ။ဖွဲ့စည်းမှု(ရေဟူသော) သဘော 'အာပေါဓာတ်'မမည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ နှ အာပေါဓာတုရုပ်)(အာပေါဓာတ်မှ တပါးသော ဗာဟိရရုပ်များ)။

(အဇ္ဈတ္တိက နှ ရူပဿ လဟုတာတိက်)

၅ (က)။ ။အကြင် အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ရုပ်၏ လျင်မြန်ပေါ့ပါးမှု 'ရူပဿ လဟုတာ'မမည်သောရုပ် ဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တိက နှ ရူပဿ လဟုတာရုပ်) (ပသာဒရုပ် ငါးခု)။

(ခ)။ ။အကြင် အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ရုပ်၏ လျင်မြန်ပေါ့ပါးမှု 'ရူပဿ လဟုတာ'မည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏(ဗာဟိရ ရူပဿ လဟုတာရုပ်)(ရူပဿ လဟုတာ)။

(ဂ)။ ။ရုပ်၏ လျင်မြန်ပေါ့ပါးမှု 'ရူပဿ လဟုတာ'မမည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏(ဗာဟိရ နှ ရူပဿ လဟုတာရုပ်) (ရူပဿ လဟုတာမှ တပါးသော ဗာဟိရရုပ်များ)။

(အဇ္ဈတ္တိက န ရူပဿ မုဒုတာတိက်)

၆ (က)။ ။အကြင် အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ရုပ်၏ နူးညံ့မှု 'ရူပဿ မုဒုတာ'မမည်သောရုပ် ဖြစ်၏(အဇ္ဈတ္တိက န ရူပဿ မုဒုတာရုပ်)(ပသာဒရုပ် ငါးခု)။

(ခ)။ ။အကြင် အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ရုပ်၏ နူးညံ့မှု 'ရူပဿ မုဒုတာ'မည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏(ဗာဟိရ ရူပဿ မုဒုတာရုပ်)(မုဒုတာရုပ်)။

(ဂ)။ ။ရုပ်၏ နူးညံ့မှု 'ရူပဿ မုဒုတာ'မမည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏(ဗာဟိရ န ရူပဿ မုဒုတာရုပ်)(မုဒုတာရုပ်မှ တပါးသော ဗာဟိရရုပ်များ)။

(အဇ္ဈတ္တိက န ရူပဿ ကမ္မညတာတိက်)

၇ (က)။ ။အကြင် အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ရုပ်၏ ခံ့မှု(အမှုကိစ္စတို့၌ ပြီးမြောက်အောင် လိုက်လျောဆောင်ရွက်နိုင်မှု) 'ရူပဿ ကမ္မညတာ'မမည်သောရုပ် ဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တိက န ရူပဿ ကမ္မညတာ ရုပ်) (ပသာဒရုပ် ငါးခု)။

(ခ)။ ။အကြင် အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ရုပ်၏ ခံ့မှု(အမှုကိစ္စတို့၌ ပြီးမြောက်အောင် လိုက်လျောဆောင်ရွက်နိုင်မှု) 'ရူပဿ ကမ္မညတာ'မည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ ရူပဿ ကမ္မညတာရုပ်) (ကမ္မညတာရုပ်)။

(ဂ)။ ။ရုပ်၏ ခံ့မှု (အမှုကိစ္စတို့၌ ပြီးမြောက်အောင် လိုက်လျော ဆောင်ရွက်နိုင်မှု) 'ရူပဿ ကမ္မညတာ' မမည်သောရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ န ရူပဿ ကမ္မညတာ ရုပ်) (ကမ္မညတာ ရုပ်မှ တပါးသော ဗာဟိရရုပ်များ)။

(အဇ္ဈတ္တိက န ရူပဿ ဥပစယတိက်)

၈ (က)။ ။အကြင် အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ဖြစ်စရုပ် (ဦးစွာအစ ဖြစ်ပေါ်သောရုပ်) 'ရူပဿ ဥပစယ'မမည်သောရုပ် ဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တိက န ရူပဿ ဥပစယရုပ်) (ပသာဒရုပ် ငါးခု)။

(ခ)။ ။အကြင် အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ဖြစ်စရုပ် (ဦးစွာအစ ဖြစ်ပေါ်သောရုပ်) 'ရူပဿ ဥပစယ' မည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ ရူပဿ ဥပစယရုပ်) (ဥပစယရုပ်)။

(ဂ)။ ။ဖြစ်စရုပ် (ဦးစွာအစဖြစ်ပေါ်သောရုပ်)'ရူပဿ ဥပစယ' မမည်သောရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ န ရူပဿ ဥပစယရုပ်) (ရူပဿ ဥပစယမှ တပါးသော ဗာဟိရ ရုပ်များ)။

(အဇ္ဈတ္တိက န ရူပါယ သန္တတိတိက်)

၉ (က)။ ။အကြင် အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ရုပ်၏ ကြီးပွါးဆဲအစဉ် 'ရူပဿ သန္တတိ' မမည်သော ရုပ်ဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တိက န ရူပဿ သန္တတိရုပ်) (ပသာဒရုပ် ငါးခု)။

(ခ)။ ။အကြင် အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ရုပ်၏ ကြီးပွါးဆဲအစဉ် 'ရူပဿ သန္တတိ' မည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ ရူပဿ သန္တတိရုပ်) (သန္တတိရုပ်)။

(ဂ)။ ။ရုပ်၏ ကြီးပွါးဆဲအစဉ် 'ရူပဿ သန္တတိ' မမည်သောရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ န ရူပဿ သန္တတိရုပ်) (ရူပဿ သန္တတိမှ တပါးသော ဗာဟိရရုပ်များ)။

(အဇ္ဈတ္တိက န ရူပဿ ဇရတာတိက်)

၁၀ (က)။ ။အကြင် အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ရုပ်၏ အိုမှု, ရင့်ရော်ဆွေးမြေ့မှု 'ရူပဿ ဇရတာ' မမည်သော ရုပ်ဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တိက န ရူပဿ ဇရတာရုပ်) (ပသာဒရုပ် ငါးခု)။

(ခ)။ ။အကြင် အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ရုပ်၏ အိုမှု,ရင့်ရော်ဆွေးမြေ့မှု 'ရူပဿ ဇရတာ' မည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ ရူပဿ ဇရတာရုပ်) (ဇရတာရုပ်)။

(ဂ)။ ။ရုပ်၏ အိုမှု, ရင့်ရော်ဆွေးမြေ့မှု 'ရူပဿ ဇရတာ'မမည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ န ရူပဿ ဇရတာရုပ်) (ရူပဿ ဇရတာမှ တပါးသော ဗာဟိရ ရုပ်များ)။

(အဇ္ဈတ္တိက န ရူပဿ အနိစ္စတာတိက်)

၁၁ (က)။ ။အကြင် အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ရုပ်၏ (ချုပ်ပျက်၍) မမြဲမှု 'ရူပဿ အနိစ္စတာ' မမည်သောရုပ် ဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တိက န ရူပဿ အနိစ္စတာရုပ်) (ပသာဒရုပ် ငါးခု)။

(ခ)။ ။အကြင် အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ရုပ်၏ (ချုပ်ပျက်၍) မမြဲမှု 'ရူပဿ အနိစ္စတာ' မည်သောရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ ရူပဿ အနိစ္စတာရုပ်) (အနိစ္စတာရုပ်)။

(ဂ)။ ။ရုပ်၏ (ချုပ်ပျက်၍) မမြဲမှု 'ရူပဿ အနိစ္စတာ' မမည်သောရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ န ရူပဿ အနိစ္စတာရုပ်) (ရူပဿ အနိစ္စတာမှ တပါးသော ဗာဟိရ ရုပ်များ)[၁]။

၁။ ပကိဏ္ဏကတိကနည်း အမှတ် ၄-မှစ၍ သုခုမတိကနည်း အမှတ် ၁၁-အထိ ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ ပေယျာလချန်ထားခဲ့သည်ကို ဤမြန်မာပြန်၌ သုခတသိတို့အကျိုးငှါ ထည့်သွင်းဖော်ပြလိုက်ပါသည်။ (နှာ ၃၇-အောက်ခြေ မှတ်ချက်ကြည့်ပါ)။

(အဇ္ဈတ္တိက န ကဗဠီကာရအာဟာရတိက်)

၁၂ (က)။ ။အကြောင် အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'အဇ္ဈတ္တိက' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် အလုတ်အလွေးပြုအပ်သော အစားအစာ 'ကဗဠီကာရ အာဟာရ' မမည်သော ရုပ်ဖြစ်၏ (အဇ္ဈတ္တိက န ကဗဠီကာရ အာဟာရရုပ်) (ပသာဒရုပ်ငါးခု)။

(ခ)။ ။အကြောင်အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော 'ဗာဟိရ' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် အလုတ်အလွေးပြုအပ်သော အစားအစာ 'ကဗဠီကာရ အာဟာရ' မည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏(ဗာဟိရကဗဠီကာရ အာဟာရရုပ်) (ကဗဠီကာရ အာဟာရရုပ်)။

(ဂ)။ ။အလုတ်အလွေး ပြုအပ်သော အစားအစာ 'ကဗဠီကာရ အာဟာရ' မမည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဗာဟိရ န ကဗဠီကာရ အာဟာရရုပ်) (ကဗဠီကာရ အာဟာရမှ တပါးသော ဗာဟိရရုပ်များ)။

သုခုမတိကနည်း ၁၂-ပါး ပြီး၏။

ဤသို့ သုံးပါးစီပြားသောနည်းအားဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာသည် (၁၀၃-ပါး) ဖြစ်၏။

၁။ ပကိဏ္ဏကတိကနည်း ၁၃-ပါး

၂။ ဝတ္ထုတိကနည်း ၂၅-ပါး

၃။ အာရမ္မဏတိကနည်း ၂၅-ပါး

၄။ အာယတနတိကနည်း ၁၀-ပါး

၅။ ဓာတုတိကနည်း ၁၀-ပါး

၆။ ဣန္ဒြိယတိကနည်း ၈-ပါး

၇။ သုခုမတိကနည်း ၁၂-ပါး

တိကနည်း ၁၀၃-ပါး ပြီး၏။

စတုက္ကနည်း ၂၂-ပါး

(လေးပါးစီပြားသော နည်းအားဖြင့် ဟောကြားသော စတုက္ကနည်း ၂၂-ပါး)

လေးပါးစီပြားသော နည်းအားဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာသည် (၂၂-ပါး) ဖြစ်၏။

(ဥပါဒါ ဥပါဒိန္နစတုက္က)

၁ (က)။ ။အကြောင်မှီတတ်သော'ဥပါဒါ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သောကံသည် (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သောကံသည်) အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့်

ယူအပ်သော (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့်ဖြစ်သော) 'ဥပါဒိန္န'ရုပ် (ကမ္မဇရုပ်)လည်း ရှိ၏ (ဥပါဒါ ဥပါဒိန္နရုပ်) (ကမ္မဇ ဥပါဒါရုပ်)။

(ခ)။ ။တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်သော (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့်မဖြစ်သော) 'အနုပါဒိန္န'ရုပ် (ကမ္မဇရုပ် မဟုတ်သောရုပ်) လည်း ရှိ၏ (ဥပါဒါ အနုပါဒိန္နရုပ်) (စိတ္တဇ,ဥတုဇ, အာဟာရဇ ဥပါဒါရုပ်)။

(ဂ)။ ။မဟာဘုတ်ကို မမှီတတ်သော အကြောင်'နော ဥပါဒါ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်သော(တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံ၏အကျိုးဖြစ်သော) 'ဥပါဒိန္နရုပ်' (ကမ္မဇရုပ်)လည်း ရှိ၏ (နော ဥပါဒါ ဥပါဒိန္နရုပ်) (ကမ္မဇ မဟာဘုတ်ရုပ်)။

(ဃ)။ ။တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်သော (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့်မဖြစ်သော) 'အနုပါဒိန္န'ရုပ် (ကမ္မဇရုပ်မဟုတ်သောရုပ်)လည်း ရှိ၏ (နော ဥပါဒါ အနုပါဒိန္နရုပ်) (တိဇ မဟာဘုတ်ရုပ်)။

(ဥပါဒါ ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယ စတုက္က)

၂ (က)။ ။အကြောင်မှီတတ်သော'ဥပါဒါ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့်လည်းဖြစ်၍) (ကမ္မဇရုပ်လည်းဖြစ်၍) လွန်စွာ စွဲလမ်း တတ်သော 'ဥပါဒါန်'တရားတို့၏ အာရုံလည်းဖြစ်သော 'ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယ' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဥပါဒါ ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယရုပ်) (ကမ္မဇ ဥပါဒါရုပ်)။

(ခ)။ ။တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်မူ၍(တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့်မဖြစ်မူ၍) (ကမ္မဇရုပ် မဟုတ်မူ၍) လွန်စွာ စွဲလမ်းတတ်သော 'ဥပါဒါန်'တရားတို့၏ အာရုံသာဖြစ်သော'အနုပါဒိန္နုပါဒါနိယ' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဥပါဒါ အနုပါဒိန္နုပါဒါနိယရုပ်) (တိဇ ဥပါဒါရုပ်)။

(ဂ)။ ။အကြောင် မမှီတတ်သော 'နော ဥပါဒါ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့်လည်း ယူအပ်၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့်လည်းဖြစ်၍) (ကမ္မဇရုပ်လည်းဖြစ်၍) လွန်စွာစွဲလမ်း တတ်သော 'ဥပါဒါန်' တရားတို့၏ အာရုံလည်းဖြစ်သော 'ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယ' ရုပ် လည်း ရှိ၏ (နော ဥပါဒါ ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယရုပ်) (ကမ္မဇ မဟာဘူတရုပ်)။

(ဃ)။ ။တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်မူ၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့်ကံကြောင့် မဖြစ်မူ၍) 'ဥပါဒါန်' တရားတို့၏ အာရုံသာဖြစ်သော 'အနုပါဒိန္နုပါဒါနိယ' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (နော ဥပါဒါ အနုပါဒိန္နု-ပါဒါနိယရုပ်) (တိဇ မဟာဘုတ်ရုပ်)။

(ဥပါဒါ သပ္ပဋိဃစတုက္က)

၃ (က)။ ။အကြောင် မှီတတ်သော 'ဥပါဒါ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ထိပါးခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သော (ထိပါးတတ်သော သဘောရှိသော) 'သပ္ပဋိဃ' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဥပါဒါ သပ္ပဋိဃရုပ်) (ဩဠာရိက ဥပါဒါရုပ်) (ပသာဒရုပ် ၅-ပါး၊ ရူပ, သဒ္ဒ, ဂန္ဓ,ရသ အာရုံ ၄-ပါး)။

(ခ)။ ။ထိပါးခြင်းနှင့် တကွမဖြစ်သော (ထိပါးတတ်သော သဘောမရှိသော) 'အပ္ပဋိဃ'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဥပါဒါ အပ္ပဋိဃရုပ်) (သုခုမ ဥပါဒါရုပ်) (အာပေါကြဉ်သော သုခုမရုပ် ၁၅-ပါး)။

(ဂ)။ ။အကြောင်မမှီတတ်သော 'နော ဥပါဒါ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ထိပါးခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သော (ထိပါးတတ်သော သဘောရှိသော) 'သပ္ပဋိဃ' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (နော ဥပါဒါ သပ္ပဋိဃရုပ်) (ဩဠာရိက မဟာဘုတ်ရုပ်) (ပထဝီ, တေဇော, ဝါယော၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ)။

(ဃ)။ ။ထိပါးခြင်းနှင့် တကွမဖြစ်သော (ထိပါးတတ်သော သဘောမရှိသော)'အပ္ပဋိဃ' ရုပ်လည်းရှိ၏ (နော ဥပါဒါ အပ္ပဋိဃရုပ်)(သုခုမမဟာဘုတ်ရုပ်)(အာပေါရုပ်)။

(ဥပါဒါ ဩဠာရိကစတုက္က)

၄ (က)။ ။အကြောင်မှီတတ်သော 'ဥပါဒါ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ကြမ်းတမ်းသော 'ဩဠာရိက'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဥပါဒါ ဩဠာရိကရုပ်) (ပသာဒရုပ် ၅-ပါး၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗကြဉ်သော ဂေါစရရုပ် ၄-ပါး)။

(ခ)။ ။သိမ်မွေ့သော 'သုခုမ'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဥပါဒါ သုခုမရုပ်) (အာပေါကြဉ်သော သုခုမရုပ် ၁၅-ပါး)။

(ဂ)။ ။အကြောင်မမှီတတ်သော 'နော ဥပါဒါ' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ကြမ်းတမ်းသော 'ဩဠာရိက'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (နော ဥပါဒါ ဩဠာရိကရုပ်) (ဩဠာရိက မဟာဘုတ်ရုပ်) (ပထဝီ,တေဇော,ဝါယော)။

(ဃ)။ ။သိမ်မွေ့သော 'သုခုမ'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (နော ဥပါဒါ သုခုမရုပ်)(သုခုမ မဟာဘုတ်ရုပ်) (အာပေါရုပ်)။

(ဥပါဒါ ဒူရေစတုက္က)

၅ (က)။ ။အကြောင်မှီတတ်သော 'ဥပါဒါ' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ဝေးသော (အသိခက်သော) 'ဒူရေ'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဥပါဒါ ဒူရေရုပ်) (သုခုမ ဥပါဒါရုပ်) (အာပေါကြဉ်သော သုခုမရုပ် ၁၅-ပါး)။

(ခ)။ ။နီးကပ်သော (သိလွယ်သော) 'သန္တိကေ' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဥပါဒါ သန္တိကေ ရုပ်) (ဩဠာရိက ဥပါဒါရုပ်) (ပသာဒရုပ် ၅-ပါး၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗကြဉ်သော ဂေါစရ ရုပ် ၄-ပါး)။

(ဂ)။ ။အကြင် မမှိတတ်သော 'နော ဥပါဒါ' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ဝေးသော (အသိခက်သော) 'ဒူရေ' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (နော ဥပါဒါ ဒူရေရုပ်) (သုခုမ-မဟာဘုတ်ရုပ်) (အာပေါရုပ်)။

(ဃ)။ ။နီးကပ်သော (သိလွယ်သော) 'သန္တိကေ' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (နော ဥပါဒါ သန္တိ-ကေရုပ်) (ဩဠာရိက မဟာဘုတ်ရုပ်) (ပထဝီ, တေဇော, ဝါယော)။

(ဥပါဒိဏ္ဏ သနိဒဿနစတုက္က)[၁]

၆ (က)။ ။အကြင် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သောကံသည် (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သောကံသည်) အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်သော (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့်ဖြစ်သော) 'ဥပါဒိန္န' ရုပ် (ကမ္မဇရုပ်) သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် မြင်ခြင်းနှင့် တကွ ဖြစ်သော (မြင်အပ်သော) 'သနိဒဿန' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဥပါဒိန္န သနိဒဿနရုပ်)[၂] (ရူပါရုံဟူသော မြင်အပ်သည့် ကမ္မဇရုပ်)။

(ခ)။ ။မြင်ခြင်းနှင့် တကွ မဖြစ်သော (မမြင်အပ်သော) 'အနိဒဿန' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဥပါဒိန္န အနိဒဿနရုပ်) (မမြင်အပ်သော ကမ္မဇရုပ်များ)။

(ဂ)။ ။အကြင် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်သော (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့် မဖြစ်သော) 'အနုပါဒိန္န' ရုပ် (ကမ္မဇရုပ်မဟုတ်သောရုပ်) သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် မြင်ခြင်းနှင့် တကွ ဖြစ်သော (မြင်အပ်သော) 'သနိဒဿန' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အနုပါဒိန္န သနိ-ဒဿနရုပ်) (သနိဒဿန တိဇရူပါရုံ)။

(ဃ)။ ။မြင်ခြင်းနှင့် တကွ မဖြစ်သော (မမြင်အပ်သော) 'အနိဒဿန' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အနုပါဒိန္န အနိဒဿနရုပ်) (အနိဒဿန တိဇရုပ်)။

(ဥပါဒိန္န သပ္ပဋိဃစတုက္က)

၇ (က)။ ။အကြင် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သောကံသည် (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သောကံသည်) အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့်ယူအပ်သော (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံ၏ အကျိုးဖြစ်သော) 'ဥပါဒိန္န' ရုပ် (ကမ္မဇရုပ်) သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ထိပါးခြင်းနှင့် တကွ ဖြစ်သော (ထိပါးတတ်သော သဘောရှိသော) 'သပ္ပဋိဃ' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဥပါဒိန္န သပ္ပဋိဃရုပ်) (ကမ္မဇ ဩဠာရိကရုပ်)။

(ခ)။ ။ထိပါးခြင်းနှင့် တကွ မဖြစ်သော (ထိပါးတတ်သော သဘောမရှိသော) 'အပ္ပ-ဋိဃ' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဥပါဒိန္န အပ္ပဋိဃရုပ်) (ကမ္မဇ သုခုမရုပ်)။

၁။ အမှတ်နံပါတ် ၆-မှ ၂၁-အထိ ဝိဘင်း ပါဠိတော်၌ ပေယျာလချန်ခဲ့သည်၊ ယခုမြန်မာပြန်၌ လေ့လာသူ သုတေသီတို့အကျိုးငှါ ထည့်သွင်းဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

၂။ 'ဥပါဒိဏ္ဏ'-'ဥပါဒိန္န' ဟု ၂-မျိုးလုံးပင် ရေးနိုင်သည်။

(ဂ)။ ။အကြင် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်သော တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့် မဖြစ်သော 'အနုပါဒိန္န' ရုပ်(ကမ္မဇရုပ်မဟုတ်သောရုပ်)သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ထိပါးခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သော (ထိပါးတတ်သော)'သပ္ပဋိဃ' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အနုပါဒိန္န သပ္ပဋိဃရုပ်) (ရူပ, သဒ္ဒ, ဂန္ဓ, ရသ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗရုပ်)။

(ဃ)။ ။ထိပါးခြင်းနှင့် တကွ မဖြစ်သော (ထိပါးတတ်သော သဘောမရှိသော) 'အပ္ပဋိဃ' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အနုပါဒိန္န အပ္ပဋိဃရုပ်) (တိဇ သုခုမရုပ်)။

(ဥပါဒိန္န မဟာဘူတစတုက္က)

၈ (က)။ ။အကြင် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သောကံသည်) အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့်ယူအပ်သော (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့်ဖြစ်သော) 'ဥပါဒိန္န' ရုပ် (ကမ္မဇရုပ်)သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ကြီးကျယ်ထင်ရှားသော 'မဟာဘုတ်' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဥပါဒိဏ္ဏ မဟာဘုတ်ရုပ်) (ကမ္မဇ မဟာဘုတ်ရုပ်)။

(ခ)။ ။ကြီးကျယ်ထင်ရှားသည် မဟုတ်သော (န မဟာဘူတ) ရုပ်လည်း ရှိ၏(ဥပါဒိန္န န မဟာဘူတရုပ်) (ကမ္မဇ ဥပါဒါရုပ်)။

(ဂ)။ ။အကြင် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်သော(တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့်မဖြစ်သော) 'အနုပါဒိန္န' ရုပ်(ကမ္မဇရုပ်မဟုတ်သောရုပ်)သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ကြီးကျယ်ထင်ရှားသော'မဟာဘုတ်' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အနုပါဒိန္န မဟာဘူတရုပ်) (ကမ္မဇရုပ်မဟုတ်သော တိဇ မဟာဘုတ်ရုပ်)။

(ဃ)။ ။ကြီးကျယ်ထင်ရှားသည် မဟုတ်သော 'န မဟာဘူတ' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အနုပါဒိန္န န မဟာဘူတရုပ်) (ကမ္မဇရုပ်မဟုတ်သော တိဇ ဥပါဒါရုပ်)။

(ဥပါဒိန္န သြဠာရိကစတုက္က)

၉ (က)။ ။အကြင် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သောကံသည် (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သောကံသည်)အကျိုး၏ အဖြင့်ယူအပ်သော (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့်ဖြစ်သော) 'ဥပါဒိန္န'ရုပ် (ကမ္မဇရုပ်) သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ကြမ်းတမ်းသော 'သြဠာရိက'ရုပ်လည်း ရှိ၏၊(ဥပါဒိန္န သြဠာရိကရုပ်)(ကမ္မဇ သြဠာရိကရုပ်)။

(ခ)။ ။သိမ်မွေ့သော 'သုခုမ'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဥပါဒိန္န သုခုမရုပ်) (ကမ္မဇ သုခုမရုပ်)။

(ဂ)။ ။အကြင် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏ဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်သော(တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့် မဖြစ်သော) 'အနုပါဒိန္န'ရုပ်

(ကမ္မဇရုပ်မဟုတ်သောရုပ်)သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ကြမ်းတမ်းသော 'ဩဠာ-ရိက'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အနုပါဒိန္န ဩဠာရိကရုပ်) (ကမ္မဇရုပ်မဟုတ်သော တိဇ ဩဠာရိကရုပ်)။

(ဃ)။ ။သိမ်မွေ့သော 'သုခုမ'ရုပ်လည်း ရှိ၏(အနုပါဒိန္န သုခုမရုပ်) (တိဇ သုခုမရုပ်)။

(ဥပါဒိန္န ဒူရေစတုက္က)

၁၀ (က)။ ။အကြင်တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်သော (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့် ဖြစ်သော) 'ဥပါဒိန္န'ရုပ် (ကမ္မဇရုပ်)သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ဝေးကွာသော(အသိခက်သော) 'ဒူရေ'ရုပ်လည်း ရှိ၏(ဥပါဒိန္န ဒူရေရုပ်) (ကမ္မဇ သုခုမရုပ်)။

(ခ)။ ။နီးကပ်သော(သိလွယ်သော)'သန္တိကေ'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဥပါဒိန္န သန္တိကေရုပ်) (ကမ္မဇ ဩဠာရိကရုပ်)။

(ဂ)။ ။အကြင် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်သော (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့်ကံကြောင့် မဖြစ်သော) 'အနုပါဒိန္န' ရုပ်(ကမ္မဇရုပ်မဟုတ်သောရုပ်)သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ဝေးကွာသော (အသိခက်သော) 'ဒူရေ'ရုပ်လည်း ရှိ၏(အနုပါဒိန္န ဒူရေရုပ်)(တိဇ သုခုမရုပ်)။

(ဃ)။ ။နီးကပ်သော(သိလွယ်သော)'သန္တိကေ'ရုပ်လည်း ရှိ၏(အနုပါဒိန္န သန္တိကေရုပ်) (ကမ္မဇရုပ်မဟုတ်သော တိဇဩဠာရိကရုပ်)။

(ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယ သနိဒဿနစတုက္က)

၁၁ (က)။ ။အကြင်တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့် ဖြစ်၍) (ကမ္မဇရုပ်ဖြစ်၍) လွန်စွာ စွဲလမ်းတတ်သော 'ဥပါဒါန်'တရား(တဏှာ, ဒိဋ္ဌိ)တို့၏ အာရုံလည်း ဖြစ်သော 'ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယ'ရုပ်လည်း ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် မြင်ခြင်းနှင့် တကွ ဖြစ်သော (မြင်အပ်သော) 'သနိဒဿန'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယ သနိဒဿန ရုပ်) (ကမ္မဇ ရူပါရုံ)။

(ခ)။ ။မြင်ခြင်းနှင့် တကွ မဖြစ်သော (မမြင်အပ်သော) 'အနိဒဿန'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယ အနိဒဿနရုပ်)(ရူပါရုံမှ တပါးသော ကမ္မဇရုပ်များ)။

(ဂ)။ ။အကြင် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်မူ၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့် မဖြစ်မူ၍) (ကမ္မဇရုပ်မဟုတ်မူ၍)လွန်စွာ စွဲလမ်း တတ်သော 'ဥပါဒါန်'တရားတို့၏ အာရုံသာဖြစ်သော 'အနုပါဒိန္နုပါဒါနိယ' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် မြင်ခြင်းနှင့် တကွ ဖြစ်သော

(မြင်အပ်သော) 'သနိဒဿန'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အနုပါဒိန္နုပါဒါနိယ သနိဒဿနရုပ်) (ကမ္မဇ မဟုတ်သော တိဇရူပါရုံ)။

(ဃ)။ ။မြင်ခြင်းနှင့် တကွ မဖြစ်သော(မမြင်အပ်သော) 'အနိဒဿန'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အနုပါဒိန္နုပါဒါနိယ အနိဒဿနရုပ်)(ရူပါရုံမှ တပါးသော တိဇရုပ်များ)။

(ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယ သပ္ပဋိဃစတုက္က)

၁၂ (က)။ ။အကြင်တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့်ယူအပ်၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့်လည်း ဖြစ်၍) (ကမ္မဇရုပ်လည်း ဖြစ်၍)လွန်စွာ စွဲလမ်းတတ်သော 'ဥပါဒါန်'တရားတို့၏ အာရုံလည်း ဖြစ်သော 'ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ထိပါးခြင်းနှင့် တကွ ဖြစ်သော (ထိပါးတတ်သော သဘောရှိသော) 'သပ္ပဋိဃ'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယ သပ္ပဋိဃရုပ်)(ကမ္မဇ ဩဠာရိကရုပ်)။

(ခ)။ ။ထိပါးခြင်းနှင့် တကွ မဖြစ်သော(ထိပါးတတ်သော သဘောမရှိသော) 'အပ္ပဋိဃ'ရုပ်လည်း ရှိ၏(ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယ အပ္ပဋိဃရုပ်)(ကမ္မဇ သုခုမရုပ်)။

(ဂ)။ ။အကြင် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်မူ၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့် မဖြစ်မူ၍) (ကမ္မဇရုပ် မဟုတ်မူ၍)လွန်စွာ စွဲလမ်းတတ်သော 'ဥပါဒါန်'တရားတို့၏ အာရုံသာ ဖြစ်သော 'အနုပါဒိန္နုပါဒါနိယ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ထိပါးခြင်းနှင့် တကွ ဖြစ်သော (ထိပါးတတ်သော သဘောရှိသော) 'သပ္ပဋိဃ'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အနုပါဒိန္နုပါဒါနိယ သပ္ပဋိဃရုပ်)(တိဇ ဩဠာရိကရုပ်)။

(ဃ)။ ။ထိပါးခြင်းနှင့် တကွ မဖြစ်သော(ထိပါးတတ်သော သဘောမရှိသော) 'အပ္ပဋိဃ'ရုပ်လည်း ရှိ၏(အနုပါဒိန္နုပါဒါနိယ အပ္ပဋိဃရုပ်) (တိဇ သုခုမရုပ်)။

(ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယ မဟာဘူတစတုက္က)

၁၃ (က)။ ။အကြင် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်၍(တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့် ဖြစ်၍) (ကမ္မဇရုပ်လည်း ဖြစ်၍) လွန်စွာစွဲလမ်းတတ်သော 'ဥပါဒါန်'တရားတို့၏ အာရုံလည်းဖြစ်သော 'ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယ' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ကြီးကျယ်ထင်ရှားသော 'မဟာဘူတ' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယ မဟာဘူတရုပ်)။ (ကမ္မဇ မဟာဘုတ်ရုပ်)။

(ခ)။ ။ကြီးကျယ်ထင်ရှားသည် မဟုတ်သော 'န မဟာဘူတ' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယ န မဟာဘူတရုပ်) (ကမ္မဇ ဥပါဒါရုပ်)။

(ဂ)။ ။အကြင် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်မူ၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့် မဖြစ်မူ၍) (ကမ္မဇရုပ်

မဟုတ်မူ၍) လွန်စွာစွဲလမ်းတတ်သော 'ဥပါဒါန်' တရားတို့၏ အာရုံသာဖြစ်သော 'အနုပါဒိန္နုပါဒါနိယ' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ကြီးကျယ်ထင်ရှားသော 'မဟာဘူတ' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အနုပါဒိန္နုပါဒါနိယ မဟာဘူတရုပ်) (တိဇ မဟာဘုတ်ရုပ်)။

(ဃ)။ ။ကြီးကျယ်ထင်ရှားသည် မဟုတ်သော 'န မဟာဘူတ' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အနုပါဒိန္နုပါဒါနိယ န မဟာဘူတရုပ်) (တိဇ ဥပါဒါရုပ်)။

(ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယ သြဠာရိကစတုက္က)

၁၄ (က)။ ။အကြင် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့်လည်း ယူအပ်၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့် လည်းဖြစ်၍) (ကမ္မဇ ရုပ်လည်းဖြစ်၍) လွန်စွာစွဲလမ်းတတ်သော 'ဥပါဒါန်' တရား (တဏှာ, ဒိဋ္ဌိ) တို့၏ အာရုံလည်းဖြစ်သော 'ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယ' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ကြမ်းတမ်းသော 'သြဠာရိက' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယ သြဠာရိက ရုပ်) (ကမ္မဇ သြဠာရိကရုပ်)။

(ခ)။ ။သိမ်မွေ့သော 'သုခုမ' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဥပါဒိဏ္ဏုပါဒါနိယ သုခုမရုပ်) (ကမ္မဇ သုခုမရုပ်)။

(ဂ)။ ။အကြင် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်မူ၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့် မဖြစ်မူ၍) (ကမ္မဇရုပ် မဟုတ်မူ၍) လွန်စွာ စွဲလမ်းတတ်သော 'ဥပါဒါန်' တရားတို့၏ အာရုံသာ ဖြစ်သော 'အနုပါဒိန္နုပါဒါနိယ' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ကြမ်းတမ်းသော 'သြဠာရိက' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အနုပါဒိန္နုပါဒါနိယ သြဠာရိကရုပ်) (တိဇ သြဠာရိကရုပ်)။

(ဃ)။ ။သိမ်မွေ့သော 'သုခုမ' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အနုပါဒိန္နုပါဒါနိယ သုခုမရုပ်) (တိဇ သုခုမရုပ်)။

(ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယ ဒူရေစတုက္က)

၁၅ (က)။ ။အကြင် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့်လည်း ယူအပ်၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့်လည်းဖြစ်၍) (ကမ္မဇရုပ် လည်းဖြစ်၍) လွန်စွာ စွဲလမ်းတတ်သော 'ဥပါဒါန်' တရားတို့၏ အာရုံလည်း ဖြစ်သော 'ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယ' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထို (ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယ) ရုပ်သည် ဝေးကွာသော (အသိခက်သော) 'ဒူရေ' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယ ဒူရေရုပ်) (ကမ္မဇ သုခုမရုပ်)။

(ခ)။ ။နီးကပ်သော (သိလွယ်သော) 'သန္တိကေ' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယ သန္တိကေရုပ်) (ကမ္မဇ သြဠာရိကရုပ်)။

(ဂ)။ ။အကြင် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်မူ၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့် မဖြစ်မူ၍) (ကမ္မဇရုပ်မဟုတ်မူ၍) လွန်စွာ စွဲလမ်းတတ်သော 'ဥပါဒါန်' တရားတို့၏ အာရုံသာဖြစ်သော 'အနုပါဒိန္နုပါဒါနိယ' ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထို (အနုပါဒိန္နုပါဒါနိယ) ရုပ် သည် ဝေးကွာသော (အသိခက်သော) 'ဒူရေ'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အနုပါဒိဏ္ဏုပါဒါနိယ ဒူရေရုပ်) (တိဇ သုခုမရုပ်)။

(ဃ)။ ။နီးကပ်သော(သိလွယ်သော) 'သန္တိကေ'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အနုပါဒိန္နုပါဒါနိယ သန္တိကေရုပ်) (တိဇ ဩဠာရိကရုပ်)။

(သပ္ပဋိဃ ဣန္ဒြိယစတုက္က)

၁၆ (က)။ ။အကြင် ထိပါးခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သော (ထိပါးတတ်သော သဘော ရှိသော) 'သပ္ပဋိဃ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထို(သပ္ပဋိဃ)ရုပ်သည် (မိမိဆိုင်ရာကိစ္စ၌) အစိုးရမှု 'ဣန္ဒြေ'မည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (သပ္ပဋိဃ ဣန္ဒြိယရုပ်) (ဣန္ဒြိယ ဩဠာရိက ရုပ်) (ပသာဒရုပ် ၅-ပါး)။

(ခ)။ ။(မိမိဆိုင်ရာကိစ္စ၌) အစိုးရမှု 'ဣန္ဒြေ' မမည်သော 'န ဣန္ဒြိယ'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (သပ္ပဋိဃ န ဣန္ဒြိယရုပ်) (အနိန္ဒြိယ ဩဠာရိကရုပ်) (ဝိသယရုပ် ၇-ပါး)။

(ဂ)။ ။အကြင် ထိပါးခြင်းနှင့် တကွမဖြစ်သော (ထိပါးတတ်သောသဘောမရှိသော) 'အပ္ပဋိဃ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် (မိမိ ဆိုင်ရာ ကိစ္စ၌) အစိုးရမှု 'ဣန္ဒြေ' မည်သော ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အပ္ပဋိဃ ဣန္ဒြိယရုပ်) (ဣန္ဒြိယ သုခုမရုပ်) (ဘာဝ ရုပ် ၂-ပါးနှင့် ဇီဝိတိန္ဒြေရုပ်)။

(ဃ)။ ။အစိုးရမှု'ဣန္ဒြေ'မမည်သော 'န ဣန္ဒြိယ'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အပ္ပဋိဃ န ဣန္ဒြိယရုပ်) (အနိန္ဒြိယ သုခုမရုပ်)။

(သပ္ပဋိဃ မဟာဘူတစတုက္က)

၁၇ (က)။ ။အကြင် ထိပါးခြင်းနှင့် တကွ ဖြစ်သော (ထိပါးတတ်သော သဘောရှိသော) 'သပ္ပဋိဃ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထို(သပ္ပဋိဃ)ရုပ်သည် ကြီးကျယ်ထင်ရှားသော 'မဟာဘုတ်'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (သပ္ပဋိဃ မဟာဘူတရုပ်) (မဟာဘူတ ဩဠာ-ရိကရုပ်) (ပထဝီ, တေဇော, ဝါယော)။

(ခ)။ ။ကြီးကျယ် ထင်ရှားသည်မဟုတ်သော 'န မဟာဘူတ'ရုပ်လည်း ရှိ၏(သပ္ပဋိဃ န မဟာဘူတရုပ်) (ဥပါဒါ ဩဠာရိကရုပ် ၉-ပါး) (ပသာဒရုပ် ၅-ပါး၊ ရူပ, သဒ္ဒ,ဂန္ဓ,ရသအာရုံ ၄-ပါး)။

(ဂ)။ ။အကြင် ထိပါးခြင်းနှင့် တကွမဖြစ်သော (ထိပါးတတ်သောသဘောမရှိသော) 'အပ္ပဋိဃ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထို (အပ္ပဋိဃ) ရုပ်သည် ကြီးကျယ် ထင်ရှားသော

'မဟာဘူတ'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အပ္ပဋိဃ မဟာဘူတရုပ်) (မဟာဘူတ သုခုမရုပ်) (အာပေါဓာတ်)။

(ဃ)။ ။ကြီးကျယ်ထင်ရှားသည် မဟုတ်သော 'န မဟာဘူတ'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အပ္ပဋိဃ န မဟာဘူတရုပ်) (ဥပါဒါ သုခုမရုပ်)။

(ဣန္ဒြိယ သြဠာရိကစတုက္က)

၁၈ (က)။ ။အကြင် (မိမိဆိုင်ရာကိစ္စ၌) အစိုးရမှု 'ဣန္ဒြေ'မည်သောရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုအစိုးရမှု 'ဣန္ဒြေ'မည်သောရုပ်သည် ကြမ်းတမ်းသော 'သြဠာရိက'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဣန္ဒြိယ သြဠာရိကရုပ်) (ပသာဒရုပ် ၅-ပါး)။

(ခ)။ ။သိမ်မွေ့သော 'သုခုမ'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဣန္ဒြိယ သုခုမရုပ်) (ဘာဝရုပ် ၂-ပါး၊ ဇီဝိတိန္ဒြေရုပ်)။

(ဂ)။ ။အကြင် (မိမိဆိုင်ရာကိစ္စ၌) အစိုးရမှု 'ဣန္ဒြေ'မမည်သောရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုအစိုးရမှု 'ဣန္ဒြေ'မမည်သောရုပ်သည် ကြမ်းတမ်းသော 'သြဠာရိက'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အနိန္ဒြိယ သြဠာရိကရုပ်) (အာရုံငါးပါး=ဂေါစရရုပ် ၇-ပါး)။

(ဃ)။ ။သိမ်မွေ့သော 'သုခုမ'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အနိန္ဒြိယ သုခုမရုပ်)။

(ဣန္ဒြိယ ဒူရေစတုက္က)

၁၉ (က)။ ။အကြင် (မိမိဆိုင်ရာကိစ္စ၌) အစိုးရမှု 'ဣန္ဒြေ'မည်သောရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ဝေးကွာသော (အသိခက်သော) 'ဒူရေ'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဣန္ဒြိယ ဒူရေရုပ်) (ဣန္ဒြိယ သုခုမရုပ်) (ဘာဝရုပ် ၂-ပါး၊ ဇီဝိတိန္ဒြေရုပ်)။

(ခ)။ ။နီးကပ်သော (သိလွယ်သော) 'သန္တိကေ'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (ဣန္ဒြိယ သန္တိကေရုပ်)(ဣန္ဒြိယ သြဠာရိကရုပ်) (ပသာဒရုပ် ၅-ပါး)။

(ဂ)။ ။အကြင် (မိမိဆိုင်ရာကိစ္စ၌) အစိုးရမှု 'ဣန္ဒြေ'မမည်သောရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ဝေးကွာသော (အသိခက်သော) 'ဒူရေ'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (န ဣန္ဒြိယ ဒူရေရုပ်) (အနိန္ဒြိယ သုခုမရုပ်)။

(ဃ)။ ။နီးကပ်သော (သိလွယ်သော) 'သန္တိကေရုပ်'လည်း ရှိ၏ (န ဣန္ဒြိယသန္တိကေရုပ်)(အနိန္ဒြိယ သြဠာရိကရုပ်) (ဂေါစရရုပ် ၇-ပါး)။

(မဟာဘူတ သြဠာရိကစတုက္က)

၂၀ (က)။ ။အကြင်ကြီးကျယ်ထင်ရှားသော 'မဟာဘူတ်'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်သည် ကြမ်းတမ်းသော 'သြဠာရိက'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (မဟာဘူတ သြဠာရိကရုပ်) (ပထဝီ,တေဇော, ဝါယော)။

(ခ)။ ။သိမ်မွေ့သော 'သုခုမ'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (မဟာဘူတ သုခုမရုပ်)(အာပေါဓာတ်)။

အဘိ မြန် ၂-၅—ပ-မ-ဗ-သ-စ

(ဂ)။ ။အကြင် ကြီးကျယ်ထင်ရှားသော 'မဟာဘုတ်'မမည်သောရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထို ရုပ်သည် ကြမ်းတမ်းသော 'ဩဠာရိက'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (န မဟာဘူတ ဩဠာရိကရုပ်) (ဥပါဒါ ဩဠာရိကရုပ်) (ပသာဒရုပ် ၅-ပါး၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗကြဉ်သော ဂေါစရရုပ် ၄-ပါး)။

(ဃ)။ ။သိမ်မွေ့သော 'သုခုမ'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (န မဟာဘူတ သုခုမရုပ်) (ဥပါဒါသုခုမရုပ်)။

(မဟာဘူတ ဒူရေစတုက္က)

၂၁ (က)။ ။အကြင်ကြီးကျယ်ထင်ရှားသော 'မဟာဘုတ်'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထိုမဟာဘုတ်ရုပ်သည် ဝေးကွာသော (အသိခက်သော) 'ဒူရေ'ရုပ်လည်း ရှိ၏(မဟာဘူတ ဒူရေရုပ်)(မဟာဘူတ သုခုမရုပ်)(အာပေါဓာတ်)။

(ခ)။ ။နီးကပ်သော(သိလွယ်သော) 'သန္တိကေ'ရုပ်လည်း ရှိ၏(မဟာဘူတ သန္တိကေရုပ်) (မဟာဘူတ ဩဠာရိကရုပ်)(ပထဝီ, တေဇော, ဝါယော)။

(ဂ)။ ။အကြင်ကြီးကျယ်ထင်ရှားသည်မဟုတ်သော 'န မဟာဘူတ'ရုပ်သည် ရှိ၏၊ ထို(န မဟာဘူတ)ရုပ်သည် ဝေးကွာသော (အသိခက်သော) 'ဒူရေ'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (န မဟာဘူတ ဒူရေရုပ်) (ဥပါဒါ သုခုမရုပ်)။

(ဃ)။ ။နီးကပ်သော (သိလွယ်သော) 'သန္တိကေ'ရုပ်လည်း ရှိ၏ (န မဟာဘူတ သန္တိကေရုပ်)(ဥပါဒါ ဩဠာရိကရုပ်)[၁]။

(ဒိဋ္ဌာဒိ စတုက္က)

၂၂ (က)။ ။မြင်အပ်သော 'ဒိဋ္ဌ'ရုပ်သည် ရှိ၏ (ရူပါရုံ)။

(ခ)။ ။ကြားအပ်သော 'သုတ'ရုပ်သည် ရှိ၏(သဒ္ဒါရုံ)။

(ဂ)။ ။(ဃာန, ဇိဝှါ, ကာယပသာဒတို့ဖြင့်) တွေ့ထိ၍ သိအပ်သော 'မုတ'ရုပ်သည် ရှိ၏ (သမ္ပတ္တရုပ်များဖြစ်သော ဂန္ဓာရုံ, ရသာရုံ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ) [၂]။

(ဃ)။ ။(စိတ်ဖြင့်) သိအပ်သော 'ဝိညာတ'ရုပ်သည် ရှိ၏ (ရုပ်အားလုံး)။

ဤသို့ လေးပါးစီပြားသော နည်းအားဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာသည် (၂၂-ပါး) ဖြစ်၏။

စတုက္ကနည်း ၂၂-ပါး ပြီး၏။

၁။ စတုက္ကနည်း အမှတ် ၆-မှ ၂၁-အထိ ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ ပေယျာလချန်ထားခဲ့သည်။ လေ့လာသူသူတော်ကောင်းတို့အကျိုးငှါ ဤမြန်မာပြန်၌ ထုတ်ဖော်ရေးသားလိုက်သည်။

၂။ အဋ္ဌသာလိနီ၊ နှာ-၃၇၃၊ မဟာနိဒ္ဒေသအဋ္ဌကထာ-နှာ-၃၇။

ငါးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဟောကြားသော 'ပဉ္စက'နည်း

ငါးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

၁-(၁)။ ။မြေဟူသော ခက်မာမှုသဘော 'ပထဝီဓာတ်'သည် ရှိ၏။

(၂)။ ။ရေဟူသော ဖွဲ့စည်းမှုသဘော 'အာပေါဓာတ်'သည် ရှိ၏။

(၃)။ ။မီးဟူသော ပူလောင်ရင့်ကျက်စေမှုသဘော 'တေဇောဓာတ်'သည် ရှိ၏။

(၄)။ ။လေဟူသော ထောက်ကန်လှုပ်ရှားမှုသဘော 'ဝါယောဓာတ်'သည် ရှိ၏။

(၅)။ ။ယင်းသဘာဝ'ဓာတ်'လေးပါးကို မှီတတ်သော 'ဥပါဒါ'ရုပ်သည် ရှိ၏။

ဤသို့ ငါးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

ပဉ္စကနည်း ပြီး၏။

ခြောက်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဟောကြားသော 'ဆက္က'နည်း

ခြောက်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

၁-(၁)။ ။စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်သော 'စက္ခုဝိညေယျ'ရုပ်သည် ရှိ၏ (ရူပါရုံ)။

(၂)။ ။သောတဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်သော 'သောတဝိညေယျ'ရုပ်သည် ရှိ၏ (သဒ္ဒါရုံ)။

(၃)။ ။ဃာနဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်သော'ဃာနဝိညေယျ'ရုပ်သည် ရှိ၏ (ဂန္ဓာရုံ)။

(၄)။ ။ဇိဝှါဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်သော 'ဇိဝှါဝိညေယျ'ရုပ်သည် ရှိ၏ (ရသာရုံ)။

(၅)။ ။ကာယဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်သော 'ကာယဝိညေယျ'ရုပ်သည် ရှိ၏(ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ)။

(၆)။ ။မနောဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်သော'မနောဝိညေယျ'ရုပ်သည် ရှိ၏ (ရုပ်အားလုံး)။

ဤသို့ ခြောက်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

ဆက္ကနည်း ပြီး၏။

ခုနစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဟောကြားသော 'သတ္တက'နည်း

ခုနစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

၁-(၁)။ ။စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်သော 'စက္ခုဝိညေယျ'ရုပ်သည် ရှိ၏ (ရူပါရုံ)။

(၂)။ ။သောတဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်သော 'သောတဝိညေယျ'ရုပ်သည် ရှိ၏ (သဒ္ဒါရုံ)။

(၃)။ ။ဃာနဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်သော'ဃာနဝိညေယျ'ရုပ်သည် ရှိ၏ (ဂန္ဓာရုံ)။

(၄)။ ။ဇိဝှါဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်သော 'ဇိဝှါဝိညေယျ'ရုပ်သည် ရှိ၏ (ရသာရုံ)။

(၅)။ ။ကာယဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်သော 'ကာယဝိညေယျ'ရုပ်သည် ရှိ၏(ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ)။

(၆)။ ။(ပဉ္စာရုံကို)သိကာမျှသဘောဖြစ်သည့်'မနောဓာတ်'(ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊သမ္ပဋိစ္ဆိုန်း ဒွေ)ဖြင့် သိအပ်သော 'မနောဓာတုဝိညေယျ' ရုပ်သည် ရှိ၏ (မနောဓာတု-ဝိညေယျရုပ်) (ရူပါရုံစသော အာရုံငါးပါး)။

(၇)။ ။(အာရုံခြောက်ပါးလုံးကို) အထူးသိမှုသဘောဖြစ်သည့် 'မနောဝိညာဏဓာတ်' ဖြင့် သိအပ်သော 'မနောဝိညာဏဓာတုဝိညေယျ'ရုပ်သည် ရှိ၏(ရုပ်အားလုံး)။

ဤသို့ ခုနစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

သတ္တကနည်း ပြီး၏။

ရှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဟောကြားသော 'အဋ္ဌက'နည်း

ရှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

၁–(၁)။ ။စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့်သိအပ်သော 'စက္ခုဝိညေယျ'ရုပ်သည် ရှိ၏ (ရူပါရုံ)။

(၂)။ ။သောတဝိညာဏ်ဖြင့်သိအပ်သော 'သောတဝိညေယျ'ရုပ်သည် ရှိ၏ (သဒ္ဒါရုံ)။

(၃)။ ။ဃာနဝိညာဏ်ဖြင့်သိအပ်သော 'ဃာနဝိညေယျ'ရုပ်သည် ရှိ၏ (ဂန္ဓာရုံ)။

(၄)။ ။ဇိဝှါဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်သော 'ဇိဝှါဝိညေယျ'ရုပ်သည် ရှိ၏ (ရသာရုံ)။

(၅)။ ။ကာယဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်သော ချမ်းသာသောအတွေ့ရှိသည့် 'ကာယဝိညေယျ-သုခသမ္ဖဿ'ရုပ်သည် ရှိ၏ (နှစ်လိုဖွယ်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ)။

(၆)။ ။ကာယဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်သော ဆင်းရဲသောအတွေ့ရှိသည့် 'ကာယဝိညေယျ-ဒုက္ခသမ္ဖဿ'ရုပ်သည် ရှိ၏ (မနှစ်လိုဖွယ်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ)။

(၇)။ ။(ပဉ္စာရုံကို) သိကာမျှ သဘော'မနောဓာတ်'ဖြင့် သိအပ်သော 'မနောဓာတု-ဝိညေယျ'ရုပ်သည် ရှိ၏ (ရူပါရုံစသော အာရုံငါးပါး)။

(၈)။ ။(အာရုံခြောက်ပါးလုံးကို) အထူးသိမှုသဘော 'မနောဝိညာဏဓာတ်'ဖြင့် သိအပ်သော 'မနောဝိညာဏဓာတုဝိညေယျ'ရုပ်သည် ရှိ၏ (ရုပ်အားလုံး)။

ဤသို့ ရှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

အဋ္ဌကနည်း ပြီး၏။

ကိုးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဟောကြားသော 'နဝက'နည်း

ကိုးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁)။　။မြင်မှု၌အစိုးရသော မျက်စိအကြည်'စက္ခုန္ဒြေ'မည်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (စက္ခုပသာဒ)။

(၂)။　။ကြားမှု၌အစိုးရသော နားအကြည်'သောတိန္ဒြေ'မည်သောရုပ်သည် ရှိ၏ (သောတပသာဒ)။

(၃)။　။နံမှု၌အစိုးရသော နှာခေါင်းအကြည် 'ဃာနိန္ဒြေ'မည်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (ဃာနပသာဒ)။

(၄)။　။လျက်မှု၌အစိုးရသော လျှာအကြည် 'ဇိဝှိန္ဒြေ'မည်သောရုပ်သည် ရှိ၏ (ဇိဝှါပသာဒ)။

(၅)။　။ထိမှု၌အစိုးရသော ကိုယ်အကြည် 'ကာယိန္ဒြေ'မည်သောရုပ်သည် ရှိ၏ (ကာယပသာဒ)။

(၆)။　။မိန်းမ(အမ)ဖြစ်ကြောင်း၌အစိုးရမှု 'ဣတ္ထိန္ဒြေ'မည်သောရုပ်သည် ရှိ၏ (ဣတ္ထိဘာဝရုပ်)။

(၇)။　။ယောကျ်ား(အထီး အဖို)ဖြစ်ကြောင်း၌ အစိုးရမှု 'ပုရိသိန္ဒြေ'မည်သောရုပ်သည် ရှိ၏ (ပုမ္ဘာဝရုပ်)။

(၈)။　။အသက်ရှင်ကြောင်း၌ အစိုးရမှု 'ဇီဝိတိန္ဒြေ'မည်သောရုပ်သည် ရှိ၏ (ဇီဝိတရုပ်)။

(၉)။　။အကြင်ဣန္ဒြေ မမည်သောရုပ်သည် ရှိ၏ (ဣန္ဒြိယရုပ်ရှစ်ခုမှ တပါး အခြားသောရုပ်များ)။

ဤသို့ ကိုးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

နဝကနည်း ပြီး၏။

ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဟောကြားသော 'ဒသက'နည်း

ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁)။　။မြင်မှု၌ အစိုးရသော မျက်စိအကြည် ''စက္ခုန္ဒြေ' မည်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (စက္ခုပသာဒ)။

(၂)။　။ကြားမှု၌ အစိုးရသော နားအကြည် 'သောတိန္ဒြေ' မည်သောရုပ်သည် ရှိ၏ (သောတပသာဒ)။

(၃)။ ။နံ့မှု၌ အစိုးရသော နှာခေါင်းအကြည် 'ဃာနိန္ဒြေ' မည်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (ဃာနပသာဒ)။

(၄)။ ။လျှက်မှု၌ အစိုးရသော လျှာအကြည် 'ဇိဝှိန္ဒြေ' မည်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (ဇိဝှါပသာဒ)။

(၅)။ ။ထိမှု၌ အစိုးရသော ကိုယ်အကြည် 'ကာယိန္ဒြေ' မည်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (ကာယပသာဒ)။

(၆)။ ။မိန်းမ (အမ) ဖြစ်ကြောင်း၌ အစိုးရမှု 'ဣတ္ထိန္ဒြေ' မည်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (ဣတ္ထိဘာဝရုပ်)။

(၇)။ ။ယောကျ်ား (အထီး အဖို) ဖြစ်ကြောင်း၌ အစိုးရမှု 'ပုရိသိန္ဒြေ' မည်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (ပုရိသဘာဝရုပ်)။

(၈)။ ။အသက်ရှင်ကြောင်း၌ အစိုးရမှု 'ဇီဝိတိန္ဒြေ' မည်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (ဇီဝိတရုပ်)။

(၉)။ ။ဣန္ဒြေမမည်သော, ထိပါးခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သော (ထိပါးတတ်သောသဘော ရှိသော) 'သပ္ပဋိဃ' ရုပ်သည် ရှိ၏(န ဣန္ဒြိယ သပ္ပဋိဃရုပ်)(ဝိသယရုပ် ခုနစ်ခု)။

(၁၀)။ ။ဣန္ဒြေမမည်သော, ထိပါးခြင်းနှင့်တကွ မဖြစ်သော (ထိပါးတတ်သောသဘော မရှိသော) 'အပ္ပဋိဃ' ရုပ်သည် ရှိ၏ (န ဣန္ဒြိယ အပ္ပဋိဃရုပ်) (ဘာဝရုပ်,ဇီဝိတရုပ်တို့မှတပါး အခြားသော သုခုမရုပ်များ)။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

ဒသကနည်း ပြီး၏။

တဆယ့်တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဟောကြားသော 'ဧကာဒသက'နည်း

တဆယ့်တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁)။ ။မြင်သိစိတ်ဖြစ်ရာ မျက်စိအကြည် 'စက္ခာယတန' မည်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (စက္ခုပသာဒ)။

(၂)။ ။ကြားသိစိတ်ဖြစ်ရာ နား အကြည် 'သောတာယတန' မည်သောရုပ်သည် ရှိ၏ (သောတပသာဒ)။

(၃)။ ။နံသိစိတ်ဖြစ်ရာ နှာခေါင်း အကြည် 'ဃာနာယတန' မည်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (ဃာနပသာဒ)။

(၄)။ ။လျှက်သိစိတ်ဖြစ်ရာ လျှာအကြည် 'ဇိဝှါယတန' မည်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (ဇိဝှါပသာဒ)။

(၅)။ ။ထိသိစိတ်ဖြစ်ရာ ကိုယ်အကြည် 'ကာယာယတန' မည်သောရုပ်သည် ရှိ၏ (ကာယပသာဒ)။

(၆)။ ။မြင်သိစိတ်ဖြစ်ကြောင်း အဆင်း 'ရူပါယတန' မည်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (ရူပါရုံ)။

(၇)။ ။ကြားသိစိတ်ဖြစ်ကြောင်း အသံ 'သဒ္ဒါယတန' မည်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (သဒ္ဒါရုံ)။

(၈)။ ။နံသိစိတ်ဖြစ်ကြောင်း အနံ့ 'ဂန္ဓာယတန' မည်သောရုပ်သည် ရှိ၏ (ဂန္ဓာရုံ)။

(၉)။ ။လျက်သိစိတ်ဖြစ်ကြောင်း အရသာ 'ရသာယတန' မည်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (ရသာရုံ)။

(၁၀)။ ။ထိသိစိတ်ဖြစ်ကြောင်း အတွေ့ 'ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန' မည်သော ရုပ်သည် ရှိ၏ (ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ)။

(၁၁)။ ။ဓမ္မာယတန၌ အကျုံးဝင်သော မြင်အပ်သောသဘောလည်း မရှိမူ၍ (မမြင်အပ်မူ၍) ထိပါးတတ်သော သဘောလည်း မရှိသော 'အနိဒဿန အပ္ပဋိဃ' ရုပ်လည်း ရှိ၏ (အနိဒဿန အပ္ပဋိဃဖြစ်သော သုခုမရုပ်)။

ဤသို့ တဆယ့်တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

ကောဒသကနည်း ပြီး၏။

ဤဆိုခဲ့ပြီးသော ရုပ်အားလုံးကို ရူပက္ခန္ဓာ ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။

၁-ဧကကနည်း	၄၃-ပါး	....	....	....	ရုပ် ၄၃-ပါး
၂-ဒုကနည်း	၁၀၄-ပါး	....	....	....	ရုပ် ၂၀၈-ပါး
၃-တိကနည်း	၁၀၃-ပါး	....	....	....	ရုပ် ၃၀၉-ပါး
၄-စတုက္ကနည်း	၂၂-ပါး	....	....	....	ရုပ် ၈၈-ပါး
၅-ပဉ္စကနည်း	၁-ပါး	....	....	....	ရုပ် ၅-ပါး
၆-ဆက္ကနည်း	၁-ပါး	....	....	....	ရုပ် ၆-ပါး
၇-သတ္တကနည်း	၁-ပါး	....	....	....	ရုပ် ၇-ပါး
၈-အဋ္ဌကနည်း	၁-ပါး	....	....	....	ရုပ် ၈-ပါး
၉-နဝကနည်း	၁-ပါး	....	....	....	ရုပ် ၉-ပါး
၁၀-ဒသကနည်း	၁-ပါး	....	....	....	ရုပ် ၁၀-ပါး
၁၁-ကောဒသကနည်း	၁-ပါး	....	....	....	ရုပ် ၁၁-ပါး
	နည်း-၂၇၉-ပါး				ရုပ်-၇၀၄-ပါး

(ဤနည်းပေါင်း ၂၇၉-နည်းတို့ဖြင့် ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ၇၀၄-ပါးသော ရုပ်တို့ကို ရူပက္ခန္ဓာဟု ဆိုအပ်၏)။

(ရူပက္ခန္ဓာကို အဘိဓမ္မာနည်းအားဖြင့် ဝေဖန်ဟောကြားအပ်သော 'အဘိဓမ္မဘာဇနီယ'နည်း ပြီး၏)။

၂-ဝေဒနာက္ခန္ဓ (ခံစားမှုအစု)

ဒုကမူလကနည်း

ဒုကမူ-တိကမူလီ

(ဒုက်၅၀-ကို မူထားပြီးလျှင် တိက် ၁၉-ခုကို မူလီသွင်း၍ ဟောသော ဒုကမူလကနည်း ၉၅၀)[၁]

(၁-ဟေတုဂေါစ္ဆက မှ ဒုက် ၃-ခု)

၁-သဟေတုက ဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း [၂]

၃၄။ ထို(ခန္ဓာငါးပါးတို့)တွင် အဘယ်သည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာ မည်သနည်း။

(၁) သဟေတုကဒုက်ကို မူထားပြီးလျှင် ကုသလတိက်ကို မူလီသွင်း၍ ဟောသောနည်း ၁၀-ပါး

(သဟေတုကဒုကမူ-ကုသလတိကမူလီ ၁၀-နည်း) [၃]

ဧကကနည်း။ ။တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။တွေ့ထိမှု 'ဖဿ' နှင့်ယှဉ်သော ခံစားမှုအစု 'ဝေဒနာက္ခန္ဓာ'တည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။သဟိတ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဟိတ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကုသိုလ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကုသိုလ်ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

စတုက္ကနည်း။ ။လေးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော(ကာမတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (ရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (အရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

၁။ အရကောက်အားဖြင့် ဝေဒနာရကောင်းသော ဒုက် ၅၀-ကို မူတည်ပြီးလျှင် ဝေဒနာရကောင်းသော တိက် ၁၉-တိက်တို့ကို မူလီသွင်းသော် နည်းပေါင်း (၅၀×၁၉) = ၉၅၀ ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ အစိတ် အစိတ် ရေတွက်ပါမူ ဝေဒနာက္ခန္ဓာပေါင်း (၉၅၀×၅၅) = ၅၂၂၅၀-ဖြစ်သည်၊ စင်စစ် ရသမျှ ရေတွက်ပါမူ များလှ၏။

ဝေဒနာမရအပ်သော တိက်များမှာ ဝေဒနာတိက်, ပီတိတိက်နှင့် သနိဒဿနတိက်များဖြစ်သည်။

၂။ 'သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်၍ တိက် ၁၉-ခုကို မူလီသွင်းပြီးလျှင် ဟောသော ၁၉-နည်း'ဖြစ်သည်။ အကျဉ်းအားဖြင့် "သဟေတုက ဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း"ဟု ခေါင်းစဉ်ရေးထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုနည်း ၁၉-နည်း၌ တနည်းလျှင် ထပ်မံ၍နည်း ၁၀-နည်းဖြင့် အသေးစိတ်ဝေဖန် ဟောကြားပြန်သည်။ကျန် ဒုက် ၄၉-ခု ကိုလည်း ဤနည်းအတိုင်း ထားသည်။

၃။ ဤနည်း ၁၀-နည်း၌ အသေးစိတ်ရေတွက်လျှင် ဝေဒနာက္ခန္ဓာ ၅၅-ပါးရှိသည်။

ပဉ္စကနည်း။ ။ငါးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကိုယ်ချမ်းသာမှု၌ အစိုးတရခံစားခြင်း 'သုခိန္ဒြေ'သည် ရှိ၏၊ ကိုယ်ဆင်းရဲမှု၌ အစိုးတရခံစားခြင်း 'ဒုက္ခိန္ဒြေ'သည် ရှိ၏၊ စိတ်ချမ်းသာမှု၌ အစိုးတရခံစားခြင်း 'သောမနဿိန္ဒြေ'သည် ရှိ၏၊ စိတ်မချမ်းသာမှု၌ အစိုးတရခံစားခြင်း 'ဒေါမနဿိန္ဒြေ'သည် ရှိ၏၊ လျစ်လျူရှုမှု၌ အစိုးတရခံစားခြင်း'ဥပေက္ခိန္ဒြေ'သည် ရှိ၏။ ။ဤသို့ ငါးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ငါးပါးဖြစ်၏။

ဆက္ကနည်း။ ။ခြောက်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။မြင်သိစိတ် စက္ခုဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သောခံစားမှု 'ဝေဒနာ' (မျက်စိအကြည်'စက္ခုပသာဒ'နှင့် အဆင်း'ရူပါရုံ'တို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သောခံစားမှု 'ဝေဒနာ') (မျက်စိအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သောခံစားမှု 'ဝေဒနာ') (စက္ခုသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ[၁])၊ ကြားသိစိတ် သောတဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သောခံစားမှု 'ဝေဒနာ' (နားအကြည် 'သောတပသာဒ'နှင့် အသံ 'သဒ္ဒါရုံ'တို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သောခံစားမှု 'ဝေဒနာ') (နားအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သောခံစားမှု 'ဝေဒနာ') (သောတသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)၊ နံသိစိတ် ဃာနဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သောခံစားမှု 'ဝေဒနာ' (နှာခေါင်းအကြည် 'ဃာနပသာဒ'နှင့် အနံ့ 'ဂန္ဓာရုံ'တို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု 'ဝေဒနာ') (နှာခေါင်းအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု 'ဝေဒနာ') (ဃာနသမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာ)၊ လျက်သိစိတ် ဇိဝှါဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု 'ဝေဒနာ' (လျှာအကြည် 'ဇိဝှါပသာဒ'နှင့် အရသာ 'ရသာရုံ'တို့ တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု 'ဝေဒနာ') (လျှာအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သောခံစားမှု 'ဝေဒနာ') (ဇိဝှါသမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာ)၊ ထိသိစိတ်ကာယဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်သောတွေ့ထိမှု 'ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု 'ဝေဒနာ' (ကိုယ်အကြည် 'ကာယပသာဒ'နှင့် အတွေ့'ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ'တို့ တွေ့ထိမှုကြောင့် ဖြစ်သော ခံစားမှု'ဝေဒနာ')(ကိုယ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု'ဝေဒနာ')(ကာယသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)၊ ကြံသိစိတ် မနောဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု 'ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု ဝေဒနာ' (စိတ်နှင့် မွေ့ာရုံတို့ တွေ့ထိမှု 'မနောသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု 'ဝေဒနာ') (မနောသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ) သည် ရှိ၏။ ။ဤသို့ ခြောက်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ခြောက်ပါးဖြစ်၏။

သတ္တကနည်း။ ။ခုနစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။စက္ခုဝိညာဉ်နှင့် ယှဉ်သော ဖဿကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာ (စက္ခုသမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာ)၊ သောတဝိညာဉ် နှင့် ယှဉ်သော ဖဿကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာ (သောတသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)၊ ဃာနဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်သော ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ (ဃာနသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)၊ ဇိဝှါဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်သော ဖဿကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာ (ဇိဝှါသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)၊ ကာယဝိညာဉ်နှင့် ယှဉ်သော ဖဿကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာ (ကာယသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)၊ မနောဓာတ်နှင့် ယှဉ်သော ဖဿကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာ (မနောဓာတုသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)၊ မနောဝိညာဏဓာတ်နှင့် ယှဉ်သော ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ (မနောဝိညာဏဓာတုသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ) သည် ရှိ၏။ ။ဤသို့ ခုနစ်ပါးပြားသောနည်း အားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ခုနစ်ပါးဖြစ်၏။

၁။ စာမျက်နှာ ၁၀-၏ အောက်ခြေမှတ်ချက်ကို ပြန်ကြည့်ပါ။

အဋ္ဌကနည်း။ ။ရှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။စက္ခုဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်သော ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ၊ သောတဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်သော ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ၊ ဃာနဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်သော ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ၊ ဇိဝှါဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်သော ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ၊ ကာယဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်သော ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော သုခဝေဒနာ၊ ကာယဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်သော ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော ဒုက္ခဝေဒနာ၊ မနောဓာတ်နှင့်ယှဉ်သော ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ၊ မနောဝိညာဏဓာတ်နှင့်ယှဉ်သော ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာသည် ရှိ၏။ ။ဤသို့ ရှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှစ်ပါးဖြစ်၏။

နဝကနည်း။ ။ကိုးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။မြင်သိစိတ် စက္ခုဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု‘ဝေဒနာ’ (မျက်စိအကြည် ‘စက္ခုပသာဒ’နှင့် အဆင်း ‘ရူပါရုံ’တို့ တွေ့ထိမှု ‘စက္ခုသမ္ဖဿ’ ကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာ) (မျက်စိအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သောခံစားမှု‘ဝေဒနာ’)(စက္ခုသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)၊ ကြားသိစိတ်သောတဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု‘ဖဿ’ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု‘ဝေဒနာ’ (နားအကြည် ‘သောတပသာဒ’နှင့် အသံ‘သဒ္ဒါရုံ’တို့ တွေ့ထိမှု ‘သောတသမ္ဖဿ’ကြောင့် ဖြစ်သောဝေဒနာ) (နားအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’) (သောတသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)၊ နံသိစိတ် ဃာနဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’ (နှာခေါင်းအကြည် ‘ဃာနပသာဒ’နှင့် အနံ့ ‘ဂန္ဓာရုံ’တို့ တွေ့ထိမှု ‘ဃာနသမ္ဖဿ’ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ) (နှာခေါင်းအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’) (ဃာနသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)၊ လျက်သိစိတ် ဇိဝှါဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’ (လျှာအကြည် ‘ဇိဝှါပသာဒ’နှင့် အရသာ ‘ရသာရုံ’တို့ တွေ့ထိမှု ‘ဇိဝှါသမ္ဖဿ’ကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာ) (လျှာအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’) (ဇိဝှါသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)၊ ထိသိစိတ် ကာယဝိညာဉ်နှင့် ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’ (ကိုယ်အကြည် ‘ကာယပသာဒ’နှင့် အတွေ့ ‘ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ’တို့တွေ့ထိမှု ‘ကာယသမ္ဖဿ’ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ) (ကိုယ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’) (ကာယသမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာ)၊ ပဥ္စာရုံကို သိကာမျှ သဘော ‘မနောဓာတ်’နှင့်ယှဉ်သော တွေ့ထိမှု‘ဖဿ’ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’ (ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း သမ္ပဋိစ္ဆိုန်းစိတ်တို့နှင့် ပဥ္စာရုံတို့ တွေ့ထိမှု ‘မနောဓာတုသမ္ဖဿ’ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ) (မနောဓာတ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ခံစားမှု ‘ဝေဒနာ’) (မနောဓာတုသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)၊ **အာရုံကို အထူးသိမှုသဘော** မနော-ဝိညာဏဓာတ်နှင့် ယှဉ်သောတွေ့ထိမှု ‘ဖဿ’ကြောင့်ဖြစ်သော (စိတ်နှင့် ပဥ္စာရုံ ဓမ္မာရုံတို့ တွေ့ထိမှု ‘မနောဝိညာဏဓာတုသမ္ဖဿ’ကြောင့်ဖြစ်သော) (မနောဝိညာဏဓာတ်အတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သော) ကုသိုလ်ဝေဒနာ, အကုသိုလ်ဝေဒနာ, အဗျာကတဝေဒနာသည် ရှိ၏။ ။ဤသို့ ကိုးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ကိုးပါးဖြစ်၏။

ဒသကနည်း။ ။ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။စက္ခုဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်သော ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ (မျက်စိအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ)(စက္ခုသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)၊ သောတဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်သော ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ (နားအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သောဝေဒနာ) (သောတသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)၊ ဃာနဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်သော ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ (နှာခေါင်းအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ) (ဃာနသမ္ဖဿဇာ

ဝေဒနာ)၊ ဇိဝှါဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်သော ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ (လျှာအတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ) (ဇိဝှါသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)၊ ကာယဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်သော ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော (ကိုယ်အတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သော) သုခဝေဒနာနှင့် ဒုက္ခဝေဒနာ၊ မနောဓာတ်နှင့် ယှဉ်သော ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ (မနောဓာတ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ)၊ မနောဝိညာဏဓာတ်နှင့်ယှဉ်သော ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော (မနောဝိညာဏဓာတ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော) ကုသိုလ်ဝေဒနာ, အကုသိုလ်ဝေဒနာ, အဗျာကတဝေဒနာသည် ရှိ၏။ ။ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဆယ်ပါးဖြစ်၏။

(သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်၍ ကုသလတိက်ကို မူလီသွင်းပြီးလျှင် ဟောသောနည်း ၁၀-ပါး ပြီး၏)။

(၂) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် ဝိပါကတိက်ကို မူလီသွင်း၍ ဟောသောနည်း ၁၀-ပါး

(သဟေတုကဒုကမူ- ဝိပါကတိကမူလိ ၁၀-နည်း)

ဧကကနည်း ၃၅။ တပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်ရှိသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်မရှိသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဝိပါက်ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(ဝိပါက်စိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊ အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေခြင်းသဘောရှိသော တရားဖြစ်သော (အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေတတ်သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(ကုသိုလ်, အကုသိုလ်စိတ်တို့၌ရှိသော ဝေဒနာ)၊ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဝိပါက်လည်း မဟုတ်မူ၍ အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေခြင်းသဘောရှိသော တရားလည်းမဟုတ်သော (အကျိုးဝိပါက်ကို မဖြစ်စေတတ်သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(ကြိယာစိတ်၌ရှိသောဝေဒနာ)။ပ။

(၃) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် ဥပါဒိန္နတိက်ကို မူလီသွင်းသောနည်း ၁၀-ပါး

(သဟေတုကဒုကမူ-ဥပါဒိန္နတိကမူလိ ၁၀-နည်း)

တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့်လည်း ယူအပ်၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ကံကြောင့်လည်းဖြစ်၍) ဥပါဒါန်တို့၏အာရုံလည်းဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီဝိပါက်စိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်မူ၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏အာရုံဖြစ်သော ကံကြောင့်မဖြစ်မူ၍) ဥပါဒါန်တို့၏ အာရုံသာဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(လောကီကုသိုလ်, အကုသိုလ်, ကြိယာ စိတ်တို့နှင့်

ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့်လည်း မယူအပ်မူ၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏အာရုံဖြစ်သော ကံကြောင့်လည်း မဖြစ်မူ၍) ဥပါဒါန်တို့၏အာရုံလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(လောကုတ္တရာစိတ်နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)။ပ။

(၄) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် သံကိလိဋ္ဌတိက်ကို မူလီသွင်းသောနည်း ၁၀-ပါး

(သဟေတုကဒုကမူ-သံကိလိဋ္ဌတိကမူလီ ၁၀-နည်း)

ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ်သော 'ကိလေသာ'တို့သည် ပူပန်လည်း ပူပန်စေအပ်သည်ဖြစ်၍ (ကိလေသာတို့နှင့်လည်း ယှဉ်၍) ကိလေသာတို့၏အာရုံလည်းဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ်နှင့် ယှဉ်သောဝေဒနာ)၊ ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ်သည် မဟုတ်မူ၍ (ကိလေသာတို့နှင့်မယှဉ်မူ၍) ကိလေသာတို့၏အာရုံဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ် ဝိပါက် ကြိယာစိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊ ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ်သည်လည်း မဟုတ်မူ၍ (ကိလေသာတို့နှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍) ကိလေသာတို့၏အာရုံလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)။ပ။

(၅) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် ဝိတက်တိက်ကို မူလီသွင်းသောနည်း ၁၀-ပါး

(သဟေတုကဒုကမူ-ဝိတက္က တိကမူလီ ၁၀-နည်း)

ဝိတက်လည်းရှိ၍ ဝိစာရလည်းရှိသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(သဝိတက္ကစိတ် ၅၅-ပါးတို့နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊ ဝိတက်မရှိမူ၍ ဝိစာရမျှသာရှိသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဝိတက်နှင့် မယှဉ်မူ၍ ဝိစာရနှင့်သာယှဉ်သော ဝေဒနာ) (ဒုတိယဈာန်စိတ် ၁၁-ပါး၌ရှိသော ဝေဒနာ)၊ ဝိတက်လည်းမရှိမူ၍ ဝိစာရလည်းမရှိသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(ဝိတက် ဝိစာရတို့နှင့် မယှဉ်သော ဝေဒနာ) (ဒွေးပဥ္စဝိညာဉ်နှင့် တတိယ, စတုတ္ထ, ပဥ္စမဈာန်စိတ်-ထို၅၅-ပါး၌ရှိသော ဝေဒနာ)။ပ။

(၆) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် ဒဿနတိက်ကို မူလီသွင်းသောနည်း ၁၀-ပါး

(သဟေတုကဒုကမူ ဒဿနတိကမူလီ ၁၀-နည်း)

(နိဗ္ဗာန်ကို ရှေးဦးစွာ မြင်သဖြင့် 'ဒဿန'မည်သော) သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါးနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာစိတ်တို့၌ ရှိသောဝေဒနာ)၊ သောတာပတ္တိမဂ် မြင်ပြီးသည့်နိဗ္ဗာန်ကို တဖန်ထပ်၍မြင်သဖြင့် 'ဘာဝနာ'မည်သော အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသောအကုသိုလ်စိတ်တို့၌ ရှိသော ဝေဒနာ)၊သောတာပတ္တိမဂ် ပယ်အပ်သည်လည်း မဟုတ်မူ၍အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည်ပယ်အပ်သည်လည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(ကုသိုလ်,ဝိပါက်,ကြိယာစိတ်တို့၌ရှိသောဝေဒနာ)။ပ။

(၇) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် ဒဿနဟေတုတိက်ကို မူလီသွင်းသောနည်း ၁၀-ပါး

(သဟေတုကဒုကမူ-ဒဿနဟေတုတိကမူလီ ၁၀-နည်း)

(နိဗ္ဗာန်ကို ရှေးဦးစွာ မြင်သဖြင့် 'ဒဿန'မည်သော) သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသည့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါးနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာစိတ်တို့၌ရှိသော ဝေဒနာ, အပါယ်သို့ လားစေတတ်သည့် အကုသိုလ်စိတ်တို့၌ ရှိသောဝေဒနာ)၊ သောတာပတ္တိမဂ် မြင်ပြီးသည့်နိဗ္ဗာန်ကို တဖန်ထပ်၍မြင်သဖြင့် 'ဘာဝနာ'မည်သော အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သောဟိတ်ရှိသည့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(ကြွင်းသောအကုသိုလ်စိတ်တို့၌ရှိသော ဝေဒနာ)၊ သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သောဟိတ်ရှိသည်လည်း မဟုတ်မူ၍ အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသည်လည်းမဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(ကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်တို့၌ရှိသော ဝေဒနာ)။ပ။

(၈) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် အာစယဂါမိတိက်ကို မူလီသွင်းသောနည်း ၁၀-ပါး

(သဟေတုကဒုကမူ အာစယဂါမိတိကမူလီ ၁၀-နည်း)

စုတိပဋိသန္ဓေသို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော 'အာစယဂါမိ'ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော 'အပစယဂါမိ' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဂ်စိတ်လေးပါးနှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊ စုတိပဋိသန္ဓေသို့ရောက်ကြောင်းလည်းမဟုတ်မူ၍ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်းလည်းမဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သောဝေဒနာ)။ပ။

(၉) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် သေက္ခတိက်ကို မူလီသွင်းသောနည်း ၁၀-ပါး

(သဟေတုကဒုကမူ-သေက္ခတိကမူလီ ၁၀-နည်း)

(အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ရန်) ကျင့်ဆဲ'သေက္ခ'ပုဂ္ဂိုလ် (မဂ်ပုဂ္ဂိုလ် ၄-ပါးနှင့် အောက်ဖိုလ် ၃-ပါး ခုနစ်ယောက်) တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဂ်စိတ်လေးပါး, အောက်ဖိုလ်သုံးပါးတို့နှင့် ယှဉ်သောဝေဒနာ)၊ (အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီး) ကျင့်ပြီး'အသေက္ခ'ပုဂ္ဂိုလ် (ရဟန္တာ) တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာလည်း မဟုတ်မူ၍ အသေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီစိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သောဝေဒနာ)။ပ။

(၁၀) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် ပရိတ္တတိက်ကို မူလီသွင်းသော နည်း ၁၀-ပါး

(သဟေတုကဒုကမူ-ပရိတ္တတိကမူလီ ၁၀-နည်း)

နည်းပါးသော အာနုဘော်ရှိသည့် 'ပရိတ္တ'မည်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကာမစိတ်နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊ မြင့်မြတ်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်သော 'မဟဂ္ဂတ'မည်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

သည် ရှိ၏ (မဟဂ္ဂုတ်စိတ်နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊ နှိုင်းယှဉ်မှုကို ပြုတတ်သော ကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သည့် (မနှိုင်းယှဉ်အပ်သော) 'အပ္ပမာဏ' မည်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်နှင့် ယှဉ်သောဝေဒနာ)။ပ။

(၁၁) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် ပရိတ္တာရမ္မဏတိက်ကို မူလီသွင်းသောနည်း ၁၀-ပါး

(သဟေတုကဒုကမူ-ပရိတ္တာရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း)

ပရိတ္တတရား (ကာမတရား)ကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ မဟဂ္ဂုတ်တရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ္ပမာဏတရား(လောကုတ္တရာတရား)ကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၁၂) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် ဟီနတိက်ကို မူလီသွင်းသောနည်း ၁၀-ပါး

(သဟေတုကဒုကမူ ဟီနတိကမူလီ ၁၀-နည်း)

ယုတ်ညံ့သော 'ဟီန'ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ်နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊အလယ်အလတ်ဖြစ်သော 'မဇ္ဈိမ' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ် ဝိပါက် ကြိယာစိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သောဝေဒနာ)၊ မြင့်မြတ်သော 'ပဏီတ'ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ)။ပ။

(၁၃) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် မိစ္ဆတ္တတိက်ကို မူလီသွင်းသောနည်း ၁၀-ပါး

(သဟေတုကဒုကမူ-မိစ္ဆတ္တတိကမူလီ ၁၀-နည်း)

ဖောက်ပြန်သော သဘောရှိ၍ စုတိ၏ အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေးမြဲသော 'မိစ္ဆတ္တနိယတ' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည်ရှိ၏(နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံ ကိုကျူးလွန်သည့် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်နှင့်ပဉ္စာနန္တရိယကံကို ကျူးလွန်သည့် ဒေါသမူစိတ်တို့၏ သတ္တမဇောတို့၌ရှိသော ဝေဒနာ)၊ မဖောက်ပြန်သော သဘောရှိ၍ မိမိ၏ အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေးမြဲသော 'သမ္မတ္တနိယတ' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဂ်စိတ်နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊ (နှစ်ပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့်) အကျိုးပေးမမြဲသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသော စိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)။ပ။

(၁၄) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် မဂ္ဂါရမ္မဏတိက်ကို မူလီသွင်းသောနည်း ၁၀-ပါး

(သဟေတုကဒုကမူ-မဂ္ဂါရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း)

မဂ်ကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဂ္ဂါရမ္မဏစိတ်နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊ မဂ်မည်သော အကြောင်းရင်းဟိတ် ရှိသော (သမ္မာဒိဋ္ဌိမည်သော ပညာတည်းဟူသော အမောဟဟိတ်နှင့်ယှဉ်သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (သမ္မာဒိဋ္ဌိမည်သော အမောဟ=ပညာနှင့်ယှဉ်သည့်

မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ရှိသောဝေဒနာ)၊ မဂ်မည်သော အကြီးအမှူး (ဝီမံသာဓိပတိဖြစ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ=အမောဟ=ပညာ, ဝီရိယာဓိပတိဖြစ်သော သမ္မာဝါယာမ=ဝီရိယ)ရှိသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဝီမံသာဓိပတိ ဖြစ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ=အမောဟ=ပညာ,ဝီရိယာဓိပတိဖြစ်သော သမ္မာဝါယာမ မဂ္ဂင်=ဝီရိယတို့နှင့်ယှဉ်သည့် မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ရှိသော ဝေဒနာ)။ပ။

(၁၅) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် ဥပ္ပန္နတိက်ကို မူလီသွင်းသောနည်း ၁၀-ပါး

(သဟေတုကဒုကမူ-ဥပ္ပန္နတိကမူလီ ၁၀-နည်း)

ဥပါဒ် ဋ္ဌီ ဘင် ခဏသုံးပါးသို့ ရောက်ဆဲဖြစ်သော (ဖြစ်ဆဲ) ပစ္စုပ္ပန်ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ခဏသုံးပါးသို့ ရောက်ပြီးလည်း မဟုတ်မူ၍ ရောက်ဆဲလည်း မဟုတ်သော အနာဂတ်ဝေဒနာက္ခန္ဓာ သည် ရှိ၏ (ဖြစ်လတ္တံ့သော ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာစိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊ မချွတ် ကေန် ဖြစ်လတ္တံ့သော အနာဂတ်ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဝိပါက်စိတ်နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)။ပ။

(၁၆) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် အတီတတိက်ကို မူလီသွင်းသောနည်း ၁၀-ပါး

(သဟေတုကဒုကမူ-အတီတတိကမူလီ ၁၀-နည်း)

ဖြစ်ပြီးသော အတိတ်ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ မရောက်သေး (ဖြစ်လတ္တံ့)သော အနာဂတ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၁၇) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် အတီတာရမ္မဏတိက်ကို မူလီသွင်းသောနည်း ၁၀-ပါး

(သဟေတုကဒုကမူ-အတီတာရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း)

ဖြစ်ပြီးသည့် အတိတ်တရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ မရောက်သေး (ဖြစ်လတ္တံ့)သော အနာဂတ်တရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဖြစ်ဆဲ ပစ္စုပ္ပန် တရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၁၈) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် အဇ္ဈတ္တတိက်ကို မူလီသွင်းသောနည်း ၁၀-ပါး

(သဟေတုကဒုကမူ-အဇ္ဈတ္တတိကမူလီ ၁၀-နည်း)

အတွင်း'အဇ္ဈတ္တ'သန္တာန်၌ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ'ဗဟိဒ္ဓ'သန္တာန်၌ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်းအပ 'အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ'သန္တာန်၌ ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၁၉) သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက်ကို မူလီသွင်းသောနည်း ၁၀-ပါး

(သဟေတုကဒုကမူ-အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း)

အတွင်း သန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်းအပ သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။ ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(သဟေတုကဒုကမူလကနည်း ၁၉-နည်း ပြီး၏၊ ဤနည်း၌ အသေးစိတ်အားဖြင့် ဝေဒနာသည် (၁၉×၅၅)=၁၀၄၅-ပါး ဖြစ်၏)။

၂-ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း[၁]

ကေကနည်း ၃၆။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်နှင့်မယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၃-နဟေတု သဟေတုကဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

ဟိတ်မမည်မူ၍ ဟိတ်သာရှိသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်လည်း မမည်မူ၍ ဟိတ်လည်း မရှိသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၂-စူဠန္တရဒုကမှ ဒုက် ၂-ခု)

၄-လောကိယဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

လောက၌ အကျုံးဝင်သော 'လောကီ' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ လောကမှ ထွက်မြောက်သော 'လောကုတ္တရာ' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၅-ကေနစိဝိညေယျဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

တစုံတခုသောစိတ်သည် သိအပ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ တစုံတခုသောစိတ်သည် မသိအပ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၁-'တိကမူလီ ၁၉-နည်း' ဟူသည်မှာ တိက် ၁၉-ခု ကို မူလီသွင်း၍ ဟောထားသည်ဟု ဆိုလိုသည်။ အသေးစိတ်အားဖြင့် ဤနည်း တနည်း တနည်း၌ ဝေဒနာပေါင်း ၅၅-ပါးစီ ရှိ၏၊ ၁၉-နည်း၌မူ (၁၉×၅၅)=၁၀၄၅-ပါး ဖြစ်၏။

(၃-အာသဝဂေါစ္ဆကမှ ဒုက်၃-ခု)

၆-သာသဝဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

(သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌) ယိုစီးဖြစ်ပွါးနေတတ်၍ မူးယစ် မိုက်မဲစေတတ်သော 'အာသဝ'၏ (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့၏) အာရုံဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အာသဝ၏ အာရုံ မဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၇-အာသဝသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

အာသဝနှင့် (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့နှင့်) ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အာသဝနှင့် မယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၈-အာသဝဝိပ္ပယုတ္တ သာသဝဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

အာသဝနှင့် မယှဉ်မူ၍ အာသဝ၏ အာရုံသာဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အာသဝ နှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ အာသဝ၏ အာရုံလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၄-သညောဇနဂေါစ္ဆကမှ ဒုက် ၃-ခု)

၉-သံယောဇနိယဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

(သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) နှောင်ဖွဲ့တတ်သော သဘော 'သံယောဇဉ်'၏ အာရုံဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သံယောဇဉ်၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၁၀-သံယောဇနသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

သံယောဇဉ်နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သံယောဇဉ်နှင့် မယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာ သည် ရှိ၏။ပ။

၁၁-သံယောဇနဝိပ္ပယုတ္တ သယောဇနိယဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

သံယောဇဉ်နှင့် မယှဉ်မူ၍ သံယောဇဉ်၏ အာရုံသာဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သံယောဇဉ်နှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ သံယောဇဉ်၏ အာရုံလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၅-ဂန္ထဂေါစ္ဆကမှ ဒုက် ၃-ခု)

၁၂-ဂန္ထနိယဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

(သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) ဆက်စပ်ထုံးဖွဲ့ခြင်းသဘော 'ဂန္ထ'၏ (လောဘ, ဒေါသ, ဒိဋ္ဌိတို့၏) အာရုံဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဂန္ထ၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၁၃-ဂန္ထသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

ဂန္ထနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဂန္ထနှင့်မယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၁၄-ဂန္ထဝိပ္ပယုတ္တ ဂန္ထနိယဒုကမူ-တိကမူလိ ၁၉-နည်း

ဂန္ထနှင့် မယှဉ်မူ၍ ဂန္ထ၏ အာရုံသာဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဂန္ထနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ဂန္ထ၏အာရုံလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၆-ဩဃဂေါစ္ဆကမှ ဒုက် ၃-ခု)

၁၅-ဩဃနိယဒုကမူ-တိကမူလိ ၁၉-နည်း

(သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) နစ်မြုပ်စေတတ်သော သဘော 'ဩဃ'၏ (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟ တို့၏) အာရုံဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဩဃ၏ အာရုံ မဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၁၆-ဩဃသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိကမူလိ ၁၉-နည်း

ဩဃနှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ဩဃနှင့်မယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၁၇-ဩဃဝိပ္ပယုတ္တ ဩဃနိယဒုကမူ-တိကမူလိ ၁၉-နည်း

ဩဃနှင့်မယှဉ်မူ၍ ဩဃ၏အာရုံသာဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဩဃနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ဩဃ၏အာရုံလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၇-ယောဂဂေါစ္ဆကမှ ဒုက် ၃-ခု)

၁၈-ယောဂနိယဒုကမူ-တိကမူလိ ၁၉-နည်း

(သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) ယှဉ်စေတတ်သောသဘော 'ယောဂ'၏ (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟ တို့၏) အာရုံဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ယောဂ၏အာရုံမဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၁၉-ယောဂသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိကမူလိ ၁၉-နည်း

ယောဂနှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ယောဂနှင့်မယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၂၀-ယောဂဝိပ္ပယုတ္တ ယောဂနိယဒုကမူ-တိကမူလိ ၁၉-နည်း

ယောဂနှင့်မယှဉ်မူ၍ ယောဂ၏အာရုံသာဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ယောဂနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ယောဂ၏အာရုံလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၈-နီဝရဏဂေါစ္ဆကမှ ဒုက် ၃-ခု)

၂၁-နီဝရဏိယဒုကမူ-တိကမူလိ ၁၉-နည်း

(ချွန်မင်ဖိုလ်တရားတို့ကို) ပိတ်ပင်တားဆီးမှု 'နီဝရဏ'၏အာရုံဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ နီဝရဏ၏အာရုံမဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၂၂-နီဝရဏသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

နီဝရဏနှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ နီဝရဏနှင့်မယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၂၃-နီဝရဏဝိပ္ပယုတ္တ နီဝရဏိယဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

နီဝရဏနှင့်မယှဉ်မူ၍ နီဝရဏ၏အာရုံသာဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ နီဝရဏနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ နီဝရဏ၏အာရုံလည်းမဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၉-ပရာမာသဂေါစ္ဆက မှ ဒုက် ၃-ခု)

၂၄-ပရာမဋ္ဌဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

မှားသောအားဖြင့် သုံးသပ်မှု 'ပရာမာသ'၏(ဒိဋ္ဌိ၏)အာရုံဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ပရာမာသ၏အာရုံမဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၂၅-ပရာမာသသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

ပရာမာသနှင့် (ဒိဋ္ဌိနှင့်) ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ပရာမာသနှင့် မယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၂၆-ပရာမာသဝိပ္ပယုတ္တ ပရာမဋ္ဌဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

ပရာမာသနှင့်မယှဉ်မူ၍ ပရာမာသ၏အာရုံသာဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ပရာမာသနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ပရာမာသ၏ အာရုံလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၁၀-မဟန္တရဒုက မှ ဒုက် ၁-ခု)

၂၇-ဥပါဒိန္နဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်သော (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ အာရုံပြုသည့်ကံ၏အကျိုးဖြစ်သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီဝိပါက်စိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်သော (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ အာရုံပြုသည့် ကံ၏ အကျိုးမဟုတ်သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသောစိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ)။ပ။

(၁၁-ဥပါဒါနဂေါစ္ဆက မှ ဒုက် ၃-ခု)

၂၈-ဥပါဒါနိယဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

ပြင်းစွာစွဲလမ်းတတ်သောသဘော 'ဥပါဒါန်'၏ (တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့၏) အာရုံဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဥပါဒါန်၏အာရုံမဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၂၉-ဥပါဒါနသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

ဥပါဒါန်နှင့် (တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့နှင့်) ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဥပါဒါန်နှင့်မယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၃၀-ဥပါဒါနဝိပ္ပယုတ္တ ဥပါဒါနိယဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

ဥပါဒါန်နှင့်မယှဉ်မူ၍ ဥပါဒါန်၏ အာရုံသာဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဥပါဒါန်နှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ဥပါဒါန်၏အာရုံလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၁၂-ကိလေသဂေါစ္ဆကမှ ဒုက် ၄-ခု)

၃၁-သံကိလေသိကဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ် ညစ်နွမ်းစေတတ်သော 'ကိလေသာ'တို့၏အာရုံဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကိလေသာတို့၏အာရုံမဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၃၂-သံကိလိဋ္ဌဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ်သော(ကိလေသာတို့နှင့် ယှဉ်သော)ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ်နှင့်ယှဉ်သောဝေဒနာ)၊ ကိလေသာတို့သည် မပူပန်စေအပ်သော(ကိလေသာနှင့် မယှဉ်သော)ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၃၃-ကိလေသသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

ကိလေသာနှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကိလေသာနှင့်မယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၃၄-ကိလေသဝိပ္ပယုတ္တ သံကိလေသိကဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

ကိလေသာနှင့်မယှဉ်မူ၍ ကိလေသာ၏အာရုံသာဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကိလေသာနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ကိလေသာ၏ အာရုံလည်းမဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၁၃-ပိဋ္ဌိဒုကမှ ၁၆-ဒုက်)

၃၅-ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

(နိဗ္ဗာန်ကို ရှေးဦးစွာမြင်သဖြင့် 'ဒဿန'မည်သော) သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သောတာပတ္တိမဂ်သည် မပယ်အပ်သောဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၃၆-ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

သောတာပတ္တိမဂ်မြင်ပြီးသည့်နိဗ္ဗာန်ကို တဖန်ထပ်၍မြင်သဖြင့် 'ဘာဝနာ'မည်သော အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် မပယ်အပ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၃၇-ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဟေတုကဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

(ဒဿနမည်သော) သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သောဟိတ်ရှိသော (ဟိတ်နှင့်ယှဉ်သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သောဟိတ်မရှိသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၃၈-ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗဟေတုကဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

(ဘာဝနာမည်သော) အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သောဟိတ်ရှိသော (ဟိတ်နှင့်ယှဉ်သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်မရှိသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၃၉-သဝိတက္ကဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

ဝိတက်ရှိသော (ဝိတက်နှင့်ယှဉ်သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ဝိတက်မရှိသော (ဝိတက်နှင့် မယှဉ်သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၄၀-သဝိစာရဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

ဝိစာရရှိသော(ဝိစာရနှင့်ယှဉ်သော)ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဝိစာရမရှိသော(ဝိစာရနှင့်မယှဉ် သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၄၁-သပ္ပီတိကဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

ပီတိရှိသော (ပီတိနှင့်ယှဉ်သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ပီတိမရှိသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၄၂-ပီတိသဟဂတဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

ပီတိနှင့်တကွဖြစ်သော (ပီတိနှင့်ယှဉ်သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ပီတိနှင့်တကွမဖြစ်သော (ပီတိနှင့်မယှဉ်သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၄၃-ကာမာဝစရဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

ကာမတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာဖြစ်သော'ကာမာဝစရ'ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကာမာဝစရစိတ်၌ရှိသောဝေဒနာ)၊ ကာမာဝစရမဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၄၄-ရူပါဝစရဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

ရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာဖြစ်သော'ရူပါဝစရ'ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ရူပါဝစရစိတ်၌ ရှိသောဝေဒနာ)၊ ရူပါဝစရမဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၄၅-အရူပါဝစရဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

အရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော 'အရူပါဝစရ' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အရူပါဝစရစိတ်၌ ရှိသောဝေဒနာ)၊ အရူပါဝစရမဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၄၆-ပရိယာပန္နဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ အကျုံးဝင်သော 'ပရိယာပန္န' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီစိတ်တို့၌ရှိသော ဝေဒနာ)၊ ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န'ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်၌ရှိသောဝေဒနာ)။ပ။

၄၇-နိယျာနိကဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော 'နိယျာနိက'ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(မဂ်စိတ်နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊ ဝဋ်ဆင်းရဲမှထွက်မြောက်ကြောင်းမဟုတ်သော 'အနိယျာနိက'ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသောစိတ်တို့၌ရှိသောဝေဒနာ)။ပ။

၄၈-နိယတဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

အကျိုးပေးမြဲသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံ ကျူးလွန်သည့် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါးနှင့် ပဉ္စာနန္တရိယကံကိုကျူးလွန်သည့် ဒေါသမူစိတ်တို့၏ သတ္တမဇောတို့၌ရှိသော ဝေဒနာ, မဂ်စိတ် ၄-ပါးတို့၌ ရှိသောဝေဒနာ)၊ အကျိုးပေး မမြဲသောဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၄၉-သဥတ္တရဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း

မိမိထက်လွန်မြတ်သည့်တရားရှိသော 'သဥတ္တရ'ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(လောကီစိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သောဝေဒနာ)၊ မိမိထက် လွန်မြတ်သည့် တရားမရှိသော 'အနုတ္တရ'ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်နှင့်ယှဉ်သောဝေဒနာ)။ပ။

၅၀-သရဏဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း[၁]

(၁) သရဏဒုကမူ-ကုသလတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ဒုကနည်း။ ။ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂအစရှိသော ကိလေသာ) ရှိသော 'သရဏ'ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(အကုသိုလ်စိတ်နှင့် ယှဉ်သောဝေဒနာ)၊ ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂအစရှိသော ကိလေသာ) မရှိသော 'အရဏ'ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသော စိတ်တို့၌ ရှိသောဝေဒနာ)။ပ။

၁။ "သရဏဒုကမူ-တိကမူလီ ၁၉-နည်း" ၌ တနည်းတနည်းအတွက် ထပ်မံ၍ ၁၀-နည်းစီပွါးပုံကို မကျဉ်းမကျယ် ဖော်ပြထားသည်။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကုသိုလ်ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကုသိုလ်ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။ ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၂) သရဏဒုကမူ-ဝိပါကတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၇၇။ တပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂအစရှိသော ကိလေသာ) ရှိသော 'သရဏ' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂအစရှိသော ကိလေသာ) မရှိသော 'အရဏ'ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကုသိုလ်အကုသိုလ်တို့၏အကျိုး ဝိပါက်ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေခြင်းသဘောရှိသော (အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေတတ်သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကုသိုလ်အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဝိပါက်လည်း မဟုတ်မူ၍ အကျိုးဝိပါက်ကိုဖြစ်စေခြင်း သဘောရှိသည့်တရားလည်း မဟုတ်သော (အကျိုးဝိပါက်ကိုမဖြစ်စေတတ်သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။ (စတုက္ကနည်းမှ ဒသကနည်းအထိ ပေယျာလချန်ခဲ့သည်)။

(၃) သရဏဒုကမူ-ဥပါဒိန္နတိကမူလီ ၁၀-နည်း

တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်သည်လည်းဖြစ်၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ အာရုံပြုအပ်သည့်ကံ၏အကျိုးလည်းဖြစ်၍) ဥပါဒါန်တို့၏ အာရုံလည်းဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီဝိပါက်စိတ်တို့၌ရှိသော ဝေဒနာ)။ပ။ [၁]

(၁၉) သရဏဒုကမူ-အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း

တိကနည်း။ ။အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ'သန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်းအပသန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။ ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(ဒုက် ၅၀-ကို မူတည်ပြီးလျှင် တိက် ၁၉-ခုတို့ကို မူလီသွင်း၍ဟောသော ဒုကမူလကနည်း (၅၀×၁၉)=၉၅၀-နည်း ပြီး၏။

ဤနည်း ၉၅၀-တို့၌ ဝေဒနာပေါင်း (၅၀×၁၉×၅၅)=၅၂၂၅၀-ပါး ဖြစ်သည်)။

ဒုက်ကို မူတည်၍ ဟောသော 'ဒုကမူလက'နည်း ပြီး၏။

၁။ အမှတ် (၄) 'သရဏဒုကမူ-သံကိလိဋ္ဌတိကမူလီ၁၀-နည်း'မှ အမှတ် (၁၈) 'သရဏဒုကမူ-အဇ္ဈတ္တတိကမူလီ ၁၀-နည်း'အထိ ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့သည်။

တိကမူလကနည်း

တိကမူ-ဒုကမူလီ

(တိက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် ဒုက်တို့ကို မူလီသွင်းသော တိကမူလကနည်း)

(တိက် ၁၉-ခုကို မူတည်ပြီးလျှင် ဒုက် ၅၀-ကို မူလီသွင်း၍ ဟောသော'တိကမူလကနည်း'၉၅၀)[၁]

၁-ကုသလတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ

(ကုသလတိက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် ဒုက် ၅၀-တို့ကို မူလီသွင်းသောနည်း)

(၁) ကုသလတိက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် သဟေတုကဒုက်ကို မူလီသွင်းသော ၁၀-နည်း[၂]

ဧကကနည်း ၃၇။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်ရှိသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်မရှိသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကုသိုလ်ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကုသိုလ်ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။ ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၂) ကုသလတိကမူ-ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၃၉။ တပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်နှင့် ယှဉ်သောဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်နှင့်မယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကုသိုလ်ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကုသိုလ်ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။ ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၃) ကုသလတိကမူ-နဟေတုသဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၄၀။ တပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။

၁။ ဤနည်းအရ အစိတ်အစိတ်ရေတွက်ပါမူ ဝေဒနာပေါင်း (၁၉ × ၅၀ × ၅၅) = ၅၂၂၅၀-ဖြစ်သည်။ (စာမျက်နှာ-၇၂၊ အောက်ခြေမှတ်ချက်ကြည့်ပါ)

၂။ ရှေးဦးအစဖြစ်၍ ဖတ်ရှုသူနားလည်စေရန် ယခုကဲ့သို့ ခေါင်းစဉ်အကျယ်ရေးထားသည်၊ နောက်၌'ကုသလတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း'ဟူသော ခေါင်းစဉ်မျိုးသာ အကျဉ်းပြတော့မည်။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်မမည်မူ၍ ဟိတ်သာရှိသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်လည်း မမည်မူ၍ ဟိတ်လည်း မရှိသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၄) ကုသလတိကမူ-လောကိယဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

လောက၌ အကျုံးဝင်သော 'လောကီ'ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ လောကမှ ထွက်မြောက်သော 'လောကုတ္တရာ'ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၅) ကုသလတိကမူ-ကေနစိဝိညေယျဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

တစုံတခုသောစိတ်သည် သိအပ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ တစုံတခုသောစိတ်သည် မသိအပ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၆) ကုသလတိကမူ-သာသဝဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

(သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌) ယိုစီး ဖြစ်ပွါးနေတတ်၍ မူးယစ် မိုက်မဲစေတတ်သော 'အာသဝ'၏ (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့၏) အာရုံဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အာသဝ၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၇) ကုသလတိကမူ-အာသဝသမ္ပယုတ္တဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

အာသဝနှင့် (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့နှင့်) ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အာသဝနှင့် မယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၈) ကုသလတိကမူ-အာသဝဝိပ္ပယုတ္တ သာသဝဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

အာသဝနှင့် မယှဉ်မူ၍ အာသဝ၏ အာရုံသာဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အာသဝနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ အာသဝ၏ အာရုံလည်းမဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။[၁]

(၁၀) ကုသလတိကမူ-သရဏဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

ဒုကနည်း။ ။ငိုကြွေးကြောင်း(ရာဂအစရှိသော ကိလေသာ)ရှိသော'သရဏ'ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂအစရှိသော ကိလေသာ) မရှိသော 'အရဏ'ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကုသိုလ်ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကုသိုလ်ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။ ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

၁။ အမှတ် (၉) ကုသလတိကမူ-သညောဇနိယဒုကမူလီ မှ အမှတ် (၄၉) ကုသလတိကမူ-သဉတ္တရဒုကမူလီ အထိ ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့သည်။

၂-ဝိပါကတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ
(ဝိပါကတိက်ကို မူတည်၍ ဒုက် ၅၀-ကို မူလီသွင်းသောနည်း)
(၁) ဝိပါကတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၄၁။ တပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်ရှိသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်မရှိသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကုသိုလ်, အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဝိပါက်ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဝိပါက်စိတ်တို့၌ရှိသောဝေဒနာ)၊ အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေခြင်းသဘောရှိသော ...ားဖြစ်သော (အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေတတ်သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကုသိုလ်, အကုသိုလ်စိတ်တို့၌ ရှိသော ဝေဒနာ)၊ ကုသိုလ်,အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဝိပါက်လည်း မဟုတ်မူ၍ အကျိုးဝိပါက်ကိုဖြစ်စေခြင်းသဘောရှိသော တရားလည်းမဟုတ်သော (အကျိုးဝိပါက်ကို မဖြစ်စေတတ်သော)ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြိယာစိတ်တို့၌ရှိသောဝေဒနာ)။ပ။[၁]

၃-ဥပါဒိန္နတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ
(ဥပါဒိန္နတိက်ကို မူတည်၍ ဒုက် ၅၀-ကို မူလီသွင်းသောနည်း)
(၁) ဥပါဒိန္နတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့်လည်း ယူအပ်၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ အာရုံပြုသောကံ၏ အကျိုးဝိပါက်လည်းဖြစ်၍) ဥပါဒါန်၏အာရုံလည်းဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည်ရှိ၏(လောကီဝိပါက်စိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်မူ၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သောကံကြောင့် မဖြစ်မူ၍) ဥပါဒါန်၏ အာရုံသာဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ်, အကုသိုလ်, ကြိယာစိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်း မယူအပ်မူ၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏အာရုံဖြစ်သော ကံကြောင့်လည်း မဖြစ်မူ၍) ဥပါဒါန်၏အာရုံလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(လောကုတ္တရာစိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)။ပ။[၂]

၁။ အမှတ် (၂) ဝိပါကတိကမူ-ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကမူလီမှ အမှတ် (၅၀)ဝိပါကတိကမူ-သရဏဒုကမူလီအထိ ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့သည်။

၂။ အမှတ်(၂) ဥပါဒိန္နတိကမူ- ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကမူလီမှ အမှတ် (၅၀) ဥပါဒိန္နတိကမူ-သရဏဒုကမူလီ အထိ ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့သည်။

အမှတ် ၄-သံကိလိဋ္ဌတိကမူမှ အမှတ် ၁၈- အဇ္ဈတ္တတိကမူအထိ တို့၌လည်း ဤအတိုင်းပင် ပေယျာလ လုံးဝ ချန်ထားသည်။

၄-သံကိလိဋ္ဌတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ

(၁) သံကိလိဋ္ဌတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ်သော 'ကိလေသာ'တို့သည် ပူပန်လည်း ပူပန်စေအပ်သည်ဖြစ်၍ (ကိလေသာတို့နှင့်လည်း ယှဉ်၍) ကိလေသာတို့၏ အာရုံလည်းဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ်နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊ ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ်သည်ကား မဟုတ်မူ၍ (ကိလေသာတို့နှင့် မယှဉ်မူ၍) ကိလေသာတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊ ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ်သည်လည်း မဟုတ်မူ၍ (ကိလေသာတို့နှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍) ကိလေသာတို့၏ အာရုံလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(လောကုတ္တရာစိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)။ပ။

၅-ဝိတက္ကတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ

(၁) ဝိတက္ကတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

ဝိတက်လည်း ရှိ၍ ဝိစာရလည်းရှိသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(သဝိတက္ကစိတ် ၅၅-ပါး၌ရှိသော ဝေဒနာ)၊ ဝိတက်မရှိမူ၍ ဝိစာရမျှသာရှိသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(ဒုတိယဈာန်စိတ် ၁၁-ပါး၌ ရှိသော ဝေဒနာ)၊ ဝိတက်လည်း မရှိမူ၍ ဝိစာရလည်း မရှိသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(ကြွင်းသောစိတ်တို့၌ရှိသော ဝေဒနာ)။ပ။

၆-ဒဿနတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ

(၁) ဒဿနတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

(နိဗ္ဗာန်ကို ရှေးဦးစွာ မြင်သဖြင့် 'ဒဿန'မည်သော) သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခုနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာစိတ်၌ရှိသော ဝေဒနာ)၊ (သောတာပတ္တိမဂ် မြင်ပြီးသည့်နိဗ္ဗာန်ကို တဖန်ထပ်၍မြင်သဖြင့် 'ဘာဝနာ'မည်သော) အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသောအကုသိုလ်စိတ်တို့၌ရှိသော ဝေဒနာ)၊သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သည်လည်း မဟုတ်မူ၍ အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သည်လည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(ကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်တို့၌ရှိသော ဝေဒနာ)။ပ။

၇-ဒဿနဟေတုတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ

(၁) ဒဿနဟေတုတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

(နိဗ္ဗာန်ကို ရှေးဦးစွာ မြင်သဖြင့် 'ဒဿန'မည်သော) သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသော(ဟိတ်နှင့်ယှဉ်သော)ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခုနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာစိတ်၌ရှိသော ဝေဒနာ)၊(သောတာပတ္တိမဂ် မြင်ပြီးသောနိဗ္ဗာန်ကို တဖန်ထပ်၍မြင်သဖြင့် 'ဘာဝနာ'မည်သော) အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသော (ဟိတ်နှင့်ယှဉ်သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(ကြွင်းသော အကုသိုလ်စိတ်တို့၌ရှိသော ဝေဒနာ)၊သောတာပတ္တိမဂ်သည်

ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသည်လည်း မဟုတ်မူ၍ အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသည်လည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(ကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်တို့၌ရှိသော ဝေဒနာ)။ပ။

၈-အာစယဂါမိတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ

(၁) အာစယဂါမိတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

စုတိပဋိသန္ဓေသို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော(ရောက်စေတတ်သော) 'အာစယဂါမိ'ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(လောကီကုသိုလ်, အကုသိုလ်စိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော 'အပစယဂါမိ'ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဂ်စိတ်လေးပါးနှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊ စုတိပဋိသန္ဓေသို့ ရောက်ကြောင်းလည်း မဟုတ်မူ၍ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဝိပါက်,ကြိယာစိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)။ပ။

၉-သေက္ခတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ

(၁) သေက္ခတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

(အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ရန်) ကျင့်ဆဲ 'သေက္ခ'ပုဂ္ဂိုလ် (ခုနစ်ယောက်)တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဂ်စိတ် ၄-ပါး,အောက်ဖိုလ် ၃-ပါး၌ရှိသော ဝေဒနာ)၊ (အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီး) ကျင့်ပြီး 'အသေက္ခ'ပုဂ္ဂိုလ် (ရဟန္တာ)တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်၌ရှိသော ဝေဒနာ)၊ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာလည်း မဟုတ်မူ၍ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(ကြွင်းသော စိတ်တို့၌ရှိသော ဝေဒနာ)။ပ။

၁၀-ပရိတ္တတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ

(၁) ပရိတ္တတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

နည်းပါးသော အာနုဘော်ရှိသည့် 'ပရိတ္တ'မည်သော(ကာမတရားဖြစ်သော)ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကာမစိတ်နှင့် ယှဉ်သောဝေဒနာ)၊ မြင့်မြတ်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်သော 'မဟဂ္ဂတ'မည်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဟဂ္ဂုတ်စိတ်နှင့် ယှဉ်သောဝေဒနာ)၊ နှိုင်းယှဉ်မှုကို ပြုတတ်သော ကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သည့် (မနှိုင်းယှဉ်အပ်သော) 'အပ္ပမာဏ' မည်သော (လောကုတ္တရာ)ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်နှင့် ယှဉ်သောဝေဒနာ)။ပ။

၁၁-ပရိတ္တာရမ္မဏတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ

(၁) ပရိတ္တာရမ္မဏတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

ပရိတ္တတရား (ကာမတရား)ကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ မဟဂ္ဂုတ်တရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ္ပမာဏတရား (လောကုတ္တရာတရား)ကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၁၂-ဟီနတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ

(၁) ဟီနတိကမူ- သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

ယုတ်ညံ့သော 'ဟီန'ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ်နှင့် ယှဉ်သောဝေဒနာ)၊ အလယ်အလတ်ဖြစ်သော 'မဇ္ဈိမ' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ်,ဝိပါက်,ကြိယာစိတ်တို့၌ ရှိသော ဝေဒနာ)၊ မြင့်မြတ်သော 'ပဏီတ'ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်၌ ရှိသော ဝေဒနာ)။ပ။

၁၃-မိစ္ဆတ္တတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ

(၁) မိစ္ဆတ္တတိကမူ- သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

ဖောက်ပြန်သော သဘောရှိ၍ စုတိ၏ အခြားမဲ့၌ (အပါယ်ငရဲ၌) အကျိုးပေးမြဲသော 'မိစ္ဆတ္တနိယတ'ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် သတ္တမဇောနှင့် ပဉ္စာနန္တရိယကံကို ကျူးလွန်သည့် ဒေါသမူစိတ်တို့၏ သတ္တမဇောတို့၌ ရှိသော ဝေဒနာ)၊ မဖောက်ပြန်သော သဘောရှိ၍ မိမိ၏ အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေးမြဲသော 'သမ္မတ္တနိယတ' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဂ်စိတ်လေးပါးတို့နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊ နှစ်ပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် အကျိုးပေးမမြဲသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသောစိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ)။ပ။

၁၄-မဂ္ဂါရမ္မဏတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ

(၁) မဂ္ဂါရမ္မဏတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

မဂ်ကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဂ္ဂါရမ္မဏစိတ်နှင့် ယှဉ်သောဝေဒနာ)၊ မဂ်မည်သော အကြောင်းရင်းဟိတ် (သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်မည်သော အမောဟ=ပညာ) ရှိသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (သမ္မာဒိဋ္ဌိမည်သော အမောဟ=ပညာနှင့်ယှဉ်သည့် မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ ရှိသော ဝေဒနာ)၊ မဂ်မည်သော အကြီးအမှူး (သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်ဖြစ်သည့် ဝီမံသာဓိပတိမည်သော အမောဟ=ပညာ,သမ္မာဝါယာမမဂ္ဂင်ဖြစ်သည့်ဝီရိယာဓိပတိမည်သော ဝီရိယ)ရှိသောဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်ဖြစ်သည့် ဝီမံသာဓိပတိမည်သော အမောဟ=ပညာ, သမ္မာဝါယာမမဂ္ဂင်ဖြစ်သည့် ဝီရိယာဓိပတိမည်သော ဝီရိယတို့နှင့် ယှဉ်သည့် မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ ရှိသောဝေဒနာ)။ပ။

၁၅-ဥပ္ပန္နတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ

(၁) ဥပ္ပန္နတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

ဥပါဒ်'ဋ္ဌီ ဘင် ဟုဆိုအပ်သော ခဏသုံးပါးသို့ ရောက်ဆဲဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ခဏသုံးပါးသို့ ရောက်ပြီးလည်း မဟုတ်မူ၍ ရောက်ဆဲလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (နောင် အနာဂတ်ကာလ၌ ဖြစ်လတ္တံ့သော ကုသိုလ်,အကုသိုလ်,ကြိယာစိတ်တို့၌ရှိသော ဝေဒနာ)၊ မချွတ်ကေန်ဖြစ်လတ္တံ့သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဝိပါက်စိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ)။ပ။

၁၆-အတီတတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ

(၁) အတီတတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

ဖြစ်ပြီးသော 'အတိတ်'ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ မရောက်သေး ဖြစ်လတ္တံ့သော 'အနာဂတ်' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော 'ပစ္စုပ္ပန်'ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၁၇-အတီတာရမ္မဏတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ

(၁) အတီတာရမ္မဏတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

ဖြစ်ပြီးသည့် 'အတိတ်'တရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ မရောက်သေး ဖြစ်လတ္တံ့သော 'အနာဂတ်'တရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဖြစ်ဆဲ'ပစ္စုပ္ပန်'တရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၁၈-အဇ္ဈတ္တတိကမူ-ဒုက် ၅၀-မူလီ

(၁) အဇ္ဈတ္တတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ'သန္တာန်၌ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ'သန္တာန်၌ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်း အပသန္တာန်၌ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၁၉-အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-ဒုက် ၅၀ မူလီ

(၁) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

အတွင်း'အဇ္ဈတ္တ'သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ'သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်း အပသန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။ ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၂)အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၄၂။ တပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ဟိတ်နှင့်မယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၃) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-နဟေတု သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

ဟိတ်မမည်မူ၍ ဟိတ်သာရှိသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်လည်း မမည်မူ၍ ဟိတ်လည်း မရှိသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၄) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-လောကိယဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

လောက၌ အကျုံးဝင်သော 'လောကီ'ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည်ရှိ၏၊ လောကမှ ထွက်မြောက်သော 'လောကုတ္တရာ'ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၅) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-ကေနစိဝိညေယျဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

တစုံတခုသော စိတ်သည် သိအပ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ တစုံတခုသောစိတ်သည် မသိအပ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၆) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-သာသဝဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

(သတ္တဝါတို့၏သန္တာန်၌) ယိုစီး ဖြစ်ပွါးနေတတ်၍ မူးယစ်မိုက်မဲစေတတ်သော 'အာသဝ'၏ (တဏှာ,ဒိဋ္ဌိ,မောဟတို့၏) အာရုံဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊အာသဝ၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၇) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-အာသဝသမ္ပယုတ္တဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

အာသဝနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အာသဝနှင့် မယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၈) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-အာသဝဝိပ္ပယုတ္တ သာသဝဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

အာသဝနှင့်မယှဉ်မူ၍ အာသဝ၏ အာရုံသာဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အာသဝနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ အာသဝ၏ အာရုံလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၉) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-သံယောဇနိယဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

(သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) ယှဉ်စေတတ် နှောင်ဖွဲ့တတ်သော 'သံယောဇဉ်'တို့၏ အာရုံဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သံယောဇဉ်တို့၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။[၁]

(၅၀) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-သရဏဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

ဒုကနည်း။ ။ ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂ အစရှိသော ကိလေသာ)ရှိသော 'သရဏ' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊ ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂ အစရှိသော ကိလေသာ) မရှိသော 'အရဏ'ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသောစိတ်တို့၌ရှိသော ဝေဒနာ)။

၁။ အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူကို ဒုက်ဖြင့် အကျယ်ပြဆို၌လည်း ဒုက် အမှတ် (၁၀)သံယောဇနသမ္ပယုတ္တဒုကမူလီမှ အမှတ်(၄၉) သဉတ္တရဒုကမူလီအထိ ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့ပြန်သည်။

တိကနည်း။ ။ သုံးပါး ပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ'သန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ'သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်းအပ သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(တိက် ၁၉-ခုကို မှုတည်ပြီးလျှင် ဒုက် ၅၀-တို့ကို မူလီသွင်း၍ ဟောသော တိကမူလက နည်း (၁၉×၅၀)=၉၅၀-နည်း ပြီး၏။

အသေးစိတ်ရေတွက်လျှင် ဝေဒနာပေါင်း (၉၅၀×၅၅)=၅၂၂၅၀-ပါး ဖြစ်၏)။

တိက်တို့ကို မူတည်၍ ဟောသော 'ဟိကမူလက'နည်း ပြီး၏။

ဥဘတောဝစုကနည်း

(တိက် ၁၉-ခုနှင့် ဒုက် ၁၉-ခုတို့ကို တစုံစီထား၍ ပွါးသော ဥဘတောဝစုကနည်း)

(၁) သဟေတုကဒုက်နှင့် ကုသလတိက်တစုံ ၁၀-နည်း[၁]

ကေကနည်း ၄၃။ တပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်ရှိသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်မရှိသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကုသိုလ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကုသိုလ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတ-ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၂) ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် ဝိပါကတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၄၄။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်နှင့်မယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဝိပါက်ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဝိပါက်စိတ်၌ ရှိသောဝေဒနာ)၊ အကျိုးဝိပါက်ကိုဖြစ်စေခြင်း သဘောရှိသော (အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေတတ်

၁။ ဤ ၁၀-နည်း၌ အသေးစိတ်ရေတွက်သော် ဝေဒနာက္ခန္ဓာ ၅၅-ပါး ဖြစ်၏။

သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(ကုသိုလ် အကုသိုလ်စိတ်တို့၌ရှိသော ဝေဒနာ)၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ် တို့၏ အကျိုးဝိပါက်လည်း မဟုတ်မူ၍ အကျိုးဝိပါက်ကိုဖြစ်စေခြင်း သဘောရှိသည်လည်း မဟုတ် သော (အကျိုးဝိပါက်ကို မဖြစ်စေတတ်သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြိယာစိတ်တို့၌ရှိသော ဝေဒနာ)။ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၃) နဟေတု သဟေတုကဒုက်နှင့် ဥပါဒိန္နတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၄၅။ တပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်မမည်မူ၍ ဟိတ်သာရှိသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်လည်း မမည်မူ၍ ဟိတ်လည်း မရှိ သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့်လည်း ယူအပ်၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ကံ၏အကျိုးလည်းဖြစ်၍) ဥပါဒါန်တို့၏ အာရုံလည်းဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီဝိပါက်စိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သောဝေဒနာ)၊ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်မူ၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သောကံ၏ အကျိုးမဟုတ်မူ၍) ဥပါဒါန်တို့၏ အာရုံသာဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာစိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့်လည်း မယူအပ်မူ၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သောကံ၏ အကျိုးလည်း မဟုတ်မူ၍) ဥပါဒါန်၏ အာရုံလည်းမဟုတ် သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)။ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၄) လောကိယဒုက်နှင့် သံကိလိဋ္ဌတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၄၆။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။လောက၌ အကျုံးဝင်သော 'လောကီ'ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ လောကမှ ထွက်မြောက် သော 'လောကုတ္တရာ'ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ်သော 'ကိလေသာ'တို့သည် ပူပန်လည်း ပူပန်စေအပ်သည်ဖြစ်၍ (ကိလေသာတို့နှင့်လည်း ယှဉ်၍)ကိလေသာတို့၏ အာရုံလည်းဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ်နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊ ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ်သော 'ကိလေသာ'တို့သည် ပူပန်စေအပ်သည်ကား မဟုတ်မူ၍ (ကိလေသာတို့နှင့် မယှဉ်မူ၍) ကိလေသာတို့၏ အာရုံသာ

ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(လောကီကုသိုလ် ဝိပါက် ကြိယာစိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊ ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ်သော 'ကိလေသာ'တို့သည် ပူပန်စေအပ်သည်လည်း မဟုတ်မူ၍(ကိလေ-သာတို့နှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍) ကိလေသာတို့၏ အာရုံလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ)။ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၅) ကေနစိဝိညေယျဒုက်နှင့် သဝိတက္ကတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၄၇။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။တစုံတခုသော စိတ်သည် သိအပ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ တစုံတခုသော စိတ်သည် မသိအပ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဝိတက်လည်း ရှိ၍ဝိစာရလည်း ရှိသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဝိတက်ဝိစာရတို့နှင့်ယှဉ်သော သဝိတက္ကစိတ် ၅၅-ပါး၌ရှိသောဝေဒနာ)၊ ဝိတက်မရှိမူ၍ ဝိစာရမျှသာရှိသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဝိစာရနှင့်သာယှဉ်သော ဒုတိယစျာန်စိတ် ၁၁-ပါး၌ရှိသောဝေဒနာ)၊ ဝိတက်လည်း မရှိမူ၍ ဝိစာရလည်း မရှိသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသောစိတ်တို့၌ရှိသော ဝေဒနာ) ။ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၆) သာသဝဒုက်နှင့် ဒဿနတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၄၈။ တပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။(သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌)ယိုစီးဖြစ်ပွါးနေတတ် မူးယစ်မိုက်မဲစေတတ်သော'အာသဝ'၏(လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့၏) အာရုံဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အာသဝ၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။(နိဗ္ဗာန်ကို ရှေးဦးစွာ မြင်သဖြင့်'ဒဿန'မည်သော)သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဝေဒနာ-က္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (သောတာပတ္တိမဂ်မြင်ပြီးသောနိဗ္ဗာန်ကို တဖန်ထပ်၍ မြင်သဖြင့် 'ဘာဝနာ' မည်သော) အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သည်လည်း မဟုတ်မူ၍ အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သည်လည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၇) အာသဝသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် ဒဿနဟေတုတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၄၉။ တပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့်ယှဉ်သောဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာ သည် ဖြစ်၏။ ။**အာသဝနှင့်** (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့နှင့်)ယှဉ်သောဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အာသဝနှင့်မယှဉ်သောဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။(နိဗ္ဗာန်ကို ရှေးဦးစွာ မြင်သဖြင့် 'ဒဿန'မည်သော) သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသော (ဟိတ်နှင့်ယှဉ်သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (သောတာပတ္တိမဂ်မြင်ပြီးသော နိဗ္ဗာန်ကို တဖန်ထပ်၍ မြင်သဖြင့် 'ဘာဝနာ' မည်သော) အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသော (ဟိတ်နှင့်ယှဉ်သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသည်လည်း မဟုတ်မူ၍ အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသည်လည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၈) အာသဝဝိပ္ပယုတ္တ သာသဝဒုက်နှင့် အာစယဂါမိတိက်တစုံ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၅၀။ တပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။**အာသဝနှင့်** (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့နှင့်) မယှဉ်မူ၍ အာသဝ၏အာရုံသာ ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အာသဝနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ အာသဝ၏ အာရုံလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။စုတိပဋိသန္ဓေသို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော (ရောက်စေတတ်သော) ခံစားမှုအစု 'အာစယဂါမိဝေဒနာက္ခန္ဓာ'သည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်စိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော ခံစားမှုအစု 'အပစယဂါမိဝေဒနာက္ခန္ဓာ'သည် ရှိ၏ (မဂ်စိတ်လေးပါးတို့နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ) စုတိပဋိသန္ဓေသို့ ရောက်ကြောင်းလည်း မဟုတ်မူ၍ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းလည်း **မဟုတ်သော ဝေဒနာ**က္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဝိပါက် ကြိယာစိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)။ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၉) သံယောဇနိယဒုက်နှင့် သေက္ခတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၅၁။ တပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။(သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) ယှဉ်စေတတ် နှောင်ဖွဲ့တတ်သော 'သံယောဇဉ်'၏ အာရုံဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သံယောဇဉ်၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။(အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ရန်) ကျင့်ဆဲ'သေက္ခ'ပုဂ္ဂိုလ်(ခုနစ်ယောက်)တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သောဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(မဂ်စိတ် ၄-ပါးနှင့် အောက်ဖိုလ် ၃-ပါးတို့၌ ရှိသောဝေဒနာ)၊ (အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီး) ကျင့်ပြီး 'အသေက္ခ' ပုဂ္ဂိုလ် (ရဟန္တာ)တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်၌ ရှိသော ဝေဒနာ)၊ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာလည်း မဟုတ်မူ၍ အသေက္ခ (ရဟန္တာ) ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာလည်းမဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသောစိတ္တုပ္ပါဒ်တို့၌ရှိသောဝေဒနာ) ။ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁၀) သံယောဇနသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့်ပရိတ္တတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၅၂။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။သံယောဇဉ်နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သံယောဇဉ်နှင့် မယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။နည်းပါးသော အာနုဘော်ရှိသည့် 'ပရိတ္တ' မည်သော (ကာမတရားမည်သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(ကာမစိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊မြင့်မြတ်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်သော'မဟဂ္ဂတ' မည်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(မဟဂ္ဂုတ်စိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊ နှိုင်းယှဉ်တတ်သော ကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သည့် (မနှိုင်းယှဉ်အပ်သော) 'အပ္ပမာဏ' မည်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်နှင့်ယှဉ်သောဝေဒနာ)။ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁၁) သံယောဇနဝိပ္ပယုတ္တ သံယောဇနိယဒုက်နှင့် ပရိတ္တာရမ္မဏတိက် တစုံ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၅၃။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။သံယောဇဉ်နှင့် မယှဉ်မူ၍ သံယောဇဉ်၏ အာရုံသာဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်တို့၌ ရှိသောဝေဒနာ)၊ သံယောဇဉ်နှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ သံယောဇဉ်၏ အာရုံလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်၌ ရှိသော ဝေဒနာ)။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ပရိတ္တတရား (ကာမတရား)ကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ မဟဂ္ဂုတ် တရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည်ရှိ၏၊ အပ္ပမာဏတရား (လောကုတ္တရာတရား)ကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁၂) ဂန္ထနိယဒုက်နှင့်ဟီနတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၅၄။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။(သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌)ဆက်စပ်ထုံးဖွဲ့တတ်သောသဘော 'ဂန္ထ' ၏ (လောဘ,ဒေါသ,ဒိဋ္ဌိတို့၏) အာရုံဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဂန္ထ၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ယုတ်ညံ့သော 'ဟီန' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ်၌ရှိသော ဝေဒနာ)၊ အလယ်အလတ်ဖြစ်သော 'မဇ္ဈိမ' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည်ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ်,ဝိပါက်,ကြိယာစိတ်တို့၌ရှိသော ဝေဒနာ)၊မြင့်မြတ်သော'ပဏီတ'ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည်ရှိ၏(လောကုတ္တရာစိတ်၌ရှိသော ဝေဒနာ)။ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁၃) ဂန္ထသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့်မိစ္ဆတ္တတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၅၅။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။(သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) ဆက်စပ်ထုံးဖွဲ့တတ်သော သဘော'ဂန္ထ'နှင့် (လောဘ,ဒေါသ,ဒိဋ္ဌိတို့နှင့်) ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဂန္ထနှင့် မယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖောက်ပြန်သော သဘောရှိ၍ စုတိ၏ အခြားမဲ့၌ (အပါယ်ရောက်၍) အကျိုးပေးမြဲသော ခံစားမှုအစု 'မိစ္ဆတ္တနိယတ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ'သည် ရှိ၏ (နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံကို ကျူးလွန်သော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်နှင့် ပဉ္စာနန္တရိယကံကို ကျူးလွန်သော ဒေါသမူစိတ်တို့၏ သတ္တမဇောတို့၌ရှိသော ဝေဒနာ)၊ မဖောက်ပြန်သော သဘောရှိ၍ မိမိ၏အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေးမြဲသော ခံစားမှုအစု'သမ္မတ္တနိယတ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ'သည် ရှိ၏ (မဂ်စိတ်နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊ (နှစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်) အကျိုးပေးမမြဲသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည်ရှိ၏ (ကြွင်းသောစိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ) ။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည်ဖြစ်၏။

(၁၄) ဂန္ထဝိပ္ပယုတ္တ ဂန္ထနိယဒုက်နှင့် မဂ္ဂါရမ္မဏတိက် တစုံ ၁၀-နည်း

ကကနည်း ၅၆။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။(သတ္တဝါတို့ကို ဝင့်ဆင်းရဲ၌) ဆက်စပ်ထုံးဖွဲ့တတ်သောသဘော 'ဂန္ထ' နှင့် (လောဘ, ဒေါသ, ဒိဋ္ဌိတို့နှင့်) မယှဉ်မူ၍ ဂန္ထ၏အာရုံသာဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဂန္ထနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ဂန္ထ၏အာရုံလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါး ပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။မဂ်ကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဂ္ဂါရမ္မဏစိတ်နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊ မဂ်မည်သော အကြောင်းရင်းဟိတ်ရှိသော (သမ္မာဒိဋ္ဌိမည်သောပညာ=အမောဟဟိတ်နှင့် ယှဉ်သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(သမ္မာဒိဋ္ဌိမည်သော အမောဟ=ပညာနှင့်ယှဉ်သည့် မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ရှိသော ဝေဒနာ)၊ မဂ်မည်သော အကြီး အမှူး (သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်ဖြစ်သည့် ဝီမံသာဓိပတိ မည်သော အမောဟ=ပညာ, သမ္မာဝါယာမမဂ္ဂင်ဖြစ်သည့် ဝီရိယာဓိပတိမည်သော ဝီရိယ)ရှိသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (သမ္မာဒိဋ္ဌိ မဂ္ဂင်ဖြစ်သည့် ဝီမံသာဓိပတိ မည်သော အမောဟ=ပညာ, သမ္မာဝါယာမမဂ္ဂင်ဖြစ်သည့် ဝီရိယာဓိပတိမည်သော ဝီရိယတို့နှင့်ယှဉ်သည့် မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ရှိသော ဝေဒနာ)။ပ။[၁]

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁၅) ဩဃနိယဒုက်နှင့် ဥပ္ပန္နတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၅၇။တပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။(သတ္တဝါတို့ကို ဝင့်ဆင်းရဲ၌)နှစ်မြုပ်စေတတ်သောသဘော 'ဩဃ'၏(လောဘ,ဒိဋ္ဌိ,မောဟတို့၏) အာရုံဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဩဃ၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဥပါဒ် ဌီ ဘင် ဟုဆိုအပ်သော ခဏသုံးပါးသို့ ရောက်ဆဲဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ခဏသုံးပါးသို့ ရောက်ပြီးလည်း မဟုတ်မူ၍ ရောက်ဆဲလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အနာဂတ်ကာလ၌ ဖြစ်လတ္တံ့သော ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာစိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)၊ မချွတ်ကေန်ဖြစ်လတ္တံ့သောဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဝိပါက်စိတ်နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ)။ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

၁။ မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို အလေးအမြတ်အာရုံပြုသည့် စိတ်ကိုဉ်၌ရှိသော ဝေဒနာကိုလည်း အရကောက်ယူနိုင်သည် (မူလဋီကာ-နှာ ၄၆)

(၁၆) သြဿသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် အတီတတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၅၇။တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။သြဿနှင့်(လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့နှင့်) ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သြဿနှင့်မယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖြစ်ပြီးသော 'အတီတ်'ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ မရောက်သေး (ဖြစ်လတ္တံ့) သော 'အနာဂတ်' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော 'ပစ္စုပ္ပန်' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁၇) သြဿဝိပ္ပယုတ္တ သြဿနိယဒုက်နှင့် အတီတာရမ္မဏတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၅၉။တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။သြဿနှင့် (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ,မောဟတို့နှင့်) မယှဉ်မူ၍ သြဿ၏အာရုံသာဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သြဿနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ သြဿ၏အာရုံလည်း မဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖြစ်ပြီးသော 'အတီတ်'တရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ မရောက်သေးသော (ဖြစ်လတ္တံ့သော) 'အနာဂတ်'တရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဖြစ်ဆဲ ဖြစ်သော 'ပစ္စုပ္ပန်'တရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁၈) ယောဂနိယဒုက်နှင့် အဇ္ဈတ္တတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၆၀။တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။(သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) ယှဉ်စေတတ်သောသဘော'ယောဂ'၏ (လောဘ,ဒိဋ္ဌိ,မောဟတို့၏) အာရုံဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ယောဂ၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည်ဖြစ်၏။ ။အတွင်း'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ'ဗဟိဒ္ဓ'သန္တာန်၌ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်းအပသန္တာန်၌ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁၉) ယောဂသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက်ဇစ် ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၆၁။တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။(သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) ယှဉ်စေတတ်သော သဘော'ယောဂ'နှင့်(လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့နှင့်) ယှဉ်သောဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ယောဂနှင့်မယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။အတွင်း'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်းအပသန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(တိက် ၁၉-ခုနှင့် ဒုက် ၁၉-ခုတို့ကို တစုံစီထား၍ ပွါးသော ဥဘတောဝဍ္ဎက ၁၉-နည်း ပြီး၏။

အသေးစိတ်အားဖြင့် ဤနည်း၌ ဝေဒနာပေါင်း (၁၉×၅၅)=၁၀၄၅-ပါး ဖြစ်၏)။

တိက်နှင့်ဒုက်တို့ကို တစုံစီထား၍ ပွါးသော 'ဥဘတောဝဍ္ဎက'နည်း ပြီး၏။

ဗဟုဝိဓဝါရ

(များသောအပြားရှိသောနည်း)

သတ္တကနည်း

တိက် ၁၉-ခုကို ဘုံလေးပါးတို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ ၇-ပါးစီ ဟောသောသတ္တကနည်း

(၁) ကုသလတိက်သတ္တကနည်း။ ။ခုနစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကုသိုလ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကုသိုလ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (ကာမတဏှာ၏ဖြစ်ရာကျင်လည်ရာဖြစ်သော) 'ကာမာဝစရ' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော (ရူပတဏှာ၏ဖြစ်ရာကျင်လည်ရာဖြစ်သော) 'ရူပါဝစရ' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌သက်ဝင်ဖြစ်သော (အရူပတဏှာ၏ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာဖြစ်သော) 'အရူပါဝစရ' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ)ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

ဤသို့ ခုနစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၂) ဝိပါကတိက်သတ္တကနည်း။ ။ထိုမှတပါးလည်း ခုနစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုး ဝိပါက်ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။[၁]

(၁၉) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက်သတ္တကနည်း။ ။အတွင်း'အဇ္ဈတ္တ'သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်းအပသန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (ကာမတဏှာ၏ဖြစ်ရာကျင်လည်ရာဖြစ်သော) 'ကာမာဝစရ' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (ရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော) 'ရူပါဝစရ' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော (အရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော) 'အရူပါဝစရ' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည်ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

ဤသို့ ခုနစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(အသေးစိတ်အားဖြင့် ဤနည်း၌ ဝေဒနာပေါင်း ၁၉×၇=၁၃၃-ပါး ဖြစ်၏)။

သတ္တကနည်း ပြီး၏။

စတုဝီသတိဝိဓနည်း

တိက် ၁၉-ခုကို ဖဿ ၆-ပါးဖြင့် ဝေဖန်၍ ၂၄-ပါးစီဟောသော စတုဝီသတိဝိဓနည်း ၁၉-နည်း

(၁) ကုသလတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်း။ ။နှစ်ဆယ့်လေးပါး ပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

၁-၂-၃။ မျက်စိအတွေ့ (မျက်စိအကြည် 'စက္ခုပသာဒ' နှင့် အဆင်း 'ရူပါရုံ'တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'စက္ခုသမ္ဖဿ'ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ကုသိုလ်ဝေဒနာက္ခန္ဓာလည်း ရှိ၏၊ အကုသိုလ်ဝေဒနာက္ခန္ဓာလည်း ရှိ၏၊ အဗျာကတဝေဒနာက္ခန္ဓာလည်း ရှိ၏။

၄-၅-၆။ နားအတွေ့ (နားအကြည် 'သောတပသာဒ'နှင့် အသံ'သဒ္ဒါရုံ'တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'သောတသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ။ ပ ။

၇-၈-၉။ နှာခေါင်းအတွေ့ (နှာခေါင်းအကြည် 'ဃာနပသာဒ'နှင့် အနံ့ 'ဂန္ဓာရုံ'တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'ဃာနသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ။ ပ ။

၁၀-၁၁-၁၂။ လျှာအတွေ့ (လျှာအကြည် 'ဇိဝှါပသာဒ' နှင့် အရသာ 'ရသာရုံ'တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည်။ပ။

၁။ အမှတ် (၃) ဥပါဒိန္နတိက် သတ္တကနည်းမှ အမှတ် (၁၈) အဇ္ဈတ္တတိက်သတ္တကနည်းအထိ ပေယျာလ ချန်ထားသည်။

၁၃-၁၄-၁၅။ ကိုယ်အတွေ့(ကိုယ်အကြည် 'ကာယပသာဒ' နှင့် အတွေ့'ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ' တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'ကာယသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည်။ပ။

၁၆-၁၇-၁၈။ စိတ်အတွေ့ (စိတ်နှင့် ဓမ္မာရုံတို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'မနောသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ကုသိုလ်ဝေဒနာက္ခန္ဓာလည်း ရှိ၏၊ အကုသိုလ်ဝေဒနာက္ခန္ဓာလည်း ရှိ၏၊ အဗျာကတဝေဒနာက္ခန္ဓာလည်း ရှိ၏။

၁၉။ စက္ခုအတွေ့ (မျက်စိအကြည် 'စက္ခုပသာဒ'နှင့် အဆင်း'ရူပါရုံ'တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ (စက္ခုသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)။

၂၀။ သောတအတွေ့ (နားအကြည် 'သောတပသာဒ'နှင့် အသံ'သဒ္ဒါရုံ'တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'သောတသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ (သောတသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)။

၂၁။ ဃာနအတွေ့ (နှာခေါင်းအကြည် 'ဃာနပသာဒ'နှင့် အနံ့'ဂန္ဓာရုံ'တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'ဃာနသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ (ဃာနသမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာ)။

၂၂။ ဇိဝှါအတွေ့ (လျှာအကြည် 'ဇိဝှါပသာဒ' နှင့် အရသာ 'ရသာရုံ'တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သောဝေဒနာ (ဇိဝှါသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)။

၂၃။ ကာယအတွေ့ (ကိုယ်အကြည် 'ကာယပသာဒ'နှင့် အတွေ့ 'ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ'တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'ကာယသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သောဝေဒနာ (ကာယသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)။

၂၄။ စိတ်အတွေ့ (စိတ်နှင့် ဓမ္မာရုံတို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'မနောသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ (မနောသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)။

ဤသို့ နှစ်ဆယ့်လေးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(ကုသလတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်း ပြီး၏)။

---

(၂) **ဝိပါကတိက်စတုဝီသတိဝိဓနည်း။** ။ထိုမှတပါးလည်း နှစ်ဆယ့်လေးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

၁။ မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဝိပါက်ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာလည်း ရှိ၏။ပ။[၁]

(၁၉) **အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်း။** ။၁-၂-၃။ (မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည်) အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာလည်း ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ'သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာလည်း ရှိ၏၊ အတွင်းအပသန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသောဝေဒနာက္ခန္ဓာလည်း ရှိ၏။

၁။ အမှတ် (၃) ဥပါဒိန္နတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်းမှ အမှတ် (၁၈) အဇ္ဈတ္တတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်း အထိ ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့သည်။

၄-၅-၆။ နားအတွေ့ 'သောတသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာ သည်။ပ။

၇-၈-၉။ နှာခေါင်းအတွေ့'ဃာနသမ္ဖဿ'ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာ သည်။ပ။

၁၀-၁၁-၁၂။ လျှာအတွေ့ 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ'ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာ သည်။ပ။

၁၃-၁၄-၁၅။ ကိုယ်အတွေ့ 'ကာယသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒ-နာက္ခန္ဓာသည်။ပ။

[၁၆-၁၇-၁၈။ စိတ်အတွေ့ 'မနောသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် (ကုသိုလ်, အကုသိုလ်တို့၏) အကျိုးဝိပါက်ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာလည်း ရှိ၏။ပ။][1]

၁၆-၁၇-၁၈။ (စိတ်အတွေ့ 'မနောသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ-က္ခန္ဓာသည်) အကုသိုလ်'အဇ္ဈတ္တ'သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသောဝေဒနာက္ခန္ဓာလည်း ရှိ၏၊ အပ'ဗဟိဒ္ဓ'သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာလည်း ရှိ၏၊ အတွင်းအပ သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာလည်း ရှိ၏။[2]

၁၉-၂၃။ မျက်စိအတွေ့'စက္ခုသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သောဝေဒနာ(စက္ခုသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)။ပ။

၂၄။ စိတ်အတွေ့'မနောသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ(မနောသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)။

ဤသို့ နှစ်ဆယ့်လေးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်း ပြီး၏)။

(တိက် ၁၉-ခုကို ဖဿ ၆-ပါးဖြင့် ဝေဖန်၍ ၂၄-ပါးစီ ဟောသော စတုဝီသတိဝိဓနည်း ၁၉-နည်း ပြီး၏၊ ဤစတုဝီသတိဝိဓနည်း၌ ဝေဒနာပေါင်း (၁၉×၂၄)-=၄၅၆-ပါး ဖြစ်၏)။

(စတုဝီသတိဝိဓနည်း ပြီး၏)။

တိံသဝိဓနည်း

ဘုံလေးပါးဖြင့် ဖဿ ၆-ပါးကိုဝေဖန်၍ အပြား ၃၀-အားဖြင့် ဟောသော တိံသဝိဓနည်း

သုံးဆယ်ပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

၁။ ဤစာပိုဒ်သည် ဒုတိယစတုဝီသတိနည်းဖြစ်သော ဝိပါကတိက်၏ မနောသမ္ဖဿဖြင့် ဝေဖန်ဟောပြခြင်းကို အဆက်ပြန်ဖော်ခြင်းဖြစ်သည်၊ သုတ္တနည်း ၆-ပါးကိုမူ တပေါင်းတည်းပြုပြီးလျှင် နောက်ဆုံး၌ ဖော်ပြထားသည်။

၂။ ဤစာပိုဒ်သည် အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက်ကို အစီအစဉ်အရ တဖန်ပြန်၍ ဖော်ပြခြင်းဖြစ်သည်။

၁-၄။ မျက်စိအတွေ့ (မျက်စိအကြည် 'စက္ခုပသာဒ'နှင့် အဆင်း'ရူပါရုံ'တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'စက္ခုသမ္ဖဿ'ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (ကာမတဏှာ၏ဖြစ်ရာကျင်လည်ရာဖြစ်သော) 'ကာမာဝစရ' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (ရူပတဏှာ၏ဖြစ်ရာကျင်လည်ရာဖြစ်သော) 'ရူပါဝစရ' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (အရူပတဏှာ၏ဖြစ်ရာကျင်လည်ရာဖြစ်သော) 'အရူပါဝစရ' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

၅-၈။ နားအတွေ့ (နားအကြည် 'သောတပသာဒ' နှင့် အသံ 'သဒ္ဒါရုံ'တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'သောတသမ္ဖဿ'ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ပ။

၉-၁၂။ နှာခေါင်းအတွေ့ (နှာခေါင်းအကြည် 'ဃာနပသာဒ' နှင့် အနံ့ 'ဂန္ဓာရုံ' တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'ဃာနသမ္ဖဿ'ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ပ။

၁၃-၁၆။ လျှာအတွေ့ (လျှာအကြည် 'ဇိဝှါပသာဒ' နှင့် အရသာ'ရသာရုံ'တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ'ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ပ။

၁၇-၂၀။ ကိုယ်အတွေ့ (ကိုယ်အကြည် 'ကာယပသာဒ' နှင့် အတွေ့ 'ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ'တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'ကာယသမ္ဖဿ'ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ပ။

၂၁-၂၄။ စိတ်အတွေ့ (စိတ်နှင့်ဓမ္မာရုံတို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'မနောသမ္ဖဿ'ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ကာမဘုံ၌သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (ကာမတဏှာ၏ဖြစ်ရာကျင်လည်ရာဖြစ်သော) 'ကာမာဝစရ' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (ရူပတဏှာ၏ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာဖြစ်သော) 'ရူပါဝစရ' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော (အရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာကျင်လည်ရာဖြစ်သော) 'အရူပါဝစရ' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

၂၅။ မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာသည် ရှိ၏ (စက္ခုသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)။

၂၆။ နားအတွေ့ 'သောတသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာသည် ရှိ၏ (သောတသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)။

၂၇။ နှာခေါင်းအတွေ့ 'ဃာနသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာသည် ရှိ၏ (ဃာနသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)။

၂၈။ လျှာအတွေ့ 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာသည် ရှိ၏ (ဇိဝှါသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)။

၂၉။ ကိုယ်အတွေ့ 'ကာယသမ္ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာသည် ရှိ၏ (ကာယသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)။

၃၀။ စိတ်အစဉ်တွင် 'မနောသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာသည် ရှိ၏ (မနောသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)။

ဤသို့ သုံးဆယ်ပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(ဘုံလေးပါးဖြင့် ဖဿ ၆-ပါးကို ဝေဖန်၍ အပြား ၃၀-အားဖြင့် ဟောသော တိံသဝိဓနည်း ပြီး၏၊ ဤ တိံသဝိဓနည်း၌ ဝေဒနာပေါင်း ၃၀-ပါး ဖြစ်၏)။

(တိံသဝိဓနည်း ပြီး၏)။

ဗဟုဝိဓနည်း

တိက် ၁၉-ခုကို ဘုံလေးပါး ဖဿ ၆-ပါးတို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ဟောသည့် များသောအပြားရှိသော ဗဟုဝိဓနည်း ၁၉-နည်း[၁]

(၁) ကုသလတိက် ဗဟုဝိဓနည်း ၄၈-ပါး။ ။များသောအပြားအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

၁-၇။ မျက်စိအတွေ့ (မျက်စိအကြည် စက္ခုပသာဒ' နှင့် အဆင်း'ရူပါရုံ'တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'စက္ခုသမ္ဖဿ'ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ကုသိုလ်ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကုသိုလ်ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (ကာမတဏှာ၏ဖြစ်ရာကျင်လည်ရာဖြစ်သော) 'ကာမာဝစရ' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (ရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော) 'ရူပါဝစရ' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (အရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော) 'အရူပါဝစရ' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံး မဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

၈-၁၄။ နားအတွေ့ (နားအကြည်'သောတပသာဒ' နှင့် အသံ'သဒ္ဒါရုံ'တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'သောတသမ္ဖဿ'ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ပ။

၁၅-၂၁။ နှာခေါင်းအတွေ့ (နှာခေါင်းအကြည် 'ဃာနပသာဒ' နှင့် အနံ့ 'ဂန္ဓာရုံ'တို့ တွေ့ဆုံ ထိခိုက်မှု) 'ဃာနသမ္ဖဿ'ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ပ။

၂၂-၂၈။ လျှာအတွေ့ (လျှာအကြည် 'ဇိဝှါပသာဒ'နှင့် အရသာ'ရသာရုံ'တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ'ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ပ။

၂၉-၃၅။ ကိုယ်အတွေ့ (ကိုယ်အကြည် 'ကာယပသာဒ' နှင့် အတွေ့ 'ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ' တို့ တွေ့ဆုံ ထိခိုက်မှု) 'ကာယသမ္ဖဿ'ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ပ။

---

[၁]။ ဤနည်း တနည်းတနည်းစီ၌ ဝေဒနာပေါင်း ၄၈-ပါးရှိသည်၊ ဗဟုဝိဓနည်း ၁၉-နည်း၌ ဝေဒနာပေါင်း (၁၉×၄၈)=၉၁၂-ပါး ဖြစ်သည်။

၃၆-၄၂။ စိတ်အတွေ့ (စိတ်နှင့်ဓမ္မာရုံတို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'မနောသမ္ဖဿ'ဟူသောအကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ကုသိုလ်ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကုသိုလ်ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (ကာမတဏှာ၏ ဖြစ်ရာကျင်လည်ရာဖြစ်သော) 'ကာမာဝစရ' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (ရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော) 'ရူပါဝစရ' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော (အရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော) 'အရူပါဝစရ' ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

၄၃။ မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာသည် ရှိ၏။

၄၄။ နားအတွေ့ 'သောတသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာသည် ရှိ၏။

၄၅။ နှာခေါင်းအတွေ့ 'ဃာနသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာသည် ရှိ၏။

၄၆။ လျှာအတွေ့ 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာသည် ရှိ၏။

၄၇။ ကိုယ်အတွေ့ 'ကာယသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာသည် ရှိ၏။

၄၈။ စိတ်အတွေ့ 'မနောသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာသည် ရှိ၏။ ။ဤသို့ များသော အပြားအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၂) ဝိပါကတိက် ဗဟုဝိဓနည်း ၄၈-ပါး။ ။ထိုမှတပါးလည်း များသောအပြားအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

၁-၇။ မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် (ကုသိုလ်, အကုသိုလ်တို့၏) အကျိုးဝိပါက်ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။[၁]

(၁၉) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် ဗဟုဝိဓနည်း ၄၈-ပါး ၁-၇။ (မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည်) အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်း အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (ကာမတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာဖြစ်သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (ရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာကျင်လည်ရာဖြစ်သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (အရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

၁။ အမှတ် (၃) ဥပါဒိန္နတိက် ဗဟုဝိဓနည်းမှ အမှတ် (၁၈) အဇ္ဈတ္တတိက် ဗဟုဝိဓနည်းအထိ ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့သည်။

၈-၁၄။ နားအတွေ့ 'သောတသမ္ဖဿ'ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည်။ပ။

၁၅-၂၁။ နှာခေါင်းအတွေ့ 'ဃာနသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည်။ပ။

၂၂-၂၈။ လျှာအတွေ့ 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ'ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည်။ပ။

၂၉-၃၅။ ကိုယ်အတွေ့ 'ကာယသမ္ဖဿ'ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည်။ပ။

[၃၆-၄၂။ စိတ်အတွေ့ 'မနောသမ္ဖဿ'ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုး ဝိပါက်ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။][၁]

၃၆-၄၂။ (စိတ်အတွေ့ 'မနောသမ္ဖဿ'ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည်) အတွင်း'အဇ္ဈတ္တ'သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည်ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ'သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသောဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်းအပသန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (ကာမတဏှာ၏ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော(ရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (အရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န'(လောကုတ္တရာ)ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။[၂]

၄၃။ မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာသည် ရှိ၏ (စက္ခုသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)။

၄၄။ နားအတွေ့'သောတသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာသည် ရှိ၏ (သောတသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)။

၄၅။ နှာခေါင်းအတွေ့'ဃာနသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာသည် ရှိ၏ (ဃာနသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)။

၄၆။ လျှာအတွေ့ 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာသည် ရှိ၏ (ဇိဝှါသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)။

၁။ ဤစာပိုဒ်သည် ဒုတိယဗဟုဝိဓနည်းဖြစ်သော ဝိပါကတိက် ဗဟုဝိဓနည်းကို မနောသမ္ဖဿဖြင့် ဝေဖန်ပြီးလျှင် အဆက်တဖန်ပြန်၍ ဟောခြင်းဖြစ်သည်၊ ပေယျာလချန်ခဲ့သည်ကို သတိရစေခြင်းငှါ ပြန်၍ ဖော်ထုတ်ပြခြင်းဖြစ်သည်။

၂။ ဤစာပိုဒ်သည် အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် ဗဟုဝိဓနည်းကို အစီအစဉ်အရ ဖော်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။

၄၇။ ကိုယ်အတွေ့ 'ကာယသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာသည် ရှိ၏ (ကာယသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)။

၄၈။ စိတ်အတွေ့ 'မနောသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာသည် ရှိ၏ (မနောသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ)။

ဤသို့ များသော အပြားအားဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(ဗဟုဝိဓနည်း ပြီး၏)။

ဤဆိုခဲ့ပြီးသော ဝေဒနာတို့ကို ခံစားမှုအစု 'ဝေဒနာက္ခန္ဓာ'ဟု ဆိုအပ်၏။

[ဝေဒနာပေါင်းမှာ	(၁)	ဒုကမူလကနည်း	၅၂၂၅၀-ပါး
	(၂)	တိကမူလကနည်း	၅၂၂၅၀-ပါး
	(၃)	ဥဘတောဝဍ္ဎကနည်း	၁၀၄၅-ပါး
	(၄)	သတ္တကနည်း (၁၉×၇)	၁၃၃-ပါး
	(၅)	စတုဝီသတိဝိဓနည်း (၁၉×၂၄)	၄၅၆-ပါး
	(၆)	တိံသဝိဓနည်း	၃၀-ပါး
	(၇)	ဗဟုဝိဓနည်း (၁၉×၄၈)	၉၁၂ ပါး
			၁၀၇၀၇၆-ပါး ဖြစ်၏]။

ဝေဒနာက္ခန္ဓာ ပြီး၏။

(ဝေဒနာတို့ကို အဘိဓမ္မာနည်းအားဖြင့် ဝေဖန်ဟောကြားအပ်သော အဘိဓမ္မာဘာဇနီယနည်း ပြီး၏)။

၃-သညာက္ခန္ဓ (မှတ်သားမှုအစု)

ဒုကမူလကနည်း

ဒုကမူ - တိကမူလီ

ဒုက်တို့ကို မူတည်ပြီးလျှင် တိက်တို့ကို မူလီသွင်း၍ဟောသော ဒုကမူလကနည်း

(ဒုက် ၅၂-ခုကို မူတည်ပြီးလျှင် တိက် ၂၁-ခုကို မူလီသွင်း၍ဟောသော ၁၀၉၂-နည်း)[၁]

(ဟေတုဂေါစ္ဆကမှ ဒုက် ၃-ခု)

၁-သဟေတုကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

(၁) သဟေတုကဒုကမူ–ကုသလတိကမူလီ ၁၀-နည်း[၂]

၆၂။ ထို (ခန္ဓာငါးပါးတို့) တွင် အဘယ်သည် သညာက္ခန္ဓာမည်သနည်း။

ကေကနည်း။ ။တပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့်ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ ဟိတ်ရှိသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်မရှိသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကုသိုလ်သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကုသိုလ် သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတ သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

စတုက္ကနည်း။ ။လေးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော (ကာမတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော) 'ကာမာဝစရ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော (ရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော) 'ရူပါဝစရ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော (အရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော) 'အရူပါဝစရ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

ပဉ္စကနည်း။ ။ငါးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကိုယ်ချမ်းသာမှု၌ အစိုးတရခံစားခြင်း 'သုခိန္ဒြေ' နှင့်ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကိုယ်ဆင်းရဲမှု၌ အစိုးတရခံစားခြင်း 'ဒုက္ခိန္ဒြေ' နှင့်ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ စိတ်ချမ်းသာမှု၌ အစိုးတရ ခံစားခြင်း 'သောမနဿိန္ဒြေ' နှင့်ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ စိတ်မချမ်းသာမှု၌အစိုးတရ

၁။ ဤဒုကမူလကနည်း၌ သညာရကောင်းသောဒုက် ၅၂-ကို မူတည်၍ သညာရကောင်းသော တိက် ၂၁-ခုတို့ကို မူလီသွင်းသော် နည်းပေါင်း (၅၂ × ၂၁) = ၁၀၉၂-နည်း ဖြစ်သည်၊ ဤနည်း ၁၀၉၂-နည်း၌ တနည်းတနည်းကိုပင် တဖန် ၁၀-နည်းစီထပ်၍ပွါးပြန်သည်၊ ထိုထပ်ပွါး ၁၀-နည်း၌ သညာက္ခန္ဓာပေါင်း ၅၅-ပါး ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် အစိတ် အစိတ် ရေတွက်ပါမူ သညာက္ခန္ဓာပေါင်း (၁၀၉၂ × ၅၅) = ၆၀၀၆၀-ပါး ဖြစ်သည်။

၂။ ဤနည်း ၁၀-နည်း၌ သညာက္ခန္ဓာပေါင်း ၅၅-ပါး ရှိ၏။ နောက်နည်းများ၌လည်း ဤနည်းအတိုင်း သိပါလေ။

ခံစားခြင်း'ဒေါမနဿိန္ဒြေ'နှင့်ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊လျစ်လျူရှုမှု၌ အစိုးတရခံစားခြင်း 'ဥပေက္ခိန္ဒြေ'နှင့်ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ။ဤသို့ ငါးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

ဆက္ကနည်း။ ။ခြောက်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။မျက်စိအတွေ့ (မျက်စိအကြည် 'စက္ခုပသာဒ'နှင့် အဆင်း'ရူပါရုံ' တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'စက္ခု-သမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု'သညာ'သည် ရှိ၏ (စက္ခုသမ္ဖဿဇာသညာ)၊ နားအတွေ့ (နားအကြည် 'သောတပသာဒ' နှင့် အသံ'သဒ္ဒါရုံ' တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု)'သောတသမ္ဖဿ'ကြောင့် ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'သညာ' သည် ရှိ၏ (သောတသမ္ဖဿဇာသညာ)၊ နှာခေါင်းအတွေ့ (နှာခေါင်းအကြည်'ဃာနပသာဒ'နှင့် အနံ့'ဂန္ဓာရုံ'တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု)'ဃာနသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု'သညာ'သည် ရှိ၏ (ဃာနသမ္ဖဿဇာသညာ)၊ လျှာအတွေ့(လျှာအကြည်'ဇိဝှါပသာဒ' နှင့် အရသာ'ရသာရုံ'တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု'သညာ'သည် ရှိ၏ (ဇိဝှါသမ္ဖဿဇာသညာ)၊ ကိုယ်အတွေ့(ကိုယ်အကြည်'ကာယပသာဒ'နှင့် အတွေ့'ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ' တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု)'ကာယသမ္ဖဿ'ကြောင့် ဖြစ်သော မှတ်သားမှု'သညာ'သည် ရှိ၏ (ကာယ-သမ္ဖဿဇာသညာ)၊စိတ်အတွေ့ (စိတ်နှင့် ဓမ္မာရုံတို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'မနောသမ္ဖဿ'ကြောင့် ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'သညာ'သည် ရှိ၏ (မနောသမ္ဖဿဇာသညာ)။ ။ဤသို့ ခြောက်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

သတ္တကနည်း။ ။ခုနစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု'သညာ'သည် ရှိ၏(စက္ခုသမ္ဖဿဇာ သညာ)၊ နားအတွေ့'သောတသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု'သညာ'သည် ရှိ၏ (သောတ သမ္ဖဿဇာသညာ)၊ နှာခေါင်းအတွေ့ 'ဃာနသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'သညာ'သည် ရှိ၏ (ဃာနသမ္ဖဿဇာသညာ)၊ လျှာအတွေ့'ဇိဝှါသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'သညာ' သည် ရှိ၏ (ဇိဝှါသမ္ဖဿဇာ သညာ)၊ ကိုယ်အတွေ့'ကာယသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'သညာ'သည် ရှိ၏ (ကာယသမ္ဖဿဇာသညာ)၊ (အာရုံငါးပါးကို) သိကာမျှသဘော 'မနောဓာတ်' အတွေ့ 'မနောဓာတုသမ္ဖဿ'ကြောင့် ဖြစ်သော မှတ်သားမှု'သညာ'သည် ရှိ၏ (မနောဓာတု-သမ္ဖဿဇာသညာ)၊ (အာရုံခြောက်ပါးကို) အထူးသိမှုသဘော 'မနောဝိညာဏဓာတ်' အတွေ့ 'မနောဝိညာဏဓာတုသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'သညာ'သည် ရှိ၏ (မနောဝိညာဏ ဓာတုသမ္ဖဿဇာသညာ)။ ။ဤသို့ ခုနစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

အဋ္ဌကနည်း။ ။ရှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'သညာ'သည် ရှိ၏။ပ။ ကိုယ်အတွေ့ 'ကာယသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော သုခဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်သော မှတ်သားမှု'သညာ'သည် ရှိ၏၊ (ကိုယ်အတွေ့'ကာယသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော)ဒုက္ခဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်သော မှတ်သားမှု'သညာ' သည် ရှိ၏၊ မနောဓာတ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'သညာ'သည် ရှိ၏၊ မနောဝိညာဏ ဓာတ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'သညာ'သည် ရှိ၏။ ။ဤသို့ ရှစ်ပါးပြားသောနည်း အားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

နဝကနည်း။ ။ကိုးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော သညာသည် ရှိ၏။ပ။ ကိုယ်အတွေ့ 'ကာယသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော သညာသည် ရှိ၏၊ မနောဓာတ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော သညာသည် ရှိ၏၊ မနောဝိညာဏဓာတ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ကုသိုလ်သညာသည် ရှိ၏၊ (မနောဝိညာဏဓာတ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော)အကုသိုလ် သညာသည် ရှိ၏၊ (မနောဝိညာဏဓာတ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော) အဗျာကတ သညာသည် ရှိ၏။ ။ဤသို့ ကိုးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

ဒသကနည်း။ ။ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော သညာသည် ရှိ၏။ပ။ ကိုယ်အတွေ့ 'ကာယသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော သုခဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်သော သညာသည် ရှိ၏၊ (ကိုယ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော) ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သော သညာသည် ရှိ၏၊ မနောဓာတ် အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော သညာသည် ရှိ၏၊ မနောဝိညာဏဓာတ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ကုသိုလ်သညာသည် ရှိ၏၊ (မနောဝိညာဏဓာတ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော) အကုသိုလ်သညာသည် ရှိ၏၊ (မနောဝိညာဏဓာတ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော) အဗျာကတသညာသည် ရှိ၏။ ။ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(သဟေတုကဒုကမူ-ကုသလတိကမူလီ ၁၀-နည်း ပြီး၏။ ဤနည်း၌ သညာပေါင်း ၅၅-ပါး ဖြစ်၏)။

(၂) သဟေတုကဒုကမူ-ဝေဒနာတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၆၃။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့်ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်ရှိသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်မရှိသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။ ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၃) သဟေတုကဒုကမူ-ဝိပါကတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၆၄။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်ရှိသော သညာက္ခန္ဓာ သည် ရှိ၏။ ဟိတ်မရှိသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဝိပါက်ဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေခြင်းသဘောရှိသည့် တရားဖြစ်သော (အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေတတ်သော) သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဝိပါက်လည်း မဟုတ်မူ၍ အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေခြင်းသဘောရှိသော တရားလည်း မဟုတ်သော (အကျိုးဝိပါက်ကို မဖြစ်စေတတ်သော) သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၄) သဟေတုကဒုကမူ-ဥပါဒိန္နတိကမူလိ ၁၀-နည်း

တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်း ယူအပ်၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏အာရုံဖြစ်သော ကံကြောင့်လည်းဖြစ်၍) ဥပါဒါန်တို့၏ အာရုံလည်းဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီဝိပါက်စိတ်တို့၌ရှိသောသညာ)၊ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်မူ၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ကံကြောင့် မဖြစ်မူ၍) ဥပါဒါန်တို့၏ အာရုံသာ ဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်, ကြိယာစိတ်တို့၌ ရှိသောသညာ)၊တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့်လည်း မယူအပ်မူ၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏အာရုံဖြစ်သော ကံကြောင့်လည်း မဖြစ်မူ၍) ဥပါဒါန်တို့၏ အာရုံလည်းမဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်၌ရှိသောသညာ)။ပ။

(၅) သဟေတုကဒုကမူ-သံကိလိဋ္ဌတိကမူလိ ၁၀-နည်း

ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ်သော 'ကိလေသာ'တို့သည် ပူပန်လည်း ပူပန်စေအပ်သည်ဖြစ်၍ (ကိလေသာတို့နှင့်လည်း ယှဉ်၍) ကိလေသာတို့၏ အာရုံလည်း ဖြစ်သောသညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သောသညာ)၊ ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ်သည်ကား မဟုတ်မူ၍ (ကိလေသာတို့နှင့်မယှဉ်မူ၍)ကိလေသာတို့၏ အာရုံသာဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီ ကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သောသညာ)၊ ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ်သည်လည်း မဟုတ်မူ၍ (ကိလေသာတို့နှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍) ကိလေသာတို့၏အာရုံလည်း မဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သောသညာ) ။ ပ ။

(၆) သဟေတုကဒုကမူ-ဝိတက္ကတိကမူလိ ၁၀-နည်း

ဝိတက်လည်းရှိ၍ ဝိစာရလည်းရှိသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဝိတက်မရှိမူ၍ ဝိစာရမျှသာ ရှိသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ဝိတက်လည်း မရှိမူ၍ ဝိစာရလည်း မရှိသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ပ။

(၇) သဟေတုကဒုကမူ ပီတိ တိကမူလိ ၁၀နည်း

ပီတိနှင့်တကွဖြစ်သော (ပီတိနှင့်ယှဉ်သော) သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သုခဝေဒနာနှင့်တကွ ဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၈) သဟေတုကဒုကမူ-ဒဿနတိကမူလီ ၁၀-နည်း

(နိဗ္ဗာန်ကို ရှေးဦးစွာ မြင်သဖြင့် 'ဒဿန' မည်သော) သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါးနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာစိတ်တို့၌ရှိသောသညာ,အပါယဂမနိယ အကုသိုလ်စိတ်တို့၌ရှိသောသညာ)၊ (သောတာပတ္တိမဂ်သည် မြင်ပြီးသော နိဗ္ဗာန်ကို တဖန်ထပ်၍မြင်သဖြင့်'ဘာဝနာ'မည်သော) အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသော အကုသိုလ်စိတ်တို့၌ရှိသောသညာ)၊ (ဒဿနမည်သော) သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သည်လည်းမဟုတ်မူ၍ (ဘာဝနာမည်သော) အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သည်လည်း မဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကုသိုလ်,ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်တို့၌ရှိသော သညာ)။ပ။

(၉) သဟေတုကဒုကမူ - ဒဿနဟေတု တိကမူလီ ၁၀-နည်း

(နိဗ္ဗာန်ကိုရှေးဦးစွာ မြင်သဖြင့် 'ဒဿန'မည်သော) သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသော (ဟိတ်နှင့်ယှဉ်သော) သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ဘာဝနာမည်သော) အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသော (ဟိတ်နှင့်ယှဉ်သော)သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသည်လည်း မဟုတ်မူ၍ အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသည်လည်း မဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၁၀) သဟေတုကဒုကမူ-အာစယဂါမိတိကမူလီ ၁၀-နည်း

စုတိပဋိသန္ဓေသို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော မှတ်သားမှုအစု 'အာစယဂါမိ သညာက္ခန္ဓာ'သည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ်,အကုသိုလ်စိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သောသညာ)၊ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော မှတ်သားမှုအစု 'အပစယဂါမိသညာက္ခန္ဓာ'သည် ရှိ၏ (မဂ်စိတ်နှင့်ယှဉ်သောသညာ)၊ စုတိပဋိသန္ဓေသို့ ရောက်ကြောင်းလည်း မဟုတ်မူ၍ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းလည်း မဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဝိပါက်,ကြိယာစိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သောသညာ)။ပ။

(၁၁) သဟေတုကဒုကမူ-သေက္ခတိကမူလီ ၁၀-နည်း

(အရဟတ္တဖိုလ်သို့ရောက်ရန်) ကျင့်ဆဲ'သေက္ခ'ပုဂ္ဂိုလ်(မဂ်ပုဂ္ဂိုလ် ၄-ယောက်,အောက်ဖိုလ်ပုဂ္ဂိုလ် ၃-ယောက်)တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဂ်စိတ်လေးပါး,အောက်ဖိုလ်သုံးပါးတို့နှင့် ယှဉ်သောသညာ)၊ (အရဟတ္တဖိုလ်သို့ရောက်ပြီး) ကျင့်ပြီး 'အသေက္ခ'ပုဂ္ဂိုလ်(ရဟန္တာ)တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်နှင့်ယှဉ်သောသညာ)၊ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာလည်း မဟုတ်မူ၍ အသေက္ခပုဂ္ဂိုလ်(ရဟန္တာ)တို့၏ ဥစ္စာလည်း မဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီစိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သောသညာ)။ ပ ။

(၁၂) သဟေတုကဒုကမူ-ပရိတ္တတိကမူလီ ၁၀-နည်း

နည်းသောအာနုဘော်ရှိသည့် 'ပရိတ္တ'မည်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကာမစိတ်နှင့်ယှဉ်သောသညာ)၊ မြင့်မြတ်သည်၏အဖြစ်သို့ရောက်သော 'မဟဂ္ဂတ' မည်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏

(မဟဂ္ဂုတ်စိတ်နှင့်ယှဉ်သောသညာ)၊ နိုင်းယှဉ်မှုကိုပြုတတ်သည့် (ရာဂအစရှိသော)ကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော (မနှိုင်းယှဉ်အပ်သော) 'အပ္ပမာဏ' မည်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်နှင့် ယှဉ်သောသညာ)။ ပ ။

(၁၃) သဟေတုကဒုကမူ-ပရိတ္တာရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ပရိတ္တတရား (ကာမတရား)ကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ မဟဂ္ဂုတ်တရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ္ပမာဏတရား (မနှိုင်းယှဉ်အပ်သော လောကုတ္တရာတရား)ကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၁၄) သဟေတုကဒုကမူ-ဟီနတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ယုတ်ညံ့သော 'ဟီန'သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ်နှင့်ယှဉ်သောသညာ)၊ အလယ်အလတ်ဖြစ်သော 'မဇ္ဈိမ'သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သောသညာ)၊မြင့်မြတ်သော 'ပဏီတ'သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်နှင့်ယှဉ်သော သညာ)။ပ။

(၁၅) သဟေတုကဒုကမူ-မိစ္ဆတ္တနိယတတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ဖောက်ပြန်သောသဘောရှိ၍ စုတိ၏အခြားမဲ့၌ (အပါယ်ရေ၌) အကျိုးပေးမြဲသော 'မိစ္ဆတ္တနိယတ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံကို ကျူးလွန်သည့် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် သတ္တမဇောတို့၌ ရှိသော သညာနှင့် ပဉ္စာနန္တရိယကံကို ကျူးလွန်သည့် ဒေါသမူဒွေ သတ္တမဇောတို့၌ရှိသော သညာ)၊ မဖောက်ပြန်သော သဘောရှိ၍ မိမိ၏အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေးမြဲသော 'သမ္မတ္တနိယတ'သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဂ်စိတ်၌ရှိသောသညာ)၊ (နှစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်) အကျိုးပေးမမြဲသော 'အနိယတ'သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသောစိတ်တို့၌ ရှိသော သညာ)။ပ။

(၁၆) သဟေတုကဒုကမူ-မဂ္ဂါရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း

မဂ်ကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဂ္ဂါရမ္မဏစိတ်နှင့်ယှဉ်သောသညာ)၊ မဂ်မည်သောအကြောင်းရင်း ဟိတ်ရှိသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်မည်သော ပညာတည်းဟူသော အမောဟဟိတ်နှင့်ယှဉ်သည့် မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ရှိသောသညာ)၊ မဂ်မည်သောအကြီးအမှူး (ပညာနှင့်ဝီရိယ)[၁] ရှိသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဝီမံသာဓိပတိမည်သော အမောဟ=ပညာ, ဝီရိယာဓိပတိမည်သော ဝီရိယတို့နှင့်ယှဉ်သည့် မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ရှိသောသညာ) ။ပ။

၁။ အဓိပတိထိုက်သော မဂ္ဂင်တို့မှာ သမ္မာဒိဋ္ဌိနှင့် သမ္မာဝါယာမ ဟူ၍ဖြစ်သည်။ သမ္မာဒိဋ္ဌိသည် ပညာဟုခေါ်သော ဝီမံသဖြစ်သည်။ ဝီမံသာဓိပတိလည်း သမ္မာဒိဋ္ဌိပင်ဖြစ်သည်။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ=ပညာ=ဝီမံသာဓိပတိ။ သမ္မာဝါယာမမှာ ဝီရိယစေတသိက်ဖြစ်သည်၊ ဝီရိယာဓိပတိဖြစ်သည်။ သမ္မာဝါယာမ=ဝီရိယ=ဝီရိယာဓိပတိ။

(၁၇) သဟေတုကဒုကမူ-ဥပ္ပန္နတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ဥပါဒ်, ဌီ, ဘင် ဟု ဆိုအပ်သော ခဏသုံးပါးသို့ ရောက်ဆဲဖြစ်သော (ဖြစ်ဆဲ) သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ခဏသုံးပါးသို့ ရောက်ပြီးလည်း မဟုတ်မူ၍ ရောက်ဆဲလည်း မဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (နောင်အနာဂတ်ကာလ၌ ဖြစ်လတ္တံ့သော ကုသိုလ်, အကုသိုလ်, ကြိယာစိတ်တို့၌ရှိသော သညာ)၊မချွတ်ကေန်ဖြစ်လတ္တံ့သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(ဝိပါက်စိတ်တို့၌ရှိသော သညာ)။ပ။

(၁၈) သဟေတုကဒုကမူ-အတီတတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ဖြစ်ပြီးသော'အတိတ်'သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ မရောက်သေး (ဖြစ်လတ္တံ့) သော 'အနာဂတ်' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော'ပစ္စုပ္ပန်'သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၁၉) သဟေတုကဒုကမူ-အတီတာရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ဖြစ်ပြီးသည့် 'အတိတ်'တရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ မရောက်သေး (ဖြစ်လတ္တံ့)သော 'အနာဂတ်'တရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဖြစ်ဆဲ 'ပစ္စုပ္ပန်' တရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၂၀) သဟေတုကဒုကမူ-အဇ္ဈတ္တတိကမူလီ ၁၀-နည်း

အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ'သန္တာန်၌ဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ'သန္တာန်၌ဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်းအပသန္တာန်၌ဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၂၁) သဟေတုကဒုကမူ-အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း

အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ'သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ'သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်းအပ သန္တာန်၌ ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။ ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်း အားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(သဟေတုကဒုကမူ-တိကမူလီ ၂၁-နည်း ပြီး၏)။

၂-ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခုမူလီ ၂၁-နည်း

ကေကနည်း ၆၅။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်နှင့်ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်နှင့်မယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၁။ ဤ "ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း"၌ တနည်းတနည်းလျှင် ထပ်မံ၍ ကေကမှ ဒသကအထိ ၁၀-နည်းစီ ဟောပြရန်ဖြစ်သည်၊ သို့ရာတွင် ဤနည်း၌ ရှေးဦးအစမျှကိုသာ ဖော်ပြထားသည်။ အကျယ်ဖွင့်လိုလျှင် ပြဆိုခဲ့ပြီးသော 'သဟေတုကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း' အတိုင်း နည်းယူ၍ ဖွင့်ဆို ပါလေ။ ကျန် 'ဒုကမူ'များအတွက်လည်း ဤနည်းအတိုင်း သိပါလေ။

၃-နဟေတု သဟေတုကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဟိတ်မမည်မူ၍ ဟိတ်သာရှိသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်လည်း မမည်မူ၍ ဟိတ်လည်း မရှိသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၂-စူဠန္တရဒုကမှ ဒုက် ၂-ခု)

၄-လောကိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

လောက၌ အကျုံးဝင်သော 'လောကီ'သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ လောကမှ ထွက်မြောက်သော 'လောကုတ္တရာ'သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၅-ကေနစိဝိညေယျဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

တစုံတခုသောစိတ်သည် သိအပ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ တစုံတခုသောစိတ်သည် မသိအပ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၃-အာသဝဂေါစ္ဆကမှ ဒုက် ၃-ခု)

၆-သာသဝဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

(သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌) ယိုစီးဖြစ်ပွါးနေတတ်၍ မူးယစ်မိုက်မဲစေတတ်သော 'အာသဝ'၏ (လောဘ,ဒိဋ္ဌိ,မောဟတို့၏) အာရုံဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အာသဝ၏ အာရုံမဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၇-အာသဝသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

အာသဝနှင့် (လောဘ,ဒိဋ္ဌိ,မောဟတို့နှင့်)ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အာသဝနှင့် မယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၈-အာသဝဝိပ္ပယုတ္တ သာသဝဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

အာသဝနှင့် မယှဉ်မူ၍ အာသဝ၏ အာရုံသာဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အာသဝနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ အာသဝ၏ အာရုံလည်းမဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၄-သညောဇနဂေါစ္ဆကမှ ဒုက် ၃-ခု)

၉-သံယောဇနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

(သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) ယှဉ်စေတတ် နှောင်ဖွဲ့တတ်သော 'သံယောဇဉ်'၏ အာရုံဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သံယောဇဉ်၏ အာရုံမဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၁၀-သံယောဇနသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

သံယောဇဉ်နှင့်ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သံယောဇဉ်နှင့် မယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၁၁-သံယောဇနဝိပ္ပယုတ္တ သံယောဇနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

သံယောဇဉ်နှင့်မယှဉ်မူ၍ သံယောဇဉ်၏အာရုံသာဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သံယော-ဇဉ်နှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ သံယောဇဉ်၏အာရုံလည်း မဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

(၅-ဂန္ထဂေါစ္ဆကမှ ဒုက် ၃-ခု)

၁၂-ဂန္ထနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

(သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) ဆက်စပ်ထုံးဖွဲ့တတ်သောသဘော 'ဂန္ထ'၏ (လောဘ, ဒေါသ, ဒိဋ္ဌိတို့၏) အာရုံဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဂန္ထ၏ အာရုံမဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

၁၃-ဂန္ထသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဂန္ထနှင့် (လောဘ, ဒေါသ, ဒိဋ္ဌိတို့နှင့်) ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဂန္ထနှင့် မယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

၁၄-ဂန္ထဝိပ္ပယုတ္တ ဂန္ထနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဂန္ထနှင့်မယှဉ်မူ၍ ဂန္ထ၏အာရုံသာဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဂန္ထနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ဂန္ထ၏အာရုံလည်း မဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

(၆-ဩဃဂေါစ္ဆကမှ ဒုက် ၃-ခု)

၁၅-ဩဃနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

(သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) နစ်မြုပ်စေတတ်သော 'ဩဃ'၏ (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့၏) အာရုံဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဩဃ၏အာရုံမဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

၁၆-ဩဃသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဩဃနှင့်ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဩဃနှင့်မယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

၁၇-ဩဃဝိပ္ပယုတ္တ ဩဃနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဩဃနှင့်မယှဉ်မူ၍ ဩဃ၏အာရုံသာဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဩဃနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ဩဃ၏အာရုံလည်း မဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

(၇-ယောဂဂေါစ္ဆကမှ ဒုက် ၃-ခု)

၁၈-ယောဂနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခုမူလီ ၂၁-နည်း

(သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌)ယှဉ်စေတတ်တွယ်ကပ်စေတတ်သောသဘော'ယောဂ'၏(လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့၏) အာရုံဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ယောဂ၏အာရုံမဟုတ်သော သညာ-က္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

၁၉-ယောဂသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း

ယောဂနှင့်ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ယောဂနှင့်မယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည်ရှိ၏။ပ။

၂၀-ယောဂဝိပ္ပယုတ္တ ယောဂနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း

ယောဂနှင့်မယှဉ်မူ၍ ယောဂ၏အာရုံသာဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ယောဂနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ယောဂ၏အာရုံလည်း မဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။

(ဂ-နီဝရဏဂေါစ္ဆကမှ ဒုက် ၃-ခု)

၂၁-နီဝရဏိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း

(စျာန်မဂ်ဖိုလ်တရားတို့ကို) ပိတ်ပင်တားဆီးမှု 'နီဝရဏ'၏ အာရုံဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ နီဝရဏ၏အာရုံမဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။

၂၂-နီဝရဏသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း

နီဝရဏနှင့်ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ နီဝရဏနှင့်မယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။

၂၃-နီဝရဏဝိပ္ပယုတ္တ နီဝရဏိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း

နီဝရဏနှင့်မယှဉ်မူ၍ နီဝရဏ၏အာရုံသာဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ နီဝရဏနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ နီဝရဏ၏အာရုံလည်းမဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

(၉-ပရာမာသဂေါစ္ဆကမှ ဒုက် ၃-ခု)

၂၄-ပရာမဋ္ဌဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း

မှားသောအားဖြင့် သုံးသပ်မှု 'ပရာမာသ'၏ (ဒိဋ္ဌိ၏) အာရုံဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ပရာမာသ၏အာရုံမဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။

၂၅-ပရာမာသသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း

ပရာမာသနှင့် (ဒိဋ္ဌိနှင့်) ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ပရာမာသနှင့် မယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။

၂၆-ပရာမာသဝိပ္ပယုတ္တ ပရာမဋ္ဌဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း

ပရာမာသနှင့် (ဒိဋ္ဌိနှင့်) မယှဉ်မူ၍ ပရာမာသ၏အာရုံသာဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ပရာမာသနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ပရာမာသ၏ အာရုံလည်း မဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။

(၁၀-မဟန္တရဒုကမှ ဒုက် ၁-ခု)

၂၇-ဥပါဒိန္နဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်သော (**တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏** အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့်ဖြစ်သော) သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (**လောကီဝိပါက်စိတ်တို့နှင့်** ယှဉ်သောသညာ)၊ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်သော (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့်ကံကြောင့် မဖြစ်သော) သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသော စိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သော သညာ)။ပ။

(၁၁-ဥပါဒါနဂေါစ္ဆကမှ ဒုက် ၃-ခု)

၂၈-ဥပါဒါနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ပြင်းစွာစွဲလမ်းတတ်သော 'ဥပါဒါန်'၏ (တဏှာ,ဒိဋ္ဌိတို့၏)အာရုံဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဥပါဒါန်၏ အာရုံမဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၂၉-ဥပါဒါနသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဥပါဒါန်နှင့် (တဏှာ,ဒိဋ္ဌိ တို့နှင့်)ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဥပါဒါန်နှင့် မယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၃၀-ဥပါဒါနဝိပ္ပယုတ္တ ဥပါဒါနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဥပါဒါန်နှင့် မယှဉ်မူ၍ ဥပါဒါန်၏ အာရုံသာဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ဥပါဒါန်နှင့် လည်း မယှဉ်မူ၍ ဥပါဒါန်၏ အာရုံလည်း မဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၁၂-ကိလေသဂေါစ္ဆကမှ ဒုက် ၄-ခု)

၃၁-သံကိလေသိကဒုကမူ -တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ် ညစ်နွမ်းစေတတ်သော 'ကိလေသာ'၏ အာရုံဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကိလေသာ၏ အာရုံမဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၃၂-သံကိလိဋ္ဌဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ် ညစ်နွမ်းစေတတ်သော 'ကိလေသာ'တို့သည် ပူပန်စေအပ်သော (ကိလေသာနှင့်ယှဉ်သော) သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ်နှင့် ယှဉ်သောသညာ)၊ ကိလေသာတို့သည် မပူပန်စေအပ်သော(ကိလေသာနှင့် မယှဉ်သော) သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၃၃-ကိလေသ သမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ကိလေသာနှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကိလေသာနှင့် မယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာ သည် ရှိ၏။ပ။

၃၄-ကိလေသဝိပ္ပယုတ္တ သံကိလေသိကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း

ကိလေသာနှင့် မယှဉ်မူ၍ ကိလေသာ၏ အာရုံသာဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(လောကီကုသိုလ်,ဝိပါက်,ကြိယာစိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သောသညာ)၊ ကိလေသာနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ကိလေသာ၏ အာရုံလည်း မဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(လောကုတ္တရာစိတ်နှင့် ယှဉ်သောသညာ)။ပ။

(၁၃-ပိဋ္ဌိဒုကမှ ဒုက် ၁၈-ခု)

၃၅-ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း

(နိဗ္ဗာန်ကို ရှေးဦးစွာ မြင်သဖြင့် 'ဒဿန'မည်သော) သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သောတာပတ္တိမဂ်သည် မပယ်အပ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၃၆-ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း

သောတာပတ္တိမဂ် မြင်ပြီးသော နိဗ္ဗာန်ကို တဖန်ထပ်၍ မြင်သဖြင့် 'ဘာဝနာ' မည်သော အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် မပယ်အပ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၃၇-ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဟေတုကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း

သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်မရှိသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၃၈-ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗဟေတုကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း

ဘာဝနာမည်သော အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အထက်မဂ် သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်မရှိသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၃၉-သဝိတက္ကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း

ဝိတက်ရှိသော (ဝိတက်နှင့်ယှဉ်သော)သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဝိတက်မရှိသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၄၀-သဝိစာရဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း

ဝိစာရရှိသော (ဝိစာရနှင့်ယှဉ်သော) သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဝိစာရမရှိသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၄၁-သပ္ပီတိကဒုကမူ-တိက် ၂၁ ခု မူလိ ၂၁-နည်း

ပီတိရှိသော (ပီတိနှင့်ယှဉ်သော) သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ပီတိမရှိသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၄၂-ပီတိသဟဂတ ဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ပီတိနှင့်တကွဖြစ်သော(ပီတိနှင့်ယှဉ်သော)သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ပီတိနှင့် တကွ မဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၄၃-သုခသဟဂတဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

သုခဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သုခဝေဒနာနှင့်တကွ မဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၄၄-ဥပေက္ခာသဟဂတဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခုမူလီ ၂၁-နည်း

ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်တကွ မဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၄၅-ကာမာဝစရဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော (ကာမတဏှာ၏ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာဖြစ်သော) 'ကာမာဝစရ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍မဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၄၆-ရူပါဝစရဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော (ရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာဖြစ်သော) 'ရူပါဝစရ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ မဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၄၇-အရူပါဝစရဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော (အရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာဖြစ်သော) 'အရူပါဝစရ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ မဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၄၈-ပရိယာပန္နဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

(ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးဝင်သော 'ပရိယာပန္န'(လောကီ)သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န'(လောကုတ္တရာ)သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၄၉-နိယျာနိကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခုမူလီ ၂၁-နည်း

ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော 'နိယျာနိက'သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဂ်စိတ် ၄-ပါး၌ရှိသောသညာ)၊ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း မဟုတ်သော'အနိယျာနိက'သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(ကြွင်းသောစိတ်တို့၌ရှိသောသညာ)။ပ။

၅၀-နိယတဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

အကျိုးပေးမြဲသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်သတ္တမဇောဝ်၌ ရှိသောသညာ, ပဉ္စာနန္တရိယကံကို ကျူးလွန်သည့် ဒေါသမူဒွေ သတ္တမဇောဝ်၌ရှိသော သညာ, မဂ်စိတ် ၄-ပါး၌ရှိသော သညာ)၊အကျိုးပေးမမြဲသော သညာက္ခန္ဓာ သည်ရှိ၏ (ကြွင်းသောစိတ်တို့၌ ရှိသောသညာ)။ပ။

၅၁-သဥတ္တရဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခုမူလီ ၂၁-နည်း

မိမိထက် လွန်မြတ်သည့် တရားရှိသော 'သဥတ္တရ'သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီစိတ်နှင့် ယှဉ်သော သညာ)၊ မိမိထက် လွန်မြတ်သည့် တရားမရှိသော 'အနုတ္တရ'သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်နှင့်ယှဉ်သော သညာ)။ပ။

၅၂-သရဏဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

(၁) သရဏဒုကမူ-ကုသလတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ဒုကနည်း။ ။ငိုကြွေးကြောင်း(ရာဂအစရှိသော ကိလေသာ)ရှိသော 'သရဏ'သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ငိုကြွေးကြောင်း(ရာဂအစရှိသော ကိလေသာ) မရှိသော 'အရဏ'သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကုသိုလ် သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကုသိုလ် သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတ သညာက္ခန္ဓာ သည် ရှိ၏။ပ။ ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၂) သရဏဒုကမူ-ဝေဒနာတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၆၆။ တပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂအစရှိသော ကိလေသာ)ရှိသော 'သရဏ'သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ငိုကြွေး ကြောင်း (ရာဂအစရှိသော ကိလေသာ) မရှိသော'အရဏ'သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၃)သရဏဒုကမူ-ဝိပါကတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဝိပါက်ဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။[၁]

၁။ အမှတ် (၄) သရဏဒုကမူ - ဥပါဒိန္နတိကမူလီမှ အမှတ် (၂၀) သရဏဒုကမူ - အဇ္ဈတ္တတိကမူလီအထိ ပေယျာလ လုံး၀ ချန်ခဲ့သည်။

၂၁-သရဏဒုကမူ-အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူလိ ၁၀-နည်း

တိကနည်း။ ။အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ'သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ'သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်း အပသန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။ ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(ကုသလတိက်၌ အကျယ်ချဲ့သကဲ့သို့ ဤအတူ တိက်အလုံးစုံတို့ကို ချဲ့အပ်ကုန်၏)။

[ဒုက် ၅၂-ခုကို မူတည်ပြီးလျှင် တိက် ၂၁-ခုကို မူလီသွင်း၍ဟောသော ဒုကမူလကနည်း (၅၂×၂၁)=၁၀၉၂-နည်း ပြီး၏၊ အသေးစိတ်ရေတွက်ပါမူ ဤနည်း၌ သညာပေါင်း (၁၀၉၂×၅၅)=၆၀၀၆၀ ဖြစ်၏]။

ဒုက်ကို မူတည်၍ ဟောသော ဒုကမူလကနည်း ပြီး၏။

တိကမူလကနည်း

တိကမူ-ဒုကမူလိ

(တိက်တို့ကို မူတည်ပြီးလျှင် ဒုက်တို့ကို မူလီသွင်း၍ ဟောသော တိကမူလကနည်း)

(တိက် ၂၁-ခုကို မူတည်ပြီးလျှင် ဒုက် ၅၂-ခုကို မူလီသွင်း၍ ဟောသော တိကမူလကနည်း ၂၁×၅၂=၁၀၉၂-နည်း)။[၁]

၁-ကုသလတိက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် ဒုက် ၅၂-ခုကို မူလီသွင်းသော ၅၂-နည်း

(၁) ကုသလတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလိ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၆၇။ တပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်ရှိသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်မရှိသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကုသိုလ် သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကုသိုလ် သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတသညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။ ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

၁။ စာမျက်နှာ-၁၁၃ အောက်ခြေမှတ်ချက်များကို ကြည့်ပါ။

(၂) ကုသလတိကမူ-ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၆၈။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်နှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်နှင့် မယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၅၂-ကုသလတိကမူ-သရဏဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

ဒုကနည်း။ ။ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂအစရှိသော ကိလေသာ) ရှိသော'သရဏ'သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂအစရှိသော ကိလေသာ) မရှိသော 'အရဏ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည်ဖြစ်၏။ ။ကုသိုလ် သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကုသိုလ် သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတ သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။ ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

၂-ဝေဒနာတိက်ကို မူတည်၍ ဒုက် ၅၂-ခုကို မူလီသွင်းသော ၅၂-နည်း

(၁)ဝေဒနာတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၆၉။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်ရှိသောသညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်မရှိသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၃-ဝိပါကတိက်ကို မူတည်၍ ဒုက် ၅၂-ခုကို မူလီသွင်းသော ၅၂-နည်း

(၁) ဝိပါကတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဝိပါက်ဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။[၂]

၁။ အမှတ် (၃) ကုသလတိကမူ-နဟေတု သဟေတုကဒုကမူလီ မှ အမှတ် (၅၁) ကုသလတိကမူ-သဥတ္တရ ဒုကမူလီ အထိ ပေယျာလ လုံးဝ ချန်ခဲ့သည်။

၂။ အမှတ် ၄-ဥပါဒိန္နတိကမူ-ဒုက် ၅၂-ခု မူလီ မှ အမှတ် ၂၀-အဇ္ဈတ္တတိကမူ-ဒုက် ၅၂-ခု မူလီ အထိ (တိကမူ ၁၇-ခုကို) ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့သည်။

၂၁-အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက်ကို မူတည်၍ ဒုက် ၅၂-ခုကို မူလိသွင်းသော ၅၂-နည်း

(၁) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလိ ၁၀-နည်း

တိကနည်း။ ။အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ'သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်းအပသန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။ ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၂) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကမူလိ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၇၀။ တပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်နှင့်ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်နှင့်မယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။[၁]

(၅၂) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-သရဏဒုကမူလိ ၁၀-နည်း

ဒုကနည်း။ ။ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂအစရှိသော ကိလေသာ) ရှိသော 'သရဏ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂအစရှိသော ကိလေသာ) မရှိသော 'အရဏ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။အတွင်း'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်း အပ သန္တာန်၌ဖြစ် သောတရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။ ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(တိက် ၂၁-ခုကို မူတည်ပြီးလျှင် ဒုက် ၅၂-ခုကို မူလိသွင်း၍ ဟောသော တိကမူလကနည်း ၁၀၉၂-နည်း ပြီး၏၊ ဤနည်း၌ အသေးစိတ် ရေတွက်သော် သညာပေါင်း (၁၀၉၂×၅၅)=၆၀၀၆၀-ရှိ၏)။

တိက်ကို မူတည်၍ဟောသော 'တိကမူလက'နည်း ပြီး၏။

---

[၁] အမှတ် (၃) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-နဟေတုသဟေတုကဒုကမူလိမှ အမှတ် (၅၁) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-သဥတ္တရဒုကမူလိအထိ ပေယျာလလုံးဝချန်ခဲ့သည်။

ဥဘတောဝစုကနည်း

(တိက် ၂၁-ခုနှင့် ဒုက် ၂၁-ခုတို့ကို တစုံစီထား၍ ပွါးသော ဥဘတောဝစုကနည်း ၂၁-နည်း)[၁]

(၁) သဟေတုကဒုက်နှင့် ကုသလတ္တိက်တစုံ ၁၀-နည်း[၂]

ကေကနည်း ၇၁။ တပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့်ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်ရှိသောသညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်မရှိသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကုသိုလ်သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကုသိုလ်သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတသညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၂) ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် ဝေဒနာတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၇၂။ တပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်နှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်နှင့်မယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။သုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၃) နဟေတု သဟေတုကဒုက်နှင့် ဝိပါကတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၇၃။ တပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်မမည်မူ၍ ဟိတ်သာရှိသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်လည်း မမည်မူ၍ ဟိတ်လည်း မရှိသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

၁။ ဥဘတောဝစုကနည်း ၂၁-နည်းအတွက် တနည်းတနည်းကို ထပ်၍ ၁၀-နည်းစီ ပွါးပြန်သည်။

၂။ ဤထပ်ပွါး ၁၀-နည်း၌ အသေးစိတ်ရေတွက်သော် သညာက္ခန္ဓာပေါင်း ၅၅-ပါး ဖြစ်၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကုသိုလ်,အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဝိပါက်ဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဝိပါက်စိတ်တို့၌ရှိသော သညာ)၊ အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေခြင်းသဘောရှိသော (အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေတတ်သော) သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကုသိုလ်, အကုသိုလ်စိတ်တို့၌ရှိသော သညာ)၊ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဝိပါက်လည်း မဟုတ်မူ၍ အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေခြင်းသဘောရှိသည်လည်း မဟုတ်သော (အကျိုးဝိပါက်ကို မဖြစ်စေတတ်သော) သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြိယာစိတ်တို့၌ ရှိသော သညာ)။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၄) လောကိယဒုက်နှင့် ဥပါဒိဏ္ဏတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၇၄။ တပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။လောက၌ အကျုံးဝင်သော 'လောကီ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ လောကမှ ထွက်မြောက်သော 'လောကုတ္တရာ'သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့်လည်း ယူအပ်၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ အာရုံပြုသောကံ၏ အကျိုးလည်း ဖြစ်၍) ဥပါဒါန်၏ အာရုံလည်း ဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီဝိပါက်စိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သောသညာ)၊ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်မူ၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့အာရုံပြုအပ်သော ကံကြောင့်လည်း မဖြစ်မူ၍) ဥပါဒါန်၏ အာရုံသာ ဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ်, အကုသိုလ်, ကြိယာစိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သော သညာ)၊ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့်လည်း မယူအပ်မူ၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သောကံကြောင့်လည်း မဖြစ်မူ၍) ဥပါဒါန်၏ အာရုံလည်း မဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်နှင့်ယှဉ်သော သညာ) ။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၅) ကေနစိဝိညေယျဒုက်နှင့် သံကိလိဋ္ဌတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၇၅။ တပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့်ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။တစုံတခုသောစိတ်သည် သိအပ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊တစုံတခုသောစိတ်သည် မသိအပ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ်သော 'ကိလေသာ'တို့သည် ပူပန်လည်း ပူပန်စေအပ်သည်ဖြစ်၍ (ကိလေသာနှင့်လည်း ယှဉ်၍) ကိလေသာ၏ အာရုံလည်း ဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ်၌ရှိသော သညာ)၊ ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ်သည်ကား မဟုတ်မူ၍ (ကိလေသာနှင့် မယှဉ်မူ၍) ကိလေသာ၏ အာရုံသာဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်တို့၌သော သညာ)၊ ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ်သည်လည်း မဟုတ်မူ၍ (ကိလေသာနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍) ကိလေသာ၏ အာရုံလည်း မဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(လောကုတ္တရာစိတ်၌ရှိသောသညာ)။ ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၆) **သာသဝဒုက်နှင့် ဝိတက်တိက်တစုံ ၁၀-နည်း**

ကေကနည်း ၇၆။ တပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။(သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌) ယိုစီး ဖြစ်ပွါးနေတတ်၍ မူးယစ် မိုက်မဲစေတတ်သည့် သဘော 'အာသဝ'၏ (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့၏) အာရုံဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အာသဝ၏ အာရုံမဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဝိတက်လည်း ရှိ၍ ဝိစာရလည်းရှိသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဝိတက်မရှိမူ၍ ဝိစာရမျှသာ ရှိသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဝိတက်လည်း မရှိမူ၍ ဝိစာရလည်း မရှိသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၇) **အာသဝသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် ပီတိတိက် တစုံ ၁၀-နည်း**

ကေကနည်း ၇၇။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။အာသဝနှင့်ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အာသဝနှင့် မယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း ။သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ပီတိနှင့် တကွဖြစ်သော (ပီတိနှင့်ယှဉ်သော) သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ပီတိသဟဂုတ်စိတ် ၅၁-ပါး၌ ရှိသော သညာ)၊ သုခဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (သုခသဟဂုတ်စိတ် ၆၃-ပါး၌ရှိသော သညာ)၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ၅၅-ပါး၌ရှိသော သညာ) ။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၈) အာသဝဝိပ္ပယုတ္တ သာသဝဒုက်နှင့် ဒဿနတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၇၈။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။အာသဝနှင့် မယှဉ်မူ၍ အာသဝ၏ အာရုံသာဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အာသဝနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ အာသဝ၏ အာရုံလည်း မဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ (နိဗ္ဗာန်ကို ရှေးဦးစွာ မြင်သဖြင့် 'ဒဿန'မည်သော) သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သောတာပတ္တိမဂ် မြင်ပြီးသော နိဗ္ဗာန်ကို တဖန်ထပ်၍ မြင်သဖြင့် 'ဘာဝနာ'မည်သော အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သည်လည်း မဟုတ်မူ၍ အထက်မဂ် သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သည်လည်း မဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၉) သံယောဇနိယဒုက် နှင့် ဒဿနဟေတုတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၇၉။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ ဖဿနှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။(သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) ယှဉ်စေတတ် နှောင်ဖွဲ့တတ်သော 'သံယောဇဉ်' ၏ အာရုံဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သံယောဇဉ်၏ အာရုံ မဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။(ဒဿနမည်သော) သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဘာဝနာမည်သော အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသည်လည်း မဟုတ်မူ၍ အထက်မဂ် သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသည်လည်း မဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁၀) သံယောဇနသမ္ပယုတ္တဒုက် နှင့် အာစယဂါမိတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၈၀။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏ ။ ။ ဖဿနှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။သံယောဇဉ်နှင့်ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ်၌ရှိသော သညာ)၊ သံယောဇဉ်နှင့် မယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသောစိတ်တို့၌ရှိသောသညာ)။

ဓကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။စုတိပဋိသန္ဓေသို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော (ရောက်စေတတ်သော) 'အာစယဂါမိ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ်,အကုသိုလ်စိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သောသညာ)၊ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော(ရောက်စေတတ်သော)'အပစယဂါမိ'သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(မဂ်စိတ် လေးပါးနှင့်ယှဉ်သောသညာ)၊စုတိပဋိသန္ဓေသို့ ရောက်ကြောင်းလည်း မဟုတ်မူ၍ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်းလည်း မဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဝိပါက်,ကြိယာစိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သောသညာ)။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁၁)သံယောဇနဝိပ္ပယုတ္တ သံယောဇနိယဒုက်နှင့် သေက္ခတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၇၁။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။သံယောဇဉ်နှင့် မယှဉ်မူ၍ သံယောဇဉ်၏အာရုံသာဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သံယောဇဉ်နှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ သံယောဇဉ်၏ အာရုံလည်း မဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။(အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ရန်) ကျင့်ဆဲ'သေက္ခ'ပုဂ္ဂိုလ် (ခုနစ်ယောက်)တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သညာ-က္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဂ်စိတ် ၄-ပါး, အောက်ဖိုလ် ၃-ပါးတို့၌ရှိသော သညာ)၊ (အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီး)ကျင့်ပြီး 'အသေက္ခ'ပုဂ္ဂိုလ် (ရဟန္တာ)တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်၌ရှိသော သညာ)၊ကျင့်ဆဲ'သေက္ခ'ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာလည်း မဟုတ်မူ၍ ကျင့်ပြီး 'အသေက္ခ'ပုဂ္ဂိုလ် (ရဟန္တာ) တို့၏ ဥစ္စာလည်းမဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီစိတ်တို့၌ရှိသော သညာ) ။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁၂)ဂန္ထနိယဒုက်နှင့် ပရိတ္တတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၇၂။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာတည်း။

။ [illegible] ဖြစ်၏။ ။(သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) [illegible] သောသဘော 'ဂန္ထ'၏ (လောဘ,ဒေါသ,ဒိဋ္ဌိတို့၏) အာရုံဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဂန္ထ၏အာရုံမဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။နည်းသောအာနုဘော်ရှိသည့် 'ပရိတ္တ'မည်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(ကာမစိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သော သညာ)၊ မြင့်မြတ်သည်၏အဖြစ်သို့ရောက်သော 'မဟဂ္ဂတ'မည်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏

(မဟဂ္ဂုတ်စိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သောသညာ)၊ နိုင်းယှဉ်တတ်သော ကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သည့် (မနိုင်းယှဉ်အပ်သော) 'အပ္ပမာဏ'မည်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်နှင့်ယှဉ်သောသညာ)။ ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁၃) ဂန္ထသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် ပရိတ္တာရမ္မဏတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၆၃။ တပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့်ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဂန္ထနှင့် (လောဘ, ဒေါသ, ဒိဋ္ဌိတို့နှင့်)ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဂန္ထနှင့်မယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ပရိတ္တတရားကို (ကာမတရားကို)အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ မဟဂ္ဂုတ်တရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ္ပမာဏတရား (လောကုတ္တရာတရား)ကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁၄) ဂန္ထဝိပ္ပယုတ္တ ဂန္ထနိယဒုက်နှင့် ဟီနတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၆၄။ တပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့်ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဂန္ထနှင့် (လောဘ, ဒေါသ, ဒိဋ္ဌိတို့နှင့်)မယှဉ်မူ၍ ဂန္ထ၏အာရုံသာဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဂန္ထနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ဂန္ထ၏အာရုံလည်း မဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ယုတ်ညံ့သော 'ဟီန'သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ်၌ရှိသောသညာ)၊ အလယ်အလတ်ဖြစ်သော'မဇ္ဈိမ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(လောကီကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်တို့၌ရှိသော သညာ)၊ မြင့်မြတ်သော 'ပဏီတ'သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်၌ရှိသောသညာ)။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁၅) သြဃနိယဒုက်နှင့် မိစ္ဆတ္တတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၆၅။ တပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏ ။ ။ဖဿနှင့်ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။(သတ္တဝါတို့ကို ဝင်ဆင်းရဲ၍)နှစ်မြုပ်စေတတ်သောသဘော'ဩဃ'၏(လောဘ,ဒိဋ္ဌိ,မောဟတို့၏)အာရုံဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဩဃ၏အာရုံမဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖောက်ပြန်သော သဘောရှိ၍ စုတိ၏ အခြားမဲ့၌ (အပါယ်၌ရဲ၍) အကျိုးပေးမြဲသော 'မိစ္ဆတ္တနိယတ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်သတ္တမဇောနှင့် ပဉ္စာနန္တရိယကံကို ကျူးလွန်သော ဒေါသမူစိတ်တို့၏ သတ္တမဇောတို့၌ရှိသော သညာ)၊ မဖောက်ပြန်သော သဘောရှိ၍ မိမိ၏အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေးမြဲသော 'သမ္မတ္တနိယတ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဂ်စိတ်နှင့် ယှဉ်သော သညာ)၊ (နှစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်) အကျိုးပေးမမြဲသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသောစိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သော သညာ)။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁၆) ဩဃသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် မဂ္ဂါရမ္မဏတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၇၆။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ (သတ္တဝါတို့ကို ဝင်ဆင်းရဲ၍) နှစ်မြုပ်စေတတ်သော သဘော 'ဩဃ'နှင့် (လောဘ,ဒိဋ္ဌိ,မောဟတို့နှင့်) ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဩဃနှင့်မယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ မဂ်ကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဂ္ဂါရမ္မဏစိတ်နှင့် ယှဉ်သောသညာ)၊ မဂ်မည်သော အကြောင်းရင်းဟိတ်ရှိသော (သမ္မာဒိဋ္ဌိမည်သော ပညာတည်းဟူသော အမောဟ ဟိတ်နှင့် ယှဉ်သော) သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (သမ္မာဒိဋ္ဌိ မည်သော အမောဟ=ပညာနှင့် ယှဉ်သည့် မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ ရှိသော သညာ)၊ မဂ်မည်သော အကြီးအမှူး (ဝီမံသာဓိပတိဖြစ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ=အမောဟ=ပညာ,ဝီရိယာဓိပတိဖြစ်သော သမ္မာဝါယာမ=ဝီရိယ) ရှိသောသညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(ဝီမံသာဓိပတိ ဖြစ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ=အမောဟ=ပညာ, ဝီရိယာဓိပတိဖြစ်သော သမ္မာဝါယာမ မဂ္ဂင်=ဝီရိယတို့နှင့်ယှဉ်သည့် မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ ရှိသောသညာ)။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁၇)ဩဃဝိပ္ပယုတ္တ ဩဃနိယဒုက်နှင့် ဥပ္ပန္နတိက် တစုံ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၇၇။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏ ။ ။ ဖဿနှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ ဩဃနှင့် (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့နှင့်) မယှဉ်မူ၍ ဩဃ၏အာရုံသာ ဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီစိတ်တို့၌ရှိသောသညာ)၊ ဩဃနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ဩဃ၏ အာရုံလည်း မဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်တို့၌ ရှိသောသညာ)။

တိကနည်း။ ။သုံးပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဥပါဒ်, ဌီ, ဘင် ဟု ဆိုအပ်သော ခဏသုံးပါးသို့ ရောက်ဆဲဖြစ်သော 'ပစ္စုပ္ပန်' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ခဏသုံးပါးသို့ ရောက်ပြီးလည်း မဟုတ်မူ၍ ရောက်ဆဲလည်း မဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (နောင်အနာဂတ်ကာလ၌ ဖြစ်လတ္တံ့သော ကုသိုလ်, အကုသိုလ် ကြိယာစိတ်တို့၌ ရှိသော သညာ)၊ မချွတ်ကေန် ဖြစ်လတ္တံ့သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဝိပါက်စိတ်တို့၌ ရှိသောသညာ) ။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁၈) ယောဂနိယဒုက် နှင့် အတီတတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၈၈။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏ ။ ။ ဖဿ နှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏ ။ ။ (သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) ယှဉ်စေတတ်သော သဘော 'ယောဂ' ၏ (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့၏) အာရုံဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီစိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သော သညာ)၊ ယောဂ၏ အာရုံမဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်နှင့် ယှဉ်သော သညာ)။

တိကနည်း။ ။သုံးပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏ ။ ။ ဖြစ်ပြီးသော 'အတိတ်' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ မရောက်သေး (ဖြစ်လတ္တံ့) သော 'အနာဂတ်' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဖြစ်ဆဲ ဖြစ်သော 'ပစ္စုပ္ပန်' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁၉) ယောဂသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် အတီတာရမ္မဏတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၈၉။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏ ။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏ ။ ။ ယောဂနှင့် (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့နှင့်) ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ် စိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သော သညာ)၊ ယောဂ နှင့် မယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသော စိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သော သညာ)။

တိကနည်း။ ။ သုံးပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ ဖြစ်ပြီးသည့် 'အတိတ်' တရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ မရောက်သေး (ဖြစ်လတ္တံ့) သော 'အနာဂတ်' တရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဖြစ်ဆဲ ဖြစ်သော 'ပစ္စုပ္ပန်' တရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါး ပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၂၀) ယောဂဝိပ္ပယုတ္တ ယောဂနိယဒုက် နှင့် အဇ္ဈတ္တတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၉၀။ တပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ ဖဿနှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ ယောဂ နှင့် (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့နှင့်) မယှဉ်မူ၍ ယောဂ၏ အာရုံသာ ဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ယောဂနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ယောဂ၏ အာရုံလည်း မဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။ သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။အတွင်း'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ'ဗဟိဒ္ဓ'သန္တာန်၌ဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်းအပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၂၁) နီဝရဏိယဒုက်နှင့် အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၉၁။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ ဖဿနှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ (ဈာန်,မဂ်,ဖိုလ် တရားတို့ကို) ပိတ်ပင် တားဆီးတတ်သော သဘော 'နီဝရဏ'၏ အာရုံဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီစိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သော သညာ)၊ နီဝရဏ၏အာရုံမဟုတ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာ စိတ်နှင့်ယှဉ်သော သညာ)။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်း အပ သန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါး ပြားသောနည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(တိက် ၂၁-ခုနှင့် ဒုက် ၂၁-ခုတို့ကို တစုံစီထား၍ ပွါးသော ဥဘတောဝစုကနည်း ၂၁-နည်း ပြီး၏၊ အသေးစိတ် ရေတွက်ပါမူ ဤနည်း၌ သညာပေါင်း (၂၁×၅၅)=၁၁၅၅-ပါး ဖြစ်၏)။

တိက် နှင့် ဒုက်တို့ကို တစုံစီထား၍ ပွါးသော'ဥဘတောဝစုက'နည်း ပြီး၏။

ဗဟုဝိဓဝါရ

(များသော အပြားအားဖြင့် ဟောသော 'ဗဟုဝိဓဝါရ' နည်း ၂၁-နည်း)

သတ္တကနည်း

တိက် ၂၁-ခုကို ဘုံလေးပါးတို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ ၇-ပါးစီ ဟောသော သတ္တကနည်း

(၁) ကုသလတိက် သတ္တကနည်း။ ။ခုနစ်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာ သည် ဖြစ်၏။ ။ကုသိုလ်သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကုသိုလ် သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတ သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (ကာမတဏှာ၏ ဖြစ်ရာကျင်လည်ရာဖြစ်သော) 'ကာမာဝစရ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော (ရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာဖြစ်သော) 'ရူပါဝစရ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (အရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာကျင်လည်ရာဖြစ်သော) 'အရူပါဝစရ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ။ဤသို့ ခုနစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာ သည် ဖြစ်၏။

(၂) ဝေဒနာတိက် သတ္တကနည်း။ ။ထိုမှတပါးလည်း ခုနစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာ-က္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သညာ-က္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဒုက္ခမသုခ ဝေဒနာ နှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော 'ကာမာဝစရ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော 'ရူပါဝစရ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော 'အရူပါဝစရ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံး မဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။[၁]

(၂၁) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် သတ္တကနည်း။ ။အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်း အပ သန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော 'ကာမာဝစရ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော 'ရူပါဝစရ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော 'အရူပါဝစရ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ။ ဤသို့ ခုနစ်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(ဤနည်း၌ အသေးစိတ်ရေတွက်ပါမူ သညာပေါင်း (၂၁×၇)=၁၄၇-ပါး ဖြစ်၏)။

(ဗဟုဝိဓဝါရသတ္တကနည်း ၂၁-နည်း ပြီး၏)။

၁။ အမှတ် (၃)ဝိပါကတိက် သတ္တက နည်းမှ အမှတ် (၂၀) အဇ္ဈတ္တတိက် သတ္တကနည်းအထိ ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့သည်။

စတုဝီသတိဝိနည်း

တိက် ၂၁-ခုကို ဖဿ ၆-ပါးဖြင့် ဝေဖန်၍ ၂၄-ပါးစီ ဟောသော စတုဝီသတိဝိနည်း ၂၁-နည်း[၁]

(၁)ကုသလတိက် စတုဝီသတိဝိနည်း။ ။နှစ်ဆယ့်လေးပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာ-က္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

၁-၃။ မျက်စိအတွေ့ (မျက်စိအကြည်'စက္ခုပသာဒ'နှင့် အဆင်း 'ရူပါရုံ'တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ကုသိုလ်သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကုသိုလ်သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတသညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

၄-၆။ နားအတွေ့ (နားအကြည် 'သောတပသာဒ'နှင့် အသံ 'သဒ္ဒါရုံ'တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'သောတသမ္ဖဿ'ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ။ ပ ။

၇-၉။ နှာခေါင်းအတွေ့ (နှာခေါင်းအကြည် 'ဃာနပသာဒ' နှင့် အနံ့ 'ဂန္ဓာရုံ'တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'ဃာနသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ။ ပ ။

၁၀-၁၂။ လျှာအတွေ့ (လျှာအကြည် 'ဇိဝှါပသာဒ'နှင့် အရသာ 'ရသာရုံ'တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ ။

၁၃-၁၅။ ကိုယ်အတွေ့ (ကိုယ်အကြည် 'ကာယပသာဒ'နှင့် အတွေ့ 'ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ'တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'ကာယသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ပ။

၁၆-၁၈။ စိတ်အတွေ့ (စိတ်နှင့် ဓမ္မာရုံတို့ တွေ့ဆုံ ထိခိုက်မှု) 'မနောသမ္ဖဿ'ဟူသောအကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ကုသိုလ်သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကုသိုလ်သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတသညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

၁၉။ မျက်စိ အတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'သညာ' (စက္ခုသမ္ဖဿ-ဇာသညာ)။

၂၀။ နားအတွေ့ 'သောတသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'သညာ'(သောတသမ္ဖဿ-ဇာသညာ)။

၂၁။ နှာခေါင်းအတွေ့ 'ဃာနသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'သညာ' (ဃာနသမ္ဖဿ-ဇာ သညာ)။

၂၂။ လျှာအတွေ့ 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'သညာ' (ဇိဝှါသမ္ဖဿဇာ သညာ)။

၂၃။ ကိုယ်အတွေ့ 'ကာယသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'သညာ' (ကာယသမ္ဖဿဇာ သညာ)။

၁။ စတုဝီသတိဝိနည်း ၂၁-နည်း၌ တနည်း တနည်းအတွက် သညာက္ခန္ဓာ ၂၄-ပါးစီ ဟောထားရာ အသေးစိတ် ရေတွက်ပါမူ ဤနည်း၌ သညာက္ခန္ဓာပေါင်း (၂၁×၂၄) =၅၀၄-ပါး ဖြစ်သည်။

၂၄။ စိတ်အတွေ့ 'မနောသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'သညာ' (မနောသမ္ဖဿဇာ သညာ)။ ။ ဤသို့ နှစ်ဆယ့်လေးပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာ သည် ဖြစ်၏။

(ကုသလတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်း ပြီး၏)။

---

(၂) **ဝေဒနာတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်း။** ။ထိုမှ တပါးလည်း နှစ်ဆယ့်လေးပါး ပြားသော နည်း အားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။ [၁]

(၂၁) **အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်း။** ။(နှစ်ဆယ့်လေးပါး ပြားသော နည်းအား ဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏)။

၁-၃။ မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာ သည် အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်း အပ သန္တာန်၌ ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

၄-၆။ နားအတွေ့ 'သောတသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ။ ပ ။

၇-၉။ နှာခေါင်းအတွေ့ 'ဃာနသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ။ ပ ။

၁၀-၁၂။ လျှာအတွေ့ 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ။ ပ ။

၁၃-၁၅။ ကိုယ်အတွေ့ 'ကာယသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ။ ပ ။

[၁၆-၁၈။ စိတ်အတွေ့ 'မနောသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာ သည် သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။] [၂]

၁၆-၁၈။ (စိတ်အတွေ့ 'မနောသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာ သည်) အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်း အပ သန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ [၃]

၁။ အမှတ် (၃) ဝိပါကတိက် စတုဝီသတိ ဝိဓနည်း မှ အမှတ် (၂၀) အဇ္ဈတ္တတိက် စတုဝီသတိ ဝိဓနည်းအထိ ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့သည်။

၂။ ဤစာပိုဒ်သည် ဒုတိယ စတုဝီသတိဝိဓနည်းဖြစ်သော ဝေဒနာတိက်ကို မနောသမ္ဖဿဖြင့် ဝေဖန်ဟောပြ ခြင်းကို အဆက်ပြန်ဖော်ခြင်းဖြစ်သည်၊ သုဒ္ဓနည်း ၆-မျိုးကိုမူ အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက်နှင့် တပေါင်းတည်း ပြု၍ နောက်ဆုံး၌ ဖော်ပြထားသည်။

၃။ ဤစာပိုဒ်သည် နောက်ဆုံးဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက်ကို အစီအစဉ်အရ ဖော်ပြခြင်းဖြစ်သည်။

၁၉-၂၃။ မျက်စိအတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သော သညာ (စက္ခုသမ္ဖဿဇာသညာ)။ ပ။

၂၄။ စိတ်အတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သော သညာ (မနောသမ္ဖဿဇာသညာ)။ ။ဤသို့ နှစ်ဆယ့်လေးပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်း ပြီး၏)။

(တိက် ၂၁-ခုကို ဖဿ ၆-ပါးဖြင့် ဝေဖန်၍ ၂၄-ပါးစီ ဟောသော စတုဝီသတိဝိဓနည်း ၂၁-နည်း ပြီး၏၊ ဤစတုဝီသတိဝိဓနည်း၌ သညာပေါင်း (၂၁×၂၄)=၅၀၄-ပါး ဖြစ်၏)။

(စတုဝီသတိဝိဓနည်း ပြီး၏)။

တိံသဝိဓနည်း

ဘုံလေးပါးဖြင့် ဖဿ ၆-ပါးကို ဝေဖန်၍ အပြား ၃၀-အားဖြင့် ဟောသော တိံသဝိဓနည်း

သုံးဆယ်ပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

၁-၄။ မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော (ကာမတဏှာ၏ ကျင်လည်ကျက်စားရာဖြစ်သော) 'ကာမာဝစရ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော (ရူပတဏှာ၏ ကျင်လည်ကျက်စားရာဖြစ်သော) 'ရူပါဝစရ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော (အရူပတဏှာ၏ ကျင်လည်ကျက်စားရာဖြစ်သော) 'အရူပါဝစရ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

၅-၈။ နားအတွေ့ 'သောတသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ။

၉-၁၂။ နှာခေါင်းအတွေ့ 'ဃာနသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ။

၁၃-၁၆။ လျှာအတွေ့ 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ။

၁၇-၂၀။ ကိုယ်အတွေ့ 'ကာယသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ။

၂၁-၂၄။ စိတ်အတွေ့ 'မနောသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော (ကာမတဏှာ၏ ကျင်လည်ကျက်စားရာဖြစ်သော) 'ကာမာဝစရ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော (ရူပတဏှာ၏ ကျင်လည်ကျက်စားရာဖြစ်သော) 'ရူပါဝစရ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော (အရူပတဏှာ၏ ကျင်လည်ကျက်စားရာဖြစ်သော) 'အရူပါဝစရ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

၂၅-၃၀။ မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော သညာ (စက္ခုသမ္ဖဿဇာသညာ)။ပ။ စိတ်အတွေ့ 'မနောသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော သညာ (မနောသမ္ဖဿဇာသညာ)။ ။ဤသို့ သုံးဆယ် ပြားသော နည်းအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(ဘုံလေးပါးဖြင့် ဖဿ ၆-ပါးကို ဝေဖန်၍ အပြား ၃၀-အားဖြင့် ဟောသော တိံသဝိဓနည်း ပြီး၏၊ ဤတိံသဝိဓနည်း၌ သညာပေါင်း ၃၀-ပါး ဖြစ်၏)။

(တိံသဝိဓနည်း ပြီး၏)။

ဗဟုဝိဓနည်း

တိက် ၂၁-ခုကို ဘုံလေးပါး ဖဿ ၆-ပါးတို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ ဟောသည့် များသော အပြားရှိသော ဗဟုဝိဓနည်း ၂၁-နည်း[၁]

(၁) ကုသလတိက် ဗဟုဝိဓနည်း ၄၈-ပါး။ ။များသော အပြားအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

၁-၇။ မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ကုသိုလ် သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကုသိုလ် သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတ သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော (ကာမတဏှာ၏ ဖြစ်ရာကျင်လည်ရာဖြစ်သော) 'ကာမာဝစရ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော (ရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာကျင်လည်ရာဖြစ်သော) 'ရူပါဝစရ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော (အရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာဖြစ်သော) 'အရူပါဝစရ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

၈-၁၄။ နားအတွေ့ 'သောတသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ ။

၁၅-၂၁။ နှာခေါင်းအတွေ့ 'ဃာနသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ။

၂၂-၂၈။ လျှာအတွေ့ 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ။

၂၉-၃၅။ ကိုယ်အတွေ့ 'ကာယသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ ။

၃၆-၄၂။ စိတ်အတွေ့ 'မနောသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ကုသိုလ်သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကုသိုလ် သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတ သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော 'ကာမာဝစရ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော 'ရူပါဝစရ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော 'အရူပါဝစရ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

၄၃-၄၈။ မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော သညာ (စက္ခုသမ္ဖဿဇာသညာ)။ပ။

---

[၁] ဤနည်း တနည်းတနည်း၌ သညာပေါင်း ၄၈-ပါး ရှိသည်၊ ထို့ကြောင့် ဗဟုဝိဓနည်း ၂၁-နည်း၌ သညာပေါင်း (၂၁×၄၈)=၁၀၀၈-ပါး ရှိသည်။

စိတ်အတွေ့ 'မနောသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော သညာ (မနောသမ္ဖဿဇာသညာ)။ ။ ဤသို့ များသောအပြားအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၂) ဝေဒနာတိက် ဗဟုဝိဓနည်း ၄၈-ပါး။ ။ထိုမှတပါးလည်း များသောအပြားအားဖြင့် သညာ-က္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

၁-၇။ မျက်စိအတွေ့'စက္ခုသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် သုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

(၂၁) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် ဗဟုဝိဓနည်း ၄၈-ပါး။ ။ (ထိုမှ တပါးလည်း များသော အပြားအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏)။

၁-၇။ (မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည်) အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ'သန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်း အပ သန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော 'ကာမာဝစရ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော 'ရူပါဝစရ' သညာ-က္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော 'အရူပါဝစရ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

၈-၁၄။ နားအတွေ့ 'သောတသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ။ ပ ။

၁၅-၂၁။ နှာခေါင်း အတွေ့ 'ဃာနသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ။ ပ ။

၂၂-၂၈။ လျှာအတွေ့ 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ။ ပ ။

၂၉-၃၅။ ကိုယ်တွေ့ 'ကာယသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ။ ပ ။

၃၆-၄၂။ စိတ်အတွေ့ 'မနောသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော သညာက္ခန္ဓာသည် အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကိုအာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်း အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကာမတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော (ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော) 'ကာမာဝစရ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာဖြစ်သော (ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော) 'ရူပါဝစရ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာဖြစ်သော (အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော) 'အရူပါဝစရ' သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) သညာက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

၁။ အမှတ် (၃) ဝိပါကတိက် ဗဟုဝိဓနည်းမှ အမှတ် (၂၀) အဇ္ဈတ္တတိက် ဗဟုဝိဓနည်းအထိ ပေယျာလ လုံး၀ ချန်ခဲ့သည်။

၄၃။ မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော သညာသည် ရှိ၏ (စက္ခုသမ္ဖဿဇာသညာ)။

၄၄။ နားအတွေ့ 'သောတသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော သညာသည် ရှိ၏ (သောတသမ္ဖဿဇာသညာ)။

၄၅။ နှာခေါင်းအတွေ့ 'ဃာနသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော သညာသည် ရှိ၏ (ဃာနသမ္ဖဿဇာသညာ)။

၄၆။ လျှာအတွေ့ 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော သညာသည် ရှိ၏ (ဇိဝှါသမ္ဖဿဇာသညာ)။

၄၇။ ကိုယ်အတွေ့ 'ကာယသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော သညာသည် ရှိ၏ (ကာယသမ္ဖဿဇာသညာ)။

၄၈။ စိတ်အတွေ့ 'မနောသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော သညာသည် ရှိ၏ (မနောသမ္ဖဿဇာသညာ)။

ဤသို့ များသော အပြားအားဖြင့် သညာက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(တိက် ၂၁-ခုကို ဘုံလေးပါး ဖဿ ၆-ပါးတို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ ဟောသည့် များသောအပြားရှိသော ဗဟုဝိဓနည်း ၂၁-နည်း ပြီး၏၊ ဤဗဟုဝိဓနည်း၌ သညာက္ခန္ဓာပေါင်း (၂၁×၄၈)=၁၀၀၈-ပါး ဖြစ်၏)။

(ဗဟုဝိဓနည်း ပြီး၏)။

ဤ ဆိုခဲ့ပြီးသော သညာတို့ကို မှတ်သားမှုအစု 'သညာက္ခန္ဓာ' ဟု ဆိုအပ်၏။

[သညာပေါင်းမှာ	(၁)	ဒုကမူလကနည်း	၆၀၀၆၀-ပါး
	(၂)	တိကမူလကနည်း	၆၀၀၆၀-ပါး
	(၃)	ဥဘတောဝဍ္ဎကနည်း	၁၁၅၅-ပါး
	(၄)	သတ္တကနည်း	၁၄၇-ပါး
	(၅)	စတုဝီသတိဝိဓနည်း	၅၀၄-ပါး
	(၆)	တိံသဝိဓနည်း	၃၀-ပါး
	(၇)	ဗဟုဝိဓနည်း	၁၀၀၈-ပါး
		ပေါင်း	၁၂၂၉၆၄-ပါး ဖြစ်၏]။

သညာက္ခန္ဓာ ပြီး၏။

(သညာတို့ကို အဘိဓမ္မာနည်းအားဖြင့် ဝေဖန်ဟောကြားအပ်သော 'အဘိဓမ္မဘာဇနီယ'နည်း ပြီး၏)။

၄-သင်္ခါရက္ခန္ဓ (ပြုပြင်စီရင်မှုအစု)[၁]

ဒုကမူလကနည်း

ဒုကမူ-တိကမူလီ

(ဒုက်တို့ကို မူတည်ပြီးလျှင် တိက်တို့ကို မူလီသွင်း၍ ဟောသော ဒုကမူလကနည်း)

(ဒုက် ၈၂-ခုကို မူတည်ပြီးလျှင်[၂] တိက် ၂၁-ခုကို မူလီသွင်း၍ ဟောသော ၁၇၂၂-နည်း)[၃]

(၁-ဟေတုဂေါစ္ဆက ဒုက် ၆-ခုကို မူတည်၍ ဟောခြင်း)

၁-ဟေတုဒုကမူ · တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

(၁) ဟေတုဒုကမူ · ကုသလတိကမူလီ ၁၀-နည်း

၉၂။ ထို (ခန္ဓာငါးပါး)တို့တွင် အဘယ်သည် ပြုပြင်စီရင်မှုအစု 'သင်္ခါရက္ခန္ဓာ' မည်သနည်း။

ဧကကနည်း။ ။တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။စိတ်နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်မည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဟိတ် ၆-ပါး)၊ ဟိတ်မမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဟိတ် ၆-ပါးကြဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ၄၄-ပါး)။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကုသိုလ် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကုသိုလ် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတ သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

စတုက္ကနည်း။ ။လေးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော (ကာမတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာဖြစ်သော) 'ကာမာဝစရ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော (ရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော) 'ရူပါဝစရ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (အရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော) 'အရူပါဝစရ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

၁။ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ဟူသည်မှာ ဝေဒနာ သညာ ကြဉ်သော စေတသိက် ၅၀-အစုပင် ဖြစ်သည်။

၂။ စူဠန္တရဒုက်မှ ပထမဒုက် ၅-ခုနှင့် မဟန္တရဒုက်မှ ပထမဒုက် ၁၃-ခု ပေါင်း-ဒုက် ၁၈-ခု တို့ကို သင်္ခါရက္ခန္ဓာ တရားကိုယ်များ အရမကောက်နိုင်သော ဒုက်ပုဒ်များ ပါဝင်နေသဖြင့် ဤနေရာ၌ မဟော ခဲ့ချေ။ ထို့ကြောင့် ဒုက် ၁၀၀ မှ ၁၈-ခုကို ချန်၍ ဒုက် ၈၂-ခုကိုသာ ဟောခြင်း ဖြစ်သည်။

၃။ ဤ ဒုကမူလကနည်း၌ နည်းပေါင်း (၈၂×၂၁)=၁၇၂၂-နည်းဖြစ်သည်၊ ဤနည်း ၁၇၂၂-နည်း၌ တနည်း တနည်းကိုပင်တဖန် ၁၀-နည်းစီထပ်၍ ပွါးပြန်သည်၊ ထိုထပ်ပွါး ၁၀-နည်း၌ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ၅၅-ပါးရှိသည်၊ ထို့ကြောင့် အသေးစိတ်ရေတွက်သော် သင်္ခါရက္ခန္ဓာပေါင်း (၁၇၂၂×၅၅)=၉၄၇၁၀-ပါး ဖြစ်သည်။ (ဝေဒနာက္ခန္ဓာ-ဒုကမူလကနည်း စာမျက်နှာ ၇၂-အောက်ခြေ မှတ်ချက်များကိုလည်း လေ့လာ ကြည့်ရှုပါ)။

ပဉ္စကနည်း။ ။ငါးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကိုယ်ချမ်းသာမှု၌ အစိုးတရခံစားခြင်း 'သုခိန္ဒြေ' နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကိုယ်ဆင်းရဲမှု၌ အစိုးတရခံစားခြင်း 'ဒုက္ခိန္ဒြေ' နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ စိတ်ချမ်းသာမှု၌ အစိုးတရခံစားခြင်း 'သောမနဿိန္ဒြေ' နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ စိတ်မချမ်းသာမှု စိတ်နှလုံးမသာယာမှု၌ အစိုးတရခံစားခြင်း 'ဒေါမနဿိန္ဒြေ' နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ လျစ်လျူရှုမှု၌ အစိုးတရခံစားခြင်း 'ဥပေက္ခိန္ဒြေ' နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ။ဤသို့ ငါးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ပြုပြင်စီရင်မှုအစု 'သင်္ခါရက္ခန္ဓာ' သည် ဖြစ်၏။

၆၁.

ဆက္ကနည်း။ ။ခြောက်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။မျက်စိအတွေ့ (မျက်စိအကြည် 'စက္ခုပသာဒ' နှင့် အဆင်း 'ရူပါရုံ' တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ (စက္ခုသမ္ဖဿဇာ စေတနာ)၊ နားအတွေ့ (နားအကြည် 'သောတပသာဒ' နှင့် အသံ 'သဒ္ဒါရုံ' တို့ တွေ့ဆုံ ထိခိုက်မှု) 'သောတသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော စေတနာ (သောတသမ္ဖဿဇာ စေတနာ)၊ နှာခေါင်း အတွေ့ (နှာခေါင်းအကြည် 'ဃာနပသာဒ' နှင့် အနံ့ 'ဂန္ဓာရုံ' တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'ဃာနသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ (ဃာနသမ္ဖဿဇာ စေတနာ)၊ လျှာအတွေ့ (လျှာအကြည် 'ဇိဝှါပသာဒ' နှင့် အရသာ 'ရသာရုံ' တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ (ဇိဝှါသမ္ဖဿဇာ စေတနာ)၊ စိတ်အတွေ့ (စိတ်နှင့် ဓမ္မာရုံတို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'မနောသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ (မနောသမ္ဖဿဇာ စေတနာ)။ ။ဤသို့ ခြောက်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

သတ္တကနည်း။ ။ ခုနစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ (စက္ခုသမ္ဖဿဇာ စေတနာ)၊ နားအတွေ့ 'သောတသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော စေတနာ (သောတသမ္ဖဿဇာ စေတနာ)၊ နှာခေါင်းအတွေ့ 'ဃာနသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော စေတနာ (ဃာနသမ္ဖဿဇာ စေတနာ)၊ လျှာအတွေ့ 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ (ဇိဝှါသမ္ဖဿဇာ စေတနာ)၊ ကိုယ်အတွေ့ 'ကာယသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ (ကာယသမ္ဖဿဇာ စေတနာ)၊ မနောဓာတ်အတွေ့ (ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း သမ္ပဋိစ္ဆိုန်းဒွေစိတ်တို့နှင့် ပဉ္စာရုံတို့ ထိခိုက်မှု) 'မနောဓာတုသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ (မနောဓာတုသမ္ဖဿဇာ စေတနာ)၊ မနောဝိညာဏဓာတ်အတွေ့ (ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် တဆယ်နှင့် မနောဓာတ်သုံးပါးကြဉ်သည့်စိတ်တို့နှင့် ဓမ္မာရုံတို့ထိခိုက်မှု) 'မနောဝိညာဏဓာတုသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ (မနောဝိညာဏဓာတုသမ္ဖဿဇာ စေတနာ)။ ။ဤသို့ ခုနစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

အဋ္ဌကနည်း။ ။ ရှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာသည် ရှိ၏။ ပ ။ ကိုယ်အတွေ့ 'ကာယသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော သုခဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်သော စေတနာသည် ရှိ၏၊ (ကိုယ်အတွေ့ 'ကာယသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော) ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သော စေတနာသည် ရှိ၏၊ မနောဓာတ်အတွေ့ 'မနောဓာတုသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော စေတနာသည် ရှိ၏၊ မနောဝိညာဏဓာတ်အတွေ့ 'မနောဝိညာဏဓာတုသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာသည် ရှိ၏။ ။ဤသို့ ရှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

နဝကနည်း။ ။ ကိုးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာသည် ရှိ၏။ ပ။ မနောဓာတ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာသည် ရှိ၏၊ မနောဝိညာဏဓာတ်အတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သော ကုသိုလ်စေတနာသည်ရှိ၏၊ (မနောဝိညာဏဓာတ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော) အကုသိုလ် စေတနာသည် ရှိ၏၊ (မနောဝိညာဏဓာတ်အတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သော) အဗျာကတ စေတနာသည် ရှိ၏။ ။ဤသို့ ကိုးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

ဒသကနည်း။ ။ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။ ကိုယ်အတွေ့ 'ကာယသမ္ဖဿ'ကြောင့် ဖြစ်သော သုခဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်သော စေတနာသည် ရှိ၏၊ (ကိုယ်အတွေ့ 'ကာယသမ္ဖဿ'ကြောင့် ဖြစ်သော) ဒုက္ခဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်သော စေတနာသည် ရှိ၏၊ မနောဓာတ်အတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သော စေတနာသည် ရှိ၏၊ မနောဝိညာဏဓာတ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော ကုသိုလ် စေတနာသည် ရှိ၏၊ (မနောဝိညာဏဓာတ်အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော) အကုသိုလ် စေတနာသည် ရှိ၏၊ (မနောဝိညာဏ ဓာတ်အတွေ့ကြောင့် ဖြစ်သော) အဗျာကတ စေတနာသည် ရှိ၏။ ။ ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၂) ဟေတုဒုကမူ - ဝေဒနာတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၉၃။ တပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ စိတ်နှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ ဟိတ်မည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်မမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။ သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ။[1]

(၃) ဟေတုဒုကမူ - ဝိပါကတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဝိပါက်ဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဝိပါက်စိတ်တို့၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ အကျိုး 'ဝိပါက်' ကို ဖြစ်စေခြင်းသဘော ရှိသော (အကျိုး ဝိပါက်ကို ဖြစ်စေတတ်သော) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(ကုသိုလ်,အကုသိုလ်စိတ် တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဝိပါက်လည်း မဟုတ်မူ၍ အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေခြင်း သဘော ရှိသည်လည်းမဟုတ်သော (အကျိုးဝိပါက်ကို မဖြစ်စေတတ်သော)သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(ကြိယာစိတ်တို့၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ) ။ ပ ။

၁။ ဤ 'ဟေတုဒုကမူ-ဝေဒနာတိကမူလီ' မှစ၍ ကျန်သော တိကမူလီများ၌ ၁၀-နည်းစလုံးကို မပြတော့ချေ၊ 'ဟေတုဒုကမူ-ကုသလတိကမူလီ'၌ ပြဆိုသည့်အတိုင်း ချဲ့ထွင်သိပါလေ။

(၄) ဟေတုဒုကမူ - ဥပါဒိန္နတိကမူလီ ၁၀-နည်း

တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်း ယူအပ်၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ကံကြောင့်လည်း ဖြစ်၍) ဥပါဒါန်၏အာရုံလည်းဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီဝိပါက်စိတ်တို့၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်မူ၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ကံကြောင့် မဖြစ်မူ၍) ဥပါဒါန်၏ အာရုံသာဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ်, အကုသိုလ်, ကြိယာစိတ်တို့၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်း မယူအပ်မူ၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ အာရုံပြုအပ်သော ကံကြောင့်လည်း မဖြစ်မူ၍) ဥပါဒါန်၏အာရုံလည်း မဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ) ။ ပ ။

(၅) ဟေတုဒုကမူ - သံကိလိဋ္ဌတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ်သော 'ကိလေသာ'တို့သည် ပူပန်လည်း ပူပန်စေအပ်သည်ဖြစ်၍ (ကိလေသာတို့နှင့်လည်း ယှဉ်၍) ကိလေသာတို့၏ အာရုံလည်းဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ်သည်ကား မဟုတ်မူ၍ (ကိလေသာတို့နှင့် မယှဉ်မူ၍) ကိလေသာတို့၏ အာရုံသာဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ်,ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်တို့၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ်သည်လည်း မဟုတ်မူ၍ (ကိလေသာတို့နှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍) ကိလေသာတို့၏ အာရုံလည်း မဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ) ။ ပ ။

(၆) ဟေတုဒုကမူ - ဝိတက္ကတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ဝိတက်လည်း ရှိ၍ ဝိစာရလည်းရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဝိတက်မရှိမူ၍ ဝိစာရမျှသာ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဝိတက်လည်း မရှိမူ၍ ဝိစာရလည်း မရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

(၇) ဟေတုဒုကမူ - ပီတိ တိကမူလီ ၁၀-နည်း

ပီတိနှင့်တကွဖြစ်သော (ပီတိနှင့်ယှဉ်သော) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သုခဝေဒနာနှင့်တကွ ဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

(၈) ဟေတုဒုကမူ - ဒဿနတိကမူလီ ၁၀-နည်း

(နိဗ္ဗာန်ကို ရှေးဦးစွာ မြင်သဖြင့် 'ဒဿန' မည်သော) သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သောတာပတ္တိမဂ် မြင်ပြီးသော နိဗ္ဗာန်ကို တဖန်ထပ်၍မြင်သဖြင့်'ဘာဝနာ' မည်သော အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သည်လည်း မဟုတ်မူ၍ အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သည်လည်း မဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

(၉) ဟေတုဒုကမူ - ဒဿနဟေတုတိကမူလီ ၁၀-နည်း

(ဒဿနမည်သော) သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ဘာဝနာမည်သော)အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသည်လည်း မဟုတ်မူ၍ အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသည်လည်း မဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

(၁၀) ဟေတုဒုကမူ - အာစယဂါမိတိကမူလီ ၁၀-နည်း

စုတိပဋိသန္ဓေသို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော (ရောက်စေတတ်သော) ပြုပြင်စီရင်မှုအစု 'အာစယ-ဂါမိ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ'သည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်စိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော (ရောက်စေတတ်သော) ပြုပြင်စီရင်မှုအစု 'အပစယဂါမိသင်္ခါ-ရက္ခန္ဓာ'သည် ရှိ၏ (မဂ်စိတ်လေးပါးနှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ စုတိပဋိသန္ဓေသို့ရောက်ကြောင်းလည်း မဟုတ်မူ၍ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းလည်း မဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဝိပါက်၊ ကြိယာစိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ) ။ ပ ။

(၁၁) ဟေတုဒုကမူ - သေက္ခတိကမူလီ ၁၀-နည်း

(အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ရန်) ကျင့်ဆဲ 'သေက္ခ' ပုဂ္ဂိုလ် (ခုနစ်ယောက်) တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဂ်စိတ်လေးပါး၊ အောက်ဖိုလ် သုံးပါးတို့နှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ (အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီး) ကျင့်ပြီး 'အသေက္ခ' (ရဟန္တာ) ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သင်္ခါ-ရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်နှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာလည်း မဟုတ်မူ၍ အသေက္ခ (ရဟန္တာ) ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာလည်း မဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီစိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ ပ ။

(၁၂) ဟေတုဒုကမူ - ပရိတ္တတိကမူလီ ၁၀-နည်း

နည်းသောအာနုဘော်ရှိသည့် 'ပရိတ္တ' မည်သော (ကာမတရားဖြစ်သော) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကာမစိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ မြင့်မြတ်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သော 'မဟဂ္ဂတ' မည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဟဂ္ဂုတ်စိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ နှိုင်းယှဉ်မှုကို ပြုတတ်သည့် ရာဂအစရှိသော ကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော (မနှိုင်းယှဉ်အပ်သော) 'အပ္ပမာဏ' မည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါ-ရက္ခန္ဓာ) ။ ပ ။

(၁၃) ဟေတုဒုကမူ - ပရိတ္တာရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ပရိတ္တတရား (ကာမတရား) ကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ မဟဂ္ဂုတ် တရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ္ပမာဏတရား (လောကုတ္တရာ တရား) ကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

(၁၄) ဟေတုဒုကမူ - ဟီနတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ယုတ်ညံ့သော 'ဟီန' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ အလယ် အလတ်ဖြစ်သော 'မဇ္ဈိမ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာ စိတ်တို့၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ မြင့်မြတ်သော 'ပဏီတ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်တို့၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ) ။ ပ ။

(၁၅) ဟေတုဒုကမူ - မိစ္ဆတ္တတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ဖောက်ပြန်သော သဘောရှိ၍ စုတိ၏အခြားမဲ့၌ (အပါယ်ငရဲ၌) အကျိုးပေးမြဲသော ပြုပြင် စီရင်မှုအစု 'မိစ္ဆတ္တနိယတ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ'သည် ရှိ၏ (နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါး၏ သတ္တမဇောနှင့် ပဉ္စာနန္တရိယကံကို ကျူးလွန်သည့် ဒေါသမူစိတ်တို့၏ သတ္တမဇောတို့နှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ မဖောက်ပြန်သော သဘောရှိ၍ မိမိ၏အခြားမဲ့၌ အကျိုး ပေးမြဲသော ပြုပြင်စီရင်မှုအစု 'သမ္မတ္တနိယတ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ' သည် ရှိ၏ (မဂ်စိတ်လေးပါးနှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ နှစ်ပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် အကျိုးပေးမမြဲသော ပြုပြင်စီရင်မှုအစု 'အနိယတသင်္ခါရက္ခန္ဓာ'သည် ရှိ၏ (ကြွင်းသောစိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ) ။ ပ ။

(၁၆) ဟေတုဒုကမူ - မဂ္ဂါရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း

မဂ်ကိုအာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဂ္ဂါရမ္မဏစိတ်နှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ မဂ် မည်သော အကြောင်းရင်းဟိတ် (သမ္မာဒိဋ္ဌိ=ပညာ=အမောဟ) ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်ဖြစ်သည့် ပညာတည်းဟူသော အမောဟဟိတ်နှင့်ယှဉ်သည့် မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ မဂ်မည်သော အကြီးအမှူး (သမ္မာဒိဋ္ဌိ=ပညာ=ဝီမံသာဓိပတိ, သမ္မာဝါယာမ= ဝီရိယာဓိပတိ) ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်ဖြစ်သည့် ပညာတည်းဟူသော ဝီမံ-သာဓိပတိနှင့် သမ္မာဝါယာမမဂ္ဂင်ဖြစ်သည့် ဝီရိယာဓိပတိမည်သော ဝီရိယတို့နှင့် ယှဉ်သည့် မဂ် စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ) ။ ပ ။

(၁၇) ဟေတုဒုကမူ - ဥပ္ပန္နတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ဥပါဒ်, ဋ္ဌီ, ဘင်ဟု ဆိုအပ်သော ခဏသုံးပါးသို့ ရောက်ဆဲဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ခဏ သုံးပါးသို့ရောက်ပြီးလည်း မဟုတ်မူ၍ ရောက်ဆဲလည်းမဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (နောင် အနာဂတ်ကာလ၌ ဖြစ်လတ္တံ့သော ကုသိုလ်, အကုသိုလ်, ကြိယာစိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ မချွတ်ကေန်ဖြစ်လတ္တံ့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဝိပါက်စိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ) ။ ပ ။

(၁၈) ဟေတုဒုကမူ-အတီတတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ဖြစ်ပြီးသော 'အတိတ်'သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ မရောက်သေး (ဖြစ်လတ္တံ့) သော'အနာဂတ်' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော 'ပစ္စုပ္ပန်'သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

(၁၉) ဟေတုဒုကမူ-အတီတာရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ဖြစ်ပြီးသည့်'အတိတ်'တရားကိုအာရုံပြုသောသင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊မရောက်သေး(ဖြစ်လတ္တံ့)သော 'အနာဂတ်'တရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော'ပစ္စုပ္ပန်'တရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

(၂၀) ဟေတုဒုကမူ-အဇ္ဈတ္တတိကမူလီ ၁၀-နည်း

အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ ဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ ဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်း အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

(၂၁) ဟေတုဒုကမူ - အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း

အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်းအပသန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။ ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(ဟေတုဒုက်ကို မှတည်ပြီးလျှင် တိက် ၂၁-ခုကို မူလီသွင်း၍ ဟောသော ဟေတုဒုကမူလကနည်း ၂၁-နည်း ပြီး၏၊ ဤနည်း၌ သင်္ခါရက္ခန္ဓာပေါင်း (၂၁×၅၅)=၁၁၅၅-ပါး ဖြစ်၏)။

(ဟေတုဒုကမူ-တိကမူလီ ၂၁-နည်း ပြီး၏)။

၂-သဟေတုကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း[၁]

ဧကကနည်း ၉၄။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။စိတ်နှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်မရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

၃-ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဟိတ်နှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်နှင့်မယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၄-ဟေတု သဟေတုကဒုကမူ - တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဟိတ်လည်းမည်၍ ဟိတ်လည်းရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မောဟမူဒွေ၌ရှိသည့် မောဟကြဉ်သော လောဘ, ဒေါသ, မောဟ, အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊ ဟိတ်သာရှိ၍ ဟိတ်မမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဟိတ်ခြောက်ပါးကြဉ်သော သဟိတ်စိတ် ၇၁-ပါး၌ရှိသည့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ ပ ။

၁။ ဤအမှတ် ၂-'သဟေတုကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း' ကို အမှတ် ၁-'ဟေတုဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ' အတိုင်း အသေးစိတ် ဖော်ပြရမည် ဖြစ်သည်၊ သို့သော်လည်း နည်းပြပြီးဖြစ်၍ သိသာပြီ ဖြစ်သောကြောင့် အကျဉ်းချုံး၍ ပြထားသည်၊ အမှတ် ၈၁-သဥတ္တရဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီအထိ ဤနည်းအတိုင်း အကျဉ်းချုံး၍ ပြထားသည်။

၅-ဟေတု ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကမူ - တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဟိတ်လည်းမည်၍ ဟိတ်နှင့်လည်းယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်နှင့်သာယှဉ်၍ ဟိတ်မမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

၆-နဟေတု သဟေတုကဒုကမူ - တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဟိတ်မမည်မူ၍ ဟိတ်သာရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်လည်းမမည်မူ၍ ဟိတ်လည်းမရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

(၂-စူဠန္တရဒုက်မှ ဒုက် ၂-ခုကို မူတည်၍ ဟောခြင်း)

၇-လောကိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

လောက၌ အကျုံးဝင်သော 'လောကီ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ လောကမှ ထွက်မြောက်သော 'လောကုတ္တရာ'သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

၈-ကေနစိဝိညေယျဒုကမူ - တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

တစုံတခုသော စိတ်သည် သိအပ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ တစုံတခုသော စိတ်သည် မသိအပ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

(၃-အာသဝဂေါစ္ဆက ၆-ဒုက်ကို မူတည်၍ ဟောခြင်း)

၉-အာသဝဒုကမူ - တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

(သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌) ယိုစီးနေတဘ် ဖြစ်ပွါးနေတတ်၍ မူးယစ် မိုက်မဲ စေတတ်သော သဘော 'အာသဝ' (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟ)မည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အာသဝမမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

၁၀-သာသဝဒုကမူ - တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

အာသဝ၏အာရုံဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီစိတ်နှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ အာသဝ၏ အာရုံမဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်နှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ ပ ။

၁၁-အာသဝသမ္ပယုတ္တ ဒုကမူ - တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

အာသဝနှင့် (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့နှင့်)ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ်နှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ အာသဝနှင့် မယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ ပ ။

၁၂-အာသဝ သာသဝဒုကမူ - တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

အာသဝလည်းမည်၍ အာသဝ၏ အာရုံလည်းဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟ)၊ အာသဝ၏ အာရုံသာဖြစ်၍ အာသဝမမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟကြဉ်သော လောကီ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ ပ ။

၁၃ - အာသဝ အာသဝသမ္ပယုတ္တဒုကမူ - တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

အာသဝလည်းမည်၍ အာသဝနှင့်လည်းယှဉ်သော သခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောဘမူစိတ်၌ ရှိသော လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟ)၊ အာသဝနှင့်သာယှဉ်၍ အာသဝ မမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အာသဝတရားကိုယ် ၃-ပါးကြဉ်သည့် အကုသိုလ်စိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ ပ ။

၁၄ - အာသဝဝိပ္ပယုတ္တ သာသဝဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

အာသဝနှင့် (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့နှင့်) မယှဉ်မူ၍ အာသဝ၏ အာရုံသာဖြစ်သော သင်္ခါ-ရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ အာသဝနှင့် လည်း မယှဉ်မူ၍ အာသဝ၏ အာရုံလည်းမဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ ပ ။

(၄-သညောဇနဂေါစ္ဆက ၆-ဒုက်ကို မူတည်၍ ဟောခြင်း)

၁၅ - သံယောဇနဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

(သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) ယှဉ်စေတတ် နှောင်ဖွဲ့တတ်သော 'သံယောဇဉ်' မည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သံယောဇဉ်မမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။

၁၆ - သံယောဇနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

သံယောဇဉ်၏ အာရုံဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီစိတ်တို့၌သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ သံယောဇဉ်၏ အာရုံမဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်တို့၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ ပ ။

၁၇ - သံယောဇနသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

သံယောဇဉ်နှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ သံယောဇဉ်နှင့်မယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။

၁၈ - သံယောဇန သံယောဇနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

သံယောဇဉ်လည်း မည်၍ သံယောဇဉ်၏အာရုံလည်း ဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သံယော ဇဉ်၏အာရုံသာဖြစ်၍ သံယောဇဉ် မမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

၁၉ - သံယောဇန သံယောဇနသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

သံယောဇဉ်လည်း မည်၍ သံယောဇဉ်နှင့်လည်း ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သံယောဇဉ် နှင့်သာယှဉ်၍ သံယောဇဉ် မမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

၂၀ - သံယောဇနဝိပ္ပယုတ္တသံယောဇနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁- ခု မူလီ ၂၁-နည်း

သံယောဇဉ်နှင့် မယှဉ်မူ၍ သံယောဇဉ်၏ အာရုံသာဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သံယော ဇဉ်နှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ သံယောဇဉ်၏ အာရုံလည်း မဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

(၅-ဂန္ထဂေါစ္ဆက ၆-ဒုက်ကို မူတည်၍ ဟောခြင်း)

၂၁-ဂန္ထဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

(သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) ဆက်စပ်ထုံးဖွဲ့တတ်သော သဘော ' ဂန္ထ ' (လောဘ, ဒေါသ, ဒိဋ္ဌိ) မည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဂန္ထမမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

၂၂-ဂန္ထနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဂန္ထ၏ (လောဘ, ဒေါသ, ဒိဋ္ဌိတို့၏) အာရုံဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီစိတ်၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ ဂန္ထ၏အာရုံမဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ ပ ။

၂၃-ဂန္ထသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဂန္ထနှင့် (လောဘ, ဒေါသ, ဒိဋ္ဌိ တို့နှင့်)ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဂန္ထနှင့်မယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။

၂၄-ဂန္ထ ဂန္ထနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဂန္ထလည်း မည်၍ ဂန္ထ၏အာရုံလည်းဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောဘ, ဒေါသ, ဒိဋ္ဌိ)၊ ဂန္ထ၏ အာရုံသာဖြစ်၍ ဂန္ထမမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီစိတ်တို့၌ရှိသော ဂန္ထ တရားကိုယ်ကြဉ်သည့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ ပ ။

၂၅-ဂန္ထ ဂန္ထသမ္ပယုတ္တ ဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဂန္ထလည်းမည်၍ ဂန္ထနှင့်လည်းယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်၌ ရှိသော လောဘ, ဒိဋ္ဌိ)၊ ဂန္ထနှင့်သာ ယှဉ်၍ ဂန္ထမမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောဘမူ ဒေါသမူစိတ်တို့၌ရှိသော ဂန္ထတရားကိုယ်ကြဉ်သည့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ ပ ။

၂၆-ဂန္ထဝိပ္ပယုတ္တ ဂန္ထနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဂန္ထနှင့်မယှဉ်မူ၍ ဂန္ထ၏အာရုံသာဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(လောဘမူ ဒေါသမူကြဉ်သော လောကီစိတ်တို့၌ရှိသည့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ ဂန္ထနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ဂန္ထ၏အာရုံလည်း မဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ ပ ။

(၆-ဩဃဂေါစ္ဆက ၆-ဒုက်ကို မူတည်၍ ဟောခြင်း)

၂၇-ဩဃဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

(သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) နစ်မြုပ်စေတတ်သော သဘော ' ဩဃ ' (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟ) မည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဩဃမမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

၂၈ - ဩဃနိယဒုကမူ - တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဩဃ၏ (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့၏) အာရုံဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီစိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ ဩဃ၏ အာရုံမဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ ပ ။

၂၉ - ဩဃသမ္ပယုတ္တဒုကမူ - တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဩဃနှင့် (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့နှင့်) ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဩဃနှင့်မယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။

၃၀ - ဩဃ ဩဃနိယဒုကမူ - တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဩဃလည်းမည်၍ ဩဃ၏ အာရုံလည်းဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟ)၊ ဩဃ၏ အာရုံသာဖြစ်၍ ဩဃမမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟကြဉ်သော လောကီစိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ ပ ။

၃၁ - ဩဃ ဩဃသမ္ပယုတ္တဒုကမူ - တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဩဃလည်းမည်၍ ဩဃနှင့်လည်း ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဩဃနှင့်သာ ယှဉ်၍ ဩဃ မမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

၃၂ - ဩဃဝိပ္ပယုတ္တ ဩဃနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဩဃနှင့် (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့နှင့်) မယှဉ်မူ၍ ဩဃ၏အာရုံသာဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဩဃနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ဩဃ၏အာရုံလည်း မဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

(၇-ယောဂဂေါစ္ဆက ၆-ဒုက်ကို မူတည်၍ ဟောခြင်း)

၃၃ - ယောဂဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

(သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) ယှဉ်စေတတ်သော သဘော 'ယောဂ' (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟ) မည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ယောဂမမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

၃၄ - ယောဂနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ယောဂ၏ (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့၏) အာရုံဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ယောဂ၏ အာရုံမဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

၃၅ - ယောဂသမ္ပယုတ္တဒုကမူ - တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ယောဂနှင့် (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့နှင့်) ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ယောဂနှင့် မယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။

၃၆ - ယောဂ ယောဂနိယဒုကမူ - တိုက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ယောဂလည်းမည်၍ ယောဂ၏အာရုံလည်းဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ယောဂ၏ အာရုံသာဖြစ်၍ ယောဂ မမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ပ။

၃၇ - ယောဂ ယောဂသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိုက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ယောဂလည်းမည်၍ ယောဂနှင့်လည်းယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောဘမူစိတ်၌ရှိသော လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟ)၊ ယောဂနှင့်သာ ယှဉ်၍ယောဂမမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၃၈ - ယောဂဝိပ္ပယုတ္တ ယောဂနိယဒုကမူ- တိုက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ယောဂနှင့် (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့နှင့်) မယှဉ်မူ၍ ယောဂ၏အာရုံသာဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည်ရှိ၏၊ယောဂနှင့်လည်းမယှဉ်မူ၍ ယောဂ၏အာရုံလည်း မဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည်ရှိ၏။ပ။

(ဂ-နီဝရဏ ဂေါစ္ဆက ၆-ဒုက်ကို မှတည်၍ဟောခြင်း)

၃၉ - နီဝရဏဒုကမူ-တိုက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

(စျာန်မဂ်ဖိုလ်တရားတို့ကို) ပိတ်ပင်တားဆီးမှု 'နီဝရဏ' မည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ နီဝရဏမမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ပ။

၄၀ - နီဝရဏိယဒုကမူ-တိုက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

နီဝရဏ၏ အာရုံဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ နီဝရဏ၏အာရုံမဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၄၁ - နီဝရဏသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိုက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

နီဝရဏနှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ နီဝရဏနှင့်မယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၄၂ - နီဝရဏ နီဝရဏိယဒုကမူ-တိုက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

နီဝရဏလည်းမည်၍ နီဝရဏ၏ အာရုံလည်း ဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ နီဝရဏ၏ အာရုံသာဖြစ်၍ နီဝရဏမမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၄၃ - နီဝရဏ နီဝရဏသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိုက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

နီဝရဏလည်းမည်၍ နီဝရဏနှင့်လည်းယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ နီဝရဏနှင့်သာ ယှဉ်၍ နီဝရဏမမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

၄၄ - နီဝရဏဝိပ္ပယုတ္တ နီဝရဏိယဒုကမူ- တိုက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

နီဝရဏနှင့်မယှဉ်မူ၍ နီဝရဏ၏ အာရုံသာဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ နီဝရဏနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ နီဝရဏ၏ အာရုံလည်း မဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

(၉-ပရာမာသဂေါစ္ဆက ၅-ဒုက်ကို မူတည်၍ဟောခြင်း)

၄၅- ပရာမာသ ဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

မှားသောအားဖြင့် သုံးသပ်မှု 'ပရာမာသ' (ဒိဋ္ဌိ) မည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ပရာမာသ မမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၄၆- ပရာမဋ္ဌဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ပရာမာသ၏ (ဒိဋ္ဌိ၏) အာရုံဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီစိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ ပရာမာသ၏ အာရုံမဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ) ။ပ။

၄၇- ပရာမာသသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ပရာမာသနှင့် (ဒိဋ္ဌိနှင့်) ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ပရာမာသနှင့်မယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။

၄၈- ပရာမာသ ပရာမဋ္ဌဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ပရာမာသလည်းမည်၍ ပရာမာသ၏ အာရုံလည်းဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည်ရှိ၏၊ ပရာမာသ၏ အာရုံသာဖြစ်၍ ပရာမာသ မမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

၄၉- ပရာမာသဝိပ္ပယုတ္တ ပရာမဋ္ဌဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ပရာမာသနှင့် (ဒိဋ္ဌိနှင့်) မယှဉ်မူ၍ ပရာမာသ၏ အာရုံသာဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ပရာမာသနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ပရာမာသ၏ အာရုံလည်း မဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ပ။

(၁၀-မဟန္တရဒုက်မှ ဒုက် ၁-ခုကို မူတည်၍ ဟောခြင်း)

၅၀- ဥပါဒိဏ္ဏဒုကမူ- တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်သော (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့်ကံကြောင့် ဖြစ်သော) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီဝိပါက်စိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်သော (တဏှာဒိဋ္ဌိ တို့၏အာရုံဖြစ်သည့် ကံ၏အကျိုးဝိပါက်မဟုတ်သော) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသောစိတ်တို့ နှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ) ။ ပ ။

(၁၁-ဥပါဒါနဂေါစ္ဆက ဒုက် ၆-ခုကို မူတည်၍ ဟောခြင်း)

၅၁- ဥပါဒါနဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ပြင်းစွာစွဲလမ်းတတ်သော 'ဥပါဒါန်' (တဏှာ, ဒိဋ္ဌိ) မည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဥပါဒါန် မမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။

၅၂ - ဥပါဒါနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဥပါဒါန်၏ (တဏှာ, ဒိဋ္ဌိတို့၏) အာရုံဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဥပါဒါန်၏ အာရုံ မဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။

၅၃ - ဥပါဒါနသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဥပါဒါန်နှင့် (တဏှာ,ဒိဋ္ဌိတို့နှင့်) ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဥပါဒါန်နှင့်မယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၅၄ - ဥပါဒါန ဥပါဒါနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဥပါဒါန်လည်း မည်၍ ဥပါဒါန်၏ အာရုံလည်းဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဥပါဒါန်၏ အာရုံသာဖြစ်၍ ဥပါဒါန်မမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

၅၅ - ဥပါဒါန ဥပါဒါနသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဥပါဒါန်လည်းမည်၍ ဥပါဒါန်နှင့်လည်းယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဥပါဒါန်နှင့်သာ ယှဉ်၍ ဥပါဒါန်မမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

၅၆ - ဥပါဒါနဝိပ္ပယုတ္တ ဥပါဒါနိယ ဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဥပါဒါန်နှင့် (တဏှာ, ဒိဋ္ဌိတို့နှင့်) မယှဉ်မူ၍ ဥပါဒါန်၏ အာရုံသာဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဥပါဒါန်နှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ဥပါဒါန်၏ အာရုံလည်းမဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

(၁၂-ကိလေသဂေါစ္ဆက ဒုက် ၈-ခုကို မှတည်၍ဟောခြင်း)

၅၇ - ကိလေသဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ် ညစ်နွမ်းစေတတ်သော ကိလေသာ' မည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကိလေသာမမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

၅၈ - သံကိလေသိကဒုကမူ တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ် ညစ်နွမ်းစေတတ်သော 'ကိလေသာ'၏ အာရုံဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကိလေသာ၏ အာရုံမဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

၅၉ - သံကိလိဋ္ဌဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ်သော (ကိလေသာတို့နှင့်ယှဉ်သော) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ ကိလေသာတို့သည် မပူပန်စေအပ်သော (ကိလေသာတို့နှင့် မယှဉ်သော) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသောစိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ ပ ။

၆၀ - ကိလေသသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ကိလေသာနှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကိလေသာနှင့် မယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

၆၁ - ကိလေသ သံကိလေသိကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ကိလေသာလည်းမည်၍ ကိလေသာ၏ အာရုံလည်းဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကိလေသာ၏ အာရုံသာဖြစ်၍ ကိလေသာ မမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

၆၂ - ကိလေသ သံကိလိဋ္ဌဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ကိလေသာလည်းမည်၍ ကိလေသာတို့သည် ပူပန်လည်း ပူပန်စေအပ်သော (ကိလေသာတို့နှင့်လည်း ယှဉ်သော) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကိလေသာ ဆယ်ပါး)၊ ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ်သည်သာ ဖြစ်၍ (ကိလေသာတို့နှင့်သာ ယှဉ်၍) ကိလေသာ မမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကိလေသာ ဆယ်ပါးမှတပါး အကုသိုလ်စိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သော ကြွင်းသည့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ) ။ ပ ။

၆၃ - ကိလေသ ကိလေသသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ကိလေသာလည်းမည်၍ ကိလေသာနှင့်လည်းယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကိလေသာနှင့်သာယှဉ်၍ ကိလေသာမမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

၆၄ - ကိလေသဝိပ္ပယုတ္တ သံကိလေသိကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ကိလေသာနှင့် မယှဉ်မူ၍ ကိလေသာ၏အာရုံသာ ဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကိလေသာနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ကိလေသာ၏ အာရုံလည်းမဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

(၁၃-ပိဋ္ဌိ ဒုက် ၁၈-ခုကို မူတည်၍ ဟောခြင်း)

၆၅ - ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗ ဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

(နိဗ္ဗာန်ကို ရှေးဦးစွာ မြင်သဖြင့် 'ဒဿန' မည်သော) သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် နှင့် ဝိစိကိစ္ဆာစိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ သောတာပတ္တိမဂ်သည် မပယ်အပ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

၆၆ - ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

သောတာပတ္တိမဂ် မြင်ပြီးဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို တဖန်ထပ်၍မြင်သဖြင့် 'ဘာဝနာ' မည်သော အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်နှင့် ဝိစိကိစ္ဆာစိတ်တို့ ကြဉ်သည့် အကုသိုလ်စိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် မပယ်အပ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

၆၇-ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဟေတုကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသော (ဟိတ်နှင့်ယှဉ်သော) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် စိတ်လေးခု၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ နှင့် ဝိစိကိစ္ဆာစိတ်၌ရှိသည့် မောဟကြဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်မရှိသော (ဟိတ်နှင့်မယှဉ်သော) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသောစိတ်တို့၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာ သဟဂုတ်စိတ်၌ ရှိသော မောဟ)။ ပ။

၆၈-ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗဟေတုကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သောဟိတ်ရှိသော (ဟိတ်နှင့်ယှဉ်သော) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါးနှင့် ဒေါသမူဒွေတို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာနှင့် ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ်၌ ရှိသော မောဟကြဉ်သည့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်မရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဓမ္မသင်္ဂဏီပုဒ်ရေ ၁၅၈၈)။ ပ။

၆၉-သဝိတက္ကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဝိတက်ရှိသော (ဝိတက်နှင့်ယှဉ်သော) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (သဝိတက္ကစိတ် ၅၅-ပါး၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ) ဝိတက်မရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

၇၀-သဝိစာရဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဝိစာရရှိသော (ဝိစာရနှင့်ယှဉ်သော) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (သဝိစာရစိတ် ၆၆-ပါး၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ ဝိစာရမရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

၇၁-သပ္ပီတိကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ပီတိရှိသော (ပီတိနှင့်ယှဉ်သော) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (သပ္ပီတိကစိတ် ၅၁-ပါး၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ ပီတိမရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

၇၂-ပီတိသဟဂတဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ပီတိနှင့်တကွဖြစ်သော (ပီတိနှင့်ယှဉ်သော) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (သပ္ပီတိကစိတ် ၅၁-ပါး၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ ပီတိနှင့်တကွမဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

၇၃-သုခသဟဂတဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

သုခဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်သော (သုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (သုခသဟဂုတ်စိတ် ၆၃-ပါး၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ သုခဝေဒနာနှင့်တကွမဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

၇၄-ဥပေက္ခာသဟဂတ ဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း

ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်သော (ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဥပေက္ခာသဟဂုတ် စိတ် ၅၅-ပါး၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်တကွ မဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

၇၅-ကာမာဝစရ ဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း

ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (ကာမတဏှာ၏ ကျင်လည်ကျက်စားရာဖြစ်သော) 'ကာမာဝစရ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ မဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

၇၆-ရူပါဝစရ ဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း

ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (ရူပတဏှာ၏ ကျင်လည်ကျက်စားရာဖြစ်သော) 'ရူပါဝစရ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ မဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

၇၇-အရူပါဝစရ ဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း

အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (အရူပတဏှာ၏ ကျင်လည်ကျက်စားရာဖြစ်သော) 'အရူပါဝစရ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ မဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

၇၈-ပရိယာပန္န ဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း

(ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးဝင်သော 'ပရိယာပန္န' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီစိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ) ။ ပ ။

၇၉-နိယျာနိက ဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း

ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း ဖြစ်သော ပြုပြင်စီရင်မှုအစု 'နိယျာနိက သင်္ခါရက္ခန္ဓာ'သည် ရှိ၏ (မဂ်စိတ် ၄-ပါး၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ကြောင်းမဟုတ်သော ပြုပြင်စီရင်မှုအစု 'အနိယျာနိက သင်္ခါရက္ခန္ဓာ'သည် ရှိ၏ (ကြွင်းသောစိတ်တို့၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ပ။

၈၀-နိယတ ဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း

အကျိုးပေးမြဲသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံ၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၏ သတ္တမဇောနှင့် ပဉ္စာနန္တရိယကံငါးပါးကို ကျူးလွန်သည့် ဒေါသမူစိတ်တို့၏ သတ္တမဇော, မဂ်စိတ် ၄-ပါးတို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ အကျိုးပေး မမြဲသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသော စိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ) ။ ပ ။

၈၁-သဉတ္တရ ဒုကမူ-တိက် ၂၁ ခု မူလိ ၂၁-နည်း

မိမိထက် လွန်မြတ်သော တရားရှိသော ပြုပြင်စီရင်မှုအစု 'သဉတ္တရ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ' သည် ရှိ၏ (လောကီ စိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ မိမိထက်လွန်မြတ်သော တရားမရှိသော ပြုပြင်စီရင်မှုအစု 'အနုတ္တရ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ' သည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာ စိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ) ။ ပ ။

၇၂-သရဏဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

(၁) သရဏဒုကမူ-ကုသလတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ဒုကနည်း။ ။ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂအစရှိသော ကိလေသာ) ရှိသော 'သရဏ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂအစရှိသော ကိလေသာ) မရှိသော 'အရဏ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသောစိတ်တို့၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကုသိုလ် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကုသိုလ်သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတ သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ပ။ ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၂) သရဏဒုကမူ-ဝေဒနာတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ဧကနည်း ၉၅။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။စိတ်နှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂအစရှိသော ကိလေသာ) ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂအစရှိသော ကိလေသာ) မရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ပ။ [၁]

(၂၁) သရဏဒုကမူ-အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း

အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်းအပသန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ပ။ ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(ဒုက် ၇၂-ခုကို မူတည်ပြီးလျှင် တိက် ၂၁-ခုကို မူလီသွင်း၍ ဟောသော ဒုကမူလကနည်း (၇၂×၂၁)=၁၅၁၂-နည်း ပြီး၏၊ အသေးစိတ်ရေတွက်သော် ဤနည်း၌ သင်္ခါရက္ခန္ဓာပေါင်း (၇၂×၂၁×၅၅)=၈၃၁၆၀-ပါး ဖြစ်၏)။

ဒုက်ကို မူတည်၍ ဟောသော 'ဒုကမူလက' နည်း ပြီး၏။

၁။ အမှတ် (၃) သရဏဒုကမူ-ဝိပါကတိကမူလီမှ အမှတ် (၂၀) သရဏဒုကမူ-အဇ္ဈတ္တတိကမူလီအထိ ပေယျာလလုံးဝချန်ခဲ့သည်။

တိကမူလကနည်း

(တိက် ၂၁-ခုကို မူတည်ပြီးလျှင် ဒုက် ၈၂-ခုကို မူလီသွင်း၍ ဟောသော တိကမူလကနည်း (၂၁×၈၂)=၁၇၂၂-နည်း)[၁]

၁-ကုသလတိကမူ-ဒုက် ၈၂-ခု မူလီ

(ကုသလတိက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် ဒုက် ၈၂-ခုကို မူလီသွင်း၍ဟောသော ၈၂-နည်း)

(၁) ကုသလတိကမူ-ဟေတုဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၉၆။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ စိတ်နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ ဟိတ်မည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောဘ, ဒေါသ, မောဟ, အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊ ဟိတ်မမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။ သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ ကုသိုလ် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကုသိုလ်သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတသင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။ ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏ ။ ပ ။ [၂]

(၈၂) ကုသလတိကမူ-သရဏဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၉၇။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ စိတ်နှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂအစရှိသော ကိလေသာ) ရှိသော 'သရဏ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ် စိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂအစရှိသော ကိလေသာ) မရှိသော 'အရဏ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသော စိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။

တိကနည်း။ ။ သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ ကုသိုလ်သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကုသိုလ် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတ သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။ ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏ ။ ပ ။ [၃]

၁။ အရကောက်အားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ အပြည့်အစုံရသော တိက်နှင့်ဒုက်များကိုသာ ဤနည်း၌ ဟောထားသည်။ (စာမျက်နှာ ၁၄၆-၌ အောက်ခြေမှတ်ချက်ကြည့်ပါ)။

၂။ အမှတ် (၂) ကုသလတိကမူ - သဟေတုက ဒုကမူလီ ၁၀-နည်း မှ အမှတ် (၈၁) ကုသလတိကမူ - သဥတ္တရဒုကမူလီ ၁၀-နည်း အထိ (ကုသလတိကမူ ၈၀-နည်းကို) ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့သည်။

၃။ အမှတ် ၂-ဝေဒနာတိကမူ-ဒုက် ၈၂-ခု မူလီမှ အမှတ် ၂၀-အဇ္ဈတ္တတိကမူ-ဒုက် ၈၂-ခု မူလီ အထိ (ပေါင်း ၁၉-တိက်မူတို့ကို) ပေယျာလ လုံးချန်ခဲ့သည်။

၂၁-အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-ဒုက် ဂ၂-ခုမူလီ ဂ၂-နည်း

(၁) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-ဟေတုဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း　၉ဂ။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။　။ စိတ်နှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။　။ နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။　။ ဟိတ်မည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်မမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။　။ သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။　။ အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်း အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။ ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏ ။ ပ ။[၁]

(ဂ၂) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-သရဏဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း　၉၉။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။　။ စိတ်နှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။　။ နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။　။ ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂအစရှိသော ကိလေသာ) ရှိသော ပူပြင်စီရင်မှုအစု 'သရဏ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ' သည် ရှိ၏၊ ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂအစရှိသော ကိလေသာ) မရှိသော ပူပြင်စီရင်မှုအစု 'အရဏ သင်္ခါ-ရက္ခန္ဓာ' သည် ရှိ၏။

တိကနည်း။　။ သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။　။ အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်းအပသန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။ ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(တိက် ၂၁-ခုကို မူတည်ပြီးလျှင် ဒုက် ဂ၂-ခုကို မူလီသွင်း၍ ဟောသော တိကမူလကနည်း (ဂ၂×၂၁)=၁၇၂၂-နည်း ပြီး၏၊ အသေးစိတ်ရေတွက်ပါမူ ဤနည်း၌ သင်္ခါရက္ခန္ဓာပေါင်း (ဂ၂×၂၁×၅၅)=၉၄၇၁၀-ပါး ဖြစ်၏)။

တိက်ကို မူတည်၍ ဟောသော 'တိကမူလက' နည်း ပြီး၏။

၁။ အမှတ် (၂) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-သဟေတုက ဒုကမူလီ ၁၀-နည်းမှ အမှတ် (ဂ၁) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏ-တိကမူ-သဉတ္တရဒုကမူလီ ၁၀-နည်း အထိ (အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ ဂ၀-နည်းကို) ပေယျာလ လုံး၀ ချန်ခဲ့သည်။

ဥဘတောဝဍ္ဎကနည်း

(တိက် ၂၁-ခုနှင့် ဒုက် ၂၁-ခုတို့ကို တစုံစီထား၍ ပွါးသော 'ဥဘတောဝဍ္ဎက'နည်း ၂၁-နည်း) [၁]

(၁) ဟေတုဒုက်နှင့် ကုသလတိက်တစုံ ၁၀-နည်း [၂]

ဧကကနည်း ၁၀၀။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ စိတ်နှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ ဟိတ်မည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်မမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။ သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကုသိုလ်သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကုသိုလ်သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတသင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၂) သဟေတုကဒုက်နှင့်ဝေဒနာတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၁၀၁။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏ ။ ။ စိတ်နှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏ ။ ။ ဟိတ်ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်မရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။ သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၃) ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့်ဝိပါကတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၁၀၂။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏ ။ ။ စိတ်နှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်နှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်နှင့်မယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။ သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဝိပါက်ဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဝိပါက်စိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ အကျိုးဝိပါက်ကိုဖြစ်စေခြင်းသဘောရှိသော (အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေတတ်သော)

၁။ ဥဘတောဝဍ္ဎကနည်း ၂၁-နည်း၌ တနည်းတနည်းစီအတွက် ထပ်၍ ၁၀-နည်းစီ ပွါးပြန်သည်။

၂။ ဤထပ်ပွါး ၁၀-နည်း၌ အသေးစိတ်ရေတွက်သော် သင်္ခါရက္ခန္ဓာပေါင်း ၅၅-ပါး ဖြစ်၏။

သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကုသိုလ်, အကုသိုလ်စိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ် တို့၏ အကျိုးဝိပါက်လည်း မဟုတ်မူ၍ အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေခြင်း သဘောရှိသော (အကျိုး ဝိပါက်ကို ဖြစ်စေတတ်သော) တရားလည်း မဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြိယာစိတ်တို့၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၄) ဟေတု သဟေတုကဒုက်နှင့် ဥပါဒိန္နတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၁၀၃။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ စိတ်နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်လည်းမည် ၍ ဟိတ်လည်းရှိသော (ဟိတ်နှင့်လည်းယှဉ်သော) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်သာရှိ၍ ဟိတ်မမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။ သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ကံကြောင့်လည်း ဖြစ်၍) ဥပါဒါန်၏ အာရုံလည်းဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီဝိပါက်စိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်မူ၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့် မဖြစ်မူ၍) ဥပါဒါန်၏အာရုံသာ ဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ်, အကုသိုလ်, ကြိယာစိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါ- ရက္ခန္ဓာ)၊တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်မူ၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့်ကံကြောင့်လည်း မဖြစ်မူ၍) ဥပါဒါန်၏ အာရုံလည်း မဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ) ။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၅) ဟေတု ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့်သံကိလိဋ္ဌတိက်တစုံ ၁၀- နည်း

ဧကကနည်း ၁၀၄။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ စိတ်နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ ဟိတ်လည်းမည်၍ ဟိတ်လည်းရှိသော (ဟိတ်နှင့်လည်းယှဉ်သော) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်နှင့် သာ ယှဉ်၍ ဟိတ်မမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။ သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ်သော 'ကိလေသာ' တို့သည် ပူပန်လည်း ပူပန်စေအပ်၍ (ကိလေသာ နှင့်လည်းယှဉ်၍) ကိလေသာ၏ အာရုံလည်းဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ်တို့၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ်သည်ကား မဟုတ်မူ၍ (ကိလေသာနှင့် မယှဉ်မူ၍) ကိလေသာ၏ အာရုံသာဖြစ်သောသင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ်, ဝိပါက်,

ကြိယာစိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ်သည်လည်း မဟုတ်မူ၍ (ကိလေသာနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍) ကိလေသာ၏ အာရုံလည်း မဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၆) နဟေတု သဟေတုကဒုက်နှင့်သဝိတက္ကတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၁၀၅။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ **စိတ်နှင့်** ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ ဟိတ်မမည်မူ၍ ဟိတ်သာ ရှိသော (ဟိတ်နှင့်သာ ယှဉ်သော) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်လည်း မမည်မူ၍ ဟိတ်လည်း မရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။ သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ ဝိတက်လည်း ရှိ၍ ဝိစာရလည်း ရှိသော (ဝိတက် ဝိစာရတို့နှင့် ယှဉ်သော) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (သဝိတက္ကစိတ် ၅၅-ပါး၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ ဝိတက်မရှိမူ၍ ဝိစာရမျှသာရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဒုတိယဈာန်စိတ် ၁၁-ပါး၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ ဝိတက်လည်း မရှိမူ၍ ဝိစာရလည်း မရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသော စိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၇) လောကိယဒုက်နှင့် ပီတိတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၁၀၆။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ စိတ်နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ **လောက၌ အကျုံး** ဝင်သော 'လောကီ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီစိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ လောကမှ ထွက်မြောက်သော 'လောကုတ္တရာ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်တို့၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။

တိကနည်း။ ။ သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ ပီတိနှင့်တကွ ဖြစ်သော (ပီတိနှင့်ယှဉ်သော) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (သပ္ပီတိကစိတ် ၅၁-ပါး၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ သုခဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (သုခသဟဂုတ်စိတ် ၆၃-ပါး၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ၅၅-ပါး၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(ဂ) ကေနစိဝိညေယျဒုက်နှင့် ဒဿနတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၁၀၇။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ စိတ်နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ တစုံတခုသော စိတ်သည် သိအပ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ တစုံတခုသော စိတ်သည် မသိအပ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။ သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ (နိဗ္ဗာန်ကို ရှေးဦးစွာ မြင်သဖြင့် 'ဒဿန' မည်သော) သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်လေးပါး၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာစိတ်၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊(သောတာပတ္တိမဂ်မြင်ပြီးသော နိဗ္ဗာန်ကို တဖန်ထပ်၍ မြင်သဖြင့် 'ဘာဝနာ' မည်သော)အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည်ပယ်အပ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(ကြွင်းသော အကုသိုလ်စိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သည်လည်း မဟုတ်မူ၍ အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သည်လည်း မဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာ စိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(ဃ) အာသဝဒုက်နှင့်ဒဿနေနပဟာတဗ္ဗတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၁၀၈။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ စိတ်နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။(သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌)ယိုစီးဖြစ်ပွါးနေတတ်၍ မူးယစ်မိုက်မဲစေတတ်သော သဘော 'အာသဝ' မည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟ)၊ အာသဝ မမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။ သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ (ဒဿန မည်သော) သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသော (ဟိတ်နှင့်ယှဉ်သော) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်လေးခု၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာစိတ်၌ရှိသည့် မောဟကြဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ (ဘာဝနာမည်သော) အထက်မဂ် သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသော (ဟိတ်နှင့်ယှဉ်သော) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ်လေးခု, ဒေါသမူဒွေတို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာနှင့် ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ်၌ရှိသည့် မောဟကြဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသည်လည်း မဟုတ်မူ၍ အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသည်လည်း မဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသော စိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာနှင့် မောဟမူဒွေ၌ရှိသော မောဟ)။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

တိကနည်း။ ။ သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ ယုတ်ညံ့သော 'ဟီန' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ အလယ်အလတ် ဖြစ်သော 'မဇ္ဈိမ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်တို့၌ ရှိသောသင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ မြင့်မြတ်သော 'ပဏီတ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ) ။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁၅) သံယောဇနဒုက် နှင့် မိစ္ဆတ္တနိယတတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၁၁၄။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ စိတ်နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ (သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) နှောင်ဖွဲ့တတ်သော 'သံယောဇဉ်' မည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သံယောဇဉ်မမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။ သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖောက်ပြန်သော သဘောရှိ၍ စုတိ၏ အခြားမဲ့၌ (အပါယ်ရဲ၌) အကျိုးပေးမြဲသော ပုပြင်စီရင်မှုအစု 'မိစ္ဆတ္တနိယတ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ'သည် ရှိ၏ (နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါး၏သတ္တမဇောနှင့်ပဋိဃာနုဗန္ဓရိယကံငါးပါးကို ကျူးလွန်သော ဒေါသမူစိတ်တို့၏ သတ္တမဇောတို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ မဖောက်ပြန်သော သဘောရှိ၍ မိမိ၏အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေးမြဲသော ပုပြင်စီရင်မှုအစု 'သမ္မတ္တနိယတ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ' သည် ရှိ၏ (မဂ်စိတ်လေးပါး၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ နှစ်ပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် အကျိုးပေးမမြဲသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသော စိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ) ။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁၆) သံယောဇနိယဒုက် နှင့် မဂ္ဂါရမ္မဏတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၁၁၅။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ စိတ်နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ သံယောဇဉ်၏ အာရုံဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သံယောဇဉ်၏ အာရုံမဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။ သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ မဂ်ကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဂ္ဂါရမ္မဏစိတ်၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ မဂ်မည်သော အကြောင်းရင်း ဟိတ်ရှိသော (သမ္မာဒိဋ္ဌိ မည်သော ပညာ=အမောဟဟိတ်နှင့်ယှဉ်သော) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဂ္ဂင်မည်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ=အမောဟ=ပညာကြဉ်သည့် မဂ်စိတ်၌ရှိသော

သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ မဂ်မည်သော အကြီးအမှူးရှိသော (ဝီမံသာဓိပတိဖြစ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ=အမောဟ=ပညာ, ဝီရိယာဓိပတိဖြစ်သော သမ္မာဝါယာမ=ဝီရိယတို့နှင့်ယှဉ်သော) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (သမ္မာဒိဋ္ဌိမည်သော ဝီမံသာဓိပတိ=အမောဟ=ပညာ, သမ္မာဝါယာမ မည်သော ဝီရိယာဓိပတိ= ဝီရိယတို့နှင့်ယှဉ်သည့် မဂ်စိတ်၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)[၁] ။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁၇) သံယောဇနသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် ဥပ္ပန္နတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း　၁၁၆။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ စိတ်နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ သံယောဇဉ်နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ သံယောဇဉ်နှင့်မယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။ သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ ဥပါဒ်,ဌီ,ဘင် ဟုဆိုအပ်သော ခဏသုံးပါးသို့ ရောက်ဆဲဖြစ်သော 'ပစ္စုပ္ပန်' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဥပါဒ်,ဌီ,ဘင်ဟု ဆိုအပ်သော ခဏသုံးပါးသို့ ရောက်ပြီးလည်း မဟုတ်မူ၍ ရောက်ဆဲလည်း မဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (နောင်ဖြစ်လတ္တံ့သော ကုသိုလ်,အကုသိုလ်,ကြိယာစိတ်တို့၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ မချွတ်ကေန် ဖြစ်လတ္တံ့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဝိပါက်စိတ်တို့၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ) ။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁၈) သံယောဇန သံယောဇနိယဒုက်နှင့် အတီတတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း　၁၁၇။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ စိတ်နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။သံယောဇဉ်လည်း မည်၍ သံယောဇဉ်၏ အာရုံလည်းဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သံယောဇဉ် ၏အာရုံသာ ဖြစ်၍ သံယောဇဉ်မမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။ သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ ဖြစ်ပြီးသော 'အတိတ်' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ မရောက်သေး (ဖြစ်လတ္တံ့) သော 'အနာဂတ်' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော 'ပစ္စုပ္ပန်' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

၁။ ဝီမံသာဓိပတိတပ်ခိုက်၌ ပညာကိုကြည့်၍ ဝီရိယာဓိပတိတပ်ခိုက်၌ ဝီရိယကို ကြည့်ပြီးလျှင် သင်္ခါ- **ရက္ခန္ဓာကို ဇာရကောက်ပါလေ။**

(၁၉) သံယောဇန သံယောဇနသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် အတီတာရမ္မဏတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၁၁၈။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ စိတ်နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။သံယောဇဉ်လည်း မည်၍ သံယောဇဉ်နှင့်လည်း ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သံယောဇဉ်နှင့်သာ ယှဉ်၍ သံယောဇဉ်မမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။ သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖြစ်ပြီး'အတိတ်' တရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ မရောက်သေး (ဖြစ်လတ္တံ့) သော'အနာဂတ်'တရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော'ပစ္စုပ္ပန်'တရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၂၀) သံယောဇနဝိပ္ပယုတ္တ သံယောဇနိယဒုက်နှင့် အဇ္ဈတ္တတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၁၁၉။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏ ။ ။ စိတ်နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏ ။ ။ သံယောဇဉ်နှင့် မယှဉ်မူ၍ သံယောဇဉ်၏ အာရုံသာဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သံယောဇဉ်နှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ သံယောဇဉ်၏ အာရုံလည်း မဟုတ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။ သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ ဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ'သန္တာန်၌ ဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်း အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၂၁) ဂန္ထဒုက်နှင့် အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၁၂၀။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏ ။ ။ စိတ်နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏ ။ ။ (သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) ဆက်စပ်ယှဉ်ဖွဲ့တတ်သော 'ဂန္ထ' မည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောဘ,ဒေါသ, ဒိဋ္ဌိ)၊ ဂန္ထမမည်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။ သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။အတွင်း'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ'ဗဟိဒ္ဓ'

သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်း အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(တိက် ၂၁-ခုနှင့် ဒုက် ၂၁-ခုတို့ကို တစုံစီထား၍ ပွါးသော 'ဥဘတောဝဍ္ဎက'နည်း ပြီး၏၊ အသေးစိတ်ရေတွက်သော် ဤနည်း၌ သင်္ခါရက္ခန္ဓာပေါင်း (၂၁×၅၅) =၁၁၅၅-ပါး ဖြစ်၏)။

တိက်နှင့် ဒုက်တို့ကို တစုံစီထား၍ ပွါးသော 'ဥဘတောဝဍ္ဎကနည်း' ပြီး၏ ။

ဗဟုဝိဓဝါရ

(များသောအပြားအားဖြင့် ဟောသော 'ဗဟုဝိဓဝါရ' နည်း ၂၁-နည်း)

သတ္တကနည်း

တိက် ၂၁-ခုကို ဘုံလေးပါးတို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ ၇-ပါးစီဟောသော သတ္တကနည်း ၂၁-နည်း

(၁) **ကုသလတိက် သတ္တကနည်း**။ ။ ခုနစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ အပြစ်မရှိမူ၍ ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို ပေးတတ်သော ပြုပြင်စီရင်မှုအစု 'ကုသိုလ်သင်္ခါရက္ခန္ဓာ'သည် ရှိ၏၊ အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်၍ မကောင်းကျိုး ဆင်းရဲကို ပေးတတ်သော ပြုပြင်စီရင်မှုအစု 'အကုသိုလ် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ'သည် ရှိ၏၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဖြစ်ဖြင့် မဟောအပ်သော ပြုပြင်စီရင်မှုအစု 'အဗျာကတ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ'သည် ရှိ၏၊ ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (ကာမတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော) 'ကာမာဝစရ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော(ရူပတဏှာ၏ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော) 'ရူပါဝစရ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (အရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော) 'အရူပါဝစရ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ,ရူပ,အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ။ ဤသို့ ခုနစ်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၂) **ဝေဒနာတိက် သတ္တကနည်း**။ ။ ထိုမှတပါးလည်း ခုနစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။သုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဒုက္ခမသုခ (ဥပေက္ခာ) ဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော 'ကာမာဝစရ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော 'ရူပါဝစရ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပ ဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော 'အရူပါဝစရ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ,ရူပ,အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။[1]

(၂၁) **အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် သတ္တကနည်း**။ ။အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ'

၁။ အမှတ် (၃) ဝိပါကတိက် သတ္တကနည်းမှ အမှတ် (၂၀) အဇ္ဈတ္တတိက် သတ္တကနည်းအထိ ပေယျာလ လုံးဝ ချန်ခဲ့သည်။

သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်း အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကာမဘုံ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော 'ကာမာဝစရ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော 'ရူပါဝစရ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော 'အရူပါဝစရ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော အပရိယာပန္န (လောကုတ္တရာ) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ။ဤသို့ ခုနစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(သတ္တကနည်း ၂၁-နည်း ပြီး၏၊ အသေးစိတ်ရေတွက်သော် ဤနည်း၌ သင်္ခါရက္ခန္ဓာပေါင်း (၂၁×၇)=၁၄၇-ပါး ဖြစ်၏)။

(ဗဟုဝိဓဝါရ သတ္တကနည်း ၂၁-နည်း ပြီး၏)။

စတုဝီသတိဝိဓနည်း

တိက် ၂၁-ခုကို ဖဿ ၆-ပါးဖြင့် ဝေဖန်၍ ၂၄-ပါးစီဟောသော စတုဝီသတိ ဝိဓနည်း ၂၁-နည်း[၁]

(၁) **ကုသလတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်း**။ ။နှစ်ဆယ့်လေးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

၁-၂-၃။ မျက်စိအတွေ့ (မျက်စိအကြည် 'စက္ခုပသာဒ'နှင့် အဆင်း'ရူပါရုံ'တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ကုသိုလ်သင်္ခါရက္ခန္ဓာလည်း ရှိ၏၊ အကုသိုလ် သင်္ခါရက္ခန္ဓာလည်း ရှိ၏၊ အဗျာကတသင်္ခါရက္ခန္ဓာလည်း ရှိ၏။

၄-၅-၆။ နားအတွေ့ (နားအကြည် 'သောတပသာဒ'နှင့် အသံ 'သဒ္ဒါရုံ'တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'သောတသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ ။

၇-၈-၉။ နှာခေါင်းအတွေ့ (နှာခေါင်းအကြည် 'ဃာနပသာဒ' နှင့် အနံ့ 'ဂန္ဓာရုံ' တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'ဃာနသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ ။

၁၀-၁၁-၁၂။ လျှာအတွေ့ (လျှာအကြည် 'ဇိဝှါပသာဒ' နှင့် အရသာ 'ရသာရုံ' တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ ။

၁၃-၁၄-၁၅။ ကိုယ်အတွေ့ (ကိုယ်အကြည် 'ကာယပသာဒ' နှင့် အတွေ့ 'ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ'တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'ကာယသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ ။

၁၆-၁၇-၁၈။ စိတ်အတွေ့ (စိတ်နှင့် ဓမ္မာရုံတို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'မနောသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ကုသိုလ် သင်္ခါရက္ခန္ဓာလည်း ရှိ၏၊ အကုသိုလ် သင်္ခါရက္ခန္ဓာလည်း ရှိ၏၊ အဗျာကတ သင်္ခါရက္ခန္ဓာလည်း ရှိ၏။

၁။ စတုဝီသတိဝိဓနည်း ၂၁-နည်း၌ တနည်းတနည်းအတွက် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ၂၄-ပါးစီ ဟောထားရာ အသေးစိတ်ရေတွက်ပါမူ ဤနည်း၌ သင်္ခါရက္ခန္ဓာပေါင်း (၂၁×၂၄)=၅၀၄-ပါး ဖြစ်သည်။

၁၉-၂၃။ မျက်စိအတွေ့ (မျက်စိအကြည် 'စက္ခုပသာဒ' နှင့် အဆင်း 'ရူပါရုံ' တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော စေတနာ (စက္ခုသမ္ဖဿဇာ စေတနာ) ။ ပ ။

၂၄။ စိတ်အတွေ့ (စိတ်နှင့် ဓမ္မာရုံတို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'မနောသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ (မနောသမ္ဖဿဇာစေတနာ)။

ဤသို့ နှစ်ဆယ့်လေးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(ကုသလတိက် စတုဝီသတိ ဝိဓနည်း ပြီး၏)။

(၂) ဝေဒနာတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်း။ ။ထိုမှတပါးလည်း နှစ်ဆယ့်လေးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

၁-၂-၃။ မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာလည်း ရှိ၏ ။ ပ ။ [၁]

(၂၁) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်း ၁-၂-၃။ (မျက်စိအတွေ့'စက္ခုသမ္ဖဿ'ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည်) အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ'သန္တာန်၌ ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်း အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

[မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော စေတနာ ။ ပ ။ စိတ်အတွေ့ 'မနောသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော စေတနာ]။ [၂]

၄-၅-၆။ နားအတွေ့ 'သောတသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် (သောတသမ္ဖဿပစ္စယာ) ။ ပ ။

၇-၈-၉။ နှာခေါင်းအတွေ့ 'ဃာနသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် (ဃာနသမ္ဖဿပစ္စယာ) ။ ပ ။

၁၀-၁၁-၁၂။ လျှာအတွေ့ 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် (ဇိဝှါသမ္ဖဿပစ္စယာ) ။ ပ ။

၁၃-၁၄-၁၅။ ကိုယ်အတွေ့ 'ကာယသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် (ကာယသမ္ဖဿပစ္စယာ)။ ပ ။

၁။ အမှတ် (၃) ဝိပါကတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်းမှ အမှတ် (၂၀) အဇ္ဈတ္တတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်းအထိ (စတုဝီသတိဝိဓနည်း ၁၈-နည်းတို့ကို) ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့သည်။

၂။ ဤစာပိုဒ်မှာ ပါဠိတော်၌ ပါရှိနေသဖြင့်သာ အနက်ပြန်ဆိုရေးသားလိုက်ပါသည်။ စင်စစ်မှာ ဤစာပိုဒ်သည် အပိုသာ ဖြစ်ပါသည်။

[၁၆-၁၇-၁၈။ စိတ်အတွေ့ 'မနောသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် သုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။][1]

၁၆-၁၇-၁၈။ (စိတ်အတွေ့ 'မနောသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည်) အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်း အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။[2]

၁၉။ မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော စေတနာ (စက္ခုသမ္ဖဿဇာ စေတနာ)။

၂၀။ နားအတွေ့ 'သောတသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော စေတနာ (သောတသမ္ဖဿဇာ-စေတနာ)။

၂၁။ နှာခေါင်းအတွေ့'ဃာနသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သောစေတနာ(ဃာနသမ္ဖဿဇာ စေတနာ)။

၂၂။ လျှာအတွေ့ 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော စေတနာ (ဇိဝှါသမ္ဖဿဇာ စေတနာ)။

၂၃။ ကိုယ်အတွေ့ 'ကာယသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာ (ကာယသမ္ဖဿဇာ စေတနာ)။

၂၄။ စိတ်အတွေ့ 'မနောသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော စေတနာ (မနောသမ္ဖဿဇာ စေတနာ)။

ဤသို့ နှစ်ဆယ့်လေးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်း ပြီး၏)။

(တိက် ၂၁-ခုကို ဖဿ ၆-ပါးဖြင့် ဝေဖန်၍ ၂၄-ပါးစီ ဟောသော စတုဝီသတိဝိဓနည်း ၂၁-နည်း ပြီး၏၊ အသေးစိတ်ရေတွက်သော် ဤစတုဝီသတိဝိဓနည်း၌ သင်္ခါရက္ခန္ဓာပေါင်း (၂၁×၂၄)= ၅၀၄-ပါး ဖြစ်၏)။

(စတုဝီသတိဝိဓနည်း ပြီး၏)။

တိံသဝိဓနည်း

(ဘုံလေးပါးဖြင့် ဖဿ ၆-ပါးကို ဝေဖန်၍ အပြား ၃၀-အားဖြင့် ဟောသော တိံသဝိဓနည်း)

သုံးဆယ်ပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

၁-၄။ မျက်စိအတွေ့ (မျက်စိအကြည် 'စက္ခုပသာဒ' နှင့် အဆင်း 'ရူပါရုံ' တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (ကာမတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော) 'ကာမာဝစရ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (ရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော) 'ရူပါဝစရ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (အရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော)

၁။ ဤစာပိုဒ်သည် ဒုတိယစတုဝီသတိဝိဓနည်းဖြစ်သော ဝေဒနာတိက်ကို မနောသမ္ဖဿဖြင့် ဝေဖန်ဟောပြသည့်အဆက်ကို ပြန်ဖော်ခြင်းဖြစ်သည်။ သုဒ္ဓနည်း ၆-ပါးကိုမူ တပေါင်းတည်းပြုပြီးလျှင် နောက်ဆုံး၌ ဖော်ပြထားသည်၊ စင်စစ်အားဖြင့် ဤစာပိုဒ်သည် မလိုချေ၊ စာကြည့်သူကို ရှုပ်ထွေးစေသည်။

၂။ ဤစာပိုဒ်သည် နောက်ဆုံးဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက်ကို အစီအစဉ်အရ ဖော်ပြခြင်းဖြစ်သည်။

'အရူပါဝစရ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ ရူပ အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

၅-၈။ နားအတွေ့ (နားအကြည် 'သောတပသာဒ' နှင့် အသံ 'သဒ္ဒါရုံ' တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'သောတသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ။

၉-၁၂။ နှာခေါင်းအတွေ့ (နှာခေါင်းအကြည် 'ဃာနပသာဒ' နှင့် အနံ့ 'ဂန္ဓာရုံ' တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'ဃာနသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ။

၁၃-၁၆။ လျှာအတွေ့ (လျှာအကြည် 'ဇိဝှါပသာဒ' နှင့် အရသာ 'ရသာရုံ' တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ။

၁၇-၂၀။ ကိုယ်အတွေ့ (ကိုယ်အကြည် 'ကာယပသာဒ' နှင့် အတွေ့ 'ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ' တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'ကာယသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ။

၂၁-၂၄။ စိတ်အတွေ့ (စိတ်နှင့်ဓမ္မာရုံတို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'မနောသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ကာမတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော 'ကာမာဝစရ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော 'ရူပါဝစရ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော 'အရူပါဝစရ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ ရူပ အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

၂၅-၂၉။ မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာသည် ရှိ၏ (စက္ခုသမ္ဖဿဇာစေတနာ)။ ပ။

၃၀။ စိတ်အတွေ့ 'မနောသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာသည် ရှိ၏ (မနောသမ္ဖဿဇာ စေတနာ)။ ။ဤသို့ သုံးဆယ်ပြားသော နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(ဘုံလေးပါးဖြင့် ဖဿ ၆-ပါးကို ဝေဖန်၍ အပြား ၃၀-အားဖြင့် ဟောသော တိံသဝိဓနည်း ပြီး၏၊ ဤတိံသဝိဓနည်း၌ သင်္ခါရက္ခန္ဓာပေါင်း ၃၀-ပါး ဖြစ်၏)။

(တိံသဝိဓနည်း ပြီး၏)။

ဗဟုဝိဓနည်း

တိက် ၂၁-ခုကို ဘုံလေးပါး ဖဿ ၆-ပါးတို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ ဟောသည် များသော အပြားရှိသော ဗဟုဝိဓနည်း ၂၁-နည်း[၁]

(၁) ကုသလတိက် ဗဟုဝိဓနည်း ၄၈-ပါး။ ။များသော အပြားအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

၁-၇။ မျက်စိအတွေ့ (မျက်စိအကြည် 'စက္ခုပသာဒ' နှင့် အဆင်း 'ရူပါရုံ' တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ကုသိုလ်သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည်

၁။ ဤနည်း တနည်းတနည်း၌ သင်္ခါရက္ခန္ဓာပေါင်း ၄၈-ပါး ရှိ၏၊ ဗဟုဝိဓနည်း ၂၁-နည်း၌ သင်္ခါရက္ခန္ဓာပေါင်း (၂၁×၄၈)=၁၀၀၈-ပါး ဖြစ်၏။

ရှိ၏၊ အကုသိုလ်သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတသင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကာမတဏှာ၏ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာဖြစ်သော (ကာမဘုံ၌သက်ဝင်၍ဖြစ်သော) 'ကာမာဝစရ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာကျင်လည်ရာဖြစ်သော (ရူပဘုံ၌သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော) 'ရူပါဝစရ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော (အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော) 'အရူပါဝစရ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

၈-၁၄။ နားအတွေ့ (နားအကြည် 'သောတပသာဒ'နှင့် အသံ 'သဒ္ဒါရုံ' တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'သောတသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ။

၁၅-၂၁။ နှာခေါင်းအတွေ့ (နှာခေါင်းအကြည် 'ဃာနပသာဒ'နှင့် အနံ့ 'ဂန္ဓာရုံ'တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'ဃာနသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ။

၂၂-၂၈။ လျှာအတွေ့ (လျှာအကြည် 'ဇိဝှါပသာဒ'နှင့် အရသာ 'ရသာရုံ'တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ။

၂၉-၃၅။ ကိုယ်အတွေ့ (ကိုယ်အကြည် 'ကာယပသာဒ'နှင့်အတွေ့'ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ'တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'ကာယသမ္ဖဿ'ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ပ။

၃၆-၄၂။ စိတ်အတွေ့ (စိတ်နှင့်ဓမ္မာရုံတို့တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'မနောသမ္ဖဿ'ဟူသောအကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ကုသိုလ်သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကုသိုလ်သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတသင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကာမဘုံ၌သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော 'ကာမာဝစရ' သင်္ခါ-ရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော 'ရူပါဝစရ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော 'အရူပါဝစရ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌အကျုံး မဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

၄၃။ မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော စေတနာ (စက္ခုသမ္ဖဿဇာ-စေတနာ)။

၄၄။ နားအတွေ့ 'သောတသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော စေတနာ (သောတသမ္ဖဿဇာ-စေတနာ)။

၄၅။ နှာခေါင်း အတွေ့ 'ဃာနသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော စေတနာ (ဃာနသမ္ဖဿဇာ-စေတနာ)။

၄၆။ လျှာအတွေ့ 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော စေတနာ (ဇိဝှါသမ္ဖဿဇာ စေတနာ)။

၄၇။ ကိုယ်အတွေ့ 'ကာယသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော စေတနာ (ကာယသမ္ဖဿဇာ-စေတနာ)။

၄၈။ စိတ်အတွေ့ 'မနောသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော စေတနာ (မနောသမ္ဖဿဇာ-စေတနာ)။ ။ဤသို့ များသော အပြားအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၂) ဝေဒနာတိက် ဗဟုဝိဓနည်း ၄၈-ပါး။ ။ထိုမှ တပါးလည်း များသော အပြားအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

၁-၄၈။ မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် သုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။ [၁]

(၂၁) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် ဗဟုဝိဓနည်း ၄၈-ပါး ၁-၇။ (မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည်) အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်းအပသန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကာမတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာဖြစ်သော 'ကာမာဝစရ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာကျင်လည်ရာဖြစ်သော 'ရူပါဝစရ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာဖြစ်သော 'အရူပါဝစရ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

၈-၁၄။ နားအတွေ့ 'သောတသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ။

၁၅-၂၁။ နှာခေါင်းအတွေ့ 'ဃာနသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ။

၂၂-၂၈။ လျှာအတွေ့ 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ။

၂၉-၃၅။ ကိုယ်အတွေ့ 'ကာယသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ။

[၃၆-၄၂။ စိတ်အတွေ့ 'မနောသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် သုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။] [၂]

၃၆-၄၂။ (စိတ်အတွေ့ 'မနောသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည်) အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်း အပ သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော (ကာမတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာဖြစ်သော) 'ကာမာဝစရ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော (ရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာဖြစ်သော) 'ရူပါဝစရ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော (အရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာဖြစ်သော) 'အရူပါဝစရ' သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ [၃]

၁။ အမှတ် (၃) ဝိပါကတိက် ဗဟုဝိဓနည်းမှ အမှတ် (၂၀) အဇ္ဈတ္တတိက် ဗဟုဝိဓနည်းအထိ (ဗဟုဝိဓနည်း ၁၈-နည်းတို့ကို) ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့သည်။

၂။ အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက်ကို အမှတ် ၃၅-တွင် ရပ်၍ ဝေဒနာတိက်မှ အမှတ် ၃၆-၄၂ ကို သတိရရန် ပြန်၍ ဖော်ပြခြင်းဖြစ်သည်။ စင်စစ် ဤစာပိုဒ်သည် မလိုချေ၊ စာကြည့်သူကို ရှုပ်ထွေးစေနိုင်သည်။

၃။ ဤစာပိုဒ်သည် အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် ဗဟုဝိဓနည်းကို အစီအစဉ်အရ ဖော်ပြခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့နောက်မှ ဖဿ ၆-ပါး သက်သက်ကို ဆက်လက်ထည့်သွင်းပြီးလျှင် ရေတွက်၍ပြသည်။

၄၃။ မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာသည် ရှိ၏ (စက္ခုသမ္ဖဿဇာ စေတနာ)။

၄၄။ နားအတွေ့ 'သောတသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော စေတနာသည် ရှိ၏ (သောတ-သမ္ဖဿဇာ စေတနာ)။

၄၅။ နှာခေါင်းအတွေ့ 'ဃာနသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော စေတနာသည် ရှိ၏ (ဃာန-သမ္ဖဿဇာ စေတနာ)။

၄၆။ လျှာအတွေ့ 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ' ကြောင့်ဖြစ်သော စေတနာသည် ရှိ၏ (ဇိဝှါသမ္ဖဿဇာ စေတနာ)။

၄၇။ ကိုယ်အတွေ့ 'ကာယသမ္ဖဿ' ကြောင့် ဖြစ်သော စေတနာသည် ရှိ၏ (ကာယ-သမ္ဖဿဇာ စေတနာ)။

၄၈။ စိတ်အတွေ့ 'မနောသမ္ဖဿ ကြောင့် ဖြစ်သော စေတနာသည် ရှိ၏ (မနော-သမ္ဖဿဇာ စေတနာ)။

ဤသို့ များသော အပြားအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(တိက် ၂၁-ခုကို ဘုံလေးပါး ဖဿ ၆-ပါးတို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ဟောသည့် များသော အပြားရှိသော ဗဟုဝိဓနည်း ၂၁-နည်း ပြီး၏၊ အသေးစိတ်ရေတွက်သော် ဤဗဟုဝိဓနည်း၌ သင်္ခါရက္ခန္ဓာပေါင်း (၂၁×၄၈)=၁၀၀၈-ပါး ဖြစ်၏။)

(ဗဟုဝိဓနည်း ပြီး၏)။

ဤ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော သင်္ခါရတို့ကို ပြုပြင်စီရင်မှုအစု 'သင်္ခါရက္ခန္ဓာ' ဟု ဆိုအပ်၏။

[သင်္ခါရက္ခန္ဓာပေါင်းမှာ	(၁)	ဒုကမူလကနည်း	....	၉၄၇၁၀-ပါး
	(၂)	တိကမူလကနည်း	....	၉၄၇၁၀-ပါး
	(၃)	ဥဘတောဝဍ္ဎကနည်း	....	၁၁၅၅-ပါး
	(၄)	သတ္တကနည်း	....	၁၄၇-ပါး
	(၅)	စတုဝီသတိဝိဓနည်း	....	၅၀၄-ပါး
	(၆)	တိံသဝိဓနည်း	....	၃၀-ပါး
	(၇)	ဗဟုဝိဓနည်း	....	၁၀၀၈-ပါး
		ပေါင်း		၁၉၂၂၆၄-ပါး ဖြစ်၏]။

သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ပြီး၏။

(သင်္ခါရက္ခန္ဓာတို့ကို အဘိဓမ္မာနည်းအားဖြင့် ဝေဖန်ဟောကြားအပ်သော 'အဘိဓမ္မဘာဇနီယ' နည်း ပြီး၏)။

၅-ဝိညာဏက္ခန္ဓ (သိမှုအစု)

ဒုကမူလကနည်း

ဒုကမူ-တိကမူလီ

ဒုက်တို့ကို မူတည်၍ တိက်တို့ကို မူလီသွင်း၍ဟောသော ဒုကမူလကနည်း
(ဒုက် ၅၂-ခု[၁]ကို မူတည်၍ တိက် ၂၁-ခုကို မူလီသွင်း၍ ဟောသောနည်း (၅၂×၂၁)=၁၀၉၂-နည်း)[၂]

(၁-ဟေတုဂေါစ္ဆကမှ ဒုက် ၃-ခု)

၁-သဟေတုကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

(၁) သဟေတုကဒုကမူ-ကုသလတိကမူလီ ၁၀-နည်း[၃]

၁၂၁။ ထို (ခန္ဓာ ငါးပါးတို့) တွင် အဘယ်သည် သိမှုအစု 'ဝိညာဏက္ခန္ဓာ' မည်သနည်း။

ကေကနည်း။ ။တပါး ပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါး ပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်ရှိသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်မရှိသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။အပြစ်မရှိမှု၍ ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို ပေးတတ်သော 'ကုသိုလ်' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်၍ မကောင်းကျိုး ဆင်းရဲကို ပေးတတ်သော 'အကုသိုလ်' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကုသိုလ်,အကုသိုလ်အဖြစ်ဖြင့် မဟောအပ်သော 'အဗျာကတ'ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

စတုက္ကနည်း။ ။လေးပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကာမတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာဖြစ်သော (ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော) 'ကာမာဝစရ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာဖြစ်သော (ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော) 'ရူပါဝစရ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော (အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော) 'အရူပါဝစရ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော (လောကုတ္တရာ) 'အပရိယာပန္န' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

၁။ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ တရားကိုယ်များ အရမကောက်နိုင်သော ဒုက်ပုဒ်များ ပါဝင်နေသည့် ဒုက် ၄၀-ခုကို မဟောချေ။

၂။ ဤဝိညာဏက္ခန္ဓာ ဒုကမူလကနည်း၌ နည်းပေါင်း (၅၂×၂၁)=၁၀၉၂-နည်း ဖြစ်သည်၊ ဤနည်း ၁၀၉၂ နည်း၌ တနည်း တနည်းကိုပင် တဖန် ၁၀-နည်းစီ ထပ်၍ ပွါးပြန်သည်၊ ထိုထပ်ပွါး ၁၀-နည်း၌ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ ၅၅-ပါး ရှိသည်၊ ထို့ကြောင့် အသေးစိတ်ရေတွက်သော် ဝိညာဏက္ခန္ဓာပေါင်း (၁၀၉၂×၅၅) = ၆၀၀၆၀-ပါး ဖြစ်သည်။

၃။ ဤ ၁၀-နည်း၌ ဝိညာဏက္ခန္ဓာပေါင်း ၅၅-ပါး ရှိသည်။

ပဥ္စကနည်း။ ။ငါးပါး ပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကိုယ်ချမ်းသာမှု၌ အစိုးတရ ခံစားခြင်း 'သုခိန္ဒြေ'နှင့်ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကိုယ်ဆင်းရဲမှု၌ အစိုးတရ ခံစားခြင်း 'ဒုက္ခိန္ဒြေ'နှင့်ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ စိတ်ချမ်းသာမှု၌ အစိုးတရ ခံစားခြင်း 'သောမနဿိန္ဒြေ'နှင့်ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ စိတ်မချမ်းသာမှု စိတ်နှလုံးမသာယာမှု၌ အစိုးတရ ခံစားခြင်း 'ဒေါမနဿိန္ဒြေ'နှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ လျစ်လျူရှုမှု၌ အစိုးတရ ခံစားခြင်း 'ဥပေက္ခိန္ဒြေ'နှင့်ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ။ဤသို့ ငါးပါး ပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

ဆက္ကနည်း။ ။ခြောက်ပါး ပြားသောနည်းအားဖြင့် သိမှုအစု 'ဝိညာဏက္ခန္ဓာ'သည် ဖြစ်၏။ ။မြင်သိစိတ် 'စက္ခုဝိညာဏ်'၊ ကြားသိစိတ် 'သောတဝိညာဏ်'၊ နံသိစိတ် 'ဃာနဝိညာဏ်'၊ လျက်သိစိတ် 'ဇိဝှါဝိညာဏ်'၊ ထိသိစိတ် 'ကာယဝိညာဏ်'၊ ကြံသိစိတ် 'မနောဝိညာဏ်'။ ။ဤသို့ ခြောက်ပါး ပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

သတ္တကနည်း။ ။ခုနစ်ပါး ပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။မြင်သိစိတ် 'စက္ခုဝိညာဏ်'၊ ကြားသိစိတ် 'သောတဝိညာဏ်'၊ နံသိစိတ် 'ဃာနဝိညာဏ်'၊ လျက်သိစိတ် 'ဇိဝှါဝိညာဏ်'၊ ထိသိစိတ် 'ကာယဝိညာဏ်'၊ (အာရုံငါးပါးကို) သိကာမျှသဘော 'မနောဓာတ်' (ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုန်းဒွေ)၊ (အာရုံခြောက်ပါးကို) အထူး သိမှုသဘော 'မနောဝိညာဏဓာတ်' (ကြွင်းသောစိတ်များ)။ ။ဤသို့ ခုနစ်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

အဋ္ဌကနည်း။ ။ရှစ်ပါး ပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။စက္ခုဝိညာဏ်၊ သောတဝိညာဏ်၊ ဃာနဝိညာဏ်၊ ဇိဝှါဝိညာဏ်၊ သုခဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်သော ကာယဝိညာဏ်၊ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့်တကွ ဖြစ်သော ကာယဝိညာဏ်၊ မနောဓာတ်၊ မနောဝိညာဏဓာတ်။ ။ဤသို့ ရှစ်ပါး ပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

နဝကနည်း။ ။ကိုးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။စက္ခုဝိညာဏ်၊ သောတဝိညာဏ်၊ ဃာနဝိညာဏ်၊ ဇိဝှါဝိညာဏ်၊ ကာယဝိညာဏ်၊ မနောဓာတ်၊ ကုသိုလ်မနောဝိညာဏဓာတ်၊ အကုသိုလ်မနောဝိညာဏဓာတ်၊ အဗျာကတမနောဝိညာဏဓာတ်။ ။ဤသို့ ကိုးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

ဒသကနည်း။ ။ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။စက္ခုဝိညာဏ်။ ပ။ သုခဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်သော ကာယဝိညာဏ်၊ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သော ကာယဝိညာဏ်၊ မနောဓာတ်၊ ကုသိုလ်မနောဝိညာဏဓာတ်၊ အကုသိုလ်မနောဝိညာဏဓာတ်၊ အဗျာကတမနောဝိညာဏဓာတ်။ ။ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(သဟေတုကဒုကမူ-ကုသလတိကမူလီ ၁၀-နည်း ပြီး၏၊ ဤ ၁၀-နည်း၌ ဝိညာဏက္ခန္ဓာပေါင်း (၁၀×၅၅) = ၅၅၀-ပါး ဖြစ်၏)။

(၂) သဟေတုကဒုကမူ-ဝေဒနာတိကမူလ် ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၁၂၂။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်ရှိသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်မရှိသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါး ပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဒုက္ခ မသုခဝေဒနာ (ဥပေက္ခာဝေဒနာ) နှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။

(၃) သဟေတုကဒုကမူ - ဝိပါကတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ကုသိုလ်, အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဝိပါက်ဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဝိပါက်စိတ်များ)၊ အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေခြင်းသဘောရှိသော (အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြင်စေတတ်သော) ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကုသိုလ်, အကုသိုလ်စိတ်များ)၊ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဝိပါက်လည်း မဟုတ်မူ၍ အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေခြင်းသဘော ရှိသည်လည်းမဟုတ်သော (အကျိုးဝိပါက်ကို မဖြစ်စေတတ်သော) ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြိယာစိတ်များ)။ ပ ။

(၄) သဟေတုကဒုကမူ - ဥပါဒိန္နတိကမူလီ ၁၀-နည်း

တဏှာ ဒိဋ္ဌိ တို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့်လည်း ယူအပ်၍ (တဏှာ ဒိဋ္ဌိ တို့၏ အာရုံဖြစ်သော ကံကြောင့်လည်းဖြစ်၍) ဥပါဒါန်၏ အာရုံလည်းဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီ ဝိပါက်စိတ်များ)၊ တဏှာ ဒိဋ္ဌိ တို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်မူ၍ (တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ကံကြောင့် မဖြစ်မူ၍) ဥပါဒါန်၏ အာရုံသာဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်, ကြိယာစိတ်များ)၊ တဏှာ ဒိဋ္ဌိ တို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့်လည်း မယူအပ်မူ၍ (တဏှာ ဒိဋ္ဌိ တို့၏ အာရုံဖြစ်သော ကံကြောင့်လည်း မဖြစ်မူ၍) ဥပါဒါန်၏ အာရုံလည်းမဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်များ)။ ပ ။

(၅) သဟေတုကဒုကမူ - သံကိလိဋ္ဌတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ်သော 'ကိလေသာ' တို့သည် ပူပန်လည်း ပူပန်စေအပ်သည်ဖြစ်၍ (ကိလေသာတို့နှင့်လည်း ယှဉ်၍) ကိလေသာတို့၏ အာရုံလည်းဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ်များ)၊ ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ်သည် မဟုတ်မူ၍ (ကိလေသာတို့နှင့် မယှဉ်မူ၍) ကိလေသာတို့၏ အာရုံသာဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီ ကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်များ)၊ ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ်သည်လည်း မဟုတ်မူ၍ (ကိလေသာ တို့နှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍) ကိလေသာတို့၏ အာရုံလည်းမဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်များ)။ ပ ။

(၆) သဟေတုကဒုကမူ - ဝိတက္ကတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ဝိတက်လည်းရှိ၍ ဝိစာရလည်းရှိသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (သဝိတက္ကစိတ် ၅၅-ပါး)၊ ဝိတက်မရှိမူ၍ ဝိစာရမျှသာရှိသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဒုတိယစျာန်စိတ် ၁၁-ပါး)၊ ဝိတက်လည်း မရှိမူ၍ ဝိစာရလည်းမရှိသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသောစိတ်များ)။ ပ ။

(၇) သဟေတုကဒုကမူ-ပီတိတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ပီတိနှင့်တကွဖြစ်သော (ပီတိနှင့်ယှဉ်သော) ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (သပ္ပီတိကစိတ် ၅၁-ပါး)၊ သုခဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (သုခသဟဂုတ်စိတ် ၆၃-ပါး)၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ၅၅-ပါး) ။ ပ ။

(၈) သဟေတုကဒုကမူ-ဒဿနတိကမူလီ ၁၀-နည်း

(နိဗ္ဗာန်ကို ရှေးဦးစွာ မြင်သဖြင့် 'ဒဿန' မည်သော) သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် လေးပါးနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာစိတ်)၊ (သောတာပတ္တိမဂ် မြင်ပြီးသော နိဗ္ဗာန်ကို တဖန် ထပ်၍မြင်သဖြင့် 'ဘာဝနာ' မည်သော) အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(ကြွင်းသော အကုသိုလ်စိတ် ခုနစ်ပါး)၊ သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သည်လည်း မဟုတ်မူ၍ အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သည်လည်း မဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာ စိတ်များ) ။ ပ ။

(၉) သဟေတုကဒုကမူ-ဒဿနဟေတုတိကမူလီ ၁၀-နည်း

(ဒဿနမည်သော) သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်လေးပါးနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာစိတ်)၊ (ဘာဝနာမည်သော) အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသော အကုသိုလ်စိတ် ခုနစ်ပါး)၊ သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသည်လည်း မဟုတ်မူ၍ အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသည်လည်း မဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်များ) ။ ပ ။

(၁၀) သဟေတုကဒုကမူ-အာစယဂါမိတိကမူလီ ၁၀-နည်း

စုတိပဋိသန္ဓေသို့ ရောက်ကြောင်း ဖြစ်သော 'အာစယဂါမိ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ်, အကုသိုလ်စိတ်များ)၊ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော 'အပစယဂါမိ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဂ်စိတ်လေးပါး)၊ စုတိပဋိသန္ဓေသို့ ရောက်ကြောင်းလည်း မဟုတ်မူ၍ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းလည်း မဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဝိပါက်စိတ်နှင့် ကြိယာစိတ်များ) ။ ပ ။

(၁၁) သဟေတုကဒုကမူ-သေက္ခတိကမူလီ ၁၀-နည်း

(အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ရန်) ကျင့်ဆဲ 'သေက္ခ' ပုဂ္ဂိုလ်ခုနစ်ယောက်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဂ်စိတ်လေးပါး နှင့် အောက်ဖိုလ်သုံးပါး)၊ (အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီး) ကျင့်ပြီး 'အသေက္ခ' (ရဟန္တာ) ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်)၊ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာလည်း မဟုတ်မူ၍ အသေက္ခ (ရဟန္တာ) ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာလည်းမဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီစိတ် ၈၁-ပါး) ။ ပ ။

(၁၂) သဟေတုကဒုကမူ-ပရိတ္တတိကမူလီ ၁၀-နည်း

နည်းသော အာနုဘော်ရှိသည့် 'ပရိတ္တ' မည်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကာမစိတ်များ)၊ မြင့်မြတ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်သော 'မဟဂ္ဂတ' မည်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဟဂ္ဂုတ်

စိတ်များ)၊ နှိုင်းယှဉ်မှုကို ပြုတတ်သည့် (ရာဂအစရှိသော) ကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော (မနှိုင်းယှဉ်အပ်သော) 'အပ္ပမာဏ' မည်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ် ရှစ်ပါး)။

(၁၃) သဟေတုကဒုကမူ-ပရိတ္တာရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ပရိတ္တတရား (ကာမတရား) ကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ မဟဂ္ဂုတ်တရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ္ပမာဏတရား (မနှိုင်းယှဉ်အပ်သော လောကုတ္တရာတရား) ကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

(၁၄) သဟေတုကဒုကမူ-ဟီနတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ယုတ်ညံ့သော 'ဟီန' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး)၊ အလယ် အလတ် ဖြစ်သော 'မဇ္ဈိမ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်များ)၊ မြင့်မြတ်သော 'ပဏီတ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ပါး)။ ပ။

(၁၅) သဟေတုကဒုကမူ-မိစ္ဆတ္တတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ဖောက်ပြန်သောသဘော ရှိ၍ စုတိ၏အခြားမဲ့၌ (အပါယ်ငရဲ၌) အကျိုးပေးမြဲသော 'မိစ္ဆတ္တနိယတ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိက၏ အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါးတို့၏သတ္တမဇောနှင့် ပဉ္စာနန္တရိယကံကို ကျူးလွန်သည့် ဒေါသမူစိတ်တို့၏ သတ္တမဇော)၊ မဖောက်ပြန်သော သဘောရှိ၍ မိမိ၏အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေးမြဲသော 'သမ္မတ္တနိယတ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဂ်စိတ် ၄-ပါး)၊ (နှစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်) အကျိုးပေးမမြဲသော 'အနိယတ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသော စိတ်များ)။ ပ။

(၁၆) သဟေတုကဒုကမူ-မဂ္ဂါရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း

မဂ်ကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဂ္ဂါရမ္မဏစိတ်)၊ မဂ်မည်သော အကြောင်းရင်းဟိတ် (သမ္မာဒိဋ္ဌိ=ပညာ=အမောဟ) ရှိသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်ဖြစ်သည့် ပညာတည်းဟူသော အမောဟဟိတ်နှင့်ယှဉ်သည့် မဂ်စိတ်လေးခု)၊ မဂ်မည်သော အကြီးအမှူး (သမ္မာဒိဋ္ဌိ=ပညာ=ဝီမံသာဓိပတိ, သမ္မာဝါယာမ=ဝီရိယာဓိပတိ) ရှိသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်ဖြစ်သည့် ပညာတည်းဟူသော ဝီမံသာဓိပတိနှင့် သမ္မာဝါယာမ မဂ္ဂင်ဖြစ်သည့် ဝီရိယာဓိပတိမည်သော ဝီရိယတို့နှင့်ယှဉ်သည့် မဂ်စိတ် လေးခု)။ ပ။

(၁၇) သဟေတုကဒုကမူ-ဥပ္ပန္နတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ဥပါဒ်,ဌီ,ဘင်ဟု ဆိုအပ်သော ခဏသုံးပါးသို့ ရောက်ဆဲဖြစ်သော 'ပစ္စုပ္ပန်' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဥပါဒ်,ဌီ,ဘင်ဟု ဆိုအပ်သော ခဏသုံးပါးသို့ ရောက်ပြီးလည်း မဟုတ်မူ၍ ရောက်ဆဲလည်း မဟုတ်သော 'အနာဂတ်' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (နောင်အနာဂတ် ကာလ၌ ဖြစ်လတ္တံ့သော ကုသိုလ်, အကုသိုလ်, ကြိယာစိတ်များ)၊ မချွတ်ကေန် ဖြစ်လတ္တံ့သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဝိပါက်စိတ်များ)။ ပ။

(၁၈) သဟေတုကဒုကမူ-အတီတတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ဖြစ်ပြီးသော 'အတိတ်' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ မရောက်သေး (ဖြစ်လတ္တံ့)သော 'အနာဂတ်' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော 'ပစ္စုပ္ပန်' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

(၁၉) သဟေတုကဒုကမူ-အတီတာရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ဖြစ်ပြီးသော 'အတိတ်'တရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ မရောက်သေး (ဖြစ်လတ္တံ့)သော'အနာဂတ်'တရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော 'ပစ္စုပ္ပန်'တရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

(၂၀) သဟေတုကဒုကမူ-အဇ္ဈတ္တတိကမူလီ ၁၀-နည်း

အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ ဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ ဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်း အပ သန္တာန်၌ ဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၂၁) သဟေတုကဒုကမူ-အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း

အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်း အပ သန္တာန်၌ ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။ ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(သဟေတုကဒုက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် တိက် ၂၁-ခုကို မူလီသွင်း၍ ဟောသော သဟေတုကဒုကမူလကနည်း ၂၁-နည်း ပြီး၏၊ ဤနည်း၌ ဝိညာဏက္ခန္ဓာပေါင်း (၂၁×၅၅)=၁၁၅၅-ပါး ဖြစ်၏)။

(သဟေတုကဒုကမူ-တိကမူလီ ၂၁-နည်း ပြီး၏)။

၂-ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ကေကနည်း ၁၂၃။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ ဟိတ်နှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်နှင့်မယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။[၁]

၃-နဟေတု သဟေတုကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဟိတ်မမည်မူ၍ ဟိတ်သာရှိသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်လည်းမမည်မူ၍ ဟိတ်လည်း မရှိသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

၁။ ဤ ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း၌ တနည်း တနည်းလျှင် ထပ်မံ၍ ကေက မှ ဒသက အထိ ၁၀-နည်းစီ ဟောပြရန် ဖြစ်သည်၊ သို့ရာတွင် ဤနည်း၌ ရှေးဦးအစမျှကိုသာ ဖော်ပြထားသည်။ အကျယ်ဖွင့်လိုလျှင် ပြဆိုခဲ့ပြီးသော သဟေတုကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်းအတိုင်း နည်းယူ၍ ဖွင့်ဆိုပါလေ၊ ကျန် 'ဒုက' မူများအတွက်လည်း ဤနည်းအတိုင်း သိပါလေ။

(၂-စူဠန္တရဒုကမှ ဒုက် ၂-ခု)

၄-လောကိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

လောကသို့ အကျုံးဝင်သော ‘လောကီ’ ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီစိတ်များ)၊ လောကမှ ထွက်မြောက်သော ‘လောကုတ္တရာ’ ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ပါး)။ ပ။

၅-ကေနစိဝိညေယျဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

တစုံတခုသော စိတ်သည် သိအပ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ တစုံတခုသော စိတ်သည် မသိအပ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

(၃-အာသဝဂေါစ္ဆကမှ ဒုက် ၃-ခု)

၆-သာသဝဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

(သတ္တဝါတို့၏သန္တာန်၌)ယိုစီးနေတတ် ဖြစ်ပွါးနေတတ်၍ မူးယစ်မိုက်မဲစေတတ်သော သဘော ‘အာသဝ’၏ (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟ တို့၏) အာရုံဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အာသဝ၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

၇-အာသဝသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

အာသဝနှင့် (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့နှင့်) ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး)၊ အာသဝနှင့်မယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

၈-အာသဝဝိပ္ပယုတ္တ သာသဝဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

အာသဝနှင့်မယှဉ်မူ၍ အာသဝ၏ အာရုံသာဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်များ)၊ အာသဝနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ အာသဝ၏ အာရုံလည်း မဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်များ)။ ပ။

(၄-သညောဇနဂေါစ္ဆကမှ ဒုက် ၃-ခု)

၉-သံယောဇနီယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

(သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) ယှဉ်စေတတ် နှောင်ဖွဲ့တတ်သော ‘သံယောဇဉ်’၏ အာရုံဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သံယောဇဉ်၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

၁၀-သံယောဇနသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

သံယောဇဉ်နှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး)၊ သံယောဇဉ်နှင့် မယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

၁၁-သံယောဇနဝိပ္ပယုတ္တ သံယောဇနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း

သံယောဇဉ်နှင့်မယှဉ်မူ၍ သံယောဇဉ်၏ အာရုံသာဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ်,ဝိပါက်,ကြိယာစိတ်များ)၊ သံယောဇဉ်နှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ သံယောဇဉ်၏ အာရုံလည်း မဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်များ) ။ ပ ။

(၅-ဂန္ထဂေါစ္ဆကမှ ဒုက် ၃-ခု)

၁၂-ဂန္ထနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း

(သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) ဆက်စပ်ထုံးဖွဲ့တတ်သော 'ဂန္ထ'၏ (လောဘ, ဒေါသ, ဒိဋ္ဌိ တို့၏) အာရုံဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီစိတ်များ)၊ ဂန္ထ၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်များ) ။ ပ ။

၁၃-ဂန္ထသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း

ဂန္ထနှင့် (လောဘ,ဒေါသ,ဒိဋ္ဌိတို့နှင့်) ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောဘမူ, ဒေါသမူ စိတ်များ)၊ ဂန္ထနှင့်မယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသောစိတ်များ)။ ပ ။

၁၄-ဂန္ထဝိပ္ပယုတ္တ ဂန္ထနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း

ဂန္ထနှင့်မယှဉ်မူ၍ ဂန္ထ၏အာရုံသာဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဂန္ထနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ဂန္ထ၏အာရုံလည်းမဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

(၆-ဩဃဂေါစ္ဆကမှ ဒုက် ၃-ခု)

၁၅-ဩဃနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း

(သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) နစ်မြုပ်စေတတ်သော 'ဩဃ'၏ (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟ တို့၏) အာရုံ ဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီစိတ်များ)၊ ဩဃ၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်များ) ။ ပ ။

၁၆-ဩဃသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း

ဩဃနှင့် (လောဘ,ဒိဋ္ဌိ,မောဟတို့နှင့်) ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး)၊ ဩဃနှင့် မယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

၁၇-ဩဃဝိပ္ပယုတ္တ ဩဃနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလိ ၂၁-နည်း

ဩဃနှင့်မယှဉ်မူ၍ ဩဃ၏ အာရုံသာဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဩဃနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ဩဃ၏ အာရုံလည်း မဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

(၇-ယောဂဂေါစ္ဆကမှ ဒုက် ၃-ခု)

၁၈-ယောဂနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

(သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) ယှဉ်စေတတ် တွယ်ကပ်စေတတ်သော 'ယောဂ'၏ (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟ တို့၏) အာရုံဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ယောဂ၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

၁၉-ယောဂသမ္ပယုတ္တဒုကမူ တိက်-၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ယောဂနှင့် (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့နှင့်) ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ယောဂနှင့် မယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

၂၀-ယောဂဝိပ္ပယုတ္တ ယောဂနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ယောဂနှင့်မယှဉ်မူ၍ ယောဂ၏ အာရုံသာ ဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်များ)၊ ယောဂနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ယောဂ၏ အာရုံလည်း မဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်များ) ။ ပ ။

(၈-နီဝရဏဂေါစ္ဆကမှ ဒုက် ၃-ခု)

၂၁-နီဝရဏိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

(ဈာန်မဂ်ဖိုလ်တရားတို့ကို) တားမြစ်ပိတ်ပင်တတ်သော သဘော 'နီဝရဏ'၏ အာရုံဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ နီဝရဏ၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

၂၂-နီဝရဏသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

နီဝရဏနှင့်ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး)၊ နီဝရဏနှင့် မယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

၂၃-နီဝရဏဝိပ္ပယုတ္တ နီဝရဏိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

နီဝရဏနှင့်မယှဉ်မူ၍ နီဝရဏ၏ အာရုံသာ ဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ နီဝရဏနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ နီဝရဏ၏ အာရုံလည်းမဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။

(၉-ပရာမာသဂေါစ္ဆကမှ ဒုက် ၃-ခု)

၂၄-ပရာမဋ္ဌဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

မှားသော အားဖြင့် သုံးသပ်မှု 'ပရာမာသ'၏ (ဒိဋ္ဌိ၏) အာရုံဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီစိတ်များ)၊ ပရာမာသ၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်များ) ။ ပ ။

၂၅-ပရာမာသသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ပရာမာသနှင့် (ဒိဋ္ဌိနှင့်) ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါး)၊ ပရာမာသနှင့် မယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

၂၆-ပရာမာသဝိပ္ပယုတ္တ ပရာမဋ္ဌဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ပရာမာသနှင့် (ဒိဋ္ဌိနှင့်) မယှဉ်မူ၍ ပရာမာသ၏ အာရုံသာဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ပရာမာသနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ပရာမာသ၏ အာရုံလည်းမဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ပ။

(၁၀-မဟန္တရဒုကမှ ဒုက် ၁-ခု)

၂၇-ဥပါဒိဏ္ဏဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်သော (တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့်ဖြစ်သော) ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီဝိပါက်စိတ်များ)၊ တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်သော (တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ကံကြောင့်မဖြစ်သော) ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသောစိတ်များ)။ ပ။

(၁၁-ဥပါဒါနဂေါစ္ဆကမှ ဒုက် ၃-ခု)

၂၈ - ဥပါဒါနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ပြင်းစွာ စွဲလမ်းတတ်သော 'ဥပါဒါန်'၏ (တဏှာ, ဒိဋ္ဌိတို့၏) အာရုံဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီစိတ်များ)၊ ဥပါဒါန်၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာ စိတ်များ)။ ပ။

၂၉ - ဥပါဒါနသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဥပါဒါန်နှင့် (တဏှာ, ဒိဋ္ဌိတို့နှင့်) ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောဘမူစိတ် ၈-ပါး)၊ ဥပါဒါန်နှင့်မယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသောစိတ်များ)။ ပ။

၃၀ - ဥပါဒါနဝိပ္ပယုတ္တ ဥပါဒါနိယဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဥပါဒါန်နှင့် (တဏှာ, ဒိဋ္ဌိတို့နှင့်) မယှဉ်မူ၍ ဥပါဒါန်၏ အာရုံသာဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဒေါသမူ, မောဟမူ, လောကီကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာ စိတ်များ)၊ ဥပါဒါန်နှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ဥပါဒါန်၏ အာရုံလည်းမဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာ စိတ်များ)။ ပ။

(၁၂-ကိလေသဂေါစ္ဆကမှ ဒုက် ၄-ခု)

၃၁ - သံကိလေသိကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ် ညစ်နွမ်းစေတတ်သော 'ကိလေသာ'၏ အာရုံဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီစိတ်များ)၊ ကိလေသာ၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာ စိတ်များ)။ ပ။

၃၂-သံကိလိဋ္ဌဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ်သော 'ကိလေသာ' တို့သည် ပူပန်စေအပ်သော (ကိလေသာနှင့် ယှဉ်သော) ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး)၊ ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ်သည် မဟုတ်သော (ကိလေသာတို့နှင့် မယှဉ်သော) ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသော စိတ်များ)။ ပ။

၃၃-ကိလေသသမ္ပယုတ္တဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ကိလေသာနှင့်ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကိလေသာနှင့်မယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာ သည် ရှိ၏။ ပ။

၃၄-ကိလေသဝိပ္ပယုတ္တ သံကိလေသိကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ကိလေသာနှင့် မယှဉ်မူ၍ ကိလေသာ၏ အာရုံသာဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်များ)၊ ကိလေသာနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ကိလေသာ၏ အာရုံလည်းမဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ပါး)။ ပ။

(၁၃-ပိဋ္ဌိဒုကမှ ဒုက် ၁၈-ခု)

၃၅-ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

(နိဗ္ဗာန်ကို ရှေးဦးစွာ မြင်သဖြင့် 'ဒဿန' မည်သော) သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် လေးပါးနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာစိတ်)၊ သောတာပတ္တိမဂ် သည် မပယ်အပ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသောစိတ်များ)။ ပ။

၃၆-ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

(သောတာပတ္တိမဂ် မြင်ပြီးသည့် နိဗ္ဗာန်ကို တဖန်ထပ်၍ မြင်သဖြင့် 'ဘာဝနာ' မည်သော) အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ် လေးပါး, ဒေါသမူဒွေ, ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ်)၊ အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် မပယ်အပ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသောစိတ်များ)။ ပ။

၃၇-ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဟေတုကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသော (ဟိတ်နှင့်ယှဉ်သော) ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်မရှိသော (ဟိတ်နှင့်မယှဉ်သော) ဝိညာဏက္ခန္ဓာ သည် ရှိ၏။ ပ။

၃၈ - ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗဟေတုကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဘာဝနာမည်သော အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသော (ဟိတ်နှင့် ယှဉ်သော) ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်မရှိသော (ဟိတ်နှင့်မယှဉ်သော) ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။

၃၉ သဝိတက္ကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဝိတက်ရှိသော (ဝိတက်နှင့်ယှဉ်သော) ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (သဝိတက္ကစိတ် ၅၅-ပါး)၊ ဝိတက်မရှိသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။

၄၀ - သဝိစာရဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဝိစာရရှိသော(ဝိစာရနှင့်ယှဉ်သော)ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (သဝိစာရစိတ် ၆၆-ပါး)၊ ဝိစာရ မရှိသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။

၄၁ - သပ္ပီတိကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ပီတိရှိသော (ပီတိနှင့်ယှဉ်သော) ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (သပ္ပီတိကစိတ် ၅၁-ပါး)၊ ပီတိ မရှိသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။

၄၂ - ပီတိသဟဂတဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ပီတိနှင့်တကွဖြစ်သော (ပီတိနှင့်ယှဉ်သော) ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (သပ္ပီတိကစိတ် ၅၁-ပါး)၊ ပီတိနှင့်တကွ မဖြစ်သော (ပီတိနှင့်မယှဉ်သော) ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။

၄၃ - သုခသဟဂတဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

သုခဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်သော (သုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော) ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (သုခ-သဟဂုတ်စိတ် ၆၃-ပါး)၊ သုခဝေဒနာနှင့်တကွ မဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။

၄၄ - ဥပေက္ခာသဟဂတဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်သော (ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော) ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ၅၅-ပါး)၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်တကွ မဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။

၄၅ - ကာမာဝစရဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော (ကာမတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာဖြစ်သော) 'ကာမာဝစရ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍မဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။

၄၆-ရူပါဝစရဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော (ရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာဖြစ်သော) 'ရူပါဝစရ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍မဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။

၄၇-အရူပါဝစရဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော (အရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာဖြစ်သော) 'အရူပါဝစရ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍မဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။

၄၈-ပရိယာပန္နဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

(ကာမ,ရူပ,အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးဝင်သော(လောကီ) 'ပရိယာပန္န' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီစိတ်များ)၊ ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော (လောကုတ္တရာ) 'အပရိယာပန္န' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်များ) ။ ပ ။

၄၉-နိယျာနိကဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော 'နိယျာနိက' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဂ်စိတ်လေးပါး)၊ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း မဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသော စိတ်များ) ။ ပ ။

၅၀-နိယတဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

အကျိုးပေးမြဲသော 'နိယတ'ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မိစ္ဆတ္တနိယတ,သမ္မတ္တနိယတ စိတ်များ) (နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံ၏ အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါးတို့၏ သတ္တမဇော, ပဉ္စာနန္တရိယကံကို ကျူးလွန်သည့် ဒေါသမူဒွေ၏ သတ္တမဇော, မဂ်စိတ်လေးပါး)၊ အကျိုးပေးမမြဲသော 'အနိယတ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသောစိတ်များ)။ ပ ။

၅၁-သဥတ္တရဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

မိမိထက် လွန်မြတ်သော တရားရှိသော'သဥတ္တရ'ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(လောကီစိတ်များ)၊ မိမိထက် လွန်မြတ်သော တရားမရှိသော 'အနုတ္တရ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်များ) ။ ပ ။

၅၂-သရဏဒုကမူ-တိက် ၂၁-ခု မူလီ ၂၁-နည်း

(၁) သရဏဒုကမူ-ကုသလတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ဒုကနည်း။ ။ ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂစသော ကိလေသာ) ရှိသော 'သရဏ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး)၊ ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂစသော ကိလေသာ) မရှိသော 'အရဏ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသောစိတ်များ)။

တိကနည်း။ ။ သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ ကုသိုလ်ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကုသိုလ်ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။ ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၂) သရဏဒုကမူ-ဝေဒနာတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၁၂၄။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂစသော ကိလေသာ) ရှိသော 'သရဏ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂစသော ကိလေသာ) မရှိသော 'အရဏ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။ သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ သုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏(သုခသဟဂုတ်စိတ် ၆၃-ပါး)၊ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဒုက္ခသဟဂုတ်ကာယဝိညာဉ်စိတ်၊ ဒေါသမူဒွေ)၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ၅၅-ပါး)။ ပ ။

(၃) သရဏဒုကမူ-ဝိပါကတိကမူလီ ၁၀-နည်း

ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဝိပါက်ဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဝိပါက်စိတ်များ) ။ ပ ။[၁]

(၂၁) သရဏဒုကမူ-အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူလီ ၁၀-နည်း

အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်း အပ သန္တာန်၌ ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ ပ ။ ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(ဒုက် ၅၂-ခုကို မူတည်ပြီးလျှင် တိက် ၂၁-ခုကို မူလီသွင်း၍ ဟောသော ဒုကမူလကနည်း (၅၂×၂၁)=၁၀၉၂-နည်း ပြီး၏၊ အသေးစိတ်ရေတွက်ပါမူ ဤဒုကမူလကနည်း၌ ဝိညာဏက္ခန္ဓာပေါင်း (၅၂×၂၁×၅၅)=၆၀၀၆၀-ပါး ဖြစ်၏)။

ဒုက်ကို မူတည်၍ဟောသော 'ဒုကမူလက'နည်း ပြီး၏။

၁။ အမှတ် (၄) သရဏဒုကမူ-ဥပါဒိန္နတိကမူလီ ၁၀-နည်းမှ အမှတ် (၂၀) သရဏဒုကမူ-အဇ္ဈတ္တတိကမူလီ ၁၀-နည်းအထိ (သရဏဒုကမူ ၁၇-နည်းတို့ကို) ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့သည်။

တိကမူလကနည်း

တိကမူ-ဒုကမူလီ

(တိက် ၂၁-ခုကို မူတည်ပြီးလျှင် ဒုက် ၅၂-ခုကို မူလီသွင်း၍ ဟောသော တိကမူလကနည်း (၂၁×၅၂)=၁၀၉၂-နည်း)။[၁]

၁-ကုသလတိကမူ-ဒုက် ၅၂-ခု မူလီ

(ကုသလတိက်ကို မူတည်ပြီးလျှင် ဒုက် ၅၂-ခုကို မူလီသွင်း၍ ဟောသောနည်း ၅၂-နည်း)

(၁) ကုသလတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း[၂]

ဧကကနည်း ၁၂၅။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်ရှိသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (သဟိတ်စိတ် ၇၁-ပါး)၊ ဟိတ်မရှိသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အဟိတ်စိတ် ၁၈-ပါး)။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကုသိုလ်ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကုသိုလ်စိတ် များ)၊ အကုသိုလ် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး)၊ အဗျာကတ ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဝိပါက်,ကြိယာစိတ်များ)။ ပ ။ ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၂) ကုသလတိကမူ-ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၁၂၆။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်နှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်နှင့် မယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။[၃]

၁။ ဤနည်း ၁၀၉၂-နည်း၌ တနည်း တနည်းကိုပင် တဖန် ၁၀-နည်းစီထပ်၍ ပွါးပြန်သည်။ ထိုထပ်ပွါး ၁၀-နည်း ၌ ဝိညာဏက္ခန္ဓာပေါင်း ၅၅-ပါး ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် အသေးစိတ် ရေတွက်ပါမူ ဤနည်း၌ ဝိညာဏက္ခန္ဓာပေါင်း (၁၀၉၂×၅၅)=၆၀၀၆၀-ပါး ဖြစ်သည်။

၂။ ဤထပ်ပွါး ၁၀-နည်း၌ ဝိညာဏက္ခန္ဓာပေါင်း ၅၅-ပါး ရှိသည်။

၃။ အမှတ် (၃) ကုသလတိကမူ-နဟေတုသဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်းမှ အမှတ် (၅၁) ကုသလတိကမူ-သဉတ္တရဒုကမူလီ ၁၀-နည်းအထိ (ကုသလတိကမူ ၄၉-နည်းကို) ပေယျာလလုံးဝချန်ခဲ့သည်။

၅၂-ကုသလတိကမူ-သရဏဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

ဒုကနည်း။ ။ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂစသော ကိလေသာ) ရှိသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး)၊ ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂစသော ကိလေသာ) မရှိသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသော စိတ်များ)။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကုသိုလ် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကုသိုလ် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတ ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။ ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(ကုသလတိက်ကို မှီတည်ပြီးလျှင် ဒုက် ၅၂-ခုကို မှီသွင်း၍ ဟောသောနည်း ၅၂-နည်း ပြီး၏၊ ဤကုသလတိကမှု၌ ဝိညာဏက္ခန္ဓာပေါင်း (၅၅×၅၂)=၂၈၆၀-ပါး ဖြစ်၏)။

၂-ဝေဒနာတိကမူ-ဒုက် ၅၂-ခု မူလီ

(ဝေဒနာတိက်ကို မှီတည်၍ ဒုက် ၅၂-ခုကို မှီသွင်း၍ ဟောသောနည်း ၅၂-နည်း)

(၁) ဝေဒနာတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၁၂၇။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်ရှိသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်မရှိသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

၃-ဝိပါကတိကမူ-ဒုက် ၅၂-ခု မူလီ

(ဝိပါကတိက်ကို မှီတည်၍ ဒုက် ၅၂-ခုကို မှီသွင်း၍ ဟောသောနည်း ၅၂-နည်း)

(၁) ဝိပါကတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဝိပါက်ဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

၁။ အမှတ် ၄-ဥပါဒိန္နတိကမူ-ဒုက် ၅၂-ခု မူလီ မှ အမှတ် ၂၀-အဇ္ဈတ္တတိကမူ-ဒုက် ၅၂-ခု မူလီ အထိ (တိကမူ ၁၇-ခုကို) ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့သည်။

၂၁ - အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-ဒုက် ၅၂-ခု မူလီ ၅၂-နည်း

(၁) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်း အပ သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။ ဤသို့ ဆယ်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၂) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၁၂၈။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်နှင့်ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်နှင့်မယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။ [၁]

(၅၂) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-သရဏဒုကမူလီ ၁၀-နည်း

ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂစသော ကိလေသာ)ရှိသော 'သရဏ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂစသော ကိလေသာ) မရှိသော 'အရဏ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်း အပ သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။ ဤသို့ ဆယ်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(တိက် ၂၁-ခုကို မူတည်ပြီးလျှင် ဒုက် ၅၂-ခုကို မူလီသွင်း၍ဟောသော တိကမူလကနည်း (၂၁×၅၂)=၁၀၉၂-နည်း ပြီး၏၊ ဤတိကမူလကနည်း၌ အသေးစိတ်ရေတွက်သော် ဝိညာဏက္ခန္ဓာပေါင်း (၂၁×၅၂×၅၅)=၆၀၀၆၀-ပါး ဖြစ်၏)။

တိက်ကို မူတည်၍ဟောသော 'တိကမူလက'နည်း ပြီး၏။

၁။ အမှတ် (၃) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-နဟေတု သဟေတုကဒုကမူလီ ၁၀-နည်းမှ အမှတ် (၅၁) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ-သဉတ္တရဒုကမူလီ ၁၀-နည်းအထိ (အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိကမူ ၄၉-နည်းကို) ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့သည်။

ဥဘတောဝဍ္ဎကနည်း

(တိက် ၂၁-ခုနှင့် ဒုက် ၂၁-ခုတို့ကို တစ်စုံစီထား၍ ပွါးသော ဥဘတောဝဍ္ဎကနည်း ၂၁-နည်း)[၁]

(၁) သဟေတုကဒုက်နှင့် ကုသလတိက် တစုံ ၁၀-နည်း[၂]

ဧကကနည်း ၁၂၉။ တပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်ရှိသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်မရှိသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကုသိုလ် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကုသိုလ် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတ ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၂) ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် ဝေဒနာတိက် တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၁၃၀။ တပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်နှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်နှင့်မယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဒုက္ခမသုခ ဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၃) နဟေတု သဟေတုကဒုက်နှင့် ဝိပါကတိက် တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၁၃၁။ တပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

၁။ ဤဥဘတောဝဍ္ဎကနည်း ၂၁-နည်း၌ တနည်းတနည်းအတွက် ၁၀-နည်းစီ ထပ်၍ပွါးပြန်သည်။ ထိုထပ်ပွါး ၁၀-နည်း၌ ဝိညာဏက္ခန္ဓာပေါင်း ၅၅-ပါးရှိသည်။ အသေးစိတ် ရေတွက်ပါမူ ဤဥဘတောဝဍ္ဎကနည်း ၂၁-နည်း၌ ဝိညာဏက္ခန္ဓာပေါင်း (၂၁×၅၅)=၁၁၅၅-ပါး ရှိသည်။

၂။ ဤထပ်ပွါး ၁၀-နည်း၌ ဝိညာဏက္ခန္ဓာပေါင်း ၅၅-ပါး ရှိသည်။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဟိတ်မမည်မူ၍ ဟိတ်သာရှိသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဟိတ်လည်း မမည်မူ၍ ဟိတ်လည်း မရှိသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ကုသိုလ်, အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဝိပါက်ဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဝိပါက် စိတ်များ)၊ အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေခြင်း သဘောရှိသော (အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေတတ်သော) ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကုသိုလ်, အကုသိုလ်စိတ်များ)၊ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုး ဝိပါက်လည်း မဟုတ်မူ၍ အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေခြင်း သဘောရှိသော (အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေ တတ်သော) တရားလည်းမဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြိယာစိတ်များ)။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၄) လောကိယဒုက်နှင့် ဥပါဒိန္နတိက် တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၁၃၂။ တပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။လောကဌ် အကျုံးဝင်သော 'လောကီ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ လောကမှ ထွက်မြောက် သော 'လောကုတ္တရာ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။ သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ သည် ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့်လည်း ယူအပ်၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ကံကြောင့်လည်း ဖြစ်၍) ဥပါဒါန်၏ အာရုံလည်းဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီဝိပါက်စိတ်များ)၊ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်မူ၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ကံကြောင့် မဖြစ်မူ၍) ဥပါဒါန်၏အာရုံသာဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ်, အကုသိုလ်, ကြိယာစိတ်များ)၊ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ကပ်အပ် သော ကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့်လည်း မယူအပ်မူ၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ အာရုံပြုသော ကံကြောင့် လည်း မဖြစ်မူ၍) ဥပါဒါန်၏ အာရုံလည်း မဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာ စိတ်များ)။ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၅) ဧကနစိဝိညေယျဒုက်နှင့် သံကိလိဋ္ဌတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၁၃၃။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ တစုံတခုသော စိတ်သည် သိအပ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ တစုံတခုသော စိတ်သည် မသိအပ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ် ညစ်နွမ်းစေတတ်သော 'ကိလေသာ' တို့သည် ပူပန်လည်း ပူပန်စေအပ်၍ (ကိလေသာတို့နှင့်ယှဉ်၍) ကိလေသာတို့၏ အာရုံလည်း ဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ်များ)၊ ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ်သည် မဟုတ်မူ၍ (ကိလေသာတို့နှင့် ယှဉ်မူ၍) ကိလေသာတို့၏ အာရုံသာဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်များ)၊ ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ်သည်လည်း မဟုတ်မူ၍ (ကိလေသာတို့နှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍) ကိလေသာတို့၏ အာရုံလည်းမဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်များ) ။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၆) သာသဝဒုက်နှင့် သဝိတက္ကတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၁၃၄။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။(သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌) ယိုစီးဖြစ်ပွါးနေတတ်၍ မူးယစ်မိုက်မဲစေတတ်သော 'အာသဝ' ၏ (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့၏) အာရုံဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီစိတ်များ)၊ အာသဝ၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်များ)။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဝိတက်လည်း ရှိ၍ ဝိစာရလည်း ရှိသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (သဝိတက္ကစိတ် ၅၅-ပါး)၊ ဝိတက်မရှိမူ၍ ဝိစာရမျှသာရှိသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဒုတိယစျာန်စိတ် ၁၁-ပါး)၊ ဝိတက်လည်း မရှိမူ၍ ဝိစာရလည်းမရှိသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသောစိတ်များ) ။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၇) အာသဝသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် ပီတိတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၁၃၅။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။အာသဝနှင့် (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့နှင့်) ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး)၊ အာသဝနှင့်မယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသော စိတ်များ)။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ပီတိနှင့်တကွ ဖြစ်သော (ပီတိနှင့်ယှဉ်သော) ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ပီတိသဟဂုတ်စိတ် ၅၁-ပါး)၊ သုခဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (သုခသဟဂုတ်စိတ် ၆၃-ပါး)၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ၅၅-ပါး)။ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(ဂ) အာသဝဝိပ္ပယုတ္တ သာသဝဒုက်နှင့် ဒဿနတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၁၃၆။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ အာသဝနှင့် (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့နှင့်) မယှဉ်မူ၍ အာသဝ၏အာရုံသာ ဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်များ)၊ အာသဝနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ အာသဝ၏ အာရုံလည်း မဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်များ)။

တိကနည်း။ ။ သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ (နိဗ္ဗာန်ကို ရှေးဦးစွာ မြင်သဖြင့် 'ဒဿန' မည်သော) သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါးနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာစိတ်)၊ သောတာပတ္တိမဂ် မြင်ပြီးသော နိဗ္ဗာန်ကို တဖန်ထပ်၍ မြင်သဖြင့် 'ဘာဝနာ' မည်သော အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသော အကုသိုလ်စိတ်ခုနစ်ပါး)၊ သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သည်လည်း မဟုတ်မူ၍ အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သည်လည်း မဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာ စိတ်များ) ။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(ဃ) သံယောဇနိယဒုက်နှင့် ဒဿနဟေတုတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၁၃၇။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ (သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) ယှဉ်စေတတ် နှောင်ဖွဲ့တတ်သော 'သံယောဇဉ်' ၏ အာရုံဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီစိတ်များ)၊ သံယောဇဉ်၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်များ)။

တိကနည်း။ ။ သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ (ဒဿန မည်သော) သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသော (ဟိတ်နှင့် ယှဉ်သော) ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါးနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာစိတ်)၊ (ဘာဝနာ မည်သော) အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသော (ဟိတ်နှင့်ယှဉ်သော) ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသော အကုသိုလ်စိတ် ၇-ပါး)၊ သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသည်လည်း မဟုတ်မူ၍ အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသည်လည်း မဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာ စိတ်များ)။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁၀) သံယောဇနသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် အာစယဂါမိတိက် တစုံ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၁၃၈။ တပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။သံယောဇဉ်နှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး)၊ သံယောဇဉ်နှင့် မယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသောစိတ်များ)။

တိကနည်း။ ။သုံးပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။စုတိ ပဋိသန္ဓေသို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော (ရောက်စေတတ်သော) 'အာစယဂါမိ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်စိတ်များ)၊ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော (ရောက်စေတတ်သော) 'အပစယဂါမိ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဂ်စိတ် လေးပါး)၊ စုတိပဋိသန္ဓေသို့ ရောက်ကြောင်းလည်း မဟုတ်မူ၍ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းလည်း မဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်များ)။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁၁) သံယောဇနဝိပ္ပယုတ္တ သံယောဇနိယဒုက်နှင့် သေက္ခတိက် တစုံ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၁၃၉။ တပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။သံယောဇဉ်နှင့် မယှဉ်မူ၍ သံယောဇဉ်၏ အာရုံသာဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီ ကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာ စိတ်များ)၊ သံယောဇဉ်နှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ သံယောဇဉ်၏ အာရုံလည်း မဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်များ)။

တိကနည်း။ ။သုံးပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။(အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ရန်) ကျင့်ဆဲ 'သေက္ခ' ပုဂ္ဂိုလ် ခုနစ်ယောက်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဂ်စိတ် လေးပါးနှင့် အောက်ဖိုလ် သုံးပါး)၊ (အရဟတ္တဖိုလ်သို့ရောက်ပြီး) ကျင့်ပြီး 'အသေက္ခ' ပုဂ္ဂိုလ် (ရဟန္တာ) တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်)၊ သေက္ခ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာလည်းမဟုတ်မူ၍ အသေက္ခ (ရဟန္တာ) ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာလည်း မဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီစိတ်များ)။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁၂) ဂန္ထနိယဒုက်နှင့် ပရိတ္တတိက် တစုံ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၁၄၀။ တပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။　။နှစ်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။　။(သတ္တဝါတို့ကို ဝင့်ဆင်းရဲ၌) ဆက်စပ် ထုံးဖွဲ့တတ်သော သဘော 'ဂန္ထ' ၏ (လောဘ, ဒေါသ, ဒိဋ္ဌိ တို့၏) အာရုံဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီစိတ်များ)၊ ဂန္ထ၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်များ)။

တိကနည်း။　။သုံးပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။　။နည်းသော အာနုဘော်ရှိသည့် 'ပရိတ္တ' မည်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကာမစိတ်များ)၊ မြင့်မြတ်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်သော 'မဟဂ္ဂတ' မည်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဟဂ္ဂုတ် စိတ်များ)၊ နှိုင်းယှဉ်မှုကို ပြုတတ်သည့် ရာဂ အစရှိသော ကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော (မနှိုင်းယှဉ်အပ်သော) 'အပ္ပမာဏ' မည်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာ စိတ်များ)။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁၃) ဂန္ထသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် ပရိတ္တာရမ္မဏတိက် တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း　၁၄၁။ တပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။　။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။　။နှစ်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည်ဖြစ်၏။　။ဂန္ထနှင့် (လောဘ, ဒေါသ, ဒိဋ္ဌိတို့နှင့်) ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောဘမူ, ဒေါသမူ စိတ်များ)၊ ဂန္ထနှင့်မယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသောစိတ်များ)။

တိကနည်း။　။သုံးပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။　။နည်းသော အာနုဘော်ရှိသည့် 'ပရိတ္တ'တရား (ကာမတရား) ကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာ သည် ရှိ၏၊ မြင့်မြတ်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်သော 'မဟဂ္ဂုတ်' တရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာ-ဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ္ပမာဏ တရား (လောကုတ္တရာ တရား) ကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာ သည် ရှိ၏။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁၄) ဂန္ထဝိပ္ပယုတ္တ ဂန္ထနိယဒုက်နှင့် ဟီနတိက် တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း　၁၄၂။ တပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။　။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။　။နှစ်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည်ဖြစ်၏။　။ဂန္ထနှင့် (လောဘ, ဒေါသ, ဒိဋ္ဌိတို့နှင့်) မယှဉ်မူ၍ ဂန္ထ၏အာရုံသာဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောဘမူ, ဒေါသမူကြဉ်သော လောကီစိတ်များ)၊ ဂန္ထနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ဂန္ထ၏အာရုံလည်း မဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်များ)။

တိကနည်း။　။သုံးပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။　။ယုတ်ညံ့သော 'ဟီန' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး)၊ အလယ် အလတ်

ဖြစ်သော 'မဇ္ဈိမ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်များ)၊ မြင့်မြတ်သော 'ပဏီတ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ပါး)။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁၅) ဩဿနိယဒုက်နှင့် မိစ္ဆတ္တတိက် တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၁၄၃။ တပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏ ။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ (သတ္တဝါတို့ကို ဝင့်ဆင်းရဲ၌) နှစ်မြုပ်စေတတ်သောသဘော 'ဩဃ' ၏ (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟ တို့၏)အာရုံဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီစိတ်များ)၊ ဩဃ၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်များ)။

တိကနည်း။ ။ သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ ဖောက်ပြန်သော သဘောရှိ၍ စုတိ၏အခြားမဲ့၌ (အပါယ်ငရဲ၌) အကျိုးပေးမြဲသော 'မိစ္ဆတ္တနိယတ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံ၏ အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်၏ သတ္တမဇောနှင့် ပဉ္စာနန္တရိယကံကို ကျူးလွန်သည့် ဒေါသမူစိတ်တို့၏ သတ္တမဇော)၊ မဖောက်ပြန်သော သဘောရှိ၍ မိမိ၏အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေးမြဲသော 'သမ္မတ္တနိယတ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဂ်စိတ်လေးပါး)၊ နှစ်ပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် အကျိုးပေးမမြဲသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသော စိတ်များ)။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁၆) ဩဃသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် မဂ္ဂါရမ္မဏတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၁၄၄။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ (သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) နှစ်မြုပ်စေတတ်သော သဘော'ဩဃ'နှင့် (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟ တို့နှင့်)ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ်စိတ်များ)၊ ဩဃနှင့်မယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသော စိတ်များ)။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ မဂ်ကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဂ္ဂါရမ္မဏစိတ်)၊ မဂ်မည်သော အကြောင်းရင်းဟိတ်ရှိသော (သမ္မာဒိဋ္ဌိ မည်သော ပညာတည်းဟူသော အမောဟဟိတ်နှင့်ယှဉ်သော) ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဂ်စိတ်လေးပါး)၊ မဂ်မည်သော အကြီးအမှူး (သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်ဖြစ်သည့် ဝီမံသာဓိပတိမည်သော အမောဟ=ပညာ, သမ္မာဝါယာမမဂ္ဂင်ဖြစ်သည့် ဝီရိယာဓိပတိမည်သော ဝီရိယ) ရှိသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (မဂ်စိတ်လေးပါး) ။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁၇) သြဿဝိပ္ပယုတ္တ သြဿနိယဒုက်နှင့် ဥပ္ပန္နတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၁၄၅။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏ ။ ။ သြဿ နှင့် (လောဘ,ဒိဋ္ဌိ,မောဟတို့နှင့်) မယှဉ်မူ၍ သြဿ၏အာရုံဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်များ)၊ သြဿနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ သြဿ၏အာရုံလည်းမဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်များ)။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဥပါဒ် ဌီ ဘင် ဟုဆိုအပ်သော ခဏသုံးပါးသို့ ရောက်ဆဲဖြစ်သော 'ပစ္စုပ္ပန်' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ခဏသုံးပါးသို့ ရောက်ပြီးလည်း မဟုတ်မူ၍ ရောက်ဆဲလည်း မဟုတ်သော 'အနုပ္ပန္န' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (နောင်အနာဂတ် ကာလ၌ ဖြစ်လတ္တံ့သော ကုသိုလ်, အကုသိုလ်,ကြိယာ စိတ်များ)၊ မချွတ်ဧကန် ဖြစ်လတ္တံ့သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ဝိပါက်စိတ်များ)။ ပ ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁၈) ယောဂနိယဒုက်နှင့် အတီတတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၁၄၆။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။(သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) ယှဉ်စေတတ်သော သဘော 'ယောဂ'၏ (လောဘ,ဒိဋ္ဌိ,မောဟတို့၏) အာရုံဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီစိတ်များ)၊ ယောဂ၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်များ)။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ ဖြစ်ပြီးသော 'အတိတ်'ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ မရောက်သေး (ဖြစ်လတ္တံ့) သော 'အနာဂတ်' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော 'ပစ္စုပ္ပန်' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ ။ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၁၉) ယောဂသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် အတီတာရမ္မဏတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ကေကနည်း ၁၄၇။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ ယောဂနှင့် (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့နှင့်) ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (အကုသိုလ် စိတ်များ)၊ ယောဂနှင့်မယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (ကြွင်းသောစိတ်များ)။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖြစ်ပြီးသော 'အတိတ်' တရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ မရောက်သေး (ဖြစ်လတ္တံ့) သော'အနာဂတ်'တရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော 'ပစ္စုပ္ပန်' တရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၂၀) ယောဂဝိပ္ပယုတ္တ ယောဂနိယဒုက်နှင့် အဇ္ဈတ္တတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၁၄၇။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။ နှစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ ယောဂနှင့် (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့နှင့်) မယှဉ်မူ၍ ယောဂ၏ အာရုံသာဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်များ)၊ ယောဂနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ယောဂ၏အာရုံလည်း မဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်များ)။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။အတွင်း'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ ဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်း အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

၂၁-နီဝရဏိယဒုက်နှင့် အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက်တစုံ ၁၀-နည်း

ဧကကနည်း ၁၄၈။ တပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ဖဿနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

ဒုကနည်း။ ။နှစ်ပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ (ဈာန်, မဂ်, ဖိုလ် တရားတို့ကို) ပိတ်ပင်တားဆီးတတ်သောသဘော 'နီဝရဏ'၏ အာရုံဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကီစိတ်များ)၊ နီဝရဏ၏ အာရုံမဟုတ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏ (လောကုတ္တရာစိတ်များ)။

တိကနည်း။ ။သုံးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။အတွင်း'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်း အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားကိုအာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

ဤသို့ ဆယ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(တိက် ၂၁-ခုနှင့် ဒုက် ၂၁-ခုတို့ကို တစုံစီထား၍ပွါးသော 'ဥဘတောဝဍ္ဍက'နည်း ၂၁-နည်း ပြီး၏၊ အသေးစိတ်ရေတွက်ပါမူ ဤနည်း၌ ဝိညာဏက္ခန္ဓာပေါင်း(၂၁×၅၅) =၁၁၅၅-ပါး ဖြစ်၏)။

တိက်နှင့်ဒုက်တို့ကို တစုံစီထား၍ ပွါးသော 'ဥဘတောဝဍ္ဍက'နည်း ပြီး၏။

ဗဟုဝိဓဝါရ

(များသောအပြားအားဖြင့် ဟောသော 'ဗဟုဝိဓဝါရ'နည်း ၂၁-နည်း)

သတ္တကနည်း

တိက် ၂၁-ခုကို ဘုံလေးပါးတို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ ၇-ပါးစီ ဟောသော သတ္တကနည်း

(၁) ကုသလတိက် သတ္တကနည်း။ ။ခုနစ်ပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။အပြစ်မရှိမူ၍ ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို ပေးတတ်သော 'ကုသိုလ်' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပြစ်နှင့် တကွဖြစ်၍ မကောင်းကျိုး ဆင်းရဲကို ပေးတတ်သော 'အကုသိုလ်' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဖြစ်ဖြင့် မဟောအပ်သော'အဗျာကတ'ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော(ကာမတဏှာ၏ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာဖြစ်သော) 'ကာမာဝစရ'ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (ရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာဖြစ်သော) 'ရူပါဝစရ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (အရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော) 'အရူပါဝစရ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ။ဤသို့ ခုနစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(၂) ဝေဒနာတိက် သတ္တကနည်း။ ။ထို့မှတပါးလည်း ခုနစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။ ။ချမ်းသာခံစားမှု'သုခဝေဒနာ'နှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဆင်းရဲခံစားမှု 'ဒုက္ခဝေဒနာ'နှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဆင်းရဲချမ်းသာမဟုတ်သော ခံစားမှု (အလယ်အလတ်ခံစားမှု) 'အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ' (ဥပေက္ခာဝေဒနာ) နှင့်ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော 'ကာမာဝစရ'ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော 'ရူပါဝစရ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော'အရူပါဝစရ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။[၁]

(၂၁) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် သတ္တကနည်း။ ။အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ'သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်း အပသန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော 'ကာမာဝစရ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော 'ရူပါဝစရ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော 'အရူပါဝစရ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ,

---

၁။ အမှတ် (၃) ဝိပါကတိက် သတ္တကနည်းမှ အမှတ် (၂၀) အဇ္ဈတ္တတိက် သတ္တကနည်းအထိ (သတ္တကနည်း ၁၈-နည်းတို့ကို) ပေယျာလ လုံးဝချန်ထားခဲ့သည်။

အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ။ ဤသို့ ခုနစ်ပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(ဤဗဟုဝိဓဝါရနည်း၌ အသေးစိတ်ရေတွက် ပါမူ ဝိညာဏက္ခန္ဓာပေါင်း (၂၁×၇)=၁၄၇-ပါး ဖြစ်၏)။

(ဗဟုဝိဓဝါရ သတ္တကနည်း ၂၁-နည်း ပြီး၏)။

စတုဝီသတိဝိဓနည်း

တိက် ၂၁-ခုကို ဖဿ ၆-ပါးဖြင့် ဝေဖန်၍ ၂၄-ပါးစီဟောသော စတုဝီသတိဝိဓနည်း ၂၁-နည်း[၁]

(၁) ကုသလတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်း။ ။ နှစ်ဆယ့်လေးပါး ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

၁-၂-၃။ မျက်စိအတွေ့(မျက်စိအကြည် 'စက္ခုပသာဒ' နှင့် အဆင်း 'ရူပါရုံ' တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ကုသိုလ် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကုသိုလ် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

၄-၅-၆။ နားအတွေ့ (နားအကြည် 'သောတပသာဒ' နှင့် အသံ 'သဒ္ဒါရုံ' တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'သောတသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ။ ပ ။

၇-၈-၉။ နှာခေါင်းအတွေ့ (နှာခေါင်းအကြည် 'ဃာနပသာဒ' နှင့် အနံ့ 'ဂန္ဓာရုံ' တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'ဃာနသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ ။

၁၀-၁၁-၁၂။ လျှာအတွေ့ (လျှာအကြည် 'ဇိဝှါပသာဒ' နှင့် အရသာ 'ရသာရုံ' တို့ တွေ့ဆုံ ထိခိုက်မှု) 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ ။

၁၃-၁၄-၁၅။ ကိုယ်အတွေ့ (ကိုယ်အကြည် 'ကာယပသာဒ' နှင့် အတွေ့ 'ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ' တို့ တွေ့ဆုံ ထိခိုက်မှု) 'ကာယသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ။ ပ ။

၁၆-၁၇-၁၈။ စိတ်အတွေ့ (စိတ်နှင့် ဓမ္မာရုံတို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'မနောသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ကုသိုလ် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကုသိုလ် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

၁၉-၂၄။ မြင်သိစိတ် 'စက္ခုဝိညာဏ်'၊ ကြားသိစိတ် 'သောတဝိညာဏ်'၊ နံသိစိတ် 'ဃာနဝိညာဏ်'၊ လျက်သိစိတ် 'ဇိဝှါဝိညာဏ်'၊ ထိသိစိတ် 'ကာယဝိညာဏ်'၊ ကြံသိစိတ် 'မနောဝိညာဏ်'။ ။ ဤသို့ နှစ်ဆယ့်လေးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(ကုသလတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်း ပြီး၏)။

၁။ စတုဝီသတိဝိဓနည်း ၂၁-နည်း၌ တနည်းတနည်းအတွက် ဝိညာဏက္ခန္ဓာ ၂၄-ပါးစီ ဟောထားရာ အသေး စိတ်ရေတွက်ပါမူ ဤနည်း၌ ဝိညာဏက္ခန္ဓာပေါင်း (၂၁×၂၄)=၅၀၄-ပါးဖြစ်သည်။

(၂) ဝေဒနာတိက် စတုဝိသတိဝိဓနည်း။ ။ထိုမှတပါးလည်း နှစ်ဆယ့်လေးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

၁-၂-၃။ မျက်စိအတွေ့ (မျက်စိအကြည် 'စက္ခုပသာဒ'နှင့်အဆင်း 'ရူပါရုံ' တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'စက္ခုသမ္ဖဿ'ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် သုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။

(၂၁) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် စတုဝိသတိဝိဓနည်း။ ။(နှစ်ဆယ့်လေးပါးပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏)။

၁-၂-၃။ (မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ'ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည်) အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်း အပ သန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

[မြင်သိစိတ် 'စက္ခုဝိညာဉ်'။ ပ။ ထိသိစိတ် 'ကာယဝိညာဉ်'၊ ကြံသိစိတ် 'မနောဝိညာဉ်'] ၂

၄-၅-၆။ နားအတွေ့ 'သောတသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ။

၇-၈-၉။ နှာခေါင်းအတွေ့ 'ဃာနသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ။

၁၀-၁၁-၁၂။ လျှာအတွေ့ 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ။

၁၃-၁၄-၁၅။ ကိုယ်အတွေ့ 'ကာယသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ။

၁၆-၁၈။ စိတ်အတွေ့ 'မနောသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်းအပ သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

၁၉-၂၄။ မြင်သိစိတ် 'စက္ခုဝိညာဏ်'၊ ကြားသိစိတ် 'သောတဝိညာဏ်'၊ နံသိစိတ် 'ဃာနဝိညာဏ်'၊ လျက်သိစိတ် 'ဇိဝှါဝိညာဏ်'၊ ထိသိစိတ် 'ကာယဝိညာဏ်'၊ ကြံသိစိတ် 'မနောဝိညာဏ်'။

ဤသို့ နှစ်ဆယ့်လေးပါးပြားသောနည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်း ပြီး၏)။

၁။ အမှတ် (၃) ဝိပါကတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်းမှ အမှတ် (၂၀) အဇ္ဈတ္တတိက် စတုဝီသတိဝိဓနည်းအထိ (စတုဝီသတိဝိဓနည်း ၁၈-နည်းတို့ကို) ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့သည်။

၂။ ဤစာပိုဒ်မှာ ပါဠိတော်၌ ပါရှိနေသဖြင့်သာ အနက်ပြန်ဆိုရေးသားလိုက်ပါသည်၊ စင်စစ်မှာ ဤစာပိုဒ်သည် အပိုသာဖြစ်ပါသည်။

(တိက် ၂၁-ခုကို ဖဿ ဖ-ပါးဖြင့် ဝေဖန်၍ ၂၄-ပါးစီဟောသော စတုဝီသတိဝိဓနည်း ၂၁-နည်း ပြီး၏၊ အသေးစိတ်ရေတွက်သော် ဤစတုဝီသတိဝိဓနည်း၌ ဝိညာဏက္ခန္ဓာပေါင်း (၂၁×၂၄)= ၅၀၄-ပါး ဖြစ်၏)။

(စတုဝီသတိဝိဓနည်း ၂၁-နည်း ပြီး၏)။

တိံသဝိဓနည်း

(ဘုံလေးပါးဖြင့် ဖဿ ဖ-ပါးကို ဝေဖန်၍ အပြား ၃၀-အားဖြင့် ဟောသော တိံသဝိဓနည်း)

သုံးဆယ်ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

၁-၄။ မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (ကာမတဏှာ၏ ကျင်လည်ကျက်စားရာ ဖြစ်သော) 'ကာမာဝစရ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော (ရူပတဏှာ၏ ကျင်လည် ကျက်စားရာ ဖြစ်သော) 'ရူပါဝစရ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော (အရူပတဏှာ၏ ကျင်လည်ကျက်စားရာ ဖြစ်သော) 'အရူပါဝစရ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

၅-၈။ နားအတွေ့ 'သောတသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ ။

၉-၁၂။ နှာခေါင်းအတွေ့ 'ဃာနသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ ။

၁၃-၁၆။ လျှာအတွေ့ 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ ။

၁၇-၂၀။ ကိုယ်အတွေ့ 'ကာယသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ ။

၂၁-၂၄။ စိတ်အတွေ့ 'မနောသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော 'ကာမာဝစရ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော 'ရူပါဝစရ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော 'အရူပါဝစရ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

၂၅-၃၀။ မြင်သိစိတ် 'စက္ခုဝိညာဏ်'၊ ကြားသိစိတ် 'သောတဝိညာဏ်'၊ နံသိစိတ် 'ဃာနဝိညာဏ်'၊ လျက်သိစိတ် 'ဇိဝှါဝိညာဏ်'၊ ထိသိစိတ် 'ကာယဝိညာဏ်'၊ ကြံသိစိတ် 'မနောဝိညာဏ်'။ ။ ဤသို့ သုံးဆယ်ပြားသော နည်းအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(ဘုံလေးပါးဖြင့် ဖဿ ဖ-ပါးကို ဝေဖန်၍ အပြား ၃၀-အားဖြင့် ဟောသော တိံသဝိဓနည်း ပြီး၏၊ ဤတိံသဝိဓနည်း၌ ဝိညာဏက္ခန္ဓာပေါင်း ၃၀-ပါး ဖြစ်၏)။

(တိံသဝိဓနည်း ပြီး၏)။

ဗဟုဝိဓနည်း

တိက် ၂၁ ခုကို ဘုံလေးပါး ဖဿ ၆-ပါးတို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ ဟောသည့် များသော အပြားရှိသော ဗဟုဝိဓနည်း ၂၁-နည်း[၁]

(၁) ကုသလတိက် ဗဟုဝိဓနည်း ၄၈-ပါး။ ။များသော အပြားအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

၁-၇။ မျက်စိအတွေ့ (မျက်စိအကြည် 'စက္ခုပသာဒ'နှင့် အဆင်း 'ရူပါရုံ'တို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'စက္ခုသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ကုသိုလ် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကုသိုလ် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတ ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော (ကာမတဏှာ၏ ဖြစ်ရာကျင်လည်ရာဖြစ်သော) 'ကာမာဝစရ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော (ရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော) 'ရူပါဝစရ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (အရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော)'အရူပါဝစရ'ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊(ကာမ,ရူပ,အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

[မြင်သိစိတ် 'စက္ခုဝိညာဏ်'။ ပ ။ ကြံသိစိတ် 'မနောဝိညာဏ်'၊][၂]

၈-၁၄။ နားအတွေ့ 'သောတသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ။ ပ ။

၁၅-၂၁။ နှာခေါင်းအတွေ့ 'ဃာနသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ။ ပ ။

၂၂-၂၈။ လျှာအတွေ့ 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ။ ပ ။

၂၉-၃၅။ ကိုယ်အတွေ့ 'ကာယသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ။ ပ ။

၃၆-၄၂။ စိတ်အတွေ့ (စိတ်နှင့်ဓမ္မာရုံတို့ တွေ့ဆုံထိခိုက်မှု) 'မနောသမ္ဖဿ'ဟူသောအကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ကုသိုလ်ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အကုသိုလ်ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အဗျာကတဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော 'ကာမာဝစရ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော 'ရူပါဝစရ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော 'အရူပါဝစရ'ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ,ရူပ,အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

၄၃-၄၈။ မြင်သိစိတ် 'စက္ခုဝိညာဏ်' ။ ပ ။ ကြံသိစိတ် 'မနောဝိညာဏ်'။ ။ဤသို့ များသော အပြားအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

၁။ ဤနည်း တနည်း တနည်း၌ ဝိညာဉ်ပေါင်း ၄၈-ပါး ရှိသည်၊ ထို့ကြောင့် ဗဟုဝိဓနည်း ၂၁-နည်း၌ ဝိညာဉ်ပေါင်း (၂၁×၄၈)=၁၀၀၈-ပါး ရှိသည်။

၂။ ဤစာပိုဒ်မှာအပိုဖြစ်သည်၊ ပါဠိတော်၌ပါရှိနေ၍သာ ဘာသာပြန်ဆိုရေးသားလိုက်ပါသည်။

(၂) ဝေဒနာတိက် ဗဟုဝိဓနည်း ၄၈-ပါး။ ။ထိုမှတပါးလည်း များသောအပြားအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

၁-၇။ မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ'ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် သုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ။[၁]

(၂၁) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် ဗဟုဝိဓနည်း ၄၈-ပါး။ ။(ထိုမှတပါးလည်း များသော အပြားအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏)။

၁-၇။ (မျက်စိအတွေ့ 'စက္ခုသမ္ဖဿ'ကြောင့်ဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည်) အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ'သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်း အပ သန္တာန်၌ ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော 'ကာမာဝစရ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော 'ရူပါဝစရ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော 'အရူပါဝစရ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။

၈-၁၄။ နားအတွေ့ 'သောတသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ။

၁၅-၂၁။ နှာခေါင်းအတွေ့ 'ဃာနသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ။

၂၂-၂၈။ လျှာအတွေ့ 'ဇိဝှါသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ။

၂၉-၃၅။ ကိုယ်အတွေ့ 'ကာယသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပ။

[၃၆-၄၂။ စိတ်အတွေ့ 'မနောသမ္ဖဿ' ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် သုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။ ပ ။][၂]

၃၆-၄၂။ (စိတ်အတွေ့ 'မနောသမ္ဖဿ'ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည်) အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အပ 'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အတွင်း အပ သန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားကို အာရုံပြုသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (ကာမတဏှာ၏ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော) 'ကာမာဝစရ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (ရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော) 'ရူပါဝစရ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော (အရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာဖြစ်သော) 'အရူပါဝစရ' ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏၊ (ကာမ, ရူပ, အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န' (လောကုတ္တရာ) ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ရှိ၏။[၃]

၁။ အမှတ် (၃) ဝိပါကတိက် ဗဟုဝိဓနည်းမှ အမှတ် (၂၀) အဇ္ဈတ္တတိက် ဗဟုဝိဓနည်းအထိ (ဗဟုဝိဓနည်း ၁၈-နည်းတို့ကို) ပေယျာလ လုံးပ ချန်ခဲ့သည်။

၂။ ဤစာပိုဒ်သည် ဝေဒနာတိက် ဗဟုဝိဓနည်းကို ပြန်ဖော်ထားခြင်းဖြစ်သည်၊ စင်စစ်မှာ ဤစာပိုဒ်သည် အပိုသာဖြစ်သည်၊ လေ့လာသူအတွက် ရှုပ်ထွေးစေသည်။

၃။ ဤစာပိုဒ်မှာ အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက်ကို ဆက်လက်၍ ဖော်ပြခြင်းဖြစ်သည်။

၄၃-၄၈။ မြင်သိစိတ် 'စက္ခုဝိညာဏ်'၊ ကြားသိစိတ် 'သောတဝိညာဏ်'၊ နံသိစိတ် 'ဃာန-ဝိညာဏ်'၊ လျက်သိစိတ် 'ဇိဝှါဝိညာဏ်'၊ ထိသိစိတ် 'ကာယဝိညာဏ်'၊ ကြံသိစိတ် 'မနောဝိညာဏ်'။

ဤသို့ များသော အပြားအားဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ဖြစ်၏။

(တိက် ၂၁-ခုကို ဘုံလေးပါး ဖဿ ၆-ပါးတို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ဟောသည့် များသော အပြားရှိသော ဗဟုဝိဓနည်း ၂၁-နည်း ပြီး၏၊ ဤနည်း၌ ဝိညာဏက္ခန္ဓာပေါင်း (၂၁×၄၈) =၁၀၀၈-ပါး ဖြစ်၏)။

(ဗဟုဝိဓနည်း ပြီး၏)။

ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဝိညာဏ်ကို သိမ်းအစု 'ဝိညာဏက္ခန္ဓာ'ဟု ဆိုအပ်၏။

[ဝိညာဏက္ခန္ဓာပေါင်းမှာ	(၁)	ဒုကမူလကနည်း	၆၀၀၆၀-ပါး
	(၂)	တိကမူလကနည်း	၆၀၀၆၀-ပါး
	(၃)	ဥဘတောဝဍ္ဎကနည်း	၁၁၅၅-ပါး
	(၄)	သတ္တကနည်း	၁၄၇-ပါး
	(၅)	စတုဝီသတိဝိဓနည်း	၅၀၄-ပါး
	(၆)	တိံသဝိဓနည်း	၃၀-ပါး
	(၇)	ဗဟုဝိဓနည်း	၁၀၀၈-ပါး
		ပေါင်း	၁၂၂၉၆၄-ပါး ဖြစ်၏]။

ဝိညာဏက္ခန္ဓာ ပြီး၏။

ဝိညာဏ်တို့ကို အဘိဓမ္မာနည်းအားဖြင့် ဝေဖန် ဟောကြားအပ်သော 'အဘိဓမ္မာဘာဇနီယ'နည်း ပြီး၏။

၃-ပဉှာပုစ္ဆက

(အမေးအဖြေပြု၍ ဟောကြားသော 'ပဉှာပုစ္ဆက'နည်း)

ခန္ဓာငါးပါး ၁၅၀။ ခန္ဓာငါးပါးတို့ကား—ရုပ်အစု 'ရူပက္ခန္ဓာ'၊ ခံစားမှုအစု 'ဝေဒနာက္ခန္ဓာ'၊ မှတ်သားမှုအစု'သညာက္ခန္ဓာ'၊ ပြုပြင်စီရင်မှုအစု 'သင်္ခါရက္ခန္ဓာ'[၁]၊ သိမှုအစု 'ဝိညာဏက္ခန္ဓာ'တို့တည်း။

ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို တိက်ဒုက်တို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ အမေးပုစ္ဆာနည်းသက်သက်ကို ပြခြင်း

၁-တိက်တို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ အမေးပုစ္ဆာကို ပြခြင်း

(၁)ကုသလတိက် အမေးပုစ္ဆာ ၁၅၁။ ခန္ဓာငါးပါးတို့တွင် အပြစ်မရှိမူ၍ ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို ပေးတတ်သော 'ကုသိုလ်'ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှ ရှိကုန်သနည်း၊အပြစ်နှင့် တကွဖြစ်၍ မကောင်းကျိုး ဆင်းရဲကို ပေးတတ်သော'အကုသိုလ်'ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း၊ ကုသိုလ်,အကုသိုလ်အဖြစ်ဖြင့် မဟောအပ်သော 'အဗျာကတ' ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှ ရှိကုန်သနည်း။ပ။

(တိက်အမှတ် ၂-မှ ၂၂-အထိ ပေယျာလ ချန်ထားခဲ့သည်)[၂]

၂-ဒုက်တို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ အမေးပုစ္ဆာကို ပြခြင်း

(ဒုက်အမှတ် ၁-မှ ၉၉-အထိ ပေယျာလ ချန်ထားခဲ့သည်)[၃]

(၁၀၀) သရဏဒုက် အမေးပုစ္ဆာ။ ။ ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂစသော ကိလေသာ) ရှိသော 'သရဏ'ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း၊ ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂစသော ကိလေသာ) မရှိသော 'အရဏ'ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း။

ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို တိက်ဒုက်တို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ အဖြေဝိသဇ္ဇနာကို ပြခြင်း

၁-တိက်တို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ အဖြေဝိသဇ္ဇနာကို ပြခြင်း

(၁) ကုသလတိက် အဖြေဝိသဇ္ဇနာ ၁၅၂။ ရုပ်အစု 'ရူပက္ခန္ဓာ'သည် ကုသိုလ် အကုသိုလ်အဖြစ်ဖြင့် မဟောအပ်သော'အဗျာကတ'ဖြစ်၏။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် အပြစ်မရှိမူ၍ ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို ပေးတတ်သော 'ကုသိုလ်'ဖြစ်ကုန်၏ (ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်)။

၁။ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ဆိုသည်မှာ ဝေဒနာ,သညာကြဉ်သော စေတသိက် ၅၀-ပါးဖြစ်သည်။

၂။ အမှတ် (၂) ဝေဒနာတိက်မှ အမှတ် (၂၂) သနိဒဿနတိက်အထိ (တိက် ၂၁-ခုကို) ပေယျာလလုံးဝ ချန်ထားခဲ့သည်။ ထိုတိက်တို့ကို ကုသလတိက် အမေးပုစ္ဆာအတိုင်း ချဲ၍ယူပါလေ၊ အန္တပေယျာလနည်းဖြစ်သည်။

၃။ အမှတ် (၁) ဟေတုဒုက်မှ အမှတ် (၉၉) သဥတ္တရဒုက်အထိ (ဒုက် ၉၉-ခုကို) ပေယျာလ လုံးဝချန်ခဲ့သည်၊ ထိုဒုက်တို့ကို သရဏဒုက်အမေးပုစ္ဆာနည်းတူ ချဲ၍ယူပါလေ၊ အာဒိပေယျာလနည်း ဖြစ်သည်။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်၍ မကောင်းကျိုးဆင်းရဲကို ပေးတတ်သော 'အကုသိုလ်' ဖြစ်ကုန်၏ (အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်)။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဖြစ်ဖြင့် မဟောအပ်သော 'အဗျာကတ'ဖြစ်ကုန်၏ (ဝိပါက်, ကြိယာ စိတ္တုပ္ပါဒ်များ)။

(၂) **ဝေဒနာတိက် အဖြေဝိသဇ္ဇနာ။** ။(ရူပက္ခန္ဓာ, ဝေဒနာက္ခန္ဓာ) ခန္ဓာနှစ်ပါးတို့ကို သုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်ကုန်၏ ဟူ၍ရင်း, ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ကုန်၏ဟူ၍ရင်း, အဒုက္ခမသုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ကုန်၏ဟူ၍ရင်း မဆိုအပ်ကုန်။

အချို့သော (သညာ, သင်္ခါရ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ကုန်၏ (သုခသဟဂုတ်စိတ် ၆၃-ပါးနှင့် ထိုစိတ်တို့၌ရှိသော သညာ, သင်္ခါရ)။

အချို့သော (သညာ, သင်္ခါရ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ကုန်၏ (ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်စိတ်, ဒေါသမူဒွေနှင့် ထိုစိတ်တို့၌ရှိသော သညာ, သင်္ခါရ)။

အချို့သော (သညာ, သင်္ခါရ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် အဒုက္ခမသုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ကုန်၏ (ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ၅၅-ပါးနှင့် ထိုစိတ်တို့၌ ရှိသော သညာ, သင်္ခါရ)။

(၃) **ဝိပါကတိက် အဖြေဝိသဇ္ဇနာ။** ။ရူပက္ခန္ဓာသည် ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုး 'ဝိပါက်' လည်း မဟုတ်မူ၍အကျိုး 'ဝိပါက်' ကို ဖြစ်စေခြင်း သဘောရှိသော (အကျိုး 'ဝိပါက်' ကို ဖြစ်စေတတ်သော) တရားလည်း မဟုတ်။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ကုသိုလ်, အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုး 'ဝိပါက်' ဖြစ်ကုန်၏ (ဝိပါက်စိတ္တုပ္ပါဒ်)။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် အကျိုး 'ဝိပါက်'ကို ဖြစ်စေခြင်းသဘောရှိသော (အကျိုး 'ဝိပါက်' ကို ဖြစ်စေတတ်သော) တရားဖြစ်ကုန်၏ (ကုသိုလ်, အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်များ)။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာ လေးပါးတို့သည် ကုသိုလ်, အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုး 'ဝိပါက်' လည်း မဟုတ်မူ၍ အကျိုး 'ဝိပါက်' ကို ဖြစ်စေခြင်းသဘောရှိသော (အကျိုး 'ဝိပါက်' ကို ဖြစ်စေတတ်သော) တရားလည်း မဟုတ်ကုန် (ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ်)။

(၄) **ဥပါဒိန္နတိက် အဖြေဝိသဇ္ဇနာ။** ။အချို့သော ရူပက္ခန္ဓာသည် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့်လည်း ယူအပ်၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏အာရုံဖြစ်သော ကံကြောင့်လည်းဖြစ်၍)ဥပါဒါန်၏အာရုံလည်းဖြစ်၏ (ကမ္မဇရုပ်)။

အချို့သော ရူပက္ခန္ဓာသည် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်မူ၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏အာရုံဖြစ်သော ကံကြောင့် မဖြစ်မူ၍) ဥပါဒါန်၏ အာရုံသာဖြစ်၏ (ကမ္မဇရုပ်မှကြွင်းသော တိဇရုပ်များ)။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့်လည်း ယူအပ်၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ကံကြောင့်လည်း ဖြစ်၍) ဥပါဒါန်တို့၏အာရုံလည်း ဖြစ်ကုန်၏ (လောကီဝိပါက် စိတ္တုပ္ပါဒ်)။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်မူ၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ အာရုံပြုသည့်ကံကြောင့် မဖြစ်မူ၍) ဥပါဒါန်တို့၏ အာရုံသာ ဖြစ်ကုန်၏ (လောကီကုသိုလ်,အကုသိုလ်,ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ်များ)။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်း မယူအပ်မူ၍ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့အာရုံပြုသည့် ကံကြောင့်လည်း မဖြစ်မူ၍) ဥပါဒါန်တို့၏အာရုံလည်း မဟုတ်ကုန် (လောကုတ္တရာစိတ္တုပ္ပါဒ်)။

(၅) **သံကိလိဋ္ဌတိက် အဖြေဝိသဇ္ဇနာ။** ။ရူပက္ခန္ဓာသည် ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ် ညစ်နွမ်းစေတတ်သော 'ကိလေသာ' တို့သည် ပူပန်စေအပ်သည် မဟုတ်မူ၍ (ကိလေသာတို့နှင့်မယှဉ်မူ၍) ကိလေသာတို့၏ အာရုံသာ ဖြစ်၏။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ကိလေသာတို့သည် ပူပန်လည်း ပူပန်စေအပ်၍ (ကိလေသာတို့နှင့်လည်း ယှဉ်၍) ကိလေသာတို့၏ အာရုံလည်း ဖြစ်ကုန်၏ (အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်)။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ်သည် မဟုတ်မူ၍ (ကိလေသာတို့နှင့် မယှဉ်မူ၍) ကိလေသာတို့၏ အာရုံသာ ဖြစ်ကုန်၏ (လောကီကုသိုလ်,ဝိပါက်,ကြိယာ စိတ္တုပ္ပါဒ်များ)။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ်သည်လည်း မဟုတ်မူ၍ (ကိလေသာတို့နှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍) ကိလေသာတို့၏ အာရုံလည်း မဟုတ်ကုန် (လောကုတ္တရာ စိတ္တုပ္ပါဒ်)။

(၆) **ဝိတက္ကတိက် အဖြေဝိသဇ္ဇနာ။** ။ရူပက္ခန္ဓာသည် ဝိတက်လည်း မရှိမူ၍ ဝိစာရလည်း မရှိသော ခန္ဓာဖြစ်၏ (ဝိတက်,ဝိစာရတို့နှင့် မယှဉ်)။

အချို့သော (ဝေဒနာ,သညာ,ဝိညာဉ်) နာမ်ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် ဝိတက်လည်း ရှိ၍ ဝိစာရလည်း ရှိကုန်၏ (သဝိတက္ကစိတ် ၅၅-ပါးနှင့် ယှဉ်ဖက်ဖြစ်သော ဝေဒနာ,သညာ)။

အချို့သော (ဝေဒနာ,သညာ,ဝိညာဉ်) နာမ်ခန္ဓာ သုံးပါးတို့သည် ဝိတက်မရှိမူ၍ ဝိစာရမျှသာ ရှိကုန်၏ (ဒုတိယဈာန်စိတ် ၁၁-ပါးနှင့် ယှဉ်ဖက်ဖြစ်သော ဝေဒနာ,သညာ)။

အချို့သော (ဝေဒနာ,သညာ,ဝိညာဉ်) နာမ်ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် ဝိတက်လည်း မရှိမူ၍ ဝိစာရလည်း မရှိသော ခန္ဓာများ ဖြစ်ကုန်၏ (အဝိတက္က အဝိစာရစိတ် ၅၅-ပါးနှင့် ယှဉ်ဖက်ဖြစ်သော ဝေဒနာ,သညာ)။

အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဝိတက်လည်းရှိ၍ ဝိစာရလည်းရှိသော ခန္ဓာဖြစ်၏ (သဝိတက္က စိတ် ၅၅-ပါး၌ရှိသော ဝိတက် ဝိစာရကြဉ်သည့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဝိတက်မရှိမူ၍ ဝိစာရမျှသာ ရှိသော ခန္ဓာဖြစ်၏ (ဒုတိယစျာန်စိတ် ၁၁-ပါး၌ရှိသော ဝိစာရကြဉ် သည့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၊ သဝိတက္ကစိတ် ၅၅-ပါး၌ရှိသော ဝိတက် ၅၅-ပါး)၊ အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ သည် ဝိတက်လည်း မရှိမူ၍ ဝိစာရလည်းမရှိသော ခန္ဓာဖြစ်၏ (အဝိတက္ကအဝိစာရစိတ် ၅၅-ပါး၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာနှင့် ဒုတိယစျာန်စိတ် ၁၁-ပါး၌ရှိသော ဝိစာရ ၁၁-ပါး)။

တိက်မုတ်။ ။အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို ဝိတက်လည်းရှိ၍ ဝိစာရလည်းရှိသော ခန္ဓာဖြစ်၏ဟူ၍ ငင်း, ဝိတက်မရှိမူ၍ ဝိစာရမျှသာရှိသော ခန္ဓာဖြစ်၏ဟူ၍ငင်း, ဝိတက်လည်းမရှိမူ၍ ဝိစာရလည်းမရှိသော ခန္ဓာဖြစ်၏ဟူ၍ငင်း မဆိုအပ်ချေ (သဝိတက္ကစိတ် ၅၅-ပါး၌ရှိသော ဝိစာရ စေတသိက် ၅၅-ပါး)။ (ဏီ-၁၄၀၁)

(၇) **ပီတိတိက် အဖြေဝိသဇ္ဇနာ။** ။ရူပက္ခန္ဓာကို ပီတိနှင့်တကွ ဖြစ်၏ဟူ၍ငင်း (ပီတိနှင့်ယှဉ်၏ဟူ၍ ငင်း), သုခဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်၏ဟူ၍ငင်း, ဥပေက္ခာဝေဒနာ နှင့်တကွ ဖြစ်၏ဟူ၍ငင်း မဆိုအပ်ချေ။

အချို့သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ပီတိနှင့်တကွဖြစ်၍ (ပီတိနှင့်ယှဉ်၍) သုခဝေဒနာနှင့်တကွ မဖြစ် ချေ (သပ္ပီတိကစိတ် ၅၁-ပါးတို့၌ ရှိသော ဝေဒနာ)၊ (အချို့သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ပီတိနှင့်သာ တကွ ဖြစ်၍) ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်တကွ မဖြစ် (ပီတိသဟဂုတ်စိတ် ၅၁-ပါး၌ရှိသော ဝေဒနာ)။

တိက်မုတ်။ ။အချို့သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာကို ပီတိနှင့်တကွဖြစ်၏ (ပီတိနှင့်ယှဉ်၏) ဟု မဆိုအပ်ချေ (ကာယဝိညာဉ် ဒွေ့,ဒေါသမူဒွေ့,ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ၅၅-ပါး, စတုတ္ထစျာန်စိတ် ၁၁-ပါးတို့၌ရှိသော ဝေဒနာ)။

အချို့သော (သညာ,သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် ပီတိနှင့်တကွဖြစ်ကုန်၏ (ပီတိသဟ ဂုတ်စိတ် ၅၁-ပါးနှင့် ထိုစိတ်တို့၌ရှိသော သညာ,သင်္ခါရ)၊ အချို့သော (သညာ,သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် သုခဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်ကုန်၏ (သုခသဟဂုတ်စိတ် ၆၃-ပါးနှင့် ထိုစိတ်တို့၌ ရှိသော သညာ,သင်္ခါရ)၊ အချို့သော (သညာ,သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် ဥပေက္ခာ ဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်ကုန်၏ (ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ၅၅-ပါး နှင့် ထိုစိတ်တို့၌ရှိသော သညာ, သင်္ခါရ)။

တိက်မုတ်။ ။အချို့သော (သညာ,သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို ပီတိနှင့်တကွဖြစ်ကုန်၏ (ယှဉ်ကုန်၏)ဟူ၍ငင်း, သုခဝေဒနာနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်၏ဟူ၍ငင်း, ဥပေက္ခာဝေဒနာ နှင့်တကွဖြစ်ကုန်၏ဟူ၍ငင်း မဆိုအပ်ကုန် (ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်နှင့် ဒေါသမူစိတ်တို့၌ ရှိသော သညာ,သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်)။ (ဏီ-၁၄၀၄)

၁။ ဤနေရာ၌ သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို သီးခြားထုတ်၍ပြောထားသည်၊ အကြောင်းမှာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ တိက်သုံးခု အပြင် တိက်မုတ်လည်း ရနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်၊ သဝိတက္ကသဝိစာရစိတ် ၅၅-ခု၌ရှိသော ဝိစာရ စေတသိက် ၅၅-ခုသည် တိက်မုတ်ဖြစ်သည်၊ စင်စစ်မှာ ဝိစာရ ၆၆-ခုရှိသော်လည်း ဒုတိယစျာန်၌ရှိသော ဝိစာရ ၁၁-ခုမှာ တိက်၏ တတိယပဒ၌ တရားကိုယ်အရ ကောက်နိုင်သောကြောင့်တည်း။

(၈) ဒဿနတိက် အဖြေ ဝိသဇ္ဇနာ။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် (နိဗ္ဗာန်ကို ရှေးဦးစွာ မြင်သဖြင့် 'ဒဿန' မည်သော) သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သည့် ခန္ဓာလည်းမဟုတ်၊ (သောတာပတ္တိမဂ် မြင်ပြီးသည့် နိဗ္ဗာန်ကို တဖန်ထပ်၍ မြင်သဖြင့် 'ဘာဝနာ' မည်သော) အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သည့် ခန္ဓာလည်း မဟုတ်ချေ။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့ကို သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်ကုန်၏ (ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့်ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်များ)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့ကို အထက်မဂ် သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်ကုန်၏ (ကြွင်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်များ)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာ လေးပါးတို့ကို သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သည်လည်း မဟုတ်မူ၍ အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သည်လည်း မဟုတ်ကုန် (ကုသိုလ်,ဝိပါက်,ကြိယာ စိတ္တုပ္ပါဒ်များ)။

(၉) ဒဿနဟေတုတိက် အဖြေ ဝိသဇ္ဇနာ။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသည့် ခန္ဓာလည်းမဟုတ်၊ အထက်မဂ် သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသည့် ခန္ဓာလည်း မဟုတ်ချေ။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိကုန်၏ (ဟိတ်နှင့်ယှဉ်ကုန်၏) (ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့် မောဟကြွင်းသော ဝိစိကိစ္ဆာစိတ္တုပ္ပါဒ်)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိကုန်၏ (ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်၊ မောဟကြွင်းသော ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသည်လည်း မဟုတ်မူ၍ အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသည်လည်း မဟုတ်ကုန် (မောဟမူဒွေးရှိသော မောဟ, ကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ်များ)။ (ဏ-၁၄၁၀)

(၁၀) အာစယဂါမိတိက် အဖြေ ဝိသဇ္ဇနာ။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် စုတိပဋိသန္ဓေသို့ ရောက်ကြောင်းလည်း မဟုတ်မူ၍ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းလည်း မဟုတ်ချေ။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် စုတိပဋိသန္ဓေသို့ ရောက်ကြောင်း ဖြစ်ကုန်၏ (လောကီ ကုသိုလ်နှင့် အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်များ)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း ဖြစ်ကုန်၏ (မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ်)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် စုတိပဋိသန္ဓေသို့ ရောက်ကြောင်းလည်း မဟုတ်မူ၍ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းလည်း မဟုတ်ကုန် (ဝိပါက်, ကြိယာ စိတ္တုပ္ပါဒ် နာမ်ခန္ဓာလေးပါး)။

(၁၁) သေက္ခတိက် အဖြေ ဝိသဇ္ဇနာ။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် (အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ရန်) ကျင့်ဆဲ 'သေက္ခ' ပုဂ္ဂိုလ် ခုနစ်ယောက်တို့၏ ဥစ္စာလည်း မဟုတ်မူ၍ (အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီး) ကျင့်ပြီး 'အသေက္ခ' (ရဟန္တာ) ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာလည်း မဟုတ်ချေ။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ကျင့်ဆဲ 'သေက္ခ' ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်ကုန်၏ (မဂ်စိတ် လေးပါးနှင့် အောက်ဖိုလ်သုံးပါး စိတ္တုပ္ပါဒ်)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ကျင့်ပြီး

'အသေက္ခ' (ရဟန္တာ) ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်ကုန်၏ (အရဟတ္တဖိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ကျင့်ဆဲ 'သေက္ခ' ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာလည်း မဟုတ်မူ၍ ကျင့်ပြီး 'အသေက္ခ' (ရဟန္တာ) ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာလည်း မဟုတ်ကုန် (လောကီစိတ္တုပ္ပါဒ်များ)။ (ဏ-၁၄၁၆)

(၁၂) ပရိတ္တတိက် အဖြေ ဝိသဇ္ဇနာ။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် နည်းသော အာနုဘော်ရှိ၏ (နည်းသော အာနုဘော်ရှိသည့် 'ပရိတ္တ' (ကာမ) တရားဖြစ်၏)။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် အာနုဘော်နည်းကုန်၏ (ကာမစိတ္တုပ္ပါဒ်)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် မြင့်မြတ်သည်ဖြစ်ကုန်၏ (မဟဂ္ဂတစိတ္တုပ္ပါဒ်)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် နှိုင်းယှဉ်တတ်သော ရာဂ အစရှိသော ကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော (မနှိုင်းယှဉ်အပ်သည့်) 'အပ္ပမာဏ' တရား ဖြစ်ကုန်၏ (လောကုတ္တရာစိတ္တုပ္ပါဒ်)။

(၁၃) ပရိတ္တာရမ္မဏတိက် အဖြေ ဝိသဇ္ဇနာ။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် အာရုံပြုတတ်သော တရား မဟုတ်ချေ (အနာရမ္မဏ)။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ပရိတ္တတရား (ကာမတရား) ကို အာရုံပြုကုန်၏၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် မဟဂ္ဂုတ်တရားကို အာရုံပြုကုန်၏၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် အပ္ပမာဏတရား (လောကုတ္တရာတရား) ကို အာရုံပြုကုန်၏။

တိက်မုတ်။ ။အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့ကို ပရိတ္တတရား (ကာမတရား) ကို အာရုံပြုကုန်၏ဟူ၍၎င်း မဟဂ္ဂုတ်တရားကို အာရုံပြုကုန်၏ဟူ၍၎င်း အပ္ပမာဏတရား (လောကုတ္တရာတရား) ကို အာရုံပြုကုန်၏ဟူ၍၎င်း မဆိုအပ်ကုန် (ပညတ်ကို ကေန်အာရုံပြုသော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးဖြစ်သော ရူပစိတ် ၁၅-ပါးနှင့် အရူပ ပထမနှင့် တတိယ-စိတ် ၆-ပါး၊ ၎င်းတို့၌ ရှိသော ဝေဒနာ, သညာ, သင်္ခါရ)။ (ဏ-၁၄၂၂)

(၁၄) ဟီနတိက် အဖြေ ဝိသဇ္ဇနာ။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် အလယ်အလတ်တရား ဖြစ်၏။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ယုတ်ညံ့သော 'ဟီန' တရား ဖြစ်ကုန်၏ (အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်များ)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် အလယ်အလတ်ဖြစ်သော 'မဇ္ဈိမ' တရားဖြစ်ကုန်၏ (လောကီကုသိုလ် ဝိပါက် ကြိယာ စိတ္တုပ္ပါဒ်များ)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် မြင့်မြတ်သော 'ပဏီတ' တရား ဖြစ်ကုန်၏ (လောကုတ္တရာ စိတ္တုပ္ပါဒ်များ)။

(၁၅) မိစ္ဆတ္တတိက် အဖြေ ဝိသဇ္ဇနာ။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် မိစ္ဆတ္တနိယတလည်း မဟုတ်မူ၍ သမ္မတ္တနိယတလည်း မဟုတ်ချေ (အနိယတ)။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ဖောက်ပြန်တတ်သော သဘောရှိ၍ စုတိ၏အခြားမဲ့၌ (အပါယ်ငရဲ၌) အကျိုးပေးမြဲသော 'မိစ္ဆတ္တနိယတ' တရား ဖြစ်ကုန်၏ (နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိက်၏ အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါး၏ သတ္တမဇောနှင့် ပဉ္စာနန္တရိယကံကို ကျူးလွန်သည့် ဒေါသမူစိတ်တို့၏ သတ္တမဇော စိတ္တုပ္ပါဒ်များ)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါး

တို့သည် မဖောက်ပြန်သော သဘောရှိ၍ မိမိ၏အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေးမြဲသော 'သမ္မတ္တနိယတ' တရားဖြစ်ကုန်၏ (မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ်များ)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် နှစ်ပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် အကျိုးပေး မမြဲကုန် (အနိယတ)။

(၁၆) **မဂ္ဂါရမ္မဏတိက် အပြေ ဝိသဇ္ဇနာ။** ။ရူပက္ခန္ဓာသည် အာရုံပြုတတ်သောတရား မဟုတ်ချေ (အနာရမ္မဏ)။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် မဂ်ကို အာရုံပြုကုန်၏၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါး တို့သည် မဂ်မည်သော အကြောင်းရင်း ဟိတ် (သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင် မည်သော ပညာဟည်းဟူသော အမောဟဟိတ်) ရှိကုန်၏ (အမောဟကြဉ်သည့် မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ်)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါး တို့သည် မဂ်မည်သော အကြီးအမှူး 'မဂ္ဂါဓိပတိ' (ဝီမံသာဓိပတိ=အမောဟ=သမ္မာဒိဋ္ဌိ, သမ္မာဝါ-ယာမ=ဝီရိယာဓိပတိ=ဝီရိယ) ရှိကုန်၏ (မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ်)။ (ဏီ-၁၄၂၉)

တိက်မုတ်။ ။အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့ကို မဂ်ကိုအာရုံပြုကုန်၏ဟူ၍လည်း မဂ်မည်သော အကြောင်းရင်း ဟိတ် ရှိကုန်၏ဟူ၍လည်း မဂ်မည်သော အကြီးအမှူး 'မဂ္ဂါဓိပတိ' ရှိကုန်၏ဟူ၍လည်း မဆိုအပ်ကုန် (မဂ်ကိုအာရုံမပြုသော နာမ်ခန္ဓာလေးပါး)။ (ဏီ-၁၄၂၉)

(၁၇) **ဥပ္ပန္နတိက် အပြေ ဝိသဇ္ဇနာ။** ။အချို့သော ခန္ဓာငါးပါးတို့သည် ဥပါဒ်, ဌီ, ဘင် ဟု ဆိုအပ်သော ခဏသုံးပါးသို့ ရောက်ဆဲ ဖြစ်ကုန်၏၊ အချို့သော ခန္ဓာငါးပါးတို့သည် ခဏသုံးပါးသို့ ရောက်ပြီးလည်း မဟုတ်မူ၍ ရောက်ဆဲလည်း မဟုတ်ကုန် (နောင်အနာဂတ်ကာလ၌ ဖြစ်လတ္တံ့သော ကုသိုလ်, အကုသိုလ်, ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ်များ, ကမ္မဇရုပ်မှ တပါး တိဇရုပ်)၊ အချို့သော ခန္ဓာငါးပါးတို့သည် မချွတ်ကေန်ဖြစ်လတ္တံ့ ဖြစ်ကုန်၏ (ဝိပါက် စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ ကမ္မဇရုပ်)။ (ဏီ-၁၄၃၀)

(၁၈) **အတီတတ်ိက် အပြေ ဝိသဇ္ဇနာ။** ။အချို့သော ခန္ဓာငါးပါးတို့သည် ဖြစ်ပြီး 'အတိတ်' တရား ဖြစ်ကုန်၏၊ အချို့သော ခန္ဓာငါးပါးတို့သည် မရောက်သေး (ဖြစ်လတ္တံ့)သော 'အနာဂတ်' တရား ဖြစ်ကုန်၏၊ အချို့သော ခန္ဓာငါးပါးတို့သည် ဖြစ်ဆဲ 'ပစ္စုပ္ပန်' တရား ဖြစ်ကုန်၏။

(၁၉) **အတီတာရမ္မဏတိက် အပြေ ဝိသဇ္ဇနာ။** ။ရူပက္ခန္ဓာသည် အာရုံပြုတတ်သော တရား မဟုတ်ချေ (အနာရမ္မဏ)။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ဖြစ်ပြီး 'အတိတ်' တရားကို အာရုံပြုကုန်၏၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် မရောက်သေး (ဖြစ်လတ္တံ့)သော 'အနာဂတ်' တရားကို အာရုံပြုကုန်၏၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ဖြစ်ဆဲ 'ပစ္စုပ္ပန်' တရားကို အာရုံပြုကုန်၏။

တိက်မုတ်။ ။အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့ကို ဖြစ်ပြီး 'အတိတ်' တရားကို အာရုံပြုကုန်၏ ဟူ၍လည်း မရောက်သေး (ဖြစ်လတ္တံ့)သော 'အနာဂတ်' တရားကို အာရုံပြုကုန်၏ ဟူ၍လည်း ဖြစ်ဆဲ 'ပစ္စုပ္ပန်' တရားကို အာရုံပြုကုန်၏ဟူ၍လည်း မဆိုအပ်ကုန် (ပညတ်နှင့် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသောတရားများ)။ (ဏီ-၁၄၃၄)

(၂၀) အဇ္ဈတ္တတိက် အမြေ ဝိသဇ္ဇနာ။ ။အချို့သော ခန္ဓာငါးပါးတို့သည် အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ ဖြစ်ကုန်၏၊ အချို့သော ခန္ဓာငါးပါးတို့သည် အပ 'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ ဖြစ်ကုန်၏၊ အချို့သော ခန္ဓာငါးပါးတို့သည် အတွင်း အပ သန္တာန်၌ ဖြစ်ကုန်၏။

(၂၁) အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် အမြေ ဝိသဇ္ဇနာ။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် အာရုံပြုတတ်သော တရား မဟုတ်ချေ (အနာရမ္မဏ)။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုကုန်၏၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် အပ 'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုကုန်၏၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် အတွင်း အပ သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုကုန်၏။

တိက်မုတ်။ ။အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့ကို အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုကုန်၏ဟူ၍လည်း အပ 'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုကုန်၏ ဟူ၍လည်း အတွင်း အပ သန္တာန်၌ဖြစ်သော တရားကို အာရုံပြုကုန်၏ဟူ၍လည်း မဆိုအပ်ကုန် (နတ္ထိဘော ပညတ်ကို အာရုံပြုသော အာကိဉ္စညာယတနစိတ် ၃-ပါး)။ (ဏီ-၁၄၃၇)

(၂၂) သနိဒဿနတိက် အမြေဝိသဇ္ဇနာ။ ။နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် မြင်အပ်သော သဘော လည်း မရှိမူ၍ ထိပါးတတ်သော သဘောလည်း မရှိကုန် (အနိဒဿန အပ္ပဋိဃ)။

အချို့သော ရူပက္ခန္ဓာသည် မြင်အပ်သော သဘောရှိ၍ ထိပါးတတ်သော သဘောလည်း ရှိ၏ (ရူပါရုံ)၊ အချို့သော ရူပက္ခန္ဓာသည် မြင်အပ်သောသဘော မရှိမူ၍ ထိပါးတတ်သော သဘောသာ ရှိ၏ (ရူပါရုံမှ တပါးသော ဩဠာရိကရုပ် ၁၁-ပါး)၊ အချို့သော ရူပက္ခန္ဓာသည် မြင်အပ်သော သဘောလည်း မရှိမူ၍ ထိပါးတတ်သော သဘောလည်း မရှိချေ (သုခုမရုပ် ၁၆-ပါး)။

(ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို တိက် ၂၂-ခုတို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ အမြေ ဝိသဇ္ဇနာကိုပြသော 'ပဥ္စာပုစ္ဆက' နည်း ပြီး၏)။

၂-ဒုကဝိသဇ္ဇနာ

(ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို ဒုက် ၁၀၀-တို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ အမြေ ဝိသဇ္ဇနာကို ပြခြင်း)

(၁-ဟေတုဂေါစ္ဆကဒုက် ၆-ခု အမြေ ဝိသဇ္ဇနာ)

(၁) •ဟေတုဒုက် ၁၅၃။ (ရုပ်, ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ဟိတ် မမည်ကုန်။

အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဟိတ်မည်၏ (ဟိတ်၆-ပါး)၊ အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဟိတ်မမည်။

(၂) **သဟေတုကဒုက်။** ။ရူပက္ခန္ဓာသည် ဟိတ်ရှိသောတရား (ဟိတ်နှင့် ယှဉ်သောတရား) မဟုတ်ချေ။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ဟိတ်ရှိသောတရား (ဟိတ်နှင့်ယှဉ်သောတရား) ဖြစ်ကုန်၏ (မောဟမူဒွေဠ်ရှိသော မောဟကြဉ်သည့်သဟိတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ဟိတ်မရှိကုန် (မောဟမူဒွေဠ်ရှိသောမောဟ၊ အဟိတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်)။

(၃) **ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်။** ။ရူပက္ခန္ဓာသည် ဟိတ်နှင့် မယှဉ်။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ဟိတ်နှင့် ယှဉ်ကုန်၏၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ဟိတ်နှင့် မယှဉ်ကုန်။

(၄) **ဟေတု သဟေတုကဒုက်။** ။ရူပက္ခန္ဓာကို ဟိတ်လည်း မည်၍ ဟိတ်လည်း ရှိ၏ ဟူ၍၎င်း ဟိတ်သာရှိ၍ ဟိတ်မမည်ဟူ၍၎င်း မဆိုအပ်ချေ။

(ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို ဟိတ်လည်း မည်၍ ဟိတ်လည်း ရှိကုန်၏ဟု မဆိုအပ်ကုန်။

အချို့သော (ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် ဟိတ်သာရှိ၍ ဟိတ်မမည်ကုန်။

အချို့သော (ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို ဟိတ်သာရှိ၍ ဟိတ်လည်းမမည်ဟူ၍ မဆိုအပ်ကုန်။

အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဟိတ်လည်း မည်၍ ဟိတ်လည်း ရှိ၏ (မောဟမူဒွေဠ်ရှိသော မောဟကြဉ်သည့် ဟိတ် ၆-ပါး)၊ အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဟိတ်သာရှိ၍ ဟိတ်မမည်ချေ (သဟိတ်စိတ်၌ရှိသည့် ဟိတ် ၆-ပါးကြဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။

ဒုက်မုတ်။ ။အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို ဟိတ်လည်း မည်၍ ဟိတ်လည်း ရှိ၏ဟူ၍၎င်း ဟိတ်သာရှိ၍ ဟိတ်မမည်ဟူ၍၎င်း မဆိုအပ်ချေ (မောဟမူဒွေဠ်ရှိသော မောဟ၊ အဟိတ်စိတ်၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာများ)။ (ဏီ-၁၄၄၇)

(၅) **ဟေတု ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်။** ။ရူပက္ခန္ဓာကို ဟိတ်လည်းမည်၍ ဟိတ်နှင့်လည်းယှဉ်၏ ဟူ၍၎င်း ဟိတ်နှင့်သာယှဉ်၍ ဟိတ်မမည်ဟူ၍၎င်း မဆိုအပ်ချေ။

(ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို ဟိတ်လည်းမည်၍ ဟိတ်နှင့်လည်း ယှဉ်၏ဟူ၍ မဆိုအပ်ကုန်။

အချို့သော (ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် ဟိတ်နှင့်သာ ယှဉ်၍ ဟိတ် မမည်ကုန်။

ဒုက်မုတ်။ ။အချို့သော (ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို ဟိတ်နှင့်သာယှဉ်၍ ဟိတ်မမည်ဟူ၍ မဆိုအပ်ကုန် (အဟိတ်စိတ်၌ရှိသော ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်)။

အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဟိတ်လည်းမည်၍ ဟိတ်နှင့်လည်း ယှဉ်၏ (မောဟမူဒွေ့ရှိသော မောဟကြဉ်သည့် ဟိတ် ၆-ပါး)၊ အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဟိတ်နှင့်သာ ယှဉ်၍ ဟိတ်မမည်ချေ (သဟိတ်စိတ်တို့၌ ရှိသော ဟိတ် ၆-ပါး ကြဉ်သည့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။

ဒုက်မုတ်။ ။အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို ဟိတ်လည်းမည်၍ ဟိတ်နှင့်လည်းယှဉ်၏ဟူ၍ရင်း ဟိတ်နှင့်သာယှဉ်၍ ဟိတ်မမည်ဟူ၍ရင်း မဆိုအပ်ချေ (မောဟမူဒွေ့၌ရှိသော မောဟ၊ အဟိတ်စိတ်၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ (ဏီ-၁၄၅၀)

(၆) နဟေတု သဟေတုကဒုက်။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် ဟိတ်လည်း မမည်မူ၍ ဟိတ်လည်း မရှိချေ။

အချို့သော (ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် ဟိတ်မမည်မူ၍ ဟိတ်သာ ရှိကုန်၏၊ အချို့သော (ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် ဟိတ်လည်း မမည်မူ၍ ဟိတ်လည်း မရှိကုန်။

အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဟိတ်မမည်မူ၍ ဟိတ်သာရှိ၏ (သဟိတ်စိတ်၌ရှိသော ဟိတ် ၆-ပါးကြဉ်သည့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဟိတ်လည်း မမည်မူ၍ ဟိတ်လည်း မရှိချေ (အဟိတ်စိတ်၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။

ဒုက်မုတ်။ ။အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို ဟိတ်မမည်မူ၍ ဟိတ်သာရှိ၏ဟူ၍ရင်း ဟိတ်လည်း မမည်မူ၍ ဟိတ်လည်း မရှိဟူ၍ရင်း မဆိုအပ်ချေ (ဟိတ် ၆-ပါး)။ (ဏီ-၁၄၅၂)

(ဟေတုဂေါစ္ဆကဒုက် ၆-ခု အဖြေ ဝိသဇ္ဇနာ ပြီး၏)။

(၂-စူဠန္တရဒုက် ၇-ခု အဖြေ ဝိသဇ္ဇနာ)

(၇) သပ္ပစ္စယဒုက်။ ။ခန္ဓာငါးပါးတို့သည် (ကံ, စိတ်, ဥတု, အာဟာရ) အကြောင်းတရားတို့နှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်၏ (ကံ, စိတ်, ဥတု, အာဟာရ အကြောင်းတရား လေးပါးတို့ကြောင့် ဖြစ်ကုန်၏)။

(၈) သင်္ခတဒုက်။ ။ခန္ဓာငါးပါးတို့သည် (ကံ, စိတ်, ဥတု, အာဟာရ) အကြောင်းတရားတို့သည် ပေါင်း၍ ပြုပြင်စီရင်အပ်သော 'သင်္ခတ'တရား ဖြစ်ကုန်၏ (ကံ, စိတ်, ဥတု, အာဟာရ အကြောင်းတရား လေးပါးတို့ကြောင့် ဖြစ်ကုန်၏)။

(၉) သနိဒဿနဒုက်။ ။နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် မြင်အပ်သောသဘော မရှိကုန် (နာမ်ခန္ဓာတို့ကို မမြင်အပ်ချေ)။

အချို့သော ရူပက္ခန္ဓာသည် မြင်အပ်သောသဘောရှိ၏ (မြင်အပ်၏) (ရူပါရုံ)၊ အချို့သော ရူပက္ခန္ဓာသည် မြင်အပ်သောသဘော မရှိချေ (မမြင်အပ်ချေ) (ကြွင်းသောရုပ်များ)။

(၁၀) သပ္ပဋိဃဒုက်။ ။နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ထိပါးတတ်သော သဘော မရှိကုန် (အပ္ပဋိဃ)။

အချို့သော ရူပက္ခန္ဓာသည် ထိပါးတတ်သောသဘော ရှိ၏ (ဩဠာရိကရုပ် ၁၂-ပါး)၊ အချို့သော ရူပက္ခန္ဓာသည် ထိပါးတတ်သောသဘော မရှိချေ (သုခုမရုပ် ၁၆-ပါး)။

(၁၁) **ရူပီဒုက်**။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် ဖောက်ပြန်တတ်သောသဘော ရှိ၏။

နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် (ရူပက္ခန္ဓာ ဖောက်ပြန်သကဲ့သို့) ဖောက်ပြန်တတ်သော သဘော မရှိကုန်။

(၁၂) **လောကိယဒုက်**။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် လောက၌ အကျုံးဝင်၏ (လောကီတရားဖြစ်၏)။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် လောက၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏ (လောကီ စိတ္တုပ္ပါဒ်)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် လောကမှ ထွက်မြောက်သောတရား ဖြစ်ကုန်၏ (လောကုတ္တရာ စိတ္တုပ္ပါဒ်)။

(၁၃) **ကေနစိဝိညေယျဒုက်**။ ။ခန္ဓာငါးပါးတို့သည် တစုံတခုသောစိတ်သည် သိအပ်သော တရား ဖြစ်ကုန်၏၊ ခန္ဓာငါးပါးတို့သည် တစုံတခုသောစိတ်သည် သိအပ်သောတရား မဟုတ်ကုန်။

(စူဠန္တရဒုက် ၇-ခု အဖြေ ဝိသဇ္ဇနာ ပြီး၏)။

(၃-အာသဝဂေါစ္ဆကဒုက် ၆-ခု အဖြေ ဝိသဇ္ဇနာ)

(၁၄) **အာသဝဒုက်**။ ။(ရုပ်, ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် (သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌) ယိုစီးဖြစ်ပွါးနေတတ်၍ မူးယစ်မိုက်မဲစေတတ်သော 'အာသဝ' မမည်ကုန်။

အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် အာသဝ မည်၏ (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟ)၊ အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် အာသဝ မမည်ချေ။

(၁၅) **သာသဝဒုက်**။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် အာသဝ၏ (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့၏) အာရုံဖြစ်၏။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် အာသဝ၏ (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့၏) အာရုံ ဖြစ်ကုန်၏ (လောကီစိတ္တုပ္ပါဒ်များ)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် အာသဝ၏ အာရုံ မဟုတ်ကုန် (လောကုတ္တရာစိတ္တုပ္ပါဒ်)။

(၁၆) **အာသဝသမ္ပယုတ္တဒုက်**။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် အာသဝနှင့် (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့နှင့်) မယှဉ်ချေ။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် အာသဝနှင့် (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့နှင့်) ယှဉ်ကုန်၏ (ဒေါသမူဒွေနှင့် မောဟမူဒွေတို့၌ရှိသော မောဟကြဉ်သည့် အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် အာသဝနှင့် မယှဉ်ကုန် (ကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာ စိတ္တုပ္ပါဒ်များ၊ ဒေါသမူဒွေနှင့် မောဟမူဒွေတို့၌ရှိသော မောဟ)။

(၁၇) အာသဝ သာသဝဒုက်။ ။ရူပက္ခန္ဓာကို အာသဝလည်းမည်၍ အာသဝ၏အာရုံလည်း ဖြစ်၏ဟူ၍ မဆိုအပ်ချေ။

ရူပက္ခန္ဓာသည် အာသဝ၏ (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့၏) အာရုံသာဖြစ်၍ အာသဝမမည်ချေ။

(ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို အာသဝလည်းမည်၍ အာသဝ၏ အာရုံလည်း ဖြစ်၏ဟု မဆိုအပ်ကုန်။

အချို့သော (ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် အာသဝ၏ (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့၏) အာရုံသာဖြစ်၍ အာသဝမမည်ကုန် (လောကီစိတ်, ၎င်းနှင့်ယှဉ်ဘက် ဝေဒနာ, သညာ)။

ဒုက်မှတ်။ ။အချို့သော (ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို အာသဝ၏ အာရုံသာ ဖြစ်၍ အာသဝမမည်ဟု မဆိုအပ်ကုန် (လောကုတ္တရာစိတ်, ၎င်းနှင့်ယှဉ်ဘက် ဝေဒနာ, သညာ)။

အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် အာသဝလည်းမည်၍ အာသဝ၏ အာရုံလည်းဖြစ်၏ (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟ)၊ အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် အာသဝ၏ အာရုံသာဖြစ်၍ အာသဝ မမည်ချေ (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟကြဉ်သော လောကီစိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။

ဒုက်မှတ်။ ။အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို အာသဝလည်းမည်၍ အာသဝ၏ အာရုံလည်းဖြစ်၏ ဟူ၍၎င်း အာသဝ၏ အာရုံသာဖြစ်၍ အာသဝမမည်ဟူ၍၎င်း မဆိုအပ်ကုန် (လောကုတ္တရာစိတ်၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ (ဏီ-၁၄၇၂)

(၁၈) အာသဝ အာသဝသမ္ပယုတ္တဒုက်။ ။ရူပက္ခန္ဓာကို အာသဝလည်းမည်၍ အာသဝနှင့်လည်း ယှဉ်၏ ဟူ၍၎င်း အာသဝနှင့်သာ ယှဉ်၍ အာသဝမမည်ဟူ၍၎င်း မဆိုအပ်ချေ။

(ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို အာသဝလည်းမည်၍ အာသဝနှင့်လည်း ယှဉ်၏ဟု မဆိုအပ်ကုန်။

အချို့သော (ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် အာသဝနှင့်သာ ယှဉ်၍ အာသဝ မမည်ကုန် (အကုသိုလ်စိတ်, ၎င်း၌ရှိသော ဝေဒနာ, သညာ)။

ဒုက်မှတ်။ ။အချို့သော (ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို အာသဝနှင့်သာ ယှဉ်၍ အာသဝမမည်ဟု မဆိုအပ်ကုန် (ကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်တို့၌ရှိသော ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်)။

အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် အာသဝလည်းမည်၍ အာသဝနှင့်လည်း ယှဉ်၏ (ဒေါသမူဒွေနှင့် မောဟမူဒွေတို့၌ရှိသော မောဟကြဉ်သည့် လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟ)၊ အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် အာသဝနှင့်သာ ယှဉ်၍ အာသဝ မမည်ချေ (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟကြဉ်သည့် လောဘမူလစိတ်၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ စေတသိက်များ)။

ဒုက်မှတ်။ ။အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို အာသဝလည်း မည်၍ အာသဝနှင့်လည်း ယှဉ်၏ ဟူ၍ငင်း အာသဝနှင့်သာယှဉ်၍ အာသဝမမည်ဟူ၍ငင်း မဆိုအပ်ချေ (အာသဝနှင့် မယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ=ကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၊ ဒေါသမူဒွေနှင့် မောဟမူဒွေဟို့၌ရှိသော မောဟ)။ (ဏီ-၁၄၇၀, ၁၄၇၄)

(၁၉) **အာသဝဝိပ္ပယုတ္တ သာသဝဒုက်**။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် အာသဝနှင့် မယှဉ်မူ၍ အာသဝ၏ အာရုံသာဖြစ်၏။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် အာသဝနှင့်မယှဉ်မူ၍ အာသဝ၏ အာရုံသာ ဖြစ်ကုန်၏ (လောကီကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ်, ဒေါသမူနှင့် မောဟမူစိတ်တို့၌ရှိသော မောဟ)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် အာသဝနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ အာသဝ၏ အာရုံလည်း မဟုတ်ကုန် (လောကုတ္တရာ စိတ္တုပ္ပါဒ် နာမ်ခန္ဓာလေးပါး)။

ဒုက်မှတ်။ ။အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့ကို အာသဝနှင့် မယှဉ်မူ၍ အာသဝ၏ အာရုံသာ ဖြစ်ကုန်၏ ဟူ၍ငင်း အာသဝနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ အာသဝ၏အာရုံလည်း မဟုတ် ဟူ၍ငင်း မဆိုအပ်ကုန် (ဒေါသမူနှင့် မောဟမူစိတ်တို့၌ရှိသည့် မောဟကြဉ်သော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ် နာမ်ခန္ဓာလေးပါး)။ (ဏီ-၁၄၇၆)

(အာသဝဂေါစ္ဆကဒုက် ၆-ခု အဖြေဝိသဇ္ဇနာ ပြီး၏)။

(၄-သညောဇနဂေါစ္ဆကဒုက် ၆-ခု အဖြေ ဝိသဇ္ဇနာ)

(၂၀) **သံယောဇနဒုက်**။ ။(ရုပ်, ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် (သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) ယှဉ်စေတတ်သော 'သံယောဇဉ်' မမည်ကုန်။

အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် သံယောဇဉ်မည်၏၊ အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် သံယောဇဉ် မမည်ချေ။

(၂၁) **သံယောဇနိယဒုက်**။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် သံယောဇဉ်၏ အာရုံဖြစ်၏။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် သံယောဇဉ်၏ အာရုံဖြစ်ကုန်၏ (လောကီစိတ္တုပ္ပါဒ် နာမ်ခန္ဓာလေးပါး)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် သံယောဇဉ်၏ အာရုံမဟုတ်ကုန် (လောကုတ္တရာ စိတ္တုပ္ပါဒ် နာမ်ခန္ဓာလေးပါး)။

(၂၂) **သံယောဇနသမ္ပယုတ္တဒုက်**။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် သံယောဇဉ်နှင့် မယှဉ်ချေ။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် သံယောဇဉ်နှင့် ယှဉ်ကုန်၏ (ဥဒ္ဒစ္စသဟဂုတ်စိတ်၌ရှိသည့် မောဟကြဉ်သော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် နာမ်ခန္ဓာလေးပါး)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် သံယောဇဉ်နှင့် မယှဉ်ကုန် (ကြွင်းသော နာမ်ခန္ဓာ လေးပါး)။ (ဏီ-၁၄၈၁, ၁၄၈၂)

(၂၃) **သံယောဇန သံယောဇနိယဒုက်**။ ။ရူပက္ခန္ဓာကို သံယောဇဉ်လည်း မည်၍ သံယောဇဉ်၏ အာရုံလည်းဖြစ်၏ဟု မဆိုအပ်ချေ၊ (ရူပက္ခန္ဓာသည်) သံယောဇဉ်၏ အာရုံသာ ဖြစ်၍ သံယောဇဉ်မမည်ချေ။

(ဝေဒနာ,သညာ,ဝိညာဥ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို သံယောဇဉ်လည်း မည်၍ သံယောဇဉ်၏ အာရုံ လည်းဖြစ်၏ဟု မဆိုအပ်ကုန်။

အချို့သော (ဝေဒနာ,သညာ,ဝိညာဥ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် သံယောဇဉ်၏ အာရုံသာဖြစ်၍ သံယောဇဉ် မမည်ကုန် (လောကီစိတ်နှင့် ဗင်း၌ရှိသော ဝေဒနာ,သညာ)။

ဒုက်မုတ်။ ။အချို့သော (ဝေဒနာ,သညာ,ဝိညာဥ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို သံယောဇဉ်၏အာရုံသာ ဖြစ်၍ သံယောဇဉ် မမည်ဟု မဆိုအပ်ကုန် (လောကုတ္တရာစိတ်နှင့် ဗင်း၌ရှိသော ဝေဒနာ,သညာ ခန္ဓာသုံးပါး)။

အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် သံယောဇဉ်လည်း မည်၍ သံယောဇဉ်၏အာရုံလည်း ဖြစ်၏ (သံယောဇဉ် ၁၀-ပါး)။

အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် သံယောဇဉ်၏ အာရုံသာဖြစ်၍ သံယောဇဉ် မမည်ချေ (သံယောဇဉ် ၁၀-ပါးကြဉ်သော လောကီသင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။

ဒုက်မုတ်။ ။အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို သံယောဇဉ်လည်းမည်၍ သံယောဇဉ်၏ အာရုံလည်း ဖြစ်၏ဟူ၍၎င်း သံယောဇဉ်၏အာရုံသာဖြစ်၍ သံယောဇဉ်မမည်ဟူ၍၎င်း မဆိုအပ် ချေ (လောကုတ္တရာသင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ (ဏီ-၁၄၈၄)

(၂၄) သံယောဇန သံယောဇနသမ္ပယုတ္တဒုက်။ ။ရူပက္ခန္ဓာကို သံယောဇဉ်လည်းမည်၍ သံယော ဇဉ်နှင့်လည်း ယှဉ်၏ဟူ၍၎င်း သံယောဇဉ်နှင့် သာ ယှဉ်၍ သံယောဇဉ် မမည်ဟူ၍၎င်း မဆိုအပ်ချေ။

(ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဥ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို သံယောဇဉ်လည်းမည်၍ သံယောဇဉ်နှင့်လည်း ယှဉ်၏ဟူ၍ မဆိုအပ်ကုန်။

အချို့သော (ဝေဒနာ,သညာ,ဝိညာဥ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် သံယောဇဉ်နှင့်သာ ယှဉ်၍ သံယော ဇဉ် မမည်ကုန် (အကုသိုလ်စိတ်နှင့် ဗင်း၌ရှိသော ဝေဒနာ,သညာ)။

ဒုက်မုတ်။ ။အချို့သော (ဝေဒနာ,သညာ,ဝိညာဥ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို သံယောဇဉ်နှင့်သာယှဉ်၍ သံယောဇဉ် မမည်ဟု မဆိုအပ်ကုန် (သံယောဇဉ်နှင့် မယှဉ်သော ကုသိုလ် ဝိပါက် ကြိယာစိတ်တို့၌ရှိသည့် ဝေဒနာ, သညာ ဝိညာဥ်)။

အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် သံယောဇဉ်လည်း မည်၍ သံယောဇဉ်နှင့်လည်း ယှဉ်၏ (သံယောဇဉ် ၁၀-ပါး)။

အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် သံယောဇဉ်နှင့်သာ ယှဉ်၍ သံယောဇဉ်မမည်ချေ (သံယောဇဉ် တရားကိုယ် ကြဉ်သည့် အကုသိုလ်စိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ စေတသိက်များ)။

ဒုက်မုတ်။ ။အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို သံယောဇဉ်လည်းမည်၍ သံယောဇဉ်နှင့်လည်း ယှဉ်၏ ဟူ၍၎င်း သံယောဇဉ်နှင့်သာ ယှဉ်၍ သံယောဇဉ် မမည်ဟူ၍၎င်း မဆိုအပ်ချေ

(သံယောဇဉ်နှင့် မယှဉ်သော ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ်၌ရှိသော မောဟ,ကုသိုလ် ဝိပါက် ကြိယာစိတ်တို့၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ (ဏီ-၁၄၈၆)

(၂၅) **သံယောဇနဝိပ္ပယုတ္တ သံယောဇနိယဒုက်။** ။ရူပက္ခန္ဓာသည် သံယောဇဉ်နှင့် မယှဉ်မူ၍ သံယောဇဉ်၏ အာရုံသာ ဖြစ်၏။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် သံယောဇဉ်နှင့် မယှဉ်မူ၍ သံယောဇဉ်၏ အာရုံသာ ဖြစ်ကုန်၏ (လောကီ ကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာ နာမ်ခန္ဓာလေးပါး)။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် သံယောဇဉ်နှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ သံယောဇဉ်၏ အာရုံလည်း မဟုတ်ကုန် (လောကုတ္တရာ နာမ်ခန္ဓာလေးပါး)။

ဒုက်မုတ်။ ။အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့ကို သံယောဇဉ်နှင့်မယှဉ်မူ၍ သံယောဇဉ်၏အာရုံသာဖြစ်၏ဟူ၍ငြင်း သံယောဇဉ်နှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ သံယောဇဉ်၏အာရုံလည်း မဟုတ်ဟူ၍ငြင်း မဆိုအပ်ကုန် (သံယောဇဉ်နှင့်ယှဉ်သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါး=ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ်၌ ရှိသော မောဟကြဉ်သည့် အကုသိုလ် နာမ်ခန္ဓာလေးပါး)။ (ဏီ-၁၄၈၁,၁၄၈၈)

(သညောဇနဂေါစ္ဆကဒုက် ၆-ခု အဖြေ ဝိသဇ္ဇနာ ပြီး၏)။

(၅-ဂန္ထဂေါစ္ဆကဒုက် ၆-ခု အဖြေဝိသဇ္ဇနာ)

(၂၆) **ဂန္ထဒုက်။** ။(ရုပ်,ဝေဒနာ,သညာ,ဝိညာဉ်) ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် (သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) ဆက်စပ်ထုံးဖွဲ့တတ်သော 'ဂန္ထ' မမည်ကုန်။

အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဂန္ထမည်၏ (လောဘ,ဒေါသ,ဒိဋ္ဌိ)၊ အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဂန္ထမမည်ချေ။

(၂၇) **ဂန္ထနိယဒုက်။** ။ရူပက္ခန္ဓာသည် ဂန္ထ၏ (လောဘ,ဒေါသ, ဒိဋ္ဌိတို့၏) အာရုံဖြစ်၏။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ဂန္ထ၏ အာရုံဖြစ်ကုန်၏ (လောကီ နာမ်ခန္ဓာလေးပါး)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာ လေးပါးတို့သည် ဂန္ထ၏အာရုံမဖြစ်ကုန် (လောကုတ္တရာ နာမ်ခန္ဓာလေးပါး)။

(၂၈) **ဂန္ထသမ္ပယုတ္တဒုက်။** ။ရူပက္ခန္ဓာသည် ဂန္ထနှင့် (လောဘ,ဒေါသ,ဒိဋ္ဌိတို့နှင့်) မယှဉ်ချေ။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ဂန္ထနှင့် ယှဉ်ကုန်၏ (ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၌ ရှိသော လောဘနှင့် ဒေါသမူဒွေး၌ရှိသည့် ဒေါသကြဉ်သော လောဘမူ,ဒေါသမူ နာမ်ခန္ဓာလေးပါး)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ဂန္ထနှင့်မယှဉ်ကုန် (ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၌ရှိသော လောဘ၊ ဒေါသမူဒွေး၌ရှိသော ဒေါသ၊ မောဟမူဒွေး၊ ကုသိုလ်,ဝိပါက်, ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ် နာမ်ခန္ဓာလေးပါး)။ (ဏီ-၁၄၉၃, ၁၄၉၄)

(၂၉) **ဂန္ထ ဂန္ထနိယဒုက်။** ။ရူပက္ခန္ဓာကို ဂန္ထလည်းမည်၍ ဂန္ထ၏အာရုံလည်းဖြစ်၏ဟု မဆိုအပ်၊ ရူပက္ခန္ဓာသည် ဂန္ထ၏ အာရုံသာ ဖြစ်၍ ဂန္ထမမည်ချေ။

(ဝေဒနာ,သညာ,ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို ဂန္ထလည်းမည်၍ ဂန္ထ၏အာရုံလည်း ဖြစ်၏ဟု မဆိုအပ်ကုန်။

အချို့သော (ဝေဒနာ,သညာ,ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် ဂန္ထ၏(လောဘ,ဒေါသ,ဒိဋ္ဌိတို့၏) အာရုံဖြစ်၍ ဂန္ထမမည်ကုန် (လောကီစိတ်နှင့် ယှဉ်း၌ရှိသော ဝေဒနာ,သညာ)။

ဒုက်မုတ်။　။အချို့သော (ဝေဒနာ,သညာ,ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို ဂန္ထ၏(လောဘ, ဒေါသ, ဒိဋ္ဌိတို့၏) အာရုံသာဖြစ်၍ ဂန္ထမမည်ဟု မဆိုအပ်ကုန် (လောကုတ္တရာစိတ်နှင့် ယှဉ်း၌ရှိသော ဝေဒနာ, သညာ)။

အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဂန္ထလည်းမည်၍ ဂန္ထ၏ အာရုံလည်းဖြစ်၏ (လောဘ, ဒေါသ, ဒိဋ္ဌိ)၊ အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဂန္ထ၏ အာရုံသာ ဖြစ်၍ ဂန္ထမမည်ချေ (ဂန္ထတရားကိုယ်ကြဉ်သည့် လောကီစိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။

ဒုက်မုတ်။　။အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို ဂန္ထလည်းမည်၍ ဂန္ထ၏ အာရုံလည်း ဖြစ်၏ဟူ၍၎င်း ဂန္ထ၏ အာရုံသာဖြစ်၍ ဂန္ထမမည် ဟူ၍၎င်း မဆိုအပ်ချေ (လောကုတ္တရာသင်္ခါ-ရက္ခန္ဓာ)။ (ဏီ- ၁၄၉၆)

(၃၀) ဂန္ထ ဂန္ထသမ္ပယုတ္တဒုက်။　။ရူပက္ခန္ဓာကို ဂန္ထလည်းမည်၍ ဂန္ထနှင့်လည်း ယှဉ်၏ ဟူ၍၎င်း ဂန္ထနှင့်သာ ယှဉ်၍ ဂန္ထမမည်ဟူ၍၎င်း မဆိုအပ်ချေ။

(ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို ဂန္ထလည်းမည်၍ ဂန္ထနှင့်လည်း ယှဉ်ကုန်၏ဟု မဆိုအပ်ကုန်။

အချို့သော(ဝေဒနာ,သညာ,ဝိညာဉ်)ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် ဂန္ထနှင့်(လောဘ,ဒေါသ,ဒိဋ္ဌိတို့နှင့်) သာ ယှဉ်၍ ဂန္ထမမည်ကုန် (လောဘမူ,ဒေါသမူ စိတ်နှင့် ယှဉ်းတို့၌ရှိသော ဝေဒနာ,သညာ)။

ဒုက်မုတ်။　။အချို့သော (ဝေဒနာ,သညာ,ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို ဂန္ထနှင့်သာ ယှဉ်၍ ဂန္ထမမည်ဟု မဆိုအပ်ကုန် (လောဘမူ ဒေါသမူစိတ်တို့ကြဉ်သည့် ကြွင်းသော စိတ်တို့၌ ရှိသော ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်)။

အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဂန္ထလည်းမည်၍ ဂန္ထနှင့်လည်း ယှဉ်၏ (ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၌ ရှိသော လောဘ, ဒိဋ္ဌိ)။

အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဂန္ထနှင့်သာ ယှဉ်၍ ဂန္ထမမည်ချေ (ဂန္ထတရားကိုယ်ကြဉ်သည့် လောဘမူ,ဒေါသမူစိတ်တို့၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။

ဒုက်မုတ်။　။အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို ဂန္ထလည်းမည်၍ ဂန္ထနှင့်လည်း ယှဉ်၏ ဟူ၍၎င်း ဂန္ထနှင့် သာယှဉ်၍ ဂန္ထမမည်ဟူ၍၎င်း မဆိုအပ်ချေ (ဂန္ထနှင့် မယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ= ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၌ရှိသော လောဘ, ဒေါသမူ၌ရှိသော ဒေါသ, လောဘမူဒေါသမူ စိတ်တို့ကြဉ်သည့် ကြွင်းသော စိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ (ဏီ-၁၄၉၇)

(၃၁) ဂန္ထဝိပ္ပယုတ္တ ဂန္ထနိယဒုက်။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် ဂန္ထနှင့်မယှဉ်မူ၍ ဂန္ထ၏အာရုံသာဖြစ်၏။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာ လေးပါးတို့သည် ဂန္ထနှင့် (လောဘ,ဒေါသ,ဒိဋ္ဌိတို့နှင့်) မယှဉ်မူ၍ ဂန္ထ၏ အာရုံသာ ဖြစ်ကုန်၏ (ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၌ရှိသော လောဘ, ဒေါသမူဒွေး၌ရှိသော ဒေါသ၊ လောဘမူ, ဒေါသမူ ကြဉ်သော လောကီစိတ္တုပ္ပါဒ် နာမ်ခန္ဓာ လေးပါး)။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာ လေးပါးတို့သည် ဂန္ထနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ဂန္ထ၏အာရုံလည်း မဟုတ်ကုန် (လောကုတ္တရာ နာမ်ခန္ဓာလေးပါး)။

မှတ်ချက်။ ။အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့ကို ဂန္ထနှင့် (လောဘ,ဒေါသ,ဒိဋ္ဌိတို့နှင့်) မယှဉ်မူ၍ ဂန္ထ၏အာရုံသာ ဖြစ်ကုန်၏ဟူ၍ရင်း ဂန္ထနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ဂန္ထ၏အာရုံလည်း ဖြစ်ကုန်၏ဟူ၍ရင်း မသိအပ်ကုန် (ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၌ရှိသောလောဘနှင့် ဒေါသမူဒွေး၌ ရှိသောဒေါသကြဉ်သည့် လောဘမူ,ဒေါသမူ နာမ်ခန္ဓာ လေးပါး=ဂန္ထနှင့်ယှဉ်သော နာမ်ခန္ဓာ လေးပါး)။ (ဋီ- ၁၅၀၀)

(ဂန္ထဂေါစ္ဆကဒုက် ၆-ခု အဖြေ ပိသဇ္ဇနာ ပြီး၏)။

(၆-ဩဃဂေါစ္ဆကဒုက် ၆-ခု အဖြေ ဝိသဇ္ဇနာ)

(၃၂)-(၃၇)။ (ရုပ်, ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် (သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) နစ်မြုပ်စေတတ်သော 'ဩဃ' မမည်ကုန်။ ပ။ [၁]

(၇-ယောဂဂေါစ္ဆကဒုက် ၆-ခု အဖြေ ဝိသဇ္ဇနာ)

(၃၈)-(၄၃)။ (ရုပ်, ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် (သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌) ယှဉ်စေတတ်သော 'ယောဂ' မမည်ကုန်။ ပ ။ [၂]

(၈-နီဝရဏဂေါစ္ဆက ဒုက် ၆-ခု အဖြေဝိသဇ္ဇနာ)

(၄၄) နီဝရဏဒုက်။ ။(ရုပ်, ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ် ခန္ဓာလေးပါးတို့သည်) (ဈာန်,မဂ်,ဖိုလ် ကောင်းမှုတို့ကို) ပိတ်ပင်တားဆီးတတ်သော 'နီဝရဏ' မမည်ကုန်။

အချို့သော ခန္ဓာတို့သည် နီဝရဏမည်၏ (လောဘ, ဒေါသ, မောဟ, ထိန, မိဒ္ဓ, ဥဒ္ဓစ္စ, ကုက္ကုစ္စ,ဝိစိကိစ္ဆာ)၊ အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် နီဝရဏ မမည်ချေ (ကြွင်းသင်္ခါရက္ခန္ဓာများ)။

(၄၅) နီဝရဏိယဒုက်။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် နီဝရဏ၏ အာရုံဖြစ်၏။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် နီဝရဏ၏ အာရုံ ဖြစ်ကုန်၏ (လောကီစိတ္တုပ္ပါဒ်များ)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် နီဝရဏ၏ အာရုံ မဟုတ်ကုန် (လောကုတ္တရာစိတ္တုပ္ပါဒ်)။

၁-၂။ ဩဃဂေါစ္ဆကနှင့်ယောဂဂေါစ္ဆက ဒုက်တို့သည် အာသဝဂေါစ္ဆက ဒုက်နှင့် အလုံးစုံတူသည်၊ ထို့ကြောင့် ထိုဂေါစ္ဆကတို့၏ အဖွင့်အကျယ်ကို ပေယျာလချန်ထားခြင်းဖြစ်သည်၊ အာသဝဂေါစ္ဆကကဲ့သို့ အကျယ်ချဲ့၍ သိပါလေ။

(၄၆) နိဝရဏသမ္ပယုတ္တဒုက်။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် နီဝရဏနှင့် မယှဉ်ချေ။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် နီဝရဏနှင့် ယှဉ်ကုန်၏ (အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် နီဝရဏနှင့် မယှဉ်ကုန်။

(၄၇) နီဝရဏ နီဝရဏိယဒုက်။ ။ရူပက္ခန္ဓာကို နီဝရဏလည်းမည်၍ နီဝရဏ၏ အာရုံလည်း ဖြစ်၏ဟု မဆိုအပ်ချေ၊ ရူပက္ခန္ဓာသည် နီဝရဏ၏ အာရုံသာ ဖြစ်၍ နီဝရဏ မမည်ချေ။

(ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) နာမ်ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို နီဝရဏလည်းမည်၍ နီဝရဏ၏အာရုံလည်း ဖြစ်၏ဟု မဆိုအပ်ကုန်။

အချို့သော (ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် နီဝရဏ၏ အာရုံသာဖြစ်၍ နီဝရဏ မမည်ကုန် (လောကီစိတ်တို့နှင့် ၎င်းတို့၌ ရှိသော ဝေဒနာ,သညာ,ဝိညာဉ်)။

ဒုက်မုတ်။ ။အချို့သော (ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို နီဝရဏ၏ အာရုံသာ ဖြစ်၍ နီဝရဏ မမည် ဟု မဆိုအပ်ကုန် (နီဝရဏ၏ အာရုံ မဟုတ်သော လောကုတ္တရာ စိတ်နှင့် ၎င်းတို့၌ ရှိသော ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်)။

အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် နီဝရဏလည်းမည်၍ နီဝရဏ၏ အာရုံလည်း ဖြစ်၏ (နီဝရဏ တရားကိုယ် ရှစ်ပါး = လောဘ, ဒေါသ, မောဟ, ထိန, မိဒ္ဓ, ဥဒ္ဓစ္စ, ကုက္ကုစ္စ, ဝိစိကိစ္ဆာ)၊ အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် နီဝရဏ၏ အာရုံသာဖြစ်၍ နီဝရဏ မမည်ချေ (နီဝရဏ တရားကိုယ်ကြဉ်သော လောကီ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။

ဒုက်မုတ်။ ။အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို နီဝရဏလည်းမည်၍ နီဝရဏ၏ အာရုံလည်းဖြစ်၏ ဟူ၍၎င်း နီဝရဏ၏ အာရုံသာဖြစ်၍ နီဝရဏ မမည်ဟူ၍၎င်း မဆိုအပ်ကုန် (လောကုတ္တရာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ (ဏီ-၁၅၁၀)

(၄၈) နီဝရဏ နီဝရဏသမ္ပယုတ္တဒုက်။ ။ရူပက္ခန္ဓာကို နီဝရဏလည်းမည်၍ နီဝရဏနှင့်လည်း ယှဉ်၏ဟူ၍၎င်း နီဝရဏနှင့်သာ ယှဉ်၍ နီဝရဏ မမည် ဟူ၍၎င်း မဆိုအပ်ချေ။

(ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) နာမ်ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို နီဝရဏလည်းမည်၍ နီဝရဏနှင့်လည်း ယှဉ်၏ ဟု မဆိုအပ်ကုန်။

အချို့သော (ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် နီဝရဏနှင့်သာ ယှဉ်၍ နီဝရဏ မမည်ကုန် (အကုသိုလ်စိတ်နှင့် ၎င်း၌ရှိသော ဝေဒနာ, သညာ)။

ဒုက်မုတ်။ ။အချို့သော (ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို နီဝရဏနှင့်သာ ယှဉ်၍ နီဝရဏ မမည်ဟု မဆိုအပ်ကုန် (ကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်တို့၌ ရှိသော ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်)။

အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် နီဝရဏလည်းမည်၍ နီဝရဏနှင့်လည်း ယှဉ်၏ (နီဝရဏတရားကိုယ် ၈-ပါး)၊ အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် နီဝရဏနှင့်သာ ယှဉ်၍ နီဝရဏ မမည်ချေ (နီဝရဏတရားကိုယ် ၈-ပါး ကြဉ်သော အကုသိုလ်စိတ်၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။

ဒုက်မုတ်။ ။အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို နီဝရဏလည်းမည်၍ နီဝရဏနှင့်လည်း ယှဉ်၏ဟူ၍ရင်း နီဝရဏနှင့်သာ ယှဉ်၍ နီဝရဏမမည် ဟူ၍ရင်း မဆိုအပ်ချေ (နီဝရဏနှင့် မယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ=ကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်တို့၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ (ဏီ-၁၅၁၂)

(၄၉) နီဝရဏဝိပ္ပယုတ္တ နီဝရဏိယဒုက်။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် နီဝရဏနှင့် မယှဉ်မူ၍ နီဝရဏ၏ အာရုံသာ ဖြစ်၏။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် နီဝရဏနှင့် မယှဉ်မူ၍ နီဝရဏ၏ အာရုံသာ ဖြစ်ကုန်၏ (လောကီကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ် နာမ်ခန္ဓာလေးပါး)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် နီဝရဏနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ နီဝရဏ၏ အာရုံလည်း မဖြစ်ကုန် (လောကုတ္တရာ နာမ်ခန္ဓာလေးပါး)။

ဒုက်မုတ်။ ။အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့ကို နီဝရဏနှင့် မယှဉ်မူ၍ နီဝရဏ၏ အာရုံသာ ဖြစ်၏ဟူ၍ရင်း နီဝရဏနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ နီဝရဏ၏ အာရုံလည်း မဖြစ်ဟူ၍ရင်း မဆိုအပ်ကုန် (အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်=နီဝရဏနှင့် ယှဉ်သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါး)။ (ဏီ-၁၅၁၄)

(နီဝရဏဂေါစ္ဆကဒုက် ၆-ခု အဖြေ ဝိသဇ္ဇနာ ပြီး၏)။

(၉-ပရာမာသဂေါစ္ဆကဒုက် ၅-ခု အဖြေ ဝိသဇ္ဇနာ)

(၅၀) ပရာမာသဒုက်။ ။(ရုပ်, ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် မှားသော အားဖြင့် သုံးသပ်မှု 'ပရာမာသ' (ဒိဋ္ဌိ) မမည်ကုန်။

အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ပရာမာသ မည်၏ (ဒိဋ္ဌိ)၊ အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ပရာမာသ မမည်ချေ။

(၅၁) ပရာမဋ္ဌဒုက်။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် ပရာမာသ၏ (ဒိဋ္ဌိ၏) အာရုံ ဖြစ်၏။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ပရာမာသ၏ (ဒိဋ္ဌိ၏) အာရုံ ဖြစ်ကုန်၏ (လောကီ နာမ်ခန္ဓာလေးပါး)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ပရာမာသ၏ အာရုံ မဖြစ်ကုန် (လောကုတ္တရာ နာမ်ခန္ဓာလေးပါး)။

(၅၂) ပရာမာသသမ္ပယုတ္တဒုက်။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် ပရာမာသနှင့် (ဒိဋ္ဌိနှင့်) မယှဉ်ချေ။

အချို့သော (ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် ပရာမာသနှင့် (ဒိဋ္ဌိနှင့်) ယှဉ်ကုန်၏ (ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၌ ရှိသော ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်)၊ အချို့သော ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် ပရာမာသနှင့် (ဒိဋ္ဌိနှင့်) မယှဉ်ကုန်။

အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ပရာမာသနှင့်(ဒိဋ္ဌိနှင့်)ယှဉ်၏ (ဒိဋ္ဌိကြဉ်သည့် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် စိတ် ၄-ခု၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)၊ အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ပရာမာသနှင့် မယှဉ်ချေ။ (ဏီ-၁၅၁၉, ၁၅၂၀)

ဒုက်မုတ်။ ။အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို ပရာမာသနှင့် ယှဉ်၏ဟူ၍ငင်း ပရာမာသနှင့် မယှဉ် ဟူ၍ငင်း မဆိုအပ်ချေ (ဒိဋ္ဌိ)။ (ဏီ-၁၅၂၀)

(၅၃) ပရာမာသ ပရာမဋ္ဌဒုက်။ ။ရူပက္ခန္ဓာကို ပရာမာသလည်း မည်၍ ပရာမာသ၏ အာရုံလည်း ဖြစ်၏ဟု မဆိုအပ်ချေ၊ ရူပက္ခန္ဓာသည် ပရာမာသ၏ (ဒိဋ္ဌိ၏) အာရုံသာဖြစ်၍ ပရာမာသ မမည်ချေ။

(ဝေဒနာ,သညာ,ဝိညာဉ်) နာမ်ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို ပရာမာသလည်း မည်၍ ပရာမာသ၏အာရုံ လည်း ဖြစ်၏ဟု မဆိုအပ်ကုန်။

အချို့သော (ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် ပရာမာသ၏ အာရုံသာဖြစ်၍ ပရာမာသ မမည်ကုန် (လောကီစိတ်တို့၌ရှိသော ဝေဒနာ,သညာ,ဝိညာဉ်)။

ဒုက်မုတ်။ ။အချို့သော (ဝေဒနာ,သညာ,ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို ပရာမာသ၏ အာရုံသာ ဖြစ်၍ ပရာမာသ မမည်ဟု မဆိုအပ်ကုန် (လောကုတ္တရာစိတ်, ၎င်းနှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ,သညာ)။

အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ပရာမာသလည်း မည်၍ ပရာမာသ၏ အာရုံလည်း ဖြစ်၏ (ဒိဋ္ဌိ)၊ အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ပရာမာသ၏ အာရုံသာဖြစ်၍ ပရာမာသ မမည်ချေ (ဒိဋ္ဌိကြဉ်သော လောကီသင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။

ဒုက်မုတ်။ ။အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို ပရာမာသလည်း မည်၍ ပရာမာသ၏ အာရုံလည်း ဖြစ်၏ ဟူ၍ငင်း ပရာမာသ၏ အာရုံသာဖြစ်၍ ပရာမာသ မမည်ဟူ၍ငင်း မဆိုအပ် ချေ (လောကုတ္တရာစိတ်၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ (ဏီ-၁၅၂၂)

(၅၄) ပရာမာသဝိပ္ပယုတ္တ ပရာမဋ္ဌဒုက်။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် ပရာမာသနှင့် (ဒိဋ္ဌိနှင့်) မယှဉ်မူ၍ ပရာမာသ၏(ဒိဋ္ဌိ၏) အာရုံသာ ဖြစ်၏။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ပရာမာသနှင့်(ဒိဋ္ဌိနှင့်)မယှဉ်မူ၍ ပရာမာသ၏ အာရုံသာ ဖြစ်ကုန်၏(ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု, ဒေါသမူဒွေ, မောဟမူဒွေ, လောကီကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာ နာမ်ခန္ဓာလေးပါး)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ပရာမာသနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ပရာမာသ၏ အာရုံလည်း မဟုတ်ကုန် (လောကုတ္တရာ နာမ်ခန္ဓာ လေးပါး)။

ဒုက်မုတ်။ ။အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့ကို ပရာမာသနှင့် မယှဉ်မူ၍ ပရာမာသ၏ အာရုံ သာဖြစ်၏ဟူ၍ငင်း ပရာမာသနှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ပရာမာသ၏ အာရုံလည်း မဖြစ် ဟူ၍ငင်း မဆိုအပ်ကုန် (ဒိဋ္ဌိ,ဒိဋ္ဌိနှင့် ယှဉ်သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါး)။ (ဏီ- ၁၅၂၄)

(ပရာမာသဂေါစ္ဆကဒုက် ၅-ခု အဖြေဝိသဇ္ဇနာ ပြီး၏)။

(၁၀-မဟန္တရဒုက် ၁၄-ခု အဖြေ ဝိသဇ္ဇနာ)

(၅၅) သာရမ္မဏဒုက်။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် အာရုံပြုတတ်သော သဘောမရှိ (အာရုံမပြုတတ်ချေ) (အနာရမ္မဏ)၊ နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် အာရုံပြုတတ်ကုန်၏ (သာရမ္မဏ)။

(၅၆) စိတ္တဒုက်။ ။ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် စိတ်မည်၏၊ (ကြွင်းသော) ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် စိတ်မမည်ကုန်။

(၅၇) စေတသိကဒုက်။ ။(ဝေဒနာ, သညာ, သင်္ခါရ) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် စေတသိက် မည်ကုန်၏၊ (ရုပ်,ဝိညာဉ်) ခန္ဓာနှစ်ပါးတို့သည် စေတသိက် မမည်ကုန်။

(၅၈) စိတ္တသမ္ပယုတ္တဒုက်။ ။(ဝေဒနာ,သညာ,သင်္ခါရ)ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် စိတ်နှင့်ယှဉ်ကုန်၏။

ရူပက္ခန္ဓာသည် စိတ်နှင့်မယှဉ်ချေ။

ဒုက်မှတ်။ ။ဝိညာဏက္ခန္ဓာကို စိတ်နှင့်ယှဉ်၏ဟူ၍၎င်း စိတ်နှင့်မယှဉ်ဟူ၍၎င်း မဆိုအပ်ချေ။ (ဿ- ၁၅၃၂)

(၅၉) စိတ္တသံသဋ္ဌဒုက်။ ။(ဝေဒနာ,သညာ,သင်္ခါရက္ခန္ဓာ) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် စိတ်နှင့်ရောနှော (ယှဉ်တွဲ) ကုန်၏၊ ရူပက္ခန္ဓာသည် စိတ်နှင့်မရောနှော (မယှဉ်)။

ဒုက်မှတ်။ ။ဝိညာဏက္ခန္ဓာကို စိတ်နှင့် ရောနှော၏ဟူ၍၎င်း စိတ်နှင့် မရောနှောဟူ၍၎င်း မဆိုအပ်ချေ။ (ဏီ- ၁၅၃၄)

(၆၀) စိတ္တသမုဋ္ဌာနဒုက်။ ။(ဝေဒနာ,သညာ,သင်္ခါရက္ခန္ဓာ) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် စိတ်ကြောင့်ဖြစ်ကုန်၏၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် စိတ်ကြောင့် မဖြစ်။

အချို့သော ရူပက္ခန္ဓာသည် စိတ်ကြောင့် ဖြစ်၏ (စိတ္တဇရုပ်)၊ အချို့သော ရူပက္ခန္ဓာသည် စိတ်ကြောင့်မဖြစ် (စိတ္တဇရုပ်မှ တပါးသော တိဇရုပ်)။

(၆၁) စိတ္တသဟဘုဒုက်။ ။(ဝေဒနာ, သညာ, သင်္ခါရက္ခန္ဓာ) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် စိတ်နှင့်တကွဖြစ်ကုန်၏(စိတ်နှင့် အတူဖြစ် အတူပျက်ဖြစ်ကုန်၏)၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် စိတ်နှင့်တကွမဖြစ် (ဝိညာဏက္ခန္ဓာကို စိတ်နှင့်အတူဖြစ် အတူပျက်ဟု မဆိုအပ်ချေ)။

အချို့သော ရူပက္ခန္ဓာသည် စိတ်နှင့်တကွဖြစ်၏ (စိတ်နှင့်အတူဖြစ် အတူပျက်ဖြစ်၏) (ဝိညတ်ဒွေ)၊ အချို့သော ရူပက္ခန္ဓာသည် စိတ်နှင့်တကွမဖြစ် (စိတ်နှင့်အတူဖြစ် အတူပျက်မဟုတ်ချေ) (ဝိညတ်ဒွေကြဉ်သည့် ကြွင်းသောရုပ် ၂၆-ပါး)။

(၆၂) စိတ္တာနုပရိဝတ္တိဒုက်။ ။(ဝေဒနာ, သညာ, သင်္ခါရက္ခန္ဓာ) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် စိတ်သို့ အစဉ်လိုက်၍ ဖြစ်ကုန်၏ (စိတ်နှင့်အတူဖြစ် အတူပျက် ဖြစ်ကုန်၏)၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် စိတ်သို့ အစဉ်လိုက်၍ မဖြစ်။

အချို့သော ရူပက္ခန္ဓာသည် စိတ်သို့အစဉ်လိုက်၍ ဖြစ်၏ (စိတ်နှင့်အတူဖြစ် အတူပျက်ဖြစ်၏) (ဝိညတ်ဒွေ)၊ အချို့သော ရူပက္ခန္ဓာသည် စိတ်သို့အစဉ်လိုက်၍ မဖြစ် (စိတ်နှင့်အတူဖြစ် အတူပျက် မဟုတ်ချေ)။

(၆၃) **စိတ္တသံသဋ္ဌသမုဋ္ဌာနဒုက်**။ ။(ဝေဒနာ, သညာ, သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် စိတ်နှင့်လည်း ရောနှော၍ (ယှဉ်၍)စိတ်ကြောင့်လည်းဖြစ်ကုန်၏၊ (ရုပ်,ဝိညာဉ်) ခန္ဓာနှစ်ပါးတို့သည် စိတ်နှင့်လည်း မရောနှောမူ၍ စိတ်ကြောင့်လည်း မဖြစ်ကုန်။

(၆၄) **စိတ္တသံသဋ္ဌသမုဋ္ဌာနသဟဘုဒုက်**။ ။(ဝေဒနာ,သညာ,သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် စိတ်နှင့်လည်း ရောနှော၍ (ယှဉ်၍) စိတ်ကြောင့်လည်းဖြစ်၍ စိတ်နှင့်လည်းတကွ (စိတ်နှင့်လည်း အတူဖြစ် အတူပျက်) ဖြစ်ကုန်၏။

(ရုပ်,ဝိညာဉ်) ခန္ဓာနှစ်ပါးတို့သည် စိတ်နှင့်လည်း မရောနှောမူ၍ (မယှဉ်မူ၍) စိတ်ကြောင့်လည်း မဖြစ်မူ၍ စိတ်နှင့်လည်းတကွ မဖြစ်ကုန်။

(၆၅) **စိတ္တသံသဋ္ဌသမုဋ္ဌာနာနုပရိဝတ္တိဒုက်**။ ။(ဝေဒနာ, သညာ, သင်္ခါရက္ခန္ဓာ) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် စိတ်နှင့်လည်း ရောနှော၍ (ယှဉ်၍) စိတ်ကြောင့်လည်းဖြစ်၍ စိတ်သို့လည်း အစဉ်လိုက်၍ (စိတ်နှင့် အတူဖြစ် အတူပျက်) ဖြစ်ကုန်၏။

(ရုပ်,ဝိညာဉ်) ခန္ဓာနှစ်ပါးတို့သည် စိတ်နှင့်လည်း မရောနှောမူ၍ စိတ်ကြောင့်လည်း မဖြစ်မူ၍ စိတ်သို့လည်း အစဉ်လိုက်၍ မဖြစ်ကုန်။

(၆၆) **အဇ္ဈတ္တိကဒုက်**။ ။ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ ဖြစ်၏။

(ဝေဒနာ,သညာ,သင်္ခါရက္ခန္ဓာ) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် အပ'ဗဟိဒ္ဓ'သန္တာန်၌ ဖြစ်ကုန်၏[၁]။

အချို့သော ရူပက္ခန္ဓာသည် အတွင်း 'အဇ္ဈတ္တ' သန္တာန်၌ ဖြစ်၏ (ပသာဒရုပ် ၅-ပါး)၊ အချို့သော ရူပက္ခန္ဓာသည် အပ 'ဗဟိဒ္ဓ' သန္တာန်၌ဖြစ်၏ (ကြွင်းသောရုပ်များ)။ (ဏီ-၁၅၄၇-၁၅၄၈)

(၆၇) **ဥပါဒါဒုက်**။ ။နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် (မဟာဘုတ်လေးပါးကို) မှီ၍မဖြစ်ကုန်။

အချို့သော ရူပက္ခန္ဓာသည်(မဟာဘုတ်လေးပါးကို) မှီ၍ ဖြစ်၏ (ဥပါဒါရုပ်များ)၊အချို့သော ရူပက္ခန္ဓာသည် (ဥပါဒါရုပ်တို့ မှီသကဲ့သို့) မှီ၍မဖြစ် (မဟာဘုတ်လေးပါး)။

(၆၈) **ဥပါဒိန္နဒုက်**။ ။အချို့သော ခန္ဓာငါးပါးတို့သည် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်ကုန်၏ (တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့ အာရုံပြုအပ်သည့်ကံကြောင့်ဖြစ်ကုန်၏)(လောကီ ဝိပါက်နာမ်ခန္ဓာလေးပါးနှင့် ကမ္မဇရုပ်)၊ အချို့သော ခန္ဓာငါးပါးတို့

၁။ အာယတန ၁၂-ပါးကို အတွင်း(အိမ်သည်) အာယတန ၆-ပါး, အပြင် (ဧည့်သည်) အာယတန ၆-ပါး အားဖြင့် ပိုင်းခြား၍ ဟောထားခြင်း ဖြစ်သည်။

သည် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်ကုန် (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့အာရုံပြုအပ်သည့် ကံကြောင့် မဖြစ်ကုန်) (ကြွင်းသော နာမက္ခန္ဓာနှင့် ကမ္မဇရုပ်မှ တပါးသော တိဇရုပ်များ)။

(မဟန္တရဒုက် ၁၄-ခု အဖြေဝိသဇ္ဇနာ ပြီး၏)။

(၁၁-ဥပါဒါနဂေါစ္ဆကဒုက် ၆-ခု အဖြေဝိသဇ္ဇနာ)

(၆၉) ဥပါဒါနဒုက်။ ။(ရုပ်,ဝေဒနာ,သညာ,ဝိညာဉ်) ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ပြင်းစွာစွဲလမ်းတတ်သောသဘော 'ဥပါဒါန်' မမည်ကုန်။

အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဥပါဒါန်မည်၏ (လောဘ, ဒိဋ္ဌိ)၊ အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဥပါဒါန်မမည်ချေ။

(၇၀) ဥပါဒါနိယဒုက်။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် ဥပါဒါန်၏ (လောဘ,ဒိဋ္ဌိတို့၏) အာရုံဖြစ်၏။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ဥပါဒါန်၏ (လောဘ,ဒိဋ္ဌိတို့၏) အာရုံဖြစ်ကုန်၏ (လောကီစိတ္တုပ္ပါဒ်နာမ်ခန္ဓာလေးပါး)။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ဥပါဒါန်၏ အာရုံမဖြစ်ကုန် (လောကုတ္တရာစိတ္တုပ္ပါဒ်)။

(၇၁) ဥပါဒါနသမ္ပယုတ္တဒုက်။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် ဥပါဒါန်နှင့် (လောဘ,ဒိဋ္ဌိတို့နှင့်) မယှဉ်ချေ။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ဥပါဒါန်နှင့် ယှဉ်ကုန်၏ (ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၌ ရှိသော လောဘကြဉ်သည့် လောဘမူ နာမ်ခန္ဓာလေးပါး)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ဥပါဒါန်နှင့် မယှဉ်ကုန် (ကြွင်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်များနှင့် ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၌ရှိသော လောဘ)။ (ဏီ-၁၅၅၇,၁၅၅၈)

(၇၂) ဥပါဒါန ဥပါဒါနိယဒုက်။ ။ရူပက္ခန္ဓာကို ဥပါဒါန်လည်း မည်၍ ဥပါဒါန်၏ အာရုံလည်း ဖြစ်၏ ဟု မဆိုအပ်ချေ၊ ရူပက္ခန္ဓာသည် ဥပါဒါန်၏ အာရုံသာဖြစ်၍ ဥပါဒါန် မမည်ချေ။

(ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို ဥပါဒါန်လည်း မည်၍ ဥပါဒါန်၏ အာရုံလည်း ဖြစ်၏ ဟု မဆိုအပ်ကုန်။

အချို့သော (ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် ဥပါဒါန်၏ အာရုံသာဖြစ်၍ ဥပါဒါန်မမည်ကုန် (လောကီ စိတ်တို့၌ရှိသော ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်)။

ဒုက်မုတ်။ ။အချို့သော(ဝေဒနာ,သညာ,ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို ဥပါဒါန်၏အာရုံသာ ဖြစ်၍ ဥပါဒါန်မမည်ဟု မဆိုအပ်ကုန် (လောကုတ္တရာစိတ်, ၎င်းနှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ, သညာ)။

အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဥပါဒါန်လည်း မည်၍ ဥပါဒါန်၏ အာရုံလည်းဖြစ်၏ (လောဘ ဒိဋ္ဌိ)၊ အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဥပါဒါန်၏ အာရုံသာဖြစ်၍ ဥပါဒါန်မမည်ချေ (လောဘ, ဒိဋ္ဌိကြဉ်သော လောကီသင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။

ဒုက်မှတ်။ ။အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို ဥပါဒါန်လည်း မည်၍ ဥပါဒါန်၏အာရုံလည်း ဖြစ်၏ ဟူ၍ငင်း ဥပါဒါန်၏ အာရုံသာ ဖြစ်၍ ဥပါဒါန်မမည် ဟူ၍ငင်း မဆိုအပ်ချေ (လောကုတ္တရာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ (ဏီ-၁၅၆၀)

(၇၃) **ဥပါဒါန ဥပါဒါနသမ္ပယုတ္တဒုက်။** ။ရူပက္ခန္ဓာကို ဥပါဒါန်လည်း မည်၍ ဥပါဒါန်နှင့်လည်း ယှဉ်၏ ဟူ၍ငင်း ဥပါဒါန်နှင့်သာ ယှဉ်၍ ဥပါဒါန် မမည် ဟူ၍ငင်း မဆိုအပ်ချေ။

(ဝေဒနာ,သညာ,ဝိညာဉ်)ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို ဥပါဒါန်လည်း မည်၍ ဥပါဒါန်နှင့်လည်း ယှဉ်၏ ဟု မဆိုအပ်ကုန်။

အချို့သော (ဝေဒနာ,သညာ,ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် ဥပါဒါန်နှင့်သာ ယှဉ်၍ (လောဘ, ဒိဋ္ဌိနှင့်သာ) ယှဉ်၍ ဥပါဒါန်မမည်ကုန် (လောဘမူစိတ်, ၎င်းနှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာ, သညာ)။

ဒုက်မှတ်။ ။အချို့သော (ဝေဒနာ,သညာ,ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို ဥပါဒါန်နှင့်သာ ယှဉ်၍ ဥပါဒါန်မမည်ဟု မဆိုအပ်ကုန် (ဥပါဒါန်နှင့်မယှဉ်သော ဝေဒနာ,သညာ,ဝိညာဉ်= ဒေါသမူ, မောဟမူ, ကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်တို့၌ရှိသော ဝေဒနာ,သညာ,ဝိညာဉ်)။

အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဥပါဒါန်လည်းမည်၍ ဥပါဒါန်နှင့်လည်း ယှဉ်၏(ဒိဋ္ဌိဂတ သမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၌ရှိသော လောဘ, ဒိဋ္ဌိ)။

အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ဥပါဒါန်နှင့်သာ ယှဉ်၍ ဥပါဒါန်မမည်ချေ(လောဘ,ဒိဋ္ဌိကြဉ်သည့် လောဘမူစိတ်၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။

ဒုက်မှတ်။ ။အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို ဥပါဒါန်လည်း မည်၍ ဥပါဒါန်နှင့်လည်း ယှဉ်၏ ဟူ၍ငင်း ဥပါဒါန်နှင့်သာယှဉ်၍ ဥပါဒါန်လည်း မမည် ဟူ၍ငင်း မဆိုအပ်ချေ (ဥပါဒါန်နှင့် မယှဉ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ (ဏီ-၁၅၅၈,၁၅၆၂)

(၇၄) **ဥပါဒါနဝိပ္ပယုတ္တ ဥပါဒါနိယဒုက်။** ။ရူပက္ခန္ဓာသည် ဥပါဒါန်နှင့် မယှဉ်မူ၍ ဥပါဒါန်၏ အာရုံသာ ဖြစ်၏။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ဥပါဒါန်နှင့် မယှဉ်မူ၍ ဥပါဒါန်၏အာရုံသာ ဖြစ်ကုန်၏ (ဒေါသမူဒွေ, မောဟမူဒွေ, လောကီကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ် နာမ်ခန္ဓာလေးပါးနှင့် ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၌ ရှိသော လောဘ)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ဥပါဒါန်နှင့် လည်း မယှဉ်မူ၍ ဥပါဒါန်၏အာရုံလည်း မဟုတ်ကုန် (လောကုတ္တရာနာမ်ခန္ဓာလေးပါး)။

ဒုက်မှတ်။ ။အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့ကို ဥပါဒါန်နှင့် မယှဉ်မူ၍ ဥပါဒါန်၏ အာရုံသာ ဖြစ်၏ ဟူ၍ငင်း ဥပါဒါန်နှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ဥပါဒါန်၏အာရုံလည်း မဖြစ်ဟူ၍ငင်း မဆိုအပ်ကုန် (ဥပါဒါန်နှင့်ယှဉ်သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါး=ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၌ ရှိသော လောဘကြဉ်သည့် လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်)။ (ဏီ-၁၅၆၄)

(ဥပါဒါနဂေါစ္ဆကဒုက် ၆-ခု အဖြေဝိသဇ္ဇနာ ပြီး၏)။

(၁၂-ကိလေသဂေါစ္ဆကဒုက် ၈-ခု အဖြေဝိသဇ္ဇနာ)

(၇၅) ကိလေသဒုက်။ ။(ရုပ်,ဝေဒနာ,သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာလေးပါးတို့သည့် ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ် ညစ်နွမ်းစေတတ်သော 'ကိလေသာ' မမည်ကုန်။

အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ကိလေသာမည်၏ (လောဘ, ဒေါသ, မောဟ, မာန, ဒိဋ္ဌိ, ဝိစိကိစ္ဆာ, ထိန, ဥဒ္ဓစ္စ, အဟိရိက, အနောတ္တပ္ပ)၊ အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ကိလေသာ မမည်ချေ (ကြွင်းသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။

(၇၆) သံကိလေသိကဒုက်။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် ကိလေသာ၏ အာရုံဖြစ်၏။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ကိလေသာ၏ အာရုံဖြစ်ကုန်၏ (လောကီနာမ်ခန္ဓာ လေးပါး)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ကိလေသာ၏ အာရုံမဟုတ်ကုန် (လောကုတ္တ ရာနာမ်ခန္ဓာလေးပါး)။

(၇၇) သံကိလိဋ္ဌဒုက်။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် ကိလေသာတို့သည် မပူပန်စေအပ်သော တရားဖြစ်၏ (ကိလေသာနှင့် မယှဉ်)။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ်ကုန်၏ (ကိလေသာ တို့နှင့် ယှဉ်ကုန်၏) (အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ကိလေသာ တို့သည် ပူပန်စေအပ်သော သဘောမရှိကုန် (ကိလေသာတို့နှင့် မယှဉ်ကုန်) (ကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာ စိတ္တုပ္ပါဒ်)။

(၇၈) ကိလေသသမ္ပယုတ္တဒုက်။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် ကိလေသာနှင့် မယှဉ်ချေ။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ကိလေသာနှင့် ယှဉ်ကုန်၏ (အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ကိလေသာနှင့် မယှဉ်ကုန် (ကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာ စိတ္တုပ္ပါဒ်များ)။

(၇၉) ကိလေသ သံကိလေသိကဒုက်။ ။ရူပက္ခန္ဓာကို ကိလေသာလည်းမည်၍ ကိလေသာ၏ အာရုံလည်းဖြစ်၏ဟု မဆိုအပ်ချေ၊ ရူပက္ခန္ဓာသည် ကိလေသာ၏ အာရုံသာဖြစ်၍ ကိလေသာ မမည်ချေ။

(ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို ကိလေသာလည်း မည်၍ ကိလေသာ၏ အာရုံ လည်းဖြစ်၏ ဟု မဆိုအပ်ကုန်။

အချို့သော (ဝေဒနာ,သညာ,ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် ကိလေသာ၏ အာရုံသာဖြစ်၍ ကိလေသာ မမည်ကုန် (လောကီကုသိုလ်,အကုသိုလ်,ဝိပါက်,ကြိယာစိတ်,၎င်းတို့၌ရှိသော ဝေဒနာ, သညာ)။

ဒုက်မုတ်။ ။အချို့သော (ဝေဒနာ,သညာ,ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို ကိလေသာ၏ အာရုံသာ ဖြစ်၍ ကိလေသာ မမည်ဟု မဆိုအပ်ကုန် (လောကုတ္တရာစိတ်၌ရှိသော ဝေဒနာ, သညာ,ဝိညာဉ်)။

အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ကိလေသာလည်း မည်၍ ကိလေသာ၏ အာရုံလည်းဖြစ်၏ (ကိလေသာတရားကိုယ် ၁၀-ပါး)၊ အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ကိလေသာ၏ အာရုံသာဖြစ်၍ ကိလေသာမမည်ချေ (ကိလေသာတရားကိုယ် ၁၀-ပါးကြဉ်သော လောကီစိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါ-ရက္ခန္ဓာ)။

ဒုက်မုတ်။ ။အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို ကိလေသာလည်း မည်၍ ကိလေသာ၏ အာရုံလည်း ဖြစ်၏ဟူ၍ငင်း ကိလေသာ၏ အာရုံသာ ဖြစ်၍ ကိလေသာမမည်ဟူ၍ငင်း မဆိုအပ်ချေ (လောကုတ္တရာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ (ဏီ-၁၅၇၄)

(၁၀) ကိလေသ သံကိလိဋ္ဌဒုက်။ ။ရူပက္ခန္ဓာကို ကိလေသာလည်းမည်၍ ကိလေသာတို့သည် ပူပန်လည်း ပူပန်စေအပ်၏ (ကိလေသာတို့နှင့်လည်း ယှဉ်၏) ဟူ၍ငင်း ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ်သည်သာ ဖြစ်၍ (ကိလေသာတို့နှင့်သာ ယှဉ်၍) ကိလေသာ မမည်ဟူ၍ငင်း မဆိုအပ်ချေ။

(ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို ကိလေသာလည်း မည်၍ ကိလေသာတို့သည် ပူပန်လည်း ပူပန်စေအပ်၏ (ကိလေသာတို့နှင့်လည်း ယှဉ်၏)ဟု မဆိုအပ်ကုန်။

အချို့သော(ဝေဒနာ,သညာ,ဝိညာဉ်)ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ်သည်သာဖြစ်၍ (ကိလေသာတို့နှင့်သာ ယှဉ်၍) ကိလေသာမမည်ကုန် (အကုသိုလ်စိတ်, ၎င်း၌ရှိသော ဝေဒနာ, သညာ)။

ဒုက်မုတ်။ ။အချို့သော (ဝေဒနာ,သညာ,ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ်သည်သာဖြစ်၍(ကိလေသာတို့နှင့်သာ ယှဉ်၍) ကိလေသာမမည်ဟု မဆိုအပ်ကုန် (ကုသိုလ်,ဝိပါက်,ကြိယာစိတ်နှင့် ၎င်းတို့၌ရှိသော ဝေဒနာ,သညာ)။

အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ကိလေသာလည်းမည်၍ ကိလေသာတို့သည် ပူပန်လည်း **ပူပန်စေအပ်၏** (ကိလေသာတို့နှင့်လည်း ယှဉ်၏) (ကိလေသာတရားကိုယ်များ)၊ အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ်သည်သာ ဖြစ်၍ (ကိလေသာတို့နှင့်သာ ယှဉ်၍) ကိလေသာမမည်ချေ (ကိလေသာတရားကိုယ်ကြဉ်သည့် အကုသိုလ်စိတ်၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။

ဒုက်မုတ်။ ။အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို ကိလေသာလည်း မည်၍ ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ်၏(ကိလေသာတို့နှင့်လည်း ယှဉ်၏) ဟူ၍ငင်း ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ်သည်သာဖြစ်၍ (ကိလေသာတို့နှင့်သာ ယှဉ်၍) ကိလေသာမမည်ဟူ၍ငင်း မဆိုအပ်ချေ (ကုသိုလ်, ဝိပါက်,ကြိယာစိတ်တို့၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။ (ဏီ-၁၅၇၆)

(၁၁) ကိလေသ ကိလေသသမ္ပယုတ္တဒုက်။ ။ရူပက္ခန္ဓာကို ကိလေသာလည်းမည်၍ ကိလေသာနှင့်လည်း ယှဉ်၏ဟူ၍ငင်း ကိလေသာနှင့်သာ ယှဉ်၍ ကိလေသာမမည်ဟူ၍ငင်း မဆိုအပ်ချေ။

(ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို ကိလေသာလည်း မည်၍ ကိလေသာနှင့်လည်း ယှဉ်၏ဟု မဆိုအပ်ကုန်။

အချို့သော (ဝေဒနာ, သညာ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် ကိလေသာနှင့်သာ ယှဉ်၍ ကိလေသာမမည်ကုန် (အကုသိုလ်စိတ်, ၎င်း၌ရှိသော ဝေဒနာ,သညာ)။

ဒုက်မုတ်။ ။အချို့သော (ဝေဒနာ,သညာ,ဝိညာဉ်)ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကို ကိလေသာနှင့်သာ ယှဉ်၍ ကိလေသာ မမည်ဟု မဆိုအပ်ကုန် (ကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်,၎င်းတို့၌ရှိသော ဝေဒနာ,သညာ)။

အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ကိလေသာလည်း မည်၍ ကိလေသာနှင့်လည်း ယှဉ်၏ (ကိလေသာ တရားကိုယ် ၁၀-ပါး)၊ အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ကိလေသာနှင့်သာ ယှဉ်၍ ကိလေသာ မမည်ချေ (ကိလေသာ ၁၀-ပါးကြဉ်သော အကုသိုလ်စိတ်၌ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)။

ဒုက်မုတ်။ ။အချို့သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို ကိလေသာလည်းမည်၍ ကိလေသာနှင့်လည်း ယှဉ်၏ ဟူ၍၎င်း ကိလေသာနှင့်သာ ယှဉ်၍ ကိလေသာမမည်ဟူ၍၎င်း မဆိုအပ်ချေ (ကုသိုလ်,ဝိပါက်, ကြိယာစိတ်တို့၌ ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာများ)။ (ဏီ-၁၅၇၇)

(၈၂) **ကိလေသဝိပ္ပယုတ္တ သံကိလေသိကဒုက်**။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် ကိလေသာနှင့် မယှဉ်မူ၍ ကိလေသာ၏အာရုံသာ ဖြစ်၏။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ကိလေသာတို့နှင့် မယှဉ်မူ၍ ကိလေသာတို့၏ အာရုံသာ ဖြစ်ကုန်၏ (လောကီကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ်)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ကိလေသာတို့နှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ကိလေသာတို့၏အာရုံလည်း မဖြစ်ကုန်(လောကုတ္တရာစိတ္တုပ္ပါဒ်)။

ဒုက်မုတ်။ ။အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ကိလေသာတို့နှင့် မယှဉ်မူ၍ ကိလေသာတို့၏ အာရုံသာဖြစ်၏ ဟူ၍၎င်း ကိလေသာတို့နှင့်လည်း မယှဉ်မူ၍ ကိလေသာတို့၏ အာရုံလည်း မဖြစ် ဟူ၍၎င်း မဆိုအပ်ကုန် (အကုသိုလ် နာမ်ခန္ဓာလေးပါး = အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်များ)။ (ဏီ-၁၅၇၀)

(ကိလေသဂေါစ္ဆကဒုက် ၈-ခု အဖြေဝိသဇ္ဇနာ ပြီး၏)။

(၁၃-ပိဋ္ဌိဒုက် ၁၈-ခု အဖြေ ဝိသဇ္ဇနာ)

(၈၃) **ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဒုက်**။ ။ရူပက္ခန္ဓာကို (နိဗ္ဗာန်ကို ရှေးဦးစွာ မြင်သဖြင့် 'ဒဿန' မည်သော) သောတာပတ္တိမဂ်သည် မပယ်အပ်ချေ။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့ကို သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်ကုန်၏ (ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့် ဝိစိကိစ္ဆာစိတ္တုပ္ပါဒ်)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့ကို သောတာပတ္တိမဂ်သည် မပယ်အပ်ကုန်။

(၈၄) **ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗဒုက်**။ ။ရူပက္ခန္ဓာကို (သောတာပတ္တိမဂ် မြင်ပြီးဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို တဖန်ထပ်၍ မြင်သဖြင့် 'ဘာဝနာ' မည်သော) **အထက်မဂ်သုံးပါး**တို့သည် မပယ်အပ်ချေ။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့ကို အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်ကုန်၏ (ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်နှင့် ဝိစိကိစ္ဆာ စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့ကြဉ်သော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်များ)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့ကို အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် မပယ်အပ်ကုန် (ကုသိုလ်,ဝိပါက်,ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ်များ)။

(၈၅) **ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဟေတုကဒုက်**။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် (နိဗ္ဗာန်ကို ရှေးဦးစွာမြင်သဖြင့် 'ဒဿန' မည်သော) သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသော တရားမဟုတ်ချေ။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိကုန်၏ (ဟိတ်နှင့် ယှဉ်ကုန်၏) (ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်, မောဟကြဉ်သည့် ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်မရှိကုန်(ဟိတ်နှင့် မယှဉ်ကုန်)(ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ်၌ရှိသော မောဟ၊ ကြွင်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်)၊

(၈၆) **ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗဟေတုကဒုက်**။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် (သောတာပတ္တိမဂ် မြင်ပြီးဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို တဖန်ထပ်၍ မြင်သဖြင့် 'ဘာဝနာ' မည်သော) အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသော တရားမဟုတ်ချေ။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိကုန်၏ (ဟိတ်နှင့် ယှဉ်ကုန်၏) (ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့် ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်၊ မောဟကြဉ်သည့် ဥဒ္ဒစ္စသဟဂုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်မရှိကုန် (ကုသိုလ်,ဝိပါက်,ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ်များ၊ ဥဒ္ဒစ္စသဟဂုတ်စိတ်၌ရှိသောမောဟ)။

(၈၇) **သဝိတက္ကဒုက်**။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် ဝိတက်ရှိသော (ဝိတက်နှင့် ယှဉ်သော) တရားမဟုတ်ချေ။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ဝိတက်ရှိကုန်၏ (ဝိတက်နှင့် ယှဉ်ကုန်၏) (သဝိတက္ကစိတ် ၅၅-ပါး, ၎င်းနှင့်ယှဉ်ဘက် ဝိတက်ကြဉ်သော စေတသိက်များ)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ဝိတက်မရှိကုန် (ဝိတက်နှင့် မယှဉ်ကုန်) (အဝိတက္ကစိတ် ၆၆-ပါးနှင့် ယှဉ်ဘက်စေတသိက်များ၊ သဝိတက္ကစိတ် ၅၅-ပါး၌ရှိသော ဝိတက် ၅၅-ပါး)။

(၈၈) **သဝိစာရဒုက်**။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် ဝိစာရရှိသော(ဝိစာရနှင့် ယှဉ်သော)တရားမဟုတ်ချေ။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ဝိစာရရှိကုန်၏ (ဝိစာရနှင့် ယှဉ်ကုန်၏) (သဝိစာရစိတ် ၆၆-ပါး, ၎င်းနှင့်ယှဉ်ဘက် ဝိစာရကြဉ်သော စေတသိက်များ)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ဝိစာရမရှိကုန်(ဝိစာရနှင့်မယှဉ်ကုန်) (အဝိစာရစိတ် ၅၅-ပါးနှင့် ယှဉ်ဘက်စေတသိက်များ၊ သဝိစာရစိတ် ၆၆-ပါး၌ရှိသော ဝိစာရ ၆၆-ပါး)။

(၈၉) **သပ္ပီတိကဒုက်**။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် ပီတိရှိသော (ပီတိနှင့် ယှဉ်သော) တရားမဟုတ်ချေ။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ပီတိရှိကုန်၏ (ပီတိနှင့် ယှဉ်ကုန်၏) (သပ္ပီတိကစိတ် ၅၁-ပါး, ၎င်းနှင့်ယှဉ်ဘက် ပီတိကြဉ်သော စေတသိက်များ)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့

သည် ပီတိမရှိကုန် (ပီတိနှင့် မယှဉ်ကုန်) (အပ္ပီတိကစိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့် သပ္ပီတိကစိတ် ၅၁-ပါး၌ရှိသော ပီတိ ၅၁-ပါး)။

(၉၀) **ပီတိသဟဂတဒုက်**။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် ပီတိနှင့်တကွမဖြစ် (ပီတိနှင့်မယှဉ်)။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ပီတိနှင့်တကွဖြစ်ကုန်၏ (ပီတိနှင့်ယှဉ်ကုန်၏)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ပီတိနှင့်တကွ မဖြစ်ကုန် (ပီတိနှင့်မယှဉ်ကုန်)။

(၉၁) **သုခသဟဂတဒုက်**။ ။(ရုပ်,ဝေဒနာ) ခန္ဓာနှစ်ပါးတို့သည် သုခဝေဒနာနှင့်တကွ မဖြစ်ကုန် (သုခဝေဒနာနှင့်မယှဉ်)။

အချို့သော (သညာ, သင်္ခါရ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် သုခဝေဒနာနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်၏ (သုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်ကုန်၏) (သုခသဟဂုတ်စိတ် ၆၃-ပါး, ၎င်း၌ရှိသော သညာ, သင်္ခါရ)၊ အချို့သော (သညာ, သင်္ခါရ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် သုခဝေဒနာနှင့်တကွ မဖြစ်ကုန်။

(၉၂) **ဥပေက္ခာသဟဂတဒုက်**။ ။(ရုပ်,ဝေဒနာ) ခန္ဓာနှစ်ပါးတို့သည် ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် တကွ မဖြစ်ကုန် (ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် မယှဉ်ကုန်)။

အချို့သော (သညာ, သင်္ခါရ, ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် တကွ ဖြစ်ကုန်၏ (ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ကုန်၏) (ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ၅၅-ပါး, ၎င်း၌ရှိသော သညာ,သင်္ခါရ)၊ အချို့သော (သညာ,သင်္ခါရ,ဝိညာဉ်) ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် တကွ မဖြစ်ကုန်။

(၉၃) **ကာမာဝစရဒုက်**။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် ကာမတဏှာ၏ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာဖြစ်သော (ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော). 'ကာမာဝစရ' တရားဖြစ်၏ (ကာမာဝစရမည်၏)။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာ လေးပါးတို့သည် ကာမာဝစရတရား ဖြစ်ကုန်၏ (ကာမစိတ္တုပ္ပါဒ်)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ကာမာဝစရတရား မဟုတ်ကုန် (မဟဂ္ဂုတ်, လောကုတ္တရာ စိတ္တုပ္ပါဒ်များ)။

(၉၄) **ရူပါဝစရဒုက်**။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် ရူပတဏှာ၏ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာဖြစ်သော (ရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော) 'ရူပါဝစရ' တရားမဟုတ်ချေ (ရူပါဝစရ မမည်ချေ)။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ရူပါဝစရတရား မည်ကုန်၏ (ရူပါဝစရစိတ္တုပ္ပါဒ်)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ရူပါဝစရတရားမမည်ကုန်(ကာမာဝစရ,အရူပါဝစရ,လောကုတ္တရာ စိတ္တုပ္ပါဒ်များ)။

(၉၅) **အရူပါဝစရဒုက်**။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် အရူပတဏှာ၏ ဖြစ်ရာ ကျင်လည်ရာဖြစ်သော (အရူပဘုံ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော) 'အရူပါဝစရ' တရားမဟုတ်ချေ (အရူပါဝစရတရားမမည်ချေ)။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် အရူပါဝစရတရား မည်ကုန်၏ (အရူပါဝစရစိတ္တုပ္ပါဒ်)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် အရူပါဝစရတရား မမည်ကုန် (ကာမာဝစရ, ရူပါဝစရ, လောကုတ္တရာစိတ္တုပ္ပါဒ်များ)။

(၉၆) ပရိယာပန္နဒုက်။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် (ကာမ,ရူပ,အရူပ) ဘုံသုံးပါး၌ ဖြစ်သည့် ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ အကျုံးဝင်သော 'ပရိယာပန္န'တရားဖြစ်၏။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာ လေးပါးတို့သည် ဘုံသုံးပါး၌ ဖြစ်သည့် ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ အကျုံးဝင်သော 'ပရိယာပန္န'တရားဖြစ်ကုန်၏ (လောကီစိတ္တုပ္ပါဒ်များ)။ (ဏီ-၁၆၀၇)

အချို့သော နာမ် ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ဘုံသုံးပါး၌ဖြစ်သည့် ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ အကျုံးမဝင်သော 'အပရိယာပန္န'တရားဖြစ်ကုန်၏ (လောကုတ္တရာ စိတ္တုပ္ပါဒ်)။ (ဏီ-၁၆၀၈)

(၉၇) နိယျာနိကဒုက်။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်စေတတ်သော 'နိယျာနိက' တရားမဟုတ်ချေ။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်စေတတ်သော 'နိယျာနိက' တရားဖြစ်ကုန်၏ (မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ်)။ (ဏီ-၁၆၀၉)

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် ဝဋ်ဆင်းရဲမှ မထွက်မြောက်စေတတ်သော 'အနိယျာနိက'တရားဖြစ်ကုန်၏(ကြွင်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်များ)။ (ဏီ-၁၆၁၀)

(၉၈)နိယတဒုက်။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် အကျိုးပေးမမြဲသော 'အနိယတ'တရားမည်၏ (ဖောက်ပြန်သော သဘောရှိ၍ စုတိ၏အခြားမဲ့၌ (အပါယ်ငရဲ၌) အကျိုးပေးမြဲသော 'မိစ္ဆတ္တနိယတ'တရားလည်းမဟုတ်မူ၍ မဖောက်ပြန်သော သဘောရှိ၍ မိမိ၏အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေးမြဲသော 'သမ္မတ္တနိယတ' တရားလည်း မဟုတ်ချေ) (နိယတမမည်ချေ)။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် အကျိုးပေးမြဲကုန်၏ (နိယတ) (နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံ၏ အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်သတ္တမဇောစိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့် ပဉ္စာနန္တရိယကံကို ကျူးလွန်သည့် ဒေါသမူစိတ်တို့၏သတ္တမဇောစိတ္တုပ္ပါဒ်၊ မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ်များ)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် အကျိုးပေး မမြဲကုန် (အနိယတ) (ကြွင်းသောစိတ္တုပ္ပါဒ်များ)။ (ဏီ-၁၆၁၁,၁၆၁၂)

(၉၉) သဥတ္တရဒုက်။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် မိမိထက်လွန်မြတ်သည့် တရားရှိသော 'သဥတ္တရ' တရားဖြစ်၏။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် မိမိထက်လွန်မြတ်သော တရားရှိသည့် 'သဥတ္တရ'တရားဖြစ်ကုန်၏(လောကီစိတ္တုပ္ပါဒ်များ)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် မိမိထက်လွန်မြတ်သည့် တရားမရှိသော 'အနုတ္တရ' တရား ဖြစ်ကုန်၏ (လောကုတ္တရာစိတ္တုပ္ပါဒ်)။ (ဏီ-၁၆၁၃, ၁၆၁၄)

(၁၀၀) သရဏဒုက်။ ။ရူပက္ခန္ဓာသည် ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂစသော ကိလေသာ) ရှိသော 'သရဏ' တရားမဟုတ်ချေ။

အချို့သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါတို့သည် ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂစသော ကိလေသာ) ရှိသော 'သရဏ' တရားဖြစ်ကုန်၏ (အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်)၊ အချို့သော နာမ်ခန္ဓာ လေးပါးတို့သည် ငိုကြွေးကြောင်း (ရာဂစသော ကိလေသာ) မရှိသော 'အရဏ' တရားဖြစ်ကုန်၏ (ကြွင်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်များ)။ (ဏီ - ၁၆၁၅,၁၆၁၆)။

(ပိဋ္ဌိဒုက် ၁၈-ခု အဖြေဝိသဇ္ဇနာ ပြီး၏)။

(ခန္ဓာငါးပါးတို့ကိုဒုက် ၁၀၀-တို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ အဖြေဝိသဇ္ဇနာကို ပြသော 'ပဉှာပုစ္ဆက' နည်း ပြီး၏)။

ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို တိက် ဒုက် တို့ဖြင့် ဝေဖန်ပြီးလျှင် အမေးအဖြေပြု၍ ဟောကြားအပ်သော 'ပဉှာပုစ္ဆက' နည်း ပြီး၏။

ခန္ဓာတို့ကို ဝေဖန်ဟောကြားသည့် 'ခန္ဓဝိဘင်း' ပြီးပြီ။

ဝိဘင်းပါဠိတော် မြန်မာပြန်

ပဋိဝိသောဓကနှင့်ဩသာနသောဓေယျပတ္တပါဌကအဖွဲ့ဆရာတော်များ

၁။ ဦးဝိသုဒ္ဓါဘိဝံသ (အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ)၊ ပဌာန်းဆရာတော်၊ ပါဠိနယ်ပူဒေသကျောင်း၊ မစိုးရိမ်ကျောင်းတိုက်၊ မန္တလေးမြို့။

၂။ ဦးဉာဏာဘိဝံသ၊ ပရိယတ္တိသာသနဟိတ မူလဓမ္မာစရိယဆရာတော်၊ ဝိနယနယ်ပူဒေသကျောင်း၊ မစိုးရိမ်တိုက်၊ မန္တလေးမြို့။

၃။ ဦးသီရိန္ဒာဘိဝံသ၊ ပရိယတ္တိသာသနဟိတ (သကျသီဟ) ဓမ္မာစရိယ၊ စေတိယင်္ဂဏ ဓမ္မာစရိယနှင့် အစိုးရ သာသနဓဇသိရီပဝရဓမ္မာစရိယ၊ မစိုးရိမ်တိုက်သစ်၊ မန္တလေးမြို့။

၄။ ဦးနာယကာဘိဝံသ၊ပရိယတ္တိသာသနဟိတ(သကျသီဟ)ဓမ္မာစရိယနှင့် အစိုးရသာသနဓဇ သိရီပဝရဓမ္မာစရိယ၊ မစိုးရိမ်တိုက်သစ်၊ မန္တလေးမြို့။

မြန်မာ့အလင်းပုံနှိပ်တိုက်၊ ၃၀၆/၁၂၂၉။ ၂၅-၉-၉၃/၅၀၀၀။